De staat van bedrog

Willem Oltmans

bron
Willem Oltmans, *De staat van bedrog*. Papieren Tijger, Breda 1997

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/oltm003staa01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

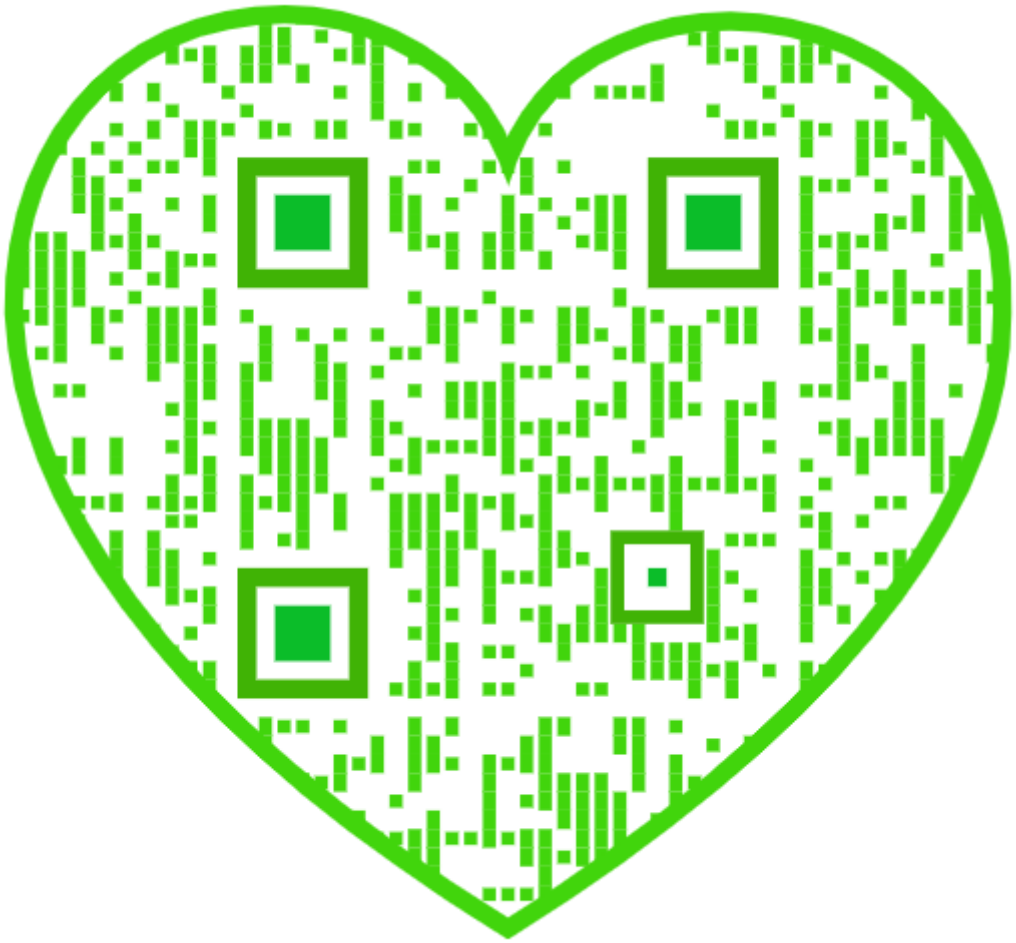

Inleiding

In *Persona non grata* (1994) vatte ik samen wat er de afgelopen veertig jaar van mijn leven was gebeurd, en legde uit dat mij geen andere keus werd gelaten dan tegen de Staat te procederen om mijn fundamentele burgerrechten terug te winnen en schadeloos te worden gesteld. Ik werd in deze eis ondersteund door de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ), welke in 1991 berekende dat mijn schade toen reeds 2,8 miljoen gulden bedroeg.

Omdat ik sedert 1990 in Zuid-Afrika werkte en woonde en daar wilde blijven, vroeg ik minister Hans van den Broek in 1991 om een regeling in der minne. Hij antwoordde met de uitnodiging om tegen de Staat te procederen, want, zo zei hij, men had nooit iets onrechtmatigs jegens mij gedaan. Des te opmerkelijker dat rechter B.C. Punt in zijn tussenvonnis van 29 oktober 1997 wel degelijk spreekt van ‘een onrechtmatige daad en bedrog’ van de Staat jegens mij.

Ik begon dus in 1991, tegen mijn zin, een procedure tegen de Staat. Met als gevolg dat ik in 1992, geregiseerd vanuit Den Haag, Zuid-Afrika werd uitgezet. Dit betekende dat ik (op eigen kosten) terug naar Nederland moest verhuizen, terwijl ik daar geen woning meer had. Als direct gevolg van deze nieuwe Haagse terreur stond ik, op mijn 67ste jaar, maandenlang letterlijk op straat. Door toedoen van een van mijn beste vrienden kon ik uiteindelijk een studio van zes bij zes in de Jordaan betrekken, waar ik alweer vijf jaar woon.

In de praktijk betekent de huidige procedure dat ik aan de hand van stukken of getuigenverklaringen moet bewijzen dat ‘Den Haag’ schuldig is. Van de periode 1956 tot 1964 kon ik tientallen stukken overleggen die onomstotelijk aantonen dat ik beknot, belasterd en benadeeld ben. Volgens de rechter zijn deze bewijzen echter verjaard. Ik heb dus twee problemen: 1) Dat de bewijzen van schuld bij de Staat zitten en dat zij deze stukken slechts mondjesmaat of helemaal niet afgeeft, en 2) Veel van de opgeroepen getuigen liegen volmondig; sommigen schromen zelfs niet meineed te plegen en anderen zijn te bang, karakterloos, en te weinig man (of vrouw) van stavast om rechttoe rechtaan de waarheid te spreken. Weer anderen schijnen te lijden aan ernstige vormen van geheugenverlies.

Deze reportage vertelt wat ik de afgelopen vier jaar van juridische strijd in dit koninkrijk heb meegemaakt. Het valt soms met geen pen te beschrijven, maar ik doe een poging.

De Staat van Bedrog

2 oktober 1994

Gertjan Wolffensperger, fractievoorzitter van D66 belt. Hij is met partijgenoot en minister van Buitenlandse Zaken Hans van Mierlo overeengekomen dat Jaap de Hoop Scheffer (CDA), Erik Jurgens en hijzelf een gesprek op het ministerie zullen hebben om een modus vivendi te bereiken in mijn voortslepende gevecht met de Staat. Zij zullen met de secretaris-generaal D.J. van den Berg spreken, die hiertoe een instructie ontvangt van zijn minister.

5 oktober 1994

De Nationale Ombudsman, M. Oosting, stelde een onderzoek in waarom ik in 1992 zonder opgaaf van redenen uit Zuid-Afrika werd gesmeten na eerst zes jaar ongehinderd in dat land te hebben verbleven. Erik Jurgens had geadviseerd hierom te vragen, ervan uitgaande dat Oosting integer en onkreukbaar werk zou afleveren. Mijn advocaat, mr. H.W.E. Vermeer, was hier tegen met de waarschuwing: ‘Socialisten zijn en blijven naïef.’

De teneur van dit officiële rapport is dat Nederlandse instanties op geen enkele manier blaam treffen voor wat mij in Zuid-Afrika plotsklaps is overkomen. Men zou in Den Haag niets te maken hebben gehad met wat voor mij op mijn 67ste jaar een professionele, sociale en financiële genadeklap betekende. Oosting en zijn staf schilderden mij af als een op zelfvernietiging uit zijnde journalist, die de ramp in Zuid-Afrika uitsluitend aan zichzelf te danken had. Ik retourneerde de 41 pagina's feitenen-waarheid-verdraaiingen aan deze heer Oosting met de mededeling: ‘Ik wil uw rotzooi niet in huis hebben.’

Jurgens had het rapport eveneens ontvangen en zegt het ‘zeer gedegen’ te vinden. Hij neemt dus klakkeloos de redenatie van Oosting over. Let wel: Erik Jurgens is een van de weinigen die vanaf het begin van dit juridische gevecht, dat in 1991 begon, voor me op de bres heeft gestaan. Ik weet dat Den Haag juist álles heeft te maken met de ramp die me in Zuid-Afrika is overkomen. Maar hoe kan ik dit waterdicht juridisch bewijzen, wanneer het om machinaties van inlichtingendiensten gaat, en de stukken, mijn zaak betreffende, voornamelijk in handen van de tegenpartij zijn? Want iedereen die zijn verstand enigszins gebruikt weet langzamerhand dat de Wet Openbaarheid van Bestuur, zoals deze door het Haagse overheidsapparaat wordt uitgevoerd, een volmaakt paskwil is.

12 oktober 1994

Sjef van Woensel, redacteur van *De Journalist* (het blad van mijn vakorganisatie NVJ, waar ik sedert 1960 lid van ben) vraagt telefonisch om commentaar op het rapport van de Nationale Ombudsman. Ik zei dat er weinig van klopte, dat sleutelfiguren als de generaals T. Groenewald en C. Viljoen in Pretoria, die mij in 1992 waarschuwden dat ik in Zuid-Afrika als CIA-agent in de boeken stond, niet waren gehoord. Ik verwees naar mijn verslag *Notities uit apartheidsland*[1] voor nadere informatie.

20 oktober 1994

Hoorzitting in het gebouw van de Raad van State te Den Haag. Ik heb dit rechtscollege verzocht te helpen bevorderen dat minister Hans Dijkstal van Binnenlandse Zaken de letter van de wet volgt en mijn BVD-dossier ter inzage zal geven. In de wachtkamer zitten twee juristen, een heer en een dame, die blijkbaar Dijkstal en BVD-baas A. Docters van Leeuwen vertegenwoordigen. Ik kijk ze aan en vraag: 'Geneert u zich niet om hier namens de overheid leugens te komen verkopen?' De dame werd razend. De heer deed er veelbetekenend het zwijgen toe.

De Raad werd voorgezeten door mr. J.A.E. van der Does, die voorheen was verbonden aan het kantoor dat nu de landsadvocaat in dienst heeft. Dit kantoor werd in 1991 ingehuurd door Hans van den Broek, om erop toe te zien dat de Staat mij na veertig jaar treiteren vooral geen recht zal doen. Die zaak wordt nu door Hans van Mierlo voortgezet.

De juriste van Binnenlandse Zaken bepleitte dat mijn BVD-dossiers geheim waren en dit behoorden te blijven in verband met de nationale veiligheid. Zelfs staatsraadmevrouw Hammerstein-Schoonderwoerd werd deze overheidsredenering te gortig, en ze riep uit: 'Maar mevrouw, u hebt toch ook *de Volkskrant* gelezen?'[2] En ze vervolgde: 'Oud-premier Lubbers zegt toch niet zomaar zoiets? En dan nog wel in een brief, die hij schreef op de laatste dag dat hij eerste minister was.'[3]

21 oktober 1994

Zoals ik verwachtte kwam mijn eigen vakorganisatie op de proppen met een nieuwe steek in de rug. Eigenlijk heb ik met de algemeen secretaris Hans Verploeg sinds diens aantreden in 1980 vrijwel permanent overhoop gelegen. Hij is een man zonder ruggegraat, die als puntje bij

1 Uitgeverij Jan Mets, Amsterdam (1993).
2 Zie bijlage 1.
3 Zie *Persona non grata*, Uitgeverij Papieren Tijger, Breda (1994), pagina 182.

Lubbers moet van rechter getuigen in zaak-Oltmans

Van onze verslaggever

DEN HAAG

De Haagse rechtbank heeft donderdag ingestemd met een voorlopig getuigenverhoor van oud-premier Lubbers in de zaak-Oltmans. De journalist wil Lubbers laten horen over een incident dat zich begin dit jaar heeft afgespeeld in Jakarta.

Oltmans was met de premier meegereisd bij diens bezoek aan Indonesië. Na afloop van dat bezoek bleek hij, anders dan zijn andere collega's uit Nederland, niet te zijn uitgenodigd: voor een door de ambassade georganiseerd afscheidsdiner.

Volgens Oltmans was dat niet het gevolg van een foutje, zoals de ambassade later beweerde, maar zou er sprake zijn geweest van boos opzet. Oltmans beschuldigt het ministerie van Buitenlandse Zaken ervan hem al bijna veertig jaar tegen te werken.

paaltje komt altijd weer voor druk uit Den Haag door de knieën gaat. Reeds vorig jaar riep mijn advocaat Vermeer min of meer wanhopig in de Haagse rechtszaal uit dat het er verdacht veel op leek dat Verploeg en de NVJ in de zak van de Staat zaten. Naar aanleiding van het Oosting-rapport verscheen in *De Journalist* dus de kop 'OLTMANS IN HET ONGELIJK GESTELD'.[4] Ik zend een brief als verweer.[5]

27 oktober 1994

Zitting onder leiding van rechter-commissaris B.C. Punt in Den Haag. Na veel vijven en zessen gaat hij akkoord met mijn verzoek om oud-premier Lubbers te horen. Van Mierlo's advocaat sputterde heftig tegen. Hij haalde bakzeil, en vanmorgen merkte de rechter-commissaris zelfs op: 'Ach, het gaat eigenlijk alleen nog maar om het vaststellen van de hoogte van het de heer Oltmans toekomende schadebedrag.' Deze uitspraak joeg deze Den Hertog andermaal in de gordijnen.

Gisteren heeft het overleg tussen secretaris-generaal Van den Berg en de drie Haagse politici op Buitenlandse Zaken plaatsgehad. In plaats van De Hoop Scheffer, die op het laatste moment 'koude voeten' kreeg,[6] werd het CDA door de heer Beinema vertegenwoordigd. Jurgens schreef me er een briefje over dat eindigde met: 'Ik ben optimistisch!'

In solidariteit met mijn strijd berichtte Jos Slats in *de Volkskrant*:

> Lubbers moet van rechter getuigen in zaak-Oltmans
> Van onze verslaggever
> DEN HAAG
> De Haagse rechtbank heeft donderdag ingestemd met een voorlopig getuigenverhoor van oud-premier Lubbers in de zaak-Oltmans. De journalist wil Lubbers laten horen over een incident dat zich begin dit jaar heeft afgespeeld in Jakarta.
> Oltmans was met de premier meegereisd bij diens bezoek aan Indonesië. Na afloop van dat bezoek bleek hij, anders dan zijn andere collega's uit Nederland, niet te zijn uitgenodigd: voor een door de ambassade georganiseerd afscheidsdiner.

4 Zie bijlage 2.
5 Zie bijlage 3.
6 De Hoop Scheffer is ambtenaar Buitenlandse Zaken en secretaris van Hans van den Broek geweest.

Volgens Oltmans was dat niet het gevolg van een foutje, zoals de ambassade later beweerde, maar zou er sprake zijn geweest van boos opzet. Oltmans beschuldigt het ministerie van Buitenlandse Zaken ervan hem ai bijna veertig jaar tegen te werken.

De Raad van State decreteert dat mijn BVD-gegevens naar de voorzitter van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State dienen te worden gezonden.[7] Overigens is het zeer de vraag of alleen Haagse socialisten naïef zijn ten aanzien van de betrouwbaarheid van Binnenlandse Zaken of de BVD. Men herinnert zich de anekdote - indertijd als heldendaad gepresenteerd - rond minister Geertsema. Geertsema wilde nagaan of hij door de inlichtingendienst in het ootje werd genomen. Namens de BVD was in het parlement omstandig bekend gemaakt dat bepaalde BVD-dossiers niet in de kluizen van het souterrain van het BVD-kantoor te vinden waren. Geertsema vervoegde zich enkele weken later onaangekondigd in het spionagehoofdkantoor en verzocht de kluizen te mogen inspecteren. Hij vond inderdaad niets. Zijn conclusie was dat om die reden de BVD en zijn ministerie eerlijk bezig waren.

De volgende etappe in mijn rechtszaak tegen de Staat - zoals overeengekomen door Jurgens, Wolffensperger en Beinema met Buitenlandse Zaken - was een acceptabele bemiddelaar te vinden. Ik schreef Ruud Lubbers vandaag of hij dit wilde zijn.

4 november 1994

Lubbers antwoordt liever geen bemiddelende rol te willen spelen, maar lijkt achter de schermen wel bereid opnieuw zijn vriend Van Mierlo op te porren.[8]

6 november 1994

Merkwaardige stunt van Wim Kok. In een paars onderonsje is topspionagebaas dr. Arthur Docters van Leeuwen (D66) naar het ministerie van Justitie overgeheveld als directeur van het Openbaar Ministerie, kennelijk ter versterking van minister Winnie Sorgdrager (D66).

Wie is er toch op de onzalige gedachte gekomen een professionele *cloack and dagger-boy* naast de minister aan het hoofd van 's lands justitiële apparaat neer te zetten? Voor een dergelijke functie is de allerhoogste graad van eerlijkheid en integriteit vereist.

[Zes weken Zuid-Afrika]

8 januari 1995

Verrassend telefoontje van oud-premier Ruud Lubbers om mij een plezierig verblijf in Indonesië toe te wensen. Hij is het geweest die mij vorig

7 Zie bijlage 4.

8 Lubbers wist kennelijk waar de klepel hing, al zou hij dit pas in 1997 op schrift stellen.

jaar meenam op een officieel bezoek aan Jakarta, waarmee hij een blokkade van 28 jaar doorbrak. Al die tijd had ik geen visum voor Indonesië kunnen krijgen. Hij wist maar al te goed dat ik het aan hem te danken had dat ik nu weer ongehinderd naar Zuidoost-Azië kon vertrekken.

Ik vertelde hem dat ik tijdens zijn verblijf in Zuid-Afrika een gesprek van 45 minuten had gehad met de minister van Binnenlandse Zaken in Pretoria, dr. Mangosuthu Buthelezi. Dr. Piet Colijn, de secretaris-generaal die mij in 1992 uit het land liet smijten, woonde het gesprek gedeeltelijk bij. Beide heren maakten duidelijk dat ik de boosdoeners niet in Pretoria maar in Den Haag diende te zoeken. Ook wees ik de heer Lubbers op het onlangs verschenen rapport van de Nationale Ombudsman, dat het tegendeel betoogde. De oud-premier hield zich op de vlakte.[9]

10 januari 1995

Mijn keuze van bemiddelaar is gevallen op de oud-president van de rechtbank, mr. B.J. Asscher. Jurgens is met hem bevriend en hij verklaarde zich in principe bereid. Inmiddels bepleitte professor Jurgens bij mijn advocaat Vermeer dat ik akkoord zou moeten gaan met ‘een bindend advies’. Hier ging ik uiteraard niet mee akkoord. Na wat mij de afgelopen veertig jaar in dit koninkrijk is overkomen vertrouw ik a priori geen hond meer.

[12 weken Indonesië]

2 april 1995

Bij terugkeer uit Jakarta ligt er een brief van mr. Vermeer dat de Haagse rechtbank op 3 mei zal bepalen wanneer oud-premier Lubbers zal komen getuigen. De ellendelingen in Den Haag stellen namens Hans van Mierlo alles in het werk mijn zaak maximaal te vertragen in de hoop dat ik voor het eind van deze zaak dood zal vallen. Ook de zogenaamde bemiddeling van mr. Asscher leverde nul komma nul op, is zelfs niet begonnen.

Er lag bij thuiskomst eveneens een brief van R. Lammers, chef werkeenheid van de gemeentelijke sociale dienst te Amsterdam, dat mijn uitkering was stopgezet wegens afwezig zijn zonder toestemming van de sociale *Geheimpolizei*. Er stond bovendien in: ‘Vanaf het moment dat u geen bijstand meer ontvangt, kunt u niet via de gemeentelijke sociale dienst verzekerd blijven bij het ziekenfonds.’ Op dit moment ben ik dus

9 Pas in 1997 gaf Lubbers toe te weten dat ik door Den Haag uit Indonesië was gehouden.

niet eens meer verzekerd. Ik had mij in 1992, nadat ik door twee Zuid-Afrikaanse politiemannen op een KLM-toestel was gezet, beter als politiek vluchteling bij de douane kunnen melden. Dan zou ik nu met meer egards behandeld worden.

3 mei 1995

Rechter-commissaris B.C. Punt bepaalde vandaag dat ik het bewijs moet aandragen dat belemmeringen bij de uitoefening van mijn beroep als journalist het gevolg zijn van de instructie van oud-minister Joseph Luns uit 1964, die toen alle ambassades en consulaten-generaal in de wereld berichtte dat ik voor Den Haag niet meer zou bestaan. Aanvankelijk voerde de ambtenaar belast met het uitvoeren van de Wet Openbaarheid van Bestuur op het ministerie van Buitenlandse Zaken, mr. P.G.L. van Velzen, de wet naar behoren uit. Ik ontving ruimschoots voldoende stukken uit 1956-1964 om de rechter aan te tonen dat de Staat mij in het strikte geheim - en met gebruik van de inlichtingendiensten, inbegrepen de Amerikaanse CIA - belasterde en het werk als journalist onmogelijk maakte.

Van Velzen was zo vrijgevig geweest omdat de overheidstelegrammen juridisch waren verjaard. Maar tegen de verwachting in besloot mr. Punt er nota van te nemen. Nu ging het erom ook stukken over de periode 1964-1994 in handen te krijgen. Uiteraard kon Van Velzen - die nu in naam van Hans van Mierlo handelt - van de ene op de andere dag niets meer van enig belang vinden.

12 mei 1995

Door ingrijpen van Gertjan Wolffensperger bij de wethouder van Sociale Zaken te Amsterdam is vandaag mijn uitkering van de sociale dienst hersteld. Ik ben dus ook weer verzekerd.

> [Voor het weekblad *Story* met prinses Margriet en mr. Pieter van Vollenhoven naar Canada]

23 mei 1995

Omdat de Nederlandse ambassade, ondanks mijn accreditatie bij de Rijksvoorlichtingsdienst, mij tijdens het verblijf van prinses Margriet in Canada acht dagen lang saboteerde, heb ik andermaal een protestbrief aan Hans van Mierlo geschreven.[10] Het zal niet helpen, maar het moet vastliggen, mede gezien het verzoek van rechter Punt aan te tonen dat de

10 Zie bijlage 5.

sabotage gewoon doorgaat. Lubbers waarschuwde me hiervoor toen ik hem vorig jaar in het Torentje bezocht. ‘U raakt uw stigma nooit meer kwijt, u moet ermee proberen te leven’, zei hij.

3 juni 1995

Vandaag had ik premier Wim Kok mijn brochure *Bon voyage, Majesteit!*[11] willen aanbieden op zijn wekelijkse persconferentie. Ik vroeg formeel Hans van der Voet, directeur van de RVD, of ik erbij aanwezig mocht zijn. Dit werd geweigerd omdat ik niet tot de parlementaire pers behoorde. Ik vroeg collega Julius Vischjager de brochure aan de premier te overhandigen. Dit deed hij, waarop Kok het boekje woedend van tafel veegde.[12] *‘Je voudrais que vous écrassassiez l'infame’*, schreef Voltaire in 1760 aan Jean d'Alembert. Voor de meneer uit Bergambacht geldt dat hij niet wil lezen wat hij niet wil weten. Met de beste bedoelingen van de wereld adviseerde ik tegen een bezoek van Hare Majesteit aan Suharto, nadat ik eerder dit jaar de situatie ter plaatse andermaal had bestudeerd.

Gisteren kondigde premier Kok ook nog aan dat ‘enkele duizenden dossiers’ van de in 1994 door Lubbers opgeheven Inlichtingendienst Buitenland (IBD) waren vernietigd ‘vanwege de staatsveiligheid’. Waar had ik die smoes eerder gehoord? Van de juriste van Hans Dijkstal en Docters van Leeuwen tijdens de hoorzitting in de Raad van State. Was Wim Kok, ‘de onzekere’,[13] erin getrapt?

6 juni 1995

Opnieuw een schriftelijke klacht ingediend bij minister Hans van Mierlo. Tijdens mijn verblijf in Indonesië werd ik uitgenodigd een lezing te geven aan de United Nations University in Tokyo. Deze ging op het laatste moment niet door. Van een naaste medewerker van de rector van genoemde universiteit hoorde ik dat dit was ‘als gevolg van achterklap over jou van de zijde van de Nederlandse ambassade in Tokyo’. Alweer een vies zaakje van het ministerie van Van Mierlo om aan rechter Punt te melden.

9 juni 1995

Dineetje met Pieter Broertjes, hoofdredacteur van *de Volkskrant*, en Arendo Joustra, adjunct-hoofdredacteur van *Elsevier Magazine*, in restaurant Pier 10 achter het centraal station.

11 Uitgeverij Papieren Tijger, Breda (1995).
12 Volgens andere ooggetuigen gooide hij het de zaal in.
13 Zo werd hij door Jaap van Ginneken gekarakteriseerd in *Den Haag op de Divan* (pagina's 82-95).

In de loop van de maaltijd vertelde Pieter wat Jessa van Vonderen van de RVD hem aan een staatsdiner voor kanselier Helmut Kohl had toevertrouwd over de reis van Margriet naar Canada. Na afloop van een door de prinses in Ottawa gegeven persconferentie stapte H.K.H. op Van Vonderen af en maakte een opmerking die Pieter als herinnering in een boek schreef dat hij me cadeau gaf.

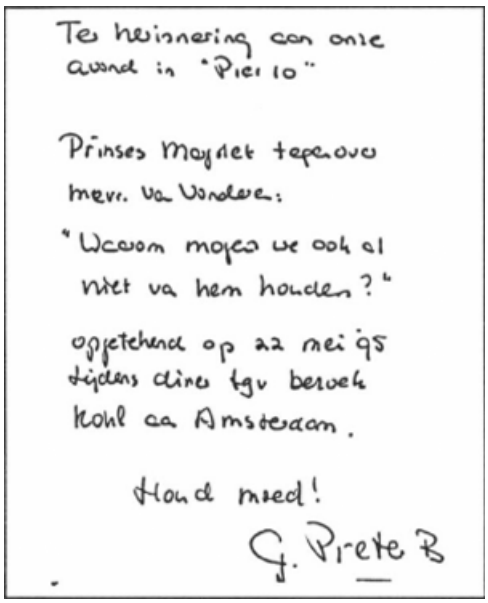
Ter herinnering aan onze
avond in "Pier 10"

Prinses Margriet tegenover
mevr. Van Vonderen:
"Waarom mogen we ook al
niet van hem houden?"

opgetekend op 22 mei 95
tijdens diner tgv bezoek
Kohl aan Amsterdam.

Houd moed!
G. Prete B

Afgezien van het feit dat het op mijn zeventigste jaar en 42 jaar journalist zijnde in dit land hartverwarmend was om door twee collega's, die ik beiden respecteer, een hart onder de riem gestoken te krijgen, gaat het hier om betekenisvolle informatie. De charmante woorden van Margriet tonen aan - iets wat ik al heel lang wist - dat de 'rode kaart' van Luns zich uitstrekte tot het koningshuis.[14]

Routineus zond ik mr. Vermeer een fotokopietje. De advocaat reageerde ogenblikkelijk en adviseerde me iets te doen wat wel het laatste was dat ik wilde overwegen. Hij wilde collega Broertjes oproepen als getuige - evenals prinses Margriet - omdat het gaat om informatie die in mijn proces van eminent belang is. Ik besloot, al streek het me tegen de haren in, naar de heer Vermeer te luisteren. Broertjes en Margriet zullen worden opgeroepen.

13 juni 1995

Bezoek aan mr. M.J.D. van der Voet, hoofddirecteur van de Rijksvoorlichtingsdienst. 'U hebt me in een moeilijke positie gebracht met uw brochure *Bon voyage, Majesteit!* Het wordt protocollair moeilijk u te accrediteren voor de reis van de Koningin naar Indonesië.' Ik antwoordde: 'U hebt niets te maken met wat ik schrijf. Bovendien, via ambassadeur Kadarisman heeft minister van Buitenlandse Zaken Ali Alatas me van Indonesische zijde bedankt voor toezending van de brochure.'

14 Dus een aantoonbare beperking op mijn functioneren als journalist.

‘Natuurlijk mag u schrijven wat u wilt, maar na wat u schreef wordt het moeilijk u in gezelschap van de Koningin te accrediteren’, aldus Van der Voet.

‘Zowel minister Alatas als ambassadeur Kadarisman vindt het prima dat ik met Hare Majesteit meekom’, zei ik naar waarheid.

‘Ja, maar u hebt Suharto een massamoordenaar genoemd.’

‘Dat is hij ook en dat schrijf ik al dertig jaar, dat is ook in Indonesië niets nieuws. Ze zijn in Jakarta blijkbaar ruimdenkender jegens journalisten dan u.’

‘Nou,’ zei hij, ‘als Indonesië u accrediteert, gaat u mee’, aldus Van der Voet.

‘Maar dan moet u ze niet stiekem influisteren mij geen visum te geven’, antwoordde ik. Van der Voet stak twee vingers in de lucht en maakte een ik-zweer-het-gebaar, maar kan ik deze man vertrouwen?[15]

Ik vroeg hem waarom Wim Kok doet alsof er geen conflict Staat-Oltmans is. ‘Lubbers wilde u helpen, hij was een regelaar. Kok wil niets met die zaak te maken hebben. De heer Lubbers heeft bij de vorige minister van Sociale Zaken, Bert de Vries, als Brugman gesproken om u in de AOW overgeheveld te krijgen.[16] Hij was ertoe bereid, maar Ad Melkert doet niets.’

‘Dan heb je meer aan een zeker gevoel voor sociale rechtvaardigheid bij conventionelen dan bij zogenaamde socialisten’, zei ik. ‘Er is onrecht gedaan, al veertig jaar lang. Lubbers deed tenminste iets.’

‘Ik weet het’, aldus Van der Voet.

Bij thuiskomst lag er een verlaat briefje van oud-premier Lubbers, dat hij blijft helpen. Ook geeft hij aan waar ik me kan melden in San Francisco voor het World Forum, onder leiding van Michail Gorbatsjov, waar hij zelf ook naar toe gaat.

18 juni 1995

Gertjan Wolffensperger antwoordt op mijn vraag waarom minister Van Mierlo niet eens met de vuist op tafel slaat en zegt ‘Nu moet het afgelopen zijn’, dat dit twee weken geleden is gebeurd. ‘Hij heeft dit gedaan, Willem,’ aldus Wolffensperger, ‘Erik en ik komen er echter nog steeds niet door, maar ik beloof je, als het opnieuw bij de ambtenaren vastloopt

15 Nee dus, zo bleek later. Want datgene waarvoor ik bang was, was exact wat ze zouden doen, zoals ik zuiver aanvoelde. In 1997 kon ik, door middel van een brief van Lubbers, hiervan het bewijs leveren.

16 Omdat ik in 1958 naar New York emigreerde heb ik geen AOW.

en Van Velzen blijft dwarsliggen, dan gaan we opnieuw naar secretarisgeneraal Van den Berg.'

'Ik begrijp niet,' zei ik, 'dat een minister in dit land, wanneer hij weet dat het om een rechtvaardige zaak gaat, niet de opdracht kan geven dat er een oplossing komt. Ik reisde twee jaar geleden eens met Van Mierlo in de trein naar Arnhem. Hij begreep exact wat er sinds Luns met mij is gebeurd, uit wraak van de ambtenarij die ongelijk kreeg in Indonesië.'

Onthutsende brief van Hans van der Voet van de RVD. Hij schrijft dat de Indonesische regering het besluit zou hebben genomen mij geen visum te geven voor een verslag van de reis van Beatrix naar Jakarta in augustus. Ik telefoneerde met de Indonesische ambassadeur. Die wist van niets maar zei dat ik me geen zorgen moest maken. Hoe kan Van der Voet mij zijn mededeling doen als degene die mij het papier uit moet reiken zelf nog van niets weet? Proces of geen proces, de spelletjes van ongecontroleerde Haagse ambtenaren gaan gewoon door. Ik zal niet rusten voor ik weet hoe dit in elkaar zit.

23 juni 1995

Geachte heer Van Mierlo,

Mij wordt meegedeeld, dat uw ministerie akkoord gaat met de bemiddelende rol van oud-rechter B.J. Asscher om een nu veertig jaar durend geschil met het ministerie eervol te beëindigen.
Anderzijds handhaaft uw ministerie de opdracht aan advocaat D. den Hartog om tegen iedere prijs te voorkomen dat mij recht wordt gedaan via een *out of court-settlement*.
Op die manier procedeert de overheid over twintig jaar nog - met geld van de belastingbetaler - om scheve schaatsen van ambtenaren van de Staat, tot aan ministers en ambassadeurs toe, proberen recht te breien.
Kunt u helpen om deze impasse te doorbreken?

Willem Oltmans.[17]

Geachte heer Van Mierlo,
Mij wordt meegedeeld, dat uw ministerie akkoord gaat met de bemiddelende rol van oud-rechter B.J. Asscher om een nu veertig jaar durend geschil met het ministerie eervol te beëindigen.
Anderzijds handhaaft uw ministerie de opdracht aan advocaat D. den Hartog om tegen iedere prijs te voorkomen dat mij recht wordt gedaan via een *out of court-settlement*.
Op die manier procedeert de overheid over twintig jaar nog - met geld van de belastingbetaler - om scheve schaatsen van ambtenaren van de Staat, tot aan ministers en ambassadeurs toe, proberen recht te breien. Kunt u helpen om deze impasse te doorbreken?
Willem Oltmans.[17]

17 Ik ontving op deze brief taal noch teken terug van de minister.

Na nieuwe druk op Erik Jurgens om toch vooral op te schieten, zendt hij mij een brief die op 14 mei 1995 naar advocaat Vermeer uitging. Daarin wordt verwezen naar de afspraak die drie kamerleden met D. van den Berg hadden, dat er een oplossing moest komen.[18] Jurgens legt de trage voortgang op het bord van advocaat Vermeer. Mijn zaak zit muurvast, en ligt opnieuw stil.

30 juni 1995

Erik Jurgens belt: 'Ik word doorgaans maar één keer per jaar echt boos. Dat gebeurde vandaag in een gesprek met de WOB-ambtenaar van Buitenlandse Zaken, Van Velzen.' Wat er precies is gebeurd mag Joost weten, maar het kwam erop neer dat Van Velzen minister Van Mierlo kennelijk onjuiste informatie bleek te hebben verschaft. Erik begrijpt nu uitstekend dat Van Velzen een onbetrouwbaar draaibord is, maar hij zit wel op een sleutelpositie op Buitenlandse Zaken. Hij heeft mijn zaak er eigenlijk in handen. Het gesprek tussen Vermeer en Van Velzen schijnt te zijn gederailleerd en Jurgens adviseert met klem andere juridische adviezen te zoeken. Als steeds - zoals in 1983 in de zaak-Claus betreffende mijn reis naar India samen met de prins, toen de NVJ op het kritieke moment de financiële steun aan mij introk in een stadium dat mijn advocaat mr. Voetelink adviseerde door te gaan - heeft de NVJ zich ook ditmaal uit mijn gevecht teruggetrokken. Ik sta er met mr. Vermeer alleen voor. Ik zit op een minimumuitkering maar hij blijft me door dik en dun verdedigen. Ik kan, maar wil hem ook niet laten vallen, zoals wordt geadviseerd.

Op mijn verzoek accrediteert hoofdredacteur Evert Santegoeds mij intussen voor het *State of the World Forum* in San Francisco, zoals hij dit ook voor de reis van Beatrix naar Indonesië heeft gedaan. Hij en Pieter Broertjes zijn de enige twee hoofdredacteuren die me steunen waar ze kunnen.

4 juli 1995

Pieter Broertjes belde. 'Beloof eerst dat je aan niemand iets zal zeggen.' Hans van der Voet was zijn opvolger Eef Brouwers als nieuwe directeur van de RVD aan de hoofdredacteur van *de Volkskrant* komen voorstellen. Er was een lunch geweest, waar ook over mijn gevecht met de Staat was

18 Zie bijlage 6.

gesproken. Van der Voet had gezegd dat Wim Kok zich door mij beledigd voelde en niets voor me wilde doen. De brochure *Bon voyage, Majesteit!* - waarin ik adviseerde de Koningin niet aan Suharto bloot te stellen, omdat de reis sowieso ongepast was vanwege het verleden van deze massamoordenaar - had Kok me niet in dank afgenomen. Bovendien zou koningin Beatrix nu geen zin meer hebben in de reis naar Indonesië. Maar Van der Voet had wel gezegd mij niets in de weg te zullen leggen: 'Als Oltmans mij een visum toont, dan gaat hij gewoon mee.'[19]

Pieter herhaalde dat Van Mierlo de enige was die mijn zaak erdoor zou kunnen drukken. 'Iedereen vindt dat er een einde aan moet komen. De nieuwe directeur Eef Brouwers ook. Ze waren het eens dat het leek of de anti-Oltmans-mentaliteit in Den Haag er werd ingebrand. Je moet nu vertrouwen hebben in Van Mierlo en wat je politieke vrienden bij hem kunnen bereiken, en vooral geen kutbriefjes meer schrijven, ook al zijn ze waar. Je blijft een masochist, Willem, want op die manier schaad je je eigen belangen.' Ik legde uit dat ik niet van plan was een knieval te maken voor Den Haag teneinde een regeling in de wacht te slepen. 'Ja, maar je moet nu onderhandelen,' aldus Broertjes, 'anders procedeer je tot je doodgaat. Of je treft een regeling met ze, en dan moet je wel je bek erover houden.' Ik benadrukte reeds in 1991 aan Hans van den Broek te hebben voorgesteld de kwestie sub rosa te regelen, omdat ik in Zuid-Afrika wilde blijven. 'Maar ze hebben me er juist uitgegooid en nu zit ik dus in een onvermijdelijk gevecht.'

Van der Voet en Brouwers hadden Pieter Broertjes intussen geadviseerd om een bezoek aan Wim Kok te brengen, aangezien de hoofdredacteur van *de Volkskrant* de premier wellicht tot andere gedachten zou kunnen brengen. 'Je vertelt het aan niemand, Willem, maar ik ga maandag aanstaande naar Kok.'[20]

5 juli 1995

Wetende dat Wim Kok in zijn wiek geschoten was en dat Broertjes spoedig met hem zou gaan praten, schreef ik de premier te hebben vernomen dat hij van mening was dat ik enkele ongepaste brieven had geschreven, waarvoor ik hem mijn excuses aanbood.

19 Dit zei Van der Voer in de wetenschap dat er geen visum zou komen.

20 Later, in de rechtszaal, werd Broertjes gevraagd of hij Kok inderdaad had gesproken. Broertjes bleef eerst lang stil en zei toen: 'Nee.'

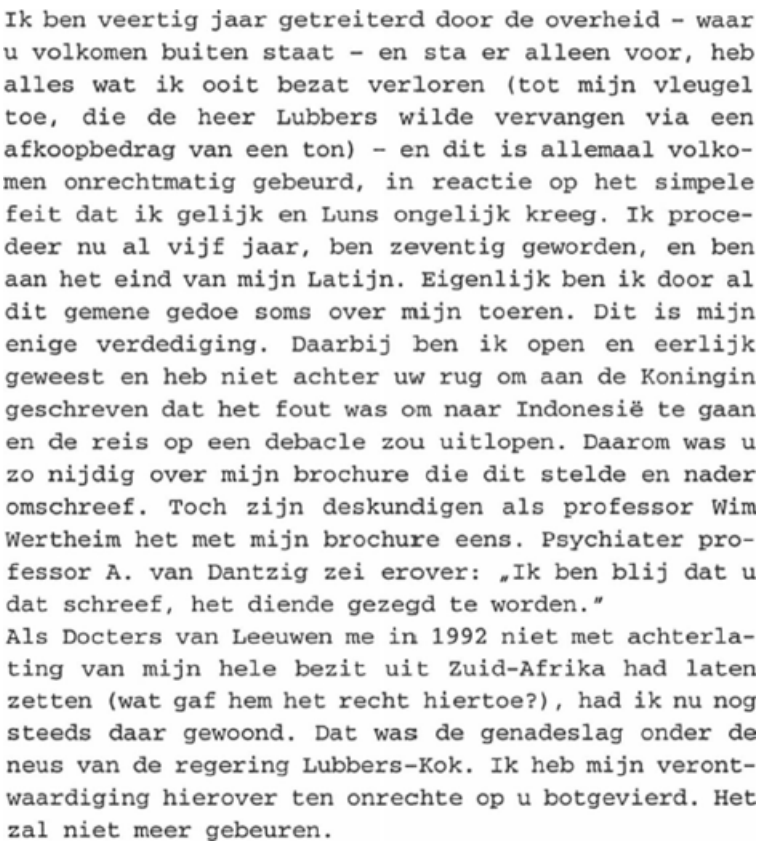

Ik ben veertig jaar getreiterd door de overheid - waar u volkomen buiten staat - en sta er alleen voor, heb alles wat ik ooit bezat verloren (tot mijn vleugel toe, die de heer Lubbers wilde vervangen via een afkoopbedrag van een ton) - en dit is allemaal volkomen onrechtmatig gebeurd, in reactie op het simpele feit dat ik gelijk en Luns ongelijk kreeg. Ik procedeer nu al vijf jaar, ben zeventig geworden, en ben aan het eind van mijn Latijn. Eigenlijk ben ik door al dit gemene gedoe soms over mijn toeren. Dit is mijn enige verdediging. Daarbij ben ik open en eerlijk geweest en heb niet achter uw rug om aan de Koningin geschreven dat het fout was om naar Indonesië te gaan en de reis op een debacle zou uitlopen. Daarom was u zo nijdig over mijn brochure die dit stelde en nader omschreef. Toch zijn deskundigen als professor Wim Wertheim het met mijn brochure eens. Psychiater professor A. van Dantzig zei erover: „Ik ben blij dat u dat schreef, het diende gezegd te worden."
Als Docters van Leeuwen me in 1992 niet met achterlating van mijn hele bezit uit Zuid-Afrika had laten zetten (wat gaf hem het recht hiertoe?), had ik nu nog steeds daar gewoond. Dat was de genadeslag onder de neus van de regering Lubbers-Kok. Ik heb mijn verontwaardiging hierover ten onrechte op u botgevierd. Het zal niet meer gebeuren.

Ik ben veertig jaar getreiterd door de overheid - waar u volkomen buiten staat - en sta er alleen voor, heb alles wat ik ooit bezat verloren (tot mijn vleugel toe, die de heer Lubbers wilde vervangen via een afkoopbedrag van een ton) - en dit is allemaal volkomen onrechtmatig gebeurd, in reactie op het simpele feit dat ik gelijk en Luns ongelijk kreeg. Ik procedeer nu al vijf jaar, ben zeventig geworden, en ben aan het eind van mijn Latijn. Eigenlijk ben ik door al dit gemene gedoe soms over mijn toeren. Dit is mijn enige verdediging. Daarbij ben ik open en eerlijk geweest en heb niet achter uw rug om aan de Koningin geschreven dat het fout was om naar Indonesië te gaan en de reis op een debacle zou uitlopen. Daarom was u zo nijdig over mijn brochure die dit stelde en nader omschreef. Toch zijn deskundigen als professor Wim Wertheim het met mijn brochure eens. Psychiater professor A. van Dantzig zei erover: 'Ik ben blij dat u dat schreef, het diende gezegd te worden.'
Als Docters van Leeuwen me in 1992 niet met achterlating van mijn hele bezit uit Zuid-Afrika had laten zetten (wat gaf hem het recht hiertoe?), had ik nu nog steeds daar gewoond. Dat was de genadeslag onder de neus van de regering Lubbers-Kok. Ik heb mijn verontwaardiging hierover ten onrechte op u botgevierd. Het zal niet meer gebeuren.

15 juli 1995

Opnieuw doet professor Jurgens een heldhaftige poging het ministerie van Buitenlandse Zaken tot rede te brengen.[21]

Mr. Vermeer heeft Pieter Broertjes gesommeerd op 15 augustus a.s. te komen getuigen over hetgeen hij weet in mijn zaak, waaronder de uitspraak van prinses Margriet. Broertjes liet overigens niets horen over zijn ontmoeting met premier Kok, gepland op 10 juli. Het leek - Kok langzamerhand beter kennende - of het gesprek op een fiasco is uitgelopen.

21 Zie bijlage 7.

Mevrouw Timmer, secretaresse, haalde Hans van der Voet gisteren voor me uit de ministerraad. De RVD-directeur zei geen moeite bij de Indonesische autoriteiten te willen doen om mij alsnog aan een visum te helpen, 'want u blijft zeggen en schrijven dat de Koningin niet naar Indonesië moet gaan.' Ik antwoordde: 'Maar mijn persoonlijke politieke opvattingen hebben toch niets te maken met of ik wel of niet een visum mag hebben om de reis van Beatrix naar Jakarta te verslaan?'

Omdat Julius Vischjager me had gezegd dat Van der Voet hem had geadviseerd niet te veel met mij om te gaan, bracht ik dit bij hem naar voren. Hij gaf er er een andere draai aan; hij zou Vischjager slechts geadviseerd hebben niet als intermediair voor mij op te treden, zoals door het overhandigen van een brochure aan premier Kok (die dan, na een zwaai door de zaal, prompt op de grond terechtkomt).

Professor Bob Heering belt. De brochure over de reis naar Jakarta is hem uit het hart gegrepen.

18 juli 1995

Na enige malen geïnformeerd te hebben bij de Indonesische ambassade of mijn visum voor de reis van Beatrix in orde was belde ambassadeur Kadarisman mij vandaag op. Na zich verontschuldigd te hebben voor de vertraging zei hij: 'U weet, we nemen het besluit over uw visum niet alleen. Ik heb nog een dag nodig om de minister Pak Alatas hierover te spreken. Wilt u mij morgen tussen 15.00 en 16.00 uur bellen?'

19 juli 1995

Ambassadeur Kadarisman belde opnieuw. Ik zou geen visum krijgen voor de koninklijke reis. Minister Alatas had moeite gedaan, maar BAKIN - de gecoördineerde militaire inlichtingendienst, vergelijkbaar met de CIA - had 'nee' gezegd. 'Maar ik hoop,' aldus de ambassadeur, 'dat u na de reis van de Koningin in de herfst weer bij mij op bezoek komt in Wassenaar.'

Voor mij staat vast dat de visumweigering opnieuw vanuit Den Haag is bewerkstelligd. Van der Voet wist 34 dagen eerder dan de Indonesische ambassadeur dat ik niet mee zou gaan, omdat hij wist dat Den Haag BAKIN zou verzoeken mij te weren. Uit de overgelegde geheime telegrammen uit de jaren 1956-1964 bleek immers dat men er in Den Haag niet voor terugdeinst de CIA tegen mij in te schakelen? Dan is een akkoordje met de Indonesische BAKIN immers een fluitje van een cent. De vraag is: hoe is dit exact in zijn werk gegaan?

19 augustus 1995

Minister Van Mierlo schrijft te willen nagaan of de inschakeling van oud-rechter Asscher nuttig zou kunnen zijn. Maar de informatie die hij heeft gekregen van mr. Van Velzen, zijn WOB-ambtenaar - en waar Erik Jurgens zo razend over is geworden - neemt hij klakkeloos over: de mislukking van het gesprek tussen mijn advocaat en deze Van Velzen zou de schuld van Vermeer zijn geweest. Van Mierlo laat zich probleemloos een oor aannaaien door deze ambtenaar.[22]

22 augustus 1995

Oud-ambassadeur Piet Schaepman belde. ‘Ik moet steeds aan je denken. Je hebt gelijk gekregen. Het begon al met dat Suharto de Koningin niet van het vliegveld afhaalde. Dat hele staatsbezoek loopt in de soep. Het is bij de konijnen af wat meneer Suharto jegens de Majesteit flikt.’

Inmiddels heeft minister Van Mierlo zelf gezegd dat de Koningin in Jakarta in een mijnenveld is gekomen. Ik zou premier Kok willen bellen om te zeggen: ‘U heeft nu wel mijn brochure door de zaal gesmeten, maar had hem nog maar eens goed gelezen en de Koningin niet op een *mission impossible* gezonden.’

De Indonesische ambassade in Den Haag zei tegen een bevriende journalist dat mij geen visum was gegeven louter om Beatrix te beschermen. Wanneer haar reis voorbij is mocht ik weer naar Jakarta reizen.

22 Zie bijlage 8.

25 augustus 1995

NRC Handelsblad meldde:[23]

Oltmans krijgt inzage BVD-dossier

Door onze politieke redactie

DEN HAAG, 25 AUG. De journalist W.L. Oltmans dient alsnog het dossier te krijgen dat de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) in de jaren vijftig en zestig over hem aanlegde. Dit heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State vanochtend bekendgemaakt.

In 1991 verzocht Oltmans de minister om zijn BVD-dossier en om de verslagen van twee gesprekken die hij had met een BVD-ambtenaar. Tevens wilde Oltmans de toezegging dat zijn dossier niet vernietigd zou worden. Binnenlandse Zaken wees destijds het verzoek van Oltmans af.

Oltmans is al jaren in conflict met de Nederlandse overheid — meer in het bijzonder het ministerie van buitenlandse zaken — die hij ervan beschuldigt zijn werk als journalist onmogelijk te maken.

De Raad van State bepaalde woensdag dat de motivering van de minister destijds om de gevraagde stukken te weigeren onvoldoende was. Weliswaar bepaalt de zogeheten Privacyregeling dat een geregistreerde geen recht heeft op kennisneming van zijn persoonsgegevens of recht om te weten of er gegevens over zijn opgenomen, maar die regeling is niet verenigbaar met het Europese verdrag over de rechten van de mens. De Raad kwam vorig jaar in een soortgelijke zaak tot eenzelfde uitspraak.

Volgens de Afdeling Rechtspraak had de minister moeten aangeven „waarom de veiligheid van de staat zich verzet tegen het verstrekken van inzage van de over hem verzamelde gegevens". De weigering om inzage van de minister is daarom in strijd met het beginsel van behoorlijk bestuur, zo bepaalt de Raad. Volgens de Raad van State is bovendien de informatie uit het dossier-Oltmans „thans in politieke zin niet meer actueel". Dit is dus geen reden om Oltmans inzage te weigeren. De Raad oordeelt verder dat Oltmans tevens in bezit gesteld dient te worden van de verslagen van de gesprekken met een BVD-ambtenaar. Het besluit om Oltmans alleen inzage te geven wijst de Raad van State af.

Oltmans krijgt inzage BVD-dossier
Door onze politieke redactie
DEN HAAG, 25 AUG. De journalist W.L. Oltmans dient alsnog het dossier te krijgen dat de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) in de jaren vijftig en zestig over hem aanlegde. Dit heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State vanochtend bekendgemaakt.
In 1991 verzocht Oltmans de minister om zijn BVD-dossier en om de verslagen van twee gesprekken die hij had met een BVD-ambtenaar. Tevens wilde Oltmans de toezegging dat zijn dossier niet vernietigd zou worden. Binnenlandse Zaken wees destijds het verzoek van Oltmans af.
Oltmans is al jaren in conflict met de Nederlandse overheid - meer in het bijzonder het ministerie van buitenlandse zaken - die bij ervan beschuldigt zijn werk als journalist onmogelijk te maken.
De Raad van State bepaalde woensdag dat de motivering van de minister destijds om de gevraagde stukken te weigeren onvoldoende was. Weliswaar bepaalt de zogeheten Privacyregeling dat een geregistreerde geen recht heeft op kennisneming van zijn persoonsgegevens of recht om te weten

23 Zie bijlage 9.

of er gegevens over zijn opgenomen, maar die regeling is niet verenigbaar met het Europese verdrag over de rechten van de mens. De Raad kwam vorig jaar in een soortgelijke zaak tot eenzelfde uitspraak.
Volgens de Afdeling Rechtspraak had de minister moeten aangeven 'waarom de veiligheid van de staat zich verzet tegen het verstrekken van inzage van de over hem verzamelde gegevens'. De weigering om inzage van de minister is daarom in strijd met het beginsel van behoorlijk bestuur, zo bepaalt de Raad. Volgens de Raad van State is bovendien de informatie uit het dossier-Oltmans 'thans in politieke zin niet meer actueel'. Dit is dus geen reden om Oltmans inzage te weigeren. De Raad oordeelt verder dat Oltmans tevens in bezit gesteld dient te worden van de verslagen van de gesprekken met een BVD-ambtenaar. Het besluit om Oltmans alleen inzage te geven wijst de Raad van State af.

28 augustus 1995

Gesprek met Jan Marijnissen van de Socialistische Partij in het poffertjeskraam op het Haagse Malieveld. Jan begreep niet dat Jurgens en Wolffensperger geen vragen hadden gesteld over de weigering van mijn visum. Dit lag voor de hand in het verlengde van hun vragen in 1992 over mijn uitzetting uit Zuid-Afrika. Ik vertelde hem dat Jurgens zich thans op het standpunt stelt dat ik de inactiviteit van Wim Kok zelf zou hebben uitgelokt door het schrijven van de brochure *Bon voyage, Majesteit!*

Oud-ambassadeur Piet Schaepman belde en stelde dezelfde vraag: 'Waarom zijn er geen kamervragen gesteld?' Hij zei het 'in onbegrijpelijke taal gestelde persbericht van de Raad van State' te hebben ont-

vangen. ‘Henk Hofland heeft gelijk gehad,’ vervolgde hij, ‘dit is een bananenmonarchie. Jij zegt steeds dat je met de Staat wilt afrekenen. Maar het gaat om een *Berufsverbot*. Wat Buitenlandse Zaken jou heeft aangedaan is *character assasination*. Met deze uitspraak van de Raad van State schiet je verder weinig op. Ze zullen je de stukken gewoon niet geven. Wat je in je voorwoord van het boekje *Vogelvrij* hebt geschreven ten aanzien van hoe belachelijk er in Den Haag wordt omgesprongen met de Wet Openbaarheid van Bestuur is misschien het beste wat je ooit het geschreven. Het is crimineel wat ze met jou hebben gedaan. Geloof maar rustig dat alles in jouw zaak grondig is vernietigd. Je bent vermoord. Door wie? Door de Kroon en de Haagse meesters, met gebruik van de landsadvocaat’, aldus Hare Majesteits oud-ambassadeur.[24]

30 augustus 1995

Een weldoordachte en opmerkelijke brief van de oud-president van de Amsterdamse rechtbank: ‘Uw zaak handelt niet over een onrechtmatige publicatie over uw persoon, maar juist over het tegendeel, namelijk over een verzwegen en dus nimmer openbaar gemaakte actie tegen uw persoon en uw werk.’[25]

4 september 1995

Deelname aan het radioprogramma *De tafel van Pam* met onder anderen aanwezig Jan Tromp van *de Volkskrant*. Theo van Gogh nam namens Pam de dienst over. Tromp verklaarde dat ambassadeur Kadarisman van Indonesië zich jegens hem zeer laatdunkend over mij had uitgelaten. Hij was met Beatrix mee geweest en de ambassadeur zou dit in Jakarta hebben gezegd. Ik begreep onmiddellijk dat Tromp zat te liegen, maar wat kon ik doen.

12 september 1995

Omdat mr. H.W.E. Vermeer prinses Margriet wil dagvaarden om bevestigd te krijgen wat zij in Ottawa heeft gezegd - ‘Waarom mochten wij niet van Willem Oltmans houden?’ - schreef ik H.K.H. op 6 september dat ik dit liever niet had gedaan, maar dat me door Hans van den Broek en Buitenlandse Zaken een proces is opgedrongen en we tot deze stap werden gedwongen om de waarheid boven tafel te krijgen. Ik verontschuldigde me dus dat zij als getuige zou worden opgeroepen, zoals dit

24 Ik kan dit in 1997 berichten, want hij is inmiddels overleden.
25 Zie bijlage 10.

in 1982 ook met prins Claus nodig was geweest. Margriet liet antwoorden dat ze niet zal komen.

13 september 1995

Bespreking tussen Jurgens, Vermeer en mij in Delcalvi in de Beethovenstraat. Het begon al meteen verkeerd omdat ik woedend werd toen Jurgens opmerkte: 'Dan had je je brochure tegen de reis van Beatrix maar niet moeten schrijven.'

'Ik moet dus mijn werk als journalist en waarnemer stopzetten, omdat ik een gevecht door schurken in Den Haag krijg opgedrongen', antwoordde ik. 'Jouw partijgenoot Kok heeft gewoon mijn reis naar Indonesië geblokkeerd.' Jurgens zei me eerder slechts eenmaal per jaar razend te worden. Vanmiddag in Delcalvi was dan zeker een extraatje. Hij dreigde zelfs weg te zullen gaan. Hoe komt het toch dat, als je een waarheid als een koe debiteert, mensen over hun toeren raken? 'We worden allemaal gek van jou,' aldus Jurgens, 'Wolffensperger ook.'

'Wat dacht je van mij, Erik? Ik heb die *bastards* uit Den Haag al veertig jaar in het opperste geheim achter mijn broek en zelfs vorige maand weer opnieuw, simpel en alleen omdat ik Beatrix en Kok waarschuwde en weer gelijk kreeg.'

'Ze hebben het recht je een visum te weigeren', zei mijn beschermheer daarop. 'Zij bepalen, Kok en Van Mierlo, wie er met de Koningin meegaat.' Smoesjes. De rest van de bespreking heb ik nagenoeg niets meer gezegd.

Mr. H.W.E. Vermeer heeft 'contouren voor een bemiddeling' opgesteld.[26] Jurgens zal er commentaar op leveren.[27]

Intussen gaf Jurgens me een brief die secretaris-generaal D.J. van den Berg op 7 september 1995 aan hem geschreven had. De brief was kennelijk opgesteld door WOB-ambtenaar Van Velzen, maar door Van den Berg klakkeloos ondertekend, want de brief wemelt van de leugens en flagrante onjuistheden. Hoe werkt zo'n ministerie? Kan één man een burger terroriseren in een eenmansoorlog? En hebben zijn superieuren geen tijd, of geen zin, om dat te controleren? Het lijkt alsof Van Velzen in 1990 op zijn donder heeft gekregen toen hij mij via de Wet Openbaarheid van Bestuur enkele honderden stukken naar Zuid-Afrika toezond, en hij nu aan een interne *Wiedergutmachung* bezig is.[28]

26 Zie bijlage 11.
27 Zie bijlage 12.
28 Zie bijlage 13.

[Reis naar San Francisco voor het State of the World Forum, voorzitter Michail Gorbatsjov; aantal gesprekjes met drs. R.F.M. Lubbers.]

15 oktober 1995

Bij thuiskomst uit de VS wachtte een brief van de Indonesische ambassadeur, die bevestigt dat Jan Tromp van *de Volkskrant* in de radio-uitzending *De tafel van Pam* heeft zitten liegen.[29]

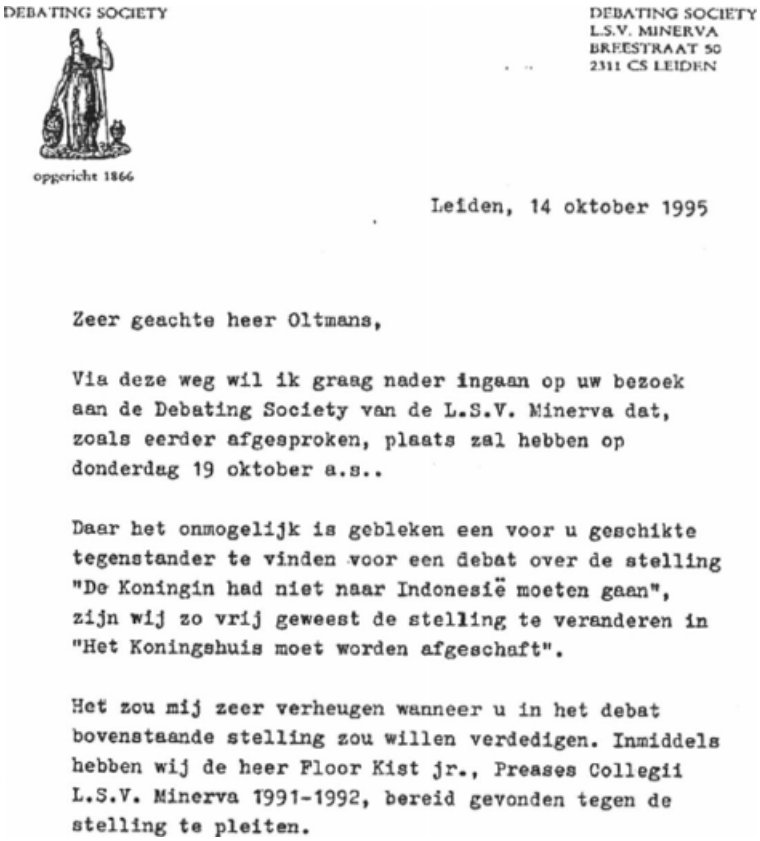

DEBATING SOCIETY

opgericht 1866

DEBATING SOCIETY
L.S.V. MINERVA
BREESTRAAT 50
2311 CS LEIDEN

Leiden, 14 oktober 1995

Zeer geachte heer Oltmans,

Via deze weg wil ik graag nader ingaan op uw bezoek aan de Debating Society van de L.S.V. Minerva dat, zoals eerder afgesproken, plaats zal hebben op donderdag 19 oktober a.s..

Daar het onmogelijk is gebleken een voor u geschikte tegenstander te vinden voor een debat over de stelling "De Koningin had niet naar Indonesië moeten gaan", zijn wij zo vrij geweest de stelling te veranderen in "Het Koningshuis moet worden afgeschaft".

Het zou mij zeer verheugen wanneer u in het debat bovenstaande stelling zou willen verdedigen. Inmiddels hebben wij de heer Floor Kist jr., Preases Collegii L.S.V. Minerva 1991-1992, bereid gevonden tegen de stelling te pleiten.

DEBATING SOCIETY
DEBATING SOCIETY
L.S.V. MINERVA
BREESTRAAT 50
2311 CS LEIDEN
Leiden, 14 oktober 1995
Zeer geachte heer Oltmans,
Via deze weg wil ik graag nader ingaan op uw bezoek aan de Debating Society van de L.S.V. Minerva dat, zoals eerder afgesproken, plaats zal hebben op donderdag 19 oktober a.s..
Daar het onmogelijk is gebleken een voor u geschikte tegenstander te vinden voor een debat over de stelling ‘De Koningin had niet naar Indonesië moeten gaan’, zijn wij zo vrij geweest de stelling te veranderen in ‘Het Koningshuis moet worden afgeschaft’.

29 Zie bijlage 14.

> Het zou mij zeer verheugen wanneer u in het debat bovenstaande stelling zou willen verdedigen. Inmiddels hebben wij de heer Floor Kist jr., Preases Collegii L.S.V. Minerva 1991-1992, bereid gevonden tegen de stelling te pleiten.

Deze brief was ondertekend door Joost Taverne, commissaris extern van de *Debating Society*. Als Floor Kist de zoon is van Floor Kist van het kabinet van Beatrix, kan je er donder op zeggen dat deze mop niet doorgaat. Leve de vrijheid van het woord: ook in Leiden!

In mijn afwezigheid is Wim Klinkenberg (71) overleden. Hij is in de 35 laatste jaren dat we elkaar uitstekend kenden en dikwijls samenwerkten, eigenlijk de enige journalist geweest die ik totaal vertrouwde. Al heeft de conflictsfeer met Hans Verploeg hier de afgelopen twee jaar dat hij ernstig ziek was, behoorlijk de klad in gebracht.

Er wachtte een verwarde brief van het waarnemend hoofd van de BVD. 'Thans is niet duidelijk welke gegevens u ter inzage kunnen worden gegeven.' Sapristi! Ik wil alles hebben wat de Haagse Gestapo wederrechtelijk over mij heeft verzameld - om niet te zeggen: heeft vervalst.

Op 5 oktober, tijdens mijn verblijf in San Franscisco, is er een bespreking geweest tussen mr. Vermeer en advocaat Den Hertog namens Van Mierlo en de Staat. Het zal me benieuwen wat dit gaat opleveren. Waarschijnlijk niets, als steeds.

19 oktober 1995

Leiden. Toen ik in het gebouw van sociëteit Minerva arriveerde stonden de heren me zenuwachtig op te wachten. Floor Kist had pas in de middag afgezegd. 'Dinsdag was hij nog zo enthousiast om dit te doen', werd me gezegd.

Oud-ambassadeur Piet Schaepman zei voor ik naar de VS ging: 'Nu moet je een tweede brochure schrijven: "Welkom thuis, Majesteit!"' Ik heb erover nagedacht en besloten het te doen.[30] Het zal een overzicht zijn van de rampzalige gevolgen van het besluit de Koningin naar Jakarta te zenden. Suharto wist natuurlijk uitstekend dat zij er eigenlijk helemaal geen zin meer in had en heeft haar navenant bejegend.

25 oktober 1995

Mr. P.J. Boukema van de Raad van State bericht dat de Raad geen aanvullende uitspraak kan doen betreffende mijn verzoek ook de dossiers van na 1964 vrij te geven, omdat zij voor het vrijgeven van die documentatie geen belemmeringen oplegde.

31 oktober 1995

Minister Hans Dijkstal van Binnenlandse Zaken schrijft een nieuwe beslissing te hebben genomen over de inzage van mijn BVD-dossiers. Het lijkt erop dat de druk van de Raad van State van invloed zal zijn. Er wordt exact geformuleerd wat ik mag zien en de rest wordt geweigerd.

30 Onder die titel is de brochure later ook verschenen. (Uitgeverij Papieren Tijger, Breda, 1995.)

De opsomming staat op pagina 5 van de ingesloten brief.[31] Het reduceert de opdracht van de Raad van State tot nul. Dijkstal tekent stukken, opgesteld door zijn ambtenaren, kennelijk zonder ze te lezen.

Advocaat Vermeer zendt een brief door van D. den Hertog, advocaat voor Van Mierlo. Hij stelt het volgende vast over de Contouren van Bemiddeling en de mogelijke rol van mr. B.J. Asscher:

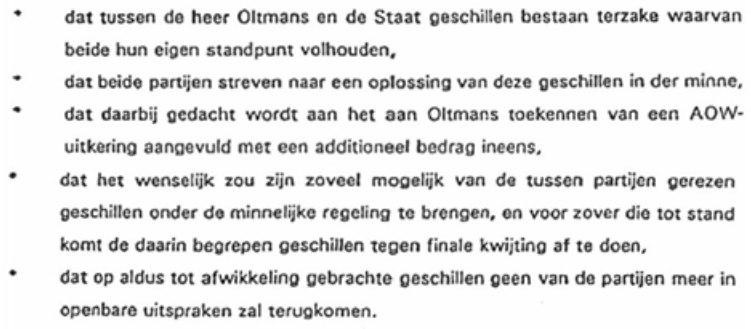

- dat tussen de heer Oltmans en de Staat geschillen bestaan terzake waarvan beide hun eigen standpunt volhouden,
- dat beide partijen streven naar een oplossing van deze geschillen in der minne,
- dat daarbij gedacht wordt aan het aan Oltmans toekennen van een AOW-uitkering aangevuld met een additioneel bedrag ineens,
- dat het wenselijk zou zijn zoveel mogelijk van de tussen partijen gerezen geschillen onder de minnelijke regeling te brengen, en voor zover die tot stand komt de daarin begrepen geschillen tegen finale kwijting af te doen,
- dat op aldus tot afwikkeling gebrachte geschillen geen van de partijen meer in openbare uitspraken zal terugkomen.

Den Hertog schrijft verder dat hij met Vermeer op 5 oktober afsprak dat de jongste incidenten in Zuid-Afrika, Indonesië en nu ook weer Canada met prinses Margriet, buiten de *scoop* van de bemiddeling van Asscher zouden blijven. Ik maakte de heer Vermeer onmiddellijk duidelijk dat hier mijnerzijds onder geen beding sprake van zou kunnen zijn. Juist die zeer recente, voor mij levensbepalende incidenten zijn de oorzaak geweest van het feit dat ik sinds 1992 van een minimumuitkering van de sociale dienst moet leven. Heel ruim gedacht biedt Den Hertog ten slotte nog aan dat de kosten van de voorgestelde arbitrage in het geschil, geschat op vijfduizend gulden, door de Staat zullen worden betaald. Den Hertog heeft makkelijk praten, want de heren bij Pels Rijcken graaien uit de pot van de belastingbetalers.

Hans Verploeg, algemeen secretaris van de NVJ, met wie ik al meer dan een jaar geen contact meer heb gehad, heb ik via zijn secretaresse doen weten dat ik hoop dat dit gevecht tegen de Staat, gevoerd als lid van de NVJ, uiteindelijk samen met de steun van de vakorganisatie gewonnen zal worden. Ik bepleitte dat we dit wellicht zouden kunnen overeenko-

31 Zie bijlage 15.

men ter nagedachtenis aan ons beider vriend Wim Klinkenberg, en dat ik in ieder geval deze mogelijkheid met hem wilde bespreken.

Vandaag ontving ik zijn antwoord. Hij had opgemerkt, zegt hij, dat ik hem in mijn laatste boek *Persona non grata*[32] 21 maal 'meestal in negatieve zin' had beschreven. Hij wilde dat ik, voor hij me zou ontvangen, 'eerst een brug zou slaan over die negatieve opmerkingen'. Verder zou ik driehonderd gulden contributie aan de NVJ moeten betalen, 'en hoe denk je een eind te maken aan vier jaar geen contributie betalen?' Verploeg weet dat ik sinds 1 september 1992 op 1240 gulden in de maand zit, dus waarom trekt hij die kaart bij mij op dit moment? Tegen een overmacht aan aanvallende geallieerde legers deed Lenin in 1918 een stap terug en sloot het Verdrag van Brest-Litovsk. Ik schreef Verploeg aldus:

Beste Hans,

Thanks voor je fidele brief. Schrok wel van het getal 21. Ik heb me stipt aan mijn dagboeknotities gehouden. Ben er eigenlijk slechts overheen gewaaid uit plaatsgebrek. Ik zeg je in ieder geval met deze brief toe dat, indien we het contact herstellen, ik niets over onze contacten of die van mij met de NVJ naar buiten zal brengen (in geen enkele vorm) tot de zaak tegen de Staat is afgesloten. Jullie hebben als NVJ zeer veel voor mij gedaan, jij ook, ook al hebben we op details botsingen gehad. Ik zeg je, ik zoek naar een eind-goed-al-goed-oplossing mét de NVJ, of jou en mij in het bijzonder, wat er ook in het verleden gebeurd mag zijn.
Misschien vind je dit gek, maar sinds het heengaan van Wim Klinkenberg - ik was sinds 1960 zeer met hem bevriend vanwege zijn eerlijkheid en absolute integriteit - waart zijn geest in mijn hoofd. Ik denk, en weet dat

32 Uitgeverij Papieren Tijger, Breda (1994).

jij het hiermee eens zal zijn door je eigen vriendschap met Wim (en de vele gesprekken die we met z'n drieën voerden over mijn zaak), dat hij ook zou willen dat we deze affaire samen tot een goed einde brengen. Okee?
Groet en zeg maar wanneer het je schikt.

3 november 1995

Omdat ik het geklier van advocaten en bevriende kamerleden (die nota bene een jaar geleden al met secretaris-generaal D.J. van den Berg afspraken dat er een minnelijke regeling via een bemiddelaar zou komen) eindelijk totaal beu ben, heb ik Jurgens, Asscher, Vermeer en Den Hertog een brief geschreven die er niet om liegt. Ze zullen er wel weer 'dol' van worden, maar zij zijn niet de zeventig gepasseerd en zitten niet in een studiootje van zes bij zes in de Jordaan, op 1240 gulden per maand. In 42 jaar journalistiek bedrijven ben ik nog nooit op een leugen betrapt of voor de Raad van de Journalistiek gedaagd, en toch sta ik algemeen bekend als de bonte hond. De tekst van deze *cri de coeur* spreekt voor zichzelf.[33]

6 november 1995

Dijkstal zond een formulier dat ik moet ondertekenen alvorens ik inzage in de BVD-dossiers zal krijgen. Ik heb de minister per ommegaande geantwoord niet akkoord te kunnen gaan met zijn 'voorwaarde B': 'Er mogen geen tot individuele natuurlijke personen en rechtspersonen herleidbare gegevens in de openbaarheid worden gebracht dan met toestemming van de secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken.' Je bent journalist of niet; ik zal nooit, onder geen enkele omstandigheid, onder zo'n Gestapo-voorwaarde mijn handtekening zetten.[34]

Ook arriveerde een brandbrief van Erik Jurgens betreffende 'de stier in de porseleinkast', in reactie op mijn schrijven van 3 november aan de genoemde vier hoge heren. Jurgens beperkt zich tot een uitermate duidelijk en scherp gesteld ultimatum: de brief van 3 november intrekken, of hij en Wolffensperger steken geen hand meer voor me uit.[35] Nu dit weer. Lenin en Brest-Litovsk maar weer uit de kast gehaald.

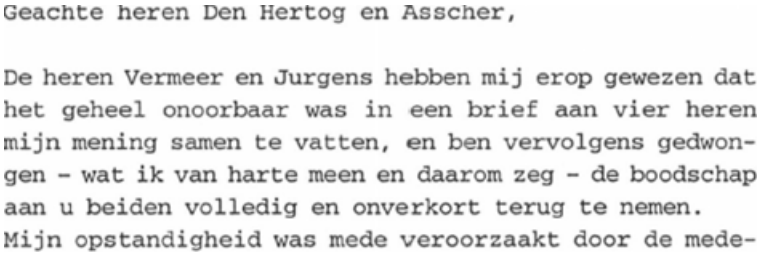
Geachte heren Den Hertog en Asscher,

De heren Vermeer en Jurgens hebben mij erop gewezen dat
het geheel onoorbaar was in een brief aan vier heren
mijn mening samen te vatten, en ben vervolgens gedwon-
gen - wat ik van harte meen en daarom zeg - de boodschap
aan u beiden volledig en onverkort terug te nemen.
Mijn opstandigheid was mede veroorzaakt door de mede-

> Geachte heren Den Hertog en Asscher,
> De heren Vermeer en Jurgens hebben mij erop gewezen dat het geheel onoorbaar was in een brief aan vier heren mijn mening samen te vatten, en ben vervolgens gedwongen - wat ik van harte meen en daarom zeg - de boodschap aan u beiden volledig en onverkort terug te nemen.
> Mijn opstandigheid was mede veroorzaakt door de mede-

33 Zie bijlage 16.
34 Zie bijlage 17.
35 Zie bijlage 18.

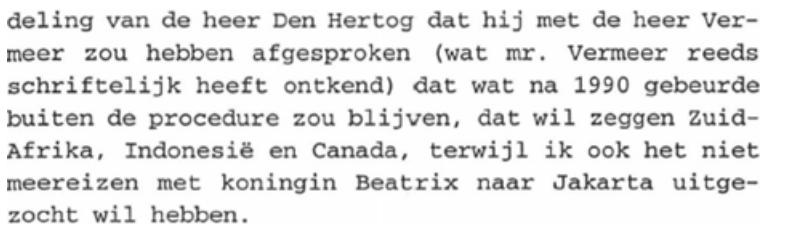
deling van de heer Den Hertog dat hij met de heer Vermeer zou hebben afgesproken (wat mr. Vermeer reeds schriftelijk heeft ontkend) dat wat na 1990 gebeurde buiten de procedure zou blijven, dat wil zeggen Zuid-Afrika, Indonesië en Canada, terwijl ik ook het niet meereizen met koningin Beatrix naar Jakarta uitgezocht wil hebben.

> deling van de heer Den Hertog dat hij met de heer Vermeer zou hebben afgesproken (wat mr. Vermeer reeds schriftelijk heeft ontkend) dat wat na 1990 gebeurde buiten de procedure zou blijven, dat wil zeggen Zuid-Afrika, Indonesië en Canada, terwijl ik ook het niet meereizen met koningin Beatrix naar Jakarta uitgezocht wil hebben.

Jurgens blij. *'Der Mohr hat seine Schuldigkeit getan.'* Ik word in de marge van dit proces tegen de Staat geforceerd dingen te zeggen en te doen die een levenlang niet in mijn hoofd zouden zijn opgekomen en absoluut onbespreekbaar zijn geweest.

9 november 1995

Namens minister Dijkstal schrijft mr. J. van Overdam, projectleider inzageverzoeken van de BVD: 'De aan u voorgelegde verklaring beoogt uitsluitend de privacy van derden te beschermen en de aansprakelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken jegens die derden zo veel mogelijk uit te sluiten.' Et cetera. Ik antwoordde hem: 'Uw brief is voor mij onacceptabel, evenals het zogenaamde formulier dat ik geacht word te tekenen. Ik zal nagaan welke rechtsmaatregelen nog openstaan om de uitgekiende trucjes van de Haagse bureaucratie te kunnen doorbreken.'

[Acht dagen voor *Story* op reportage in Parijs]

23 november 1995

Op 6 november maakte ik de gang naar Canossa en sprak voor het eerst weer met Hans Verploeg en zijn juridische medewerkster, Inge Brakman. Hij begon met te zeggen dat een van de 21 negatieve aanduidingen over hem in *Persona non grata* onder de gordel was geweest. Het was onwaar dat hij in 1980 de Kunstenbond met keet had verlaten en zodoende bij de NVJ emplooi had gevonden. Ik zegde toe dit in de eerstvolgende publicatie te zullen corrigeren, wat ik ook heb gedaan. Ik had mijn nieuwe boek *Mijn vriend Sukarno*[36] meegebracht en schreef er (op verzoek) iets in: 'Dank voor alles.' En dat was ook gemeend. Werd weer 'in genade' aangenomen. De NVJ is dus bereid zich opnieuw voor mijn gevecht in te zetten.

36 Uitgeverij Het Spectrum, Utrecht (1995).

Op advies van Pieter Lakeman - die me in 1990 ook adviseerde mijn zaak in handen van mr. Vermeer te leggen - heb ik professor P. Nicolaï benaderd. Nicolaï, specialist in bestuursrecht van het kantoor Höcker, Rueb & Doeleman, moet Vermeer gaan ondersteunen, zodat er met meer spoed naar een beëindiging van dit proces toegewerkt kan worden. De NVJ, die meestal mr. H.F. Doeleman voor problemen inschakelt, ging met het inzetten van Nicolaï akkoord. Peter Nicolaï is meteen aan de slag gegaan en gaat zich richten tot Overdam van Binnenlandse Zaken inzake de BVD-dossiers.

[Twaalf dagen New York]

12 december 1995

Bij thuiskomst lag er een brief van mr. D. den Hertog te wachten, welke andermaal aantoont hoe deze meneer van het Haagse kantoor Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn zijn taak als advocaat voor minister van Mierlo opvat.[37] Rekken, rekken, rekken, want de pot van de belastingbetalers in dit koninkrijk kent geen bodem, zoals de portemonnee van Willem Oltmans die wel kent. Als mijn moeder nog leefde en wist wat hier gebeurde, zou ze gezegd zou hebben: 'Ik begrijp niet dat die heren in Den Haag dit allemaal durven.'

Het getuigenverhoor van oud-premier Lubbers schijnt 19 december door te gaan.

Er lag ook een kerstwens van Pieter Broertjes en Jan Tromp. Wat Pieter betreft is dit bijzonder, want ik heb - zij het op dringend advies van Vermeer - zijn vertrouwen beschaamd ten aanzien van wat prinses Margriet tegen Jessa van Vonderen van de RVD zei. Misschien begrijpt hij toch dat je door principieel en keurig te blijven de Haagse bende nooit bij de kraag kunt grijpen, want ze gebruiken zelf de meest smerige methoden om mij *coûte que coûte* tegen te houden. Wat ik Pieter Broertjes heb geflikt heb ik nog nooit eerder gedaan. Hoe moet ik hem duiden dat zijn handtekening mijn bewondering vergroot? Tromp is verder geen knip voor zijn neus waard als een van die Haagse 'bruikbare journalisten'. Net als zijn hartsvriendje Paul Witteman.[38]

de Volkskrant

HOOFDREDACTIE: PIETER BROERTJES, JAN TROMP, BERT VUIJSJE, YVONNE ZONDER

wenst u
een goed
1996

de Volkskrant
wenst u
een goed
1996

37 Zie bijlage 19.

38 Heb enkele jaren geleden in Haarlem gesproken voor de Tromp-Witteman-eetclub aldaar. Dat was een ware *eye-opener*.

13 december 1995

Om 13.00 uur kwamen Erik Jurgens, advocaat Vermeer, Hans Verploeg, Inge Brakman en ik in het NVJ-kantoor samen.

Professor Jurgens besloot advocaat van de duivel te spelen. 'Wat doe je als Lubbers straks onder ede zegt dat hij jou in 1994 schreef jouw zaak "onverkwikkelijk" te vinden aan de hand wat jij erover aan hem hebt verteld? Of dat hij "onverkwikkelijk" heeft gezegd op basis van jouw boek *Persona non grata*? Hij kan gewoon ontkennen dat hij heeft gezegd wat jij in *Persona non grata* hebt gemeld.' Ik verloor mijn geduld en zei tegen mijn vriend de professor dat we er beter aan deden de heer Lubbers *the benefit of the doubt* te geven en dat hij negatief bezig was. Erik werd op zijn beurt woedend. Het onaangename in deze zaak is dat bijna iedereen die met de beste bedoelingen zich ermee bemoeit - in dit opzicht weet Hans Verploeg echt helemaal niets - eigenlijk niet weet waar het over gaat.

Verploeg stelde steeds opnieuw voor dat we een schadeberekening zouden indienen tot 1980. Maar na enig geklets over en weer deden Verploeg, Jurgens en zelfs Vermeer een beroep op mij akkoord te gaan met het voorstel van de advocaat van Van Mierlo, de schade door de Staat berokkend op 1 januari 1990 te laten ophouden. Dan kon ik altijd een tweede procedure starten over wat na 1990 was gebeurd. Ik dacht: ze zijn gek geworden. Eerst op mijn ponteneur blijven staan en dan de jaren na 1990, die me de genadeklap zouden bezorgen, zonder enig mankeren in het geding brengen? Ik herhaalde: 'We procederen tot en met 1995.' Jurgens zei: 'De landsadvocaat is er zeker van dat je niet zal kunnen bewijzen dat er na 1990 door Den Haag gemene streken zijn uitgehaald.' Ik dacht: die mensen zitten hier voor mij, dus laat ik op dit moment toch maar eerst akkoord gaan. Peter Nicolaï is er ook nog.

Hans Verploeg vroeg om alsjeblieft contributie te betalen, want anders zou hij last krijgen met het NVJ-bestuur.

15 december 1995

De verzoening met Verploeg zette meteen zoden aan de dijk. *De Journalist* publiceerde dit keer een keurig bericht. Zo werkt het in Nederland.

Lubbers getuige bij Oltmans

Oud-premier Ruud Lubbers verschijnt dinsdag 19 december voor de Haagse rechtbank in de zaak van de journalist Willem Oltmans. Bovendien heeft Oltmans inzage gekregen in zijn eigen BVD-dossier.

Willem Oltmans (70) is in een juridisch gevecht met de Nederlandse Staat gewikkeld. Hij stelt dat het ministerie van Buitenlandse Zaken hem sinds eind jaren vijftig het werken als journalist onmogelijk heeft gemaakt. Hij eist daarom, gesteund door de NVJ, een schadevergoeding wegens misgelopen inkomsten.

Oltmans' problemen gaan terug tot 1956, toen hij free-lance correspondent in Rome was voor De Telegraaf. Daar interviewde hij de toenmalige Indonesische president Soekarno, zeer tegen de zin van Buitenlandse Zaken. Toen Oltmans zich daarna uitsprak voor een snelle overdracht van Nederlands Nieuw-Guinea aan Indonesië, wist hij zich verzekerd van de eeuwigdurende vijandschap van het ministerie, in het bijzonder minister Luns. Dat heeft volgens NVJ-secretaris Inge Brakman de carrière van de Amsterdamse journalist geruïneerd.

Met het laten horen van Lubbers hoopt Oltmans zijn zaak te versterken. De oud-premier liet vorig jaar na het lezen van Oltmans' boek 'Persona non grata' weten het geheel 'een onverkwikkelijke zaak' te vinden. In het boek beschrijft de Amsterdamse journalist hoe hij tientallen jaren door het ministerie van Buitenlandse Zaken is tegengewerkt. Lubbers liet Oltmans verder mondeling weten dat er in de opstelling van Buitenlandse Zaken nog niets is veranderd. De journalist hoopt dat Lubbers zijn uitspraken voor de Haagse rechtbank wil herhalen.

'Wat vond Lubbers zo onverkwikkelijk?' vraagt Oltmans zich af. 'Als hij dat wil zeggen zal mijn zaak sneller worden afgewikkeld. Het proces loopt nu vijf jaar en die politici nemen belastinggeld om hun smerige zaakjes af te dekken.'

Om meer bewijs van tegenwerking te krijgen wilde de journalist inzage in zijn BVD-dossier. Nadat Oltmans minister Dijkstal van Binnenlandse Zaken een ultimatum had gesteld is zijn BVD-dossier zonder voorbehoud vrijgegeven.

Volgens een uitspraak van de Raad van State moest het dossier 1 december vrijgegeven worden. Oltmans kreeg 31 november van minister Dijkstal een brief met zeven eisen. In de brief werden voorwaarden gesteld aan publikatie of openbaarmaking van het dossier. 'Dijkstal heeft niet het recht de uitspraak van de Raad van State te doorkruisen met zijn eisen,' aldus een boze Oltmans. Wat de journalist nu met het dossier gaat doen is volgens zijn advocaat P. Nicolaï nog onduidelijk.

De NVJ ondersteunt het beroepsbelang van Oltmans en heeft een bemiddelaar voor de zaak gevonden.

(RB)

Lubbers getuige bij Oltmans
Oud-premier Ruud Lubbers verschijnt dinsdag 19 december voor de Haagse rechtbank in de zaak van de journalist Willem Oltmans. Bovendien heeft Oltmans inzage gekregen in zijn eigen BVD-dossier.

Willem Oltmans (70) is in een juridisch gevecht met de Nederlandse Staat gewikkeld. Hij stelt dat het ministerie van Buitenlandse Zaken hem sinds eind jaren vijftig het werken als journalist onmogelijk heeft gemaakt. Hij eist daarom, gesteund door de NVJ. een schadevergoeding wegens misgelopen inkomsten.
Oltmans' problemen gaan terug tol 1956, toen hij free-lance correspondent in Rome was voor De Telegraaf. Daar interviewde hij de toenmalige Indonesische president Soekarno, zeer tegen de zin van Buitenlandse Zaken. Toen Oltmans zich daarna uitsprak voor een snelle overdracht van Nederlands Nieuw-Guinea aan Indonesië, wist hij zich verzekerd van de eeuwigdurende vijandschap van het ministerie, in het bijzonder minister Luns. Dat heeft volgens NVJ-secretaris Inge Brakman de carrière van de Amsterdamse journalist geruïneerd.
Met het laten horen van Lubbers hoopt Oltmans zijn zaak te versterken. De oud-premier liet vorig jaar na het lezen van Oltmans' boek 'Persona non grata' weten het geheel 'een onverkwikkelijke zaak' te vinden. In het boek beschrijft de Amsterdamse journalist hoe hij tientallen jaren door het ministerie van Buitenlandse Zaken is tegengewerkt. Lubbers liet Oltmans verder mondeling weten dat er in de opstelling van Buitenlandse Zaken nog niets is veranderd. De journalist hoopt dat Lubbers zijn uitspraken voor de Haagse rechtbank wil herhalen.
'Wat vond Lubbers zo onverkwikkelijk?' vraagt Oltmans zich af. 'Als hij dat wil zeggen zal mijn zaak sneller worden afgewikkeld. Het proces loopt

nu vijf jaar en die politici nemen belastinggeld om hun smerige zaakjes af te dekken.'
Om meer bewijs van tegenwerking te krijgen wilde de journalist inzage in zijn BVD-dossier. Nadat Oltmans minister Dijkstal van Binnenlandse Zaken een ultimatum had gesteld is zijn BVD-dossier zonder voorbehoud vrijgegeven.
Volgens een uitspraak van de Raad van State moest het dossier 1 december vrijgegeven worden. Oltmans kreeg 31 november van minister Dijkstal een brief met zeven eisen. In de brief werden voorwaarden gesteld aan publikatie of openbaarmaking van het dossier. 'Dijkstal heeft niet het recht de uitspraak van de Raad van State te doorkruisen met zijn eisen.' aldus een boze Oltmans. Wat de journalist nu met het dossier gaat doen is volgens zijn advocaat P. Nicolaï nog onduidelijk.
De NVJ ondersteunt het beroepsbelang van Oltmans en heeft een bemiddelaar voor de zaak gevonden.

19 december 1995

Weinigen in dit land zullen beseffen hoe achterlijk het Openbaar Ministerie opereert bij het horen van getuigen. De rechter-commissaris, in dit geval mr. B.C. Punt, gebruikte gedurende mijn hele procedure de achterkant van afgedankte kaarten uit documentenbakken en noteert in snelschrift wat mijn getuigen te berde brengen. Soms duren de verklaringen een uur of langer en je moet dan maar hopen dat dit te-hooi-en-te-gras-werk van de edelachtbare weergeeft wat werd gezegd. Helaas is gebleken dat dit niet altijd het geval is. Maar bandopnamen maken is blijkbaar te duur.

Oud-premier Lubbers arriveerde in gezelschap van de voormalige directeur van de RVD Hans van der Voet, met wie ik de afgelopen jaren de nodige onprettige ervaringen heb gehad.

Ik citeer de heer Lubbers aan de hand van de weergave van B.C. Punt en de letterlijke tekst van het proces-verbaal, rol nummer 91.8214.

Lubbers: 'In 1994 heb ik een gesprek gehad met de heer Oltmans in het Torentje. Ik heb hem toen gezegd dat ik mij serieus verdiept had in zijn zaak.'

Ondanks die serieuze verdieping was de premier niet bekend met de NVJ-berekening van mijn schade, door de Nederlandse Staat berokkend, van ruim 2,8 miljoen (volgens een berekening uit 1991, waarbij de rente niet in beschouwing werd genomen). Lubbers was verrast toen ik hem dit vertelde en riep Hans van der Voet binnen, die zei: 'Ja, er bestaat zoiets', maar hij kon de berekening niet vinden. De toenmalige premier vroeg mij hem diezelfde middag nog de NVJ-schatting te faxen, wat ik heb gedaan. In goeden gemoede vroeg ik me af waarom de directeur van (let wel) de Rijksvoorlichtingsdienst Lubbers niet had voorgelicht over het bedrag dat mijn vakorganisatie in gedachten had.

Lubbers: 'Vervolgens wordt mij gevraagd of ik toen gezegd heb dat in de catechismus van Buitenlandse Zaken staat: "Weert Oltmans." Ik geloof niet dat ik dat zo heb gezegd.'

Dat is een voorbeeld van geheugenverlies. De premier gebruikte in 1994 letterlijk juist die woorden.

Vervolgens vertelde Lubbers de rechter dat hij pas na zijn reis met Kok en Kooijmans naar Zuid-Afrika in 1994[39] zich door Hans van der Voet had laten 'voorlichten' over mijn zaak. Hij was bij deze Hans dus aan een uitstekend adres. 'Ik heb zelf geen dossierstudie verricht en ook geen telegrammen gelezen', aldus de oud-premier. Wel verklaarde hij mijn boek *Persona non grata* te hebben gelezen. Hierin was nota bene een fotokopietje opgenomen van de berekening in detail door de NVJ uit 1991. Eveneens had Lubbers uit dit boek en andere geschriften van mij (o.a. *Vogelvrij*[40]) gehaald dat mijn zaak 'onverkwikkelijk en weinig verheffend' was.

Om een voorbeeld te noemen: 12 februari 1992, toen ik nog ongehinderd in Zuid-Afrika woonde en de eerste honderden geheime stukken uit Den Haag in Johannesburg had ontvangen, schreef ik premier Lubbers een aangetekende brief over wat er was gebeurd. 'In godsnaam laat u mijn dossier komen en kijkt u erin. Ik ben namelijk overtuigd dat u met één oogopslag zult beseffen dat na wat hier is gebeurd, de Staat er echt geen landsadvocaat bij hoeft te halen, want het *détournement de pouvoir* ligt onomstotelijk vast.' Ik weet natuurlijk niet hoe Lubbers het Torentje runde, maar medewerkers als Hans van der Voet de kans geven eigen spelletjes te spelen zou mij in ieder geval niet zijn overkomen. Ik 'ruik' dit soort onraad van wankele heren.

39 Op welke reis Lubbers mij meenam. Het was de eerste keer sinds ik in 1953 journalist werd dat ik met de excellenties mee op reis mocht.

40 Uitgeverij Jan Mets, Amsterdam (1992).

Lubbers zei verder: ‘Er is sprake van ruzie van hoge toon. Bij mensen van Buitenlandse Zaken en bij Oltmans gaan de schouders omhoog en gaan de haren strak staan als de naam Oltmans valt.’ Vervolgens vertelde de oud-premier hoe hij contact had opgenomen met ambtenaren van vier ministeries, te weten Algemene Zaken, Sociale Zaken, Binnenlandse Zaken en Buitenlandse Zaken, in een poging mij van de minimumuitkering der Amsterdamse sociale dienst naar de reguliere AOW over te hevelen, een poging die strandde bij de opvolger van minister Bert de Vries, minister Ad Melkert (PvdA). Ook vermeldde de heer Lubbers dat hij in 1994 had voorgesteld dat ik honderdduizend gulden als genoegdoening ineens zou ontvangen, waar hij toen de opmerking bij maakte: ‘Dan kunt u een nieuwe vleugel kopen.’[41]

Einde verhaal Lubbers, als opgetekend - niet eens in stenografie - door mr. B.C. Punt. Ik wist dat de heer Lubbers de kool en de geit heeft willen sparen en in de verste verten niet het achterste van zijn tong heeft laten zien. Ik bedankte hem keurig dat hij was gekomen en radio en televisie legden alles ten behoeve van luisteraars en kijkers vast - maar in werkelijkheid was de zoveelste schertsvertoning door de Haagse rechtszaal heen gegaan. Als ik aan die seance terugdenk ben ik de heer Lubbers zeer dankbaar dat hij is gekomen, maar waarom niet onder ede *the truth and nothing but the truth* vertellen?

De heer Lubbers zei deze ochtend bijvoorbeeld dat hij nooit negatief over mij had gesproken. Stenograaf Punt had deze uitspraak maar overgeslagen hoewel die me van enig belang leek. Ik vroeg dus of deze woorden alsnog in het proces-verbaal konden worden opgenomen. Grote verwarring ontstond. De advocaat van de Staat herinnerde zich niet dat Lubbers dit had gezegd, en Lubbers zelf wist ook niet meer hoe een halfuur geleden de zin exact had geluid. Discussies volgden. Advocaat Vermeer kwam me bezorgd vragen of ik dit werkelijk wilde. Ik heb het maar laten zitten, maar dacht er het mijne van. Een bandopname zou alle twijfel hebben weggenomen, maar dit is de kruimelmonarchie.

41 Ik had het instrument in Zuid-Afrika moeten achterlaten.

NRC Handelsblad had een keurig bericht:

Bemiddelaar in zaak Oltmans tegen Staat

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 20 DEC. Een bemiddelaar gaat in de zaak-Oltmans werken aan een schadevergoeding voor de journalist. Dit heeft het ministerie van buitenlandse zaken vanochtend bevestigd. Het departement heeft de voormalige president van de Amsterdamse rechtbank B. Asscher benaderd.

De zaak 'Oltmans tegen de Staat der Nederlanden' diende gisteren voor de Haagse rechtbank, waar ook voormalig minister-president Lubbers getuigde. Oltmans wil volledig eerherstel en een financiële tegemoetkoming van 2,8 miljoen gulden. Hij liet echter weten dat een vlotte minnelijke schikking ook welkom is.

Lubbers sprak gisteren van een „niet verkwikkelijke, niet verheffende gang van zaken", maar voegde er aan toe dat Oltmans dat gedeeltelijk over zichzelf heeft afgeroepen. „Zijn manier van optreden leidt gemakkelijk tot irritatie", aldus Lubbers.

Oltmans heeft zijn eis tot schadeloosstelling ingediend omdat de BVD en het ministerie van buitenlandse zaken het hem onmogelijk zouden hebben gemaakt als journalist in Nederland te werken. De oorzaak van deze tegenwerking ligt volgens de journalist in zijn vriendschap met Soekarno en zijn uitgesproken mening in de kwestie Nieuw Guinea, dat volgens Oltmans moest worden opgegeven. Verder zouden zijn veelvuldige bezoeken aan Moskou met name de BVD-agenten „op scherp" hebben gezet. Oltmans raakte echter vooral in conflict met de voormalig minister van buitenlandse zaken Luns.

Door zijn lange verblijf in het buitenland had Oltmans geen AOW opgebouwd, waardoor hij in de bijstand dreigde terecht te komen. Lubbers zei daar gisteren over: „Ik geloof niet dat de Staat hier fout heeft gehandeld, maar het is niet goed dat er een situatie kon ontstaan waardoor de heer Oltmans geen recht had op AOW." De oud-premier heeft in 1993 persoonlijk ingegrepen om te bereiken dat de journalist alsnog een AOW-uitkering zou ontvangen. Bovendien bood hij een tegemoetkoming van 100.000 gulden aan, hetgeen Oltmans weigerde. Later op de dag bezocht Oltmans het ministerie van binnenlandse zaken om de over hem aangelegde BVD-dossiers te bestuderen, maar hij trof volgens eigen zeggen niets bijzonders aan. „Dit is geen dossier, dat moet ergens anders liggen." Hij kondigde aan opnieuw naar de Raad van State te gaan om alsnog alle stukken over hem bij de veiligheidsdienst op te eisen.

Bemiddelaar in zaak Oltmans tegen Staat
Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 20 DEC. Een bemiddelaar gaat in de zaak-Oltmans werken aan een schadevergoeding voor de journalist. Dit heeft het ministerie van buitenlandse zaken vanochtend bevestigd. Het departement heeft de voormalige president van de Amsterdamse rechtbank B. Asscher benaderd.

De zaak 'Oltmans tegen de Staat der Nederlanden' diende gisteren voor de Haagse rechtbank, waar ook voormalig minister-president Lubben getuigde. Oltmans wil volledig eerherstel en een financiële tegemoetkoming van 2,8 miljoen gulden. Hij liet echter weten dat een vlotte minnelijke schikking ook welkom is.
Lubbers sprak gisteren van een 'niet verkwikkelijke, niet verheffende gang van zaken', maar voegde er aan toe dat Oltmans dat gedeeltelijk over

zichzelf heeft afgeroepen. ‘Zijn manier van optreden leidt gemakkelijk tot irritatie’, aldus Lubben.
Oltmans heeft zijn eis tot schadeloosstelling ingediend omdat de BVD en het ministerie van buitenlandse zaken het hem onmogelijk zouden hebben gemaakt als journalist in Nederland te werken. De oorzaak van deze tegenwerking ligt volgens de journalist in zijn vriendschap met Soekarno en zijn uitgesproken mening in de kwestie Nieuw Guinea, dat volgens Oltmans moest worden opgegeven. Verder zouden zijn veelvuldige bezoeken aan Moskou met name de BVD-agenten ‘op scherp’ hebben gezet. Oltmans raakte echter vooral in conflict met de voormalig minister van buitenlandse zaken Luns.
Door zijn lange verblijf in het buitenland had Oltmans geen AOW opgebouwd, waardoor hij in de bijstand dreigde terecht te komen. Lubben zei daar gisteren over: ‘Ik geloof niet dat de Staat hier fout heeft gehandeld, maar het is niet goed dat er een situatie kon ontstaan waardoor de heer Oltmans geen recht had op AOW.’ De oud-premier heeft in 1993 persoonlijk ingegrepen om te bereiken dat de journalist alsnog een AOW-uitkering zou ontvangen. Bovendien bood hij een tegemoetkoming van 100.000 gulden aan, hetgeen Oltmans weigerde. Later op de dag bezocht Oltmans het ministerie van binnenlandse zaken om de over hem aangelegde BVD-dossiers te bestuderen, maar hij trof volgens eigen zeggen niets bijzonders aan. ‘Dit is geen dossier, dat moet ergens anders liggen.’ Hij kondigde aan opnieuw naar de Raad van State te gaan om alsnog alle stukken over hem bij de veiligheidsdienst op te eisen.

Ben nogal geschokt door wat er vandaag gebeurde. Na de zitting rond oud-premier Lubbers lunchte ik met Ronald Frisart van het *Haarlems Dagblad*. We vervoegden ons vervolgens bij het ministerie van Binnenlandse Zaken, waar ik eindelijk mijn BVD-dossiers zou mogen inzien. Er stonden opnieuw een tiental of meer journalisten en cameraploegen te wachten, maar hun bewegingsvrijheid werd belachelijke beperkingen opgelegd.

Ik werd alleen naar een kamertje geleid, alwaar twee miezerige mapjes op me lagen te wachten. Een was gevuld met kranteknipsels die ik zelf ook bezit. Het andere was gevuld met zogenaamde documenten, sommige van drie regels per pagina. Het leek absoluut nergens op. Ik stond dan ook na drie minuten weer op en verliet het gebouw. Dat is dan de uitvoering van de Wet Openbaarheid van Bestuur door de minister van Binnenlandse Zaken, Hans Dijkstal, als onderdeel van een paars kabinet van en voor de mensen. Het ANP vatte de idioterie als volgt samen:

ONDERWERP HERKOMST ONTVANGEN OP LENGTE
MEDIA19 OLTMANS+AC; DENHAAG- ANPbinr din dec 19 15:59 BRON 1:35

164 GRUTTERINK 813
MEDIA19 OLTMANS+AC; DENHAAG-BVD-DOSSIERS

Oltmans diep teleurgesteld na inzage dossiers

Zie ook bericht „Lubbers wilde ton voor Oltmans"

DEN HAAG (ANP) - De journalist Willem Oltmans is boos en verdrietig. Mocht hij dinsdag eindelijk de dossiers zien die de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) over hem heeft opgesteld, stond er niks in. „Ze denken dat ik hierin trap. Wat ik voor mijn proces om schadevergoeding tegen de Staat zou kunnen gebruiken, is er natuurlijk uitgevlooid." Oltmans gaat opnieuw zijn beklag doen bij de Raad van State.
Briesend, maar ook nauwelijks verholen genietend van de grote opkomst van collega's, kwam hij dinsdagmiddag terug uit het archief van het ministerie van binnenlandse zaken waar de BVD-stukken worden bewaard. Hij had een half uurtje nodig gehad.

ONDERWERP
HERKOMST ONTVANGEN OP
LENGTE
MEDIA19 OLTMANS+AC; DENHAAG- ANPbinr din dec 19 15:59
BRON 1:35
164 GRUTTERINK 813
MEDIA19 OLTMANS+AC; DENHAAG-BVD-DOSSIERS
Oltmans diep teleurgesteld na inzage dossiers
Zie ook bericht 'Lubbers wilde ton voor Oltmans'
DEN HAAG (ANP) - De journalist Willem Oltmans is boos en verdrietig. Mocht hij dinsdag eindelijk de dossiers zien die de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) over hem heeft opgesteld, stond er niks in. 'Ze denken dat ik hierin trap. Wat ik voor mijn proces om schadevergoeding tegen de Staat zou kunnen gebruiken, is er natuurlijk uitgevlooid.' Oltmans gaat opnieuw zijn beklag doen bij de Raad van State.

Briesend, maar ook nauwelijks verholen genietend van de grote opkomst van collega's, kwam hij dinsdagmiddag terug uit het archief van het ministerie van binnenlandse zaken waar de BVD-stukken worden bewaard. Hij had een half uurtje nodig gehad.

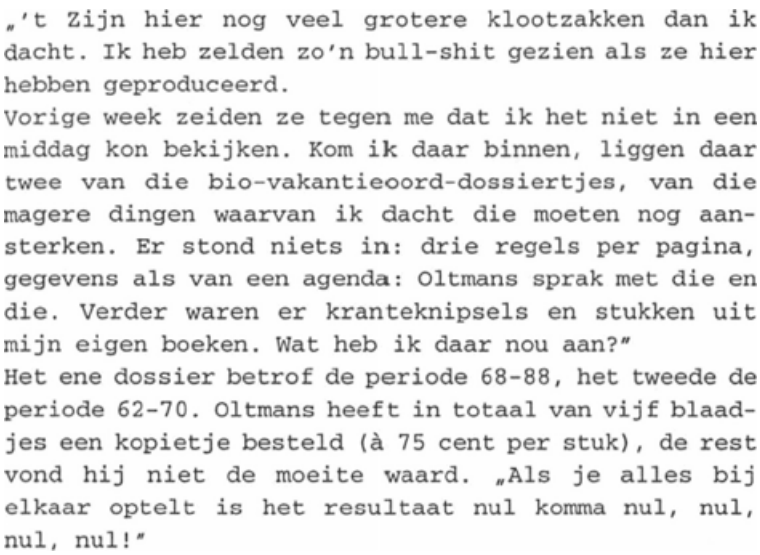
„'t Zijn hier nog veel grotere klootzakken dan ik dacht. Ik heb zelden zo'n bull-shit gezien als ze hier hebben geproduceerd.
Vorige week zeiden ze tegen me dat ik het niet in een middag kon bekijken. Kom ik daar binnen, liggen daar twee van die bio-vakantieoord-dossiertjes, van die magere dingen waarvan ik dacht die moeten nog aansterken. Er stond niets in: drie regels per pagina, gegevens als van een agenda: Oltmans sprak met die en die. Verder waren er kranteknipsels en stukken uit mijn eigen boeken. Wat heb ik daar nou aan?"
Het ene dossier betrof de periode 68-88, het tweede de periode 62-70. Oltmans heeft in totaal van vijf blaadjes een kopietje besteld (à 75 cent per stuk), de rest vond hij niet de moeite waard. „Als je alles bij elkaar optelt is het resultaat nul komma nul, nul, nul, nul!"

> ''t Zijn hier nog veel grotere klootzakken dan ik dacht. Ik heb zelden zo'n bull-shit gezien als ze hier hebben geproduceerd.
> Vorige week zeiden ze tegen me dat ik het niet in een middag kon bekijken. Kom ik daar binnen, liggen daar twee van die bio-vakantieoord-dossiertjes, van die magere dingen waarvan ik dacht die moeten nog aansterken. Er stond niets in: drie regels per pagina, gegevens als van een agenda: Oltmans sprak met die en die. Verder waren er kranteknipsels en stukken uit mijn eigen boeken. Wat heb ik daar nou aan?'
> Het ene dossier betrof de periode 68-88, het tweede de periode 62-70. Oltmans heeft in totaal van vijf blaadjes een kopietje besteld (à 75 cent per stuk), de rest vond hij niet de moeite waard. 'Als je alles bij elkaar optelt is het resultaat nul komma nul, nul, nul, nul!'

Er is onverwachts een derde advocaat op mijn zaak gesprongen: Ellen Pasman, specialiste in bestuursrecht en eveneens verbonden aan Höeker, Rueb & Doeleman. Hans Verploeg had hierop als commentaar, dat zij een agressieve juriste was en hij scheen te verwachten dat we binnen de kortste keren keet zouden krijgen. Haar inzet is overigens het type juridische bijstand dat ik na vier jaar dobberen met de NVJ en mr. H.W.E. Vermeer meer dan uitstekend kan gebruiken. Zij zond reeds een concept voor een pittige brief aan minister Hans Dijkstal.[42]

14 januari 1996

In 1992 was het PvdA-kamerlid Piet Stoffelen, bij wie ik door Erik Jurgens was binnengebracht, zo vriendelijk geweest (mede in zijn hoedanigheid van voorzitter van de kamercommissie voor de inlichtingendiensten) om naar zijn 'goede vriend' A. Docters van Leeuwen te gaan en hem te vragen mijn BVD-dossiers op te diepen. Docters zou de zaak onderzoeken en kwam bij Stoffelen terug met de mededeling dat er geen Oltmans-dossiers bij de BVD waren. Stoffelen berichtte aan mij dat hij Docters geloofde: 'Die liegt niet tegen mij.' Ik denk dat Docters liegt of

42 Zie bijlage 20.

het gedrukt staat en vroeg de heer Vermeer ook Piet Stoffelen te verzoeken voor een getuigenverhoor naar Den Haag te komen. Stoffelen liet mr. Vermeer weten dat hij weigerde te getuigen. Hij beriep zich op zijn parlementaire onschendbaarheid. Hij had een advocaat geraadpleegd om te zien hoe hij er onderuit kon. Vandaag schreef ik het kamerlid als volgt:

Geachte heer Stoffelen,

De heer Vermeer zegt me dat u weigert te komen en u zich verschuilt achter parlementaire onschendbaarheid. Ik wil dat de waarheid wordt achterhaald en ook u wordt gehoord. Desnoods zal ik u door de Koninklijke Marechaussee laten halen.
Met een groet, W.O.

> Geachte heer Stoffelen,
> De heer Vermeer zegt me dat u weigert te komen en u zich verschuilt achter parlementaire onschendbaarheid. Ik wil dat de waarheid wordt achterhaald en ook u wordt gehoord. Desnoods zal ik u door de Koninklijke Marechaussee laten halen.
> Met een groet, W.O.

19 januari 1996

Bezoek om 18.00 uur aan de residentie van ambassadeur J.B.S. Kadarisman in Wassenaar, voor een gesprek met hem en de op bezoek zijnde minister van Buitenlandse Zaken van Indonesië, Ali Alatas.[43] We arriveerden gelijkertijd aan Kerckeboschlaan 2, de minister en ambassadeur in een Mercedes, met zes motorrijders als escorte. Het gesprek van vijf kwartier dat volgde, liet niets aan duidelijkheid te wensen over.

‘Wij hadden inderdaad al een okee voor uw reis met koningin Beatrix gegeven,’ aldus minister Alatas, ‘maar toen kwam uw brochure via andere kanalen in handen van bepaalde instanties in Jakarta en toen kon u dus op het laatste moment toch niet mee.’[44]

‘Ja,’ viel ambassadeur Kadarisman in de rede, ‘maar het initiatief tot het niet verlenen van een visum is uit Den Haag gekomen.’

‘Inderdaad,’ aldus de minister, ‘maar uiteindelijk werd het besluit geen visum te geven aan beiden zijden genomen. Meestal duurt zo'n besluit een paar maanden.’

Ik antwoordde: ‘Maar er is al weer een halfjaar verstreken.’ Minister Alatas zei daarop: ‘Als toerist kunt u altijd komen en weer in het huis van Guruh Sukarno wonen, zoals alle toeristen uit Nederland. Als u maar eerst aan de ambassadeur meldt dat u gaat.’

43 Het was generaal Suharto die mij, via generaal Mawawi Alief, die dagen introduceerde bij mr. Ali Alatas.

44 Hier werd herhaald wat eerder in Zuid-Afrika en Suriname door Den Haag werd ondernomen.

‘Ja, want anders verdwijn ik alsnog van de aardbodem door een verdwaalde kogel.’ Deze opmerking veroorzaakte hilariteit.

Na lang over en weer spreken maakten beiden heren duidelijk, dat de Indonesische overheid geen partij kon worden in mijn huidige geschil met de Nederlandse Staat. ‘U bent ook wel erg hard geweest in uw brochure’, aldus minister Alatas. ‘Daarvoor ben ik journalist’, zei ik. ‘Sedert 1970 en het doodtreiteren van Sukarno door het militaire regime van president Suharto heb ik altijd hetzelfde gezegd. Ik kan niet denken of handelen zoals Beatrix, Kok en Van Mierlo doen, alsof er nooit een bloedbad van honderdduizenden Indonesiërs is geweest, alsof er nooit concentratiekampen waren als op Buru, om niet te spreken van de eindeloze executies.’ Er viel een stilte. Ik vervolgde: ‘U ziet wat er in Zuid-Korea gebeurt. De generaals die daar jarenlang de bondgenoten van Washington waren, laten de Amerikanen gewoon aan hun lot over. Ze verschijnen een voor een voor de rechter voor wat zij op hun geweten hebben. Eens zal ook president Suharto door de geschiedenis worden achterhaald.’ Nieuwe stilte.

Ik zei, ondanks alles, nog altijd een tweede interview[45] met generaal Suharto te willen maken, omdat je als journalist te allen tijde open moet staan voor argumenten van hen met wie je het faliekant oneens bent.

‘Ik heb onlangs president Suharto gevraagd om u voor een gesprek te ontvangen. De president bleef heel rustig en zei, dat u te emotioneel was.’

‘Er is na de coup van generaal Suharto ook het nodige gebeurd in Indonesië om emotioneel over te zijn’, antwoordde ik. Omdat zowel de minister als de ambassadeur uitstekend begrepen wat mij in Nederland sedert het Nieuw-Guinea-conflict uit de jaren vijftig en zestig is overkomen, en dit rechtstreeks met Indonesië te maken heeft gehad, bood minister Alatas aan tijdens zijn gesprek onder vier ogen met minister Van Mierlo, op maandag 21 januari, erop te wijzen dat misschien het moment is aangebroken om naar een modus vivendi toe te werken. ‘U kunt als ik ben vertrokken een bezoek brengen aan de ambassadeur, die u dan zal vertellen hoe het gesprek met Van Mierlo is verlopen’, aldus Alatas. Ik realiseerde me terdege, hoe bijzonder het was in dit stadium van mijn gevecht tegen de Staat, juist van deze zijde en op dit niveau, morele ondersteuning te krijgen.

45 In 1966 filmde ik generaal Suharto voor de eerste maal, in zijn woning in Jakarta, Jalan Tjendana 8.

21 januari 1996

Ellen Pasman vroeg me om een kopie van een verzoek dat ik op 10 februari 1991 aan de BVD zou hebben gestuurd. Tot mijn opperste verbazing ontbreken vijf dagen uit mijn dagboek. Hoe is dit mogelijk? Die pagina's zijn een jaar nadat er werd ingebroken in mijn flat in Johannesburg verdwenen. Hoe kan zoiets?

Hans Verploeg heeft Ellen Pasman reeds gewaarschuwd dat de NVJ mij maar op beperkte schaal financieel zou kunnen steunen vanwege kritische geluiden over die steun binnen het NVJ-bestuur. Erik Jurgens deelde Peter Nicolaï mee dat hij zich vooral geen illusies diende te maken over de hoogte van het uiteindelijk haalbare schadebedrag.

24 januari 1996

De secretaresse van oud-premier Lubbers belt om te bevestigen dat hij zo vriendelijk is geweest een fax ter introductie te zenden naar oud-president Michail Gorbatsjov in Moskou, in verband met mijn voorgenomen reis naar Rusland.

30 januari 1996

Ontmoeting met ambassadeur Kadarisman op de ambassade aan de Tobias Asserlaan 8. Hij bevestigde dat minister Alatas inderdaad onder vier ogen bij minister van Mierlo had bepleit een einde te helpen maken aan de veertigjarige oorlog tussen Buitenlandse Zaken en mij. Ik kreeg tranen in mijn ogen toen de ambassadeur dit vertelde en dacht aan de beroemde woorden van Multatuli: ‘De regent van Lebak was een beschaafde oude man, die over veel wist te spreken met verstand en oordeel. Men had hem slechts aan te zien om overtuigd te wezen dat het merendeel Europeanen die met hem in aanraking kwamen, meer van hem, dan hij van hen te leren had.’ Zou Van Mierlo bereid zijn van zijn Indonesische collega te leren?

Vanmorgen legde oud-minister van Buitenlandse Zaken, professor P.H. Kooijmans, hoogleraar in Leiden, de belofte af ‘de gehele waarheid en niets dan de waarheid, zo helpe mij God Almachtig’ te zullen spreken.

Van waarheid spreken zou niet veel terechtkomen, want professor Kooijmans - die overigens op de nominatie staat om rechter bij het Internationale Hof in Den Haag te worden - leed aan chronisch geheugenverlies, of hij had van een aantal essentiële zaken geen weet. Zo zei hij bijvoorbeeld geen bemoeienis gehad te hebben met mijn reis in 1994 -

samen met hem, Lubbers en Kok - naar Zuid-Afrika. Dit terwijl ik van Hans van der Voet hoorde dat Zuid-Afrika eerst geen visum wilde geven voor die reis. Pas nadat Lubbers had gezegd 'Dan gaat Oltmans mee zonder visum' had ambassadeur Albert Nothnagel zich gehaast mij per ambassade-auto een visum te laten bezorgen in de Jordaan. 'Of het vlot is gegaan dan wel met moeilijkheden gepaard weet ik niet', verklaarde de oud-minister.[46]

In 1993 had Erik Jurgens er bij de NVJ en Hans Verploeg door weten te krijgen, dat de kamercommissie voor Buitenlandse Zaken de heer Kooijmans ter verantwoording riep in mijn zaak. Hans Verploeg, gesecondeerd door juriste Inge Brakman, hield persoonlijk een pleidooi voor mijn zaak in de kamercommissie. Dit deed hij zo jammerlijk slecht dat de kamercommissie hem terugstuurde om zijn huiswerk over te doen. Hierdoor was het nodig dat Verploeg c.s. een tweede keer kwamen pleiten voor deze commissie. Als gevolg van het feit dat Jurgens me informeerde hoe beroerd Verploeg mijn zaak had gepresenteerd, ontstond een langdurige *brouille* tussen Jurgens en Verploeg. Waarom kan Verploeg niet gewoon toegeven dat hij als niet-jurist dergelijke gevechten beter aan anderen overlaat?

Kooijmans verklaarde 30 januari 1996 onder ede dat hij, naar aanleiding van genoemde zitting der kamercommissie, mijn dossier op Buitenlandse zaken had doorgebladerd. Advocaat Vermeer vroeg of het een lijvig dossier was geweest - mede met het oog op het feit dat WOB-ambtenaar Van Velzen niet veel kan vinden. Kooijmans gaf een aanzienlijke hoogte aan, maar door vragen van de rechter en de landsadvocaat zakte de hoogte van Kooijmans' hand omlaag tot de helft. Uiteraard verscheen over dit meer dan saillante detail geen letter in het door onderzoeksrechter Punt opgetekende verslagje.

Maar de Kooijmans-apotheose kwam tijdens de behandeling van het incident dat twee jaar eerder op de Nederlandse ambassade in Jakarta was voorgevallen, vlak voor de ogen van mevrouw Ria Lubbers, die namens de premier de gasten van ambassadeur Van Roijen ontving.[47] De ambassadeur wilde me wegjagen, waardoor een opstootje ontstond dat door mevrouw Lubbers snel werd gesust en eindigde met een zoen van mij aan haar. Ik bleef dus gewoon voor het diner van ambassadeur Van Roijen.

46 Ik baseer me op het proces-verbaal, rol nummer 91.8214.

47 Premier Lubbers zelf was vervroegd naar Nederland gegaan voor een kamerdebat.

Advocaat Vermeer vroeg de oud-minister routineus naar zijn persoonlijke waarneming van datgene wat zich 22 maanden eerder vlak voor zijn ministeriële neus had afgespeeld. Kooijmans, onder ede: 'Wat ik hieromtrent nu verklaar steunt op mededelingen die mij na het diner zijn gedaan... De heer Van Roijen is tijdens de receptie, voorafgaand aan het diner, op een bepaald moment op de heer Oltmans toegestapt.[48] Hij heeft mij verteld dat hij niet wist op wie hij toestapte.[49] Ik heb geen reden gezien om aan zijn oprechtheid te twijfelen. De heer Van Roijen heeft aan de heer Oltmans gevraagd wie hij was en vervolgens of hij wel was uitgenodigd.'[50]

Kooijmans vervolgde: 'Ikzelf stond te recipiëren. Op een bepaald moment constateerde ik dat er een zekere commotie ontstond. Het staat mij niet bij dat de heer Oltmans mij toen heeft aangeroepen. Ik heb toen aan de heer Vos[51] gevraagd of laten vragen om de zaak te sussen.'

De oud-minister hield zich uiteraard op dringend verzoek van de advocaten van de tegenpartij van de domme. Hij bagatelliseerde een uiterst gênant incident maximaal. Ik ben letterlijk vlak voor hem gaan staan en heb hem toegeroepen: 'Is veertig jaar treiteren nu niet genoeg geweest?', en wijzend op ambassadeur Van Roijen: 'Kunt u die idioot nu niet voor eens en voor altijd stoppen?' Vervolgens zei ik tegen mevrouw Kooijmans, want ik was razend: 'Als hij niet helpt, kunt u me dan helpen om van deze treiteraars af te komen?', of woorden van die strekking. Zowel Kooijmans als zijn vrouw keek ik toen ik dit zei recht in de ogen. Maar de minister, die waarschijnlijk nog nooit eerder iets dergelijks had meegemaakt, fingeerde gewoon dat het hem allemaal niet meer bij stond. Om de advocaten van zijn voormalige ministerie te plezieren stond hij onder ede te liegen.

Na afloop van zijn getuigenis - want voor het overige is de Leidse professor natuurlijk een keurige man - heb ik hem, om zijn geheugen op te frissen, een exemplaar van *Persona non grata* aangeboden en erin geschreven: 'Sorry dat ik dit moest doen, maar veertig jaar treiteren is *too much*, Willem Oltmans.'

De volgende getuige op 30 januari 1996 was Marcus Johannus Dirk van der Voet, oud-directeur van de Rijksvoorlichtingsdienst. Ik pik er aan de hand van rol nummer 91.8214 enkele punten uit.

48 Van Roijen stoof op me af toen ik binnenkwam.
49 Hij vloog juist op me af omdat hij wél wist wie ik was en mij er niet bij wilde hebben.
50 De uitnodiging (waar ik om had moeten bedelen) zat in mijn zak.
51 Directeur politieke zaken van Buitenlandse Zaken; in 1997 ambassadeur in Washington.

Omdat Van der Voet na afloop van de reis met Lubbers, Kok en Kooijmans in 1994 tegen me had gezegd: 'Ik wilde dat alle journalisten zich op reis gedroegen zoals u', liet ik Vermeer vragen of dit waar was. Maar wat antwoordde deze mijnheer? 'Dat kan.'

Over mijn meegaan met premier Lubbers, twee jaar nadat ik uit Zuid-Afrika was gezet, verklaarde Van der Voet dat dit 'enigszins pikant' was. Buitenlandse Zaken had geen bezwaar en Lubbers had geen bezwaar. Dit maakte hij duidelijk aan ambassadeur Albert Nothnagel van Zuid-Afrika. 'Uiteindelijk heeft men in Pretoria de heer Oltmans een visum verleend.' Totaal onvermeld bleef dat tegen Nothnagel was gezegd dat ik in het ergste geval mee zou gaan zonder visum. 'Binnen Algemene Zaken,' aldus de oud-directeur van de RVD, 'hebben wij ons wat meer moeite getroost dan normaal bij een dergelijke visumaanvraag gebruikelijk is.'

Mijn advocaat verzuimde hierop in te gaan en te vragen waarom Algemene Zaken, dus ook Lubbers zelf, zich inzette om mij mee terug te nemen naar het land waar ik twee jaar eerder uitgezet was.[52] De enige andere Nederlander die dat de afgelopen jaren overkwam was Klaas de Jonge, die was betrapt op het binnensmokkelen van landmijnen en ander oorlogstuig uit communistisch Oost-Europa. De Jonge had de beschikking over vier paspoorten, verstrekt door het ministerie van Hans van den Broek. Lubbers zette zich niet in om Klaas mee terug te nemen naar Zuid-Afrika, maar wel voor mij. Want de premier wist heel goed dat De Jonge voor de toenmalige Zuid-Afrikaanse regering te veel op zijn kerfstok had, terwijl hij insgelijks wist, dat Zuid-Afrika geen enkele reden had gehad mij uit te wijzen.[53]

Voor mij werd de getuigenis van deze brave regeringsambtenaar pas echt pikant toen de door mij gemankeerde reportage van Beatrix' reis naar Indonesië ter sprake kwam. Hij bevestigde dat ik op 13 juni 1995 een diepgaand gesprek met hem had gevoerd in zijn werkkamer bij de RVD in Den Haag. Het onderwerp: de brochure *Bon voyage, Majesteit!* 'Ik meende namelijk dat hij zich beter niet kon accrediteren bij dit staatsbezoek van de Koningin, gezien de opmerkingen die in genoemde brochure zijn te lezen over de president van de Indonesische republiek. Ik meende dat hij moeilijkheden zou voorkomen voor hemzelf en voor

52 Lubbers wist in 1994 inmiddels dat ik niet door Pretoria, maar door toedoen van Den Haag uit Zuid-Afrika was gesmeten. Ik vermoedde dit, maar had toen nog geen bewijzen.

53 Erger nog: Lubbers wilde iets goedmaken tegenover mij, zonder zijn Haagse makkers in het complot te laten vallen.

de regering, door voor dit bezoek geen visum aan te vragen. Ik had er toen nog met niemand over gesproken. Volgens mij was het een kwestie van gezond verstand, dat volstrekt was te verwachten dat zo'n visumaanvraag van de heer Oltmans uiteindelijk door de Republiek Indonesië zou worden geweigerd. Later heb ik gehoord dat de minister van Buitenlandse Zaken van Indonesië hem liet bedanken voor het toezenden van de brochure. Ik merk hierover op dat Indonesische mensen beleefd zijn en dat een minister zeer beleefd zal zijn.' (Onder ede verklaard, nog steeds rol nummer 91.8214).

In werkelijkheid opende Van der Voet ons gesprek, na de brochure te hebben genoemd, met: 'Nu kunt u niet mee.' Deze conclusie van de voormalig RVD-directeur heeft ook Pieter Broertjes, hoofdredacteur van *de Volkskrant*, krachtig bestreden tijdens een persoonlijk gesprek met deze man.

Mijn opinie over Suharto verhinderde niet het meereizen met Lubbers en Kooijmans in 1994 naar Indonesië, noch mijn verblijf van 15 januari tot begin april 1995 in Jakarta. Maar volgens Van der Voet was het een kwestie van 'gezond verstand' dat ik in moeilijkheden zou komen. In werkelijkheid besloten Kok, Van Mierlo en Van der Voet, dat er moeilijkheden moesten komen. Zij waren het - terwijl ik uit Jakarta al een okee had voor de reis - die uit Haagse hoffelijkheid jegens de fascistische dictator besloten, mij thuis te laten. In de geest van 'laten we die aardige gastheer vooral niet voor het hoofd stoten door een journalist mee te nemen die hem "de rechtse Pol Pot van Indonesië" noemt.'[54]

Feitelijk zette Paars de in 1956 door Luns (KVP, het latere CDA) geïnitieerde sabotage van mijn werk als journalist onverminderd voort, of liever, Paars nam het beleid van Lubbers I, II en III klakkeloos over. Hoe kan dat? Omdat niet de premier of ministers de dienst uitmaken, maar topambtenaren die voor het leven op hun posities vastgeroest zitten en daar soms het nodige kattekwaad uithalen. Lubbers, Van den Broek, Kok en Van Mierlo hadden en hebben geen idee wat hun ambtenaren eigenlijk uitvreten. Van der Voet zei doodgemoedereerd tegen Lubbers dat de belangrijke schadeberekening, gemaakt door het NVJ, 'in ongerede was geraakt'. Ze kletsen maar wat tegen hun superieuren en daar moet je dan als gedupeerde burger in berusten. Ik dus niet.

Het lafhartige, onrechtmatige besluit van de Haagse bureaucratie om mijn meereizen met Beatrix naar Indonesië onmogelijk te maken, bete-

54 Radovan Karadzic is als mensenrechtenschender maar een David vergeleken bij Goliath Suharto. Maar wie durft de grote vissen te vangen?

kende voor mij bovendien een inkomstenderving van vijftienduizend gulden. Ik insisteerde dat ik een visum moest hebben. Zonder een spier te vertrekken verklaarde Van der Voet een poging te hebben ondernomen om mij mee te krijgen door Buitenlandse Zaken in te schakelen. 'Ik denk dat dit visum voor Oltmans medio juli 1995 is aangevraagd', aldus deze mijnheer. Mijn verzoek met Beatrix mee te gaan naar Indonesië ging eind mei reeds meedraaien in de Haagse mallemolen. Slim en handig zei hij niets over waarom hij uitstekend wist dat de Indonesische ambassadeur hem uiteindelijk zou berichten dat ik geen visum zou krijgen, en vervolgde met het toppunt van schijnheiligheid: 'Ik vroeg de Indonesische ambassadeur toen naar de reden en ik kreeg daarop als antwoord dat dit voortvloeide uit de publicatie *Bon voyage, Majesteit!*'

Ik luisterde in de Haagse rechtszaal naar het gebabbel van Van der Voet in de week dat de Indonesische minister van Buitenlandse Zaken en de ambassadeur in Den Haag mij klip en klaar hadden uitgelegd hoe het werkelijk was gegaan. Zij hadden mij verteld hoe men vanuit hier, BAKIN (de Indonesische CIA) had gealarmeerd door ongevraagd mijn brochure aan te dragen. Daarmee verraadden ze mij aan de veiligheidsdienst van Suharto, welke bijvoorbeeld met vliegende brigades in de straten van Indonesië opereert om ongewenste elementen op te ruimen. Dit valt dan onder het staatsmanschap van politiek paarse types als Kok en Van Mierlo, door het volk gekozen om het volk - waartoe ik uiteindelijk ook behoor - te dienen en te beschermen.

Omdat ik hengelde naar wie in hemelsnaam de brochure bij BAKIN had weten te krijgen, werd Van der Voet gevraagd of kolonel Laméris van de veiligheidsdienst van het Koninklijk Huis het pamflet mee naar Jakarta had genomen. Dit wist hij niet, al bevestigde hij dat Laméris bij de *advance party*, de groep kwartiermakers voor de Majesteit, was meegereisd. We kwamen dus geen stap verder op dit punt.

'Ten behoeve van Lubbers', vervolgde Van der Voet, 'heb ik een vrij oppervlakkig onderzoek verricht in de affaire-Oltmans. Daarover is overleg gevoerd door de heer Lubbers met de heer Oltmans en aan deze is een aanbod gedaan. Dit aanbod zou natuurlijk niet zijn gedaan als aan de zijde van de regering niet het besef had geleefd, dat er jegens Oltmans door de Staat nooit een fout was begaan.' Daarna ging hij in op mijn gesprek met (toenmalig) premier Lubbers in het Torentje, dat gedeeltelijk door hem werd bijgewoond. Er is toen gesproken over een schadeclaim. 'Ik wist dat er een berekening was opgemaakt door de Nederlandse Vereniging van Journalisten, maar die lag toen niet ter tafel.' Nee,

maar waarom had Van der Voet hier niet - als hij het wist - met Lubbers over gesproken? Lubbers bood mij een ton aan, terwijl mijn beroepsorganisatie mijn schade in 1991 reeds op bijna drie miljoen had begroot. De stichting SOBI maakte eveneens een calculatie. Voorzitter Pieter Lakeman kwam uit op 6,1 miljoen.

Mr. Vermeer vroeg dus waarom Van der Voet na zijn 'vrij oppervlakkig' onderzoek - terwijl er een procedure tegen de Staat wordt gevoerd, wat toch een bepaald serieuze zaak is - de premier niet van deze beide berekeningen op de hoogte heeft gebracht. Letterlijk antwoordde Van der Voet, onder ede: 'Ze waren blijkbaar ergens in ongerede geraakt.' De premier vraagt zijn hoofdvoorlichter hem te informeren. Deze zegt 'een oppervlakkig onderzoek' te hebben gedaan, waardoor Lubbers in verlegenheid werd gebracht en mij verschrikt vroeg nog dezelfde middag de berekeningen naar hem toe te faxen. Had Lubbers die gekend, zou hij nooit met een ton op de proppen hebben durven komen.

Ik ontvang een brief van mr. J. van Overdam van de BVD,[55] die onderstreept meedeelt dat ik nooit door de BVD zou zijn afgeluisterd. Vrienden en kennissen die mij over de jaren opbelden kunnen bij de vleet getuigen dat gesprekken naar mij bij herhaling werden verbroken, zelfs als ik met kamerleden telefoneerde. Mijn huisgenoot Peter van de Wouw kan getuigen, dat bijvoorbeeld een stem op de lijn kwam die het volgende meedeelde: 'Dit is de BVD, ik verzoek u dit gesprek onmiddellijk af te breken.' Ik was in Moskou en probeerde Peter van daaruit in mijn huis te bereiken. Waar te beginnen bij zoveel overheidsleugens?

31 januari 1996

De advocaten Pasman en Nicolaï hebben minister van Mierlo per aangetekende brief gevraagd binnen een week het hele dossier-Oltmans, waar oud-minister Kooijmans in zijn verklaring onder ede naar verwees, aan ons te overhandigen op basis van artikel 1 van de Wet Openbaarheid van Bestuur.

De kranten maken er vrij uitgebreid melding van dat we prinses Margriet oproepen als getuige.

55 Zie bijlage 21.

De advocaat H.W.E. Vermeer bericht: ‘De heer Stoffelen liet weten dat hij op 12 maart a.s. verhinderd is om naar de rechtszaal te komen. Bovendien is hij boos, want hij wil helemaal niet getuigen. Hij heeft aangekondigd juridische steun bij de Tweede Kamer te zoeken. De heer Broertjes heeft laten weten dat ook hij toevallig 12 maart is verhinderd. Dit betekent dat we zullen moeten dagvaarden. Hun wettige plicht te getuigen moet maar eens voor hun prioriteiten gaan... Zoals u weet pogen wij met het horen van de heer Stoffelen te bewijzen dat de tegenwerking tegen u zover strekt, dat zelfs tegen kamerleden die zich voor u inspannen wordt gelogen.’

Intussen heeft professor Erik Jurgens mijn nieuwe advocaat, professor Peter Nicolaï, voor mij gewaarschuwd. Hij maande Nicolaï niet te veel aan mij te vertellen, omdat alles in een boek terecht kan komen. Jurgens had me namelijk eens toevertrouwd dat hij vond dat Hans Verploeg mijn zaak bij de kamercommissie van Buitenlandse Zaken allerbelabberdst had gebracht, en ik heb dat inderdaad in *Persona non grata* vermeld. Toen Verploeg dat vervolgens las werd hij razend op Jurgens. Daarna vond Jurgens blijkbaar dat hij anderen voor mij moet waarschuwen.[56] Maar ik moest het debacle van Verploeg wel vermelden om herhaling te helpen voorkomen.

18 februari 1996

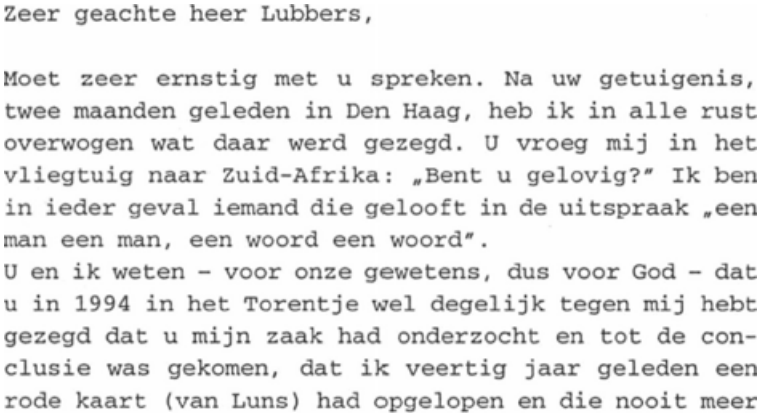

Zeer geachte heer Lubbers,

Moet zeer ernstig met u spreken. Na uw getuigenis, twee maanden geleden in Den Haag, heb ik in alle rust overwogen wat daar werd gezegd. U vroeg mij in het vliegtuig naar Zuid-Afrika: „Bent u gelovig?" Ik ben in ieder geval iemand die gelooft in de uitspraak „een man een man, een woord een woord".
U en ik weten - voor onze gewetens, dus voor God - dat u in 1994 in het Torentje wel degelijk tegen mij hebt gezegd dat u mijn zaak had onderzocht en tot de conclusie was gekomen, dat ik veertig jaar geleden een rode kaart (van Luns) had opgelopen en die nooit meer

Zeer geachte heer Lubbers,
Moet zeer ernstig met u spreken. Na uw getuigenis, twee maanden geleden in Den Haag, heb ik in alle rust overwogen wat daar werd gezegd. U vroeg mij in het vliegtuig naar Zuid-Afrika: ‘Bent u gelovig?’ Ik ben in ieder geval iemand die gelooft in de uitspraak ‘een man een man, een woord een woord’.
U en ik weten - voor onze gewetens, dus voor God - dat u in 1994 in het Torentje wel degelijk tegen mij hebt gezegd dat u mijn zaak had onderzocht en tot de conclusie was gekomen, dat ik veertig jaar geleden een rode kaart (van Luns) had opgelopen en die nooit meer

56 De waarschuwing van Jurgens aan Nicolaï was overigens niet terecht, dat heb ik inmiddels bewezen. In de twee jaren dat mr. Nicolaï mij helpt deed zich geen enkel incident voor, terwijl met Verploeg incidenten aan de lopende band plaatsvonden. Het ligt dus niet aan mij alleen.

zou kwijtraken. „Daar zult u mee moeten leven", zei u letterlijk.
Indien u naar waarheid - en tegenover uw God - dit zou hebben bevestigd, dan was mijn affaire tegen de Staat vandaag misschien zelfs reeds opgelost en afgelopen. Maar u verkoos te liegen, of om het zachter te zeggen, u verkoos het zich niet te herinneren. Op verzoek van de zogenaamde landsadvocaat (een door de Staat ingehuurde *crook* die mij met leugens en bedrog probeert tegen te houden) zinnetjes te uiten als „zo pregnant heb ik het niet gezegd". Zo pregnant zei u het nu juist wel.
Wat ik in *Persona non grata* berichtte, ook ten aanzien van het Van Roijen-incident in Jakarta (wat de heer Kooijmans zich niet meer kan herinneren, de grote voorvechter voor mensenrechten overal ter wereld, behalve voor deze Nederlander) was de waarheid. Dit incident naar waarheid weergeven had voldoende kunnen zijn, mijn recht er eindelijk door te drukken.
Heb zeer ambivalente gevoelens jegens u, omdat ik besef, dat u mij mee terugnam naar Zuid-Afrika en Indonesië. Ik weet nu na een recente ontmoeting met minister Ali Alatas, dat het niet verlenen van een visum voor de reis van Beatrix naar Jakarta vanuit Nederland werd aangezwengeld.
Ik denk dat ik u ernstig in overweging moet geven opnieuw te bekijken wat u onder ede hebt verklaard. Zelfs als u geen gelovig mens was, maar slechts waarde toekende aan gerechtigheid en eerlijkheid, als voormalig premier en CDA-politicus, zou dit moeten gebeuren. U hebt iets goed te maken na uw eerste getuigenis. Ik wil u vragen dit te corrigeren.

Met een groet, Willem Oltmans.

zou kwijtraken. ‘Daar zult u mee moeten leven’, zei u letterlijk.
Indien u naar waarheid - en tegenover uw God - dit zou hebben bevestigd, dan was mijn affaire tegen de Staat vandaag misschien zelfs reeds opgelost en afgelopen. Maar u verkoos te liegen, of om het zachter te zeggen, u verkoos het zich niet te herinneren. Op verzoek van de zogenaamde landsadvocaat (een door de Staat ingehuurde *crook* die mij met leugens en bedrog probeert tegen te houden) zinnetjes te uiten als ‘zo pregnant heb ik het niet gezegd’. Zo pregnant zei u het nu juist wel.
Wat ik in *Persona non grata* berichtte, ook ten aanzien van het Van Roijen-incident in Jakarta (wat de heer Kooijmans zich niet meer kan herinneren, de grote voorvechter voor mensenrechten overal ter wereld, behalve voor deze Nederlander) was de waarheid. Dit incident naar waarheid weergeven had voldoende kunnen zijn, mijn recht er eindelijk door te drukken.
Heb zeer ambivalente gevoelens jegens u, omdat ik besef, dat u mij mee terugnam naar Zuid-Afrika en Indonesië. Ik weet nu na een recente ontmoeting met minister Ali Alatas, dat het niet verlenen van een visum

voor de reis van Beatrix naar Jakarta vanuit Nederland werd aangezwengeld.
Ik denk dat ik u ernstig in overweging moet geven opnieuw te bekijken wat u onder ede hebt verklaard. Zelfs als u geen gelovig mens was, maar slechts waarde toekende aan gerechtigheid en eerlijkheid, als voormalig premier en CDA-politicus, zou dit moeten gebeuren. U hebt iets goed te maken na uw eerste getuigenis. Ik wil u vragen dit te corrigeren.
Met een groet, Willem Oltmans.

23 februari 1996

Pittige brief[57] van Ellen Pasman aan Buitenlandse Zaken, omdat ze het daar blijven verdommen de wet uit te voeren en de stukken te geven. De

57 Zie bijlage 22.

ambtenaar die een loopje met ons neemt is P.G.L. van Velzen, waakhond over de dossiers van het ministerie van Hans van Mierlo.

27 februari 1996

Onprettig briefje van mevrouw Ria Lubbers-Hoogeweegen. In het vliegtuig naar Indonesië heb ik een aantal malen openhartig met haar gesproken. Toen ik bijvoorbeeld tegen haar zei: 'Uw man moet blijven' - doelend op het aanstaande vertrek van haar man als premier, antwoordde zij: 'Ja, bij mij.' Nu schrijft mevrouw Lubbers liever niet te getuigen, want 'wanneer meneer Oltmans denkt dat ik het in Jakarta voor hem opnam dan vergist hij zich, want: a.) ik wist niet wie hij was en b.) ik wist niets van de voorgeschiedenis.'[58] Wat deze dame schrijft is onwaar. Zij reageert als kamerlid Piet Stoffelen en hoofdredacteur Pieter Broertjes. Iedereen dient dus te worden gedagvaard, tot en met professor Kooijmans toe, want niemand schijnt uit eigen beweging bereid zijn iemand uit de penarie te helpen die jarenlang door de overheid is belasterd. Ze moeten eerst een zetje van een deurwaarder krijgen.

10 maart 1996

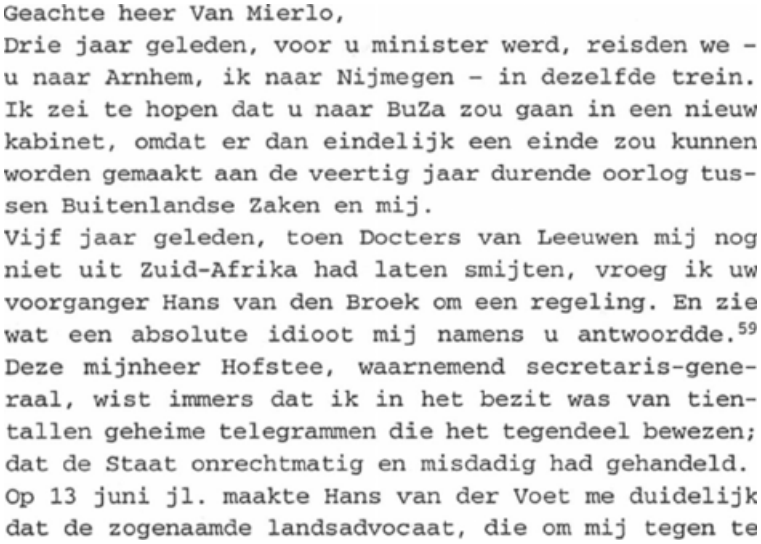

Geachte heer Van Mierlo,
Drie jaar geleden, voor u minister werd, reisden we - u naar Arnhem, ik naar Nijmegen - in dezelfde trein. Ik zei te hopen dat u naar BuZa zou gaan in een nieuw kabinet, omdat er dan eindelijk een einde zou kunnen worden gemaakt aan de veertig jaar durende oorlog tussen Buitenlandse Zaken en mij.
Vijf jaar geleden, toen Docters van Leeuwen mij nog niet uit Zuid-Afrika had laten smijten, vroeg ik uw voorganger Hans van den Broek om een regeling. En zie wat een absolute idioot mij namens u antwoordde.[59] Deze mijnheer Hofstee, waarnemend secretaris-generaal, wist immers dat ik in het bezit was van tientallen geheime telegrammen die het tegendeel

58 Zie bijlage 23.
59 Zie bijlage 24.

bewezen; dat de Staat onrechtmatig en misdadig had gehandeld. Op 13 juni jl. maakte Hans van der Voet me duidelijk dat de zogenaamde landsadvocaat, die om mij tegen te

houden alles wat hij kent aan onfatsoen uit zijn trukendoos tovert, feitelijk en rechtstreeks onder uw instructies handelt. U bent de enige die deze waanzin onmiddellijk zou kunnen stoppen. Op 13 maart a.s. gaan we het vijfde jaar in van de procedure. Om met minister Alatas van Indonesië (overigens tegen u zelf uitgesproken) te spreken: „Is veertig jaar treiteren van Oltmans nu niet genoeg geweest?"

Met een groet, Willem Oltmans.

> houden alles wat hij kent aan onfatsoen uit zijn trukendoos tovert, feitelijk en rechtstreeks onder uw instructies handelt. U bent de enige die deze waanzin onmiddellijk zou kunnen stoppen. Op 13 maart a.s. gaan we het vijfde jaar in van de procedure. Om met minister Alatas van Indonesië (overigens tegen u zelf uitgesproken) te spreken: 'Is veertig jaar treiteren van Oltmans nu niet genoeg geweest?'
> Met een groet, Willem Oltmans.

Wie mocht denken dat Haagse politici moeite willen doen wanneer het gaat om zo'n controversiële zaak als de mijne langzamerhand is geworden, vergist zich. Ik zond vandaag de fractievoorzitters van zes politieke partijen een kort bericht om aandacht te vragen voor mijn strijd. (Niemand zou zich verwaardigen te antwoorden.)

Tot mijn toch weer onuitsprekelijke verwondering zendt de historicus Herman von der Dunk mij het eerste gedeelte van een persoonlijke brief van oud-ambassadeur dr. H.N. Boon (met wie ik in Rome indertijd botste omdat ik er, tegen de instructies vanuit Den Haag, president Sukarno ontmoette en met hem door Italië op reis ging).

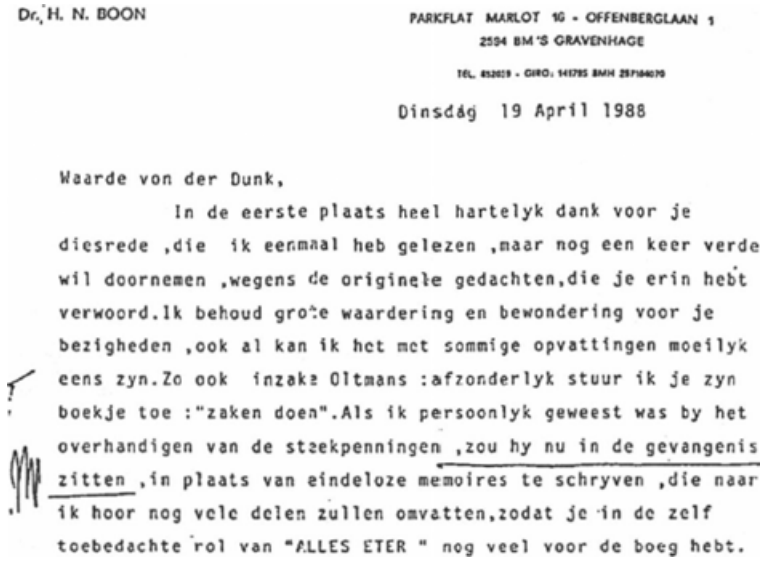

Dr. H. N. BOON

PARKFLAT MARLOT 1G - OFFENBERGLAAN 1
2594 BM 'S GRAVENHAGE
TEL. 832019 - GIRO: 141785 BMH 257104070

Dinsdag 19 April 1988

Waarde von der Dunk,

In de eerste plaats heel hartelyk dank voor je diesrede ,die ik eenmaal heb gelezen ,maar nog een keer verde wil doornemen ,wegens de originele gedachten,die je erin hebt verwoord.Ik behoud grote waardering en bewondering voor je bezigheden ,ook al kan ik het met sommige opvattingen moeilyk eens zyn.Zo ook inzake Oltmans :afzonderlyk stuur ik je zyn boekje toe :"zaken doen".Als ik persoonlyk geweest was by het overhandigen van de steekpenningen ,zou hy nu in de gevangenis zitten ,in plaats van eindeloze memoires te schryven ,die naar ik hoor nog vele delen zullen omvatten,zodat je in de zelf toebedachte rol van "ALLES ETER " nog veel voor de boeg hebt.

Dr., H.N. BOON PARKFLAT MARLOT 1G. OFFENBERGLAAN;
2594 BM 'S GRAVENHAGE
TEL 832019 GIRO 141785. BMH 257104070
Dinsdag 19 April 1988
Waarde von der Dunk,

In de eerste plaats heel hartelyk dank voor je diesrede, die ik eenmaal heb gelezen, maar nog een keer verde wil doornemen, wegens de originele gedachten, die je erin hebt verwoord. Ik behoud grote waardering en bewondering voor je bezigheden, ook al kan ik het met sommige opvattingen moeilyk eens zyn. Zo ook inzake Oltmans: afzonderlyk stuur ik je zyn boekje toe: ‘zaken doen’. Als ik persoonlyk geweest was by het overhandigen van de staekpenningen, zou hy nu in de gevangenis zitten, in plaats van eindeloze memoires te schryven, die naar ik hoor nog vele delen zullen omvatten, zodat je in de zelf toebedachte rol van ‘ALLES ETER’ nog veel voor de boeg hebt.

Nog zeer onlangs vroeg ik psychiater dr. A. van Dantzig tijdens een etentje in het Hilton of er ooit een psychiatrisch breinprofiel van 'de Nederlander' was geschreven. Er bestaan immers boeken over *The Russian Mind*,[60] *The German Mind*,[61] of *The Japanese Mind*,[62] waarom dus niet over *The Dutch Mind*? Professor van Dantzig wist het niet. Deze brief van oud-ambassadeur Boon bewijst weer wat de heer Lubbers bedoelde met de veertig jaar durende campagne van Buitenlandse Zaken tegen één man (die bovendien herhaaldelijk gelijk kreeg). 22 jaar nadat ik Bung Karno in Italië voor het eerst ontmoette - en natuurlijk een reportage over hem wilde maken als vrije journalist, en niet in dienst zijnde van Luns en de zijnen - geeft Boon uiting aan gevoelens als de wens mij in de gevangenis te zien vanwege 'steekpenningen'. Welke steekpenningen in godsnaam? Ik heb over iedere dag in mijn leven na mijn vijftiende jaar verantwoording afgelegd in bijna tweeduizend dagboekklappers, die zich in de Koninklijke Bibliotheek bevinden. Van steekpenningen in welke vorm dan ook is in mijn leven nooit of te nimmer sprake geweest, want zo zit ik niet in elkaar. Professor Von der Dunk weet dit toevallig vanuit mijn familieverband maar al te goed en helpt mij dus aan deze passage in mijn strijd tegen de Staat.

12 maart 1996

Pieter Broertjes, hoofdredacteur van *de Volkskrant*, getuigt vanmorgen. Ik voel me schuldig dat hij daar zit, maar ik besloot voor één keer naar advocaten te luisteren en niet mijn gevoel wat kan en niet kan te volgen. Hij bevestigt de lunch met Hans van der Voet en diens opvolger Eef Brouwers, de huidige directeur van de RED. 'Tijdens die lunch werd niet uitvoerig over de heer Oltmans gesproken, maar wel substantieel.' Ook het niet meegaan met Beatrix naar Indonesië kwam aan de orde. 'Ik hoorde dat er een probleem was ten aanzien van zijn accreditatie bij de Indonesische overheid. Ik hoorde dat de Nederlandse overheid geen bemiddeling wilde verlenen omdat daar weinig animo voor bestond. Het zou een kwestie van prioriteiten zijn geweest', aldus Broertjes onder ede. 'Ik heb bij dat lunchgesprek bepleit dat Oltmans met dit staatsbezoek mee zou kunnen. Hij had daar naar mijn mening het volste recht op en de heren Van der Voet en Brouwers waren naar mijn inschatting de enigen, die in dit verband nog iets voor hem konden doen.'

60 Door Ronald Hingley. Charles Scribners & Sons, New York (1977).
61 Door George Santayana. Thomas Crowell Company, New York (1968).
62 Door Charles Moore. East West Centre, University of Hawai (1967).

Ook het fameuze diner met kanselier Helmut Kohl kwam ter sprake. Broertjes bevestigde dat hij naast Jessa van Vonderen van de RVD had gezeten, die vertelde dat ik met prinses Margriet mee naar Canada was geweest 'en kennelijk had hij een goede indruk op de prinses en de heer Van Vollenhoven gemaakt. Prinses Margriet vroeg aan mevrouw Van Vonderen vlak voor een persconferentie wat ook weer de reden was dat zij niet van de heer Oltmans mochten houden', aldus het proces-verbaal, rol nummer 91.8214.

Broertjes bevestigde verder gezegd te hebben voor mijn zaak 'te overwegen een pleidooi te gaan houden bij minister-president Wim Kok', maar, zo zei hij, 'het is er niet van gekomen.' In werkelijkheid zei hij: 'Ik ga maandag naar Kok', en of het ervan gekomen is wil ik in retrospectief niet controleren. Het feit dat hij wilde gaan bewijst hoe Broertjes over mijn zaak denkt, en daar ben ik hem dankbaar voor, nu en altijd.

De volgende getuige was P.R. Stoffelen, het prominente kamerlid dat me sinds 1992 had geholpen maar toch gedagvaard moest worden. Ik hield dus mijn hart vast. Maar wie schetst onze verbazing? Stoffelen getuigde recht voor zijn raap, naar waarheid en volstrekt integer. Waarom was dan in godsnaam eerst een deurwaarder nodig geweest?

Stoffelen vertelde hoe hij zich met mijn zaak ging bemoeien. Professor Jurgens had hem gevraagd te helpen uitzoeken 'of een op zichzelf verdienstelijk journalist door toedoen van de Nederlandse staat inderdaad financieel ten gronde was gericht. Bij mijn onderzoekingen kreeg ik gaandeweg steeds meer de overtuiging dat de heer Oltmans door de Staat in hoge mate onbehoorlijk was behandeld. Deze globale conclusie trok ik op basis van gesprekken met de heer Oltmans en bewijsstukken die ik van hem kreeg, voorts door gesprekken met hoge ambtenaren, de top van het ministerie van Algemene Zaken,[63] alsmede de premier, de heer Lubbers, collega's uit andere kamerfracties en de directeur van de BVD, de heer Docters van Leeuwen.' Ik laat de heer Stoffelen uit het procesverbaal verder zelf aan het woord:

'Door die gesprekken kreeg ik steeds meer, bedoeld of onbedoeld, de overtuiging: Oltmans heeft gelijk. Nagenoeg zonder uitzondering kreeg ik te horen van iedereen met wie ik over de zaak sprak: we moeten een oplossing zien te vinden. Ik heb dat ook steeds bepleit. Ik heb geen inzage gehad in BVD-dossiers. Ik heb wel de vraag gesteld aan de directeur van de BVD of er een of meer dossiers over Oltmans bestonden. De direc-

63 Mogelijk bedoelde hij hiermee de sleutelfiguur op Algemene Zaken sinds Joop den Uyl, mr. J.P.M.H. Merckelbach.

teur zei dat hij dat op dat moment niet precies wist en het zou nagaan. Daarop kreeg ik als antwoord: “Er is geen dossier-Oltmans.” Dit zal naar ik denk in 1993 zijn geweest, maar ik kan dit niet meer precies traceren, want ik had regelmatig gesprekken met deze directeur.

Ik heb alle documenten die de heer Oltmans mij gaf geprobeerd te lezen. Ik heb niet getracht alle informatie na te trekken. Dat was gewoon fysiek onmogelijk. Ik heb het ook niet, bijvoorbeeld, met hoge ambtenaren van Algemene Zaken of van Buitenlandse Zaken, met wie ik ook heb gesproken, gehad over concrete incidenten. Meestal verliepen die gesprekken ongeveer als volgt. Ik zond de betrokken ambtenaar, of wie het verder aanging, een afschrift van een relevante brief die ik van de heer Oltmans had ontvangen. Ik resumeerde de inhoud daarvan. Dat duurde meestal ongeveer vijftien minuten. Normaal is het zo, als je als kamerlid voor iemand een zaak bespreekt met een ambtenaar of andere functionaris, dat je na zo'n inleiding vervolgens te horen krijgt wat er niet klopt in je verhaal, daar debatteer je dan wat over en je probeert zo'n gesprek dan af te ronden met een of meer conclusies. Voor wat betreft de heer Oltmans nu kan ik zeggen dat ik eigenlijk nooit te horen heb gekregen dat het feitelijke resumé niet klopte. Men deelde eigenlijk altijd wel mijn conclusie dat er iets voor hem moest worden gedaan. Hooguit kreeg ik tegenwerpingen die iets te maken hadden met zijn karakter of zijn wijze van optreden.

Gaandeweg heb ik aldus steeds meer de overtuiging gekregen dat we hier te maken hebben met iemand die in de ellende zit door toedoen van de overheid. Ik heb me niet willen opstellen als een soort arbiter, maar ik ben er wel van overtuigd geraakt dat de Nederlandse Staat in hoge mate onbehoorlijk jegens hem heeft gehandeld.

U vraagt mij waar dat dan in heeft bestaan. Daarop antwoord ik: dat bestond in het systematisch aantasten van zijn eer en goede naam en door het geven van opdrachten met die strekking en waarschuwingen tegen zijn persoon, alle afkomstig van de heer Luns. Daarbij waren aan de orde mededelingen dat heer Oltmans een staatsgevaarlijk sujet zou zijn, iemand die onbetrouwbaar was, en er werd gewaarschuwd voor het aangaan van betrekkingen met hem.

Het is ook mijn overtuiging dat dit gedrag van de overheid na het aftreden van de heer Luns als minister van Buitenlandse Zaken niet is geëindigd. Ik baseer deze overtuiging op mijn gesprekken bij Buitenlandse Zaken en de indruk dat er over de heer Oltmans, al dan niet van Buitenlandse Zaken afkomstig, een of meer dossiers zijn. Voor die indruk

baseer ik mij op het feit dat de heer Oltmans dat zelf vermoedt, en het kan ook haast niet anders gezien de veelheid aan telegrammen en dergelijke. Overigens maak ik in dit verband nauwelijks verschil tussen een indruk en een overtuiging: waar het politiek gezien om gaat, is de conclusie.

Bij Buitenlandse Zaken zei men ook wel het gevoel te hebben dat men door de heer Oltmans voortdurend werd beledigd, dat hij een onmogelijk mens is en ook (politiek gezien) discutabele contacten onderhoudt in veel landen van de wereld. Ik heb ook nog navraag gedaan of er bij de Inlichtingendienst Buitenland een dossier over de heer Oltmans bestond maar ik kreeg te horen dat het niet het geval was.'

Piet Stoffelen besloot zijn getuigenis met de woorden:

'Ten slotte wil ik nog noemen als een belangrijke beweegreden voor mijn onderzoek het feit dat de Nederlandse Vereniging van Journalisten achter de heer Oltmans staat. Ik weet niet af van een loslaten van de heer Oltmans door deze vereniging.'

Deze uitspraken, van de voormalige voorzitter van de Commissie voor de Inlichtingendiensten uit het parlement, deden vooral de advocaten van Buitenlandse Zaken de oren spitsen.

In de wandelgang in het Haagse gerechtsgebouw stapte tussen de verhoren door een heer op mij af, wiens gezicht ik weieens had gezien. Hij deed alsof we elkaar kenden, en het bleek Jo van der Valk te zijn, een trouw Luns-adept uit het verleden en laatstelijk Nederlands ambassadeur in Zuid-Afrika. Nadat hij door wat geklets met me aangepapt had werd zijn eigenlijke missie duidelijk. 'Hoe betaalt u dit allemaal, mijnheer Oltmans?' Mijn simpele antwoord: 'Ik knok samen met de NVJ.' Eerst smijten ze me uit Zuid-Afrika, wetende dat dit mij brodeloos zou maken, en dan, als ik geen sou meer over heb, proberen ze een manier te vinden om de NVJ haar steun aan mijn proces in te laten trekken. Dat is het Haags beleid.

Als laatste getuige vanmorgen was mevrouw Ria Lubbers gedagvaard, want zij wilde niet vrijwillig komen. Het werd dus een gok. Maar ook nu wachtte ons een verrassing, de vrouw van de voormalige premier vertelde exact wat er was gebeurd.[64] Opnieuw valt te constateren hoe rechter Punt vrijwel alle saillante details uit haar getuigenis in één magere pagina proces-verbaal heeft weggepoetst. Dit valt overduidelijk te constateren uit de verslagen die in de media over de zitting verschenen.[65]

64 Zie bijlage 25.
65 Zie bijlage 26.

Mevrouw Lubbers vertelde bijvoorbeeld hoe zij zich gegeneerd had gevoeld door het optreden van ambassadeur Van Roijen, maar Punt censureerde dit weg om de Staat misschien niet te veel voor het hoofd te stoten. Eigenlijk is het schandelijk wat hier gebeurt, maar we zijn nu eenmaal aan de heidenen overgeleverd.

Na afloop was er een onderonsje, door de landsadvocaat aangeduid met 'confraterneel beraad' tussen rechter Punt en de advocaten Pasman, Vermeer en Den Hertog. Mijn advocate, Ellen Pasman, maakte hier godzijdank een verslagje van, omdat zij het in hoge mate als ongepast beschouwde, dat dit gesprek op deze wijze werd gevoerd. Dit verslagje leverde een kijkje in de Haagse rechtspraak op dat ik de lezer niet mag onthouden:

ADVOCATEN

Hocker Rueb & Doeteman

1

Gecorrigeerd verslag gesprek Den Hertog, landsadvocaat, mr Punt, rechter-commissaris, Vermeer en Pasman d.d. 12 maart 1996 buiten aanwezigheid van cliënten

Den Hertog: Oltmans laat zich in bijzonder negatieve termen over hem uit.
Hij heeft bijvoorbeeld op 9 maart 1993 tijdens een radiouitzending van de NCRV, Den Hertog voor leugenaar uitgescholden.
Er is sprake van onnederlandse verhoudingen in deze zaak.

Pasman: Wat bedoelt u daarmee ?

Den Hertog: Zoals Oltmans optreedt past niet binnen de nederlandse verhoudingen.

Pasman: Ik heb geen oordeel over wat nederlands en niet nederlands is.

Den Hertog: Ik ben voor leugenaar uitgescholden.
Ook heeft hij aanstoot genomen aan de uitlating van Oltmans, dat Den Hertog "is ingehuurd om Lubbers te laten liegen".

Pasman tegen Den Hertog: Ik neem dit voor kennisgeving aan.

Vermeer noch Pasman hebben hierop inhoudelijk gereageerd.

Vervolgens brengt Den Hertog, nu een reactie van Vermeer en mij uitblijft de correspondentie van Oltmans met potentiële getuigen door.

Den Hertog: Kolonel Laméris heeft een brief gekregen van Oltmans, waarin Den Hertog eveneens als leugenaar werd betiteld.

Den Hertog: Dit kan echt niet.

Pasman: Ik vind de woordkeuze niet gelukkig.

Den Hertog : Die brief moet worden ingetrokken.
Op dat punt valt mr Punt hem bij.

Punt: Ik vind dat deze brief moet worden ingetrokken.

Pasman: Ik moet dat eerst met cliënt overleggen.

Den Hertog: Dit is confraterneel overleg. U staat hier niet te pleiten.

Pasman: Nee, nee, ik doe niet aan confraterneel overleg.

Vermeer: Wij zullen het verzoek aan cliënt overbrengen.

Pasman: Wat bedoelt u daarmee?
Den Hertog: Zoals Oltmans optreedt past niet binnen de nederlandse verhoudingen.
Pasman: Ik heb geen oordeel over wat nederlands en niet nederlands is.
Den Hertog: Ik ben voor leugenaar uitgescholden.
Ook heeft hij aanstoot genomen aan de uitlating van Oltmans, dat Den Hertog 'is ingehuurd om Lubbers te laten liegen'.
Pasman tegen Den Hertog: Ik neem dit voor kennisgeving aan.
Vermeer noch Pasman hebben hierop inhoudelijk gereageerd.
Vervolgens brengt Den Hertog, nu een reactie van Vermeer en mij uitblijft de correspondentie van Oltmans met potentiële getuigen door.
Den Hertog: Kolonel Laméris heeft een brief gekregen van Oltmans, waarin Den Hertog eveneens als leugenaar werd betiteld.
Den Hertog: Dit kan echt niet.
Pasman: Ik vind de woordkeuze niet gelukkig.
Den Hertog: Die brief moet worden ingetrokken. Op dat punt valt mr Punt hem bij.
Punt: Ik vind dal deze brief moet worden ingetrokken.
Pasman: Ik moet dat eerst met cliënt overleggen.
Den Hertog: Dit is confraterneel overleg. U staat hier niet te pleiten.
Pasman: Nee, nee, ik doe niet aan confraterneel overleg.
Vermeer: Wij zullen het verzoek aan cliënt overbrengen.

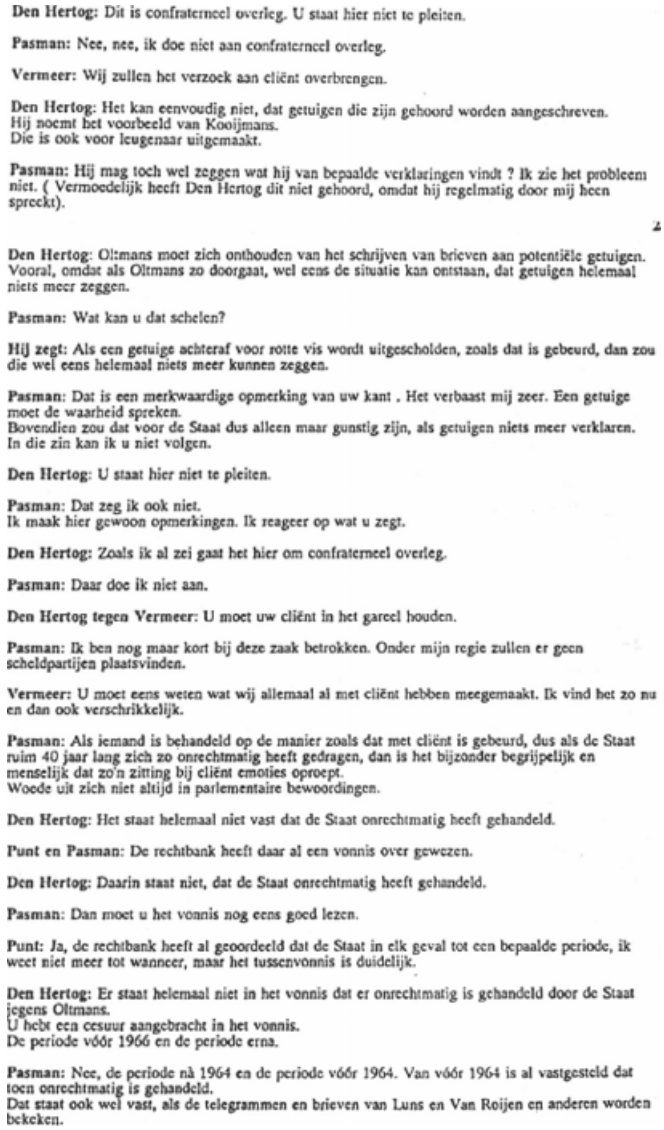

Den Hertog: Dit is confraterneel overleg. U staat hier niet te pleiten.

Pasman: Nee, nee, ik doe niet aan confraterneel overleg.

Vermeer: Wij zullen het verzoek aan cliënt overbrengen.

Den Hertog: Het kan eenvoudig niet, dat getuigen die zijn gehoord worden aangeschreven.
Hij noemt het voorbeeld van Kooijmans.
Die is ook voor leugenaar uitgemaakt.

Pasman: Hij mag toch wel zeggen wat hij van bepaalde verklaringen vindt ? Ik zie het probleem niet. (Vermoedelijk heeft Den Hertog dit niet gehoord, omdat hij regelmatig door mij heen spreekt).

2

Den Hertog: Oltmans moet zich onthouden van het schrijven van brieven aan potentiële getuigen. Vooral, omdat als Oltmans zo doorgaat, wel eens de situatie kan ontstaan, dat getuigen helemaal niets meer zeggen.

Pasman: Wat kan u dat schelen?

Hij zegt: Als een getuige achteraf voor rotte vis wordt uitgescholden, zoals dat is gebeurd, dan zou die wel eens helemaal niets meer kunnen zeggen.

Pasman: Dat is een merkwaardige opmerking van uw kant . Het verbaast mij zeer. Een getuige moet de waarheid spreken.
Bovendien zou dat voor de Staat dus alleen maar gunstig zijn, als getuigen niets meer verklaren.
In die zin kan ik u niet volgen.

Den Hertog: U staat hier niet te pleiten.

Pasman: Dat zeg ik ook niet.
Ik maak hier gewoon opmerkingen. Ik reageer op wat u zegt.

Den Hertog: Zoals ik al zei gaat het hier om confraterneel overleg.

Pasman: Daar doe ik niet aan.

Den Hertog tegen Vermeer: U moet uw cliënt in het gareel houden.

Pasman: Ik ben nog maar kort bij deze zaak betrokken. Onder mijn regie zullen er geen scheldpartijen plaatsvinden.

Vermeer: U moet eens weten wat wij allemaal al met cliënt hebben meegemaakt. Ik vind het zo nu en dan ook verschrikkelijk.

Pasman: Als iemand is behandeld op de manier zoals dat met cliënt is gebeurd, dus als de Staat ruim 40 jaar lang zich zo onrechtmatig heeft gedragen, dan is het bijzonder begrijpelijk en menselijk dat zo'n zitting bij cliënt emoties oproept.
Woede uit zich niet altijd in parlementaire bewoordingen.

Den Hertog: Het staat helemaal niet vast dat de Staat onrechtmatig heeft gehandeld.

Punt en Pasman: De rechtbank heeft daar al een vonnis over gewezen.

Den Hertog: Daarin staat niet, dat de Staat onrechtmatig heeft gehandeld.

Pasman: Dan moet u het vonnis nog eens goed lezen.

Punt: Ja, de rechtbank heeft al geoordeeld dat de Staat in elk geval tot een bepaalde periode, ik weet niet meer tot wanneer, maar het tussenvonnis is duidelijk.

Den Hertog: Er staat helemaal niet in het vonnis dat er onrechtmatig is gehandeld door de Staat jegens Oltmans.
U hebt een cesuur aangebracht in het vonnis.
De periode vóór 1966 en de periode erna.

Pasman: Nee, de periode nà 1964 en de periode vóór 1964. Van vóór 1964 is al vastgesteld dat toen onrechtmatig is gehandeld.
Dat staat ook wel vast, als de telegrammen en brieven van Luns en Van Roijen en anderen worden bekeken.

Den Hertog: Dit is confraterneel overleg. U staat hier niet te pleiten.
Pasman: Nee, nee, ik doe niet aan confraterneel overleg.
Vermeer: Wij zullen het verzoek aan cliënt overbrengen.
Den Hertog: Het kan eenvoudig niel, dat getuigen die zijn gehoord worden aangeschreven.
Hij noemt het voorbeeld van Kooijmans.
Die is ook voor leugenaar uitgemaakt.
Pasman: Hij mag toch wel zeggen wal hij van bepaalde verklaringen vindt? Ik zie het probleem niet. (Vermoedelijk heeft Den Hertog dit niet gehoord, omdat hij regelmatig door mij heen spreekt).
2
Den Hertog: Oltmans moet zich onthouden van het schrijven van brieven aan potentiële getuigen. Vooral, omdat als Oltmans zo doorgaat, wel eens de situatie kan ontstaan, dat getuigen helemaal niets meer zeggen.
Pasman: Wat kan u dat schelen?

Hij zegt: Als een getuige achteraf voor rotte vis wordt uitgescholden, zoals dat is gebeurd, dan zou die wel eens helemaal niets meer kunnen zeggen.

Pasman: Dat is een merkwaardige opmerking van uw kant. Het verbaast mij zeer. Een getuige moet de waarheid spreken.
Bovendien zou dat voor de Staat dus alleen maar gunstig zijn, als getuigen niets meer verklaren. In die zin kan ik u niet volgen.
Den Hertog: U staat hier niet te pleiten.
Pasman: Dat zeg ik ook niet.
Ik maak hier gewoon opmerkingen. Ik reageer op wat u zegt.
Den Hertog: Zoals ik al zei gaat het hier om confratemeel overleg.
Pasman: Daar doe ik niet aan.
Den Hertog tegen Vermeer: U moet uw cliënt in het gareel houden.
Pasman: Ik ben nog maar kort bij deze zaak betrokken. Onder mijn regie zullen er geen scheldpartijen plaatsvinden.
Vermeer: U moet eens weten wat wij allemaal al met cliënt hebben meegemaakt. Ik vind het zo nu en dan ook verschrikkelijk.
Pasman: Als iemand is behandeld op de manier zoals dat met cliënt is gebeurd, dus als de Staat ruim 40 jaar lang zich zo onrechtmatig beeft gedragen, dan is het bijzonder begrijpelijk en menselijk dat zo'n zitting bij cliënt emoties oproept.
Woede uit zich niet altijd in parlementaire bewoordingen.
Den Hertog: Het staat helemaal niet vast dat de Staat onrechtmatig heeft gehandeld.
Punt en Pasman: De rechtbank heeft daar al een vonnis over gewezen.
Den Hertog: Daarin staat niet, dat de Staat onrechtmatig heeft gehandeld.

Pasman: Dan moet u het vonnis nog eens goed lezen.
Punt: Ja, de rechtbank heeft al geoordeeld dat de Staat in elk geval tot een bepaalde periode, ik weet niet meer tot wanneer, maar het tussenvonnis is duidelijk.
Den Hertog: Er staat helemaal niet in het vonnis dat er onrechtmatig is gehandeld door de Staat jegens Oltmans.
U hebt een cesuur aangebracht in het vonnis.
De periode vóór 1966 en de periode erna.
Pasman: Nee, de periode nà 1964 en de periode vóór 1964. Van vóór 1964 is al vastgesteld dat toen onrechtmatig is gehandeld.
Dat staat ook wel vast, als de telegrammen en brieven van Luns en Van Roijen en anderen worden bekeken.

ADVOCATEN
Hocker Rueb & Doeteman

3

Stelselmatig is Oltmans zwart gemaakt.

Punt: Leest vervolgens het vonnis, waarvan hij zegt, dat hij dat zelf heeft geschreven.
Hij leest de laatste alinea van pagina 4 van het tussenvonnis en de eerste alinea van pagina 5 voor.

Punt tegen Den Hertog: Er is geen term gebruikt als onrechtmatig gedrag. Dat is op zichzelf juist.

Pasman: Dat mag zo zijn, maar wel staat vast dat de rechtbank heeft vastgesteld, dat de negatieve kern van de instructie niet is ingetrokken.
Het is de instructie van 21 februari 1964. Daarvan is gezegd dat die onrechtmatig is.

Punt: Waar het de rechtbank om te doen is, is dat er een aantal incidenten wordt bewezen.

Punt richt zich tot Vermeer en zegt: U hebt in het begin van de procedure een lijstje met incidenten opgezonden.
Als u zich daar nou eens toe bepaalt.
Er is nog een punt, namelijk de voortgang van de procedure.
Hoe stelt u zich die nu eigenlijk voor, vraagt Punt aan Vermeer en mij.
Er worden wèl allemaal kleine feitjes aangedragen, maar het gaat natuurlijk om het zogenaamde omslagpunt.
Er moet vertaald worden naar de schadevergoeding.
Levert een bepaald incident nou ƒ 5.000 meer op in de schadevergoedingsactie, want die krijgen we ook nog. Er komt nog een vervolgprocedure.
Het duurt al allemaal zo lang.
U bent voornamelijk nu bezig met de recente gebeurtenissen.

Pasman tegen Punt: De gedachte is geweest, dat indien in 1994 en 1995 nog onrechtmatig gedrag plaatsvindt van de Staat jegens Oltmans, hetgeen het geval is, dat daarmee tevens zeer aannemelijk is, dat ook in de tussenliggende periode tussen 1964 en 1994 onrechtmatige gedragingen hebben plaatsgevonden.

Punt: Ja, ja, ja.
Toch zou ik meer aan incidenten hebben die op dat lijstje staan zoals door mr Vermeer is ingebracht.
Het duurt ook allemaal zo verschrikkelijk lang.

Pasman tegen Punt: U hebt, althans de rechtbank heeft, cliënt met de bewijslast belast. Het is van algemene bekendheid, dat indien iemand op de manier, zoals thans met Oltmans is geschied, wordt zwart gemaakt, op zo'n hoog niveau, dat hij nergens meer een vast werkkring heeft kunnen krijgen.

Punt tegen Pasman: Ja, ik begrijp dat wel, maar toch.

Pasman tegen Punt: Kunt u dan zeggen welk aantal incidenten Oltmans moet bewijzen, om het oordeel van de Rechtbank te verkrijgen dat ook nà 1964 onrechtmatig jegens hem is gehandeld?
Oltmans wil zo snel mogelijk van de procedure af.

Punt tegen Vermeer: U hebt dat zojuist genoemde lijstje opgestuurd. Als u daar nu eens een aantal incidenten, bijvoorbeeld uit de jaren '70 en '80 van zou aantonen.

Pasman tegen Punt: Er is een overvloed aan incidenten. Het zal geen enkel probleem zijn voor Oltmans om incidenten uit de jaren '70 en '80 te bewijzen.

Punt tegen Pasman en Vermeer: Dan de publiciteit. Ik heb nu geen televisiecamera's toegelaten. Ik kon de vorige keer, toen Lubbers werd gehoord, niet eens de getuige zien. Ik kan mij evenmin aan de indruk onttrekken, dat het Oltmans ook voornamelijk om de publiciteit is te doen.

ADVOCATEN
Hocker Rueb & Doeteman
3
Stelselmatig is Oltmans zwart gemaakt.
Punt: Leest vervolgens het vonnis, waarvan hij zegt, dat hij dat zelf heeft geschreven.
Hij leest de laatste alinea van pagina 4 van het tussenvonnis en de eerste alinea van pagina 5 voor.
Punt tegen Den Hertog: Er is geen term gebruikt als onrechtmatig gedrag. Dat is op zichzelf juist.
Pasman: Dat mag zo zijn, maar wel staat vast dat de rechtbank heeft vastgesteld, dat de negatieve kern van de instructie niet is ingetrokken.
Het is de instructie van 21 februari 1964. Daarvan is gezegd dat die onrechtmatig is.
Punt: Waar het de rechtbank om te doen is, is dat er een aantal incidenten wordt bewezen.

Punt richt zich tot Vermeer en zegt: U hebt in het begin van de procedure een lijstje met incidenten opgezonden.
Als u zich daar nou eens toe bepaalt.
Er is nog een punt, namelijk de voortgang van de procedure.
Hoe stelt u zich die nu eigenlijk voor, vraagt Punt aan Vermeer en mij.
Er worden wèl allemaal kleine feitjes aangedragen, maar het gaat natuurlijk om het zogenaamde omslagpunt.
Er moet vertaald worden naar de schadevergoeding.
Levert een bepaald incident nou *f* 5.000 meer op in de schadevergoedingsactie, want die krijgen we ook nog. Er komt nog een vervolgprocedure.
Het duurt al allemaal zo lang.
U bent voornamelijk nu bezig met de recente gebeurtenissen.
Pasman tegen Punt: De gedachte is geweest, dat indien in 1994 en 1995 nog onrechtmatig gedrag plaatsvindt van de Staat jegens Oltmans, hetgeen het geval is, dat daarmee tevens zeer aannemelijk is, dat ook in de tussenliggende periode tussen 1964 en 1994 onrechtmatige gedragingen hebben plaatsgevonden.
Punt: Ja, ja, ja.
Toch zou ik meer aan incidenten hebben die op dat lijstje staan zoals door mr Vermeer is ingebracht.
Het duurt ook allemaal zo verschrikkelijk lang.
Pasman tegen Punt: U hebt, althans de rechtbank heeft, client met de bewijslast belast. Het is van algemene bekendheid, dat indien iemand op de manier, zoals thans met Oltmans is geschied, wordt zwart gemaakt, op zo'n hoog niveau, dat hij nergens meer een vast werkkring heeft kunnen krijgen.
Punt tegen Pasman: Ja, ik begrijp dat wel, maar toch.
Pasman tegen Punt: Kunt u dan zeggen welk aantal incidenten Oltmans moet bewijzen, om het oordeel van de Rechtbank te verkrijgen dat ook nà 1964 onrechtmatig jegens hem is gehandeld? Oltmans wil zo snel mogelijk van de procedure af.
Punt tegen Vermeer: U hebt dat zojuist genoemde lijstje opgestuurd. Als u daar nu eens een aantal incidenten, bijvoorbeeld uit de jaren '70 en '80 van zou aantonen.
Pasman tegen Punt: Er is een overvloed aan incidenten. Het zal geen enkel probleem zijn voor Oltmans om incidenten uit de jaren '70 en 'S0 te bewijzen.
Punt tegen Pasman en Vermeer: Dan de publiciteit. Ik heb nu geen televisiecamera's toegelaten. Ik kon de vorige keer, toen Lubbers werd gehoord, niet eens de getuige zien. Ik kan mij evenmin aan de indruk onttrekken, dat het Oltmans ook voornamelijk om de publiciteit is te doen.

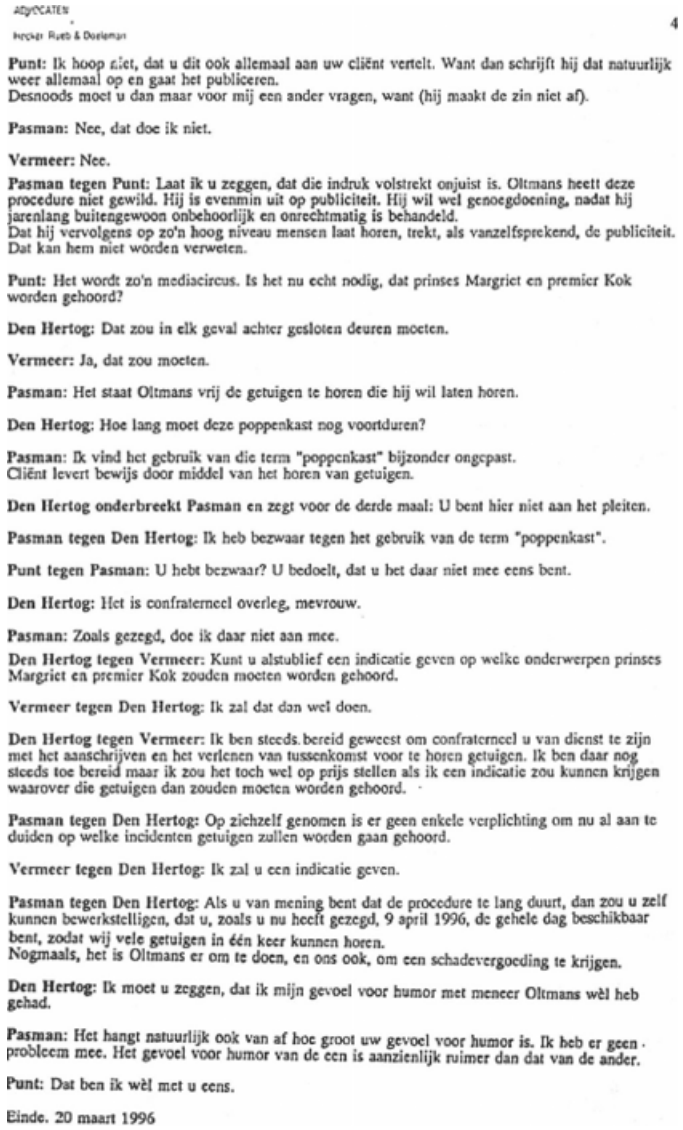

ADVOCATEN
Hocker Rueb & Doeteman
4

Punt: Ik hoop niet, dat u dit ook allemaal aan uw cliënt vertelt. Want dan schrijft hij dat natuurlijk weer allemaal op en gaat het publiceren.
Desnoods moet u dan maar voor mij een ander vragen, want (hij maakt de zin niet af).

Pasman: Nee, dat doe ik niet.

Vermeer: Nee.

Pasman tegen Punt: Laat ik u zeggen, dat die indruk volstrekt onjuist is. Oltmans heett deze procedure niet gewild. Hij is evenmin uit op publiciteit. Hij wil wel genoegdoening, nadat hij jarenlang buitengewoon onbehoorlijk en onrechtmatig is behandeld.
Dat hij vervolgens op zo'n hoog niveau mensen laat horen, trekt, als vanzelfsprekend, de publiciteit. Dat kan hem niet worden verweten.

Punt: Het wordt zo'n mediacircus. Is het nu echt nodig, dat prinses Margriet en premier Kok worden gehoord?

Den Hertog: Dat zou in elk geval achter gesloten deuren moeten.

Vermeer: Ja, dat zou moeten.

Pasman: Het staat Oltmans vrij de getuigen te horen die hij wil laten horen.

Den Hertog: Hoe lang moet deze poppenkast nog voortduren?

Pasman: Ik vind het gebruik van die term "poppenkast" bijzonder ongepast.
Cliënt levert bewijs door middel van het horen van getuigen.

Den Hertog onderbreekt Pasman en zegt voor de derde maal: U bent hier niet aan het pleiten.

Pasman tegen Den Hertog: Ik heb bezwaar tegen het gebruik van de term "poppenkast".

Punt tegen Pasman: U hebt bezwaar? U bedoelt, dat u het daar niet mee eens bent.

Den Hertog: Het is confraterneel overleg, mevrouw.

Pasman: Zoals gezegd, doe ik daar niet aan mee.

Den Hertog tegen Vermeer: Kunt u alstublief een indicatie geven op welke onderwerpen prinses Margriet en premier Kok zouden moeten worden gehoord.

Vermeer tegen Den Hertog: Ik zal dat dan wel doen.

Den Hertog tegen Vermeer: Ik ben steeds bereid geweest om confraterneel u van dienst te zijn met het aanschrijven en het verlenen van tussenkomst voor te horen getuigen. Ik ben daar nog steeds toe bereid maar ik zou het toch wel op prijs stellen als ik een indicatie zou kunnen krijgen waarover die getuigen dan zouden moeten worden gehoord.

Pasman tegen Den Hertog: Op zichzelf genomen is er geen enkele verplichting om nu al aan te duiden op welke incidenten getuigen zullen worden gaan gehoord.

Vermeer tegen Den Hertog: Ik zal u een indicatie geven.

Pasman tegen Den Hertog: Als u van mening bent dat de procedure te lang duurt, dan zou u zelf kunnen bewerkstelligen, dat u, zoals u nu heeft gezegd, 9 april 1996, de gehele dag beschikbaar bent, zodat wij vele getuigen in één keer kunnen horen.
Nogmaals, het is Oltmans er om te doen, en ons ook, om een schadevergoeding te krijgen.

Den Hertog: Ik moet u zeggen, dat ik mijn gevoel voor humor met meneer Oltmans wèl heb gehad.

Pasman: Het hangt natuurlijk ook van af hoe groot uw gevoel voor humor is. Ik heb er geen probleem mee. Het gevoel voor humor van de een is aanzienlijk ruimer dan dat van de ander.

Punt: Dat ben ik wèl met u eens.

Einde. 20 maart 1996

ADVOCATEN
Hocker Rueb & Doeteman
4

Punt: Ik hoop niet, dat u dit ook allemaal aan uw cliënt vertelt. Want dan schrijft hij dat natuurlijk weer allemaal op en gaat het publiceren.
Desnoods moet u dan maar voor mij een ander vragen, want (hij maakt de zin niet af).
Pasman: Nee, dat doe ik niet.
Vermeer: Nee.
Pasman tegen Punt: Laat ik u zeggen, dat die indruk volstrekt onjuist is. Oltmans heett deze procedure niet gewild. Hij is evenmin uit op publiciteit. Hij wil wel genoegdoening, nadat hij jarenlang buitengewoon onbehoorlijk en onrechtmatig is behandeld.
Dat hij vervolgens op zo'n hoog niveau mensen laat horen, trekt, als vanzelfsprekend, de publiciteit. Dat kan hem niet worden verweten.

Punt: Het wordt zo'n mediacircus. Is het nu echt nodig, dat prinses Margriet en premier Kok worden gehoord?
Den Hertog: Dat zou in elk geval achter gesloten deuren moeten.
Vermeer: Ja, dat zou moeten.
Pasman: Het staat Oltmans vrij de getuigen te horen die hij wil laten horen.
Den Hertog: Hoe lang moet deze poppenkast nog voortduren?
Pasman: Ik vind het gebruik van die term 'poppenkast' bijzonder ongepast. Cliënt levert bewijs door middel van het horen van getuigen.
Den Hertog onderbreekt Pasman en zegt voor de derde maal: U bent hier niet aan het pleiten.
Pasman tegen Den Hertog: Ik heb bezwaar legen het gebruik van de term 'poppenkast'.
Punt tegen Pasman: U hebt bezwaar? U bedoelt, dat u het daar niet mee eens bent.
Den Hertog: Het is confraterneel overleg, mevrouw.
Pasman: Zoals gezegd, doe ik daar niet aan mee.
Den Hertog tegen Vermeer: Kunt u alstublief een indicatie geven op welke onderwerpen prinses Margriet en premier Kok zouden moeten worden gehoord.
Vermeer tegen Den Hertog: Ik zal dat dan wel doen.
Den Hertog tegen Vermeer: Ik ben steeds bereid geweest om confraterneel u van dienst te zijn met het aanschrijven en het verlenen van tussenkomst voor te horen getuigen. Ik ben daar nog steeds toe bereid maar ik zou het toch wel op prijs stellen als ik een indicatie zou kunnen krijgen waarover die getuigen dan zouden moeten worden gehoord.
Pasman tegen Den Hertog: Op zichzelf genomen is er geen enkele verplichting om nu al aan te duiden op welke incidenten getuigen zullen worden gaan gehoord.
Vermeer tegen Den Hertog: Ik zal u een indicatie geven.
Pasman tegen Den Hertog: Als u van mening bent dat de procedure te lang duurt, dan zou u zelf kunnen bewerkstelligen, dat u, zoals u nu heeft gezegd, 9 april 1996, de gehele dag beschikbaar bent, zodat wij vele getuigen in één keer kunnen horen.
Nogmaals, het is Oltmans er om te doen, en ons ook. om een schadevergoeding te krijgen.
Den Hertog: Ik moet u zeggen, dat ik mijn gevoel voor humor met meneer Oltmans wèl heb gehad.
Pasman: Het hangt natuurlijk ook van af hoe groot uw gevoel voor humor is. Ik heb er geen probleem mee. Het gevoel voor humor van de een is aanzienlijk ruimer dan dal van de ander.
Punt: Dat ben ik wèl met u eens.
Einde. 20 maart 1996

Uiteraard zijn de gevraagde stukken van Buitenlandse Zaken, per aangetekende brief op 31 januari bij Van Mierlo opgevraagd, niet binnen. Ik vroeg Ellen ernaar. Zij toonde een brief vol smoesjes van de heer Van Hellenberg Hubar namens Van Mierlo, gedateerd 26 februari 1996.[66]

18 maart 1996

'Je houdt mijn sympathie,' schrijft Pieter Broertjes, 'en voor 100 procent, maar je methoden om de waarheid boven tafel te krijgen vind ik weinig sympathiek. Dat meningsverschil blijft tussen ons. Verder wens ik je alles goeds... Onze wegen kruisen elkaar wel weer eens. Hou je haaks en blijf redelijk.' *De Volkskrant* mag zich gelukkig prijzen Broertjes als hoofdredacteur te hebben. Ik heb hem geantwoord dat ik de methode jegens hem gehanteerd door mij en advocaat Vermeer - zij het uit pure noodzaak - even ontoelaatbaar vind als hij.

Ellen Pasman ontdekte in de NVJ-dossiers een nogal curieuze brief van Hans Verploeg aan de advocaat van de tegenpartij, waarin door deze man, met wie ik au fond al jaren overhoop lig, vorig jaar nog geheime contacten werden onderhouden met Den Hertog. Niet via mr. Vermeer - de advocaat die in overleg met de NVJ de procedure voor mij voert - maar rechtstreeks en achter onze ruggen om.[67] Mijn vertrouwen in de NVJ daalt steeds verder. Ik wil echter tegen iedere prijs proberen bondgenoten te blijven, desnoods met het verdrag van Brest-Litovsk in de hand.

24 maart 1996

Door de flagrante onwil van de Staat en het gedrag van deze onfrisse advocaat Den Hertog is professor Nicolaï nu gedwongen een aantal procedures bij de president van de Amsterdamse rechtbank te beginnen. Bijgevoegde brief ging vandaag uit, waaraan pakken stukken waren gehecht, die in het kader van deze reportage nauwelijks zijn bij te voegen.[68]

28 maart 1996

Nieuw pakket stukken met aanvullende verzoeken van Peter Nicolaï aan de president van de rechtbank te Amsterdam.[69]

66 Zie bijlage 27.
67 Zie bijlage 28.
68 Zie bijlage 29.
69 Zie bijlage 30.

Ook blijkt dat er 24 maart een bezwaarschrift van professor Nicolaï is uitgegaan rechtstreeks gericht aan minister Van Mierlo, om de eenvoudige reden dat men zich niet aan de wet houdt.[70]

Intussen voert Ellen Pasman een gevecht met de president van de Haagse rechtbank, mr. A.H. van Delden, om de rechten van de media en televisieverslaggevers gehonoreerd te krijgen door het Openbaar Ministerie.[71]

Naast Nicolaï en Pasman fietst mr. Vermeer ertussendoor, met een barrage van brieven aan de autoriteiten, om de getuigenverhoren in Den haag niet te laten stagneren.[72]

Mr. Vermeer heeft Docters van Leeuwen voor 9 april a.s. laten dagvaarden.[73]

9 april 1996

Als eerste werd gehoord het hoofd van de Divisie Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging, F.J. Laméris. Hij vertelde wat zijn werk was en dat hij mee geweest was naar Jakarta om de reis van de Koningin te helpen voorbereiden. Maar hij ontkende de brochure *Bon voyage, Majesteit!* te kennen, dus hij heeft deze ook niet aan BAKIN overhandigd. Dit was vervelend, want wie had dan geregeld dat Jakarta de brochure kreeg waardoor mijn visum werd geblokkeerd?

Vervolgens werd mevrouw Jessa van Vonderen gehoord, de voormalige woordvoerster van de Koningin en reeds overgeplaatst naar het gemeentehuis van Rotterdam. Zij bevestigde dat ik bij haar mijn beklag had gedaan in Ottawa niet op de Nederlandse ambassade te zijn uitgenodigd. Daarop had zij de ambassadeur aangesproken, die haar zei dat er ‘een vergissing’ in het spel moest zijn. Volgens Van Vonderen ging met uitnodigingen wel vaker iets fout. Zij zei verder, onder ede: ‘De heer Oltmans had geen speciale rol bij de persconferentie die de prinses daar toen heeft gegeven. Prinses Margriet heeft mij wel gezegd dat ze erg tevreden was over het optreden van de heer Oltmans, of woorden van gelijke strekking. In die trant moet ik mij ook hebben uitgelaten tegenover de heer Broertjes, naast wie ik heb gezeten aan een diner ter gelegenheid van het staatsbezoek van de heer Kohl aan Den Haag. Het lijkt mij sterk dat ik tegen de heer Broertjes zou hebben gezegd dat de prinses mij had gezegd: “Wat was ook weer de reden dat wij niet van de heer

70 Zie bijlage 31.
71 Zie bijlage 32.
72 Dit terwijl de NVJ op 1 januari 1996 niet bereid was de heer Vermeer langer voor zijn diensten te honoreren.
73 Zie bijlage 33.

Oltmans mochten houden?" In de eerste plaats citeer ik nooit, dat kunt u zich bij mijn functie wel voorstellen. In de tweede plaats acht ik het weinig aannemelijk dat de prinses de woorden "houden van" zou hebben gebruikt. Ik kan mij niet herinneren dat er bij de prinses sprake was van enige vorm van verbazing toen ze mij de bewuste woorden toevoegde. Dit gebeurde na afloop van die receptie waaraan de persconferentie vooraf was gegaan, In een klein groepje werd de dag als het ware nog eens een keer doorgenomen en daarbij viel die opmerking van de prinses. Mijn eigen indruk omtrent de heer Oltmans tijdens die reis was: een heer.'

Het sluitstuk van deze dag van getuigenverhoren werd 's middags opgevoerd door de ambassadeur J.H.R.D. van Roijen, de man die mij in Jakarta als een hond van zijn erf wilde verjagen. Mijn advocaten hadden een stagiaire op de gang gepost om te zien of er onregelmatigheden zouden plaatsvinden. En terwijl Van Roijen antichambreerde om tot de rechtszaal te worden toegelaten, haastte de jurist van minister Van Mierlo, P.G.L. van Velzen, zich vanuit de rechtszaal naar hem toe om hem nog even de laatste gebeurtenissen door te geven, aangevuld met 'goede raad'.

Professor Nicolaï pakte hem hier meteen over aan. Onder ede gaf de man toe inderdaad op de gang met Van Velzen gesmoesd te hebben. Deze had hem onder meer geadviseerd 'dat als ik bepaalde dingen niet meer weet ik dat gewoon moet zeggen', aldus Hare Majesteits ambassadeur. Zie hier de lezing van Van Roijen over het door Ria Lubbers reeds geschetste incident:

'Mr. Pasman vraagt mij hoe het is gegaan met de uitnodigingen aan Nederlandse journalisten voor het diner op 6 april 1994. De uitnodigingen voor al deze journalisten zijn bezorgd in Hotel Indonesië in Jakarta. De eerste uitnodiging voor de heer Oltmans schijnt niet te zijn aangekomen. Dat hoorden Kramer en ik van de heer Roos. Wij hebben toen beiden gezegd dat de heer Oltmans alsnog zou moeten worden uitgenodigd. Voor wat betreft de gang van zaken tijdens de receptie verklaar ik het volgende. Zoals ik al eerder zei kende ik de heer Oltmans niet persoonlijk, ik ben dus ook niet persoonlijk op hem toegegaan. Toen ik met onder andere mevrouw Ria Lubbers stond te recipiëren kwam ineens de heer Hoeks naar mij toe. Deze had tot taak de bezoekers naar hun naam te vragen en dezen dan vervolgens voor te stellen aan de recipiënten. Op een gegeven moment, al betrekkelijk laat, kwam de heer Hoeks naar mij toe: er is een mijnheer die niet wil zeggen hoe hij heet. Als gastheer bij

een officieel diner heb ik natuurlijk te zorgen voor de veiligheid van alle betrokkenen en ik ging dan ook met de heer Hoeks mee naar degene die hij bedoelde. Op de schets, die mijn echtgenote heeft vervaardigd (en die wordt aangehecht), ziet u de heer Hoeks (6) op mij toekomen. Ik ben nr. 4 en u ziet mij dan vervolgens naar de betrokken persoon toe lopen. Deze stond ongeveer midden voor de entree.

Ik hoor de heer Oltmans, hier aanwezig, zeggen dat hij tijdens de bewuste receptie niet is aangesproken door iemand die ik heb aangeduid als de heer Hoeks en dat hij - Oltmans - ook niet door zo iemand naar zijn naam is gevraagd.

Aanvankelijk dacht ik nog dat het wellicht een bezoeker was van een andere receptie die in dezelfde straat door mij was aangeboden als Nederlands ambassadeur in Hotel Mandarin en die op dat moment nog liep. Er was in zoverre sprake van enige overlapping. Ik heb bij de persoon die de heer Hoeks mij aanwees, niet gezien dat hij een badge op had waar zijn naam op stond. Ik weet ook niet of journalisten toen hun persbadges droegen. Als ik had gezien dat de betrokkene een persbadge had gedragen met daarop de naam Oltmans, had de heer Hoeks mij vermoedelijk niet aangeklampt en had ik er zelf verder ook geen werk van gemaakt. De heer Hoeks stond ongeveer zes meter van mij af en kwam op mij toe lopen.

Vervolgens ging ik naar de betrokkene toe, die ik duidelijk kon zien, en maakte mij als gastheer bekend. Ik heb hem twee keer naar zijn naam gevraagd, dacht ik, en ook twee keer: hebt u een uitnodiging? De eerste keer gaf hij geen antwoord, hij aarzelde wat. De tweede keer zei hij neen. Toen zei ik: dan kan ik u niet toelaten. Vervolgens zei hij: ik ben Oltmans. Toen ging ik opzij en zei: gaat uw gang. Ik ben rustig op de heer Oltmans toegegaan. Ik ga niet rennen als ik als gastheer optreed.'

De gedagvaarde dr. A. Docters van Leeuwen was niet verschenen, tot niet geringe irritatie van mr. Punt, de rechter-commissaris. Die liet doorschemeren ernstig te hopen dat Docters aan een volgende dagvaarding onherroepelijk gevolg zou geven.

Ronald Frisart berichtte op 10 april 1996 in het *Haarlems Dagblad* en de andere GPD-bladen als volgt.

Docters van Leeuwen lapt dagvaarding aan laars

DEN HAAG • RONALD FRISART

Procureur-generaal Docters van Leeuwen lapte gisteren een dagvaarding aan zijn laars en verscheen niet voor de Haagse rechter-commissaris Punt. Hij was opgeroepen als getuige in de zaak van de Amsterdamse journalist Willem Oltmans tegen de Staat. Volgens landsadvocaat Den Hertog kon Docters van Leeuwen onmogelijk verschijnen omdat hij elders werkzaamheden had.

Die verklaring overtuigde Oltmans' raadslieden niet echt, temeer niet omdat de procureur-generaal in een moeilijk parket zit. Eerder verklaarde oud-Kamerlid Stoffelen namelijk onder ede dat Docters van Leeuwen, toen nog hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD), hem had bezworen dat de BVD geen Oltmans-dossier had. Een van Oltmans' advocaten, Nicolai, legde gisteren de vinger op de zere plek. „De topman van het openbaar ministerie, die wel is getipt als minister van justitie, zegt zoiets tegen Stoffelen!", aldus Nicolai, zwaaiend met een stapeltje Oltmans-dossiers dat wel degelijk bij de BVD is opgediept.

Docters van Leeuwen zal waarschijnlijk binnenkort voor de tweede keer worden gedagvaard. Blijft hij weer weg, dan bestaat de mogelijkheid dat de marechausse hem onder dwang naar de rechtbank brengt. Nog onduidelijk is of radio en televisie dan wel hun werk normaal kunnen doen. Gisteren werd opname-apparatuur uit het Haagse Paleis van Justitie geweerd, volgens de rechtbank in het belang van de getuigen.

De Nederlandse oud-ambassadeur in Indonesië, Van Roijen, getuigde gisteren over een incident rond Oltmans op de ambassade in Jakarta in 1994. Van Roijen ontkende dat hij het incident had veroorzaakt door Oltmans bij een receptie de toegang te beletten. Dat staat haaks op de getuigenis van Ria Lubbers. Als echtgenote van de toenmalige premier was ze bij die receptie. Ze vertelde vorige maand dat Van Roijen Oltmans zo ongeveer had aangevallen.

Ook de journalist zelf kwam gisteren aan het woord. Hij verhaalde over de manieren waarop het ministerie van buitenlandse zaken hem al sinds 1956 in zijn werk dwarsboomt. Omdat hem dat veel inkomsten heeft gekost, eist hij nu een schadevergoeding van bijna drie miljoen gulden van de Staat.

Docters van Leeuwen lapt dagvaarding aan laars
DEN HAAG · RONALD FRISART
Procureur-generaal Docters van Leeuwen lapte gisteren een dagvaarding aan zijn laars en verscheen niet voor de Haagse rechter-commissaris Punt. Hij was opgeroepen als getuige in de zaak van de Amsterdamse journalist Willem. Oltmans tegen de Staat. Volgens landsadvocaat Den Hertog kon Docters van Leeuwen onmogelijk verschijnen omdat hij elders werkzaamheden had.
Die verklaring overtuigde Oltmans' raadslieden niet echt, temeer niet omdat de procureur-generaal in een moeilijk parket zit. Eerder verklaarde oud-Kamerlid Stoffelen namelijk onder ede dat Docters van Leeuwen, toen nog hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD), hem had bezworen dat de BVD geen Oltmans-dossier had. Een van Oltmans' advocaten, Nicolai, legde gisteren de vinger op de zere plek ‘De topman van het openbaar ministerie, die wel is getipt als minister van justitie, zegt

zoiets tegen Stoffelen!', aldus Nicolai, zwaaiend met een stapeltje Oltmans-dossiers dat wel degelijk bij de BVD is opgediept.
Docters van Leeuwen zal waarschijnlijk binnenkort voor de tweede keer worden gedagvaard. Blijft hij weer weg, dan bestaat de mogelijkheid dat de marechausse hem onder dwang naar de rechtbank brengt. Nog onduidelijk is of radio en televisie dan wel hun werk normaal kunnen doen.
Gisteren werd opname-apparatuur uit het Haagse Paleis van Justitie geweerd, volgens de rechtbank in het belang van de getuigen.
De Nederlandse oud-ambassadeur in Indonesië, Van Roijen, getuigde gisteren over een incident rond Oltmans op de ambassade in Jakarta in 1994. Van Roijen ontkende dat hij het incident had veroorzaakt door Oltmans bij een receptie de toegang te beletten. Dat staat haaks op de getuigenis van Ria Lubbers. Als echtgenote van de toenmalige premier was ze bij die receptie. Ze vertelde vorige maand dat Van Roijen Oltmans zo ongeveer had aangevallen.
Ook de journalist zelf kwam gisteren aan het woord. Hij verhaalde over de manieren waarop het ministerie van buitenlandse zaken hem al sinds 1956 in zijn werk dwarsboomt. Omdat hem dat veel inkomsten heeft gekost, eist hij nu een schadevergoeding van bijna drie miljoen gulden van de Staat.

17 april 1996

Advocaat D. den Hertog zit namens de Staat en Hans van Mierlo de zaak verder te traineren en kondigt aan dat A. Docters van Leeuwen nu ziek is en pas 30 mei om 13.30 uur beschikbaar kan zijn.

Mevrouw Pasman behaalde resultaat met haar actie ten behoeve van de media bij de arrondissementsrechtbank in Den Haag.[74]

74 Zie bijlage 34.

19 april 1996

Naast Jos Collignon met zijn spotprent kiest de NVJ met een artikel in *De Journalist* mijn zaak met een vierkoloms-artikel: ‘Docters van Leeuwen laat het weer afweten’. Niet alleen in mijn zaak liet de man (in strijd met de wet) verstek gaan, maar voor een zitting van de Raad voor de Journalistiek, in een door hem zelf aangespannen zaak, schitterde hij eveneens door afwezigheid.

23 april 1996

Ellen Pasman is opnieuw in een scherpe briefwisseling met Den Hertog terechtgekomen. Zij heeft opheldering gevraagd over de interventie van ambassadeur Van der Valk, die in de wandelgangen van het Haagse gerechtshof probeerde te ontdekken hoe ik met mijn uitkering de procedure kon bekostigen. Den Hertog schrijft dat de ambassadeur op 12 maart jongstleden ‘louter aanwezig was als toehoorder... De heer Van der Valk heeft mij overigens bevestigd dat hij met zijn opmerking geen bijzondere bedoelingen had. Het was meer een spontane opmerking.’

25 april 1996

Emile Bode, de *Telegraaf*-journalist die toevallig tijdens het incident in Jakarta samen met mij binnenkwam en naast me stond toen Van Roijen

me aanvloog, verklaart waarom hij het onaannemelijk acht dat Van Roijen niet geweten zou hebben wie ik was. Hij zegt onder ede: 'Ik baseer deze mening op drie factoren: 1. De ambassade wordt altijd nauwkeurig op de hoogte gehouden van de samenstelling van de bezoekende delegatie. 2. De heer Oltmans is een bekende figuur uit het verleden en heden, en 3. In de knipselkrant van Buitenlandse Zaken had gestaan dat hij een visum voor Indonesië zou krijgen in verband met deze reis.'

Dan vervolgt collega Bode:

'In de avond van de 6de april was er een receptie van de Nederlandse regering in de residentie. Dit is het woonhuis van de ambassadeur. Ik was daar al vroeg naar toe gegaan en ik was een van de eersten, want ik wilde nog wat praten met mevrouw Lubbers. Ik was samen met Willebrord Nieuwenhuis. Ik heb bij aankomst mijn uitnodiging laten zien. Ik denk dat dit was bij het toegangshek. Het kan zijn dat er toen of op een ander tijdstip een badge is uitgereikt voor die specifieke ontvangst. Volgens mij had de heer Oltmans, die later binnenkwam, geen badge op. Ik had al een hand gegeven aan degenen die daar recipieerden, te beginnen met mevrouw Lubbers, en ik was vervolgens wat naar rechts afgebogen. Ik teken dit voor u en u zegt mij dat u de tekening aan het proces-verbaal zult hechten. Het rondje waar "ik" bij staat, geeft mijn plaats aan. Ik stond, zoals dat op recepties gebruikelijk is, te praten met een collega. Terwijl ik dat deed hoorde ik de heer Oltmans binnenkomen met de woorden: "Goh, er is hier ook niets veranderd." Dan geeft de heer Oltmans mevrouw Lubbers een hand en wellicht ook de heer en mevrouw Kooijmans, maar vervolgens hoor ik enig tumult en dan zie ik de ambassadeur op de heer Oltmans afstappen op een wijze die ik zou willen omschrijven als kordaat. Achter de ambassadeur aan liep iemand van wie ik mij meen te herinneren dat hij de ambassadeur iets had ingefluisterd. Uit het (korte) tijdsverloop heb ik afgeleid dat de ambassadeur op de heer Oltmans is toegestapt naar aanleiding van de mededeling die hem werd ingefluisterd. De heer Oltmans werd een beetje weggeduwd door de ambassadeur, maar de heer Oltmans bleef fier staan. De ambassadeur hoorde ik zeggen, dacht ik: "Wie bent u? Wat doet u hier? Heeft u een uitnodiging?" De volgorde staat mij niet helemaal meer bij. U vraagt mij: Hebt u de heer Oltmans ook antwoord horen geven op de vraag "Wie bent u?" De heer Oltmans was beledigd. Hij antwoordde: "Weet u wel wie ik ben", of woorden van die strekking, en hij begon ook luidruchtiger te praten. U vraagt mij vervolgens of de ambassadeur daar antwoord op gaf. Dat weet ik niet, want toen begonnen diverse mensen zich met de

zaak te bemoeien. Mevrouw Lubbers sprak sussende woorden en daarmee kwam de zaak weer enigszins tot rust. Ikzelf had ook geprobeerd sussend op te treden, maar dat had geen effect.'

Op vragen van de advocaten antwoordde Bode: 'Ik zou niet willen zeggen, dat de heer Oltmans het incident heeft veroorzaakt.' Dit is wat de Staat juist wel beweert. En over minister Kooijmans: 'Deze moet het incident absoluut gezien hebben, tenzij hij doof of blind was.' En deze minister verklaarde eerder, om de landsadvocaat te plezieren, zich niet bewust te zijn geweest van een incident.[75]

Intussen hebben de kamerleden Rehwinkel en Van Oven (beiden PvdA) vragen aan minister Hans Dijkstal gesteld over het capricieuze en onwettige gedrag van Docters van Leeuwen.[76]

26 april 1996

In verband met het feit dat Docters van Leeuwen zich evenmin verwaardigde op de tweede dagvaarding te verschijnen, publiceerde *de Volkskrant* vanmorgen dit bericht.

Docters van Leeuwen laat Oltmans weer in de steek

Van onze verslaggever

DEN HAAG

De voorzitter van het college van procureurs-generaal, A. Docters van Leeuwen, heeft donderdag opnieuw geweigerd te verschijnen als getuige in de zaak van de journalist Willem Oltmans tegen de Nederlandse staat. De Haagse rechtbank zal het hoofd van het Openbaar Ministerie dwingen te getuigen als hij op 30 mei weer verstek laat gaan.

Dc s van Leeuwen, voormalig directeur van de Binnenlandse Veiligheidsdienst, was al eerder voor 9 april gedagvaard. Hij kwam toen op het laatste moment niet opdagen omdat hij volgens de landsadvocaat een 'te drukke agenda' had.

Oltmans heeft Docters gedagvaard omdat de oud-BVD'er gelogen zou hebben toen hij in 1992 ontkende dat de BVD een dossier over Oltmans had. De journalist eist 2,6 miljoen schadevergoeding van de staat omdat hij jarenlang, tot in het buitenland, zou zijn tegengewerkt door het ministerie van Buitenlandse Zaken. Eerder zijn onder anderen ex-premier Lubbers en zijn vrouw wel komen getuigen.

Volgens landsadvocaat mr D. den Hertog had Docters, hoewel hij ruimschoots van tevoren op de hoogte was van de zitting, opnieuw 'belangrijke verplichtingen' elders. Hij zou wel bereid zijn om op 30 mei te komen getuigen.

Waar Docters van Leeuwen gisteren was, konden Den Hertog en het OM niet zeggen. 'Dat gaat u niets aan. Ik ben niet vrij om inzage in zijn agenda te verschaffen', aldus een woordvoerder van het OM.

De advocaten van Oltmans drongen er gisteren weer op aan de belangrijkste procureur-generaal te laten ophalen, bijvoorbeeld door de marechaussee. 'Als hij op 30 mei niet komt, dan moet hij een bevel tot medebrenging krijgen', aldus de rechter-commissaris.

Docters van Leeuwen laat Oltmans weer in de steek
Van onze verslaggever
DEN HAAG
De voorzitter van het college van procureurs-generaal, A. Docters van Leeuwen, heeft donderdag opnieuw geweigerd te verschijnen als getuige

75 Rol nummer 91.8214.
76 Zie bijlage 35.

in de zaak van de journalist Willem Oltmans tegen de Nederlandse staat. De Haagse rechtbank zal het hoofd van het Openbaar Ministerie dwingen te getuigen als hij op 30 mei weer verstek laat gaan.
Do[cter]s van Leeuwen, voormalig directeur van de Binnenlandse Veiligheidsdienst, was al eerder voor 9 april gedagvaard. Hij kwam toen op het laatste moment niet opdagen omdat hij volgens de landsadvocaat een ‘te drukke agenda’ had.
Oltmans heeft Docters gedagvaard omdat de oud-BVD'er gelogen zou hebben toen hij in 1992 ontkende dat de BVD een dossier over Oltmans had. De journalist eist 2,6 miljoen schadevergoeding van de staat omdat hij jarenlang, tot in het buitenland, zou zijn tegengewerkt door het ministerie van Buitenlandse Zaken. Eerder zijn onder anderen ex-premier Lubbers en zijn vrouw wel komen getuigen.
Volgens landsadvocaat mr D. den Hertog had Docters, hoewel hij ruimschoots van tevoren op de hoogte was van de zitting, opnieuw ‘belangrijke verplichtingen’ elders. Hij zou wel bereid zijn om op 30 mei te komen getuigen.
Waar Docters van Leeuwen gisteren was, konden Den Hertog en het OM niet zeggen. ‘Dat gaat u niets aan. Ik ben niet vrij om inzage in zijn agenda te verschaffen’, aldus een woordvoerder van het OM.
De advocaten van Oltmans drongen er gisteren weer op aan de belangrijkste procureur-generaal te laten ophalen, bijvoorbeeld door de marechaussee. ‘Als hij op 30 mei niet komt, dan moet hij een bevel tot medebrenging krijgen’, aldus de rechter-commissaris.

Er wordt druk uitgeoefend binnen het kantoor van Höcker, Rueb & Doeleman, omdat de ingediende nota voor het tot dusver geleverde werk van advocaten Nicolaï en Pasman door de NVJ wordt bestreden. H.F. Doeleman is normaliter de advocaat van dit kantoor, dat zaken doet met Hans Verploeg en de NVJ. Het is duidelijk, bepaalde Haagse kringen zien met ongenoegen hoe krachtig Nicolaï, Pasman en ook Vermeer ertegenaan gaan. Het afknijpen van de geldkraan is dan altijd de geijkte methode de klad te brengen in successen.

Ellen is bovendien weer in gevecht met rechter-commissaris Punt, want na de keiharde getuigenissen van Ria Lubbers en Emile Bode willen we professor Kooijmans opnieuw horen om te zien of hij er misschien toch toe gebracht kan worden de waarheid te spreken. De advocaat van Hans van Mierlo stribbelt met handen en voeten tegen. Waarom toch? Heeft zijn ministeriële cliënt dan zelf niets in de melk te brokkelen?

6 mei 1996

Uitstekende ontmoeting bij de NVJ tussen enerzijds Ron Abram (voorzitter), Hans Verploeg (algemeen secretaris) en Inge Brakman (juriste); en anderzijds Peter Nicolaï, Ellen Pasman en ik. Het eerste en belangrijkste besluit dat werd genomen was dat Ron samen met de voorzitter van het College van Hoofdredacteuren, Jan Greven van *Trouw*, een bezoek aan Hans van Mierlo zou brengen om de minister ervan te overtuigen dat aan dit steekspel, dat nu vijf jaar aan de gang is, een onmiddellijk einde moet worden gemaakt. Greven wilde mee mits het bezoek geheim zou blijven. Ook Hans Verploeg zal meegaan, maar in het geheim. Dat was stap een. Voor stap twee werd gedacht aan een advertentie in de bladen met een comité van aanbeveling, waaronder prominenten. Maar Abram kwam met het voorstel een speciaal inlegvel in het komende nummer van *De Journalist* samen te stellen, waarin mijn zaak werd samengevat. Dit zou al op 30 mei in het journalistenblad moeten verschijnen.

Dit waren twee belangrijke besluiten. Hans Verploeg was zelfs feller dan mijn advocaten. Hij zei letterlijk: ‘We moeten Van Mierlo duidelijk maken dat als ze niet onderhandelen, dan wordt het oorlog met de NVJ.’ Nicolaï, Pasman en ik keken elkaar hierbij wat ongelovig aan, maar ik dacht: Godzijdank, Verploeg vecht eindelijk echt mee.

7 mei 1996

Vanmorgen getuigde Henk Hofland, de collega die ik het langste ken, in

de rechtszaal. We zaten samen op Nijenrode (1946-1948) toen dit instituut net was opgericht. We deelden met zes andere studenten een kamer. Henk vertelde dat ik zijn getuige was geweest bij zijn huwelijk met Mimi Sijlmans. Hij vertelde ook hoe we beiden in 1953 als redacteur-buitenland bij het *Algemeen Handelsblad* in Amsterdam onze loopbanen begonnen.[77]

Zijn getuigenis van 7 mei 1996 zou feitelijk een illustratie worden van waarom Hofland, nadat wij elkaar vijftig jaar geleden ontmoetten, de reputatie van gigant in de journalistiek opbouwde (recentelijk nog door burgemeester Patijn begiftigd met de gouden ganzeveer) en waarom ik, na een halve eeuw journalistiek bedrijven, zonder pensioen in de bijstand terecht ben gekomen. Om het zo aardig mogelijk te houden: Hofland heeft zijn hele loopbaan water bij de wijn gedaan, rekening houdend met zowel zijn superieuren als de omvang van zijn bankrekening. Enerzijds leverde dit jarenlange schipperen hem in lang vervlogen tijden de reputatie op van 'de keizer van de Nieuwezijds Voorburgwal', de toenmalige Hollandse Fleetstreet. Anderzijds vind je vandaag de dag om het boek *De Medialeugen*[78] een banderol met de volgende uitspraak van Hofland: 'Bij de volle waarheid zijn dikwijls tegengestelde belangen betrokken, en dan kan het doelmatig zijn het eigen belang te sparen door te liegen...'

Wat Hofland vanmorgen te berde bracht is de meest passende illustratie van wat hij op het banderol zelf verkondigde. Ik laat hem gaarne, aan de hand van rol nummer 91.8214, aan het woord:

'Mr. Pasman citeert uit een brief van mij van 31 januari 1957 aan de heer Oltmans. Zij zegt dat deze is opgenomen in diens *Memoires*, deel 2, bladzijde 255. Ik schrijf in die brief - en als dat daar zo staat dan heb ik dat geschreven - dat ik 's avonds met Hans Beynon in Den Haag heb gegeten en dat hij mij vertelde dat hij dat hoofdartikel tegen jou had geschreven. Ik schrijf ook dat hij door Buitenlandse Zaken was opgebeld om daar eens te komen praten, waar ze hem verteld hebben dat jij een "wankele figuur" was. De context van waaruit ik dit heb geschreven, kan ik nu niet meer reproduceren. Ik kan wel zeggen dat het Nieuw-Guinea-beleid een door taboes omgeven, fel verdedigde politiek was van de Nederlandse regering. De naam Drost, die ook in de betreffende brief voorkomt, zegt mij niets.'

Waar Hofland mij in genoemde brief ook voor waarschuwde, en wat mevrouw Pasman hem niet vroeg, was dat uit alles bleek dat er op Bui-

77 Hierbij zij vermeld dat Hofland mij op 1 augustus 1953 naar het *Algemeen Handelsblad* haalde.

78 Uitgeverijen EPO en Papieren Tijger, Berchem/Breda (1994).

tenlandse Zaken 'dossierwerk' tegen mij was verricht. Dit was al in 1957 en de eerste keer dat ik besefte in Den Haag een vijandig gezind ministerie tegenover me te hebben gekregen. Hofland schreef verder in genoemde brief dat de toenmalige Indonesië-redacteur van zijn krant, 'de lammeling Albert Besnard' hem had toegezegd: 'Ik zal Oltmans kraken.' Besnard was een bondgenoot van Buitenlandse Zaken. Ook bevestigde Hofland dat behalve Hans Beynon ook hoofdredacteur Matthieu Smedts van *Vrij Nederland* voor de lunch was genodigd door Buitenlandse Zaken. Over Smedts behoefde ik me geen zorgen te maken, 'want wat het ministerie hem (over jou) gaat vertellen weet hij vooruit en zal hem volkomen koud laten'.[79]

Wat mevrouw Pasman verder niet vroeg[80] was wat ik op pagina 216 in *Memoires 1953-1957* schreef over wat er werkelijk was gebeurd in 1957, toen ik door het *Algemeen Handelsblad* werd ontslagen. Henk Hofland zou me achteraf toevertrouwen dat de BVD alsmede het ministerie van Buitenlandse Zaken de hoofdredacties (vertrouwelijk) hadden gewaarschuwd dat ik 'staatsgevaarlijk was en dat men met een dergelijke man, over wie de meest compromitterende rapporten circuleerden, toch immers als fatsoenlijke Nederlandse krant niet in zee kon gaan!' Ellen wist dat Hofland zich er niets van herinnerde. Ik heb deze uitspraken toen hij ze me vertelde in mijn dagboek opgetekend.[81]

Vanmorgen vertelde Hofland een veilige anekdote, waar hij met niemand problemen over zou krijgen, namelijk hoe de toenmalige directeur van het *Algemeen Handelsblad* hem en mij in een café had zien zitten en later vroeg: 'Gaat u eigenlijk om met die man?' Verder zei Hofland over zijn contact met mij: 'Er zijn ook andere mensen geweest die mij over het omgaan met hem hebben aangesproken. Zou je dat wel doen, vroegen ze. U vraagt mij of ze ooit een motief voor die vraag hebben opgegeven. Ik antwoord daarop: ik denk dat het kwam door hun persoonlijke smaak.'

Na zich nog van alles niet te hebben kunnen herinneren verklaarde Hofland:

'Ik ging wel eens iets eten en vooral drinken met Matthieu Smedts, hoofdredacteur van *Vrij Nederland*. De man sprak nogal in sluiers en uit

79 In 1991 ontving ik de bewijzen dat Smedts in die cruciale jaren al mijn brieven uit New York in het geheim aan minister Luns gaf.

80 In het besef dat Hofland zich niets essentieels wilde herinneren.

81 Alle dagboeknotities van 1938 tot 1986 bevinden zich in 1997 in de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.

een van die sluiers heb ik weieens begrepen dat er mogelijk druk op de hoofdredactie is uitgeoefend om in het kader van de Nieuw-Guinea-politiek bepaalde dingen niet te publiceren, zoals dat ook met de affaire-Greet Hofmans is gebeurd. Ik denk dat Smedts daar niet gevoelig voor was.' En ten slotte: 'Mr. Pasman vraagt mij ook nog of ik mij kan voorstellen dat de heer Oltmans minder welkom was bij Buitenlandse Zaken. Ja, als je namelijk het beleid bepaalt kun je voor wat betreft journalisten beter met meepraters te doen hebben dan met tegensprekers. De heer Oltmans is geen meeprater. Mr. Den Hertog vraagt mij naar aanleiding van een gebeurtenis uit januari 1972, waarbij ik een fotograaf van *De Telegraaf* onder een vals voorwendsel heb meegenomen naar een ontvangst gegeven door de heer Oltmans, of ik daarbij heb gehandeld op enigerlei overheidsinstigatie. Het antwoord daarop is volmondig neen. Ik heb die fotograaf ontmoet in het Hilton Hotel en heb hem meegenomen in het kielzog van een mevrouw die ik daar ontmoette en die vond dat deze fotograaf ook mee moest. Ik kan mij niet herinneren dat de heer Goeman Borgesius mij de dag na die gedenkwaardige ontvangst heeft gezegd: maar wist je dan niet dat wij door de BVD waren getipt over de aanwezigheid van Russische diplomaten bij die ontvangst. Ik sluit het niet uit.'

Het zou van enig belang zijn geweest indien Hofland zich wel zijn ontmoeting met Goeman Borgesius (hoofdredacteur *De Telegraaf*) zou hebben herinnerd. Tijdens de explosie van publiciteit over het schandaal schreef ik op 19 januari 1972 in mijn dagboek: 'Nadat *De Telegraaf* met de rampzalige publicatie was gekomen, vroeg Hofland me direct naar de hoofdredactie van het *Algemeen Handelsblad* te komen. Mij bleek aldaar dat de man, die sedert 1946 op Nijenrode mijn vriend was geweest, zich meer opwond over het feit dat ene mevrouw Marianne in de publiciteit was gekomen dan dat ik voor het hele land als samenzweerder met de Sovjets te kakken was gezet in *De Telegraaf*.'

Op 20 januari 1972 om 09.15 uur belde Henk in mijn bijzijn de heer Goeman Borgesius, die hem zei de avond tevoren geen dienst te hebben gehad. Het was de adjunct, de heer Heitink, die dienst had gedaan.[82] 'Ik kan je vertellen,' aldus Hofland tegen Goeman, 'dat ik er zelf bij ben geweest en dat het onzin is wat jullie allemaal hebben geschreven.' Inmiddels was ook André Spoor ten burele verschenen. Als eerste stap

82 Iedereen die dagen wist van de BVD-connectie met Heitink.

werd gezamenlijk een *dementi* opgesteld dat 's avonds in *NRC Handelsblad* zou verschijnen. Maar hoe de BVD/*Telegraaf-canard* werkelijk te ontzenuwen? In ons bijzijn sprak Hofland af die avond met Borgesius te zullen gaan eten. In 1996 herinnerde de man die keer op keer stelt een absoluut ijzeren geheugen te hebben, zich hier geen syllabe meer van. Goeman vertelde hem die avond, over een biefstukje met wijn, uitvoerig hoe de BVD zijn blad had getipt dat er Sovjetdiplomaten bij Oltmans op een cocktailparty zouden komen. Anton Veldkamp, hoofdfotograaf van het blad, kreeg opdracht fotomateriaal te leveren. Veldkamp zelf fotografeerde de auto van de Sovjetdiplomaten voor mijn woning. En via Hofland die me had opgebeld 'een lifter' mee te nemen, werd fotograaf René Zonneveld mijn huis in gesmokkeld door de man die ik het minst van een dergelijke verachtelijke daad zou verdenken, Henk Hofland.[83]

Laat ik maar volstaan met mee te delen dat ook mijn oudste vriend in de journalistiek ernstige geheugenstoornissen vertoonde toen hij schoorvoetend en aarzelend, dankzij langdurig voorwerk van Ellen Pasman, kon worden overgehaald in de marge van mijn rechtszaak mee te babbelen. Niets van wat hij zei sneed hout, laat staan dat degenen die me juridisch bijstaan ermee uit de voeten konden. Toch was ik hem wel dankbaar dat hij *überhaupt* was verschenen. Ik zond hem dan ook een fax dat we definitief een streep onder het onaangename verleden moesten zetten en maar eens bij moesten praten. Hij leende *en passant* in de rechtszaal nog een tientje van Julius Vischjager, die naar zijn tientje uiteraard kan fluiten.

Intussen heeft de Raad voor de Journalistiek de klacht van de heer Docters van Leeuwen in verband met een uitzending van het programma *Lopende Zaken* (VPRO) afgewezen met de mededeling dat 'de grenzen van zorgvuldigheid niet waren overschreden'.

Ik begrijp trouwens dat mijn zaak tegen de Staat grote beroering teweegbrengt binnen het kantoor van Höcker, Rueb & Doeleman. Ook zorgde de NVJ voor een verrassing. De met Abram en Verploeg gemaakte afspraak over een inlegvel over mijn zaak wordt ingetrokken. Er komt nu alleen een artikel, te schrijven door de nieuwe hoofdredacteur van *De Journalist*, Piet Hagen, die uiteraard nul komma nul weet van mijn zaak - laat staan van mijn verleden.

83 Jaren later heeft Veldkamp mij de hier genoemde details bevestigd, zoals in mijn dagboeken zal worden vermeld.

11 mei 1996

Heb bij Keijzer van 14.45 uur tot 16.45 uur met Piet Hagen zijn komende artikel besproken. Het moet maandag persklaar zijn, wat wil zeggen dat hij het in twee dagen in elkaar moet flansen. Dat lijkt me onmogelijk als je het enigermate verantwoord wil doen. Hij vertelde van huis uit 'godgeleerde' te zijn. Wie heeft die man in godsnaam op die post benoemd? Hij weet kennelijk niets van mijn gevecht en bestreed fel dat het in essentie om de vrijheid van meningsuiting ging.

Ik heb bedongen dat hij de uiteindelijke tekst met Ellen Pasman en mij samen zou doornemen. Hij zei nog even naar boekhandel Athenaeum te gaan, om te zien welke boeken hij van mij kon kopen zodat hij in het weekeinde na kon lezen hoe mijn zaak in elkaar zat. Gekkenwerk dus. Nu komt eindelijk, in de 43 jaar dat ik journalist ben, het voor mijn strijd belangrijkste artikel in mijn vakblad, en dan gebeurt het via Piet Hagen *à l'improviste*.

13 mei 1996

Om 08.30 uur ontmoetten Ellen Pasman, Piet Hagen en ik elkaar bij Höcker, Rueb & Doeleman. Piet begon met aan te kondigen dat hij maar tot 11.00 uur de tijd had, want de tekst moest naar de drukker. Om 13.15 uur ben ik ten einde raad vertrokken, want ik kon het halsstarrige gezeik van de man niet langer verdragen. Eigenlijk was het zielig. Hij dacht zelf een meesterwerkje te hebben geschreven, terwijl Ellen en ik direct begrepen dat, indien het in deze vorm in *De Journalist* zou komen, we alleen maar verder van huis zouden zijn.

Hagen is het prototype van een *closed mind*. Al onze suggesties om de tekst niet alleen te verbeteren, maar feitelijk meer verantwoord te maken, nam hij als kritiek op en als een belediging voor zijn vakmanschap. Ellen en ik hebben hem keer op keer bijna moeten smeken om de soms klinklare onzin die hij had geschreven, te corrigeren en amenderen. In een memo aan Hans Verploeg schreef ik later: 'Ik vond het een ongewone ervaring om bij de hoofdredacteur van het blad van mijn vakorganisatie letterlijk voor iedere verkeerde informatie of het gebruik van een verkeerd woord ongeveer op mijn knieën te moeten gaan om de schrijver van al deze onzin tot rede te brengen. We hadden dit afgelopen woensdag, toen tot het publiceren van mijn zaak met Ron en jou werd besloten, ons wel even anders voorgesteld. Ik ben zeer teleurgesteld dat er door de NVJ op deze wijze met een prachtig initiatief is omgesprongen.'[84]

84 Een eerste tekst van Hagens meesterwerk is opgenomen in mijn dagboek.

Piet Hagen is totaal overstuur op het NVJ-kantoor teruggekeerd en heeft Verploeg gemeld hoe honds Ellen en ik hem hadden behandeld. Verploeg meldde reeds telefonisch aan mr. Pasman dat het de vraag was of de NVJ onder deze omstandigheden mijn gevecht zou blijven steunen. Ellen belde Ron Abram, maar die was ook al ingeseind door Verploeg en Hagen over hoe onmenselijk Ellen en ik de arme Piet hadden bejegend. Zoals de algemeen secretaris van de NVJ tegen me tekeerging toen ik hem over de gang van zaken opbelde, was uiteraard niet acceptabel, maar als types als Verploeg en Hagen zich in hun 'autoriteit' voelen aangetast is het hek van de dam. Vijf dagen eerder zou hij nog omwille van mijn zaak de oorlog aan Van Mierlo verklaren en nu had Piet Hagen hem ingelicht over wat er ten kantore van Ellen Pasman zou zijn gebeurd en dan vervalt Verploeg zonder blikken of blozen in het ander uiterste. En hij is de man die me moet helpen dit gevecht tegen de Staat te winnen. Ellen deelt mijn mening. Ik had Peter Nicolaï en haar gevraagd vooral de gemaakte afspraken met Abram en Verploeg de volgende dag schriftelijk vast te leggen. Jammer dat dit niet is gebeurd. Hoe kunnen we nu aantonen dat de NVJ zich weer niet heeft gehouden aan met de advocaten en mij gemaakte afspraken? Daarnaast heb ik de indruk dat Peter en Ellen soms de algemeen secretaris van de NVJ met zijden handschoenen blijven aanpakken, mede vanwege de cheques die hij naar Höcker, Rueb & Doeleman stuurt.

17 mei 1996

Peter Nicolaï en Ellen Pasman achten het uiteindelijke artikel van Piet Hagen in *De Journalist* 'niet schadelijk'.[85]

Ron Abram heeft Ellen nu verweten dat in de confrontatie met Hagen over zijn tekst zij als juriste, in dienst van de NVJ, mijn partij had gekozen. Ellen koos echter niet a priori mijn zijde, maar reageerde gewoon identiek als ik op het gezemel van de gemankeerde dominee annex hoofdredacteur van *De Journalist*. Verploeg, die na al die jaren bij de NVJ van juristerij nog altijd niets begrijpt, wil maar niet inzien dat ik formeel haar cliënt ben. Dus Verploeg kletst. Wel denkt Ellen dat, omdat de NVJ bij Doeleman vaste klant is, Verploeg zou kunnen eisen dat zij van mijn zaak wordt afgehaald. Zover is het echter nog niet. Maar mocht het gebeuren, verzekert ze mij, gaat zij bij dit kantoor weg.

Een woedende brief van Hans Verploeg maakt verder duidelijk dat we het slachtoffer zijn van interne NVJ-strubbelingen. Hij stelt schrifte-

85 Zie bijlage 36.

lijk vast dat Ellen Pasman de verantwoordelijkheid zou dragen voor het feit dat ik na ruim vijf uur marchanderen met meneer Hagen over ‘het verhaal van de eeuw’ de plaat heb gepoetst. Complete onzin dus, maar Ellen krijgt de zwartepiet aangereikt. Dit terwijl Verploeg ons vertelde Ron Abram te hebben ingeschakeld om Hagen c.s. ertoe te bewegen de vier pagina's aan mijn gevecht met Den Haag te wijden. Ellen is naar Doeleman gegaan en heeft hem verzocht Verploeg duidelijk te maken dat hij in een dergelijke affaire er beter aan zou doen niet alleen af te gaan op de lezing van Piet Hagen, maar ook op die van ons. Verploeg komt niet zelf op die gedachte.

23 mei 1996

Gedonder over de oproep tot het afleggen van een getuigenverklaring door H.K.H. prinses Margriet. Aanvankelijk had Den Hertog reeds zijn medewerking verleend een getuigenis van de prinses te zullen regelen. Hij heeft zich blijkbaar bedacht.[86] Vermeer zond hem een gepast antwoord.[87]

28 mei 1996

Ron Abram en Jan Greven, vergezeld van NVJ-juriste Inge Brakman, brachten een bezoek van vijf kwartier aan de secretaris-generaal van Buitenlandse Zaken, D.J. van den Berg. Van den Berg werd geassisteerd door *watchdog* Van Velzen. De redenatie van de Buitenlandse Zakenheren: er was na 1964 niets meer tegen mij ondernomen en tenslotte was ik een proces tegen ze begonnen, dus waarom zouden zij een regeling treffen? Ze lijken daar bepaald geschift, want ze geloven hun eigen mythen langzamerhand. Ik ben een proces begonnen na de fameuze brief van Hans van den Broek uit 1991 dat ze nooit iets tegen me hadden ondernomen.

De heldhaftige woorden van Hans Verploeg (als Buitenlandse Zaken nu niet schikte verklaarde de NVJ hen de oorlog) gingen als een nachtkaars uit. Hans van Mierlo was ‘te druk’ om de voorzitter van de NVJ en de voorzitter van het College van Hoofdredacteuren te ontvangen. Van Mierlo liet zich andermaal afschermen door hoge ambtenaren, wier leugens door hem voor zoete koek worden aangenomen. Zo draait Den Haag. Zo draait ook Paars over de hele linie. Dit geldt voor Kok, Dijk-

86 Zie bijlage 37.
87 Zie bijlage 38.

stal, Sorgdrager. De ‘gezagdragers’ in onze vaderlandse democratie. Topambtenaren die niet ontvankelijk zijn voor verkiezingen of het draaien van politieke winden maken uiteindelijk de dienst uit in het land. Een voorbeeld daarvan is mr. Merckelbach, die dit op het bureau van de premier doet en sinds Joop den Uyl voor een belangrijk deel de dienst uitmaakt in ons geliefd koninkrijk. De heren liegen niet alleen per se, maar zij onthouden de bewindslieden ook vitale informatie, waardoor eenvoudige feiten en waarheden onbekend blijven bij besluitvormers, met alle gevolgen van dien.

29 mei 1996

De Utrechtse kantonrechter mr. J. Krol acht Docters van Leeuwen ongeschikt als topman van het Openbaar Ministerie, ‘dat hij in anderhalf jaar tijd heeft omgebouwd tot een Oost-Europees politbureau’, aldus Krol.[88]

Op het moment dat ik dit bericht las belde een verslaggever van *Nieuwe Revu*, en ik zei onder meer dat Docters van Leeuwen mij eerder deed denken aan een Gestapo-chef dan aan de baas van een politbureau.[89]

30 mei 1996

Als eerste getuigde vandaag oud-minister Max van der Stoel. Op de eerste tien vragen van mijn advocaten moest Van der Stoel het antwoord schuldig blijven. Hij herinnerde zich niets meer. Omdat hij wist dat ik het over het incident uit 1974 in Moskou wilde hebben, had hij zijn toenmalige woordvoerder Robert Sterneberg (en diens aantekeningen) ter voorbereiding geraadpleegd. Hij herinnerde zich opeens onder ede wel dat ik in Moskou ongehinderd mijn werk voor een NOS-televisieteam had kunnen doen. Van der Stoel loog zonder blikken of blozen en was geadviseerd dit te doen op gezag van de zogenaamde aantekeningen van zijn toenmalige woordvoerder.

‘Ik heb (uit de aantekeningen van Sterneberg) begrepen’, aldus de oud-minister onder ede, ‘dat de heer Oltmans claimde dat hij de interviewafspraak met minister Andrei Gromyko tot stand had gebracht. Ik zou - ook hier put ik uit de aantekeningen van Sterneberg - hebben gezegd:“Laat Oltmans meekomen”, ook al hoorde hij strikt genomen niet tot de interviewersgroep. Naar ik in de verklaring van Almar Tjepkema [filmer NOS-ploeg, W.O.] heb gelezen, zou de heer Oltmans op de trap van het ambassadegebouw zijn tegengehouden. Ik weet dat niet, was

88 Marcel Haenen in *NRC Handelsblad*, 28 mei 1996.

89 Deze achteloze uitspraak zou een ernstig staartje krijgen.

er niet bij. Ik weet ook niet hoe ik dat moet verklaren, gezien de door mij eerder gegeven instructie dat de heer Oltmans wel welkom was...'

De botsing vanmiddag met minister Van der Stoel, die breed op televisie en in de media werd uitgemeten,[90] ontstond nadat ik hem na dit gelieg toeriep in de rechtszaal dat hij 'ingestudeerde leugens zat te verkopen'. Hierop explodeerde de man. Hij zou me wegens kwaadsprekerij laten vervolgen en wat dies meer zij, maar feitelijk zat deze Max, eens lid van de pas in 1976 bekend geworden supergeheime spionagegroep Gladio,[91] gewoon te liegen, zogenaamd op gezag van zijn ex-woordvoerder en diens notities. Ik leverde naderhand zowel bij de rechter als bij de Staat en mijn eigen advocaten mijn dagboeknotities over de periode van 22 tot 25 april 1974 om de geheugens op te frissen over wat er exact was gebeurd. Om te beginnen was mij meereizen als lid van het NOS-televisieteam in het toestel van Max van der Stoel ontzegd, zodat Almar Tjepkema en ik apart naar Moskou reisden.

Op 24 april ontstond het incident. Al om 08.30 uur werd NOS-teamleider Klaas Jan Hindriks in ons hotel door Sterneberg per telefoon verteld dat indien er in de ambassade gefilmd zou worden ik daar niet bij mocht zijn. Klaas Jan begon een uitvoerig pleidooi, maar Sterneberg zei: 'U weet hoe moeilijk het ligt met meneer Oltmans.' Het was Tjepkema die op dat bericht reageerde met: 'Oltmans is deel van ons team. Als hij niet gaat gaan we geen van allen.' Ik citeer uit mijn dagboek van toen:

Moskou, 24 april 1974

We moesten om 13.00 uur op de ambassade zijn wanneer ook minister Gromyko zou arriveren. Opeens voegde Tjepkema me toe: „Willem, wat doet het ertoe of jij om de hoek wacht terwijl wij de opname met Gromyko maken?" Ik herinnerde me zaakgelastigde Kouznetsovs opmerking, dat het belangrijk was dat ik in het vliegtuig met Van der Stoel meereisde. Beter dan ooit begreep ik wat voor spelletjes voor de zoveelste keer werden gespeeld. Ik stapte dus met de anderen mee in een auto naar de ambassade. Klaas Jan Hindriks stond buiten het ambassadegebouw, merkte mij in een der auto's die aankwamen op en spoedde zich naar mij toe. Hij begon met me te spreken, terwijl ik nog in de wagen zat. Hij was zeer opgewonden en zag wit. Ik begreep dat hij me het liefste op straat tegenhield om te voorkomen dat ik gewoon het gebouw in zou gaan. Maar ik

> Moskou, 24 april 1974
> We moesten om 13.00 uur op de ambassade zijn wanneer ook minister Gromyko zou arriveren. Opeens voegde Tjepkema me toe: 'Willem, wat doet het ertoe of jij om de hoek wacht terwijl wij de opname met Gromyko maken?' Ik herinnerde me zaakgelastigde Kouznetsovs opmerking, dat het belangrijk was dat ik in het vliegtuig met Van der Stoel meereisde. Beter dan ooit begreep ik wat voor spelletjes voor de zoveelste keer werden gespeeld. Ik stapte dus met de anderen mee in een auto naar de ambassade. Klaas Jan Hindriks stond buiten het ambassadegebouw, merkte mij in een der auto's die aankwamen op en spoedde zich naar mij toe. Hij begon met me te spreken, terwijl ik nog in de wagen zat. Hij was zeer opgewonden

90 Zie bijlage 39.
91 Zie ook: Jan Willems (red.), *Dossier: Gladio*, Uitgeverij EPO, Berchem (1991).

en zag wit. Ik begreep dat hij me het liefste op straat tegenhield om te voorkomen dat ik gewoon het gebouw in zou gaan. Maar ik

had voor Hans van der Werf een stapel films op zijn verzoek opgehaald en zei die aan hem te willen brengen. *Period*. De eerste die ik het gebouw tegen het lijf liep was diplomaat Braakenburg van Backum. Ik keek hem recht aan en vroeg: 'Waar denkt u dat u mee bezig bent meneer?'
'Sorry, ik sta hier buiten, we hebben rechtstreeks opdracht gekregen van minister Van der Stoel.' Tjepkema kwam er aan lopen en zei dat hij al had gezegd 'Als Oltmans er niet bij mag zijn dan gaat het hele interview met Gromyko niet door.' Dat viel me mee eigenlijk, maar Klaas Jan was de opperste chef.
R.G.J. Sterneberg realiseerde zich dat ik nu binnen het ambassadegebouw was en er niets meer aan te veranderen viel en kwam slijmen met een glaasje sherry. Ik wees op Braakenburg van Backum en zei: 'Die man is tenminste eerlijk. Die zegt orders te hebben ontvangen van de minister. *You are trying to con me...*', waarop Braakenburg van Backum zich omdraaide en verdween. Ik maakte Sterneberg duidelijk waarom ik er was.

‘Dan heeft Klaas Jan je niet handig aangekaart, jij bent dus alleen maar adviseur...’
‘Wie heeft gezegd dat ik het gesprek met Gromyko zou maken? Niemand heeft dit ooit gezegd, ook Klaas Jan niet. Waar bent u bang voor?’
‘U maakt er een incident van, meneer Oltmans. Er is helemaal geen conflict’, aldus Sterneberg.
‘Ach meneer, *you haven't seen anything yet*. De rel komt nog, wacht u maar!’ Ik nam mijn dagboek en begon notities te maken.
Daarop onderbrak Tjepkema mij en zei: ‘Ga mee Willem, de camera's staan gereed, als Gromyko komt pakken we hem.’
‘Okee, dat is sportief’, antwoordde ik. Toen ik dus binnenkwam keek Klaas Jan verschrikt naar Sterneberg en vroeg vlak voor mij: ‘Gebeurt dit met jouw toestemming?’
‘Natuurlijk’, aldus Sterneberg. Het blijft een feit dat zowel Hindriks als Buurman zich jegens Buitenlandse Zaken als bange kwezels hebben gedragen vanaf het moment dat mijn gaan naar Moskou ter sprake kwam. *Du moment* dat het op stamina aankomt, en een minimum van standvastigheid wordt vereist, buigen ze als het riet langs de Loosdrechtse plassen. Klaas Jan vertelde later dat Braakenburg van Backum hem had verzocht mij op te dragen het ambassadegebouw direct te verlaten, als om te demonstreren hoe manhaftig hij wel was geweest. ‘Ik heb het toen als mijn plicht beschouwd je op straat op te wachten. Ik heb er dus enige tijd heen en weer gelopen op jullie auto's wachtende.’ Hij beefde toen helemaal. Ik zag hem trillen toen hij naar argumenten zocht mij buiten ons ambassadegebouw te houden.

> Andrei Gromyko arriveerde als laatste. Na een glaasje *orange-juice* in de ontvangstsalon moest het gezelschap naar een ander vertrek lopen waar de lunch wachtte. Wij hadden de camera op de gang opgesteld. Ambassadeur Tammenoms Bakker kwam nog even waarschuwen: 'Het kan echt geen interview worden, maar wanneer hij hier langs komt wil hij misschien wel even iets zeggen.' Op een gegeven moment hoorden wij mevrouw Tammenoms Bakker zeggen: '*Let's go to lunch*.' En daar kwamen ze aan. Max van der Stoel wees Gromyko ons team aan en zei iets wat niet was te verstaan, waarop Gromyko keihard antwoordde: '*I don't see them!*', niet als mop met humor, nee, hij zei het zo rottig als hij maar kon. Het gevolg was dat we allemaal razend waren. Klaas Jan riep Tjepkema toe: 'Nu vertrekken wij meteen!' Tjepkema probeerde Hindriks nog af te remmen, maar alle verdere afspraken met *Novosti* en de staatstelevisie werden onmiddellijk afgezegd. Ze gaan zelfs, ondanks de *inconvenience* via Oost-Berlijn meteen terug, waar ze nog een nacht moeten slapen ook. Ambassadeur Tammenoms Bakker, die als een der laatsten langs onze camera liep, haalde nog tegen ons zijn schouders op in een gebaar van 'het is hopeloos'.

Ik behoef niet af te gaan op het verhaal van een ander, zoals Max van der Stoel op Sterneberg. Ook ik herinner me niet exact wat die dag, bijna 25 jaar geleden, in Moskou gebeurde. Maar ik schreef het toen meteen op en de originele handgeschreven tekst bevindt zich in de Koninklijke Bibliotheek. Die notities heb ik later bij alle partijen ingediend. Mij naait niemand een oor aan ten aanzien van wat werkelijk gebeurde.

Na afloop tierde Van der Stoel op de gang nog verder. Niemand in Den Haag had hem ooit zo kwaad gezien. Hij eiste excuses van me en ik werd door journalisten om een reactie gevraagd. 'Na wat mij in Den Haag in veertig jaar is overkomen krijgen ze in geen duizend jaar excuses van me. Ze zijn ordinair en misdadig bezig.'

De volgende gezellige Haagse meneer die beloofde de waarheid en niets dan de waarheid te komen vertellen was de fameuze super- procureur-generaal A. Docters van Leeuwen. Hij had een veiligheidsmannetje meegenomen dat de journalisten en camerapoegen onbeschoft behandelde. Als je deze man - die pas verscheen na dreiging dat hij anders door de Koninklijke Marechaussee zou worden opgehaald - zo'n zaal ziet binnenkomen is althans bij mij de eerste gedachte die opkomt: zou je van deze meneer een tweedehands auto willen kopen?, als bekende variant op de ontmaskerde schurk Richard Nixon. Het antwoord is beslist 'neen'. En dit is dan de man die in het koninkrijk als super-pro-

cureur-generaal het summum van integriteit moet symboliseren. ‘Na vanmiddag te hebben gezien hoe onze getuigen zich profileerden,’ verzuchtte advocaat Vermeer later, ‘begrijp ik waarom het justitieel zo slecht gaat in dit land.’

Ik neem de volledige getuigenis van Arthur Winfried Hein Docters van Leeuwen dan ook op als bijlage[92] om de lezer de gang van zaken niet te onthouden. Hij hanteerde op kardinale punten standaardfoefjes als ‘De betrokken ministers hebben mij geen ontheffing van geheimhoudingsplicht gegeven’, terwijl het om een zeer eenvoudige zaak gaat: Heeft de Staat me veertig jaar lang besodemieterd, ja of nee?

Deze meneer geneerde zich er niet voor om pas na de derde dagvaarding voor rechter Punt te verschijnen, dus het hoeft niet te verbazen dat hij er evenmin voor schroomt zich te bedienen van gemene uitvluchten en trucjes bij het helpen afschermen van partijgenoot Hans van Mierlo, tegen wie mijn procedure op dit moment wordt gevoerd. Hij gaf trouwens als beroep op ‘procureur-generaal bij het gerechtshof te Den Haag’. Terwijl ik tientallen jaren ben afgeluisterd mocht deze rechtshandhaver geen antwoord geven op de vraag of de BVD inderdaad meeluisterde. Dat is in ons vrije land een ‘nationaal staatsgeheim’.

Peter Nicolaï voelde de heer Docters flink aan de tand waardoor de super-procureur-generaal nog uitgleed ook en in een controverse met ‘zijn vriend’ Piet Stoffelen zou belanden. Volgens Docters had Piet Stoffelen niet rechtstreeks naar mijn dossiers gevraagd, wat een regelrechte aanvaring met het kamerlid tot gevolg zou hebben. Zijn geklets over het niet hebben van contacten met Zuid-Afrika of het bestaan van dossiers ten aanzien van mijn uitzetting uit Zuid-Afrika zal zeker ontraceerbaar zijn. Inlichtingendiensten laten nooit sporen na. Wanneer supergeheime acties worden uitgevoerd, geschiedt dit niet achterhaalbaar. Dit zouden we later via onze contacten met hoge ambtenaren van de Zuid-Afrikaanse regering nader constateren.

Ook Docters van Leeuwen wees aan dat er een dossier van een halve meter hoogte over mij bij de BVD was, terwijl hij in 1992 Stoffelen verzekerde dat er in het geheel geen Oltmans-dossier bestond. Toen advocaat Vermeer hem vroeg ‘Hoe hoog was het Oltmans-dossier?’, zakten net als bij oud-minister Kooijmans de handen van Docters onmiddellijk tot zo'n 25 centimeter. ‘Weer een leugen erbij!’, riep ik in de rechtszaal. ‘Dat neemt u terug’, schreeuwde advocaat voor de Staat Den Hertog.

92 Zie bijlage 40.

‘Direct’, heb ik geantwoord, omdat het punt toch al gescoord was.

In de trein terug naar Amsterdam besprak ik met Peter Nicolaï en Ellen Pasman wat een trieste ervaring het was om na al die jaren van 10.00 tot 17.00 uur naar ‘getuigen’ te moeten zitten luisteren die in het wilde weg zitten te leuteren over mijn leven en wat ik wel of niet gedaan zou hebben, waarbij ik weet dat het overgrote deel van hun woorden niet een beetje, maar totaal onwaar is. Ze waren het eens dat Abram en Verploeg mij voor de zoveelste maal in de steek lieten. Eerder waren ze de toezegging ‘de oorlog te verklaren’ niet nagekomen, en ook nu weer blijken deze functionarissen uiteindelijk niet tegen de druk vanuit de overheid opgewassen, al vertegenwoordigen ze zesduizend journalisten. Het feit dat zij het zijn die de helft van alle journalisten vertegenwoordigen, is een uitvloeisel van de labbekakkerigheid van die zesduizend mensen. En dat terwijl die zesduizend toch worden verondersteld de Haagse machten te controleren en indien machtsmisbruik en ordinair bedrog plaatshebben (zoals hier herhaaldelijk beschreven) op de vingers te tikken. Ron Abram heeft intussen nota bene in een telefoongesprek met Ellen Pasman gezegd dat de NVJ nooit had toegezegd naar Van Mierlo te zullen gaan. Peter en Ellen hebben beiden het onmiskenbare gevoel dat zowel de NVJ als het kantoor Höcker, Rueb & Doeleman naar wegen zoeken om mijn verdediging te beëindigen. Voel me buitengewoon eenzaam in dit gevecht. Het verzandt voortdurend in een modderpoel van bedrog en opzettelijk geconstrueerde onwaarheid, opdat de Staat maar niet zal verliezen.

's Avonds heb ik bij *Hagens* de zaak nog eens op een rijtje gezet, terwijl ook *Nova*, met Twan Huys, aandacht aan mijn proces besteedde. André Tak zond me trouwens een brief van Bob Hiensch (de woordvoerder van Van Mierlo) aan *Nova* dat de Staat open zou staan voor ‘een regeling’.[93]

31 mei 1996

De enige journalist die Piet Stoffelen opbelde om een reactie te vragen op wat Docters in de rechtszaal ten aanzien van hem had verklaard, was Ronald Frisart van het *Haarlems Dagblad* en de GPD. Stoffelen voelde zich behoorlijk gebruuskeerd en verklaarde onverkort:

Margriet weer gedagvaard in proces Oltmans

Door onze redacteur
MA[illegible] VAN DEN BERG
DI[illegible]AG, 31 MEI. Prinses Margriet kan binnenkort voor de tweede keer een dagvaarding verwachten om als getuige te verschijnen in het proces van de free lance-journalist W.L. Oltmans tegen de Staat der Nederlanden. De advocaten van Oltmans blijven van mening dat de prinses moet worden gehoord bij de rechter-commissaris over een aantal incidenten tijdens staatsbezoeken waar Oltmans bij betrokken is geraakt.

werkzaamheden.
Eerder is al uitgesproken dat Buitenlandse Zaken, met name onder leiding van minister Luns, daarbij onterecht een grote rol heeft gespeeld.
Oltmans liet op deze zitting („de twaalfde of de zestiende, ik ben de tel kwijt") duidelijk blijken dat het weer een hoogtijdag was met de verhoren van Van der Stoel en Docters van Leeuwen, die bij voorgaande oproepen steeds "verhinderd" [illegible] Oltmans en [illegible]

Margriet weer gedagvaard in proces Oltmans

93 Zie bijlage 41.

Door onze redacteur [HARM VAN DEN BERG DEN HAAAG], 3I MEI.
Prinses Margriet kan binnenkort voor de twee-de keer een dagvaarding verwachten om als getuige te verschijnen in het proces van de free lance-journalist W L. Oltmans tegen de Staat det Nederlanden. De advocaten van Oltmans blijven van mening dat de ‘prinses moet worden gehoord bij de’ rechter-commissaris over een aantal incidenten tijdens staatsbe-zoeken waar Oltmans bij betrokken is geraakt.
werkzaamheden.
Eerder is al uitgesproken dat Buitenlandse Zaken, met name onder leiding van minister Luns, daarbij onterecht een grote rol heeft gespeeld.
Oltmans liet op deze zitting (‘de twaalfde of de zestiende, ik ben de tel kwijt’) duidelijk blijken dat het weer een hoogtijdag was met de verhoren van Van der Stoel en Docters van Leeuwen, die bij voorgaande oproepen steeds ‘verhinderd’ was Oltmans en

‘Hij heeft wel degelijk gezegd dat de BVD geen dossier-Oltmans had. En van een misverstand is geen sprake. Als Docters van Leeuwen ontkent dat hij dat tegen mij heeft gezegd, dan is dat het ontwijken van de waarheid.’

Ook het kamerlid Erik Jurgens, die nauw bij de zaak in 1992 was betrokken en die me bij Stoffelen binnenbracht, zei geneigd te zijn te verklaren dat Docters van Leeuwen liegt. Ook hij was verheugd over de reportage in het *NRC* van Harm van den Berg.

5 juni 1996

Hans Verploeg schrijft dat een artikel in *Nieuwe Revu*, dat verscheen terwijl ik in New York was en waarin ik Docters van Leeuwen een Gestapo-chef had genoemd, het voor de NVJ steeds moeilijker maakt mij als lid te blijven verdedigen. Verploeg meent dat, indien er sprake is van een misverstand tussen de interviewer (Olgun) en mij, ik als de bliksem een excuusbrief aan Docters van Leeuwen zou moeten zenden, met een afschrift aan de NVJ. Verploeg blijft er voorstander van dat ik na veertig jaar door de Staat te zijn getreiterd aap-wat-heb-je-mooie-jongen speel met het gezag om mijn gelijk te halen. Dat nooit.

Ik schreef vervolgens Docters van Leeuwen onder meer:

De dag dat ik door *Nieuwe Revu* werd opgebeld, stond op de voorpagina van *NRC Handelsblad* dat iemand anders van mening was dat u uw huidige functie runde als een Oost-Europees politbureau. Ik merkte om die reden tegen de verslaggever op dat - zelf de periode van de nazibezetting intens beleefd hebbende - wat mij veertig jaar lang in dit land was overkomen me eerder had doen denken aan Gestapo-methoden of woorden van die strekking. Ik begrijp dat voor eenvoudigen van geest het woord Gestapo een andere bijsmaak heeft dan KGB en politbureau, maar voor mij is het lood om oud ijzer - er wordt gehandeld in strijd met de meest fundamentele rechten van de burger (of journalist) en de ‘democratie’.
Het is noch in het verleden, noch in het heden mijn bedoeling geweest u of de heer Van der Stoel of wie ook op welke manier denkbaar te grieven

of te beledigen, maar ik moet mij na veertig jaar wel verdedigen tegen een onzichtbare en in het geheim opererende vij-

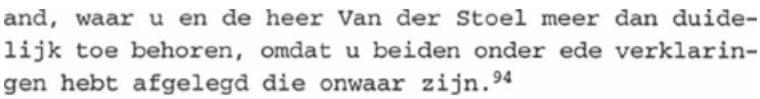
and, waar u en de heer Van der Stoel meer dan duide-
lijk toe behoren, omdat u beiden onder ede verklarin-
gen hebt afgelegd die onwaar zijn.[94]

> and, waar u en de heer Van der Stoel meer dan duidelijk toe behoren, omdat u beiden onder ede verklaringen hebt afgelegd die onwaar zijn.[94]

Met deze 'excuses' zal Hans Verploeg nog hoger in de gordijnen klimmen, wat me verder worst zal zijn. We passen nu eenmaal, uit totaal ander hout gesneden zijnde, slecht bij elkaar.

14 juni 1996

De zaak van het verhoor van prinses Margriet wordt niet behandeld door Den Hertog, maar door J.L. de Wijkerslooth van het kantoor Pels Rijcken & Droogleever. Deze meneer spreekt over mijn 'volstrekt ongefundeerde en infame beschuldigingen' aan het adres van oud-minister Max van der Stoel.[95] De Wijkerslooth durft. Hij spreekt en schrijft over mijn zaak precies als zijn kantoorgenoot Den Hertog, zonder de dossiers te kennen. Of zoals Den Hertog tegen professor Nicolaï opmerkte: 'U kent de dossiers toch ook niet?' De Wijkerslooth en Den Hertog varen uitsluitend op het kompas van het BuZa-mannetje Van Velzen, die op zijn ministerie iets goed te maken heeft omdat hij eenmaal de fout beging de WOB naar de letter uit te voeren en mij documenten gaf.

Intussen heeft de NVJ er geen gras over laten groeien. Reeds vandaag distantieert de NVJ zich van mijn 'emotionele uitlatingen'. Ik zou eens willen zien hoe een ander in mijn situatie gereageerd zou hebben op nieuwe gevallen van machtsmisbruik en leugenpraktijken. Negen van de tien slachtoffers van een dergelijke campagne belanden in paviljoen drie terecht en komen er nooit meer overheen. Mág ik zo langzamerhand emotioneel zijn? Niet van Hans en Ron, die braaf gezamenlijk hun beklag bij de advocaten ondertekenen, als de Laurel & Hardy van het vaderlandse journalistendom.[96]

94 Ik verzond de brief op 14 juni 1996.
95 Zie bijlage 42.
96 Zie bijlage 43.

NVJ BERICHTEN **NVJ neemt afstand van Oltmans**

De NVJ distantieert zich van de opmerkingen die Willem Oltmans heeft gemaakt over oud-minister M. van der Stoel ('ingestudeerde leugens') en procureur-generaal A. Doctors van Leeuwen ('... Gestapo-chef, hij is een gek..'). De NVJ blijft Oltmans steunen in zijn principiële zaak tegen de Staat, maar neemt afstand van zijn emotionele uitingen.

In de lange reeks getuigen die de advocaten van Willem Oltmans oproepen om aan te tonen dat hun cliënt veertig jaar lang in zijn carrière is gedwarsboomd, trad eind mei Max van der Stoel op als voormalig minister van Buitenlandse Zaken. Volgens Oltmans heeft deze in 1974 een vraaggesprek met de Russische minister Gromyko getorpedeerd. Van der Stoel was heftig verontwaardigd, toen Oltmans zijn getuigeverklaring bestempelde als 'ingestudeerde leugens'. Hij eiste dat Oltmans deze opmerking terug zou nemen.

In Nieuwe Revu van vorige week kwam Oltmans met nog zwaarder geschut tegen procureur-generaal Docters van Leeuwen, die eind mei eveneens voor de Haagse rechtbank verscheen. 'Docters van Leeuwen is een Gestapo-chef. Hij is gek.' Volgens Oltmans is de verklaring die Docters van Leeuwen aflegde in strijd met een eerdere verklaring onder ede van het oud-Kamerlid Piet Stoffelen.

NVJ-voorzitter Ron Abram en NVJ-secretaris Hans Verploeg spreken van 'stuitende beledigingen aan het adres van Van der Stoel en Doctors van Leeuwen'. Zij willen binnenkort een gesprek met de advocaten Nicolai en Pasman, die Oltmans verdedigen.

De NVJ heeft deze zware verdediging ingezet omdat zij nu snel resultaat wil zien. De NVJ steunt Oltmans vanwege het recht op vrije meningsuiting en de vrijheid van de journalistieke beroepsuitoefening. De zich jaren voortslepende zaak heeft veel geld gekost en de NVJ wil dat Oltmans nu snel financiële genoegdoening krijgt. Een zware journalistieke delegatie heeft daarover onlangs overleg gevoerd met ambtenaren van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Dat zegt tot een regeling bereid te zijn.

De NVJ wil nu dat Oltmans in ieder geval excuus maakt aan Docters van Leeuwen, tenzij hij duidelijk kan maken dat et sprake is van een

misverstand in het citaat in Nieuwe Revu. Met de advocaten wil de NVJ bespreken hoe in de toekomst voorkomen kan worden dat Oltmans zichzelf voor de voeten loopt mei zijn emotionele uitlatingen.

18 juni 1996

Omdat Ellen Pasman, na mr. J.C.S. Warendorf in de jaren vijftig en zestig, de eerste advocate is die met ongekende voortvarendheid en doeltreffendheid mijn belangen juridisch verdedigt, lijkt de wrijving tussen haar en Verploeg gestadig toe te nemen. Hij beschuldigt haar van 'tactisch manoeuvreren', waar geen sprake van is en wat zij derhalve per brief heeft moeten weerspreken.[97] In zeer milde bewoordingen gaf ze te kennen het moment voor mij als nadelig te beschouwen omdat de NVJ zich van mij distantieerde nog voor men wist of ik bereid was de gevraagde knieval voor Docters van Leeuwen te maken.

Intussen werd ik opgebeld door het dagblad *Trouw*. Ik maakte van de gelegenheid gebruik andermaal te benadrukken dat Olgun, de verslaggever van *Nieuwe Revu*, mijn woorden buiten hun verband heeft geciteerd.

20 juni 1996

Ellen Pasman zond aan Verploeg een kopie van mijn brief aan Docters van Leeuwen. 'Een eerste stap', aldus de algemeen secretaris van de NVJ. Hij was zo verlangend om 'de belediging' aan het adres van Docters in *De Journalist* te zetten dat het artikel reeds verscheen voordat ik zelf was teruggekeerd uit New York om te reageren of hem in te lichten over de toedracht. Naar mijn mening werd daar door Abram en Verploeg zelfs niet naar geïnformeerd. Ellen schreef hem vandaag dan ook andermaal: 'Ik vind het jammer dat de advocaat van de Staat op deze manier gelegenheid krijgt om de NVJ en Oltmans tegen elkaar uit te spelen.'

97 Zie bijlage 44.

Willem Oltmans: Docters van Leeuwen geen Gestapo-chef

Van een onzer verslaggevers
AMSTERDAM – Willem Oltmans heeft niet de bedoeling gehad, procureur-generaal Docters van Leeuwen een Gestapo-chef te noemen. Dat heeft hij hem vrijdag geschreven.
De uitspraak van Oltmans, twee weken geleden in Nieuwe Revu, had de wrevel opgewekt van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) die Oltmans steunt in een procedure voor schadevergoeding tegen de staat. De journalist eist enkele miljoenen guldens, omdat buitenlandse zaken hem jarenlang het werken onmogelijk zou hebben gemaakt.
In zijn brief schrijft Oltmans, dat de aan hem toegeschreven woorden „Docters van Leeuwen is een Gestapo-chef" terug te voeren zijn op een grapje dat hij maakte, naar aanleiding van een krantenartikel, waarin Docters stijl van leidinggeven met een politburo in verband werd gebracht. Oltmans: „Toen die journalist belde, citeerde ik daaruit, en ik heb toen als mopje gezegd: dat heb ik ook dikwijls gedacht, maar omdat ik in de oorlog ben opgegroeid, denk ik dan eerder aan de Gestapo. En dat is uit zijn verband gehaald."
Volgens NVJ-secretaris Hans Verploeg is de brief „in ieder geval een stap'. Of de vakbond die stap ook werkelijk accepteert als het van Oltmans gevraagde excuus, moet nog worden besproken. Verploeg: „Wij steunen de journalist Oltmans, en we dringen erop aan dat de persoon Oltmans diens positie niet met onnodige uitspraken verzwakt."
Oltmans dient vandaag een klacht in bij de Raad voor de Journalistiek tegen hoofdredacteur P. Hagen van 'De Journalist'. Een artikel over Oltmans zou onjuistheden bevatten.

Willem Oltmans: Docters van Leeuwen geen Gestapo-chef
Van een onzer verslaggevers AMSTERDAM - Willem Oltmans heeft niet de bedoeling gehad, procureur-generaal Docters van Leeuwen een Gestapo-chef te noemen. Dat heeft hij hem vrijdag geschreven.
De uitspraak van Oltmans, twee weken geleden in Nieuwe Revu, had de wrevel opgewekt van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) die Oltmans steunt in een procedure voor schadevergoeding tegen de staat De journalist eist enkele miljoenen guldens, omdat buitenlandse zaken hem jarenlang het werken onmogelijk zou hebben gemaakt.
In zijn brief schrijft Oltmans, dat de aan hem toegeschreven woorden 'Docters van Leeuwen is een Gestapo-chef' terug te voeren zijn op een grapje dat hij maakte, naar aanleiding van een krantenartikel, waarin Docters stijl van leidinggeven met een
politburo in verband werd gebracht. Oltmans: 'Toen die journalist belde, citeerde ik daaruit, en ik heb toen als mopje gezegd: dat heb ik ook dikwijls gedacht maar omdat ik in de oorlog ben opgegroeid, denk ik dan eerder aan de Gestapo. En dat is uit zijn verband gehaald.'
Volgens NVJ-secretaris Hans Verploeg is de brief 'in ieder geval een stap'. Of de vakbond die stap ook werkelijk accepteert als het van Oltmans gevraagde excuus, moet nog worden besproken. Verploeg: 'Wij steunen de journalist Oltmans, en we dringen erop aan dat de persoon Oltmans diens positie niet met onnodige uitspraken verzwakt.'
Oltmans dient vandaag een klacht in bij de Raad voor de Journalistiek tegen hoofdredacteur P. Hagen van 'De Journalist'. Een artikel over Oltmans zou onjuistheden bevatten.

Ik heb een klacht ingediend bij de Raad van de Journalistiek tegen hoofdredacteur Piet Hagen, die een artikel heeft geplaatst zonder mij als lid van de NVJ te horen naar de toedracht van het *Nieuwe Revu*-interview en zonder melding te maken van mijn kant van het incident.

Piet Stoffelen is nog steeds woedend over wat Docters van Leeuwen onder ede heeft verklaard en zal Pasman schriftelijk melden waarom hij overtuigd is dat de super-procureur-generaal meineed heeft gepleegd. De klacht wegens meineed tegen Docters kan dan onmiddellijk uitgaan. Letterlijk heeft Stoffelen over hem tegen Ellen gezegd: 'Hij heeft glashard gelogen.'

Vandaag verscheen naast de gebruikelijke heren Den Hertog en Van Velzen ook de heer De Wijkerslooth in de rechtszaal. En tot ieders verbazing, voor het eerst in de vijf jaar dat ik procedeer, arriveerde ook Hans Verploeg in eigen persoon. Ik zei direct tegen Ellen: 'Die voert iets in zijn schild.'

'Koel blijven', antwoordde zij. Wat vervolgens gebeurde tart iedere beschrijving. En let wel, het gaat hier om een 'steradvocaat' van het

prestigieuze kantoor Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, het kantoor van de landsadvocaat.

Terwijl Ellen Pasman van leer trok en op een bepaald moment refereerde aan haar betrekking met advocaat Den Hertog, interrumpeerde jonkheer De Wijkerslooth met de opmerking: ‘U hebt geen verhouding met de heer Den Hertog.’ Dit bracht haar totaal van haar stuk, wat erg jammer was, temeer daar het werd gevolgd door een soort staaractie van De Wijkerslooth op het gezicht van mevrouw Pasman die hierdoor hypernerveus werd. Toen zijn gestaar niet ophield en een nieuwe woordenwisseling plaatsvond tussen de advocaat van prinses Margriet en Ellen Pasman tikte ik tegen mijn voorhoofd en riep duidelijk verstaanbaar in de rechtszaal: ‘Wat proleterig!’ tegen deze Haagse kakfiguur.

Verploeg volgde de incidenten de gehele dag vanaf de publieke tribune, deed of hij ons niet kende, sprak met iedereen behalve met Ellen of mij, en verdween vroegtijdig zoals hij was gekomen: als een kwade schim. Ook dit muisje zou een staartje krijgen.

Eveneens vandaag hield mr. Vermeer zijn pleidooi[98] waarom wij prinses Margriet meenden te moeten horen: om onherroepelijk vast te stellen dat de rode kaart van Luns zich uitstrekte tot leden van het Koninklijk Huis. Het duo De Wijkerslooth en Den Hertog hield een tegenpleidooi en diende hunnerzijds eveneens een dozijn pagina's in.

Oud-minister C.A. van der Klaauw getuigde vandaag niet alleen sympathiek, maar ook een integer over wat mij over de jaren als journalist is overkomen. Hij gaf toe dat ambtenaren van Buitenlandse Zaken mij ‘apart’ hadden behandeld. Het was om die reden dat hij in 1981 opnieuw een oekaze had doen uitgaan (zij het onder dreiging met een kort geding van mr. Voetelink van Nauta van Haersolte) dat ik niet gesaboteerd mocht worden. Boter aan de galg gesmeerd, want zoals ook premier Lubbers in 1994 in het Torentje duidelijk stelde: ‘De Haagse rode kaart raakt u nooit meer kwijt.’

21 juni 1996

De aap is uit de mouw gekomen. We weten waarom Hans Verploeg deze ene keer in de rechtszaal is verschenen. Ellen Pasman is voor de Staat een onoverkomelijke hinderpaal en moet nu volgens hem worden gedumpt. Verploeg heeft haar een fax gezonden, met een kopie aan mij, dat zij zich uit mijn zaak moet terugtrekken.[99] De NVJ vindt haar stijl en aanpak niet

98 Pleitnota van twaalf pagina's.
99 Zie bijlage 45.

langer bevredigend. Ellen is gewoon te goed en men probeert haar in een gecombineerde actie van haar stuk te brengen. De Wijkerslooth deed dit in de rechtszaal, Verploeg nu op deze manier. Wanneer je er dieper over nadenkt word je onpasselijk van de ongekende smerigheid die zich rondom mijn zaak afspeelt.

Toen ik op het kantoor Höcker, Rueb & Doeleman aan de Van Eeghenstraat arriveerde bleek Peter Nicolaï in gesprek met de hoge heren van deze prominente maatschap in het hoofdgebouw. Ook hij was van mening dat er geen sprake van zou kunnen zijn dat de NVJ een dergelijk bespottelijke eis er zou kunnen doordrukken. Ellen gaf me intussen een nader inzicht in wat zich zoal tussen haar en Verploeg had afgespeeld, met uitspraken van deze algemeen secretaris als ‘Een negatief resultaat in de zaak-Oltmans is ook een resultaat, en dan zijn we tenminste van de zaak af.’ Intussen blijven deze bijkomstige perikelen ons plan vertragen om Docters van Leeuwen aan te klagen wegens meineed.

Zowel het kamerlid Piet Stoffelen als het kamerlid Erik Jurgens heeft inmiddels naar Höcker, Rueb & Doeleman brieven geschreven die een klacht tegen Docters verder kunnen ondersteunen.[100] Intussen schijnt Docters van Leeuwen mijn brief aan hem aan advocaat Den Hertog te hebben gezonden ‘ter behandeling’.

Een uur later kwam Peter Nicolaï beneden. Voorlopig neemt hij de contacten in mijn zaak met de NVJ en Verploeg van Ellen over. Ellen is de enige die alles leest en bestudeert wat in mijn zaak van belang kan zijn. Zij blijft dus.

24 juni 1996

Peter Nicolaï is naar Hans Verploeg geweest en alles is weer koek en ei. Contacten van de NVJ lopen voorlopig via hem. Ik heb Nicolaï per fax gevraagd exact vast te leggen wat er vandaag met de NVJ is afgesproken, want morgen zeggen ze daar weer wat anders, zoals Ron Abram onlangs nog heeft bewezen. Doeleman en mr. G.J. Kemper schijnen gereed te zijn geweest Ellen te dumpen zoals Verploeg wenste. Peter Nicolaï is hier voldoende krachtig tegen in het geweer gekomen om een dergelijk hoogst onbehoorlijk optreden van deze advocaten te voorkomen. Pasman heeft haar sporen reeds meer dan verdiend - ook ten behoeve van dit prestigieuze kantoor - en mag niet opeens vanwege het onprofessionele gedrag van Hans Verploeg op een zijspoor worden gerangeerd. Zij is de enige advocaat die ik ooit ontmoette die eerlijk genoeg is om eigen

100 Zie bijlagen 46 en 47.

fouten ruiterlijk toe te geven en je niet via juridische *doubletalk* probeert onder te sneeuwen met smoesjes. Ik kan en ik wil haar niet missen, nu niet en nooit.

Ellen is door dit gebeuren en het achterbaks karakter van diverse heren bepaald aangeslagen. Begrijpelijk, maar het maakt haar op dit moment kwetsbaar. Ook de kwestie van de meineed jegens Docters van Leeuwen is hierdoor naar de achtergrond geschoven. Wat jammer is, want de klacht tegen de super-procureur-generaal had al een maand geleden moeten uitgaan.

Ik belde mr. H.W.E. Vermeer om hem in te lichten over de ontwikkelingen bij Höcker, Rueb & Doeleman. 'Het wordt de hoogste tijd dat Hans Verploeg wordt ontmaskerd', was zijn reactie. En hij herinnerde er nogmaals aan dat hij enkele jaren geleden al in de Haagse rechtszaal had gesteld soms de indruk te krijgen dat de NVJ onder leiding van Verploeg op een dependance van Buitenlandse Zaken lijkt.

28 juni 1996

NRC Handelsblad meldt:

Docters beschuldigd van meineed

Door een onzer redacteuren

AMSTERDAM, 28 JUNI. De advocaten van de freelance journalist W.L. Oltmans beschuldigen de voorzitter van het college van procureurs-generaal bij het openbaar ministerie, A. Docters van Leeuwen, ervan dat hij meineed heeft gepleegd. Het betreft de verklaring die Docters heeft afgelegd in de zaak Oltmans tegen de Staat der Nederlanden.

'Onze conclusie na de nieuwste verklaringen van de oud-Kamerleden Jurgens en Stoffelen is dat Docters van Leeuwen meineed heeft gepleegd', aldus advocaat Pasman. Met haar kantoorgenoten beraadt ze zich op het indienen van een strafklacht. 'Dat is het voornemen. Het zou ook kunnen dat de Staat door dit gedoe genoeg krijgt van de hele affaire en een schikking aanbiedt. Wij willen in ieder geval op korte termijn een gesprek', aldus Pasman. Volgens haar is het 'inderdaad iets heel bijzonders wanneer een van de hoogste functionarissen bij het openbaar ministerie van zo'n strafbaar feit wordt beschuldigd'. De woordvoerder van Docters van Leeuwen geeft als reactie: 'We zien het wel komen.'

Docters van Leeuwen heeft zich volgens de raadslieden aan meineed schuldig gemaakt tijdens de verhoren in de zaak die Oltmans tegen de Staat der Nederlanden heeft aangespannen. Door de verklaringen die hierin worden afgelegd, tracht de freelance journalist aan te tonen dat hij gedurende een reeks van jaren door de Staat en in het bijzonder door Buitenlandse Zaken onder leiding van oud-minister Luns is tegengewerkt. Zo sterk dat hij zijn werk niet heeft kunnen doen. Oltmans wil hiervoor een schadevergoeding van 2.8 miljoen gulden. De Nederlandse Vereniging van Journalisten steunt hem hierbij. Het strafbare feit waarvan Docters van Leeuwen nu wordt beschuldigd zou zich hebben voorgedaan tijdens diens verhoor voor de rechter-commissaris in Den Haag op 30 mei j.l.

De procureur-generaal werd toen gevraagd of de politici die zich destijds sterk wilden maken voor Oltmans' eerherstel, hem in mei 1992 — toen hij directeur van de BVD was — rechtstreeks hadden gevraagd of er een BVD-dossier over de journalist bestond. Docters van Leeuwen liet weten dat de vraag niet was gesteld. Uit zijn verklaring: 'Zo is de vraag niet gesteld. Is het niet zo, vroeg Stoffelen, dat de BVD Oltmans onrecht heeft aangedaan?'

Stoffelen schrijft desgevraagd op 23 juni aan de advocaten: 'Ik heb aan de directeur van de BVD (Docters van Leeuwen - red.) gevraagd of er een dossier-Oltmans is en of hij dat kon nagaan of laten onderzoeken of het dossier er is.'

De voormalig directeur van de BVD ontkende overigens dat er een dossier-Oltmans bestaat. De Binnenlandse Veiligheidsdienst zou alleen enige informatie over de journalist hebben verzameld omdat deze contact onderhield met voor de BVD interessante of belangrijke personen. Advocaat Pasman en haar collega's zijn er door verklaringen van anderen van overtuigd dat er wel degelijk een persoonlijk dossier bestaat. Zij krijgen echter geen inzage en moeten een beroep doen op de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB).

Docters beschuldigd van meineed
Door een onzer redacteuren
AMSTERDAM, 28 JUNI. De advocaten van de freelance journalist W.L. Oltmans beschuldigen de voorzitter van het college van procureurs-generaal bij het openbaar ministerie, A. Docters van Leeuwen, ervan dat hij meineed heeft gepleegd. Het betreft de verklaring die Docters heeft afgelegd in de zaak Oltmans tegen de Staat der Nederlanden.
'Onze conclusie na de nieuwste verklaringen van de oud-Kamerleden Jurgens en Stoffelen is dat Docters van Leeuwen meineed heeft gepleegd', aldus advocaat Pasman. Met haar kantoorgenoten beraadt ze zich op het indienen van een strafklacht. 'Dat is het voornemen. Het zou ook kunnen dat de Staat door dit gedoe genoeg krijgt van de hele affaire en een schikking aanbiedt. Wij willen in ieder geval op korte termijn een gesprek', aldus Pasman. Volgens haar is het 'inderdaad iets heel bijzonders wanneer

een van de hoogste functionarissen bij het openbaar ministerie van zo'n strafbaar feit wordt beschuldigd'. De woordvoerder van Docters van Leeuwen geeft als reactie: 'We zien het wel komen.'
Docters van Leeuwen heeft zich volgens de raadslieden aan meineed schuldig gemaakt tijdens de verhoren in de zaak die Oltmans tegen de Staat der Nederlanden heeft aangespannen. Door de verklaringen die hierin worden afgelegd, tracht de freelance journalist aan te tonen dat hij gedurende een reeks van jaren door de Staat en in het bijzonder door Buitenlandse Zaken onder leiding van oud-minister Luns is tegengewerkt. Zo sterk dat hij zijn werk niet heeft kunnen doen. Oltmans wil hiervoor een schadevergoeding van 2.8 miljoen gulden. De Nederlandse Vereniging van Journalisten steunt hem hierbij. Het strafbare feit waarvan Docters van Leeuwen nu wordt beschuldigd zou zich hebben voorgedaan tijdens diens verhoor voor de rechter-commissaris in Den Haag op 30 mei j.l. De procureur-generaal werd toen gevraagd of de politici die zich destijds sterk wilden maken voor Oltmans' eerherstel, hem in mei 1992 - toen hij directeur van de BVD was - rechtstreeks hadden gevraagd of er een BVD-dossier over de journalist bestond. Docters van Leeuwen liet weten dat de vraag niet was gesteld. Uit zijn verklaring: 'Zo is de vraag niet gesteld. Is het niet zo, vroeg Stoffelen, dat de BVD Oltmans onrecht heeft aangedaan?'
Stoffelen schrijft desgevraagd op 23 juni aan de advocaten: 'Ik heb aan de directeur van de BVD (Docters van Leeuwen - red.) gevraagd of er een dossier-Oltmans is en of hij dat kon nagaan of laten onderzoeken of het dossier er is.'
De voormalig directeur van de BVD ontkende overigens dat er een dossier-Oltmans bestaat. De Binnenlandse Veiligheidsdienst zou alleen enige informatie over de journalist hebben verzameld omdat deze contact onderhield met voor de BVD interessante of belangrijke personen.
Advocaat. Pasman en haar collega's zijn er door verklaringen van anderen van overtuigd dat er wel degelijk een persoonlijk dossier bestaat. Zij krijgen echter geen inzage en moeten een beroep doen op de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB).

2 juli 1996

Vandaag was het mijn beurt om aangepakt te worden. Er arriveerde een ultimatum van Abram en Verploeg. Op 26 juni l.l.[101] had ik hen een opsomming gestuurd welke volgens mij volkomen terecht was en voor zichzelf sprak. Ik herhaalde dat het mijn dierbaarste wens was als bondgenoten het gevecht tegen de Staat te besluiten. Nu grijpen ze dit aan om te zeggen dat het juist die brief was (die ik overigens op aandringen van Peter Nicolaï moest terugnemen) 'die ons in feite alle moed ontneemt om je te blijven steunen. Het feit dat je de brief intrekt verandert je opvattingen terzake niet.' Dan volgen 'als laatste poging' drie voorwaarden die ook volgens Peter Nicolaï en Ellen Pasman dermate belachelijk zijn dat zij dringend adviseren er niet op in te gaan. Het ultimatum loopt af op 15 augustus aanstaande.[102]

4 juli 1996

Rechter B.C. Punt heeft vonnis gewezen en prinses Margriet hoeft van hem niet te getuigen om te bewijzen dat ook leden van het Koninklijk Huis jarenlang werd verboden contact met mij te onderhouden. In Canada was Margriet als vertegenwoordigster van de Majesteit. Om die reden waren haar uitspraken aldaar onderhevig aan ministeriële verantwoordelijkheid, waaronder blijkbaar ook een uitlating tegenover haar woordvoerster Jessa van Vonderen. Punt nam slaafs het standpunt van de landsadvocaat over.[103]

Peter Nicolaï en Ellen Pasman vinden het gedrag van de NVJ totaal onacceptabel en zelfs hoogst onbehoorlijk. Zij maakten Verploeg duidelijk dat juist zij mij hadden geadviseerd nooit een bemiddeling met een bindend advies aan te gaan, want met de hedendaagse Haagse verhoudingen ben je aan de heidenen overgeleverd. Zij herhalen dat Abram en Verploeg op de hoogte waren van dit juridisch advies van mijn advocaten en nu zenden zij, buiten de advocaten om, mij een ultimatum met juist die kardinale onacceptabele eis als *pièce de résistance*. Verploeg had hen eenvoudig geantwoord: 'Ja, maar we denken er nu anders over.' Hij was weer eens in Den Haag geweest om zijn licht op te steken, waar hij had gehoord dat ik er beter aan zou doen per ommegaande een laag bedrag te accepteren in plaats van tien jaar door te procederen en dan miljoenen krijgen.[104]

101 Zie bijlage 48.
102 Zie bijlage 49.
103 Zie bijlage 50.
104 Ze vergeten in Den Haag dat ik een wettige erfgenaam heb die de procedure voortzet als ik er niet meer zou zijn.

Ellen hoorde via Gertjan Wolffensperger dat Buitenlandse Zaken vooral gekant was tegen een forse schadeloosstelling omdat dan geconcludeerd zou worden dat ze dus toch 'fout' waren geweest. Ik vraag haar de heren onder de neus te wrijven dat de filmer Joris Ivens in 1985 van Elco Brinkman en het kabinet-Lubbers zeven ton kreeg, met de erkenning dat de Staat fout was geweest om de man een levenlang te saboteren als communist. Zeven ton toen is anderhalf miljoen nu. Bovendien ging Ivens vrijwel direct na ontvangst van het geld dood. Lubbers voegde mij in dit verband toe: 'U leeft nog wel twintig jaar.' Lubbers zelf kwam aanvankelijk met honderdduizend gulden op de proppen.

Een ander constant geschil met Verploeg is dat niet de NVJ, maar de advocaten Nicolaï, Vermeer en Pasman de strategie tegen de Staat bepalen, maar zij werden door de NVJ belast met mijn verdediging. Verploeg wil onder geen beding dat er in hoger beroep wordt gegaan inzake Margriet, iets wat mijn advocaten toch doorzetten. (In 1982-1983 wilde hij dat in de zaak-prins Claus en India ook niet, waardoor ik toen verloor en nieuwe schade leed.) 'Willem zal eerst door de knieën moeten', blijft Verploeg ook Ellen Pasman voorhouden, die dit natuurlijk bestrijdt.

11 juli 1996

Ron Abram schrijft dat mijn herhaalde beschuldigingen aan het adres van Hans Verploeg 'totaal ongegrond' zijn. Hij verzoekt dringend ze terug te nemen. Ik zou willen dat Abram eens kon horen hoe mijn drie advocaten langzamerhand over Verploeg oordelen, maar zolang deze zaak sub judice is kunnen ze daar niets over naar buiten brengen. Ellen belde vandaag met Abram, die herhaalde dat de NVJ met spoed van mijn zaak af wil en er de buik van vol heeft. Wie niet? Ik zit al veertig jaar met de rotzakken in Den Haag opgescheept. Bovendien gaf Abram aan dat er door Verploeg opnieuw rechtstreeks en buiten de advocaten om met de tegenpartij was gesproken. Dan weet je wel hoe laat het is. Ellen belde met Jurgens. Die zei haar dat, toen Verploeg die stunt in 1994 uithaalde, hij hem op het hart had gedrukt dit nooit meer te doen.

Ik stuurde het NVJ-ultimatum aan de journalist Arendo Joustra ter inzage. Hij belde op en zei: 'Het wordt allemaal steeds gekker wat ze doen bij de NVJ. Begrijp je nu waarom ik er geen lid van ben?'[105] Hij had Buitenlandse Zaken gevraagd hoeveel men tot dusverre, sedert de procedure in 1991 begon, aan mijn zaak had uitgegeven. Het antwoord was:

105 Arendo Joustra is adjunct-hoofdredacteur van *Elsevier*.

‘600 duizend gulden’. Ze liegen, maar dat is al zes ton centen van belastingbetalers te veel.

12 juli 1996

De Volkskrant meldt hedenochtend:

NVJ wenst schikking in zaak van Oltmans

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

De journalistenbond NVJ stuurt aan op een schikking in de zaak die de journalist W. Oltmans heeft aangespannen tegen de staat. De NVJ bekijkt samen met de landsadvocaat of er een bemiddelingscommissie kan worden ingesteld, die op korte termijn met een bindende uitspraak moet komen.

De bond hoopt op deze manier snel een einde te maken aan zijn betrokkenheid bij de jarenlange juridische strijd van Oltmans. De journalist, die in 1994 een aanbod van premier Lubbers van een ton afwees, is echter tegen een bindend advies.

Oltmans eist 2,8 miljoen gulden schadevergoeding van de staat omdat hij jarenlang in zijn werk zou zijn tegengewerkt door het ministerie van Buitenlandse Zaken. In de afgelopen maanden heeft hij tal van politici, diplomaten en journalisten laten dagvaarden om aan te tonen dat hij is gedwarsboomd. Op 19 september moet oud-minister Van den Broek komen getuigen.

De NVJ, die de kosten betaalt van de procedure bij de Haagse rechtbank, eist van Oltmans dat hij zich neerlegt bij een bindend advies. De vakbond is sinds enige tijd in conflict met de journalist. Als hij niet voor 15 augustus schriftelijk akkoord gaat met deze eis, dan zal de NVJ de steun onmiddellijk stopzetten.

Met name de wijze waarop Oltmans in de publiciteit treedt, is de bond in het verkeerde keelgat geschoten. Zo neemt de NVJ het de journalist kwalijk dat hij onlangs in een interview voormalig BVD-chef Docters van Leeuwen ‘een Gestapo-chef’ noemde. De bond eist ook van Oltmans dat hij voortaan zijn advocaten het woord laat voeren.

NVJ-secretaris H. Verploeg, die buiten Oltmans om het initiatief zou hebben genomen voor de schikking, weigert ieder commentaar op de koerswijziging. ‘Wij zijn doende de zaak te bezien en ieder commentaar kan de belangen van de heer Oltmans schaden’, aldus Verploeg.

Oltmans wijst bemiddeling niet af. ‘Maar ik ga geen risico lopen dat mij een oor wordt aangenaaid. Ik aanvaard, ook op advies van mijn advocaat, van niemand een bindend advies. De NVJ chanteert mij nu, maar chantage-trucs helpen bij mij niet.’

NVJ wenst schikking in zaak van Oltmans
Van onze verslaggever AMSTERDAM
De journalistenbond NVJ stuurt aan op een schikking in de zaak die de journalist W. Oltmans heeft aangespannen tegen de staat. De NVJ bekijkt samen met de landsadvocaat of er een bemiddelingscommissie kan worden ingesteld, die op korte termijn met een bindende uitspraak moet komen.
De bond hoopt op deze manier snel een einde te maken aan zijn betrokkenheid bij de jarenlange juridische strijd van Oltmans. De journalist, die in 1994 een aanbod van premier Lubbers van een ton afwees, is echter tegen een bindend advies.
Oltmans eist 2,8 miljoen gulden schadevergoeding van de staat omdat hij jarenlang in zijn werk zou zijn tegengewerkt door het ministerie van

Buitenlandse Zaken. In de afgelopen maanden heeft hij tal van politici, diplomaten en journalisten laten dagvaarden om aan te tonen dat hij is gedwarsboomd. Op 19 september moet oud-minister Van den Broek komen getuigen.
De NVJ, die de kosten betaalt van de procedure bij de Haagse rechtbank, eist van Oltmans dat hij zich neerlegt bij een bindend advies. De vakbond is sinds enige tijd in conflict met de journalist. Als hij niet voor 15 augustus schriftelijk akkoord gaat met deze eis, dan zal de NVJ de steun onmiddellijk stopzetten.
Met name de wijze waarop Oltmans in de publiciteit treedt, is de bond in het verkeerde keelgat geschoten. Zo neemt de NVJ het de journalist kwalijk dat hij onlangs in een interview voormalig BVD-chef Docters van Leeuwen 'een Gestapo-chef' noemde. De bond eist ook van Oltmans dat hij voortaan zijn advocaten het woord laat voeren.
NVJ-secretaris H. Verploeg, die buiten Oltmans om het initiatief zou hebben genomen voor de schikking, weigert ieder commentaar op de koerswijziging. 'Wij zijn doende de zaak te bezien en ieder commentaar kan de belangen van de heer Oltmans schaden', aldus Verploeg.
1Oltmans wijst bemiddeling niet af. 'Maar ik ga geen risico lopen dat mij een oor wordt aangenaaid. Ik aanvaard, ook op advies van mijn advocaat, van niemand een bindend advies. De NVJ chanteert mij nu, maar chantage-trucs helpen bij mij niet.'

14 juli 1996

Ellen werkt al wekenlang via de ‘stille diplomatie’ met Gertjan Wolffensperger om te bereiken dat Hans van Mierlo eindelijk zo manhaftig zal zijn in te grijpen en de zaak uit de wereld te helpen, zoals natuurlijk allang had moeten gebeuren.

Tot ieders verbazing is nu gebleken dat men tegelijkertijd via een ander spoor van Verploeg - en dus de NVJ - eveneens in Den Haag op het hoogste niveau bezig is naar ‘een regeling’ toe te werken. Ellen, die trouwens met Ron Abram wel normaal contact heeft, kreeg een telefoontje van hem. Hij was razend omdat Erik Jurgens hem voorzichtig had ingeseind dat Ellen snelle vorderingen maakte via Wolffensperger, terwijl dat volkomen in overeenstemming was met haar mandaat van de NVJ om zelf tot een snelle oplossing te komen. Het NVJ-team was elders in Den Haag bezig - we gaan ervan uit dat dit bij Den Hertog was, al werd het later hevig ontkend - terwijl Ellen Pasman via zijn rechterhand in de politiek de minister van Buitenlandse Zaken had benaderd. Waarom Abram dit niet wist? ‘Omdat Wolffensperger zelf absolute vertrouwelijkheid heeft geëist’, aldus Pasman. Ellen vond het zeer onplezierig dat Jurgens juist jegens Abram uit de school had geklapt, want haar strategie werd hierdoor ernstig doorkruist, misschien omvergehaald. Ellen denkt zelfs dat ik na 36 jaar mijn lidmaatschap van de NVJ zou moeten opzeggen wegens ontoelaatbaar gedrag van het bestuur. Het kan natuurlijk helemaal niet, wat Verploeg opnieuw uitvreet. We zullen Abram en Verploeg zelf onder ede moeten laten horen.

Ellen heeft intussen Den Hertog aangeschreven of het juist is dat er (zoals in 1994) contacten zijn geweest buiten de advocaten om tussen de NVJ en zijn kantoor. Zij wil ook weten hoe het bericht van 12 juli - dat de NVJ een schikking wenst, zoals *de Volkskrant* meldde - via hem of zijn medewerkers in de pers terechtkwam.

Peter Nicolaï adviseerde te wachten met het NVJ-lidmaatschap op te zeggen. Ook vertelde hij dat Verploeg hem informeerde bij zijn jongste bezoek aan het NVJ-gebouw, dat de heer Docters van Leeuwen op een andere etage met NVJ-mensen gezellig theedronk. Wat doet deze meneer bij de NVJ? Bespreken of er iets te doen is aan het feit dat hij aan het kortste eind trok ten aanzien van zijn klacht jegens de VPRO? Met misschien daarnaast de boodschap: ‘Hoe kunnen jullie Oltmans verdedigen, die mij een Gestapo-chef noemt?’

15 juli 1996

Al het gelazer over het geknoei via twee sporen over ‘een regeling in de zaak-Oltmans’ in Den Haag heeft weer alle haren overeind geholpen. Ook Wolffensperger is plotsklaps pessimistisch gestemd en zei nu tegen Ellen Pasman dat de minister niet goed wist wat ermee aan te vangen. Ondertussen procedeer ik momenteel tegen deze D66-minister (als diens erfenis van CDA'er Luns). In plaats dat hij als een gedecideerd man de knoop doorhakt en een eind maakt aan het onrechtmatige geklier dat nu veertig jaar heeft geduurd, laat hij mij op mijn 71ste jaar in de armenbijstand verder bungelen. Van Mierlo is bepaald niet iemand die vastberadenheid of gedecideerdheid uitstraalt. Abram had ook Wolffensperger gebeld, dus nu zit de hele bende op de lijn dat er nooit van geheime onderhandelingen of contacten sprake zou zijn geweest. Het ultimatum van de NVJ aan mij van 2 juli l.l., daar zijn alle deskundigen het over eens, is de uitkomst van nieuwe geheime contacten tussen Verploeg en laten we zeggen ‘de tegenpartij’. Van Mierlo heeft De Wijkerslooth om een advies gevraagd na de interventie van Wolffensperger. De fractiewoordvoerder van D66 was niet vrolijker geworden van wat hij hierover had gehoord.

Vandaag vergaderde het NVJ-bestuur. Volgens voorzitter Abram, die dit mevrouw Pasman meedeelde, gaat het NVJ-ultimatum van 2 juli l.l. voorlopig in de ijskast. Blijkbaar zijn verenigde krachten van politici en advocaten erin geslaagd het NVJ-bestuur te overtuigen dat men zich met die eisen volmaakt belachelijk maakte. Een journalistenorganisatie die een lid verbiedt zijn mond in zijn eigen zaak open te doen, en anders geen aanspraak kan maken op diens rechten als lid van deze organisatie? En dat van een vereniging die de persvrijheid en vrijheid van meningsuiting hoog in het vaandel zou moeten hebben. Abram vroeg wat ik wel en niet wist. Ellen Pasman antwoordde dat ik haar cliënt was en zij mij informeerde over wat in mijn zaak gebeurde, en wat dit inhield ging Abram verder niet aan.

Ik heb Henk Hofland, die indertijd Hans van Mierlo aanstelde bij het *Algemeen Handelsblad*, per briefje gevraagd of hij met de minister wilde bellen om ook van zijn kant duidelijk te maken dat er een einde moet komen aan mijn vervolging door Den Haag. Hofland maakte die als ooggetuige mee vanaf 1957, toen de BVD bij zijn krant kwam om te zeggen dat ik staatsgevaarlijk was en ontslagen diende te worden.

16 juli 1996

Hofland reageerde: ‘Ik zal Van Mierlo bellen.’

Pas vanmorgen ontving ik de tekst die *Nieuwe Revu* afdrukte over wat ik over Docters van Leeuwen zou hebben verklaard.

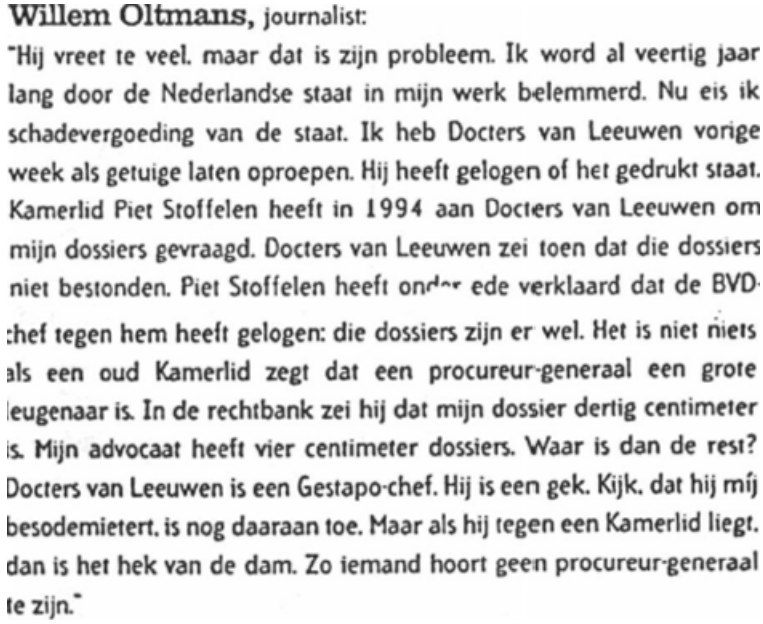

Willem Oltmans, journalist:

"Hij vreet te veel. maar dat is zijn probleem. Ik word al veertig jaar lang door de Nederlandse staat in mijn werk belemmerd. Nu eis ik schadevergoeding van de staat. Ik heb Docters van Leeuwen vorige week als getuige laten oproepen. Hij heeft gelogen of het gedrukt staat. Kamerlid Piet Stoffelen heeft in 1994 aan Docters van Leeuwen om mijn dossiers gevraagd. Docters van Leeuwen zei toen dat die dossiers niet bestonden. Piet Stoffelen heeft onder ede verklaard dat de BVD-chef tegen hem heeft gelogen: die dossiers zijn er wel. Het is niet niets als een oud Kamerlid zegt dat een procureur-generaal een grote leugenaar is. In de rechtbank zei hij dat mijn dossier dertig centimeter is. Mijn advocaat heeft vier centimeter dossiers. Waar is dan de rest? Docters van Leeuwen is een Gestapo-chef. Hij is een gek. Kijk. dat hij míj besodemietert. is nog daaraan toe. Maar als hij tegen een Kamerlid liegt. dan is het hek van de dam. Zo iemand hoort geen procureur-generaal te zijn."

> Willem Oltmans, journalist:
> ‘Hij vreet te veel, maar dat is zijn probleem. Ik word al veertig jaar lang door de Nederlandse staat in mijn werk belemmerd. Nu eis ik schadevergoeding van de staat. Ik heb Docters van Leeuwen vorige week als getuige laten oproepen. Hij heeft gelogen of het gedrukt staat. Kamerlid Piet Stoffelen heeft in 1994 aan Docters van Leeuwen om mijn dossiers gevraagd. Docters van Leeuwen zei toen dat die dossiers niet bestonden. Piel Stoffelen heeft onder ede verklaard dat de BVD-chef tegen hem heeft gelogen: die dossiers zijn er wel. Het is niet niets als een oud Kamerlid zegt dat een procureur-generaal een grote leugenaar is. In de rechtbank zei hij dat mijn dossier dertig centimeter is. Mijn advocaat heeft vier centimeter dossiers. Waar is dan de rest? Docters van Leeuwen is een Gestapo-chef. Hij is een gek. Kijk, dat hij míj besodemietert, is nog daaraan toe. Maar als hij tegen een Kamerlid liegt, dan is het hek van de dam. Zo iemand hoort geen procureur-generaal te zijn.’

Ik heb Docters van Leeuwen dan ook vandaag geschreven dat ik pas nu de tekst te zien had gekregen en dat ik ‘hij is een gek’ zeker geschrapt zou hebben. ‘U bent allerminst mesjogge. Ik hoorde eens een rede van u in de Beurs van Berlage en volgde vele gesprekken op televisie. U kunt uitermate scherp zijn en ik sympathiseer met uw gevoel voor humor. Dat vond ik van Luns indertijd ook. Ik vind u echter een gevaarlijk man, iemand die te lang bij de overheidsdiensten heeft gezeten, die uit hoofde van hun werk moeten liegen en bedriegen. Daarom was uw overstap naar het Openbaar Ministerie onverstandig.’

18 juli 1996

D. den Hertog beklaagt zich schriftelijk namens Docters van Leeuwen dat ik het ‘Gestapo-chef’ niet terugneem.[106] Maar nogmaals, dit deed ik als variant op de kantonrechter in Utrecht die Docters naar een politbureau verwees. Ik kan niet helpen dat een amateur bij *Nieuwe Revu* de helft van mijn uitspraken wegliet om een kwalijker effect te bereiken.

106 Zie bijlage 51.

24 juli 1996

Tussen de middag uitgenodigd voor een broodje bij de NVJ, ontmoetten Ellen en ik voorzitter Ron Abram en juriste Inge Brakman. De dreigbrief van de NVJ aan mij als lid was inmiddels weer uit de kast gehaald en stond toch weer overeind. Ellen maakte meer dan duidelijk dat ik dit onding nooit zou tekenen. Vervolgens verkondigde Abram dat na de eerste negatieve uitspraak van de rechter in het oproepen van prinses Margriet, door de NVJ werd geëist dat we niet in hoger beroep zouden gaan. En het derde heikele punt bleek nog steeds het 'Gestapo-chef' voor Docters van Leeuwen te zijn. Ik antwoordde dat hoe meer inzicht ik kreeg in de wijze waarop de verschillende Haagse partijen mij bevechten, Docters van Leeuwen en Hans van Mierlo (beiden D66) voorop, ik deze woorden steeds toepasselijker begon te vinden en deze nooit zou terugnemen. Ook al waren ze dan uit hun verband gerukt.

Bij het in gebreke blijven van Inge Brakman moest Ellen vervolgens tot in den treure opnieuw uitleggen dat ik haar cliënt was en dat de dienst dus werd uitgemaakt door mijn advocaten, en niet door de NVJ. Dus Abram en Verploeg konden decreteren, dreigen en zichzelf nog meer belachelijk maken, ik luisterde uitsluitend naar haar, Nicolaï en Vermeer; drie advocaten oorspronkelijk in mijn belang door de NVJ zelf aangetrokken.

De enige keer dat Brakman haar mond opendeed en zei dat ik in de maand juni in het openbaar de NVJ had aangevallen, wond ik me bijzonder op en riep: 'Waar? Laat me zien, waar heb ik dat gedaan?' Daarop kwam ze aankakken met *de Volkskrant* van 12 juli l.l. 'Zie je hoe oneerlijk jullie bezig zijn? Dat was tien dagen na ontvangst van jullie ultimatum in juli!' Haar redenatie was dat het ultimatum het gevolg zou zijn geweest van mijn kritiek in juni (niet juli) op de NVJ. 'Als je zo tegen me spreekt, breek ik dit gesprek af', zei ze en maakte aanstalten om op te staan. 'Je breekt maar een eind weg,' antwoorde ik, 'maar je bent niet alleen oneerlijk, maar oerdom bezig.' Abram en Pasman grepen in en susten de rel in wording tijdens dit gezellige broodjes eten. De vergadering werd dus voortgezet. 'Op die manier wordt ook het NVJ-bestuur over mij ingelicht', vervolgde ik. 'Geen wonder dat ze de meest idiote brieven goedkeuren.'

Ron Abram deed vervolgens een nieuwe pittige duit in het zakje. Hij zei dat Hans Verploeg de steun van de NVJ aan mij eind 1995 had opgestart, maar er kwam een dag dat ook bij hem de maat vol zou zijn en dan zou hij, Abram zelf, aan de NVJ-steun voor mijn proces een rigoureus einde maken.

Ellen Pasman legde geduldig uit dat het NVJ-bericht waarin stond dat de vereniging zich weer van mij had gedistantieerd, zeer nadelig voor mijn procedure was geweest, terwijl dit allerminst nodig was geweest. En zeker niet zonder ook naar mijn kant van het *Nieuwe Revu*-verhaal te hebben geluisterd. Abram was desnoods bereid alsnog een poging te doen Van Mierlo daadwerkelijk aan zijn jasje te trekken, maar dan samen met Erik Jurgens. Ik stelde voor dat Pieter Broertjes van *de Volkskrant* mee zou gaan, maar daar was geen sprake van. 'Dan Henk Hofland, die kent Van Mierlo beter dan wie ook', zei ik. 'Die dorpsomroeper evenmin', aldus Abram.

Ook roerde Abram opnieuw aan dat ik Max van der Stoel van 'ingestudeerde leugens' had beschuldigd. 'Dit heeft ons hier allemaal zeer geschokt, ook het NVJ-bestuur. Want weet je dan niet dat Van der Stoel een begrip is in Den Haag?'

'Dat zal me worst wezen, Ron. Hij zat te liegen en ik ken nog de nodige andere scheve schaatsen van die man. Dus wie weet is hij het zoveelste begrip in de residentie, dat feitelijk helemaal geen aanspraak heeft op de reputatie van "een begrip".'

Abram zei daarop: 'Van der Stoel is een begrip van onkreukbaarheid.'

'Omdat hij doorgaans een schijnheilig domineesgezicht trekt en de stem van Den Uyl imiteert?' Maar ik realiseerde me dat ik maar niet verder moest gaan, want Abram zou me het pand hebben uitgesodemieterd. Dat zo'n man zo lang hoofdredacteur van een gematigd belangrijke krant in dit land is geweest, het is nauwelijks denkbaar. Van zijn visitekaartje begreep ik dat hij thans het *Nieuwsblad Transport* van de Misset uitgeverij in Rotterdam runt.

31 juli 1996

Erik Jurgens blijft zich zo goed en zo kwaad als kan voor mijn zaak inzetten.[107] Hij heeft tegen Ellen gesproken over het Van der Stoel-incident en was geschokt geweest, want 'Max is immers een *éminence grise*.' Inderdaad: en als niemand zijn bek opentrekt blijft hij dat voorlopig ook, terwijl hij een meeloper met de meest onaanvaardbare machtscentra uit Washington is.[108]

107 Zie bijlage 52.

108 Niet voor niets werd hij op zijn oude dag tot een soort handelsreiziger voor de mensenrechten in de wereld benoemd.

16 augustus 1996

Ontmoette Henk Hofland. Hij zegde pertinent toe nu eindelijk Hans van Mierlo te zullen bellen over mijn zaak.

Oud-premier drs. R.F.M. Lubbers telefoneerde vanuit zijn buitenhuis in Overijssel. Ik had hem geschreven toch nog één keer met hem en zijn vrouw te willen spreken. ‘Ik heb in uw zaak gezegd wat ik te zeggen heb, en ik heb er niets aan toe te voegen. Daar moet ik eerlijk in zijn’, zei hij. Ik vroeg of hij Van Mierlo nog wel eens zag.

‘Een enkele keer.’

‘Wilt u hem dan een zetje in de goede richting geven?’

‘Dat zal ik doen.’

20 augustus 1996

Omdat we over nieuwe perfecte informatie beschikken dat mr. Van Velzen op Buitenlandse Zaken de man is die iedere regeling van het geschil met het ministerie dwarsboomt, heb ik opnieuw naar Van Mierlo geschreven. Absurd dat zo'n bewindsman de mensen die hij betaalt om mij tegen te houden om een advies vraagt inzake een regeling van de veertigjarige oorlog met Willem Oltmans. Ik stelde hem dan ook voor om een onafhankelijke autoriteit - en niet-belanghebbende - om een advies te vragen in mijn zaak.[109]

Gertjan Wolffensperger lichtte Peter Nicolaï in dat De Wijkerslooth minister Van Mierlo had meegedeeld dat ik geen schijn van kans had ooit te winnen, dus Van Mierlo was gedekt om vooral geen *démarche* in mijn voordeel te nemen.

Minister Hans Dijkstal heeft op vragen van de kamerleden Rehwinkel en Van Oven van de PvdA op 15 augustus l.l. geantwoord. Het kamerlid Sharon Dijksma was zo vriendelijk mij het stuk toe te zenden, want ik wist er niets van.[110] Het is trouwens verbijsterend dat (met een enkele uitzondering hier en daar) de Haagse politiek in het algemeen altijd snel in het gelid is te krijgen om op de bres te staan voor mensenrechten voor allerhande personen buiten de pieren, maar warmlopen voor mijn mensenrechten of elementaire burgerrechten is er in de Haagse politiek grosso modo niet bij.

109 Zie bijlage 53.
110 Zie bijlage 54.

3 september 1996

Indringend gesprek met Peter Nicolaï over de komende brochure *Liegen tegen Beatrix*,[111] waarin een beknopt overzicht is verwerkt over mijn gevecht in Den Haag, tegen de achtergrond van de rol die zowel de NVJ als het kantoor van Höcker, Rueb & Doeleman hierbij hebben gespeeld. Peter is al tien jaar aan dit kantoor verbonden, Ellen Pasman slechts drie jaar. Zij schijnt op de nominatie te staan door haar medeadvocaten uit haar *job* te zullen worden gezet, zeker als ik onthullingen van binnenuit de advocatuur zou doen. Dit zou namelijk voor de leiding van de maatschap betekenen dat zij mij als cliënt niet in de hand heeft. Ik vroeg: 'Wat betekent dit in godsnaam? Dat ik op mijn 71ste aan de leiband van Ellen, en erger: van Hans Verploeg zou moeten lopen?' Daar heb ik geen zin in. Maar wanneer ik, in de later dit jaar te verschijnen brochure, naar waarheid zou vertellen wat er zich zoal heeft afgespeeld zou dit het vertrek van Ellen Pasman uit dit kantoor slechts verhaasten. Dat wilde ik niet, maar de kopij van de brochure was reeds door de uitgever op plaat gezet. 'Verploeg zal zeggen: "Dit is het bewijs dat we hem niet meer moeten helpen"', zei Peter.

'Nu redeneer je als een Japans boek dat je van achteren naar voren leest', antwoordde ik. 'De NVJ behandelt me als een hond en komt keer op keer plechtig gemaakte afspraken met jullie en mij niet na. En als ik ertegen in het geweer kom, zou dit bewijzen dat ik niet geholpen had moeten worden.'

'Het zou beter zijn,' luidde het juridisch advies, 'om jouw ervaringen met dit bestuur in een brief aan de NVJ-leden te doen circuleren.'

Nicolaï noemde het *fraglich* of ik hard zou kunnen maken dat Verploeg ten tweeden male via een tweede spoor in Den Haag bezig was geweest, omdat vaststaat dat de betrokkenen erover zullen liegen als puntje bij paaltje komt. Ellen bevestigde andermaal dat ze Wolffensperger op dit punt juist grondig had ondervraagd en het kamerlid had bevestigd dat de NVJ ondanks de heftige ontkenningen wel degelijk opnieuw op het oorlogspad was geweest. 'Als een man als P.G.L. van Velzen hierover ondervraagd onder ede gaat liegen, wat valt aan te nemen, dan telt deze getuigenis, al is het meineed, mee bij het vormen van een eindoordeel van de rechter', waarschuwde Nicolaï. De advocaten bevestigden unaniem dat 'de oorlog' tegen mij in Den Haag nu op dit niveau wordt gevoerd. Haagse rechters worden in beginsel alleen benoemd als

111 Uitgeverij Papieren Tijger, Breda (1996).

ze de regering goed gezind zijn, terwijl de huidige president van de Haagse rechtbank - zoals algemeen bekend - volledig in de zakken van de Staat zit. Intussen maakt de NVJ inderdaad geen geld meer over aan de advocaten nu het ultimatum van 15 augustus is verstreken. De conclusie: als mijn nieuwe brochure in deze vorm uit zou komen zal het kantoor Höcker, Rueb & Doeleman deze tekst aangrijpen om Ellen Pasman te dumpen.

4 september 1996

Heb Peter en Ellen een fax gezonden niet bereid te zijn om mij, al 43 jaar journalist zijnde, alsnog te laten censureren door wie dan ook. Ellen reageerde meteen en legde gedetailleerd uit dat zij niet verdiende om ontslagen te worden na alles wat ze tot dusverre voor me had gedaan. Ik voerde aan dat zonder het NVJ-ultimatum ik *überhaupt* geen brochure zou hebben geschreven. 'Ja,' zei Ellen, 'maar advocaten worden gehouden hun cliënten mee te delen wat ze wel of niet kunnen doen. Een advocaat trekt zich uit een zaak terug wanneer de cliënt een eigen beleid voert.' Ik herinnerde aan ons eerste gesprek met Abram en Verploeg, begin 1996, waarin Abram eiste dat ik nooit meer mijn mond zou open doen. Ik heb toen een pleidooi gehouden dat de publiciteit rond mijn gevecht een belangrijke factor was die ik zelf wilde leiden, wat voor de tegenpartij, de Staat, buitengewoon vervelend was. Dan had Buitenlandse Zaken in 1991 maar moeten ingaan op mijn dringende verzoek de hele affaire binnenskamers te regelen. De Staat, Buitenlandse Zaken en Van Velzen wilden zo graag een openbaar proces - dan zullen ze de negatieve publiciteit op de koop toe moeten nemen. Professor Peter Nicolaï stond direct aan mijn kant. Abram bond in en de eis van de NVJ - klakkeloos overgenomen van het gezag in Den Haag - ging de ijskast in. Tot op 2 juli deze eis in de vorm van een beslissend ultimatum weer opdook.

Peter Nicolaï refereerde aan de DASA-affaire rond Pieter Lakeman, die hij uiteindelijk won, 'maar de publiciteit rond die zaak heeft Lakeman permanent beschadigd'. Ook mijn brochure zou in deze vorm, ook al is ieder woord waar, Ellen Pasman beschadigen, met de kans dat ze haar kantoor moet verlaten. Ik zou dus een aantal pagina's moeten schrappen uit de reeds voor productie gereed zijnde brochure. Nondeju, dat is me nog nooit overkomen, buigen voor opportunistische censuur. Ik telefoneerde met uitgever Paul de Ridder in Breda.

5 september 1996

Ik heb schoon genoeg van het geklier van Abram en Verploeg, die niet in staat zijn vierkant achter mij te staan en altijd weer buigen voor druk en belangen vanuit Den Haag. Zij sidderen voor de consequenties die het in bescherming nemen van een persona non grata met zich meebrengt. Zij missen de mentale stamina om onder het motto *een man een man, een woord een woord* door het leven te gaan. Ik heb hen schriftelijk en duidelijk geargumenteerd meegedeeld, geen cent meer van hen te verwachten - of zelfs te willen aanvaarden - in dit gevecht.[112] Hoe het verder moet weet ik ook niet, maar ik weiger onder deze omstandigheden, louter vanwege de poen die ze in mijn verdediging stoppen, in te moeten gaan op eisen die kant noch wal raken en uitsluitend bedoeld zijn de Staat vriendelijker te stemmen. Abram en Verploeg schermden met oorlog tegen Buitenlandse Zaken, maar ze zijn gewoon te laf om werkelijk *fuck you* te zeggen tegen de bende rond Hans van Mierlo.

6 september 1996

Opgelucht antwoordt Verploeg onmiddellijk dat ik ‘vanaf heden’ geen materiële steun meer van de NVJ zal ontvangen, ook omdat ik niet instem met een bindend advies akkoord te gaan bij een bemiddeling van het geschil. Dit willen mijn advocaten absoluut niet, dus Verploeg stelt een eis die ik op advies van de door hem betaalde juristen naast me neer moet leggen, wetende op die manier definitief van me af te komen. Hij memoreert aan het feit dat de NVJ 110 duizend gulden aan Nicolaï en Pasman heeft overgemaakt - wat inderdaad een flink bedrag is - wat hij, als ik het win, geretourneerd hoopt te krijgen. En of ik lid blijf van de NVJ? Ik zal hem antwoorden dat ik na de waanzin van Luns mijn Nederlanderschap ook niet heb opgezegd.

18 september 1996

Vandaag werd het circus van getuigenverhoren in Den Haag voortgezet. Als eerste verscheen mijn vriend, de Indonesische oud-diplomaat Bob Tapiheru, jarenlang de rechterhand van Indonesiës ambassadeur dr. Zairin Zain in Bonn, Washington en, na diens beroerte, in Bern. Tapiheru vertelde dat Werner Verrips zich als ‘professor’ in New York bij de Indonesiërs aandiende en niets anders deed dan dreigementen lanceren, waaronder de voorgenomen liquidatie van hemzelf en Willem Oltmans.

112 Zie bijlage 55.

Verrips was in werkelijkheid een oud-CIA-agent, op pad gezonden door de vaderlandse inlichtingendiensten in Den Haag.

Tapiheru, die in 1961 ooggetuige was van de bezoeken van Sukarno, prins Bernhard en Luns aan Washington D.C. bij het kennismaken met de nieuwe Amerikaanse president John F. Kennedy, ging in op details als het gesprek tussen Sukarno en JFK in de slaapkamer van de president op het Witte Huis.[113] Ook vertelde hij hoe de geheime ontmoeting die dagen tussen Sukarno en prins Bernhard tot stand was gekomen.[114]

Ook oud-minister van Buitenlandse zaken en nu eurocommissaris Hans van den Broek werd onder ede gehoord. Uit diens getuigenis licht ik één aspect omdat het zo tekenend is voor hoe Den Haag, en Buitenlandse Zaken in het bijzonder, eigenlijk functioneert. Hij noemde mijn proces nota bene een '*non-issue*'. Het tekent de man. Geen wonder dat er spanningen bestonden tussen Lubbers en hem. Lubbers noemde mijn zaak immers 'onverkwikkelijk'. Hans Melissen van de Wereldomroep hield dit Van den Broek voor. Over wat Lubbers onder ede had verklaard wist Van den Broek verder niets, zei hij.

De oud-minister werd de gewraakte brief getoond van 13 maart 1991, namens hem ondertekend door de waarnemend secretaris-generaal T.P. Hofstede. Het antwoord luidde, dat de tekst hem nooit was getoond, laat staan dat hij met de inhoud (namens hem aan mij verzonden) bekend was.

Vervolgens werd de heer Hofstede vanmiddag onder ede gehoord. Hij bevestigde de brief te hebben ondertekend, maar hij wist niet waar het over ging, de brief was hem door WOB-ambtenaar Van Velzen ter tekening voorgelegd. En ik denk al vijf jaar: Wat is die Van den Broek een smeerlap om mij zo'n brief te sturen, dat de overheid nooit onrechtmatig jegens mij zou hebben gehandeld. En nu blijkt dat noch de minister, noch de ondertekenaar wisten waar het over ging. Die brief was de onmiddellijke aanleiding tot dit proces, dat de Staat al zes ton zou hebben gekost en wat de NVJ en drie advocaten eveneens de nodige hoofdbrekens opleverde. En dat allemaal omdat één plompverloren ambtenaar op Buitenlandse Zaken, Van Velzen, aldus schijnt te hebben besloten. De advocaat van de Staat vaart eveneens blindelings op de gegevens door deze Van Velzen aangedragen, die bol staan van de laster, leugens en pure verzinsels. Ik riep dan ook in de rechtszaal: 'Ik procedeer niet tegen

113 De filosoof Jaap van Heerden schreef ooit dat ik het verhaal van het slaapkamergesprek uit mijn duim zou hebben gezogen; nu lag het vast.

114 De RVD maakte direct bekend dat Bernhard zich niet herinnerde Sukarno ooit ontmoet te hebben.

de Staat. Ik procedeer tegen deze ene ploert van Buitenlandse Zaken.'

Van den Broek beklaagde zich over beledigingen in mijn brieven aan zijn adres. Ik zou het eens hebben gewaagd hem 'een rund in folio' te hebben genoemd. Dat was de favoriete uitdrukking van mijn vader voor types als Van den Broek, die gewoon tegen de rechter zei zelfs niet te weten dat ik (via een verzoek aan Beatrix, als voorzitster van de Raad van State) een dik pak geheime documenten en codetelegrammen had ontvangen (afgeleverd door de toenmalige zaakgelastigde in Pretoria, Hans Sondaal[115]) die aantoonden hoe onrechtmatig ik was behandeld.

Tapiheru was specifiek en gedetailleerd over hoe de ontmoeting Bernhard-Sukarno tot stand was gekomen. Hij nam een telefoongesprek vanuit het Witte Huis namens de ambassadeur dr. Zain aan en informeerde de chef-protocol van de Indonesische president dat JFK de beide heren bij elkaar wilde brengen. 'Ik weet dat zij elkaar vervolgens hebben ontmoet en gesproken. Ik weet alleen niet waar, maar dat weet Oltmans precies, want die wist die dagen meer dan ik', aldus oud-diplomaat Bob Tapiheru in de Haagse rechtszaal. Maar als het rijksorakel (de RVD**)** vervolgens verklaart dat Z.K.H. aan een geheugenstoornis lijdt ten aanzien van die ontmoeting,[116] dan sluit het Haagse journaille de rijen en slikt het kletsverhaal van de RVD voor zoete koek. Alleen Ronald Frisart is later naar Duitsland gereisd om voor de GPD een interview met Tapiheru te maken, waarin andermaal werd vastgesteld dat de ontmoeting wel degelijk had plaatsgehad. Napoleon noemde de historie reeds 'fabeltjes die men van tevoren overeen was gekomen'.

8 oktober 1996

Na het staatsbezoek van de Koningin en de twee prinsen van Oranje in Zuid-Afrika te hebben meegemaakt, trof ik bij thuiskomst opnieuw een verdraaid bericht aan in *De Journalist*. Ik schreef Verploeg dan ook: 'Ik heb in het geheel niet de steun van de NVJ in mijn gevecht met de Staat opgezegd, zoals je goed weet. Mocht ik die indruk hebben gewekt, is deze onjuist. Mijn opzegging betrof slechts de centen, de financiële steun van de NVJ, vanwege de jou bekende redenen.'

10 oktober 1996

Abram en Verploeg, het NVJ-duo, hebben mijn status als NVJ-lid thans verlaagd gezien de aanhef van hun boodschappen met 'Willem'. We zijn

115 Nadien ambassadeur in Boedapest.

116 Er zou zelfs een tweede ontmoeting worden georganiseerd, in Wenen.

nu echt terechtgekomen in een burgermansruzie, met schreeuwen over de heg.[117] Ongerijmde beschuldigingen? Laster? De NVJ-bonzen vergeten dat ik drie juristen als getuigen heb, die kunnen bevestigen dat mijn verwijten en beschuldigingen aan het adres van beide heren door feiten worden gestaafd. Ook mevrouw Pasman bereidt een manuscript voor. Daar zijn de hier vermelde notities uit mijn dagboeken slechts een voorlopertje van.

Inmiddels is de brochure *Liegen tegen Beatrix* tijdens de reis naar Zuid-Afrika verschenen. De gewraakte pagina's zijn geschrapt, ter wille van mevrouw Pasman en met medewerking van de uitgever, maar zeer *contre coeur*.

15 oktober 1996

Vandaag getuigde mr. F. Italianer, voormalig secretaris-generaal van Buitenlandse Zaken. Hij herinnerde zich niets meer van de affaire uit 1982, toen de Sovjet-consul-generaal in Antwerpen mij waarschuwde dat zijn Nederlandse collega aldaar, Jhr. E.M. Michiels van Kessenich, zich jegens hem buitengewoon laatdunkend over mij had uitgelaten. Italianer had 24 jaar geleden ten nadele van de heer Michiels van Kessenich maatregelen genomen die bovendien breed uitgemeten in *De Telegraaf* werden gepubliceerd. De goede baas kon op geen enkele manier meer over enig detail uitsluitsel geven. Zijn memorie was naar de knoppen, het mag een wonder worden genoemd dat hij nog wist waar het gerechtsgebouw stond.

Michiels van Kessenich, gepensioneerd, noemde onze gezamenlijke vriend Kouznetsov ‘een bijzonder mens’. Inderdaad had de Sovjetcollega indertijd gevraagd iets over mij te vertellen. Het antwoord van de Nederlandse diplomaat duurde dertig seconden, hooguit een minuut, en die seconden bevatten zoveel loftuitingen - ik was briljant, ik was een buitenbeentje, geen doorsneetype van een Nederlandse journalist - dat ik er rode oortjes van zou hebben gekregen als ik niet had geweten dat de gepensioneerde consul-generaal toneel speelde.

Verder getuigde de man onder ede dat de toenmalige brief van zijn chef Italianer over de affaire en mijn klacht bij minister Max van der Stoel bij hem niet als ‘een berisping’ was overgekomen. Hij was ook niet de bron voor het *Telegraaf*-artikel geweest, waarin het tegendeel werd beweerd.[118] Het is duidelijk dat het geen enkele zin heeft ambtena-

117 Zie bijlage 56.
118 Zie *De Telegraaf*, 14 augustus 1982.

ren van de buitenlandse dienst als getuigen te horen. Ze beschouwen het kennelijk als een fluitje van een cent eroplos te lullen en waarheid of feiten worden zelfs niet benaderd. We worden in de maling genomen en de advocaten van de Staat lachen in hun vuistje.

Bij thuiskomst lag de uitspraak van de Raad voor de Journalistiek in de bus over mijn klacht dat Piet Hagen een nieuw vijandig artikeltje in *De Journalist* had geschreven zonder bij mij na te gaan of verslaggever Olgun van de *Nieuwe Revu* mij wellicht uit verband had geciteerd. Het merkwaardige is dat Olgun, zonder mij dit te zeggen (en in tegenstelling tot hoe andere *Nieuwe Revu*-journalisten opereren) ons gesprek op de band scheen te hebben opgenomen. Nadat ik alarm had geslagen, heeft Hagen dit bandje bij Olgun opgevraagd, waaruit hij kon constateren dat de context van mijn uitspraken was vervalst. De Raad van de Journalistiek zegt in haar uitspraak dat ik de juistheid van het *Nieuwe Revu*-artikel niet heb betwist, maar als dat zo was had ik er geen zaak van gemaakt. Het feit was juist dat Olgun slechts een geamputeerd feit noteerde, waarvan de relevante andere helft was verdwenen.

16 oktober 1996

Gisteren ontstond een incident tussen rechter-commissaris Punt en mij. Nadat hij een uitspraak van advocaat Den Hertog bagatelliseerde met: ‘Den Hertog maakte maar een grapje...’ keek hij me aan en zei: ‘Ik geloof, dat u vindt dat ik het niet zo goed doe.’

‘Ik constateer inderdaad, dat de door u gepresenteerde weergaven van getuigenverhoren vervalsingen zijn.’

‘Dat neemt u terug!’, riep hij woedend.

‘Nee, dat doe ik zeker niet,’ antwoordde ik. ‘Worden we niet geacht de waarheid in deze rechtszaal te handhaven en liefst te spreken? U stelt een vraag. Ik geef naar waarheid antwoord. Neemt u mij dit kwalijk? Getuigen spreken hier een halfuur, soms een uur, en u produceert op de achterzijden van afgedankte kaarten een zogenaamd verslag van een of anderhalf A-viertje, wat in de verste verten niet weergeeft wat er daadwerkelijk is gezegd. Dit heet Haagse rechtspraak, met methoden die teruggaan tot de dagen dat prinses Wilhelmina werd aangehouden bij Goejanverwellesluis. Wilt u dat ik dit allemaal terugneem?’ Punt zweeg.

Vandaag kreeg ik een antwoord op de brief die ik Wim Kok schreef op 25 september 1996. De inhoud van mijn brief was als volgt geweest.

Gisteren verscheen in *NRC Handelsblad* de kop „Wantrouwen is slecht voor politici", zo had u verkondigd. Enkele dagen geleden hoorde ik u zeggen bij de algemene beschouwingen: „Ik prijs me gelukkig dat we in dit land rechtvaardig zijn, ook tegenover mensen die in dit land onderdak zoeken."
Men merkt onder bewindslieden blijkbaar niet meer dat er tegen de klippen op gelogen wordt, ook omdat „het apparaat der ambtenaren" hun superieuren cruciale informatie en vitale waarheid onthouden. U gaat er wellicht van uit dat er rechtvaardigheid in het koninkrijk heerst omdat u zelf ook een rechtvaardig man bent en er daarom geen reden tot wantrouwen behoeft te zijn. Ik geloof graag dat uw regering jegens asielzoekers en anderen zorgvuldig te werk gaat inzake hun vestiging hier. Maar ik ben in dit land geboren en getogen. Hoe rechtvaardig is het gezag jegens mij?
Tussen 1956 en 1996 ben ik regelrecht geterroriseerd door de overheid, mijn rechten als burger en journalist werden geschonden. Ik ben door de overheid voorgesteld als misdadiger en homoseksueel, ook al beweren ambtenaren kennelijk tegenover u dat dit allemaal onwaar is. Ik ben nu op mijn 71ste jaar gedwongen mijn gelijk met alle mij ter beschikking staande middelen te bewijzen. U als minister van Algemene Zaken, en de ministers Van Mierlo en Dijkstal, steken geen vinger uit om het walgelijke gedrag van ambtenaren, tot en met ministers uit vorige regeringen, maar ook uit uw eigen, huidige regering, te corrigeren in *Wiedergutmachung*. Stukken worden verduisterd en verdonkeremaand, de Wet Openbaarheid van Bestuur wordt niet als bedoeld uitgevoerd. En wat doet u? U blijft Oost-Indisch doof.
In tegenstelling tot de heer Lubbers, die op het laatst van zijn premierschap wel met mijn lot begaan was, hebt u geen flauw benul waar mijn zaak over gaat en u kijkt gewoon een andere kant op alsof u dit niet regardeert. U denkt in uw oppermachtigheid een bro-

Gisteren verscheen in *NRC Handelsblad* de kop ‘Wantrouwen is slecht voor politici’, zo had u verkondigd. Enkele dagen geleden hoorde ik u zeggen bij de algemene beschouwingen: ‘Ik prijs me gelukkig dat we in dit land rechtvaardig zijn, ook tegenover mensen die in dit land onderdak zoeken.’
Men merkt onder bewindslieden blijkbaar niet meer dat er tegen de klippen op gelogen wordt, ook omdat ‘het apparaat der ambtenaren’ hun superieuren cruciale informatie en vitale waarheid onthouden. U gaat er wellicht van uit dat er rechtvaardigheid in het koninkrijk heerst omdat u zelf ook een rechtvaardig man bent en er daarom geen reden tot wantrouwen behoeft te zijn. Ik geloof graag dat uw regering jegens asielzoekers en anderen zorgvuldig te werk gaat inzake hun vestiging hier. Maar ik ben in dit land geboren en getogen. Hoe rechtvaardig is het gezag jegens mij?
Tussen 1956 en 1996 ben ik regelrecht geterroriseerd door de overheid, mijn rechten als burger en journalist werden geschonden. Ik ben door de

overheid voorgesteld als misdadiger en homoseksueel, ook al beweren ambtenaren kennelijk tegenover u dat dit allemaal onwaar is. Ik ben nu op mijn 71ste jaar gedwongen mijn gelijk met alle mij ter beschikking staande middelen te bewijzen. U als minister van Algemene Zaken, en de ministers Van Mierlo en Dijkstal, steken geen vinger uit om het walgelijke gedrag van ambtenaren, tot en met ministers uit vorige regeringen, maar ook uit uw eigen, huidige regering, te corrigeren in *Wiedergutmachung*. Stukken worden verduisterd en verdonkeremaand, de Wet Openbaarheid van Bestuur wordt niet als bedoeld uitgevoerd. En wat doet u? U blijft Oost-Indisch doof.
In tegenstelling tot de heer Lubbers, die op het laatst van zijn premierschap wel met mijn lot begaan was, hebt u geen flauw benul waar mijn zaak over gaat en u kijkt gewoon een andere kant op alsof u dit niet regardeert. U denkt in uw oppermachtigheid een bro

chure, die exact op tijd waarschuwde dat het bezoek van de Koningin in Jakarta in de soep zou draaien, tussen de journalisten als oud vuil weg te kunnen smijten in een van uw spreekwoordelijk geworden woede-uitbarstingen. Natuurlijk kunt u doen of ik niet besta (terwijl we elkaar op reis in Zuid-Afrika in 1994 nog hebben gesproken). U staat zelf geheel buiten het onrecht mij aangedaan, tenminste tot 1994. Daarom begrijp ik niet, dat u werkeloos blijft toezien.

Met een groet, Willem Oltmans.

chure, die exact op tijd waarschuwde dat het bezoek van de Koningin in Jakarta in de soep zou draaien, tussen de journalisten als oud vuil weg te kunnen smijten in een van uw spreekwoordelijk geworden woedeuitbarstingen. Natuurlijk kunt u doen of ik niet besta (terwijl we elkaar op reis in Zuid-Afrika in 1994 nog hebben gesproken). U staat zelf geheel buiten het onrecht mij aangedaan, tenminste tot 1994. Daarom begrijp ik niet, dat u werkeloos blijft toezien.
Met een groet, Willem Oltmans.

Vandaag arriveerde dus een antwoord van Wim Kok, dat deze man mijns inziens ten voeten uit tekent. Twee regels: hij bevestigt de ontvangst van de brief van 25 september, welke hem geen aanleiding geeft tot een reactie. Een premier van het koninkrijk met een mond vol tanden! Wie laat in godsnaam iets dergelijk onbenulligs uitgaan?

8 november 1996

Ontmoeting met Jan Tromp, Jannie Groen en Stieven Ramdharie van *de Volkskrant* bij Höcker, Rueb & Doeleman in de kamer van Ellen Pasman. Ook Peter Nicolaï nam later aan het gesprek deel. Omdat Peter, Ellen en ik een week in Pretoria, Zuid-Afrika, onderzoek hadden verricht naar de achtergronden van mijn uitzetting uit dat land in 1992, informeerden wij de genoemde journalisten over een deel van de informatie die we hadden gevonden en waaruit definitief naar voren kwam, dat de uitwijzing het gevolg was van door in Den Haag ondernomen acties jegens mij vanaf 1986, toen ik voor het eerst een visum aanvroeg op de Zuid-Afrikaanse ambassade in Den Haag. Jan Tromp scheen voor het eerst in te zien - mede door de ernst waarmee Peter en Ellen mijn zaak benaderden - dat ik inderdaad een bonafide claim op de Staat heb.

Zuid-Afrikaanse inlichtingenbaas werd vaak voor journalist gewaarschuwd

'Nederland noemde Oltmans gevaarlijk'

Van onze verslaggever
Stieven Ramdharie

AMSTERDAM

In Pretoria was het een 'publick geheim' dat Willem Oltmans een dubbelspion was. De omstreden journalist, die vanaf 1986 in Zuid-Afrika werkte, zou zowel voor de CIA als de KGB actief zijn geweest. Waar die informatie vandaan kwam? Van een Nederlandse veiligheidsdienst, zo weet dr. C. Landman, inlichtingenbaas onder Roelof 'Pik' Botha.

Landman: 'In één voorval

'Of die informatie van de BVD kwam, kan ik nu niet zeggen'

Gesproken werd over 'allerlei' z
ken. 'Ook over Oltmans. Waarn
niet? Hij was toch geen bvlig
Wat er is gezegd, kan ik in dit st
dium niet bespreken. Als we infe
matie over Oltm
kregen

14 november 1996

Onze getuige uit Zuid-Afrika, Christo Landman, in 1986 tweede man op de Zuid-Afrikaanse ambassade in Den Haag, daarna hoofd van de afdeling clandestiene operaties van het Zuid-Afrikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken en vervolgens ambassadeur in Berlijn, legde vanmorgen voor mr. Punt de belofte af. Hij getuigt, gezien de gevoeligheid van de informatie, achter gesloten deuren. Den Hertog wilde natuurlijk eerst weten, waarom dit nodig was, puur om dwars te liggen. De man maakt zich al vijf jaar belachelijk met dit soort interrupties.

Landman vertelde voor hij als diplomaat naar Den Haag kwam, betrokken te zijn geweest bij een uiterst geheime eenheid van de Zuid-Afrikaanse staatspresident, welke de inlichtingendiensten van Zuid-Afrika coördineerde. Deze en andere functies legden hem bepaalde beperkingen op wat betreft zijn getuigenis in Den Haag. Ook de Zuid-Afrikaanse *Public Secrets Act*, een wet op ambtelijke geheimen, stond in de weg om in een openbare zitting van rechter-commissaris Punt alle informatie te verstrekken betreffende mijn zaak.

Hij behandelde indertijd op de ambassade in Den Haag de politieke zaken en de belangen van de inlichtingendiensten. Toen ik om een visum kwam vragen in 1986 had ik eerst de diplomaat Edward Heath ontmoet en pas later Landman zelf. Landman hield wekelijks contact met het ministerie van Buitenlandse Zaken en de Haagse inlichtingendiensten. De ambassade kreeg prompt bezoek van een vooraanstaande Nederlandse ex-NAVO-generaal en twee andere hoge ambtenaren. Er werd op gewezen dat mij geen visum moest worden verstrekt omdat dit schadelijk zou zijn voor de betrekkingen tussen Zuid-Afrika en Nederland. Ook werd een verkapt dreigement geuit, dat de toegestane positie van de Zuid-Afrikaanse ambtenaar der inlichtingendiensten op de ambassade

gevaar zou kunnen lopen indien anders werd besloten. Ik werd bij de Zuid-Afrikaanse diplomatie zelfs voorgesteld als een dubbelagent van CIA en KGB.

De lezer zal zich wellicht in kunnen denken hoe je je tien jaar later voelt wanneer je dit soort mededelingen in een rechtszaal over je persoon moet aanhoren. Slechts baron Von Münchausen zou ze in absurditeit kunnen overtreffen.

Zo werden opnieuw een paar uur, ditmaal in verhoorkamer 305, volgekletst. Kwam ik daardoor dichter tot mijn doel? Rechter Punt hoorde het allemaal aan en concludeerde dat hij op een dag waarschijnlijk zelf met een zogenaamde rogatoire onderzoekscommissie naar Pretoria zou moeten vertrekken om nader onderzoek te verrichten. Dit deelde ik later aan Arjen Paans van het *Algemeen Dagblad* mee die er een opgesmukt stukje van maakte.

Oltmans- 'circus' naar Zuid-Afrika

'Sleutel bewijsvoering ligt mogelijk in Pretoria'

Door Arjen Paans

Den Haag - Het proces dat journalist Willem Oltmans voert tegen de staat der Nederlanden verhuist binnenkort wellicht naar Zuid-Afrika. Om te bewijzen dat het ministerie van Buitenlandse Zaken hun cliënt tot aan de Kaap achtervolgen, willen de drie advocaten van de 72-jarige Oltmans zeven Zuid-Afrikaanse getuigen aan een verhoor laten onderwerpen.

Ook meende Punt dat we er waarschijnlijk goed aan zouden doen via een kort geding 'een eis tot vermeerdering' in te dienen. Dit bracht landsadvocaat Den Hertog ertoe tegen de rechter-commissaris uit te roepen: 'Bent u nu de vierde advocaat van de heer Oltmans geworden?'

Docters beticht van meineed in zaak-Oltmans

Van onze verslaggevers

AMSTERDAM

De advocaten van journalist Willem Oltmans beschuldigen procureur-generaal Docters van Leeuwen van meineed in de zaak die Oltmans

De Volkskrant opende op de voorpagina met de voorgenomen klacht van mijn advocaten tegen A. Docters van Leeuwen vanwege meineed inzake

de BVD-dossiers. Deze zaak was door obstructie vanuit mijn eigen kamp een halfjaar vertraagd, maar beter laat dan nooit. Henk Hofland belde al vroeg. ‘Wim, dit is een betekenisvolle publicitaire doorbraak, die *de Volkskrant* je leverde.’

26 november 1996

Vandaag hebben Peter Nicolaï, Ellen Pasman en H.W.E. Vermeer in Nieuwspoort een persconferentie gegeven. De uitgegeven verklaring staat voor het eerst op papier van hun eigen kantoor, want professor Nicolaï en mevrouw Pasman hebben het kantoor Höcker, Rueb & Doeleman inmiddels verlaten en een eigen kantoor gevestigd, aan de Oranje Nassaulaan 53 te Amsterdam.[119] Ik had mijn brochure dus toch niet hoeven censureren.

DE JOURNALIST 15-11-96 7

Advocaten Oltmans zelfstandig verder

De Amsterdamse advocaten mr. P. Nicolaï en mr. Ellen Pasman zullen de verdediging van de journalist Willem Oltmans in zijn geding tegen de Staat zelfstandig voortzetten. Zij verlaten het kantoor Höcker, Rueb en Doeleman en beginnen nog dit jaar een eigen kantoor. Volgens mr. Nicolaï is dit besluit ingegeven door privéredenen. Hij wil niet zeggen of dit besluit te maken heeft met het meningsverschil met de NVJ. Volgens Oltmans zelf is dat wel het geval. Het kantoor Höcker, Rueb en Doeleman zou gezwicht zijn voor de kritiek van de NVJ op Oltmans en zijn beide advocaten. Willem Oltmans besloot in september de eer aan zich te houden en verder af te zien van financiering zijn van verdediging door de NVJ. Nicolaï wil niet zeggen wie de verdediging van Oltmans in zijn jarenlange strijd tegen de Staat verder financiert. De NVJ heeft het afgelopen jaar meer dan een ton in deze zaak gestoken. Inmiddels heeft Oltmans een vlugschrift op krantenformaat doen verschijnen bij uitgeverij Papieren Tijger. Daarin worden niet alleen oud-ministers als Van der Stoel en Kooijmans voor leugenaar uitgemaakt, maar krijgt ook de NVJ de volle laag. Voorzitter Ron Abram en algemeen-secretaris Hans Verploeg worden beschuldigd van achterbaks gekonkel.□

Advocaten Oltmans zelfstandig verder
Da Amsterdamse advocaten mr. P. Nicoleï en mr. Ellen Pasman zullen de verdediging ven de journalist Willem Oltmans in zijn geding tegen de Staat zelfstandig voortzetten. Zij verlaten het kantoor Höcker, Rueb en Doeleman en beginnen nog dit jaar een eigen kantoor. Volgens mr. Nicolaï is dit besluit ingegeven door privéredenen. Hij wil niet zeggen of dit besluit te maken heeft met het meningsverschil met de NVJ. Volgens Oltmans zelf is dat wel het gevel. Het kantoor Höcker, Rueb en Doeleman zou gezwicht zijn voor de kritiek van de NVJ op Oltmans en zijn beide advoceten. Willem Oltmans besloot in september de eer een zich te houden en verder af te zien van financiering zijn van verdediging door de NVJ. Nicolaï wil niet zeggen wie de verdediging van Oltmans in zijn jarenlange strijd tegen de Staat verder financiert. De NVJ heeft het afgelopen Jaar meer dan een ton in deze zaak gestoken. Inmiddels heeft Oltmans een vlugschrift op krantenformaat doen verschijnen bij uitgeverij Pepteren Tijger. Daarin worden niet alleen oud-ministers als Van dar Stool en

119 Zie bijlage 57.

Kooijmans voor leugenaar uitgemaakt, maar krijgt ook de NVJ de volle laag. Voorzitter Ron Abram en algemeen-secretaris Hans Verploeg worden beschuldigd van achterbaks gekonkel.■

Intussen heb ik van Tommy Wieringa en diens vrienden de eerste Austerlitz-prijs voor onbuigzaamheid in de journalistiek ontvangen.

Oltmans verhevigt zijn offensief tegen Staat

Den Haag (anp) – Willem Oltmans gaat in kort geding proberen alvast een voorschot te krijgen op de schadevergoeding die hij van de Staat eist. De journalist meent recht te hebben op enige miljoenen guldens, omdat de overheid hem altijd zou hebben gedwarsboomd in zijn werk.

Oltmans en zijn advocaten Vermeer, Nicolai en Pasman maakten gisteren bekend de zaak ook niet langer tegen het ministerie van Buitenlandse Zaken alleen te willen voeren, maar ook de departementen van Algemene Zaken en Binnenlandse Zaken verantwoordelijk te stellen.
De klacht wegens meineed tegen voorzitter Docters van Leeuwen van het college van procureurs-generaal is inmiddels officieel ingediend bij de officier van justitie in Den Haag.
Docters zou onder meer ten onrechte hebben gezegd dat de Binnenlandse Veiligheidsdienst, de BVD, geen contact onderhield met haar Zuid-Afrikaanse zusterorganisatie.
Inmiddels heeft een Zuid-Afrikaanse overheidsfunctionaris verklaard dat dit wel zo was. Oltmans en zijn advocaten zijn er verder achter gekomen dat 'een generaal en twee anderen' uit Nederland druk op Zuid-Afrika hebben uitgeoefend om Oltmans dat land uit te zetten. Zuid-Afrika verlengde Oltmans visum niet en zette hem inderdaad het land uit.
Oltmans en zijn raadslieden stelden dat een onderzoek door de rijksrecherche naar de generaal en zijn aanhang op zijn plaats is, omdat hier 'op onwettige en onbevoegde wijze is gepoogd journalistiek werkt te voorkomen'. Zij overwegen een aparte schadeclaim wegens deze affaire.
Van een aanklacht wegens meineed tegen oud-minister Van den Broek is afgezien. Oltmans wil Van den Broek weer oproepen en hem confronteren met nieuwe feiten. Ook oud-premier Lubbers kan waarschijnlijk op een nieuwe oproep rekenen.

Oltmans verhevigt zijn offensief tegen Staat
Den Haag (anp) - Willem Oltmans gaat in kort geding proberen alvast een voorschot te krijgen op de schadevergoeding die hij van de Staat eist, De journalist meent recht te hebben op enige miljoenen guldens, omdat de overheid hem altijd zou hebben gedwarsboomd in zijn werk.
Oltmans en zijn advocaten Vermeer, Nicolai en Pasman maakten gisteren bekend de zaak ook niet langer tegen het ministerie van Buitenlandse Zaken alleen te willen voeren, maar ook de departementen van Algemene Zaken en Binnenlandse Zaken verantwoordelijk te stellen.
De klacht wegens meineed tegen voorzitter Dorters van Leeuwen van het college van procureursgeneraal is inmiddels officieel ingediend bij de officier van justitie in Den Haag.
Docters zou onder meer ten onrechte hebben gezegd dat de Binnenlandse Veiligheidsdienst, de BVD, geen contact onderhield met haar Zuid-Afrikaanse zusterorganisatie.
Inmiddels heeft een Zuid-Afrikaanse overheidsfunctionaris verklaard dat dit wel zo was. Oltmans en zijn advocaten zijn er verder achter gekomen dat ‘een generaal en twee anderen’ uit Nederland druk op Zuid-Afrika

hebben uitgeoefend om Oltmans dat land uit te zetten. Zuid-Afrika verlengde Oltmans visum niet en zette hem inderdaad het land uit. Oltmans en zijn raadslieden stelden dat een onderzoek door de rijksrecherche naar, de generaal en zijn aanhang op zijn plaats is, omdat hier 'op onwettige en onbevoegde wijze is gepoogd journalistiek werkt te voorkomen'. Zij overwegen een aparte schadeclaim wegens deze affaire.

Van een aanklacht wegens meineed tegen oud-minister Van den Broek is afgezien. Oltmans wil Van den Broek weer oproepen en hem confronteren met nieuwe feiten. Ook oud-premier Lubbert kan waarschijnlijk op een nieuwe oproep rekenen.

16 december 1996

Voortdurende wrijving met Ellen Pasman, omdat het toegezegde kort geding, waar ik mee akkoord ging om van de Staat een voorschot af te dwingen, iedere keer opnieuw wordt uitgesteld. Begrijp er niets van. De vakantietijd lijkt te beginnen. Waarom draait die zaak niet? Ellen vertrekt zelf binnenkort naar haar vakantiehuis in de Pyreneeën. Wat dan?

19 december 1996

Advocaat Den Hertog legt opnieuw schriftelijk vast dat de Staat blijft betwisten onrechtmatig jegens mij te hebben gehandeld.[120] De verschillende getuigenverklaringen hebben daar volgens hem geen verandering in gebracht.

120 Zie bijlage 58.

Ik schreef de minister-president Wim Kok andermaal:

Zeer geachte heer Kok,

Opnieuw ontvingen mijn advocaten Nicolaï, Pasman en Vermeer een brief namens de Staat, de heer Van Mierlo en het kantoor van de landsadvocaat, dat er nooit onrechtmatig jegens mij is gehandeld en dat we er maar vrolijk over door moeten procederen. We gaan daarmee het zesde jaar in. De Staat gebruikt daarvoor belastinggeld.
Misschien hebt u opnieuw geen behoefte te reageren, maar u kunt later nooit zeggen – ook niet wanneer het nodig zal zijn u en de heer Van Mierlo als getuigen op te roepen – *„Wir haben es nicht gewußt!"*

Hoogachtend, Willem Oltmans

Zeer geachte heer Kok,
Opnieuw ontvingen mijn advocaten Nicolaï, Pasman en Vermeer een brief namens de Staat, de heer Van Mierlo en het kantoor van de landsadvocaat, dat er nooit onrechtmatig jegens mij is gehandeld en dat we er maar vrolijk over door moeten procederen. We gaan daarmee het zesde jaar in. De Staat gebruikt daarvoor belastinggeld.
Misschien hebt u opnieuw geen behoefte te reageren, maar u kunt later nooit zeggen - ook niet wanneer het nodig zal zijn u en de heer Van Mierlo als getuigen op te roepen - *'Wir haben es nicht gewußt!'*
Hoogachtend, Willem Oltmans

14 januari 1997

Antwoord van Kok ontvangen. Zijn brief was als volgt.

Zeer geachte heer Oltmans,

Hierbij bevestig ik de ontvangst van uw brief. d.d. 19 december 1996. Op de inhoud van de brief ga ik echter niet in, aangezien deze uw rechtszaak tegen de Staat betreft en correspondentie daarover via de landsadvocaat loopt.

Met de meeste hoogachting,
W. Kok.[121]

Zeer geachte heer Oltmans,
Hierbij bevestig ik de ontvangst van uw brief. d.d. 19 december 1996. Op de inhoud van de brief ga ik echter niet in, aangezien deze uw rechtszaak tegen de Staat betreft en correspondentie daarover via de landsadvocaat loopt.
Met de meeste hoogachting,
W. Kok.[121]

121 Ik reageerde op 18 januari met een nieuwe hartekreet, waarin ik de feiten nogmaals op een rijtje zette.

15 januari 1997

‘Voor de goede orde bevestig ik’, aldus Ellen Pasman, ‘dat volgens de laatste berichten het kort geding zal dienen op 28 januari 1997 om 12.00 uur bij de president van de Haagse Rechtbank Van Delden. Bijgaand zend ik ook de dagvaarding.’ Godzijdank, er zit eindelijk schot in.

31 januari 1997

Bezoek van anderhalf uur met Peter Nicolaï en Ellen Pasman bij oudpremier Ruud Lubbers in diens woning te Rotterdam. Ria Lubbers bracht een blad met koffie binnen. We zaten in zijn werkkamer op de eerste etage. Hij was open en recht door zee. Hij zei dat ik iemand was waarbij aanvankelijk alles uitstekend en vlot verliep, maar dan kon er opeens iets gebeuren, en dan werd ik 'vilein' en ging met messen steken.

Ik antwoordde dat ik alleen heftig reageerde en inderdaad zonder aanzien des persoons, wanneer er bedrog of andere onbehoorlijke zaken in het geding waren, en dat het merendeel van mijn relaties al veertig of vijftig jaar duurden.

We kwamen op Zuid-Afrika. Hij vertelde mij in 1994 mee op reis te hebben genomen omdat er eindelijk jegens mij gewoon diende te worden gedaan. 'Uiteindelijk bestond de mening, dat u een gevaar vormde om mee op reis te nemen', aldus Lubbers. Hij noemde in het rijtje van organisaties die me als een gevaar beschouwden ook 'het Hof'. Op mijn opmerking dat ik het nodige te verduren had gehad van Buitenlandse Zaken en de inlichtingendiensten ging hij niet in. Hij dacht dat Wim Kok geen belangstelling had voor mijn precaire situatie en er geen zin in had om zich ermee te bemoeien; hij had weinig tijd en mijn zaak irriteerde hem.

In het algemeen schetste hij mijn proces als een *mission impossible*. Hij adviseerde om het kamerlid Wallage te benaderen en vooral om opnieuw, liefst met de NVJ>/SC>, MET DEZE AFFAIRE NAAR DE KAMERCOMMISSIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN TE GAAN. DAN WORDT HANS VAN MIERLO OP HET MATJE GEROEPEN. 'ER ZIJN DE NODIGE MENSEN GEWEEST DIE BEGREPEN DAT IK JOUW SITUATIE PROBEERDE TE NORMALISEREN,' ALDUS DE EX-PREMIER, 'EN DAN KREEG IK VRAGEN ALS "WAAR STA JE RUUD, WAT MOET JE MET DIE OLTMANS?"' IK BENADRUKTE DAT ZULKE OPMERKINGEN VOORTKWAMEN UIT DOOR DE HAAGSE OVERHEID VERSPREIDE LEUGENS. NICOLAÏ ZEI: 'WE KREGEN EEN DOCUMENT DAT OLTMANS IN 1962 IN EEN AMERIKAANSE GEVANGENIS ZOU HEBBEN GEZETEN VOOR EEN VERMEEND ZEDENDELICT.'ZIE BIJLAGE 59.

Misschien was het hoogtepunt van ons bezoek het moment dat Lubbers, sprekende over Zuid-Afrika, zich liet ontvallen dat mijn problemen daar, culminerend in de uitzetting, feitelijk in Den Haag hadden gespeeld. Hetzelfde gold voor het niet meereizen met Beatrix naar Indonesië. Ik vertelde dat zowel Mangosutho Buthelezi van Binnenlandse Zaken van Zuid-Afrika als minister Ali Alatas van Buitenlandse Zaken

van Indonesië mij dit zonder meer duidelijk hadden gemaakt. Lubbers verklaarde dit met zulk een ongekende zekerheid, dat Peter en Ellen hier hogelijk verbaasd over waren. Rechter Punt wilde immers dat wij aantoonden dat de rode kaart van Luns ook recentelijk nog werkte. Ziehier, de ex-premier droeg onverwachts een mening aan die van gewicht zou kunnen zijn in ons gevecht. Tenslotte ressorteerde de Inlichtingendienst Buitenland (IBD), onder hem als een onderdeel van Algemene Zaken. Lubbers is in een buitengewoon sterke positie een dergelijke opinie te verkondigen. Afgesproken werd dat de advocaten in contact met Lubbers zouden blijven.

8 februari 1997

In Den Haag heeft de Staat zich met man en macht ingespannen om te voorkomen dat ik via een kort geding een eis tot vermeerdering (voorschot) zou kunnen binnenhalen. De vertragingstactiek van het kantoor van de keurige landsadvocaat, optredend volgens het befaamde Madurodamse model, wordt ingegeven door mijn leeftijd. Maar als gezegd, een twintig jaar jongere wettige erfgenaam zal de zaak wanneer ik van het toneel zou verdwijnen onherroepelijk overnemen en voortzetten. De tegenpartij heeft het voor elkaar gekregen dat noch een kort geding, noch de getuigenverhoren in mijn zaak zullen plaatshebben totdat de rechter heeft beslist in mijn aanvraag om een voorschot. Wat ik hoopte - dat ik uiterlijk in december vorig jaar via een kort geding een eerste schadeloosstelling als aanbetaling zou binnenkrijgen - heeft de Staat dus handig weten te voorkomen. Het team van Den Hertog klopt zichzelf op de borst, maar het is natuurlijk een nieuwe ploertenstreek.

Reeds op 3 februari is een aanvraag bij de rijksrecherche ingediend om een onderzoek in te stellen naar de leugens van Docters van Leeuwen.[123]

10 februari 1997

Gesprek in Leiden met leden van het Leidse mensenrechtendispuut, waaronder beschermheer professor mr. H.G. Schermers en preses Guillaume Teerling. Omdat de fameuze keurige oud-minister Peter Kooijmans verbonden is aan de Leidse Faculteit der Rechtsgeleerdheid had ik dringend verzocht hem aanwezig te doen zijn, opdat voor eens en voor

123 Zie bijlage 60.

altijd zou kunnen worden vastgesteld of hij als rechter bij het Internationale Hof in Den Haag wellicht ook aan geheugenstoornis lijdt of niet. Maar laf als deze figuren vaker zijn, liet hij verstek gaan.

Wel was de filmploeg van Theo van Gogh in Leiden aanwezig. Hij maakt een film over mijn proces, die mogelijk in 1998 gereed zal zijn.

12 februari 1997

De suggestie van Lubbers om met de NVJ opnieuw naar de kamercommissie van Buitenlandse Zaken te gaan en Van Mierlo ter verantwoording te roepen, hebben de advocaten op de rails gezet. Dit is des te meer noodzakelijk omdat ik in feite tegen één ambtenaar op Buitenlandse Zaken procedeer: P.G.L. van Velzen, de hoeder van de documentenwinkel op het ministerie. Ik heb Abram en Verploeg geschreven. 'Ik vraag niet om centen, maar ik vaag om NVJ-hulp; om wat in 1993 mislukte bij mijnheer Kooijmans, in 1997 te herhalen bij Hans van Mierlo.'

14 februari 1997

Het kostte zeer veel moeite om telefonisch contact tot stand te brengen tussen Peter Nicolaï en de voorzitter van de NVJ, Ron Abram.

Met Verploeg is voorlopig nog geen land te bezeilen wanneer de naam Oltmans valt. Hem heb ik te vaak een spiegel voorgehouden. Verploeg wil alleen zich weer voor de zaak inzetten als ik excuses aan hem maak voor al het lelijks dat ik in het jongste verleden over hem heb gezegd. Dit lelijks bestond voornamelijk uit man en paard noemen en eerlijk zijn. Voor Verploeg schijnt dit zoiets ongewoons en onacceptabels te zijn dat ik eerst in het stof moet bijten. Pas dan is hij bereid de verplichtingen van mijn vakorganisatie jegens mij te vervullen. Dit was in het kort de boodschap van Abram aan Nicolaï.

Met Ellen Pasman willen Abram en Verploeg eveneens liever geen contact hebben, omdat deze dame hen te veel aan mij doet denken. Ook zij geeft hen de wind van voren en weet exact wat ze op hun kerfstok hebben. In dit opzicht is Peter Nicolaï 'diplomatieker'. Hij zal in een veel eerder stadium het Brest-Litovsk-dictum van Lenin hanteren dan Ellen of ik. Al zit ik er nu weer dicht tegenaan wat Verploeg betreft.[124] Peter zal hem benaderen om een formule uit te werken waarbij we de eis van excuses zullen inwilligen zonder een openlijke knieval te maken of oneerlijk zoete broodjes te bakken. Ga er maar aan staan. Overigens ben

124 Zie bijlage 61.

ik eerder bereid Hans Verploeg (die me bij tijd en wijle zeer krachtdadig heeft geholpen) dienaangaande tegemoet te komen, dan types als Docters van Leeuwen of Max van der Stoel, die zich in naam van het koninkrijk als ordinaire waarheidsvervalsers hebben ontpopt.

Ellen Pasman heeft een zeer tactische en toch duidelijke brief aan oudpremier Lubbers geschreven om te zien of hij alsnog bereid zou zijn onze strijd een zetje in de goede richting te geven.

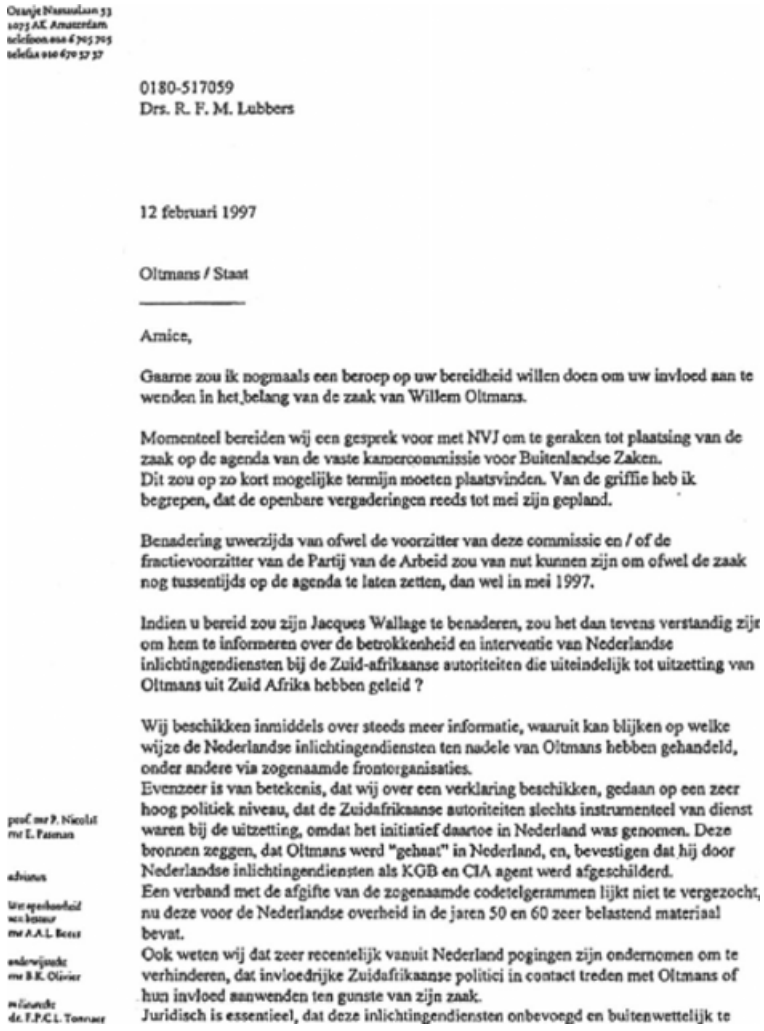

Oranje Nassaulaan 53
1075 AK Amsterdam
telefoon 020 6 705 705
telefax 020 670 57 57

0180-517059
Drs. R. F. M. Lubbers

12 februari 1997

Oltmans / Staat

Amice,

Gaarne zou ik nogmaals een beroep op uw bereidheid willen doen om uw invloed aan te wenden in het belang van de zaak van Willem Oltmans.

Momenteel bereiden wij een gesprek voor met NVJ om te geraken tot plaatsing van de zaak op de agenda van de vaste kamercommissie voor Buitenlandse Zaken.
Dit zou op zo kort mogelijke termijn moeten plaatsvinden. Van de griffie heb ik begrepen, dat de openbare vergaderingen reeds tot mei zijn gepland.

Benadering uwerzijds van ofwel de voorzitter van deze commissie en / of de fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid zou van nut kunnen zijn om ofwel de zaak nog tussentijds op de agenda te laten zetten, dan wel in mei 1997.

Indien u bereid zou zijn Jacques Wallage te benaderen, zou het dan tevens verstandig zijn om hem te informeren over de betrokkenheid en interventie van Nederlandse inlichtingendiensten bij de Zuid-afrikaanse autoriteiten die uiteindelijk tot uitzetting van Oltmans uit Zuid Afrika hebben geleid ?

Wij beschikken inmiddels over steeds meer informatie, waaruit kan blijken op welke wijze de Nederlandse inlichtingendiensten ten nadele van Oltmans hebben gehandeld, onder andere via zogenaamde frontorganisaties.
Evenzeer is van betekenis, dat wij over een verklaring beschikken, gedaan op een zeer hoog politiek niveau, dat de Zuidafrikaanse autoriteiten slechts instrumenteel van dienst waren bij de uitzetting, omdat het initiatief daartoe in Nederland was genomen. Deze bronnen zeggen, dat Oltmans werd "gehaat" in Nederland, en, bevestigen dat hij door Nederlandse inlichtingendiensten als KGB en CIA agent werd afgeschilderd.
Een verband met de afgifte van de zogenaamde codetelgerammen lijkt niet te vergezocht, nu deze voor de Nederlandse overheid in de jaren 50 en 60 zeer belastend materiaal bevat.
Ook weten wij dat zeer recentelijk vanuit Nederland pogingen zijn ondernomen om te verhinderen, dat invloedrijke Zuidafrikaanse politici in contact treden met Oltmans of hun invloed aanwenden ten gunste van zijn zaak.
Juridisch is essentieel, dat deze inlichtingendiensten onbevoegd en buitenwettelijk te

prof. mr P. Nicolaï
mr E. Patman

adviscurs

Wet openboorheid van bescaet
mr A.A.L. Beets

anderwijsteche
dr. F.P.C.L. Tonnaer

Oranje Nassaulaan 53
105 AK Amseerdam
telefax 020 670 57 57
prof. mr P. Nicolaï
mr E. Patman
adviscurs
Wet openboorheid
van bescaet
mr A.A.L. Beets
anderwijsteche
dr.F.P.C.L. Tonnaer
0180-517059

Drs. R.F.M. Lubbers
12 februari 1997
Oltmans / Staat
Amice,
Gaarne zou ik nogmaals een beroep op uw bereidheid willen doen om uw invloed aan te wenden in het belang van de zaak van Willem Oltmans. Momenteel bereiden wij een gesprek voor met NVJ om te geraken tot plaatsing van de zaak op de agenda van de vaste kamercommissie voor Buitenlandse Zaken.
Dit zou op zo kort mogelijke termijn moeten plaatsvinden. Van de griffie heb ik begrepen, dat de openbare vergaderingen reeds tot mei zijn gepland.

Benadering uwerzijds van ofwel de voorzitter van deze commissie en / of de fractievoorzitter van de Partij van de Arbeid zou van nut kunnen zijn om ofwel de zaak nog tussentijds op de agenda te laten zetten, dan wel in mei 1997.
Indien u bereid zou zijn Jacques Wallage te benaderen, zou het dan tevens verstandig zijn om hem te informeren over de betrokkenheid en interventie van Nederlandse inlichtingendiensten bij de Zuid-afrikaanse autoriteiten die uiteindelijk tot uitzetting van Oltmans uit Zuid Afrika hebben geleid?

Wij beschikken inmiddels over steeds meer informatie, waaruit kan blijken op welke wijze de Nederlandse inlichtingendiensten ten nadele van Oltmans hebben gehandeld, onder andere via zogenaamde frontorganisaties.
Evenzeer is van betekenis, dat wij over een verklaring beschikken, gedaan op een zeer hoog politiek niveau, dat de Zuidafrikaanse autoriteiten slechts instrumenteel van dienst waren bij de uitzetting, omdat het initiatief daartoe in Nederland was genomen. Deze bronnen zeggen, dat Oltmans werd ‘gehaat’ in Nederland, en, bevestigen dat hij door Nederlandse inlichtingendiensten als KGB en CIA agent werd afgeschilderd. Een verband met de afgifte van de zogenaamde codetelgerammen lijkt niet te vergezocht, nu deze voor de Nederlandse overheid in de jaren 50 en 60 zeer belastend materiaal bevat.
Ook weten wij dat zeer recentelijk vanuit Nederland pogingen zijn ondernomen om te verhinderen, dat invloedrijke Zuidafrikaanse politici in contact treden met Oltmans of hun invloed aanwenden ten gunste van zijn zaak.
Juridisch is essentieel, dal deze inlichtingendiensten onbevoegd en buitenwettelijk te

werk zijn gegaan, en ook nog de geheimhoudingsplicht hebben geschonden tegenover derden. Voor de aanleg van dossiers over en van Oltmans' handel en wandel door de BVD bestond geen wettelijke grondslag, nu hij geen object van onderzoek in de zin van de wet was en is, volgens mr Docters van Leeuwen, welk standpunt juist is.
Dat zou dus een onderzoek rechtvaardigen naar de betrokkenheid van en het functioneren van deze diensten in het algemeen en in deze zaak in het bijzonder.

Wellicht kunt u dan ook de aandacht vestigen op hetgeen is gepasseerd voor het staatsbezoek van koningin Beatrix aan Indonesie in 1995.
Uw verklaring, dat het vaststaat dat de Nederlandse regering heeft verhinderd dat Oltmans mee zou gaan, is ook bevestigd door de minister van Buitenlandse Zaken van Indonesie en de ambassadeur te Den Haag.
Minister Alatas heeft om die reden op 20 januari 1996, volgens onze informatie, op minister Van Mierlo een beroep gedaan om het hinderen van Oltmans te staken. Of 40 jaar 'treiteren'nog niet genoeg was geweest, zo heeft hij hem gezegd. Voorts hebben wij uit andere bron vernomen, dat Van Mierlo vragen over de gang van zaken bij diot staatsbezoek hoogst onplezierig vindt en uit de weg gaat. In dit verband rijst dan ook de vraag in hoeverre hij juiste informatie heeft verschaft waar het betreft de gepretendeerde inspanningen die het ministerie zou hebben betracht om Indonesie alsnog ene visum aan Oltmans te doen verstrekken.

Ik sprak u ook over de smet die nog steeds ligt op de naam Oltmans bij het ministerie.
Nog steeds zijn er journalisten, diplomaten, oud-diplomaten die vrezen, dat hun relatie met Buitenlandse Zaken ernstig beschadigd raakt, indien zij zich, zoals een hunner mij mededeelde, in het "Oltmanskamp zouden begeven."
Ook grijpen zij alle terug op het Nieuw Guinea conflict als oorzaak. Wel bevestigen zij de juistheid van de weergave van incidentendoor Oltmans, maar vrezen, indien zij, daarvoor uitkomen, tegenwerking.
Naar ik vermoed, zijn deze gegevens in beginsel ook bruikbaar voor de benadering van minister van Mierlo.
Ik zal u daarover in elk geval nog nader berichten.

Ik kan u in dat verband nogmaals bevestigen, dat Oltmans bereid is geen ruchtbaarheid te geven aan het treffen van een regeling.
Dit is ook reeds in mei 1996 met G.J. Wolffensperger, die mij toen mededeelde namens de minister contact met mij te zoeken.
Elementen van een regeling zijn toen ook besproken. Helaas bleek de minister toch niet voldoende geinteresseerd in de zaak om daadwerkelijk tot actie te komen.

Tot nader overleg ben ik gaarne bereid.

Met vriendelijke groet,

Ellen Pasman

werk zijn gegaan, en ook nog de geheimhoudingsplicht hebben geschonden tegenover derden. Voor de aanleg van dossiers over en van Oltmans' handel en wandel door de BVD bestond geen wettelijke grondslag, nu hij geen object van onderzoek in de zin van de wet was en is, volgens mr Docters van Leeuwen, welk standpunt juist is.
Dat zou dus een onderzoek rechtvaardigen naar de betrokkenheid van en het functioneren van deze diensten in het algemeen en in deze zaak in het bijzonder.
Wellicht kunt u dan ook de aandacht vestigen op hetgeen is gepasseerd voor het staatsbezoek van koningin Beatrix aan Indonesie in 1995.
Uw verklaring, dat het vaststaat dat de Nederlandse regering heeft verhinderd dat Oltmans mee zou gaan, is ook bevestigd door de minister van Buitenlandse Zaken van Indonesie en de ambassadeur te Den Haag.
Minister Alatas heeft om die reden op 20 januari 1996, volgens onze informatie, op minister Van Mierlo een beroep gedaan om het hinderen van Oltmans te staken. Of 40 jaar 'treiteren' nog niet genoeg was geweest,

zo heeft hij hem gezegd. Voorts hebben wij uit andere bron vernomen, dat Van Mierlo vragen over de gang van zaken bij diot staatsbezoek hoogst onplezierig vindt en uit de weg gaat. In dit verband rijst dan ook de vraag in hoeverre hij juiste informatie heeft verschaft waar het betreft de gepretendeerde inspanningen die het ministerie zou hebben betracht om Indonesie alsnog ene visum aan Oltmans te doen verstrekken.
Ik sprak u ook over de smet die nog steeds ligt op de naam Oltmans bij het ministerie. Nog steeds zijn er journalisten, diplomaten, oud-diplomaten die vrezen, dat hun relatie met Buitenlandse Zaken ernstig beschadigd raakt, indien zij zich, zoals een hunner mij mededeelde, in het 'Oltmanskamp zouden begeven.'
Ook grijpen zij alle terug op het Nieuw Guinea conflict als oorzaak. Wel bevestigen zij de juistheid van de weergave van incidentendoor Oltmans, maar vrezen, indien zij, daarvoor uitkomen, tegenwerking.
Naar ik vermoed, zijn deze gegevens in beginsel ook bruikbaar voor de benadering van minister van Mierlo.
Ik zal u daarover in elk geval nog nader berichten.
Ik kan u in dat verband nogmaals bevestigen, dat Oltmans bereid is geen ruchtbaarheid te geven aan het treffen van een regeling.
Dit is ook reeds in mei 1996 met G.J. Wolffensperger, die mij toen mededeelde namens de minister contact met mij te zoeken.
Elementen van een regeling zijn toen ook besproken. Helaas bleek de minister toch niet voldoende geinteresseerd in de zaak om daadwerkelijk tot actie te komen.
Tot nader overleg ben ik gaarne bereid.
Met vrlendelijke groet,
Ellen Pasman

19 februari 1997

Ellen Pasman heeft op het partijcongres van de PvdA met Jacques Wallage en andere politici gesproken. Oud-premier Lubbers had Wallage eveneens gebeld. Deze PvdA-politicus had Lubbers gezegd dat mijn zaak al eens was besproken door de Commissie voor Inlichtingendiensten en Veiligheidsdiensten en het dossier als gesloten werd beschouwd. Er zou dus sprake moeten zijn van nieuwe informatie. Lubbers had Wallage verzekerd dat mijn advocaten daar nu over beschikten. Ook blijkt oud-premier Lubbers aan Hans van Mierlo te hebben geschreven dat het aanbeveling verdiende om mijn bijstandsuitkering om te zetten in een reguliere AOW-toelage. De oud-premier had er bij de minister van Buitenlandse Zaken op gewezen dat een dergelijke omzetting per saldo de Staat geen cent extra zou kosten. Ik dacht: Zo gaat dit dus bij de Haagse kruideniers onder elkaar.

Lubbers waarschuwde Ellen ook dat ruchtbaarheid aan de omzetting schadelijk zou zijn. Ten eerste zou dit opnieuw wijzen op erkenning van schuld door Buitenlandse Zaken. En ten tweede, het zou erop kunnen wijzen dat de Staat niet bereid is meer compensatie toe te kennen dan dit omzetten naar de AOW. Toch schreef Lubbers aan Van Mierlo dit onderdeel los te zien van de schaderegeling en die aan de juristen over te laten. De vraag is of Van Mierlo bij de huidige stand van zaken op zijn ministerie de brief van Lubbers wel te zien krijgt. En als hij deze leest zit daar de heer Van den Berg, secretaris-generaal, om erbij te zeggen: ‘Niet doen.’ Van Mierlo is helaas een man die zich niet gauw onnodige sores op de hals zal halen, dus waarom zou hij zich ermee bemoeien? Het geld dat via deze zaak over de balk wordt gegooid behoort weliswaar aan de burgers van Nederland, maar dit kan Van Mierlo niet veel schelen.

De Staat blijft, in de persoon van Den Hertog, mijn zaak tot in de kleinste details vertragen. Dat blijkt weer uit de brief die hierover werd geschreven aan de arrondissementsrechtbank.[125]

Theo van Gogh heeft oud-RVD-directeuren Gijs van der Wiel en Hans van der Voet benaderd om iets te zeggen over hun ervaringen met mij. Beiden hebben geweigerd.

20 februari 1997

Den Hertog vroeg de rechtbank vier weken uitstel voor het nemen van een conclusie van antwoord. Hij heeft zijn vier weken gekregen.

125 Zie bijlage 62.

Het kamerlid Piet Stoffelen is anderhalf uur lang ondervraagd door de rijksrecherche over de zaak-Docters van Leeuwen.

27 februari 1997

De advocaten hebben Jacques Wallage, voorzitter van de commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer, de informatie verstrekt die we eind vorig jaar in Pretoria hebben verzameld.[126] Wat ik niet begrijp is dat zij daarna niet meteen om een gesprek hebben gevraagd.

3 maart 1997

Professor Kooijmans is vandaag als rechter bij het Internationale Hof van Justitie geïnstalleerd.

Uit contacten tussen Peter Nicolaï en Ron Abram is nogmaals gebleken dat Hans Verploeg, voor hij weer iets voor mijn zaak wil doen, eerst een open brief met excuses van me eist. Excuses waarvoor? Voor het feit dat hij twee keer achter onze rug om met de tegenpartij heeft zitten konkelen? Ellen, die regelmatig contact met Lubbers heeft over mijn zaak, zou hem moeten vragen Abram eens te bellen met de vraag of Verploeg zich niet wat volwassener kan opstellen.

Wanneer ik de advocaten vraag waarom de rechtbank de Staat en mijnheer Den Hertog zeven of acht keer uitstel heeft gegeven in ons verzoek prinses Margriet in hoger beroep te horen, krijg ik in koor ten antwoord: ‘Zo werkt het de overheid goed gezinde gerechtshof in Den Haag.’

6 maart 1997

Peter Nicolaï heeft een rustige maar duidelijke brief naar Ron Abram gezonden om het NVJ-bestuur er zo vriendelijk mogelijk op te wijzen dat de NVJ haar verplichtingen jegens mij als lid behoort na te komen.[127] Zelf denk ik dat ze ‘Den Haag’ zo langzamerhand niet meer onder ogen zouden durven komen wanneer zij mijn zaak weer zouden oppakken. De advocaten beschouwden het als een concessie aan Verploeg dat Ellens naam onder de brief werd weggelaten.

11 maart 1997

Vandaag zei Peter Nicolaï: ‘Tegenwoordig eet Hans Verploeg brieven over jou op!’ Wat bleek? De brief van Nicolaï, op 6 maart naar de NVJ

126 Zie bijlage 63.
127 Zie bijlage 64.

gefaxt, werd door de NVJ achtergehouden en bereikte Abram eenvoudig niet. Ook de brief per post die op 7 maart binnen moest zijn gekomen, was spoorloos. Peter zond de brief van 6 maart nu dus maar rechtstreeks naar Rotterdam, waar Abram woont, met een begeleidende uitleg.[128]

15 april 1997

Hoofdofficier van justitie J.M. Vrakking zendt zijn conclusie inzake het door de rijksrecherche ingestelde onderzoek naar de meineed van Docters van Leeuwen. Stoffelen en Jurgens zeggen dat hij heeft gelogen, maar de autoriteiten houden vol dat er geen vuiltje aan de lucht is.[129] Zelfs mijn vrienden en de meute die dagelijks de tabakswinkel annex postkantoor in de Haarlemmerstraat bezoekt zijn het erover eens dat zij geen onbetrouwbaarder smoelwerk kennen dan dat van deze Docters. Niemand moet iets hebben van deze Bouterse-jager, maar wat wil je, de *boys* van D66 onder elkaar?

20 april 1997

Na eindeloos marchanderen is er eindelijk weer een gesprek geweest tussen Abram, Verploeg, Nicolaï en Pasman. Abram was op een receptie Hans van Mierlo tegengekomen en had de minister gevraagd of hij niet van mening was dat er een einde aan het proces Oltmans versus Buitenlandse Zaken diende te komen. De minister had hem geantwoord dat hij ook die mening was toegedaan, ‘maar mijn ambtenaren zeggen me: “brand je niet aan Oltmans’.”

Ik had van de Raad voor de Journalistiek een uitspraak geëist over het optreden van verslaggever Olgun van *Nieuwe Revu*, die zijn gesprek met mij had opgenomen zonder dat ik dat wist of toestemming had gegeven. Ik eiste ook dat de Raad naar dit bandje zou luisteren, opdat men zou horen hoe ik mijn uitspraken had verbonden aan die van Krol. De Raad gaf Olgun toch gelijk. Men stelde dat het aanbeveling verdient om het mee te delen als een gesprek wordt opgenomen, maar dat het onder bepaalde omstandigheden niet hoeft. De Raad sanctioneert zelf politbureau-methoden.

14 mei 1997

Eigenlijk is het dit jaar alleen maar wachten op een uitspraak van de rechtbank over de eis van vermeerdering. De advocaten wisselen intus-

128 Zie bijlage 65.
129 Zie bijlage 66.

sen stukken uit en op 11 juli zullen er pleidooien worden gehouden. Intussen lopen er procedures bij de Amsterdamse rechtbank om, door middel van de WOB, meer stukken los te krijgen van Binnenlandse Zaken en de BVD.

Ik heb strafpleiter Gerard Spong gevraagd om een reactie aangaande het stuk van Vrakking dat Docters van Leeuwen onschuldig zou zijn. Hij adviseert een beklag in te dienen bij het gerechtshof. Dat zou een gebed zonder eind worden, want Docters moet schoon blijven.

29 mei 1997

Peter Nicolaï ontwierp, mij kennende, een excuusbrief voor Hans Verploeg op het scherpst van de snede. Ik begrijp dat de professor naarstig heeft gezocht naar een formulering waarmee zowel Verploeg als ik vrede zouden hebben. Maar de brief van Verploeg van 4 augustus 1994[130] spreekt voor zich: hij heeft zich rechtstreeks tot de landsadvocaat gewend zonder dat ik of mijn advocaten daarvan op de hoogte waren. In 1996 is Verploeg achter onze rug om doorgegaan met dit gekonkel met Den Haag, ondanks de waarschuwing van Jurgens zoiets nooit meer te doen.

Omdat ze alle betrokken partijen liegen om eikaars hachje te redden zullen we nooit exact weten waarom Verploeg vorig jaar plotsklaps in de rechtszaal opdook, om na een paar uurtjes tot de conclusie te komen dat Ellen Pasman uit mijn verdediging moest verdwijnen. Wat vaststaat is dat regeringsadvocaten De Wijkerslooth en Den Hertog een hardnekkige en zeer lastige tegenwind van haar ondervonden. De gebruikelijke Haagse methode is dan om achter je bankrekening aan te gaan. In mijn geval was het dus logisch hun contacten met de NVJ te benutten, die tenslotte mijn advocaten financierde.

Mr. Vermeer is zich sedert 1 januari 1996 onveranderlijk met mijn belangen blijven bezighouden, om geen enkele andere reden dan dat hij niet kon verdragen hoe men al die jaren achter mijn broek heeft aangezeten. Voor Nicolaï en Pasman geldt hetzelfde. Mevrouw Pasman heeft toevoeging voor mij aangevraagd, oftewel juridisch bijstandsgeld.

Ik wil best een stap terug doen, maar aan bewust gelieg doe ik niet mee. Ik kan in geen duizend jaar mijn handtekening zetten onder een zin als ‘Ik begrijp nu, dat wat ik heb gezegd onbehoorlijk tegenover jou is geweest’, zoals Nicolaï voorstelde. Of hoe zou ik kunnen ondertekenen: ‘Ten onrechte heb ik jou in mijn woede van gekonkel beticht.’ Nicolaï begreep dit ook wel. Bij het ter perse gaan van dit manuscript is

130 Zie bijlage 28.

contact met het bestuur van de NVJ nog steeds niet bestaand. Misschien wel omdat ‘Den Haag’ - net als tegen Van Mierlo - tegen de NVJ heeft gezegd: ‘brand je niet aan Oltmans’. Den Haag bereikt er haar doel mee, want de spoeling aan steun voor mij wordt dunner. Ook omdat veel journalisten eerst naar de NVJ kijken om te zien of de rode stormbal voor dit of gene onderwerp werd gehesen. Van solidariteit tussen journalisten is nauwelijks sprake.

4 juni 1997

Oud-premier Lubbers is bereid geweest om datgene wat hij ons op 31 januari in Rotterdam vertelde, in een passend kader op schrift te geven en toe te faxen.

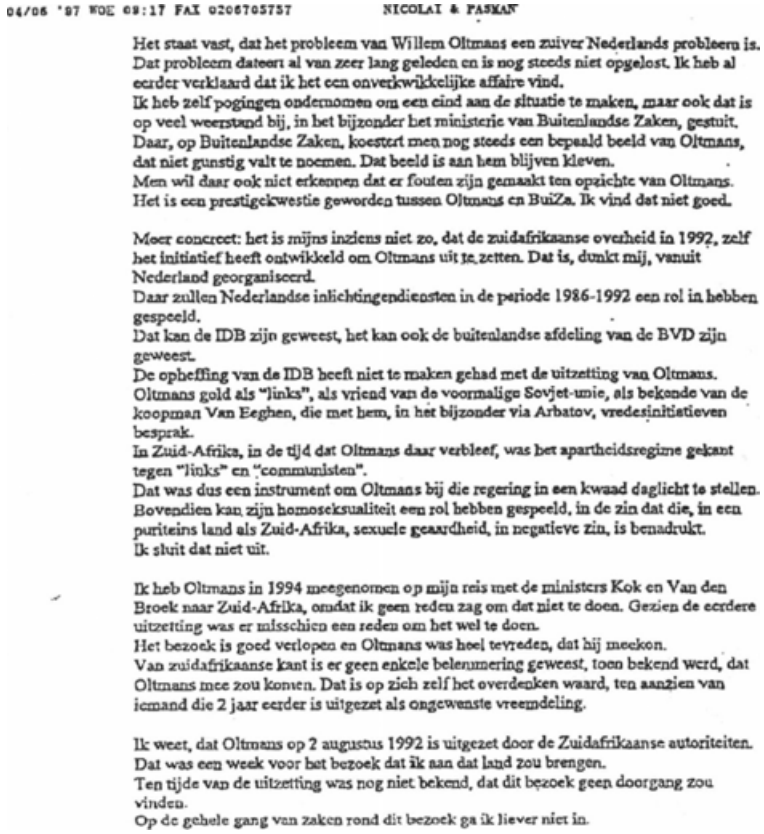

04/06 '97 WOE 09:17 FAX 0206705757 NICOLAI & PASMAN

Het staat vast, dat het probleem van Willem Oltmans een zuiver Nederlands probleem is.
Dat probleem dateert al van zeer lang geleden en is nog steeds niet opgelost. Ik heb al eerder verklaard dat ik het een onverkwikkelijke affaire vind.
Ik heb zelf pogingen ondernomen om een eind aan de situatie te maken, maar ook dat is op veel weerstand bij, in het bijzonder het ministerie van Buitenlandse Zaken, gestuit.
Daar, op Buitenlandse Zaken, koestert men nog steeds een bepaald beeld van Oltmans, dat niet gunstig valt te noemen. Dat beeld is aan hem blijven kleven.
Men wil daar ook niet erkennen dat er fouten zijn gemaakt ten opzichte van Oltmans.
Het is een prestigekwestie geworden tussen Oltmans en BuiZa. Ik vind dat niet goed.

Meer concreet: het is mijns inziens niet zo, dat de zuidafrikaanse overheid in 1992, zelf het initiatief heeft ontwikkeld om Oltmans uit te zetten. Dat is, dunkt mij, vanuit Nederland georganiseerd.
Daar zullen Nederlandse inlichtingendiensten in de periode 1986-1992 een rol in hebben gespeeld.
Dat kan de IDB zijn geweest, het kan ook de buitenlandse afdeling van de BVD zijn geweest.
De opheffing van de IDB heeft niet te maken gehad met de uitzetting van Oltmans.
Oltmans gold als "links", als vriend van de voormalige Sovjet-unie, als bekende van de koopman Van Eeghen, die met hem, in het bijzonder via Arbatov, vredesinitiatieven besprak.
In Zuid-Afrika, in de tijd dat Oltmans daar verbleef, was het apartheidsregime gekant tegen "links" en "communisten".
Dat was dus een instrument om Oltmans bij die regering in een kwaad daglicht te stellen.
Bovendien kan zijn homoseksualiteit een rol hebben gespeeld, in de zin dat die, in een puriteins land als Zuid-Afrika, sexuele geaardheid, in negatieve zin, is benadrukt.
Ik sluit dat niet uit.

Ik heb Oltmans in 1994 meegenomen op mijn reis met de ministers Kok en Van den Broek naar Zuid-Afrika, omdat ik geen reden zag om dat niet te doen. Gezien de eerdere uitzetting was er misschien een reden om het wel te doen.
Het bezoek is goed verlopen en Oltmans was heel tevreden, dat hij meekon.
Van zuidafrikaanse kant is er geen enkele belemmering geweest, toen bekend werd, dat Oltmans mee zou komen. Dat is op zich zelf het overdenken waard, ten aanzien van iemand die 2 jaar eerder is uitgezet als ongewenste vreemdeling.

Ik weet, dat Oltmans op 2 augustus 1992 is uitgezet door de Zuidafrikaanse autoriteiten.
Dat was een week voor het bezoek dat ik aan dat land zou brengen.
Ten tijde van de uitzetting was nog niet bekend, dat dit bezoek geen doorgang zou vinden.
Op de gehele gang van zaken rond dit bezoek ga ik liever niet in.

04/06 '97 WOE 09:17 FAX 0206705757
NICOLAI & PASMAN

Het staal vast, dat het probleem van Willem Oltmans een zuiver Nederlands probleem is. Dat probleem dateert al van zeer lang geleden en is nog steeds niet opgelost. Ik heb al eerder verklaard dat ik het een onverkwikkelijke affaire vind.
Ik heb zelf pogingen ondernomen om een eind aan de situatie te maken, maar ook dat is op veel weerstand bij, in het bijzonder het ministerie van. Buitenlandse Zaken, gestuit.
Daar, op Buitenlandse Zaken, koestert men nog steeds een bepaald beeld van Oltmans, dat niet gunstig valt te noemen. Dat beeld is aan hem blijven kleven.

Men wil daar ook niet erkennen dat er fouten zijn gemaakt ten opzichte van Oltmans. Het is een prestigekwestie geworden tussen Oltmans en BuiZa. Ik vind dat niet goed.
Meer concreet: het is mijns inziens niet zo, dat de zuidafrikaanse overheid in 1992, zelf het initiatief heeft ontwikkeld om Oltmans uit te. zetten. Dat is, dunkt mij, vanuit Nederland georganiseerd.
Daar zullen Nederlandse inlichtingendiensten in de periode 1986-1992 een rol in hebben, gespeeld.
Dax kan de IDB zijn geweest, het kan ook de buitenlandse afdeling van de BVD zijn geweest.
De opheffing van de IDB heeft niet te maken gehad met de uitzetting van Oltmans.
Oltmans gold als ‘links’, als vriend van de voormalige Sovjet-unie, als bekende van de koopman Van Eeghen, die met hem, in het bijzonder via Arbatov, vredesinitiatieven besprak.
In Zuid-Afrika, in de tijd dat Oltmans daar verbleef, was het apartheidsregime gekant tegen ‘links’ en ‘communisten’.
Dat was dus een instrument om Oltmans bij die regering in een kwaad daglicht te stellen. Bovendien kan zijn homoseksualiteit een rol hebben gespeeld, in de zin dat die, in een puriteins land als Zuid-Afrika, sexuele geaardheid, in negatieve zin, is benadrukt.
Ik sluit dat niet uit.
Ik heb Oltmans in 1994 meegenomen op mijn reis met de ministers Kok en Van den Broek naar Zuid-Afrika, omdat ik geen reden zag om dot niet te doen. Gezien de eerdere uitzetting was er misschien een reden om het wel te doen.
Het bezoek is goed verlopen en Oltmans was heel tevreden, dat hij meekon.

Van zuidafrikaanse kant is er geen enkele belemmering geweest, toen bekend Werd, dat Oltmans mee zou komen. Dat is op zich zelf het overdenken waard, ten aanzien van iemand die 2 jaar eerder is uitgezet als ongewenste vreemdeling.
Ik weet, dat Oltmans op 2 augustus 1992 is uitgezet door de Zuidafrikaan se autoriteiten. Dat was een week voor het bezoek dat ik aan dat land zou brengen.
Ten tijde van de uitzetting was nog niet bekend, dat dit bezoek geen doorgang zou. vinden.
Op de gehele gang van zaken rond dit bezoek ga ik liever niet in.

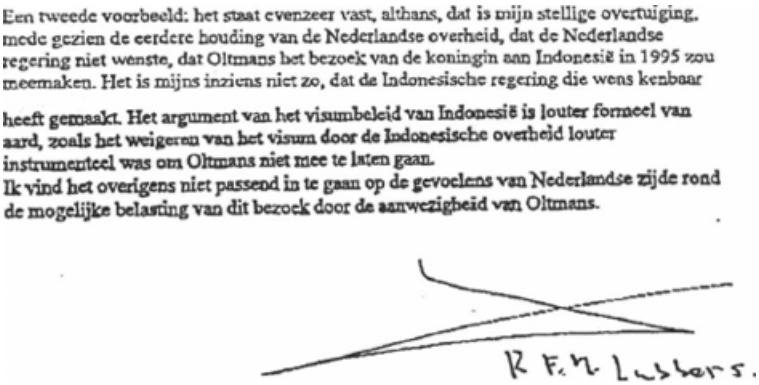
Een tweede voorbeeld: het staat evenzeer vast, althans, dat is mijn stellige overtuiging, mede gezien de eerdere houding van de Nederlandse overheid, dat de Nederlandse regering niet wenste, dat Oltmans het bezoek van de koningin aan Indonesië in 1995 zou meemaken. Het is mijns inziens niet zo, dat de Indonesische regering die wens kenbaar heeft gemaakt. Het argument van het visumbeleid van Indonesië is louter formeel van aard, zoals het weigeren van het visum door de Indonesische overheid louter instrumenteel was om Oltmans niet mee te laten gaan.
Ik vind het overigens niet passend in te gaan op de gevoelens van Nederlandse zijde rond de mogelijke belasting van dit bezoek door de aanwezigheid van Oltmans.

R F.M. Lubbers.

Een tweede voorbeeld: het staat evenzeer vast. althans, dat is mijn stellige overtuiging, mede gezien de eerdere houding van de Nederlandse overheid, dat de Nederlandse regering niet wenste, dat Oltmans het bezoek van de koningin aan Indonesië in 1995 zou meemaken. Het is mijns inziens niet zo, dat de Indonesische regering die wens kenbaar heeft gemaakt Het argument van het visumbeleid van Indonesië is louter formeel van aard, zoals het weigeren van het visum door de Indonesische overheid louter instrumenteel was om Oltmans niet mee te laten gaan.
Ik vind het overigens niet passend in te gaan op de gevoelens van Nederlandse zijde rond de mogelijke belasting van dit bezoek door de aanwezigheid van Oltmans.

2 juli 1997

Op 29 april had ik premier Wim Kok schriftelijk gevraagd of hij het misschien over zijn hart kon verkrijgen om Lubbers als bemiddelaar te vragen in het geschil tussen de Staat en mij. Ik had allang de hoop opgegeven hier ooit nog antwoord op te krijgen. Maar vandaag ontving ik een reactie, en sympathieker van toon dan vorige keren. Kok zegt onder meer: ‘Naar ik heb begrepen is de voortgang van het proces nu zodanig dat op korte termijn de mondelinge behandeling van een zogenaamde provisionele vordering zal plaatsvinden. Daarna zal de rechter zich inhoudelijk over uw zaak uitspreken. Nu de zaak zich in dit vergevorderde stadium van toetsing bevindt, is er geen aanleiding om in te gaan op uw verzoek.’

Het hoger beroep in de zaak van het horen van prinses Margriet is bepaald op 19 januari 1998. Dan kunnen de pleidooien plaatsvinden.

4 juli 1997

Mr. Ellen Pasman is een week in Kaapstad en Pretoria geweest, voor nader onderzoek en het spreken met enkele sleutelfiguren in de zaak van mijn uitzetting uit Zuid-Afrika.

Ellen zond me een gedetailleerde evaluatie van de stand van zaken aangaande het proces. ‘Ik heb je al eerder mijn mening hierover gegeven’, schrijft ze. ‘De *bottleneck* zit niet zozeer bij de hoogte van het bedrag dat men aan schade wil uitbetalen, maar het gaat om het element “overwinning”, en de vrees dat jij die zal uitbuiten. De Staat

is ervan overtuigd dat het treffen van iedere regeling door jou zal worden uitgelegd als een schulderkenning.'

Iedere keer weer duikt via alle informele contacten - en er is nu op

ministerieel niveau overleg geweest, naar aanleiding van de notities die door Lubbers werden verzonden - weer diezelfde vrees van de Staat op: dat ik een regeling zal uitleggen als een overwinning. Daar is de Staat (lees: Van Velzen en het kantoor van de landsadvocaat) faliekant op tegen, want Luns' parool van toen geldt nog steeds: Oltmans mag geen gelijk krijgen, nu niet en nooit.

Dat ze niet willen inzien dat ik reeds gewonnen heb vind ik onbegrijpelijk. De apenrots is al omsingeld à la Stalingrad. Wanneer gaat men zich overgeven? Toen Wim Klinkenberg nog leefde, de marxistische vicevoorzitter van de NVJ, spraken Verploeg, hij en ik dikwijls samen. Waarom wist Verploeg toen al met grote stelligheid te verklaren: 'De Staat zal tegenover jou nooit of te nimmer ongelijk erkennen'?

Dat men van overheidszijde Verploeg in vertrouwen neemt is een voortvloeisel van zijn positie als manager van de NVJ. Wanneer Verploeg niet uit de kunsten maar de journalistiek zou zijn voortgekomen zou hij ongetwijfeld hebben behoord tot het type 'bruikbare journalisten' als Paul Witteman[131] en flikflooiers van *Buitenhof, Nova*, en andere discussieprogramma's, de enkele 'onbruikbaren' niet te nagesproken. Eigenlijk is het de kroon op mijn werk dat ik mezelf kan beschouwen als de van hogerhand meest gesaboteerde Nederlandse journalist van de afgelopen veertig jaar. Hofland schreef tien jaar geleden al in de *Haagse Post* dat men nog wat zou beleven als ik een *talkshow* zou gaan maken. Onlangs benaderde hij de VPRO met hetzelfde advies. Ik ben niet 'gevaarlijk', zoals in Den Haag verkondigd wordt. Ik ben gewoon onafhankelijk, onbeïnvloedbaar, en iemand die Beatrix en mijn interieurverzorgster uit Purmerend gelijk behandelt. Ik vond de interieurverzorgster trouwens aardiger. Zij is helaas overleden.

Uit een brandbrief van Nicolaï en Pasman aan de vice-president van de Haagse rechtbank blijkt dat Den Hertog nu weer stennis heeft gemaakt over het inbrengen van de fax van Lubbers.[132] Die man lijkt wel - samen met zijn compagnon in kwade zaken Van Velzen - verteerd door een soort bezetenheid om mij tegen elke prijs de das om te doen. Waar haalt een prominente pleiter van Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn die vlammende haat voor de tegenpartij vandaan? *'Revenge is a kind of wild justice,'* aldus sir Francis Bacon, *'which the more man's nature runs to, the more ought law to weed it out.'*

131 Die Willem-Alexander dan ook mag interviewen.
132 Zie bijlage 67.

7 juli 1997

Vandaag zouden de rechters B.C. Punt, M.D.J. van Reenen-Stroebel en P.A. Koppen, bijgestaan door griffier C.F. Mewe, de pleidooien aanhoren voorafgaand aan de uitspraak inzake de mogelijke toekenning van een voorschot. De show ving aan om 13.30 uur.[133] Het zou een gedenkwaardige middag worden, waar je uit te voorschijn komt met het gevoel of je in een modderbad hebt gezeten. Nicolaï en Plasman legden zichzelf beperkingen op, zetten zakelijk de argumenten uiteen en waren samen ongeveer de helft van de tijd aan het woord vergeleken bij Den Hertog alleen. Wat deze man, als steeds gesouffleerd door Van Velzen, te berde bracht tart iedere beschrijving. Beide heren weten kennelijk niets van mijn leven, nul komma nul. Ze zijn hun eigen leugenachtige rapporten over mij als waarheid gaan zien. Den Hertog en Van Velzen schilderden andermaal een emotionele fabel over mijn leven welke niets met de waarheid te maken had. Hun zogenaamde bronnen van informatie bevatten hallucinaties, fantasieën, en specifieke karakterologische kwaadaardigheid waarvan de oorsprong moeilijk te achterhalen is. *'Delusional speech is a form of intentional thought that requires decoding and sensivity to complex emotional logics. Delusion is the tyrant inside the Self'*, schreef dr. James Glass, hoogleraar politieke theorie aan de Universiteit van Chicago.[134] Wat is mijn proces anders dan een politiek proces, waar schijnbaar alle politici van Madurodam doorheen slapen.

Na afloop vatte Peter Nicolaï de tirades van Den Hertog samen als 'ratterig geklets'. Ook Ellen Pasman was ontdaan over wat de rattenvangers van Kok en Van Mierlo hadden geprobeerd te bereiken bij de drie rechters. De heer Punt hakt al vijf jaar met dit bijltje en moet de portee van mijn klacht tegen de Staat zo langzamerhand inzien. Maar de andere twee zaten er voor het eerst bij. Zij luisterden naar vier à vijf uur kletsen van drie heren en een dame. Hoe konden zij zich in godsnaam een voldoende oordeel vormen over de veertig jaar waarom het gaat?

Een hoogtepunt vanmiddag werd voor mij bereikt toen Den Hertog refereerde aan een bepaald stuk uit de pleitnota van professor Nicolaï, dat onlangs was opgedoken uit mijn geheime BVD-dossier, een dossier dat aanvankelijk volgens Docters niet bestond.[135]

Professor Nicolaï had er in zijn pleidooi naar verwezen als voorbeeld van de lasterlijke onzin die door de Staat over mij was opgeslagen in haar

133 De tientallen pagina's pleitnotities van beide zijden zijn een studie waard, maar het zou te ver voeren ze hier op te nemen.

134 Dr. James Glass, Delusion, University of Chicago (1985).

135 Zie bijlage 59.

geheime dossiers. Toen tot overmaat van ramp Den Hertog op dit BVD-stuk terugkwam en het aan de rechters presenteerde als bonafide stuk, kon ik wel schreeuwen van woede. Maar ik werd verondersteld mijn mond te houden. Ik verwachtte dat Nicolaï en Pasman erop terug zouden komen en deze verdachtmakerij meteen zouden corrigeren.[136]

Om 18.25 uur was Den Hertog uitgesproken, en rechter Punt voegde mijn advocaten toe: 'Wilt u in een paar minuten reageren?' Waarmee hij wilde zeggen: Ik wil naar huis. Hoe was dit mogelijk? Den Hertog had net een filibuster van anderhalf uur afgestoken. Mevrouw Pasman bepaalde zich tot de opmerking dat zij zoveel leugens en onzin uit de mond van Den Hertog had gehoord dat deze niet in enkele minuten konden worden gerepareerd. De zitting werd gesloten en iedereen ging opgelucht naar huis.

Ik was de wanhoop nabij. De zaak van de gevangenis in 1962 in Amerika was onaangeroerd blijven liggen. Mijn voorgevoel was juist. Den Hertog zou later liegen, ook tegen de media, dat hij over dat BVD-document met geen woord had gerept. De rechter liet het niet opnemen in het proces-verbaal, dus zonder getuigen konden we de landsadvocaat, die we anders bij de ballen hadden gehad, niet aanklagen wegens laster. De advocaten Nicolaï en Pasman hadden op het moment dat Den Hertog hierover sprak moeten vragen: 'Wilt u dat herhalen?' En vervolgens tegen Punt moeten zeggen: 'Wilt u zorgen dat dit in het proces-verbaal komt?' Dan was dit het einde geweest van Den Hertog in deze procedure, want ik zou onherroepelijk Gerard Spong gevraagd hebben een klacht op gang te brengen tegen die keurige meneer van Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn.

Den Hertog is een typische mythomaan. Hij babbelde bijvoorbeeld over hoe ik in Zuid-Afrika gezellig piano zou hebben gespeeld met zaakgelastigde Hans Sondaal, een man van wie mij onbekend is dat hij muziek maakte. Het is waar dat Nederlandse diplomaten in mijn flat in Johannesburg dineerden, maar ik werd nooit teruggevraagd. De Nederlandse ambassadeur P.A. van Buuren wenste mij in de maanden voor mijn uitzetting niet te ontvangen; hij beantwoordde ook geen enkel verzoek om hulp en deed of ik niet bestond.[137] Maar in de rechtszaal probeert Den Hertog het beeld te schetsen dat ik mij in mijn latere kritiek op Sondaal en anderen onheus zou hebben gedragen - we speelden immers samen piano...

136 Mevrouw Pasman zou dit later per brief alsnog doen.

137 Zie ook mijn *Notities uit apartheidsland* Jan Mets, Amsterdam (1993).

8 juli 1997

Vandaag ontdekte ik dat Den Hertog glashard ontkende ooit in de rechtszaal te hebben gesproken over het gewraakte stuk dat van de beruchte CIA-agent Werner Verrips afkomstig is. Mevrouw Pasman bevestigde dat in haar aantekeningen wel degelijk melding werd gemaakt van het feit dat Den Hertog eraan refereerde om mij verder zwart te maken. We namen contact op met twee journalistes van het ANP en Radio 1, die tot het laatst die middag aanwezig bleven. Beiden waren op dat moment afwezig (om het bericht van de vrijgegeven brief van oud-premier Lubbers aan hun redacties door te geven) toen Den Hertog zijn nieuwe onbehoorlijkheid beging. Strafpleiter Gerard Spong bevestigde dat er zonder getuigen geen kans was Den Hertog wegens die wandaad voorgoed uit het proces te laten verwijderen. Omdat de rechters - alle drie nota bene - door het incident heen sliepen (het gebeurde inderdaad aan het eind van de middag, na uren van geklets) en Den Hertog zelf zijn uitspraken ontkende, kon ik dit maar op een manier vastleggen, namelijk door het te laten opschrijven door Bas Soetenhorst van *Het Parool*. Eigenlijk behoort Den Hertog zelf in de gevangenis hoorde vanwege deze opzettelijk gepleegde laster.

Oltmans blijft doelwit van 'treitercampagne van staat'

door BAS SOETENHORST

AMSTERDAM – De Nederlandse staat gaat tot op de dag van vandaag door met het treiteren van de omstreden journalist Willem Oltmans. Dat zeggen hij en zijn advocaat naar aanleiding van de gebeurtenissen van maandag, toen de landsadvocaat in zijn pleidooi zou hebben beweerd dat Oltmans in 1962 enkele maanden gevangen zat in de Verenigde Staten wegens een zedendelict met een minderjarige jongen.

Oltmans zelf ontkent een strafblad te hebben in de VS en noemt de beschuldiging op niets gebaseerd. Zijn advocaten hebben inmiddels bij de Haagse rechtbank het proces-verbaal van de zitting opgevraagd. Tevens is de bekende strafpleiter mr. G. Spong benaderd om te onderzoeken of een aanklacht wegens smaad mogelijk is tegen de landsadvocaat en minister Van Mierlo van buitenlandse zaken, wiens ministerie het nauwst betrokken is bij de zaak tegen Oltmans.

De landsadvocaat, mr. D. den Hertog, ontkent te hebben gerefereerd aan een strafrechtelijke vervolging van Oltmans in Amerika. Maar zowel Oltmans als diens advocaat, mr. E. Pasman, zegt dat dit wel degelijk het geval is. "Hij had het over seks met een minderjarige."

De aantijging is afkomstig uit het BVD-dossier van de 72-jarige journalist. Daarin staat dat Oltmans 'omstreeks 1962 een maand of drie' in een gevangenis 'in de USA' zou hebben doorgebracht. "Hij zou een zedendelict hebben begaan. Oltmans is een homo," aldus de tekst.

Spong ziet mogelijkheden voor een proces. "Als inderdaad vast komt te staan dat de landsadvocaat dit gezegd heeft in de rechtszaal, dus in het openbaar, is Oltmans aangetast in zijn eer en goede naam." Een mogelijke complicatie is gelegen in het feit dat uit jurisprudentie blijkt dat de staat doorgaans zeer moeilijk is te vervolgen wegens strafbare feiten.

Volgens Oltmans is het de bedoeling van de staat hem voor de rechter 'als een monster' af te schilderen. Landsadvocaat Den Hertog zegt niet te weten op welke gewraakte uitlatingen Oltmans en diens advocaat doelen.

De zitting van begin deze week was onderdeel van een procedure die Oltmans heeft aangespannen, omdat hij tientallen jaren lang zou zijn gehinderd in zijn werk door Buitenlandse Zaken en de Nederlandse inlichtingendiensten. Oltmans en zijn advocaten zeggen dat dit wordt bevestigd door een brief van Lubbers. Sinds Oltmans de tekst daarvan maandag vrijgaf, houdt Lubbers zich onbereikbaar voor de pers.

Oltmans blijft doelwit van 'treitercampagne van staat'
door BAS SOETENHORST
AMSTERDAM - De Nederlandse staal gaat tot op de dag van vandaag door met het treiteren van de om streden Journalist Willem Oltmans. Dat zeggen hij en zijn advocaat naar aanleiding van de gebeurtenissen van maandag, toen de landsadvocaat in zijn pleidooi zou hebben beweerd dat Oltmans in 1962 enkele maanden gevangen zat in de Verenigde Staten wegens een zedendelict met een minderjarige jongen.
Oltmans zelf ontkent een strafblad te nebben in de VS en noemt de beschuldiging op niets gebaseerd. Zijn advocaten hebben inmiddels hij de Haagse rechtbank het procesverbaal van de zitting opgevraagd. Tevens is de bekende strafpleiter mr. G. Spong benaderd om te onderzoeken of een

aanklacht wegens smaad mogelijk is tegen de landsadvocaat en minister

Van Mierlo van buitenlandse zaken, wiens ministerie het nauwst betrokken is bij de zaak tegen Oltmans.
De landsadvocaat, mr. D. den Hertog, ontkent te hebben gerefereerd aan een strafrechtelijke vervolging van Oltmans in Amerika. Maar zowel Oltmans als diens advocaat, mr. E. Pasman, zegt dat dit wel degelijk het geval is. ‘Hij had het over seks met een minderjarige.’
De aantijging is afkomstig uit het BVD-dossier van de 72-jarige journalist. Daarin staat dat Oltmans ‘omstreeks 1967 een maand of drie’ in een gevangenis ‘in de USA’ zou hebben doorgebracht. ‘Hij zou een zedendelict hebben begaan. Oltmans is een homo,’ aldus de tekst.
Spong ziet mogelijkheden voor een proces. ‘Als inderdaad vast komt te staan dat de landsadvocaat dit gezegd beeft in de rechtszaal, dus in het openbaar, is Oltmans aangetast in zijn eer en goede naam.’ Een mogelijke complicatie is gelegen in het feit dat uit jurisprudentie blijkt dat de staat doorgaans zeer moeilijk is te vervolgen wegens strafbare feiten.
Volgens Oltmans is het de bedoeling van de staat hem voor de rechter ‘als een monster’ af te schilderen. Landsadvocaat Den Hertog zegt niet te weten op welke gewraakte uitlatingen Oltmans en diens advocaat doelen.
De zitting van begin deze week was onderdeel van een procedure die Oltmans heeft aangespannen, omdat hij tientallen jaren lang zou zijn gehinderd in zijn werk door Buitenlandse Zaken en de Nederlandse inlichtingen diensten. Oltmans en zijn advocaten zeggen dat dit wordt bevestigd door een brief van Lubben. Sinds Oltmans de tekst daarvan maandag vrijgaf, houdt Lubben zich onbereikbaar voor de pen.

De datum waarop die laster plaatsvond - 7 juli 1997 - is interessant. Rechter Punt vroeg ons immers te bewijzen dat het in een kwade reuk zetten door de Staat ook ná 1964 was doorgegaan? Wel, hier was het - op 7 juli 1997. Hoeveel meer bewijs wenste de rechtbank nog te hebben? Wanneer ik in 1962 in de USA voor een zedendelict in de gevangenis zou hebben gezeten, hoe kon ik dan ongehinderd in New York wonen tot 1 januari 1992, de datum waarop ik mij aldaar liet uitschrijven?

Daarbij komt dat mijn *Memoires 1961-1963*[138] dit jaar zijn verschenen, waarin iedere dag van mijn leven in 1962 werd verantwoord. Waarmee de opzettelijkheid van de laster van Van Velzen en Den Hertog nog nader wordt aangetoond en onderstreept. Of zoals Theo van Gogh en Theo Holman later in *Nieuwe Revu* schreven: één telefoontje naar Interpol had kunnen aantonen dat de beide advocaten op dit gebied logen. De Staat hanteerde de Oltmans-mythe die zij zelf creëerde, om de oncomfortabele waarheid door vitale leugens te vervangen. Belastinggeld wordt met bakken over de balk gegooid, om te voorkomen dat smeerlappen als Luns en diens corrupte nalatenschap zouden worden ontmaskerd. Al gaat de leugen nog zo snel, de waarheid achterhaalt haar wel.

23 juli 1997

De Haagse rechtbank vatte, in de gebruikelijke schijnvertoning, op minder dan zes A-viertjes tekst de ruim vier uur durende pleidooien van 7 juli samen.[139] Uiteraard werd daarin met geen woord gerept over wat wel degelijk gebeurde, namelijk dat professor Nicolaï zich beklaagde over het fameuze, uit de lucht gegrepen Verrips-CIA-BVD-stuk, door de Staat gehanteerd als verdere verdachtmaking. Dus Den Hertog kroop door het oog van de naald vanwege de onachtzaamheid van alle betrokken partijen, inbegrepen de gapende rechters.

Ellen Pasman heeft geprobeerd per brief van 21 juli de schade enigszins te herstellen.[140] Zelf kwam ik op deze zaak terug in een brief van 22 juli 1997 aan mr. J.P.M.H. Merkelbach, de rechterhand op Algemene Zaken van premier Wim Kok.[141]

Intussen deed de Raad van de Journalistiek uitspraak in mijn klacht over hoofdredacteur van *De Journalist* Piet Hagen. Hij gaf mij gelegenheid te reageren op de idiote stukken die hij constant plaatst over mijn

138 Uitgeverij Papieren Tijger, Breda (1997).
139 Zie bijlage 68.
140 Zie bijlage 69.
141 Zie bijlage 70.

zaak, maar wanneer ik reageerde werd iedere keer zorgvuldig alle kritiek op Abram en Verploeg weggecensureerd. De Raad, waar voor een keer professor Erik Jurgens in zat, achtte mijn klacht tegen Hagen dit keer dan ook gegrond.

11 september 1997

Vandaag hoorden dezelfde drie rechters andermaal de vier advocaten aan, in pleidooien van 10.00 uur tot 17.30 uur. Ik heb het pand, na een korte toespraak van vijftien minuten, om 15.00 uur verlaten, vol walging en met een koppijn van pure ergernis over het voortdurende gelieg. De heren Den Hertog en Van Velzen lijken nog altijd heilig overtuigd dat zij onder de vlag van Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn deze misselijk makende vertoning zullen winnen. Zij verkondigden zoveel aantoonbare onzin over mij dat ik er niet langer naar wilde luisteren.

De filmploeg van Theo van Gogh legde ditmaal ieder gesproken woord - dus ruim zeven uur pleidooien - op film vast, in verband met de documentaire die hij samen met de filmmaatschappij Shooting Star over mijn proces en de achtergronden ervan aan het samenstellen is.

24 september 1997

Tot mijn onuitsprekelijke verwondering constateer ik bij terugkeer uit de VS, dat het voormalig kantoor van Peter Nicolaï en Ellen Pasman (Höcker, Rueb & Doeleman) een milde terreur op mevrouw Pasman uitoefent. Zij zenden haar herhaalde aanmaningen voor de juridische bijstand die ze mij verleende toen zij nog aan dit kantoor verbonden was. Doeleman, de advocaat van Hans Verploeg van de NVJ, laat deze lage actie over aan confrère G.J. Kemper. Zo vervolgen deze onfrisse heren een advocate die mede als gevolg van het onbegrijpelijke gedrag van Doeleman en Verploeg voor zichzelf is begonnen.

Ik heb Doeleman dus een briefje geschreven: ‘Dit is een vriendschappelijke waarschuwing en een advies het niet nog erger te maken dan het al is. Ik heb u steeds een onbetrouwbare man gevonden, hetgeen op uw gezicht geschreven staat, maar dat u mij in de gelegenheid zou stellen dit zo overmatig duidelijk te kunnen demonstreren aan de hand van wat er gebeurde in de periode dat Peter Nicolaï en Ellen Pasman mij via uw kantoor hielpen tegen de *bastards* in Den Haag (en Verploeg en u blijkbaar altijd weer voor “het gezag” in Den Haag door de knieën gingen) maakt verhelderend leesmateriaal over de stand van de hedendaagse advocatuur. Dit is misschien een geschikt moment om te zorgen dat de

zaken niet erger worden dan ze al zijn.' Prompt werd mevrouw Pasman, die van mijn brief aan haar voormalige kantoor niet op de hoogte was, opgebeld dat het nooit de bedoeling was geweest van de collegaadvocaten haar persoonlijk voor kosten te laten opdraaien, en meer van dergelijke uitlatingen van spijt.

12 oktober 1997

Misschien hadden we eerder actie moeten ondernemen tegen het leugenachtige, lasterlijke document uit de BVD-dossiers (waarin stond dat ik in 1962 in de VS in de gevangenis gezeten zou hebben), namelijk op het moment dat het in ons bezit kwam. Dit deden we niet omdat we nog steeds hoopten op het gezond verstand van Buitenlandse Zaken om het op een regeling aan te sturen. In plaats daarvan ontstaat er weer een gevecht met de messen op tafel en verschuilt men zich achter geheime stukken, die ons niet worden gegeven en niet te achterhalen zijn.

Professor Peter Nicolaï heeft minister Dijkstal verzocht vóór 22 oktober aanstaande officieel afstand te nemen van de lasterlijke informatie uit mijn BVD-dossier, en om mij excuses aan te bieden voor het infame document over de vermeende straf in Amerika (gebaseerd op een verklaring van ex-CIA-agent Werner Verrips, wiens naam ook nog werd uitgewist). Verder is Dijkstal verzocht het originele stuk, nadat ik er een afschrift van heb ontvangen, te vernietigen.[142]

21 oktober 1997

Dijkstal antwoordt meer tijd nodig te hebben. Altijd weer de bekende vertragingstactiek van 'overheidsdienaren'.

23 oktober 1997

Voor de Amsterdamse rechtbank dienen verscheidene procedures om de overheid te dwingen meer documenten uit de BVD-dossiers af te geven dan tot nu toe het geval was. Let wel: in 1992 informeerde Arthur Docters van Leeuwen parlementariër Piet Stoffelen dat er in het geheel geen BVD-dossiers over mij waren.

De dienstdoende rechters zullen uiterlijk in januari 1998 dienaangaande uitspraak doen. Eind 1995 sommeerde de Raad van State minister Dijkstal reeds mij inzage te geven, maar in zijn onnaspeurlijke wijs-

142 Zie bijlage 71.

heid besloot Dijkstal er weer tonnen belastinggeld tegenaan te gooien om wetschenders af te schermen voor burgers die hun recht zoeken. De Nederlandse rechtsstaat anno 1997. Professor Nicolaï pleitte hier vanmorgen over voor de Amsterdamse rechtbank.

29 oktober 1997

Peter Nicolaï sommeerde minister Dijkstal uiterlijk op 30 oktober 1997 om 10.00 uur gehoor te geven aan ons verzoek van 12 oktober.[143]

Eveneens vandaag deed de rechtbank in Den Haag uitspraak in mijn verzoek om een voorschot op de schaderegeling.

Een jaar geleden verkondigde rechter Punt, tijdens het verhoor van een Zuid-Afrikaanse diplomaat en hoge veiligheidsambtenaar, dat mijn advocaten nu maar eens om een voorschot moesten vragen. Dit initiatief ging van Punt zelf uit. Mijn advocaten pakten dit op en er zou via een kort geding in december 1996 om een voorschot worden geprocedeerd. Mevrouw Pasman werd echter later door de griffie van de Haagse rechtbank opgebeld. Het was niet de bedoeling geweest dat wij een kort geding zouden voeren maar om toewijzing van provisionele eis zouden verzoeken, een procedure die de rechtbank op drie maanden looptijd inschatte. Door opzettelijke obstructie van de advocaten van Van Mierlo werd kans gezien deze zaak met een jaar te vertragen.

Nu zou Punt, het Haagse orakel van Delphi, dus recht wijzen. Eerder had hij tijdens een zitting verklaard: ‘Het gaat eigenlijk alleen nog maar om de hoogte van het schadebedrag.’ Staatsadvocaat Den Hertog had toen nog in woede tegen hem uitgeroepen: ‘Bent u nu de vierde advocaat van de heer Oltmans geworden?’ Kortom, de signalen van Punt waren dat hij geneigd was schadevergoeding toe te kennen. En misschien is hij dat nog steeds, maar in zijn uitspraak van 29 oktober 1997 was daar niets van te merken.

Rechter Punt bepaalde - en we gaan nu het zevende jaar van deze slepende zaak in - dat hij nog onvoldoende inzicht had om bepaalde aspecten van mijn eis tot schadevergoeding om een bedrag te kunnen vaststellen.[144] Hij wil alsnog tal van getuigen horen - liefst al in december en januari, aan de voorbereiding wordt gewerkt.

Wat overigens van eminent belang is in het tussenvonnis van Punt, is dat hij de Staat beschuldigde van zowel onrechtmatig handelen als van bedrog. Deze rechterlijke uitspraak brengt mij terug naar 1991, toen het

143 Zie bijlage 72.
144 Zie bijlage 73.

proces begon. Van den Broek schreef toen: ‘Procedeert u maar, want de Staat heeft nimmer onrechtmatig jegens u gehandeld.’ Nu zegt rechter Punt, veertig jaar na dato, dat Luns en de zijnen zelfs bedrog pleegden.

Het ANP liet uit het vele pagina's bevattende vonnis slechts een halve pagina rondgaan. De media konden er vaak geen touw aan vastknopen en vestigden soms de indruk dat ik mijn proces reeds had verloren. Niets is minder waar. Het feit dat rechter Punt in zijn tussenvonnis wees op het bedrog van de Staat - als geïllustreerd door de *contre lettre* van minister Luns, die daarin verzocht mij als journalist vooral te blijven dwarsbomen - is een aspect van dit vonnis dat hoop geeft. *De Volkskrant* als *NRC Handelsblad* haalden dit aspect er gelukkig wel uit.

8 / DONDERDAG 30 OKTOBER 1997

Oltmans eist excuses van Dijkstal voor ‘laster’ BVD

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

De journalist W. Oltmans daagt minister Dijkstal van Binnenlandse Zaken voor de rechter, als deze niet vóór tien uur vandaag afstand neemt van ‘lasterlijke informatie’ die over Oltmans in een BVD-dossier staat. De journalist eist ook excuses van de minister.

Het dossier vermeldt dat Oltmans ‘omstreeks 1962 een maand of drie zou hebben doorgebracht in een gevangenis in de USA’. Hij zou een zedendelict hebben begaan. ‘Oltmans is een homo’, aldus het BVD-stuk. Volgens Oltmans advocaat mr. P. Nicolaï zijn deze aantekeningen pure laster. ‘Oltmans heeft nimmer, geen dag, in de gevangenis gezeten.’

Oltmans voert een al jaren slepende procedure tegen de staat. Daarin eist hij miljoenen guldens schadevergoeding voor de inkomsten die hij heeft gederfd doordat Buitenlandse Zaken hem in zijn journalistieke werk zou hebben belemmerd en hem zou hebben achtergesteld bij andere Nederlandse journalisten.

In de loop van het proces zijn aan Oltmans gedeelten ter beschikking gesteld van zijn BVD-dossier. Behalve de aantekening over zijn verblijf in een Amerikaanse gevangenis, staat in de stukken dat er een dossier over de journalist bestaat bij de zedenpolitie. Volgens Nicolaï is Oltmans nooit in aanraking geweest met de zedenpolitie.

Dijkstal, onder wie de BVD ressorteert, is woensdag schriftelijk gesommeerd onmiddellijk afstand te nemen van de lasterlijke informatie en aan Oltmans excuses aan te bieden. Ook wordt vernietiging van de betreffende aantekeningen in het dossier geëist.

In een voorlopig vonnis heeft de Haagse rechtbank woensdag Oltmans' verzoek om een voorschot op schadevergoeding afgewezen. De rechtbank wil op een aantal punten nog nadere verduidelijking.

De rechtbank heeft een brief van oud-minister Luns van Buitenlandse Zaken gekenschetst als ‘een vorm van bedrog’. In de betreffende geheime brief werden in februari 1964 de Nederlandse ambassades en diplomatieke posten gewaarschuwd tegen Oltmans. Ze kregen opdracht hem niet de normale faciliteiten te bieden.

Geen voorschot Oltmans op een schadevergoeding

DEN HAAG, 29 OKT. De journalist Willem Oltmans krijgt geen voorschot op een eventuele schadevergoeding door de staat. Dat heeft president mr. B. Punt van de Haagse rechtbank vandaag in een tussenvonnis bepaald.

Oltmans wil een schadevergoeding van miljoenen guldens omdat hij vindt dat het ministerie van Buitenlandse Zaken hem in zijn werk heeft dwarsgezeten. Op zichzelf is deze schadevergoeding nog niet van de baan.

Punt stelt dat de vorderingen die op de periode tot 1964 slaan inmiddels verjaard zijn. De vorderingen over de periode 1964-1980 behoeven nader onderzoek, omdat niet duidelijk is wat het rechtstreekse verband is tussen handelingen van Buitenlandse Zaken en het gederfde inkomen van Oltmans.

Punt spreekt van een „onrechtmatige daad en vorm van bedrog" van oud-minister Luns van Buitenlandse Zaken jegens Oltmans. Op 13 februari 1964 schreef de bewindsman een brief aan de buitenlandse posten dat Oltmans normaal behandeld moest worden, maar op 21 februari van datzelfde jaar liet de minister een geheime brief aan de posten volgen met de opdracht juist het tegendeel te doen.

Hoewel deze zogenoemde ‘contre-lettre’ ook al 33 jaar oud is, zijn de vorderingen naar aanleiding daarvan niet verjaard. Oltmans kwam er immers pas in 1991 achter. (ANP)

8 / DONDERDAG 30 OKTOBER 1997
Oltmans eist excuses van Dijkstal voor ‘laster’ BVD
van onze verslaggever
AMSTERDAM
De journalist W. Oltmans daagt minister Dijkstal van Binnenlandse Zaken voor de rechter, als deze niet vóór tien uur vandaag afstand neemt van ‘lasterlijke informatie’ die over Oltmans in een BVD-dos-sier slaat. De journalist eist ook excuses van de minister.
Het dossier vermeldt dat Oltmans ‘omstreeks 1962 een maand of drie zou hebben doorgebracht in een gevangenis in de USA’. Hij zou een zedendelict hebben begaan. ‘Oltmans is een homo’, aldus het BVD-stuk. Volgens Oltmans advocaat mr. P. Nicolaï zijn deze aantekeningen pure laster. ‘Oltmans heeft nimmer, geen dag, in de gevangenis gezeten.’

Oltmans voert een al jaren slepende procedure tegen de staat. Daarin eist hij miljoenen guldens schadevergoeding voor de inkomsten die hij heeft gederfd doordat Buitenlandse Zaken hem in zijn journalistieke werk zou hebben belemmerd en hem zou hebben achtergesteld bij andere Nederlandse journalisten.
In de loop van het proces zijn aan Oltmans gedeelten ter beschikking gesteld van zijn BVD-dossier. Behalve de aantekening over zijn verblijf in een Amerikaanse gevangenis, staat in de stukken dat er een dossier over de journalist bestaat bij de zedenpolitie. Volgens Nicolaï is Oltmans nooit in aanraking geweest met de zedenpolitie.
Dijkstal, onder wie de BVD ressorteert, is woensdag schriftelijk gesommeerd onmiddellijk afstand te nemen van de lasterlijke informatie en aan Oltmans excuses aan te bieden. Ook wordt vernietiging van de betreffende aantekeningen in het dossier geëist
In een voorlopig vonnis heeft de Haagse rechtbank woensdag Oltmans' verzoek om een voorschot op schadevergoeding afgewezen. De rechtbank wil op een aantal punten nog nadere verduidelijking.
De rechtbank heeft een brief van oud-minister Luns van Buitenlandse Zaken gekenschetst als ‘een vorm van bedrog’. In de betreffende geheime brief werden in februari 1964 de Nederlandse ambassades en diplomatieke posten gewaarschuwd tegen Oltmans. Ze kregen opdracht hem niet de normale faciliteiten te bieden.

Geen voorschot Oltmans op een schadevergoeding

DEN HAAG, 29 OKT. De journalist Willem Oltmans krijgt geen voorschot op een eventuele schadevergoeding door de staat. Dat heeft president mr. B. Punt van de Haagse rechtbank vandaag in een tussenvonnis bepaald. Oltmans wil een schadevergoeding van miljoenen guldens omdat hij vindt dat het ministerie van Buitenlandse Zaken hem in zijn werk heeft dwarsgezeten. Op zichzelf is deze schadevergoeding nog niet van de baan.

Punt stelt dat de vorderingen die op de periode tot 1964 slaan inmiddels verjaard zijn. De vorderingen over de periode 1964-1980 behoeven nader onderzoek, omdat niet duidelijk is wat het rechtstreekse verband is tussen handelingen van Buitenlandse Zaken en het gederfde inkomen van Oltmans.

Punt spreekt van een ‘onrechtmatige daad en vorm van bedrog’ van oud-minister Luns van Buitenlandse Zaken jegens Oltmans. Op 13 februari 1964 schreef de bewindsman een brief aan de buitenlandse posten dat Oltmans normaal behandeld moest worden, maar op 21 februari van datzelfde jaar liet de minister een geheime brief aan de posten volgen met de opdracht juist het tegendeel te doen.
Hoewel deze zogenoemde ‘contre-lettre’ ook al 33 jaar oud is, zijn de vorderingen naar aanleiding daarvan niet verjaard. Oltmans kwam er immers pas in 1991 achter. (ANP)

Het was zeker een tegenslag dat rechter Punt de argumenten van de Staat heeft overgenomen dat de tientallen geheime stukken uit de periode 1956-1964 verjaard zijn en niet worden meegenomen in mijn eis tot schadevergoeding. Hoe onredelijk en onrechtvaardig dit is kan een kind begrijpen, want in die cruciale periode slaagden Luns en Buitenlandse Zaken erin - zoals zelfs Lubbers constateerde - mijn reputatie voor de rest van mijn leven schade toe te brengen. De kwalificaties logen er niet om: onbetrouwbaar, homo, verraderlijk, vriend van Sukarno, staatsgevaarlijk, enzovoorts. Iedereen kan op zijn vingers natellen dat wanneer je eenmaal aldus bent afgeschilderd door mensen op het hoogste niveau, je nooit meer van die kwalificaties afkomt. En nu bepaalde de wijze Punt dat wat toen gebeurde niet meegenomen wordt terwijl toen - en dat kan ik bewijzen met honderden stukken - het fundament werd gelegd voor een zwartmakerij die me levenslang zou achtervolgen.

30 oktober 1997

Peter Nicolaï diende een klacht in bij de hoofdofficier van Justitie te Amsterdam, mr. J.M. Vrakking, waarin wordt gevraagd over te gaan tot vervolging van minister Dijkstal.

31 oktober 1997

Den Hertog, nu dus ook advocaat voor Dijkstal, antwoordt dat de minister geen blaam treft, want de verklaring in de BVD-dossiers dat ik in Amerika in de bak had gezeten was ‘vrijwillig’ door de heer Verrips verstrekt, en meer van dergelijke onzin.[145] Iedereen weet dat inlichtingendiensten dossiers uitwisselen met zusterorganisaties in bijvoorbeeld Indonesië en Zuid-Afrika. We hebben trouwens de bewijzen dat dat is gebeurd. Via lasterlijke praktijken van Dijkstal en Docters en consorten kom je er ook in andere landen fraai op te staan. Minister Luns schermde bijvoorbeeld in zijn geheime telegrammen met de mededeling dat hij ‘een volledig curriculum vitae’ over mij bezat, dat indien gewenst voor inzage ter beschikking lag. De WOB-ambtenaar bij Buitenlandse Zaken Van Velzen kan het niet meer vinden. Met dit soort oplichterspraktijken heb je als burger in Den Haag te maken. Terwijl Van Velzen mij bovendien nog toevoegde, ook al maakte Luns er in zijn geheime missiven melding van: ‘Misschien heeft het wel nooit bestaan.’

145 Zie bijlage 74.

1 november 1997

'Een functionaris' van de NVJ deelde *de Volkskrant* mee dat ik deze vakbond blijf 'belasteren en bestoken met pure leugens'. Ik daag hierbij de lafaard Hans Verploeg uit om, als 'functionaris' van de NVJ, aan te tonen waar en wanneer ik hem of zijn vakbond heb belasterd of bestookt met leugens. In dit boek heb ik het verwerpelijke gedrag van Verploeg (die daarin helaas wordt gesteund door voorzitter Ron Abram), uitgespeld op datum en uur en aan de hand van bijgevoegde stukken onderbouwd. Indien na publicatie van deze reportage de NVJ bovenstaande beschuldigingen herhaalt, zal ik rechtsmaatregelen nemen tegen mijn voormalige 'beschermheren'. *De Volkskrant* heeft dit geklets in de ruimte inmiddels alweer klakkeloos overgenomen. Ik ben niet van plan dergelijke aanvallen vanuit de NVJ (waar ik lid van ben en blijf) onweersproken te laten.

Slot

De avond dat ik dit boek over mijn ervaringen in mijn proces wilde afsluiten, sprak Paul Witteman met premier Kok op televisie. Of het denkbaar was dat Den Haag de moeilijk bewijsbare zaak van Desi Bouterse zou seponeren terwille van verbeterde verhoudingen met Suriname? Daar kon geen sprake van zijn. Het antwoord van Kok was trefzeker: 'Gelukkig leven we in een rechtsstaat, en het recht moet zijn loop hebben.' Toen ik de premier dit hoorde zeggen dacht ik dat hij zich kennelijk niet bewust is hoe 'Den Haag' werkelijk in elkaar zit, en hoe de 'vrije Westerse democratieën' opereren, de Verenigde Staten voorop.

Washington, Londen, Parijs, Bonn, Den Haag: wie maken in laatste instantie *werkelijk* de dienst uit? De diverse inlichtingendiensten heten anders, maar ze doen me denken aan de Gestapo. Ze voeren een eigen beleid en handelen op eigen gezag, ver buiten bereik van de gekozen en geordende machtsstructuren in de democratie. JFK en zijn broer werden vermoord; Ford en Reagan beschoten; Reagan en Bush - zelf exponenten van de geheime diensten - slaagden er samen in het Kremlin naar de bliksem te helpen. De Gaulle's limousine werd met kogels doorzeefd; Martin Luther King werd bruut gestopt in zijn strijd om burgerrechten voor zwarten; Willy Brandt verdween nadat een naaste medewerker een DDR-spion bleek te zijn; Prinses Diana verongelukte in een Parijse tunnel. Het aantal onopgehelderde mysterieuze affaires in de vrije Westerse wereld is legio. Daarin zou een taak voor de journalistiek liggen, maar veel journalisten staan daarvoor aan de verkeerde kant. In de jaren zeventig dook in Amerika een lijst op van vierhonderd journalisten die op de loonlijst stonden van de CIA en andere geheime diensten. Er is in Nederland nooit melding van gemaakt.

Binnen Westerse democratische structuren opereren ongecontroleerde krachten, *governments within governments* die van de democratische rechtsstaat een lachertje maken. Geheime diensten en hun handlangers bepalen uiteindelijk wat goed is voor het land, het bondgenootschap, en de wereld. De voorbeelden van het onzichtbare werk van de *cloack and dagger-boys* liggen wereldwijd voor het oprapen.

In Nederland zijn die voorbeelden er ook. In 1956 dreigde ik zo'n voorbeeld bloot te leggen, doordat ik Luns voor de voeten liep en zijn leugens inzake Nieuw-Guinea aantoonde. Prompt schakelde hij de inlichtingendiensten in om zich van mij te ontdoen. Voor mij echter geen kogel of verkeersongeluk. Het enige wat kapot gemaakt hoefde te wor-

den was mijn carrière en de enige moord die gepleegd hoefde te worden was een *character assasination*. Aldus geschiedde. Agenten kwamen bij kranten vertellen dat ik staatsgevaarlijk was en zorgden ervoor dat ik werd ontslagen en nooit meer aan de bak zou komen. En waarom? Omdat ik de mythe van de democratische 'rechtsstaat', waar Kok tegen Witteman zo mooi over sprak, dreigde te ontmaskeren. Op het spoor van die mythe moest ik voor het leven worden uitgeschakeld. Dát is de kwintessens van mijn proces. Dáár gaat het over.

Ironisch genoeg toonde Luns daarmee juist zijn ware gezicht, en daarmee mijn gelijk aan.

En nu, terwijl ik dat allemaal in de rechtszaal probeer te bewijzen, is het proces zelf een nieuw voorbeeld geworden van de onoorbare praktijken waar ik hierboven over schreef: ministers, diplomaten en ambtenaren liegen onder ede, inbegrepen de super-procureur-generaal. De advocaat van Van Mierlo, Den Hertog, ontkent glashard dat hij in de rechtszaal heeft verwezen naar het lasterlijke document over mijn 'detentie' in Amerika. Stukken die ik nodig heb voor mijn bewijslast zijn plots onvindbaar of worden me geweigerd 'vanwege de staatsveiligheid'. En daarmee toont de Staat opnieuw mijn gelijk en haar ware gezicht. De rechtsstaat waar Kok zo in gelooft zou tegen een stootje moeten kunnen, en zou pas echt sterk zijn wanneer zij fouten toe durft geven. Van de bereidheid daartoe is voorlopig nog niets te merken.

Hoe nu verder? Wie denkt dat ik dit proces tegen de Staat als prettig ervaar, of plezier beleef aan de publiciteit eromheen, die weet niet waarover hij spreekt. Het proces eist veel tijd en is frustrerend, niet in de laatste plaats vanwege allerlei toegepaste vertragingstactieken. Ik ben in een bureaucratische web verstrikt geraakt en ben zo langzamerhand wel aan rust toe. Het gevecht is ook eenzaam, want solidariteit is ver te zoeken als je knokt tegen de Staat. Zeker nu mijn eigen vakorganisatie me in de steek laat.

Drie advocaten blijven me gelukkig steunen, ook uit oprechte verontwaardiging over het feit dat dit mogelijk is in Den Haag anno 1997. Om dezelfde reden publiceert mijn uitgever dit boek. Daarnaast blijf ik vertrouwen hebben in enkele politici die wel integer zijn, en nu eindelijk de feiten voldoende kennen om zich in te zetten voor een afloop die in een rechtsstaat verwacht zou mogen worden.

Amsterdam, 1 december 1997
Willem Oltmans

Bijlage 1

de Volkskrant 6 ZATERDAG 8 OKTOBER 1994

Oltmans kreeg op de valreep 'een cadeautje van Lubbers'

Van onze verslaggever
Jos Slats
AMSTERDAM

'Doe in hemelsnaam *niets*', smeekte Willem Oltmans premier Lubbers. De scheidende minister-president had de publicist op 11 augustus ontboden in zijn torentje om te praten over een financiële geste van de staat als genoegdoening voor wat Oltmans zelf omschrijft als 'veertig jaar getreiter en broodroof' door Buitenlandse Zaken. Lubbers had hem zojuist een volledige AOW-uitkering aangeboden.

Hoeveel dat dan was in de maand, wilde Oltmans weten. Daar moest de premier even een deskundige ambtenaar voor raadplegen, en greep naar een telefoon.

Ongeveer twaalfhonderd gulden, glunderde de staatsman. Kortom, niet gek voor iemand die eigenlijk maar recht heeft op 56 gulden ouderdomspensioen. Oltmans kon formeel geen aanspraak maken op volledige AOW, omdat hij in 1958 was geëmigreerd naar de Verenigde Staten.

'Maar dan ga ik er 165 gulden op achteruit', riep Oltmans verbouwereerd. 'Ik heb een uitkering van de sociale dienst van 1365 gulden. Doe in hemelsnaam niets.'

Dat had de minister-president zich niet gerealiseerd. Maar wat dacht Oltmans dan van een volledige AOW-uitkering plus een bedrag ineens van een ton. Dan zou hij, spiegelde de premier hem voor, eindelijk een nieuwe vleugel kunnen kopen. In Zuid-Afrika had Oltmans zijn geliefde witte *grand piano* door geldnood gedwongen van de hand moeten doen.

Maar ook op dit 'schamele' aanbod van de premier wenste de publicist niet in te gaan. Een nul extra, daar was over te praten, maar hij was niet naar het torentje gekomen om over een fooi te *negotiaten*. Lees mijn nieuwe boek maar, had hij gezegd, dan weet u waar ik recht op heb.

Oltmans (69) is al geruime tijd verwikkeld in een moeizaam juridisch gevecht met de Staat der Nederlanden. Oltmans eist een flinke schadevergoeding van Buitenlandse Zaken, dat hem al sinds de jaren vijftig behoorlijk dwarszit. Veertig jaar geleden haakte Oltmans zich de woede op de hals van Joseph Luns, toen minister, door te pleiten voor de overdracht van Nieuw-Guinea aan Indonesië.

Vanaf dat moment – zo blijkt uit stapels geheime stukken waarop Oltmans later de hand wist te leggen – mobiliseerde Luns zijn diplomatieke apparaat om de '*renegade*' journalist in binnen- en buitenland het werken onmogelijk te maken. De minister ontketende een ware hetze tegen hem, waarbij zelfs de CIA werd ingeschakeld. Zelfs toen Oltmans aanwezig wilde zijn bij zoiets onbenulligs als een steenlegging door (toen nog) prinses Beatrix in New York, gaf Luns zijn ambassadeur in de VS opdracht de verslaggever te weren.

De rechter heeft intussen bepaald dat Oltmans, wil hij een schadevergoeding claimen, moet aantonen dat het gelazer met Buitenlandse Zaken na het vertrek van minister Luns niet is opgehouden.

Allerminst, zegt Oltmans. Hij roept het 'Jakarta-incident' in herinnering. In april dit jaar reisde hij in het kielzog van Lubbers en minister Kooijmans naar Indonesië. Na afloop van het officiële bezoek gaf de Nederlandse ambassadeur in Jakarta een afscheidsdiner, waarvoor ook de pers was geïnviteerd. Behalve Oltmans.

Maar Oltmans had zich natuurlijk niet laten ontmoedigen en was toch in uitgaanskostuum verschenen. Toen de ambassadeur hem in het oog kreeg, beende hij af op de ongenode gast om hem naar zijn uitnodiging te vragen. 'Kunt u die idioot nu eindelijk stoppen?', schreeuwde Oltmans naar Kooijmans. Ria Lubbers, meegereisd met haar man, greep snel in en en wist de onverkwikkelijkheden te sussen. Dank zij de interventie van de *first lady* kon Oltmans alsnog gaan rijsttafelen.

Lubbers heeft het advies van Oltmans ter harte genomen en heeft kans gezien in de nadagen van zijn premierschap de nog ruwe versie te lezen van zijn nieuwe boek.

'Het lezen van *Persona Non Grata* heeft mijn inzicht in de onverkwikkelijkheden nog meer verscherpt', schreef hij Oltmans op de dag dat hij de deur van het torentje achter zich dichttrok. 'Ik heb u van uw beste zijde leren kennen, maar dat was kennelijk niet ieder vergund. Hoe dan ook, op de laatste dag van mijn premierschap wil ik mijn beste wensen overbrengen, en ik ben er van overtuigd dat ik die van mijn vrouw erbij mag voegen. Uw. Drs R. F. M. Lubbers.'

Oltmans beschouwt de brief als een regelrecht geschenk uit de hemel. 'Een cadeautje van Lubbers', jubelt hij, precies wat hij nodig heeft om bij de rechter zijn gelijk aan te tonen: een getuige à decharge van formaat. De advocaat van Oltmans, mr H. Vermeer, heeft de rechter-commissaris te Den Haag laten weten dat hij de oud-premier onder ede als getuige wil horen.

Persona Non Grata verschijnt eind deze maand bij uitgeverij De Papieren Tijger in Breda.

de Volkskrant
6 ZATERDAG 8 OKTOBER 1994

Oltmans kreeg op de valreep 'een cadeautje van Lubbers'

Van onze verslaggever
Jos Slats
AMSTERDAM

'Doe in hemelsnaam *niets*', smeekte Willem Oltmans premier Lubbers. De scheidende minister-president had de publicist op 11 augustus ontboden in zijn torentje om te praten over een financiële geste van de staat als genoegdoening voor wat Oltmans zelf omschrijft als 'veertig jaar getreiter en broodroof' door Buitenlandse Zaken. Lubbers had hem zojuist een volledige AOW-uitkering aangeboden.

Hoeveel dat dan was in de maand, wilde Oltmans weten. Daar moest de premier even een deskundige ambtenaar voor raadplegen, en greep naar een telefoon.
Ongeveer twaalfhonderd gulden, glunderde de staatsman. Kortom, niet gek voor iemand die eigenlijk maar recht heeft op 56 gulden ouderdomspensioen. Oltmans kon formeel geen aanspraak maken op volledige AOW. omdat hij in 1958 was geëmigreerd naar de Verenigde Staten.
'Maar dan ga ik er 165 gulden op achteruit', riep Oltmans verbouwereerd. 'Ik heb een uitkering van de sociale dienst van 1365 gulden. Doe in hemelsnaam niets.'
Dat had de minister-president zich niet gerealiseerd. Maar wat dacht Oltmans dan van een volledige AOW-uitkering plus een bedrag ineens van een ton. Dan zou hij, spiegelde de premier hem voor, eindelijk een nieuwe vleugel kunnen kopen. In Zuid-Afrika had Oltmans zijn geliefde witte *grand piano* door geldnood gedwongen van de hand moeten doen.

Maar ook op dit 'schamele' aanbod van de premier wenste de publicist niet in te gaan. Een nul extra, daar was over te praten, maar hij was niet naar het torentje gekomen om over een fooi te *negotiaten*. Lees mijn nieuwe boek maar, had hij gezegd, dan weet u waar ik recht op heb.
Oltmans (69) is al geruime tijd verwikkeld in een moeizaam juridisch gevecht met de Staat der Nederlanden. Oltmans eist een flinke schadevergoeding van Buitenlandse Zaken, dat hem al sinds de jaren vijftig behoorlijk dwarszit. Veertig jaar geleden haalde Oltmans zich de woede op de hals van Joseph Luns, toen minister, door te pleiten voor de overdracht van Nieuw-Guinea aan Indonesië.
Vanaf dat moment - zo blijkt uit stapels geheime stukken waarop Oltmans later de hand wist te leggen - mobiliseerde Luns zijn diplomatieke apparaat om de *'renegade'* journalist in binnen- en buitenland het werken onmogelijk te maken. De minister ontketende een ware hetze tegen hem, waarbij zelfs de CIA werd ingeschakeld. Zelfs toen Oltmans aanwezig wilde zijn bij zoiets onbenulligs als een steenlegging door (toen nog) prinses Beatrix in New York, gaf Luns zijn ambassadeur in de VS opdracht de verslaggever te weren.
De rechter heeft intussen bepaald dat Oltmans, wil hij een schadevergoeding claimen, moet aantonen dat het gelazer met Buitenlandse Zaken na het vertrek van minister Luns niet is opgehouden.
Allerminst, zegt Oltmans. Hij roept het 'Jakarta-incident' in herinnering. In april dit jaar reisde hij in het kielzog van Lubbers en minister Kooijmans naar Indonesië. Na afloop van het officiële bezoek gaf de Nederlandse ambassadeur in Jakarta een afscheidsdiner, waarvoor ook de pers was geïnviteerd. Behalve Oltmans.
Maar Oltmans had zich natuurlijk niet laten ontmoedigen en was toch in uitgaanskostuum verschenen. Toen de ambassadeur hem in het oog kreeg, beende hij af op de ongenode gast om hem naar zijn uitnodiging te vragen.
'Kunt u die idioot nu eindelijk stoppen?', schreeuwde Oltmans naar Kooijmans. Ria Lubbers, meegereisd met haar man, greep snel in en en

wist de onverkwikkelijkheden te sussen. Dank zij de interventie van de *first lady* kon Oltmans alsnog gaan rijsttafelen.
Lubbers heeft het advies van Oltmans ter harte genomen en heeft kans gezien in de nadagen van zijn premierschap de nog ruwe versie te lezen van zijn nieuwe boek.
'Het lezen van *Persona Non Grata* heeft mijn inzicht in de onverkwikkelijkheden nog meer verscherpt', schreef hij Oltmans op de dag dat hij de deur van het torentje achter zich dichttrok. 'Ik heb u van uw beste zijde leren kennen, maar dat was kennelijk niet ieder vergund. Hoe dan ook, op de laatste dag van mijn premierschap wil ik mijn beste wensen overbrengen, en ik ben er van overtuigd dat ik die van mijn vrouw erbij mag voegen. Uw. Drs R.F.M. Lubbers.'
Oltmans beschouwt de brief als een regelrecht geschenk uit de hemel. 'Een cadeautje van Lubbers', jubelt hij, precies wat hij nodig heeft om bij de rechter zijn gelijk aan te tonen: een getuige à decharge van formaat. De advocaat van Oltmans. mr H. Vermeer, heeft de rechter-commissaris te Den Haag laten weten dat hij de oud-premier onder ede als getuige wil horen.
Persona Non Grata verschijnt eind deze maand bij uitgeverij De Papieren Tijger in Breda.

Bijlage 2

Willem Oltmans in het ongelijk gesteld _

De Nationale Ombudsman heeft de journalist Willem Oltmans op alle punten in het ongelijk gesteld na diens klacht over de Binnenlandse Veiligheidsdienst, de Inlichtingendienst Buitenland, het ministerie van Buitenlandse Zaken en de Nederlandse ambassade in Pretoria.

Oltmans verweet de geheime diensten dat zij mede de hand hadden in zijn gedwongen vertrek uit Zuid-Afrika door negatieve informatie over hem te geven. Buitenlandse Zaken zou de Zuidafrikanen hebben gevraagd Oltmans uit te wijzen en de ambassade zou veel te weinig voor hem zijn opgekomen, zo klaagde Oltmans. Op geen enkel punt heeft hij gelijk gekregen.

Het 41 pagina's omvattende rapport van Ombudsman mr. drs. M. Oosting schildert een weinig fraai beeld van deze journalist. Oltmans bestookte de autoriteiten met brieven en faxen, vertelde halve waarheden, dreigde met publiciteit en groef zo zijn eigen ondergang. Ook de Ombudsman kreeg vele brieven van de journalist. Uiteindelijk wilde Oltmans enkele weken geleden niets meer met de Ombudsman te maken hebben. De envelop met een voorlopig rapport stuurde Oltmans ongeopend terug. 'Ik wens deze onzin van u niet te ontvangen. Uw onderzoek slaat nergens op', schreef Oltmans. Maar de Ombudsman heeft nu toch zijn conclusies gegeven.

Oltmans kreeg in mei 1992 te horen dat zijn visum in Zuid-Afrika niet verlengd werd. Uiteindelijk kreeg hij alsnog enkele maanden de tijd om zijn vertrek zelf te regelen. Toen hij desondanks bleef, werd hij op 3 augustus op een vliegtuig naar Schiphol gezet. Aanleiding van dit alles is eigenlijk een ruzie van Oltmans over wat er moest gebeuren met de resultaten van een onderzoek dat hij tegen betaling instelde in opdracht van het Zuidafrikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken naar internationale sancties tegen Zuid-Afrika. Oltmans uitte in felle bewoordingen zijn boosheid omdat zijn onderzoek niet werd gepubliceerd en eiste 360.000 Zuidafrikaanse rand schadevergoeding. Uiteindelijk bedreigde hij Zuidafrikaanse autoriteiten waaronder de president, dreigde regelmatig met negatieve publiciteit en noemde de naam van leden van de Zuidafrikaanse geheime dienst, wat in dat land een strafbaar feit is.

Volgens de Zuidafrikanen was dat de reden Oltmans te verwijderen. Buitenlandse Zaken ontkende tegenover de ombudsman elke betrokkenheid. De Inlichtingendienst Buitenland zei op geen enkele wijze betrokken te zijn geweest bij Oltmans' uitzetting en uiteindelijk liet de BVD weten nooit informatie over Oltmans te hebben gegeven aan Zuid-Afrika. Onderzoek door de Ombudsman van de dossiers en gesprekken met ambtenaren hebben volgens Oosting in het geheel niet aangetoond dat de geheime diensten of het ministerie wel een rol hebben gespeeld. Ook blijkt uit een uitvoerige chronologische opsomming van het ministerie dat de ambassade juist veel overwerk heeft verricht voor Oltmans, maar dat deze zelf zijn positie steeds onmogelijker maakte. Ex-minister Kooijmans spreekt van een 'confrontatiekoers' en de ambassade over 'iemand die met z'n kop tegen de muur blijft lopen' en die altijd geld eiste om van bepaalde acties af te zien.

Oltmans heeft geen goed woord over voor 'de idioterie' van de Ombudsman. 'Na anderhalf jaar onderzoek zegt hij niet te kunnen vertellen wat de BVD en de IDB hebben uitgespookt. In al die tijd heeft hij met iedereen gesproken behalve met de twee kroongetuigen, de generaals Viljoen en Groenewald'. Pas op aandrang van 'mijn vriend' *Eric Jurgens* (voormalig Kamerlid voor de PvdA) heeft Oltmans het bij hem bezorgde rapport gelezen. Jürgens was ook degene die hem adviseerde de Ombudsman in te schakelen.

Oltmans zegt pas met een 'vernietigende reactie op het 'apport van een idioot' te komen in zijn boek 'Persona non grata' dat eind deze maand verschijnt. Op 27 oktober wordt in Den Haag ook de rechtszaak voortgezet waarin Oltmans (69) schadevergoeding eist van de Nederlandse Staat wegens treiterijen die hij 38 jaar zegt te hebben ondervonden. Oltmans beroept zich op een brief van oud-premier Lubbers, geschreven op diens laatste dag in Het Torentje. Lubbers refereert aan 'enkele brieven' die Oltmans aan hem en zijn vrouw een week eerder schreef. Het lezen van de voorlopige tekst van het boek deed Lubbers zijn 'inzicht in de onverkwikkelijkheid' verscherpen. (SvW) □

Willem Oltmans in het ongelijk gesteld

De Nationale Ombudsman heeft de journalist Willem Oltmans op alle punten in het ongelijk gesteld na diens klacht over de Binnenlandse Veiligheidsdienst, de Inlichtingendienst Buitenland, het ministerie van Buitenlandse Zaken en de Nederlandse ambassade in Pretoria.

Oltmans verweet de geheime diensten dat zij mede de hand hadden in zijn gedwongen vertrek uit Zuid-Afrika door negatieve informatie over hem te geven. Buitenlandse Zaken zou de Zuidafrikanen hebben gevraagd Oltmans uit te wijzen en de ambassade zou veel te weinig voor hem zijn opgekomen, zo klaagde Oltmans. Op geen enkel punt heeft hij gelijk gekregen.
Het 41 pagina's omvattende rapport van Ombudsman mr. drs. M. Oosting schildert een weinig fraai beeld van deze journalist. Oltmans bestookte de autoriteiten met brieven en faxen, vertelde halve waarheden, dreigde met publiciteit en groef zo zijn eigen ondergang. Ook de Ombudsman kreeg vele brieven van de journalist. Uiteindelijk wilde Oltmans enkele weken geleden niets meer met de Ombudsman te maken hebben. De envelop met een voorlopig rapport stuurde Oltmans ongeopend terug. 'Ik wens deze onzin van u niet te ontvangen. Uw onderzoek slaat nergens op', schreef Oltmans. Maar de Ombudsman heeft nu toch zijn conclusies gegeven.
Oltmans kreeg in mei 1992 te horen dat zijn visum in Zuid-Afrika niet verlengd werd. Uiteindelijk kreeg hij alsnog enkele maanden de tijd om zijn vertrek zelf te regelen. Toen hij desondanks bleef, werd hij op 3 augustus op een vliegtuig naar Schiphol gezet. Aanleiding van dit alles is eigenlijk een ruzie van Oltmans over wat er moest gebeuren met de resultaten van een onderzoek dat hij tegen betaling instelde in opdracht van het Zuidafrikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken naar internationale sancties tegen Zuid-Afrika. Oltmans uitte in felle

bewoordingen zijn boosheid omdat zijn onderzoek niet werd gepubliceerd en eiste 360.000 Zuidafrikaanse Rand schadevergoeding. Uiteindelijk beledigde hij Zuidafrikaanse autoriteiten waaronder de president, dreigde regelmatig met negatieve publiciteit en noemde de naam van leden van de Zuidafrikaanse geheime dienst wat in dat land een strafbaar feit is. Volgens de Zuidafrikanen was dat de reden Oltmans te verwijderen. Buitenlandse Zaken ontkende tegenover de ombudsman elke betrokkenheid. De Inlichtingendienst Buitenland zei op geen enkele wijze betrokken te zijn geweest bij Oltmans' uitzetting en uiteindelijk liet de BVD weten nooit informatie over Oltmans te hebben gegeven aan Zuid-Afrika. Onderzoek door de Ombudsman van de dossiers en gesprekken met ambtenaren hebben volgens Oosting in het geheel niet aangetoond dat de geheime diensten of het ministerie wel een rol hebben gespeeld. Ook blijkt uit een uitvoerige chronologische opsomming van het ministerie dat de ambassade juist veel overwerk heeft verricht voor Oltmans, maar dat deze zelf zijn positie steeds onmogelijker maakte. Ex-minister Kooijmans spreekt van een ‘confrontatiekoers’ en de ambassade over ‘iemand die met z'n kop tegen de muur blijft lopen’ en die altijd geld eiste om van bepaalde acties af te zien.
Oltmans heeft geen goed woord over voor ‘de idioterie’ van de Ombudsman. ‘Na anderhalf jaar onderzoek zegt hij niet te kunnen vertellen wat de BVD en de IDB hebben uitgespookt. in al die tijd heeft hij met iedereen gesproken behalve met de twee kroongetuigen, de generaals Viljoen en Groenewald’. Pas op aandrang van ‘mijn vriend’ *Eric Jurgens* (voormalig Kamerlid voor de PvdA) heeft Oltmans het bij hem bezorgde rapport gelezen. Jurgens was ook degene die hem adviseerde de Ombudsman in te schakelen.

Oltmans zegt pas met een ‘vernietigende reactie op het apport van een idioot’ te komen in zijn boek ‘Persona non grata’ dat eind deze maand verschijnt. Op 27 oktober wordt in Den Haag ook de rechtszaak voortgezet waarin Oltmans (69) schadevergoeding eist van de Nederlandse Staat wegens treiterijen die hij 38 jaar zegt te hebben ondervonden. Oltmans beroept zich op een brief van oud-premier Lubbers, geschreven op diens laatste dag in Het Torentje. Lubbers refereert aan ‘enkele brieven’ die Oltmans aan hem en zijn vrouw een week eerder schreef. Het lezen van de voorlopige tekst van het boek deed Lubbers zijn ‘inzicht in de onverkwikkelijkheid’ verscherpen. (SvW) ■

Bijlage 3

Oltmans ongelijk

Knokken tegen de Staat en de inlichtingendiensten is een David en Goliath-affaire, vooral als je via je beroepsvereniging door amateurs wordt bijgestaan. Wanneer je in die strijd dan ook nog door onwaarheid (Reinier Hopmans) in het openbaar wordt tegengewerkt, of door algemeen secretaris Hans Verploeg persbreidel krijgt opgelegd, wordt het gevecht verder onnodig bemoeilijkt.
Desondanks behaalde ik in 1993 voor de Haagse rechtbank een overwinning omdat ik in het gelijk werd gesteld. daarover zweeg De Journalist. Maar als de Nationale Ombudsman met een onzinnig niet ter zake rapport komt staat er een vierkoloms even onbetrouwbaar verslag in De Journalist. Ik werd uit Zuid-Afrika gesmeten, omdat ik als CIA-agent te boek stond en hierom in de ambassade ben gaan zitten. Het woord CIA komt in de reportage van De Journalist niet voor.
In 1980 meldde ik in De Journalist (28 februari) dat journalisten door inlichtingendiensten werden gerecruteerd, zoals Raymond van den Bogaard van NRC Handelsblad. Rob Soetenhorst (13 maart) meldde dat vanwege mijn „quasi interessant geschrijf" de NRC mij geen ruimte meer zou bieden in de krant. Chef buitenland (NRC) Steven de Winter schreef in De Journalist (13 maart): „De malloot haalt weer uit." Hans Wiegel verklaarde, „Er is geen sprake van dat de BVD doelbewust onder journalisten medewerkers voor deze dienst recruteert." Wiegel, toen minister van Binnenlandse Zaken en BVD-baas, noemde wat ik meldde „kletskoek". Wiegel loog.
In 1979 vroegen André Spoor en R. Soetenhorst om Raymond van den Bogaard in Moskou aan contacten te helpen, waar ik toen al acht jaar werkzaam was. Ik kende hem niet maar ging blindelings af op de hoofdredactie van de NRC. Ik zorgde dat Bogaard door Volodja Molchanov van Novosti - nu een van de meest bekende Russische televisiejournalisten - werd afgehaald. In de auto van het vliegveld naar het hotel deelde Bogaard de Rus mee door de BVD te zijn benaderd om vanuit Moskou samen te werken. In de jaren dat hij in Moskou voor de NRC werkte zou hij nimmer iemand van enig niveau te spreken krijgen. Mij werd bij terugkeer in de USSR gevraagd waarom ik „een idioot" had geïntroduceerd.
Ook in 1980 kreeg ik in De Journalist dankzij de leugenaars bij de BVD en de NRC en dankzij Hans Wiegel ongelijk en het zou inderdaad vijftien jaar duren voor de waarheid achterhaald kon worden. In 1980 moest ik Molchanov beschermen, zoals ik tot 1994 in mijn strijd tegen de Staat de nodige informatie steeds in portefeuille heb gehouden.
De Nationale Ombudsman een onderzoek naar de inlichtingendiensten laten instellen is een kind om een boodschap sturen. Volgens hem gaan Buitenlandse Zaken en de inlichtingendiensten vrijuit. Zelfs oud-premier Ruud Lubbers, die de zaak onderzocht, nam mij in 1994 weer vrolijk mee naar Zuid-Afrika en brak een maand later een 28-jarige blokkade dat ik Indonesië niet in mocht. In een gesprek in het Torentje op 11 augustus 1.1. maakte de heer Lubbers duidelijk wat hij van mijn situatie en gevecht tegen de Staat dacht. Hij liet er 22 augustus een brief op volgen welke nog duidelijker was. Maar de Ombudsman - en in commissie het blad van mijn beroepsvereniging - wijdt 42 pagina's lang uit om de Haagse schurken vrij te pleiten. In Persona non Grata (uitgeverij Papieren Tijger, Breda) dat 9 november a.s. uitkomt zal ik op datum en uur uiteenzetten (daarvoor ben ik tenslotte altijd dagboekschrijver geweest) waarom De Journalist, als in 1980, ook in 1994 met „Willem Oltmans in ongelijk gesteld" in haar hemd komt te staan.

Willem Oltmans, Amsterdam

Oltmans ongelijk

Knokken tegen de Staat en de Inlichtendiensten is een David en Goliath-affaire. Desondanks behaalde ik in 1993 voor de Haagse rechtbank een overwinning omdat ik in het gelijk werd gesteld. Daarover zweeg De Journalist. Maar als de Nationale Ombudsman met een onzinnig niet ter zake rapport komt staat er een vier koloms even onbetrouwbaar verslag in De Journalist. Ik werd uit Z.A. gesmeten omdat ik als CIA-agent te boek stond en hierom in de ambassade ben gaan zitten. Het woord CIA komt in de reportage van De Journalist niet voor. De Na' ale Ombudsman een onderzoek naar de inlichtingendiensten laten instellen is een kind om een boodschap sturen. Volgens hem gaan Buitenlandse Zaken en de Inlichtingendiensten vrijuit. Zelfs oud-premier Ruud Lubbers, die de zaak onderzocht, nam mij in 1994 weer vrolijk mee naar Zuidafrika en brak één maand later een 28-jarige blokkade, dat ik Indonesië niet in mocht. In een gesprek in het torentje op 11 Augustus l.l. maakte de heer Lubbers duidelijk wat hij van mijn situatie en gevecht tegen de Staat dacht. Hij liet er 22 Augustus een brief op volgen welke nog duidelijker was. Maar de Ombudsman - en in commissie het blad van mijn beroepsvereniging – wijdt 42 pagina's uit om de Haagse schurken vrij te pleiten. □

Willem Oltmans, Amsterdam

Oltmans ongelijk

Knokken tegen de Staat en de inlichtingendiensten is een David en Goliath-affaire, vooral als je via je beroepsvereniging door amateurs wordt bijgestaan. Wanneer je in die strijd dan ook nog door onwaarheid (Reinier Hopmans) in het openbaar wordt tegengewerkt, of door algemeen secretaris Hans Verploeg persbreidel krijgt opgelegd, wordt het gevecht verder onnodig bemoeilijkt. Desondanks behaalde ik in 1993 voor de Haagse rechtbank een overwinning omdat ik in het gelijk werd gesteld. daarover zweeg De Journalist. Maar als de Nationale Ombudsman met een onzinnig niet ter zake rapport komt staat er een vierkoloms even onbetrouwbaar verslag in De Journalist. Ik werd uit Zuid-Afrika gesmeten, omdat ik als CIA-agent te boek stond en hierom in de ambassade ben gaan zitten. Het woord CIA komt in de reportage van De Journalist niet voor.

In 1980 meldde ik in De Journalist (28 februari) dat journalisten door inlichtingendiensten werden gerecruteerd, zoals Raymond van den Bogaard van NRC Handelsblad. Rob Soetenhorst (13 maart) meldde dat vanwege mijn ‘quasi interessant geschrijf’ de NRC mij geen ruimte meer zou bieden in de krant. Chef buitenland (NRC) Steven de Winter schreef in De Journalist (13 maart): ‘De malloot haalt weer uit.’ Hans Wiegel verklaarde, ‘Er is geen sprake van dat de BVD doelbewust onder journalisten medewerkers voor deze dienst recruteert.’ Wiegel, toen minister van Binnenlandse Zaken en BVD-baas, noemde wat ik meldde ‘kletskoek’. Wiegel loog.
In 1979 vroegen André Spoor en R. Soetenhorst om Raymond van den Bogaard in Moskou aan contacten te helpen, waar ik toen al acht jaar werkzaam was. Ik kende hem niet maar ging blindelings af op de hoofdredactie van de NRC. Ik zorgde dat Bogaard door Volodja Molchanov van Novosti - nu een van de meest bekende Russische televisiejournalisten - werd afgehaald. In de auto van het vliegveld naar het hotel deelde Bogaard de Rus mee door de BVD te zijn benaderd om vanuit Moskou samen te werken. In de jaren dat hij in Moskou voor de NRC werkte zou hij nimmer iemand van enig niveau te spreken krijgen. Mij werd bij terugkeer in de USSR gevraagd waarom ik ‘een idioot’ had geïntroduceerd.
Ook in 1980 kreeg ik in De Journalist dankzij de leugenaars bij de BVD en de NRC en dankzij Hans Wiegel ongelijk en het zou inderdaad vijftien jaar duren voor de waarheid achterhaald kon worden. In 1980 moest ik Molchanov beschermen, zoals ik tot 1994 in mijn strijd tegen de Staat de nodige informatie steeds in portefeuille heb gehouden.
De Nationale Ombudsman een onderzoek naar de inlichtingendiensten laten instellen is een kind om een boodschap sturen. Volgens hem gaan Buitenlandse Zaken en de inlichtingendiensten vrijuit. Zelfs oud-premier Ruud Lubbers, die de zaak onderzocht, nam mij in 1994 weer vrolijk mee naar Zuid-Afrika en brak een maand later een 28-jarige blokkade dat ik Indonesië niet in mocht. In een gesprek in het Torentje op 11 augustus l.l. maakte de heer Lubbers duidelijk wat hij van mijn situatie en gevecht tegen de Staat dacht. Hij liet er 22 augustus een brief op volgen welke nog duidelijker was. Maar de Ombudsman - en in commissie het blad van mijn beroepsvereniging - wijdt 42 pagina's lang uit om de Haagse schurken vrij te pleiten. In Persona non Grata (uitgeverij Papieren Tijger, Breda) dat 9 november a.s. uitkomt zal ik op datum en uur uiteenzetten (daarvoor ben ik tenslotte altijd dagboekschrijver geweest) waarom De Journalist, als in 1980, ook in 1994 met ‘Willem Oltmans in ongelijk gesteld’ in haar hemd komt te staan.

Willem Oltmans, Amsterdam

Oltmans ongelijk

Knokken tegen de Staat en de Inlichtendiensten is een David en Goliath-affaire. Desondanks behaalde ik in 1993 voor de Haagse rechtbank een overwinning omdat ik in het gelijk werd gesteld. Daarover zweeg De Journalist. Maar als de Nationale Ombudsman met een onzinnig niet ter

zake rapport komt staat er een vier koloms even onbetrouwbaar verslag in De Journalist. Ik werd uit Z.A. gesmeten omdat ik als CIA-agent te boek stond en hierom in de ambassade ben gaan zitten. Het woord CIA komt in de reportage van De Journalist niet voor. De Na[tion]ale Ombudsman een onderzoe[k n]aar de inlichtingendiensten laten instellen is een kind om een boodschap sturen. Volgens hem gaan Buitenlandse Zaken en de Inlichtingendiensten vrijuit. Zelfs oud-premier Ruud Lubbers, die de zaak onderzocht, nam mij in 1994 weer vrolijk mee naar Zuidafrika en brak één maand later een 28-jarige blokkade, dat ik Indonesië niet in mocht. In een gesprek in het torentje op 11 Augustus l.l. maakte de heer Lubbers duidelijk wat hij van mijn situatie en gevecht tegen de Staat dacht. Hij liet er 22 Augustus een brief op volgen welke nog duidelijker was. Maar de Ombudsman - en in commissie het blad van mijn beroepsvereniging - wijdt 42 pagina's uit om de Haagse schurken vrij te pleiten.
Willem Oltmans, Amsterdam

Bijlage 4

Raad van State

Postbus 20019
2500 EA 's-Gravenhage
Telefoon 070-426 45 71

Minister van
Binnenlandse Zaken

Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Datum: 2 november 1994
Inlichtingen bij:
Uw kenmerk:

Onderwerp: W.L. Oltmans
Ons nummer: R01.92.0036

Op 20 oktober j.l. heeft de Meervoudige Kamer van de Afdeling bestuursrechtspraak het beroep behandeld van W.L. Oltmans in bovenvermelde zaak. Tijdens deze behandeling is gebleken dat er bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) gegevens met betrekking tot W.L. Oltmans aanwezig zijn. Voorts is tijdens deze behandeling gebleken dat het geschil betrekking heeft op alle gegevens met betrekking tot W.L. Oltmans, die bij de BVD aanwezig zijn, voor zover nog niet ter beschikking gesteld aan W.L. Oltmans.

Namens de Meervoudige Kamer verzoek ik u binnen veertien dagen alle gegevens met betrekking tot W.L. Oltmans, die bij de BVD aanwezig zijn en niet ter beschikking zijn gesteld aan W.L. Oltmans, toe te zenden aan de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak. Hierbij wijs ik u op het bepaalde in artikel 77 van de Wet op de Raad van State (oud).

De behandeling van de onderhavige zaak zal worden aangehouden totdat de Voorzitter de gevraagde gegevens heeft ontvangen.

Een afschrift van dit schrijven stuur ik naar mr. H.W.E. Vermeer, de raadsman van W.L. Oltmans.

De Voorzitter van Kamer 7

mr. J.A.E. van der Does

Op 20 oktober j.l. heeft de Meervoudige Kamer van de Afdeling bestuursrechtspraak het beroep behandeld van W.L. Oltmans in bovenvermelde zaak. Tijdens deze behandeling is gebleken dat er bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) gegevens met betrekking tot W.L. Oltmans aanwezig zijn. Voorts is tijdens deze behandeling gebleken dat het geschil betrekking heeft op alle gegevens met betrekking tot W.L. Oltmans, die bij de BVD aanwezig zijn, voor zover nog niet ter beschikking gesteld aan W.L. Oltmans.

Namens de Meervoudige Kamer verzoek ik u binnen veertien dagen alle gegevens met betrekking tot W.L. Oltmans, die bij de BVD aanwezig zijn en niet ter beschikking zijn gesteld aan W.L. Oltmans, toe te zenden aan de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak. Hierbij wijs ik u op het bepaalde in artikel 77 van de Wet op de Raad van State (oud).

De behandeling van de onderhavige zaak zal worden aangehouden totdat de Voorzitter de gevraagde gegevens heeft ontvangen.

Een afschrift van dit schrijven stuur ik naar mr. H.W.E. Vermeer, de raadsman van W.L. Oltmans.

De Voorzitter van Kamer 7
mr. J.A.E. van der Does

Bijlage 5

Mr. Hans van Mierlo
Minister

23 mei 1995

Geachte heer Minister.
Had gehoopt dat bij Uw intrede mijn arbeid als journalist niet langer door BuZa gesaboteerd zou worden.
Het tegendeel bleek waar de afgelopen acht dagen met Pieter in Margriet, waar ik voor Story een reportage heb geschreven.
Ik ben voor geen enkele officiële gelegenheid, waar andere persorganen (ook Nederlandse) wel naar toe gingen, uitgenodigd. Tijdens het hele bezoek ontving ik in een lege enveloppe een kaartje voor een concert in het hotel. Toen ik protesteerde in milde termen bij mevrouw Van Vonderen van de RVD (zie kopie) schreef zij in de haast op de achterkant een vluchtig bericht dat ik voor alles was uitgenodigd. Maar een andere schrijvende journalist ontving van de ambassadeur drie schriftelijke uitnodigingen. Toen ik de ambassadeur vroeg waarom ik niet, zei hij dat die uitnodigingen in mijn hotel waren afgegeven. Toen ik aanhield dat het hotel dit ontkende, zei hij, „dan is er een administratieve fout gemaakt." In Jakarta heette het vorig jaar „een technische fout" maar ik ben even ver als in 1994.
De heer Lubbers voorspelde, dat het persona non grata-schap, door Luns in 1962 ingesteld, nooit meer zou zijn terug te draaien. Ook niet door U?
Zoals de RVD de heer Lubbers de schadeberekening van de NVJ, gesteld op 2,8 miljoen, onthield, - toen Lubbers mij op 8 augustus 1994 een voorstel deed had hij hier nooit van gehoord - zo zend ik deze brief ook naar de heer Wolffensperger omdat het me niet zou verwonderen wanneer het apparaat ook U relevante informatie zou weten te onthouden. Ik word 10 juni 1995 zeventig jaar en misschien kan na 40 jaar sabotage thans besloten worden deze waanzin voor eens en voor altijd stop te zetten?
Mijn hoop is op U gevestigd.

Met een groet,

Willem Oltmans

Mr. Hans van Mierlo
Minister

23 mei 1995

Geachte heer Minister.
Had gehoopt dat bij Uw intrede mijn arbeid als journalist niet langer door BuZa gesaboteerd zou worden. Het tegendeel bleek waar de afgelopen acht dagen met Pieter in Margriet, waar ik voor Story een reportage heb geschreven.
Ik ben voor geen enkele officiële gelegenheid, waar andere persorganen (ook Nederlandse) wel naar toe gingen, uitgenodigd. Tijdens het hele bezoek ontving ik in een lege enveloppe een kaartje voor een concert in het hotel. Toen ik protesteerde in milde termen bij mevrouw Van Vonderen van de RVD (zie kopie) schreef zij in de haast op de achterkant een vluchtig bericht dat ik voor alles was uitgenodigd. Maar een andere schrijvende journalist ontving van de ambassadeur drie schriftelijke uitnodigingen. Toen ik de ambassadeur vroeg waarom ik niet, zei hij dat die uitnodigingen in mijn hotel waren afgegeven. Toen ik aanhield dat het hotel dit ontkende, zei hij, ‘dan is er een administratieve fout gemaakt.’ In Jakarta heette het vorig jaar ‘een technische fout’ maar ik ben even ver als in 1994.

De heer Lubbers voorspelde, dat het persona non grata-schap, door Luns in 1962 ingesteld, nooit meer zou zijn terug te draaien. Ook niet door U?

Zoals de RVD de heer Lubbers de schadeberekening van de NVJ, gesteld op 2, 8 miljoen, onthield, - toen Lubbers mij op 8 augustus 1994 een voorstel deed had hij hier nooit van gehoord - zo zend ik deze brief ook naar de heer Wolffensperger omdat het me niet zou verwonderen wanneer het apparaat ook U relevante informatie zou weten te onthouden. Ik word 10 juni 1995 zeventig jaar en misschien kan na 40 jaar sabotage thans besloten worden deze waanzin voor eens en voor altijd stop te zetten? Mijn hoop is op U gevestigd.

Met een groet,
Willem Oltmans

Bijlage 6

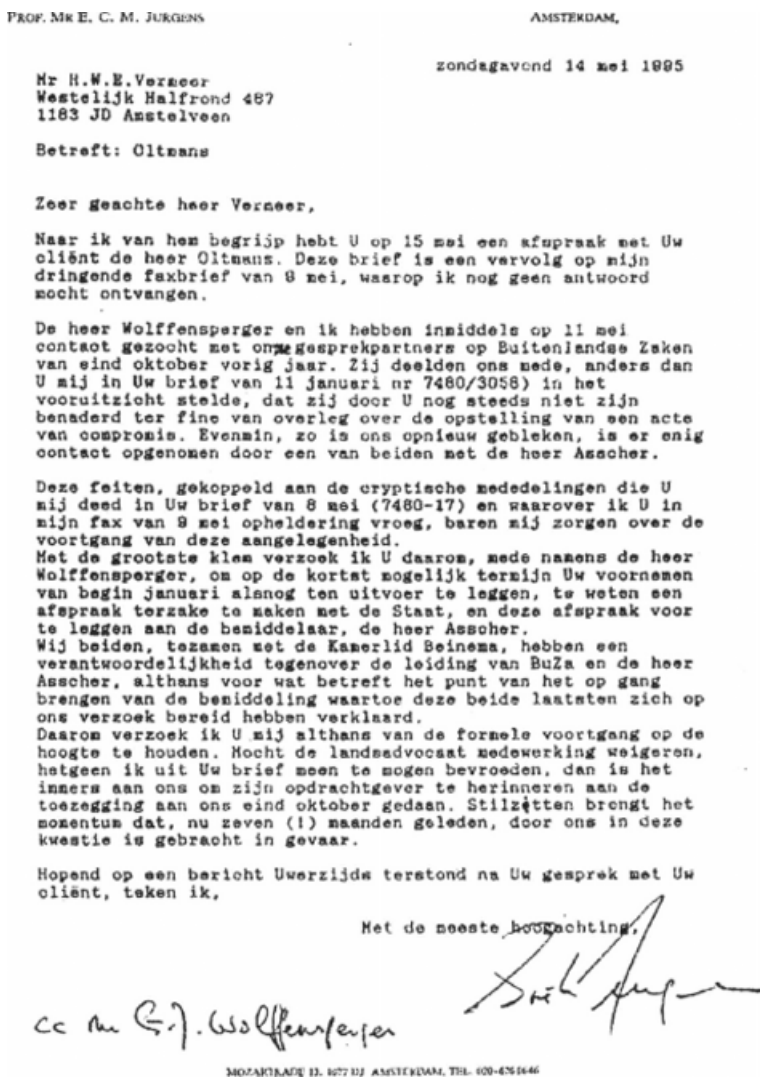

PROF. MR E. C. M. JURGENS AMSTERDAM,

zondagavond 14 mei 1995

Mr H.W.E.Vermeer
Westelijk Halfrond 487
1183 JD Amstelveen

Betreft: Oltmans

Zeer geachte heer Vermeer,

Naar ik van hem begrijp hebt U op 15 mei een afspraak met Uw cliënt de heer Oltmans. Deze brief is een vervolg op mijn dringende faxbrief van 8 mei, waarop ik nog geen antwoord mocht ontvangen.

De heer Wolffensperger en ik hebben inmiddels op 11 mei contact gezocht met onze gesprekpartners op Buitenlandse Zaken van eind oktober vorig jaar. Zij deelden ons mede, anders dan U mij in Uw brief van 11 januari nr 7480/3058) in het vooruitzicht stelde, dat zij door U nog steeds niet zijn benaderd ter fine van overleg over de opstelling van een acte van compromis. Evenmin, zo is ons opnieuw gebleken, is er enig contact opgenomen door een van beiden met de heer Asscher.

Deze feiten, gekoppeld aan de cryptische mededelingen die U mij deed in Uw brief van 8 mei (7480-17) en waarover ik U in mijn fax van 9 mei opheldering vroeg, baren mij zorgen over de voortgang van deze aangelegenheid.
Met de grootste klem verzoek ik U daarom, mede namens de heer Wolffensperger, om op de kortst mogelijk termijn Uw voornemen van begin januari alsnog ten uitvoer te leggen, te weten een afspraak terzake te maken met de Staat, en deze afspraak voor te leggen aan de bemiddelaar, de heer Asscher.
Wij beiden, tezamen met de Kamerlid Beinema, hebben een verantwoordelijkheid tegenover de leiding van BuZa en de heer Asscher, althans voor wat betreft het punt van het op gang brengen van de bemiddeling waartoe deze beide laatsten zich op ons verzoek bereid hebben verklaard.
Daarom verzoek ik U mij althans van de formele voortgang op de hoogte te houden. Mocht de landsadvocaat medewerking weigeren, hetgeen ik uit Uw brief meen te mogen bevroeden, dan is het immers aan ons om zijn opdrachtgever te herinneren aan de toezegging aan ons eind oktober gedaan. Stilzetten brengt het momentum dat, nu zeven (!) maanden geleden, door ons in deze kwestie is gebracht in gevaar.

Hopend op een bericht Uwerzijds terstond na Uw gesprek met Uw cliënt, teken ik,

Met de meeste hoogachting,

cc mr G.J. Wolffensperger

MOZARTLAAN 13, 1077 HJ AMSTERDAM, TEL. 020-676 1646

PROF. MR E.C.M. JURGENS

AMSTERDAM.

zondagavond 14 mei 1995
Mr H.W.E. Vermeer
Westelijk Halfrond 487
1183 JD Amstelveen

Betreft: Oltmans

Zeer geachte heer Vermeer,

Naar ik van hem begrijp hebt U op 15 mei een afspraak met Uw cliënt de heer Oltmans. Deze brief is een vervolg op mijn dringende faxbrief van 8 mei, waarop ik nog geen antwoord mocht ontvangen.

De heer Wolffensperger en ik hebben inmiddels op 11 mei contact gezocht met onze gesprekpartners op Buitenlandse Zaken van eind oktober vorig jaar. Zij deelden ons mede, anders dan U mij in Uw brief van 11 januari nr 7480/3058) in het vooruitzicht stelde, dat zij door U nog steeds niet zijn benaderd ter fine van overleg over de opstelling van een acte van compromis. Evenmin, zo is ons opnieuw gebleken, is er enig contact opgenomen door een van beiden met de heer Asscher.

Deze feiten, gekoppeld aan de cryptische mededelingen die U mij deed in Uw brief van 8 mei (7480-17) en waarover ik U in mijn fax van 8 mei opheldering vroeg, baren mij zorgen over de voortgang van deze aangelegenheid.
Met de grootste klem verzoek ik U daarom, mede namens de heer Wolffensperger, om op de kortst mogelijk termijn Uw voornemen van begin januari alsnog ten uitvoer te leggen, te weten een afspraak terzake te maken met de Staat, en deze afspraak voor te leggen aan de bemiddelaar, de heer Asscher.
Wij beiden, tezamen met de Kamerlid Beinema, hebben een verantwoordelijkheid tegenover de leiding van BuZa en de heer Asscher, althans voor wat betreft het punt van het op gang brengen van de bemiddeling waartoe deze beide laatsten zich op ons verzoek bereid hebben verklaard.
Daarom verzoek ik U mij althans van de formele voortgang op de hoogte te houden. Mocht de landsadvocaat medewerking weigeren, hetgeen ik uit Uw brief meen te mogen bevroeden, dan is het immers aan ons om zijn opdrachtgever te herinneren aan de toezegging aan ons eind oktober gedaan. Stilzitten, brengt het momentum dat, nu zeven (!) maanden geleden, door ons in deze kwestie is gebracht in gevaar.

Hopend op een bericht Uwerzijds terstond na Uw gesprek met Uw cliënt, teken ik,
Met de meeste hoogachting,

Bijlage 7

Copie W. Oltmans persoonlijk
& vertrouwelijk

PROF. MR E. C. M. JURGENS
AMSTERDAM,

14.7.1995

drs D.J.van den Berg
secretaris-generaal
Ministerie van Buitenlandse Zaken
postbus 20061
2500 EB Den Haag

Betreft: zaak Oltmans-de Staat

Amice,

Graag wil ik het telefonisch gesprek bevestigen dat U en ik gisterenmorgen hadden, nadat de heer Wolffensberger en ik de afgelopen weken bij de minister en bij U onze zorgen hadden uitgesproken over het gebrek aan voortgang bij de uitvoering van de afspraken gemaakt op 26 oktober 1994. Op die dag spraken de heren Beinema en Wolffensperger alsmede ik zelf met U, in aanwezigheid van de contactfunctionaris WOB, de heer mr P.L.G.van Velzen.

Onderwerp van dat gesprek in oktober was de opvatting van het driemanschap dat de Staat zou moeten meewerken aan een minnelijke schikking van het geschil dat tussen Oltmans en de Staat sinds jaren slepende is. Dat geschil betreft de wijze waarop Oltmans door het ministerie van Buitenlandse Zaken in de periode Luns, met name tot 1984, is bejegend en, naar Oltmans stelt, nog steeds wordt bejegend.
Tijdens een informele poging tot bemiddeling door het voormalig hoofd van de RVD, de heer Van der Wiel, is begin 1994 de suggestie geopperd om de heer Oltmans - die van de bijstand moet leven - een AOW-uitkering in het vooruitzicht te stellen, plus een som ineens van veertig dan wel honderd duizend gulden, zulks in het kader van een schikking van de kwestie. Tijdens gesprekken die de heer Oltmans begin mei 1994 met de toenmalige minister-president heeft gevoerd is hem dit nog eens bevestigd.
Naar de mening van de heer Oltmans en zijn raadsman is deze tegemoetkoming onvoldoende substantieel om op grond daarvan tot een schikking te geraken, waarbij het hele geschil tussen hem en de Staat zou worden beëindigd. Ons driemanschap heeft op 26 oktober tegenover U gesteld het daarmee eens te zijn, zonder aan de andere kant te treden in de vraag of het veel grotere bedrag dat de heer Oltmans ten processe eist al dan niet billijk is. Deze kwestie zouden de advocaten van partijen aan een eminente deskundige moeten voorleggen, al dan niet met een opdracht tot een bindend advies.
Van Uw kant is toen gesteld dat de Staat bereid is om te spreken over een schikking, waarbij wel een hoger bedrag aan de orde is dan tijdens de bemiddeling-Van der Wiel doch niet het door Oltmans ten processe geëiste bedrag.
Afgesproken is dat ik deze bereidheid aan de raadsman van Oltmans, de heer Vermeer, zou overbrengen, en dat ik behulpzaam zou zijn bij het zoeken naar een voor beide partijen aanvaardbare bemiddelaar. Deze opdracht heb ik uitgevoerd. Op 4 januari heb ik aan de heer Vermeer bericht dat ik de heer B.Asscher, oud-president van de Amsterdamse

1

WIJZAARTKADE 13, 1077 DJ AMSTERDAM, TEL. 020-675 16 46

14.7.1995
drs D.J. van den Berg
secretaris-generaal
Ministerie van Buitenlandse Zaken
postbus 20061
2500 EB Den Haag

Betreft: zaak Oltmans-de Staat

Graag wil ik het telefonisch gesprek bevestigen dat U en ik gisterenmorgen hadden, nadat de heer Wolffensperger en ik de afgelopen weken bij de minister en bij U onze zorgen hadden uitgesproken over het gebrek aan voortgang bij de uitvoering van de afspraken gemaakt op 26 oktober 1994. Op die dag spraken de heren Beinema en Wolffensperger alsmede ik zelf

met U, in aanwezigheid van de contactfunctionaris WOB, de heer mr P.L.G. van Velzen.

Onderwerp van dat gesprek in oktober was de opvatting van het driemanschap dat de Staat zou moeten meewerken aan een minnelijke schikking van het geschil dat tussen Oltmans en de Staat sinds jaren slepende is. Dat geschil betreft de wijze waarop Oltmans door het ministerie van Buitenlandse Zaken in de periode Luns, met name tot 1964, is bejegend en, naar Oltmans stelt nog steeds wordt bejegend.
Tijdens een informele poging tot bemiddeling door het voormalig hoofd van de RVD, de heer Van der Wiel, is begin 1994 de suggestie geopperd om de heer Oltmans - die van de bijstand moet leven - een AOW-uitkering in het vooruitzicht te stellen, plus een som ineens van veertig dan wel honderd duizend gulden, zulks in het kader van een schikking van de kwestie. Tijdens gesprekken die de heer Oltmans begin mei 1994 met de toenmalige minister-president heeft gevoerd is hem dit nog eens bevestigd.

Naar de mening van de heer Oltmans en zijn raadsman is deze tegemoetkoming onvoldoende substantieel om op grond daarvan tot een schikking te geraken, waarbij het hele geschil tussen hen en de Staat zou worden beëindigd. Ons driemanschap heeft op 26 oktober tegenover U gesteld het daarmee eens te zijn, zonder aan de andere kant te treden in de vraag of het veel grotere bedrag dat de heer Oltmans ten processe eist al dan niet billijk is. Deze kwestie zouden de advocaten van partijen aan een eminente deskundige moeten voorleggen, al dan niet met een opdracht tot een bindend advies.
Van Uw kant is toen gesteld dat de Staat bereid is om te spreken over een schikking, waarbij wel een hoger bedrag aan de orde is dan tijdens de bemiddeling-Van der Wiel doch niet het door Oltmans ten processe geëiste bedrag.
Afgesproken is dat ik deze bereidheid aan de raadsman van Oltmans, de heer Vermeer, zou overbrengen, en dat ik behulpzaam zou zijn bij het zoeken naar een voor beide partijen aanvaardbare bemiddelaar. Deze opdracht heb ik uitgevoerd. Op 4 januari heb ik aan de heer Vermeer bericht dat ik de heer B. Asscher, oud-president ven de Amsterdamse

rechtbank, bereid had gevonden. Ik heb de heer Vermeer verzocht om dit aan de heer Van Velzen te melden, en om vervolgens, na instemming van Uw kant te hebben verkregen, tezamen met de landsadvocaat de bemiddelaar te willen benaderen. De heer Vermeer heeft mij op 11 januari bevestigd dat hij de landsadvocaat zou benaderen.

Begin mei kregen de heer Wolffensperger en ik de indruk dat inmiddels nog niets was geschied. Dit leidde tot contacten met Uw departement en met de heer Vermeer, totdat op 28 juni - naar ons bleek voor het eerst - een gesprek landsadvocaat-Vermeer tot stand kwam.

Uit dat gesprek bleek dat de landsadvocaat (mr De Hertog) geen opdracht had om aan onze afspraak van 28 oktober uitvoering te geven. Reden waarom ik de minister benaderde, en wij op 13 juli telefonisch met elkaar spraken.

Het mislukken van het gesprek op 26 juni zou, naar mij uit Uw woorden is gebleken, te wijten kunnen zijn aan een verschillende interpretatie van hetgeen in oktober is afgesproken. Ons ging het om een schikking waarbij het gehele geschil tussen Oltmans en de Staat, zowel het gebeurde tot 1964 als hetgeen, naar Oltmans stelt, daarna is gebeurd wordt opgelost. Van U begreep ik gisteren dat de Staat bereid is te spreken over de kwestie tot 1964, doch geen aanleiding ziet om gebeurtenissen van daarna in het geheel van een schikkingsgesprek te betrekken. naar mijn mening, maar ik zal het bij mijn twee collega's moeten nagaan, is in oktober een dergelijke scheiding niet aangebracht. Zij lijkt mij ook niet logisch.

Hoe dit ook zij, dit soort problemen zouden kunnen worden opgelost als de advocaten nu eens zouden beginnen om een procedure overeen te komen, waarbij het geschil aan een bemiddelaar wordt voorgelegd. Tot diens bemiddeling kan dan ook behoren de vraag of de stelling van Oltmans dat de gewraakte bejegening door Buitenlandse Zaken ook na 1964 heeft voortgeduurd redelijkerwijze tot de schikking zou moeten behoren. Partijen kunnen hun standpunten daarover aan de bemiddelaar voorleggen. Aanleiding tot het verder ophouden van de bemiddelingspoging kan het niet zijn.

Ik stel U daarom voor dat aan de beide advocaten wordt gevraagd een procedure op te stellen voor een gesprek onder leiding van een bemiddelaar, waarin ook de aard van het te bemiddelen geschil wordt omschreven. Ik houd vol dat wij in oktober hebben afgesproken dat het om het hele geschil gaat, zij het vooral om de oorsprong daarvan in de periode Luns. Maar het is denkbaar dat ook dit punt zelfstandig voorwerp van bemiddeling is. Het belangrijkste is dat die bemiddeling nu snel van start gaat. Ik heb begrepen dat van Uw kant tegen de persoon van de heer Asscher geen bezwaar bestaat. Mag ik voorstellen dat U nu de landsadvocaat terzake instrueert, en dat ik de Oltmans adviseer hetzelfde te doen ten aanzien van zijn raadsman?

Bijlage 8

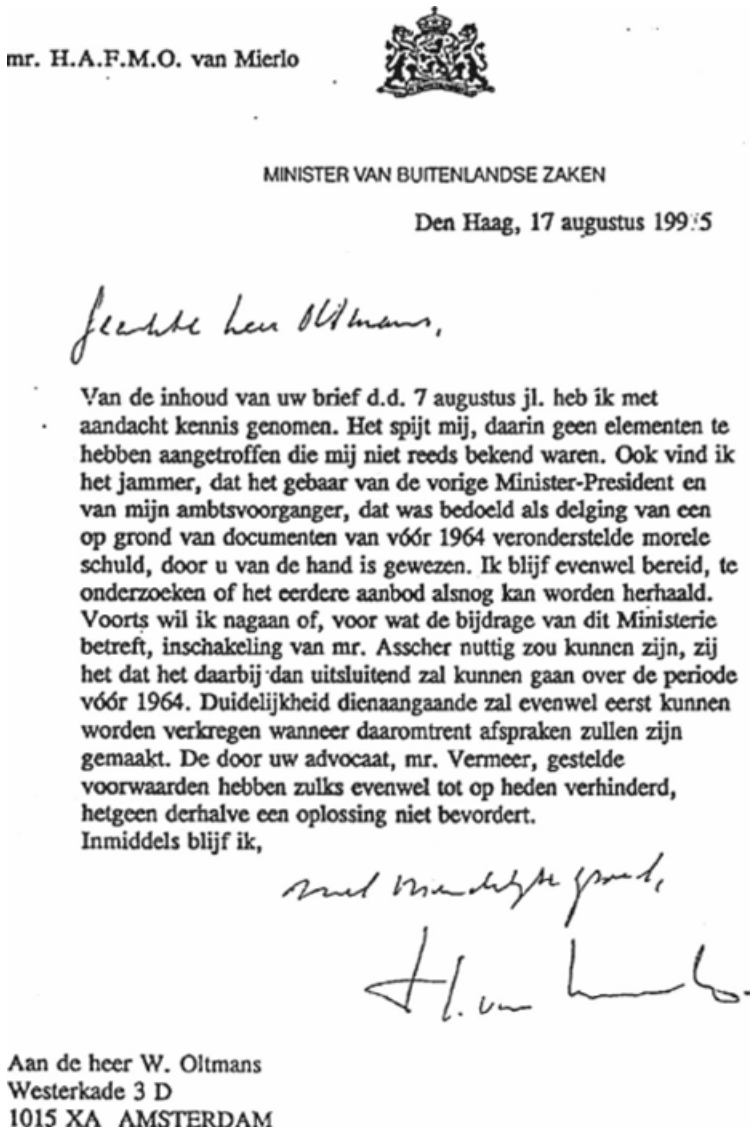

mr. H.A.F.M.O. van Mierlo

MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Den Haag, 17 augustus 1995

Geachte heer Oltmans,

Van de inhoud van uw brief d.d. 7 augustus jl. heb ik met aandacht kennis genomen. Het spijt mij, daarin geen elementen te hebben aangetroffen die mij niet reeds bekend waren. Ook vind ik het jammer, dat het gebaar van de vorige Minister-President en van mijn ambtsvoorganger, dat was bedoeld als delging van een op grond van documenten van vóór 1964 veronderstelde morele schuld, door u van de hand is gewezen. Ik blijf evenwel bereid, te onderzoeken of het eerdere aanbod alsnog kan worden herhaald. Voorts wil ik nagaan of, voor wat de bijdrage van dit Ministerie betreft, inschakeling van mr. Asscher nuttig zou kunnen zijn, zij het dat het daarbij dan uitsluitend zal kunnen gaan over de periode vóór 1964. Duidelijkheid dienaangaande zal evenwel eerst kunnen worden verkregen wanneer daaromtrent afspraken zullen zijn gemaakt. De door uw advocaat, mr. Vermeer, gestelde voorwaarden hebben zulks evenwel tot op heden verhinderd, hetgeen derhalve een oplossing niet bevordert.
Inmiddels blijf ik,

Met vriendelijke groet,

H. van Mierlo

Aan de heer W. Oltmans
Westerkade 3 D
1015 XA AMSTERDAM

mr. H.A.F.M.O. van Mierlo

MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN
Den Haag, 17 augustus 1995

Van de inhoud van uw brief d.d. 7 augustus jl. heb ik met aandacht kennis genomen. Het spijt mij, daarin geen elementen te hebben aangetroffen die mij niet reeds bekend waren. Ook vind ik het jammer, dat het gebaar van de vorige Minister-President en van mijn ambtsvoorganger, dat was bedoeld als delging van een op grond van documenten van vóór 1964 veronderstelde morele schuld, door u van de hand is gewezen. Ik blijf evenwel bereid, te onderzoeken of het eerdere aanbod alsnog kan worden herhaald. Voorts wil ik nagaan of, voor wat de bijdrage van dit Ministerie betreft, inschakeling van mr. Asscher nuttig zou kunnen zijn, zij het dat het daarbij

dan uitsluitend zal kunnen gaan over de periode vóór 1964. Duidelijkheid dienaangaande zal evenwel eerst kunnen worden verkregen wanneer daaromtrent afspraken zullen zijn gemaakt. De door uw advocaat, mr. Vermeer, gestelde voorwaarden hebben zulks evenwel tot op heden verhinderd, hetgeen derhalve een oplossing niet bevordert.
Inmiddels blijf ik,

Aan de heer W. Oltmans
Westerkade 3 D
1015 XA AMSTERDAM

Bijlage 9

Postbus 20019
2500 EA Den Haag
Telefoon (070) 3624871

PERSBERICHT

betreft: R01.92.0036;
uitspraak in het geschil tussen
W.L.Oltmans (appellant) en
de Minister van Binnenlandse Zaken (verweerder)

De Afdeling bestuursrechtspraak heeft vandaag het ten aanzien van appellant genomen besluit van verweerder van 28 november 1991 vernietigd op de in de uitspraak weergegeven gronden; tevens heeft d Afdeling appellant niet-ontvankelijk verklaard in zijn beroep, voor zover hij daarbij is opgekomen tegen een mededeling omtrent het schonen van zijn BVD-dossier.
Appellant heeft verweerder gevraagd om:
1. gegevens over hem, waarover de BVD beschikt;
2. twee gespeksverslagen;
3. het veilig stellen van de onder 1. bedoelde gegevens.
De Afdeling acht de reactie van verweerder op onderdeel 1 van het verzoek in strijd met het motiveringsbeginsel. De reactie van verweerder op onderdeel 2 van het verzoek acht de Afdeling in strijd met het bepaalde in het Besluit openbaarheid van bestuur, zoals dat destijds gold. In zijn beroep tegen de reactie van verweerder op het 3e onderdeel van zijn verzoek is appellant niet-ontvankelijk verklaard.
Verweerder dient voor 1 november 1995 opnieuw te beslissen met inachtneming van deze uitspraak.

Een exemplaar van de uitspraak is te verkrijgen bij
mw M.C. van der Sman (tst. 590).

25 augustus 1995

PERSBERICHT

betreft: R01.92.0036;
uitspraak in het geschil tussen
W.L. Oltmans (appellant) en
de Minister van Binnenlandse Zaken (verweerder)

De Afdeling bestuursrechtspraak heeft vandaag het ten aanzien van appellant genomen besluit van verweerder van 28 november 1991 vernietigd op de in de uitspraak weergegeven gronden; tevens heeft de Afdeling appellant niet-ontvankelijk verklaard in zijn beroep, voor zover hij daarbij is opgekomen tegen een mededeling omtrent het schonen van zijn BVD-dossier.
Appellant heeft verweerder gevraagd om:

1. gegevens over hem, waarover de BVD beschikt;
2. twee gespreksverslagen;
3. het veilig stellen van de onder 1. bedoelde gegevens.

De Afdeling acht de reactie van verweerder op onderdeel 1 van het verzoek in strijd met het motiveringsbeginsel. De reactie van verweerder op onderdeel 2 van het verzoek acht de Afdeling in strijd met het bepaalde in het Besluit openbaarheid van bestuur, zoals dat destijds gold. In zijn beroep tegen de reactie van verweerder op het 3e onderdeel van zijn verzoek is appellant niet-ontvankelijk verklaard.
Verweerder dient voor 1 november 1995 opnieuw te beslissen met inachtneming van deze uitspraak.

Een exemplaar van de uitspraak is te verkrijgen bij mw M.C. van der Sman (tst. 590).

25 augustus 1995

Bijlage 10

Mr. B. J. Asscher

30 augustus 1995

Zeer geachte Heer Oltmans,

Mijn dank voor Uw brief van 20 augustus jl, waarvan de beantwoording tot mijn spijt even moest wachten. Mijn NRC-bijdrage over de steeds agressiever wordende pers beoogde veeleer aandacht te vragen voor de bescherming van de privé-levenssfeer van de gewone burger en het gewone bedrijfsleven dan van de "hoogsten in den lande". Deze laatsten zijn de hoge bomen die veel wind vangen en daar over het algemeen bestand tegen (moeten) zijn.
Uw zaak handelt niet over een onrechtmatige publicatie over Uw persoon, maar juist over het tegendeel, namelijk over een verzwegen en dus nimmer openbaar gemaakte actie tegen Uw persoon en Uw werk. In dat stadium past het mij niet op de mérites van die zaak in te gaan, omdat mijn rol als mogelijke bemiddelaar daarmee niet is te verenigen. Wèl wil ik U gaarne geluk wensen met Uw recente succes bij de Raad van State, waarover ik via de krant vernam.

Met vriendelijke groet,
hoogachtend

30 augustus 1995

Zeer geachte Heer Oltmans,

Mijn dank voor Uw brief van 20 augustus jl, waarvan de beantwoording tot mijn spijt even moest wachten. Mijn NRC-bijdrage over de steeds agressiever wordende pers beoogde veeleer aandacht te vragen voor de bescherming van de privé-levenssfeer van de gewone burger en het gewone bedrijfsleven dan van de 'hoogsten in den lande'. Deze laatsten zijn de hoge bomen die veel wind vangen en daar over het algemeen bestand tegen (moeten) zijn.
Uw zaak handelt niet over een onrechtmatige publicatie over Uw persoon, maar juist over het tegendeel, namelijk over een verzwegen en dus nimmer openbaar gemaakte actie tegen Uw persoon en Uw werk. In dat stadium past het mij niet op de mérites van die zaak in te gaan, omdat mijn rol als

mogelijke bemiddelaar daarmee niet is te verenigen. Wèl wil ik U gaarne geluk wensen met Uw recente succes bij de Raad van State, waarover ik via de krant vernam.

Met vriendelijke groet,
hoogachtend

Bijlage 11

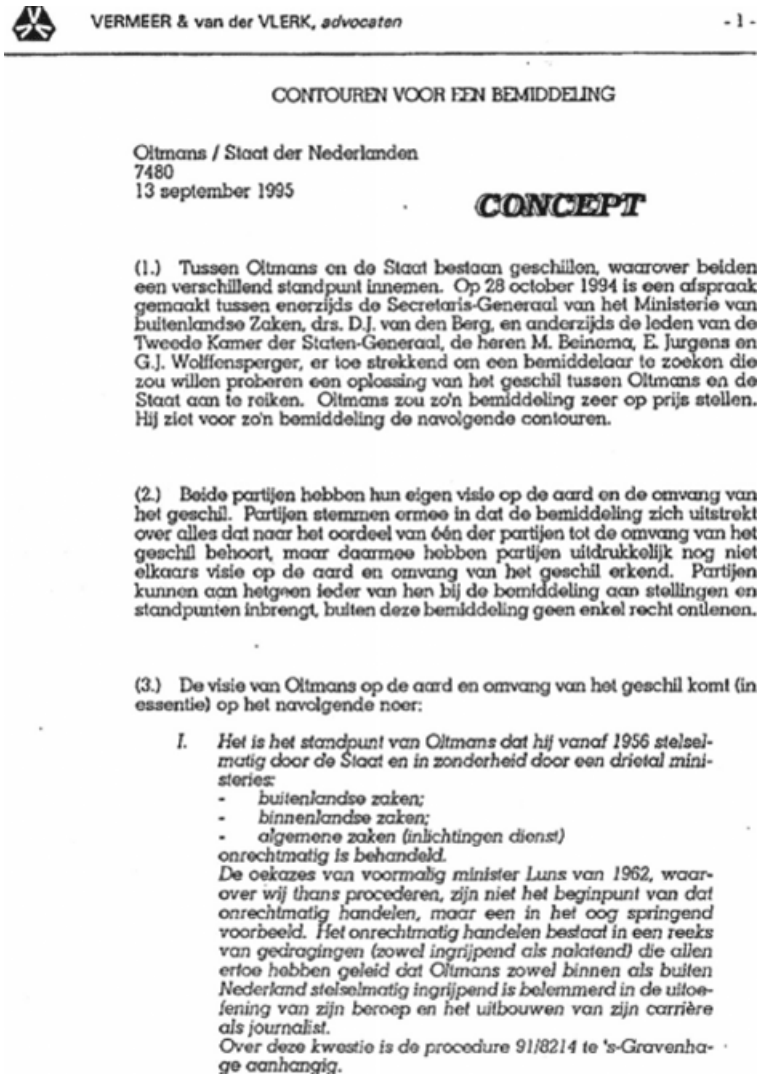

VERMEER & van der VLERK, *advocaten* - 1 -

CONTOUREN VOOR EEN BEMIDDELING

Oltmans / Staat der Nederlanden
7480
13 september 1995

CONCEPT

(1.) Tussen Oltmans en de Staat bestaan geschillen, waarover beiden een verschillend standpunt innemen. Op 28 october 1994 is een afspraak gemaakt tussen enerzijds de Secretaris-Generaal van het Ministerie van buitenlandse Zaken, drs. D.J. van den Berg, en anderzijds de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de heren M. Beinema, E. Jurgens en G.J. Wolffensperger, er toe strekkend om een bemiddelaar te zoeken die zou willen proberen een oplossing van het geschil tussen Oltmans en de Staat aan te reiken. Oltmans zou zo'n bemiddeling zeer op prijs stellen. Hij ziet voor zo'n bemiddeling de navolgende contouren.

(2.) Beide partijen hebben hun eigen visie op de aard en de omvang van het geschil. Partijen stemmen ermee in dat de bemiddeling zich uitstrekt over alles dat naar het oordeel van één der partijen tot de omvang van het geschil behoort, maar daarmee hebben partijen uitdrukkelijk nog niet elkaars visie op de aard en omvang van het geschil erkend. Partijen kunnen aan hetgeen ieder van hen bij de bemiddeling aan stellingen en standpunten inbrengt, buiten deze bemiddeling geen enkel recht ontlenen.

(3.) De visie van Oltmans op de aard en omvang van het geschil komt (in essentie) op het navolgende neer:

I. *Het is het standpunt van Oltmans dat hij vanaf 1956 stelselmatig door de Staat en in zonderheid door een drietal ministeries:*
- *buitenlandse zaken;*
- *binnenlandse zaken;*
- *algemene zaken (inlichtingen dienst)*

onrechtmatig is behandeld.
De oekazes van voormalig minister Luns van 1962, waarover wij thans procederen, zijn niet het beginpunt van dat onrechtmatig handelen, maar een in het oog springend voorbeeld. Het onrechtmatig handelen bestaat in een reeks van gedragingen (zowel ingrijpend als nalatend) die allen ertoe hebben geleid dat Oltmans zowel binnen als buiten Nederland stelselmatig ingrijpend is belemmerd in de uitoefening van zijn beroep en het uitbouwen van zijn carrière als journalist.
Over deze kwestie is de procedure 91/8214 te 's-Gravenhage aanhangig.

CONTOUREN VOOR EEN BEMIDDELING

Oltmans / Staat der Nederlanden
7480
13 september 1995

CONCEPT

(1.) Tussen Oltmans en de Staat bestaan geschillen, waarover beiden een verschillend standpunt innemen. Op 28 october 1994 is een afspraak gemaakt tussen enerzijds de Secretaris-Generaal van het Ministerie van buitenlandse Zaken, drs. D.J. van den Berg, en anderzijds de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de heren M. Beinema, E. Jurgens en G.J. Wolffensperger, er toe strekkend om een bemiddelaar te zoeken die zou willen proberen een oplossing van het geschil tussen Oltmans en de Staat aan te reiken. Oltmans zou zo'n bemiddeling zeer op prijs stellen. Hij ziet voor zo'n bemiddeling de navolgende contouren.

(2.) Beide partijen hebben hun eigen visie op de aard en de omvang van het geschil. Partijen stemmen ermee in dat de bemiddeling zich uitstrekt over alles dat naar het oordeel van één der partijen tot de omvang van het geschil behoort, maar daarmee hebben partijen uitdrukkelijk nog niet elkaars visie op de aard en omvang van het geschil erkend. Partijen kunnen aan hetgeen ieder van hen bij de bemiddeling aan stellingen en standpunten inbrengt, buiten deze bemiddeling geen enkel recht ontlenen.

(3.) De visie van Oltmans op de aard en omvang van het geschil komt (in essentie) op het navolgende neer:

I. Het is het standpunt van Oltmans dat hij vanaf 1956 stelselmatig door de Staat en in zonderheid door een drietal ministeries:

- *buitenlandse zaken;*
- *binnenlandse zaken*;
- *algemene zaken (inlichtingen dienst)*

onrechtmatig is behandeld.
De oekazes van voormalig minister Luns van 1962, waarover wij thans procederen, zijn niet het beginpunt van dat onrechtmatig handelen, maar een in het oog springend voorbeeld. Het onrechtmatig handelen bestaat in een reeks van gedragingen (zowel ingrijpend als nalatend) die allen ertoe hebben geleid dat Oltmans zowel binnen als buiten Nederland stelselmatig ingrijpend is belemmerd in de uitoefening van zijn beroep en het uitbouwen van zijn carrière als journalist.
Over deze kwestie is de procedure 91/8214 te 's-Gravenhage aanhangig.

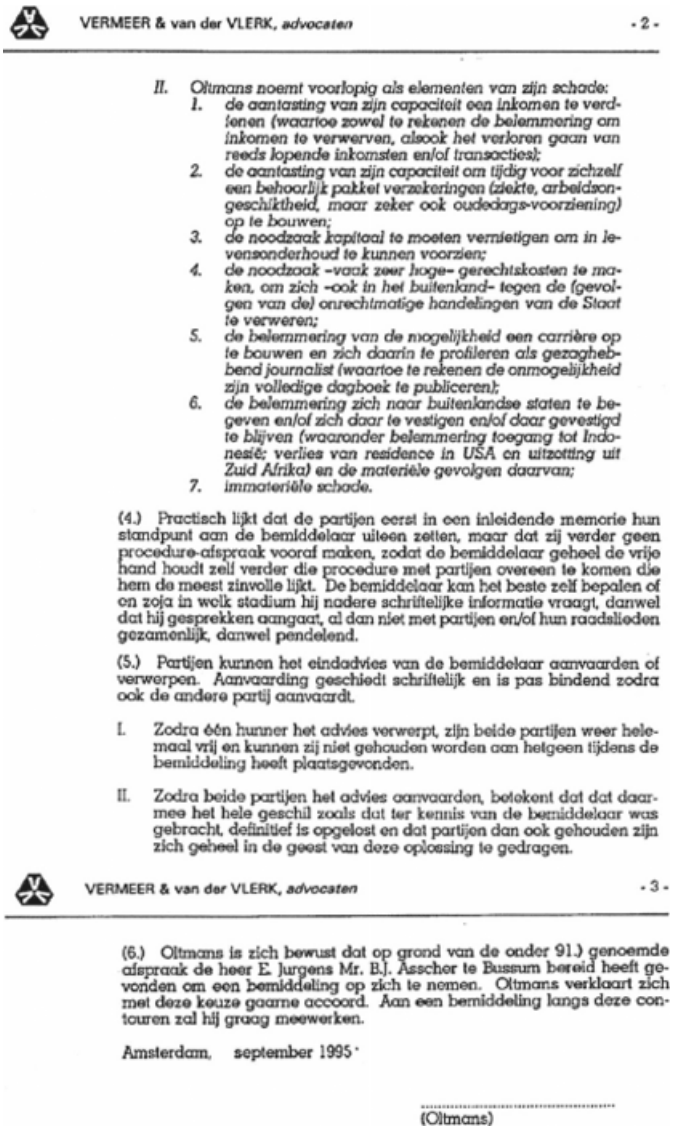

VERMEER & van der VLERK, *advocaten* -2-

II. Oltmans noemt voorlopig als elementen van zijn schade:

1. *de aantasting van zijn capaciteit een inkomen te verdienen (waartoe zowel te rekenen de belemmering om inkomen te verwerven, alsook het verloren gaan van reeds lopende inkomsten en/of transacties);*
2. *de aantasting van zijn capaciteit om tijdig voor zichzelf een behoorlijk pakket verzekeringen (ziekte, arbeidsongeschiktheid, maar zeker ook oudedags-voorziening) op te bouwen;*
3. *de noodzaak kapitaal te moeten vernietigen om in levensonderhoud te kunnen voorzien;*
4. *de noodzaak -vaak zeer hoge- gerechtskosten te maken, om zich -ook in het buitenland- tegen de (gevolgen van de) onrechtmatige handelingen van de Staat te verweren;*
5. *de belemmering van de mogelijkheid een carrière op te bouwen en zich daarin te profileren als gezaghebbend journalist (waartoe te rekenen de onmogelijkheid zijn volledige dagboek te publiceren);*

6. *de belemmering zich naar buitenlandse staten te begeven en/of zich daar te vestigen en/of daar gevestigd te blijven (waaronder belemmering toegang tot Indonesië; verlies van residence in USA en uitzetting uit Zuid Afrika) en de materiële gevolgen daarvan;*
7. *immateriële schade*.

(4.) Practisch lijkt dat de partijen eerst in een inleidende memorie hun standpunt aan de bemiddelaar uiteen zetten, maar dat zij verder geen procedure-afspraak vooraf maken, zodat de bemiddelaar geheel de vrije hand houdt zelf verder die procedure met partijen overeen te komen die hem de meest zinvolle lijkt. De bemiddelaar kan het beste zelf bepalen of en zoja in welk stadium hij nadere schriftelijke informatie vraagt, danwel dat hij gesprekken aangaat, al dan niet met partijen en/of hun raadslieden gezamenlijk, danwel pendelend.

(5.) Partijen kunnen het eindadvies van de bemiddelaar aanvaarden of verwerpen. Aanvaarding geschiedt schriftelijk en is pas bindend zodra ook de andere partij aanvaardt.

I. Zodra één hunner het advies verwerpt, zijn beide partijen weer helemaal vrij en kunnen zij niet gehouden worden aan hetgeen tijdens de bemiddeling heeft plaatsgevonden.

II. Zodra beide partijen het advies aanvaarden, betekent dat dat daarmee het hele geschil zoals dat ter kennis van de bemiddelaar was gebracht, definitief is opgelost en dat partijen dan ook gehouden zijn zich geheel in de geest van deze oplossing te gedragen.

(6.) Oltmans is zich bewust dat op grond van de onder 91.) genoemde afspraak de heer E. Jurgens Mr. B.J. Asscher te Bussum bereid heeft gevonden om een bemiddeling op zich te nemen. Oltmans verklaart zich met deze keuze gaarne accoord. Aan een bemiddeling langs deze contouren zal hij graag meewerken.

Amsterdam, september 1995
.....
(Oltmans)

Bijlage 12

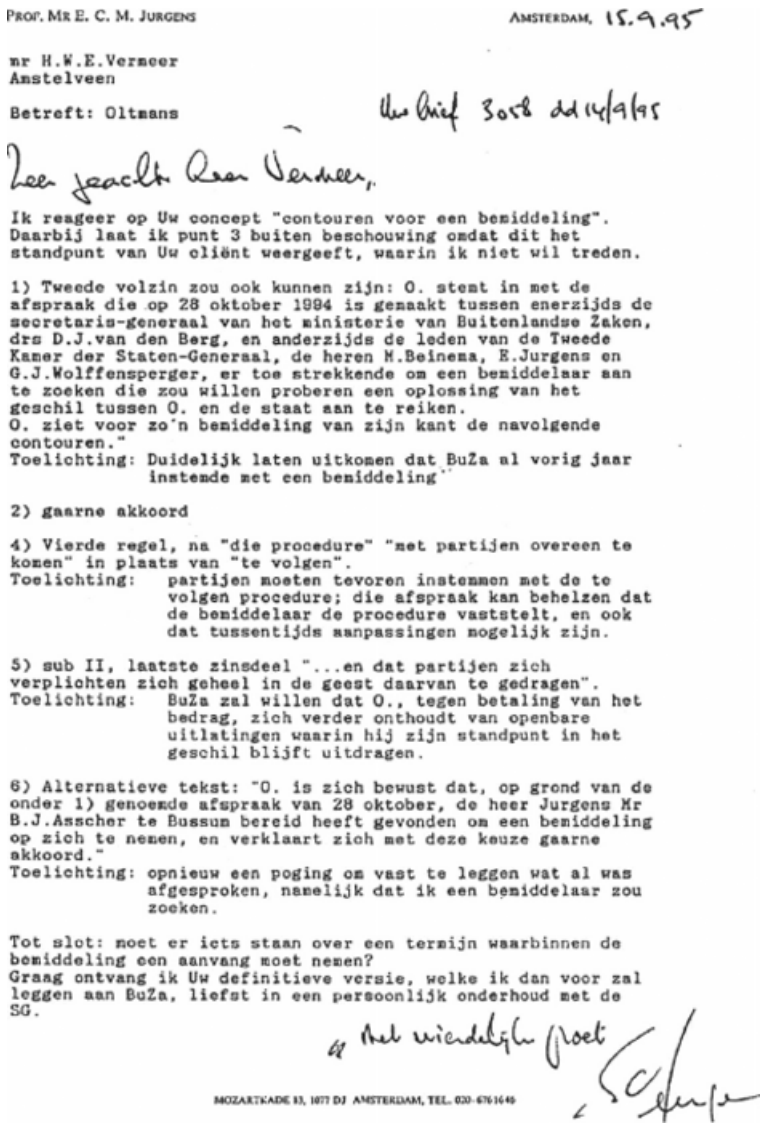

PROF. MR E. C. M. JURGENS

AMSTERDAM, 15.9.95

mr H.W.E.Vermeer
Amstelveen

Betreft: Oltmans

Uw brief 3058 dd 14/9/95

Zeer geachte Heer Vermeer,

Ik reageer op Uw concept "contouren voor een bemiddeling". Daarbij laat ik punt 3 buiten beschouwing omdat dit het standpunt van Uw cliënt weergeeft, waarin ik niet wil treden.

1) Tweede volzin zou ook kunnen zijn: O. stemt in met de afspraak die op 28 oktober 1994 is gemaakt tussen enerzijds de secretaris-generaal van het ministerie van Buitenlandse Zaken, drs D.J.van den Berg, en anderzijds de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de heren M.Beinema, E.Jurgens en G.J.Wolffensperger, er toe strekkende om een bemiddelaar aan te zoeken die zou willen proberen een oplossing van het geschil tussen O. en de staat aan te reiken.
O. ziet voor zo'n bemiddeling van zijn kant de navolgende contouren."
Toelichting: Duidelijk laten uitkomen dat BuZa al vorig jaar instemde met een bemiddeling"

2) gaarne akkoord

4) Vierde regel, na "die procedure" "met partijen overeen te komen" in plaats van "te volgen".
Toelichting: partijen moeten tevoren instemmen met de te volgen procedure; die afspraak kan behelzen dat de bemiddelaar de procedure vaststelt, en ook dat tussentijds aanpassingen mogelijk zijn.

5) sub II, laatste zinsdeel "...en dat partijen zich verplichten zich geheel in de geest daarvan te gedragen".
Toelichting: BuZa zal willen dat O., tegen betaling van het bedrag, zich verder onthoudt van openbare uitlatingen waarin hij zijn standpunt in het geschil blijft uitdragen.

6) Alternatieve tekst: "O. is zich bewust dat, op grond van de onder 1) genoemde afspraak van 28 oktober, de heer Jurgens Mr B.J.Asscher te Bussum bereid heeft gevonden om een bemiddeling op zich te nemen, en verklaart zich met deze keuze gaarne akkoord."
Toelichting: opnieuw een poging om vast te leggen wat al was afgesproken, namelijk dat ik een bemiddelaar zou zoeken.

Tot slot: moet er iets staan over een termijn waarbinnen de bemiddeling een aanvang moet nemen?
Graag ontvang ik Uw definitieve versie, welke ik dan voor zal leggen aan BuZa, liefst in een persoonlijk onderhoud met de SG.

Met vriendelijke groet

MOZARTKADE 83, 1077 DJ AMSTERDAM, TEL. 020-6761646

PROF. MR E.C.M. JURGENS
AMSTERDAM.

mr H.W.E. Vermeer
Amstelveen

Betreft: Oltmans
Ik reageer op Uw concept 'contouren voor een bemiddeling'. Daarbij laat ik punt 3 buiten beschouwing omdat dit het standpunt van Uw cliënt weergeeft, waarin ik niet wil treden.

1) Tweede volzin zou ook kunnen zijn: O. stemt in met de afspraak die op 28 oktober 1994 is gemaakt tussen enerzijds de secretaris-generaal van het ministerie van Buitenlandse Zaken, drs D.J. van den Berg, en anderzijds

de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de heren M. Beinema, E. Jurgens en G.J. Wolffensperger, er toe strekkende om een bemiddelaar aan te zoeken die zou willen proberen een oplossing van het geschil tussen O. en de staat aan te reiken.
O. ziet voor zo'n bemiddeling van zijn kant de navolgende contouren.'
Toelichting: Duidelijk laten uitkomen dat BuZa al vorig jaar instemde met een bemiddeling

2) gaarne akkoord

4) Vierde regel, na 'die procedure' 'met partijen overeen te komen' in plaats van 'te volgen'.
Toelichting: partijen moeten tevoren instemmen met de te volgen procedure; die afspraak kan behelzen dat de bemiddelaar de procedure vaststelt, en ook dat tussentijds aanpassingen mogelijk zijn.

5) sub II, laatste zinsdeel '...en dat partijen zich verplichten zich geheel in de geest daarvan te gedragen'.
Toelichting: BuZa zal willen dat O., tegen betaling van het bedrag, zich verder onthoudt van openbare uitlatingen waarin hij zijn standpunt in het geschil blijft uitdragen.

6) Alternatieve tekst: 'O. is zich bewust dat, op grond van de onder 1) genoemde afspraak van 28 oktober, de heer Jurgens Mr B.J. Asscher te Bussum bereid heeft gevonden om een bemiddeling op zich te nemen, en verklaart zich met deze keuze gaarne akkoord.'
Toelichting: opnieuw een poging om vast te leggen wat al was afgesproken, namelijk dat ik een bemiddelaar zou zoeken.

Tot slot: moet er iets staan over een termijn waarbinnen de bemiddeling een aanvang moet nemen?
Graag ontvang ik Uw definitieve versie, welke ik dan voor zal leggen aan BuZa, liefst in een persoonlijk onderhoud met de SG.
MOZARTKADE 13, 1077 DJ AMSTERDAM, TEL. 020-6761646

Bijlage 13

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Den Haag, 7 september 1995

Geachte heer Jurgens

Uw brief van 31 juli gaf mij aanleiding om de positie van het ministerie in het geschil met de heer Oltmans nog eens nader te bezien. Ik ben het met u eens dat in het algemeen een poging tot schikking in een geschil zoals dat tussen het ministerie en Oltmans bestaat normaal uitgaat van elementen, zoals in uw brief opgesomd. De kans op een schikking zou bepaald groter worden als ook de advocaat van de heer Oltmans, de heer Vermeer, dit inzicht zou delen. Tot nu toe is de inzet van de heer Vermeer echter geen andere geweest dan dat het ministerie een financiële tegemoetkoming aan de heer Oltmans zou moeten doen toekomen wegens vermeende 40-jarige, stelselmatige tegenwerking van de heer Oltmans. Ik wijs erop dat tot op heden niet is gebleken van enigerlei feitelijke grond voor de beweerde onrechtmatigheden ná 1964. In de bij de Rechtbank lopende procedure brengt Oltmans ook geen getuigen voor, die ter zake kunnen verklaren anders dan getuigen rechtstreeks betrokken bij recente incidenten, zoals Indonesië (1994) en Canada (1995).

De landsadvocaat is (en was) op de hoogte van de uitkomsten van het gesprek dat ik met u en de heren Wolffensperger en Beinema heb gehad. Echter, gezien de vrij nadrukkelijke wijze waarop de heer Vermeer aandringt op erkenning door het ministerie van de these van zijn cliënt dat er sprake zou zijn van 40 jaar tegenwerking, is het niet verbazingwekkend dat de landsadvocaat niet veel mogelijkheden zag om het gesprek met zijn confrère positief, dat wil zeggen in overeenstemming met de geest van het gesprek van 26 oktober 1994, te laten verlopen.

Aan Prof. mr. E.C.M. Jurgens
Mozartkade 13
1077 DJ AMSTERDAM

- Om geen enkel -

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Den Haag, 7 september 1995

Uw brief van 31 juli gaf mij aanleiding om de positie van het ministerie in het geschil met de heer Oltmans nog eens nader te bezien. Ik ben het met u eens dat in het algemeen een poging tot schikking in een geschil zoals dat tussen het ministerie en Oltmans bestaat normaal uitgaat van elementen, zoals in uw brief opgesomd. De kans op een schikking zou bepaald groter worden als ook de advocaat van de heer Oltmans, de heer Vermeer, dit inzicht zou delen. Tot nu toe is de inzet van de heer Vermeer echter geen andere geweest dan dat het ministerie een financiële tegemoetkoming aan de heer Oltmans zou moeten doen toekomen wegens vermeende 40-jarige, stelselmatige tegenwerking van de heer Oltmans. Ik

wijs erop dat tot op heden niet is gebleken van enigerlei feitelijke grond voor de beweerde onrechtmatigheden ná 1964. In de bij de Rechtbank lopende procedure brengt Oltmans ook geen getuigen voor, die ter zake kunnen verklaren anders dan getuigen rechtstreeks betrokken bij recente incidenten, zoals Indonesië (1994) en Canada (1995).

De landsadvocaat is (en was) op de hoogte van de uitkomsten van het gesprek dat ik met u en de heren Wolffensperger en Beinema heb gehad. Echter, gezien de vrij nadrukkelijke wijze waarop de heer Vermeer aandringt op erkenning door het ministerie van de these van zijn cliënt dat er sprake zou zijn van 40 jaar tegenwerking, is het niet verbazingwekkend dat de landsadvocaat niet veel mogelijkheden zag om het gesprek met zijn confrère positief, dat wil zeggen in overeenstemming met de geest van het gesprek van 26 oktober 1994, te laten verlopen.

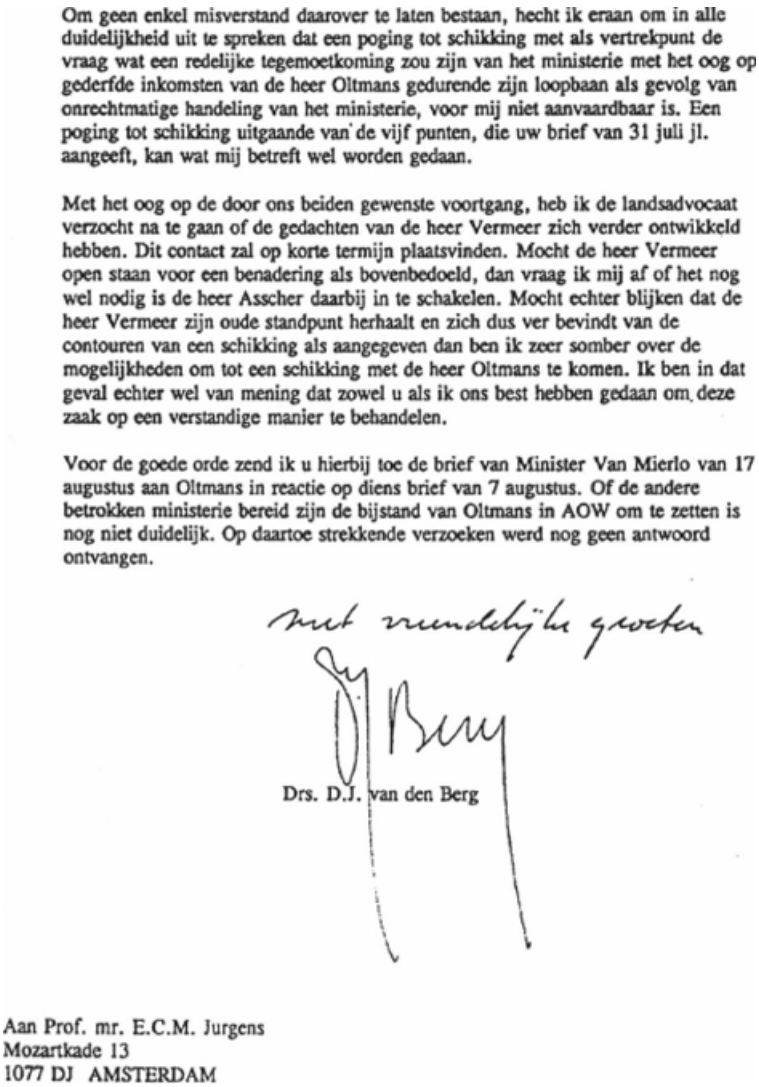

Om geen enkel misverstand daarover te laten bestaan, hecht ik eraan om in alle duidelijkheid uit te spreken dat een poging tot schikking met als vertrekpunt de vraag wat een redelijke tegemoetkoming zou zijn van het ministerie met het oog op gederfde inkomsten van de heer Oltmans gedurende zijn loopbaan als gevolg van onrechtmatige handeling van het ministerie, voor mij niet aanvaardbaar is. Een poging tot schikking uitgaande van de vijf punten, die uw brief van 31 juli jl. aangeeft, kan wat mij betreft wel worden gedaan.

Met het oog op de door ons beiden gewenste voortgang, heb ik de landsadvocaat verzocht na te gaan of de gedachten van de heer Vermeer zich verder ontwikkeld hebben. Dit contact zal op korte termijn plaatsvinden. Mocht de heer Vermeer open staan voor een benadering als bovenbedoeld, dan vraag ik mij af of het nog wel nodig is de heer Asscher daarbij in te schakelen. Mocht echter blijken dat de heer Vermeer zijn oude standpunt herhaalt en zich dus ver bevindt van de contouren van een schikking als aangegeven dan ben ik zeer somber over de mogelijkheden om tot een schikking met de heer Oltmans te komen. Ik ben in dat geval echter wel van mening dat zowel u als ik ons best hebben gedaan om deze zaak op een verstandige manier te behandelen.

Voor de goede orde zend ik u hierbij toe de brief van Minister Van Mierlo van 17 augustus aan Oltmans in reactie op diens brief van 7 augustus. Of de andere betrokken ministerie bereid zijn de bijstand van Oltmans in AOW om te zetten is nog niet duidelijk. Op daartoe strekkende verzoeken werd nog geen antwoord ontvangen.

met vriendelijke groeten

Drs. D.J. van den Berg

Aan Prof. mr. E.C.M. Jurgens
Mozartkade 13
1077 DJ AMSTERDAM

Om geen enkel misverstand daarover te laten bestaan, hecht ik eraan om in alle duidelijkheid uit te spreken dat een poging tot schikking met als vertrekpunt de vraag wat een redelijke tegemoetkoming zou zijn van het ministerie met het oog op gederfde inkomsten van de heer Oltmans gedurende zijn loopbaan als gevolg van onrechtmatige handeling van het ministerie, voor mij niet aanvaardbaar is. Een poging tot schikking uitgaande van de vijf punten, die uw brief van 31 juli jl. aangeeft, kan wat mij betreft wel worden gedaan.

Met het oog op de door ons beiden gewenste voortgang, heb ik de landsadvocaat verzocht na te gaan of de gedachten van de heer Vermeer zich verder ontwikkeld hebben. Dit contact zal op korte termijn plaatsvinden. Mocht de heer Vermeer open staan voor een benadering als bovenbedoeld, dan vraag ik mij af of het nog wel nodig is de heer Asscher daarbij in te schakelen. Mocht echter blijken dat de heer Vermeer zijn oude standpunt herhaalt en zich dus ver bevindt van de contouren van een schikking als aangegeven dan ben ik zeer somber over de mogelijkheden

om tot een schikking met de heer Oltmans te komen. Ik ben in dat geval echter wel van mening dat zowel u als ik ons best hebben gedaan om deze zaak op een verstandige manier te behandelen.

Voor de goede orde zend ik u hierbij toe de brief van Minister Van Mierlo van 17 augustus aan Oltmans in reactie op diens brief van 7 augustus. Of de andere betrokken ministerie bereid zijn de bijstand van Oltmans in AOW om te zetten is nog niet duidelijk. Op daartoe strekkende verzoeken werd nog geen antwoord ontvangen.

Drs. D.J. van den Berg

Bijlage 14

AMBASSADEUR VAN DE REPUBLIEK INDONESIË
VOOR HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

's-Gravenhage, 27 september 1995

Geachte Heer Oltmans,

Bij mijn terugkeer in Nederland trof ik Uw brieven aan alsmede Uw concept-boek bestemd voor Minister Ali Alatas en mij.

Gaarne moge ik U hiervoor mijn welgemeende dank betuigen en ik zal ervoor zorgdragen dat het exemplaar bestemd voor de Minister hem zo spoedig mogelijk zal bereiken.

Met betrekking tot Uw schrijven inzake de heer Jan Tromp heb ik geen commentaar te leveren of mededelingen te doen, daar ik naar mijn weten genoemde heer niet persoonlijk ken. Ik kan U slechts mededelen in Nederland noch in Indonesia mij over U uitgelaten te hebben.

Met vriendelijke groet,

J.B.S. Kadarisman

AMBASSADEUR VAN DE REPUBLIEK INDONESIË VOOR HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

's-Gravenhage, 27 september 1995

Geachte Heer Oltmans,

Bij mijn terugkeer in Nederland trof ik Uw brieven aan alsmede Uw concept-boek bestemd voor Minister Ali Alatas en mij.

Gaarne moge ik U hiervoor mijn welgemeende dank betuigen en ik zal ervoor zorgdragen dat het exemplaar bestemd voor de Minister hem zo spoedig mogelijk zal bereiken.

Met betrekking tot Uw schrijven inzake de heer Jan Tromp heb ik geen commentaar te leveren of mededelingen te doen, daar ik naar mijn weten genoemde heer niet persoonlijk ken. Ik kan U slechts mededelen in Nederland noch in Indonesia mij over U uitgelaten te hebben.

Met vriendelijke groet,
J.B.S. Kadarisman

Bijlage 15

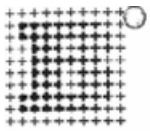

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Aan
De heer W.L. Oltmans
Westerkade 3d
1015 XA AMSTERDAM

Bijlagen	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
2		39.624 I SG/Kab.	30 oktober 1995
Inlichtingen bij		Doorkiesnummer	
Onderwerp		Departementsonderdeel	
nieuwe beslissing op uw bezwaarschrift		SG/KABINET	

Geachte heer Oltmans,

Ingevolge de uitspraak van de Raad van State d.d. 23 augustus 1995 in het geschil over mijn besluit van 28 november 1991, heb ik een nieuwe beslissing genomen op uw als bezwaarschrift aangemerkte beroepsschrift d.d. 26 april 1991. Bijgaand zend ik u deze beslissing (nr 39.624 SG/Kab). De onder punt 1 en 2 van het besluit genoemde fotokopieën zullen u, na ontvangst van de betaling van de kosten van het vervaardigen van deze fotokopieën, worden toegezonden.

Zodra de bijgevoegde verklaring ondertekend is geretourneerd aan mevrouw M.J. van den Beukel (Postbus 20010, 2500 EA Den Haag, tel.070-3178610), kunt u zich tot haar wenden voor het maken van een afspraak voor inzage. U zult dan van haar de hoogte van de kosten van het vervaardigen van de fotokopieën vernemen.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

H.F. Dijkstal

Ingevolge art. 2 van het Besluit tarieven openbaarheid van bestuur breng ik u voor het verstrekken van kopieën van documenten op grond van art. 7, eerste lid, onder a van de Wet openbaarheid van bestuur een vergoeding in rekening. Deze vergoeding bedraagt voor 14 of meer kopieën f 0,75 per kopie. Het bedrag kunt u overmaken op rekeningnummer 107611 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, postbus 20010, 2500 EA Den Haag onder vermelding "MOB-verzoek".

Postadres	Telefoon 070-3026302	Bezoekadres	Verzoeke bij beantwoording datum, kenmerk en onderwerp te vermelden.
Postbus 20011	Telex 32109 bzia nl	Schedeldoekshaven 200	
2500 EA 's-Gravenhage	Telefax 070-3639153	's-Gravenhage	

Geachte heer Oltmans,

Ingevolge de uitspraak van de Raad van State d.d. 23 augustus 1995 in het geschil over mijn besluit van 28 november 1991, heb ik een nieuwe beslissing genomen op uw als bezwaarschrift aangemerkte beroepsschrift d.d. 26 april 1991. Bijgaand zend ik u deze beslissing (nr 39.624 SG/Kab). De onder punt 1 en 2 van het besluit genoemde fotokopieën zullen u, na ontvangst van de betaling van de kosten van het vervaardigen van deze fotokopieën, worden toegezonden.

Zodra de bijgevoegde verklaring ondertekend is geretourneerd aan mevrouw M.J. van den Beukel (Postbus 20010, 2500 EA Den Haag. tel. 070-3178610), kunt u zich tot haar wenden voor het maken van een

afspraak voor inzage. U zult dan van haar de hoogte van de kosten van het vervaardigen van de fotokopieën vernemen.

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
H.F. Dijkstal

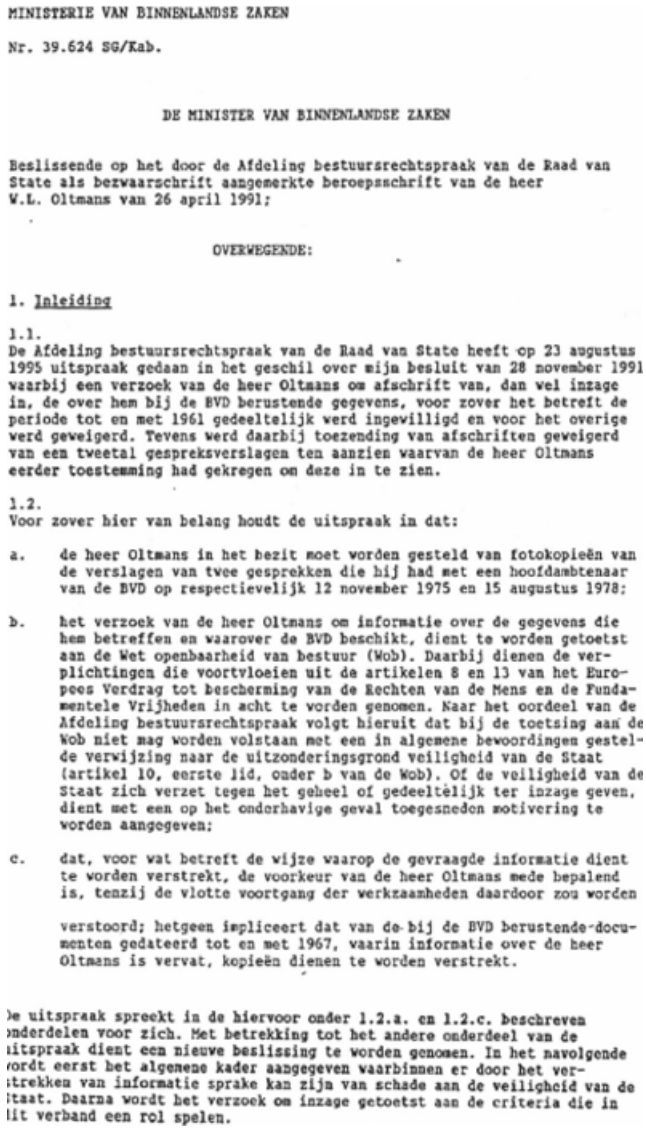

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Nr. 39.624 SG/Kab.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Beslissende op het door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State als bezwaarschrift aangemerkte beroepsschrift van de heer W.L. Oltmans van 26 april 1991;

OVERWEGENDE:

1. Inleiding

1.1.
De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 23 augustus 1995 uitspraak gedaan in het geschil over mijn besluit van 28 november 1991 waarbij een verzoek van de heer Oltmans om afschrift van, dan wel inzage in, de over hem bij de BVD berustende gegevens, voor zover het betreft de periode tot en met 1961 gedeeltelijk werd ingewilligd en voor het overige werd geweigerd. Tevens werd daarbij toezending van afschriften geweigerd van een tweetal gespreksverslagen ten aanzien waarvan de heer Oltmans eerder toestemming had gekregen om deze in te zien.

1.2.
Voor zover hier van belang houdt de uitspraak in dat:

a. de heer Oltmans in het bezit moet worden gesteld van fotokopieën van de verslagen van twee gesprekken die hij had met een hoofdambtenaar van de BVD op respectievelijk 12 november 1975 en 15 augustus 1978;

b. het verzoek van de heer Oltmans om informatie over de gegevens die hem betreffen en waarover de BVD beschikt, dient te worden getoetst aan de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Daarbij dienen de verplichtingen die voortvloeien uit de artikelen 8 en 13 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden in acht te worden genomen. Naar het oordeel van de Afdeling bestuursrechtspraak volgt hieruit dat bij de toetsing aan de Wob niet mag worden volstaan met een in algemene bewoordingen gestelde verwijzing naar de uitzonderingsgrond veiligheid van de Staat (artikel 10, eerste lid, onder b van de Wob). Of de veiligheid van de Staat zich verzet tegen het geheel of gedeeltelijk ter inzage geven, dient met een op het onderhavige geval toegesneden motivering te worden aangegeven;

c. dat, voor wat betreft de wijze waarop de gevraagde informatie dient te worden verstrekt, de voorkeur van de heer Oltmans mede bepalend is, tenzij de vlotte voortgang der werkzaamheden daardoor zou worden verstoord; hetgeen impliceert dat van de bij de BVD berustende documenten gedateerd tot en met 1967, waarin informatie over de heer Oltmans is vervat, kopieën dienen te worden verstrekt.

De uitspraak spreekt in de hiervoor onder 1.2.a. en 1.2.c. beschreven onderdelen voor zich. Met betrekking tot het andere onderdeel van de uitspraak dient een nieuwe beslissing te worden genomen. In het navolgende wordt eerst het algemene kader aangegeven waarbinnen er door het verstrekken van informatie sprake kan zijn van schade aan de veiligheid van de Staat. Daarna wordt het verzoek om inzage getoetst aan de criteria die in dit verband een rol spelen.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN
Nr. 39.624 SG/Kab.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN
Beslissende op het door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State als bezwaarschrift aangemerkte beroepsschrift van de heer W.L. Oltmans van 26 april 1991;

OVERWEGENDE:
1. Inleiding
1.1.
De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 23 augustus 1995 uitspraak gedaan in het geschil over mijn besluit van 28 november 1991 waarbij een verzoek van de heer Oltmans om afschrift van, dan wel inzage in, de over hem bij de BVD berustende gegevens, voor zover het betreft de periode tot en met 1961 gedeeltelijk werd

ingewilligd en voor het overige werd geweigerd. Tevens werd daarbij toezending van afschriften geweigerd van een tweetal gespreksverslagen ten aanzien waarvan de heer Oltmans eerder toestemming had gekregen om deze in te zien.

1.2.
Voor zover hier van belang houdt de uitspraak in dat:

a. de heer Oltmans in het bezit moet worden gesteld van fotokopieën van de verslagen van twee gesprekken die hij had met een hoofdambtenaar van de BVD op respectievelijk 12 november 1975 en 15 augustus 1978;

b. het verzoek van de heer Oltmans om informatie over de gegevens die hem betreffen en waarover de BVD beschikt, dient te worden getoetst aan de Wet openhaarheid van bestuur (Wob). Daarbij dienen de verplichtingen die voortvloeien uit de artikelen 8 en 13 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden in acht te worden genomen. Naar het oordeel van de Afdeling bestuursrechtspraak volgt hieruit dat bij de toetsing aan de Wob niet mag worden volstaan met een in algemene bewoordingen gestelde verwijzing naar de uitzonderingsgrond veiligheid van de Staat (artikel 10, eerste lid, onder b van de Wob). Of de veiligheid van de Staat zich verzet tegen het geheel of gedeeltelijk ter inzage geven, dient met een op het onderhavige geval toegesneden motivering te worden aangegeven;

c. dat, voor wat betreft de wijze waarop de gevraagde informatie dient te worden verstrekt, de voorkeur van de heer Oltmans mede bepalend is, tenzij de vlotte voortgang der werkzaamheden daardoor zou worden

verstoord; hetgeen impliceert dat van de bij de BVD berustende-documenten gedateerd tot en met 1967, waarin informatie over de heer Oltmans is vervat, kopieën dienen te worden verstrekt.

De uitspraak spreekt in de hiervoor onder 1.2.a. en 1.2.c. beschreven onderdelen voor zich. Met betrekking tot het andere onderdeel van de uitspraak dient een nieuwe beslissing te worden genomen. In het navolgende wordt eerst het algemene kader aangegeven waarbinnen er door het verstrekken van informatie sprake kan zijn van schade aan de veiligheid van de Staat. Daarna wordt het verzoek om inzage getoetst aan de criteria die in dit verband een rol spelen.

3. Het verzoek om inzage van de heer Oltmans

3.1.
De Afdeling bestuursrechtspraak heeft in zijn uitspraak opgemerkt dat bij haar kennisneming van met betrekking tot de heer Oltmans bij de BVD aanwezige gegevens is gebleken dat deze met name betrekking hebben op onderwerpen die in de jaren vijftig en zestig in politieke zin controversieel en dus actueel waren. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft geoordeeld dat bij de toetsing aan de Wob moet worden betrokken dat deze onderwerpen thans in politieke zin niet meer actueel zijn in de mate waarin en de wijze waarop dat destijds het geval was. De in het bestreden besluit genoemde grens van 30 jaar kan daardoor niet zonder meer worden gehanteerd.

3.2.
De heer Oltmans heeft primair verzocht om inzage van alle gegevens die hem betreffen en waarover de BVD beschikt, en subsidiair om een afschrift van, dan wel inzage van, deze gegevens over de periode 1950 - 1967. Dit verzoek is gedeeltelijk ingewilligd. Op 28 november 1991 zijn aan de advocaat van de heer Oltmans immers afschriften gestuurd van de documenten die gegevens bevatten met betrekking tot de periode tot en met 1961. Deze afschriften bevatten de gegevens uit de desbetreffende periode die voor openbaarmaking in aanmerking komen.

3.3.
Aldus dient bezien te worden of er bij de BVD gegevens over de heer Oltmans berusten van na 1961 die bij toetsing aan de Wob voor openbaarmaking in aanmerking komen, waarbij naar het oordeel van de Afdeling bestuursrechtspraak ten minste vaststaat dat de gegevens over de periode 1962 - 1970 - evenals de gegevens die de heer Oltmans al in zijn bezit heeft - voor de BVD niet langer meer actueel zijn. Vervolgens is het de vraag of de gegevens ten aanzien waarvan is vastgesteld dat deze betrekking hebben op onderwerpen die niet langer meer actueel zijn, bij openbaarmaking mogelijk bronnen of de werkwijze van de BVD onthullen.

3.4.
Gelet op de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak is onderzocht of er naast de niet actuele gegevens uit de jaren vijftig en zestig ook overigens nog gegevens over de heer Oltmans bij de BVD berusten betreffende onderwerpen van onderzoek die voor de huidige taakuitvoering van de BVD niet langer actueel zijn en waarover dus mededeling gedaan mag worden. Het

geheel van de over de heer Oltmans bij de BVD beschikbare gegevens overziend betreft deze categorie de volgende onderwerpen:

3. Het verzoek om inzage van de heer Oltmans

3.1.
De Afdeling bestuursrechtspraak heeft in zijn uitspraak opgemerkt dat bij haar kennisneming van met betrekking tot de heer Oltmans bij de BVD aanwezige gegevens is gebleken dat deze met name betrekking hebben op onderwerpen die in de jaren vijftig en zestig in politieke zin controversieel en dus actueel waren. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft geoordeeld dat bij de toetsing aan de Wob moet worden betrokken dat deze onderwerpen thans in politieke zin niet meer actueel zijn in de mate waarin en de wijze waarop dat destijds het geval was. De in het bestreden besluit genoemde grens van 30 jaar kan daardoor niet zonder meer worden gehanteerd.

3.2.
De heer Oltmans heeft primair verzocht om inzage van alle gegevens die hem betreffen en waarover de BVD beschikt, en subsidiair om een afschrift van, dan wel inzage van, deze gegevens over de periode 1950-1967. Dit verzoek is gedeeltelijk ingewilligd. Op 28 november 1991 zijn aan de advocaat van de heer Oltmans immers afschriften gestuurd van de documenten die gegevens bevatten met betrekking tot de periode tot en met 1961. Deze afschriften bevatten de gegevens uit de desbetreffende periode die voor openbaarmaking in aanmerking komen.

3.3.
Aldus dient bezien te worden of er bij de BVD gegevens over de heer Oltmans berusten van na 1961 die bij toetsing aan de Wob voor openbaarmaking in aanmerking komen, waarbij naar het oordeel van de Afdeling bestuursrechtspraak ten minste vaststaat dat de gegevens over de periode 1962-1970 - evenals de gegevens die de heer Oltmans al in zijn bezit beeft - voor de BVD niet langer meer actueel zijn. Vervolgens is het de vraag of de gegevens ten aanzien waarvan is vastgesteld dat deze betrekking hebben op onderwerpen die niet langer meer actueel zijn, bij openbaarmaking mogelijk bronnen of de werkwijze van de BVD onthullen.

3.4.
Gelet op de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak is onderzocht of er naast de niet actuele gegevens uit de jaren vijftig en zestig ook overigens nog gegevens over de heer Oltmans bij de BVD berusten betreffende onderwerpen van onderzoek die voor de huidige taakuitvoering van de BVD niet langer actueel zijn en waarover dus mededeling gedaan mag worden. Het geheel van de over de heer Oltmans bij de BVD beschikbare gegevens overziend betreft deze categorie de volgende onderwerpen:

a. Nieuw-Guinea en de vrijving die dienaangaande bestond tussen de heer Oltmans en het ministerie van Buitenlandse Zaken (de kwestie Luns);
b. contacten van de heer Oltmans in communistisch geregeerde landen en met vertegenwoordigers van die landen in Nederland;
c. reizen van de heer Oltmans naar communistisch geregeerde landen;
d. bepaalde contacten van de heer Oltmans in Indonesië en met het Indonesië Comitee;
e. deelname van de heer Oltmans aan en contacten binnen organisaties die een rol speelden in de sfeer van pogingen van het Oostblok om de politieke dan wel publieke opinie in het Westen te beïnvloeden.

Daarbij zij uitdrukkelijk in het midden gelaten of er ook nog gegevens over de heer Oltmans bij de BVD berusten betreffende onderwerpen die voor de taakuitvoering van de BVD nog actueel zijn. Met betrekking tot die onderwerpen mag immers in het geheel geen mededeling worden gedaan, omdat daardoor de veiligheid van de Staat kan worden geschaad.

3.5.
Een aantal van de geregistreerde gegevens, dan wel (delen van) documenten waarin deze zijn vastgelegd, mag ik niet ter inzage geven, omdat daardoor bronnen van de BVD bekend zouden worden, of omdat daardoor een nog actuele werkwijze openbaar zou kunnen worden, waardoor het goed functioneren van de BVD en daardoor de veiligheid van de Staat ten behoeve waarvan deze dienst werkzaam is, zou kunnen worden geschaad (art. 10, eerste lid, onder b van de Wob, juncto art. 14 van de Wiv). Teneinde te voorkomen dat de in bepaalde documenten over de heer Oltmans vastgelegde informatie om redenen van de veiligheid van de Staat in het geheel niet zou kunnen worden vrijgegeven, moesten deze documenten worden geparafraseerd. De in het materiaal aanwezige gegevens die afkomstig zijn van buitenlandse zusterdiensten mogen eveneens om redenen van de veiligheid van de Staat in het geheel niet worden vrijgegeven, tenzij in het uitzonderlijke geval dat de betreffende zusterdienst daarmee zou instemmen. Ook moesten een aantal namen van derden in het voor inzage beschikbare materiaal worden doorgehaald. De reden daarvoor is dat in de afweging tussen enerzijds het belang van openbaarheid en anderzijds het belang dat de betreffende personen hebben bij de bescherming van hun persoonlijke levenssfeer, in een aantal gevallen aan dat laatste belang de voorkeur moest worden gegeven (art. 10, tweede lid, onder e van de Wob).
Voor alle duidelijkheid: op dezelfde wijze heeft toetsing plaatsgevonden van het reeds vrijgegeven materiaal van vóór 1962.

3.6.
Ten slotte resteert nog de vorm waarin de informatie aan de heer Oltmans dient te worden verstrekt. Met betrekking tot de gegevens tot en met 1967 heeft de heer Oltmans aangegeven dat zijn voorkeur voor de vorm waarin de informatie wordt verstrekt uitgaat naar het ontvangen van fotokopieën. Voor het overige verlangt hij inzage.

BESLUIT:

Met inachtneming van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 23 augustus 1995, No. R01.92.0036:

4

a. Nieuw-Guinea en de wrijving die dienaangaande bestond tussen de heer Oltmans en het ministerie van Buitenlandse Zaken (de kwestie Luns);
b. contacten van de heer Oltmans in communistisch geregeerde landen en met vertegenwoordigers van die landen in Nederland;
c. reizen van de heer Oltmans naar communistisch geregeerde landen;
d. bepaalde contacten van de heer Oltmans in Indonesië en met het Indonesië Comitee;
e. deelname van de heer Oltmans aan en contacten binnen organisaties die een rol speelden in de sfeer van pogingen van het Oostblok om de politieke dan wel publieke opinie in het Westen te beïnvloeden.

Daarbij zij uitdrukkelijk in het midden gelaten of er ook nog gegevens over de heer Oltmans bij de BVD berusten betreffende onderwerpen die voor de taakuitvoering van de BVD nog actueel zijn. Met betrekking tot die onderwerpen mag immers in het geheel geen mededeling worden

gedaan, omdat daardoor de veiligheid van de Staat kan worden geschaad.

3.5.
Een aantal van de geregistreerde gegevens, dan wel (delen van) documenten waarin deze zijn vastgelegd, mag ik niet ter inzage geven, omdat daardoor bronnen van de BVD bekend zouden worden, of omdat daardoor een nog actuele werkwijze openbaar zou kunnen worden, waardoor het goed functioneren van de BVD en daardoor de veiligheid van de Staat ten behoeve waarvan deze dienst werkzaam is, zou kunnen worden geschaad (art. 10, eerste lid, onder b van de Wob, juncto art. 14 van de Wiv).
Teneinde te voorkomen dat de in bepaalde documenten over de heer Oltmans vastgelegde informatie om redenen van de veiligheid van de Staat in het geheel niet zou kunnen worden vrijgegeven, moesten deze documenten worden geparafraseerd. De in het materiaal aanwezige gegevens die afkomstig zijn van buitenlandse zusterdiensten mogen eveneens om redenen van de veiligheid van de Staat in het geheel niet worden vrijgegeven, tenzij in het uitzonderlijke geval dat de betreffende zusterdienst daarmee zou instemmen. Ook moesten een aantal namen van derden in het voor inzage beschikbare materiaal worden doorgehaald. De reden daarvoor is dat in de afweging tussen enerzijds het belang van openbaarheid en anderzijds het belang dat de betreffende personen hebben bij de bescherming van hun persoonlijke levenssfeer, in een aantal gevallen aan dat laatste belang de voorkeur moest worden gegeven (art. 10, tweede lid, onder e van de Wob).
Voor alle duidelijkheid: op dezelfde wijze heeft toetsing plaatsgevonden van het reeds vrijgegeven materiaal van vóór 1962.

3.6.
Ten slotte resteert nog de vorm waarin de informatie aan de heer Oltmans dient te worden verstrekt. Met betrekking tot de gegevens tot en met 1967 heeft de heer Oltmans aangegeven dat zijn voorkeur voor de vorm waarin de informatie wordt verstrekt uitgaat naar het ontvangen van fotokopieën. Voor het overige verlangt hij inzage.

BESLUIT:
Met inachtneming van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 23 augustus 1995, No. R01.92.0036:

1. De heer Oltmans in het bezit te stellen van fotokopieën van de verslagen van twee gesprekken van hem met een hoofdambtenaar van de BVD van respectievelijk 12 november 1975 en 15 augustus 1978, na ontvangst van de betaling van de kosten van het vervaardigen van deze fotokopieën;

2. De heer Oltmans in het bezit te stellen van fotokopieën van de gegevens die over hem gedurende de periode van 1962-1967 bij de BVD zijn geregistreerd, onder de beperking zoals hiervoor in paragraaf 3.5 is aangegeven, na ontvangst van de betaling van de kosten van het vervaardigen van deze fotokopieën;

3. De heer Oltmans in de gelegenheid te stellen de gegevens in te zien die na 1967 over hem bij de BVD zijn geregistreerd over de onderwerpen, zoals die hiervoor in paragraaf 3.4. zijn aangegeven, onder de beperking zoals hiervoor aangegeven in paragraaf 3.5. en onder de voor het ministerie van Binnenlandse Zaken gebruikelijke voorwaarden. Dit inclusief de van buitenlandse zusterdiensten afkomstige gegevens nadat en in zoverre de betreffende diensten hebben ingestemd met de vrijgave van die gegevens;

4. Voor het overige het verzoek van de heer Oltmans om informatie te weigeren.

's-Gravenhage, 30 oktober 1995,

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN

H.F. Dijkstal

Tegen dit besluit kan binnen zes weken na de dag van verzending ervan beroep worden ingesteld bij de Sector bestuursrecht van de arrondissementsrechtbank te Amsterdam.

5

1. De heer Oltmans in het bezit te stellen van fotokopieën van de verslagen van twee gesprekken van hem met een hoofdambtenaar van de BVD van respectievelijk 12 november 1975 en 15 augustus 1978, na ontvangst van de betaling van de kosten van het vervaardigen van deze fotokopieën;

2. De heer Oltmans in het bezit te stellen van fotokopieën van de gegevens die over hem gedurende de periode van 1962-1967 bij de BVD zijn geregistreerd, onder de beperking zoals hiervoor in paragraaf 3.5 is aangegeven, na ontvangst van de betaling van de kosten van het vervaardigen van deze fotokopieën;

3. De heer Oltmans in de gelegenheid te stellen de gegevens in te zien die na 1967 over hem bij de BVD zijn geregistreerd over de onderwerpen, zoals die hiervoor in paragraaf 3.4. zijn aangegeven, onder de beperking zoals hiervoor aangegeven in paragraaf 3.5. en onder de voor het ministerie van Binnenlandse Zaken gebruikelijke voorwaarden. Dit inclusief de van buitenlandse zusterdiensten afkomstige gegevens nadat en in zoverre de betreffende diensten hebben ingestemd met de vrijgave van die gegevens;
4. Voor het overige het verzoek van de heer Oltmans om informatie te weigeren.

's-Gravenhage, 30 oktober 1995,
DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN
H.F. Dijkstal

Bijlage 16

3 November 1995

Geachte heren Vermeer, Den Hertog, Jurgens en Asscher,

Alhoewel ik U allen zéér dankbaar ben dat U mede wilt werken aan oplossing van geschillen in der minne - zoals ik in een brief aan minister van den Broek in 1991 voorstelde te doen - (toen ik nog 'rustig' in Zuid Afrika woonde), moet ik U voorhand op het volgende wijzen.
Er kan mijnerzijds geen sprake zijn van 'een afspraak' tussen de heren Vermeer en Den Hertog, dat de incidenten Zuid-Afrika (1992) waar alles om draait, Indonesië (1994) en Canada (1995) buiten de scoop van de zaak of van de bemiddeling zouden kunnen blijven. Het gaat nu juist om die incidenten, die betrekkelijk fris in het geheugen liggen en moeilijk kunnen worden vervalst. Ze zijn ook minder ontvankelijk voor 'bewijsstukken', die de heer Van Velzen nà 1967 niet meer kon vinden. Ook omzeil ik daarmee een ultimatum van minister Dijkstal, die op last van de Raad van State nu wel dossiers wil laten inzien bij de BVD (waarvan Docters van Leeuwen de heer Stoffelen bezwoer, dat deze er niet waren) mits er geen letter van naar buiten komt. Rechter Punt bepaalde, dat de betrokkenen van 1992-1995 gehoord konden worden onder ede en ik sta er op dat dit gebeurt. Mits een regeling in der minne vóórdien realiseerbaar is, die ik verreweg prefereer. Nogmaals, het gaat mij er absoluut niet om de vuile was coûte que coûte de straat op te krijgen (al denkt U het tegendeel van mij), zeker waar dit de mensen betreft als Lubbers, Kooijmans, Broertjes en prinses Margriet, voor wie ik allen respect en voor sommigen vriendschap voel. Maar als ik schriftelijk kan bewijzen, wat prinses Margriet in Ottawa tegen mevrouw Van Vonderen van de RVD zei, en wat aantoont hoe ver de sabotage van de staat jegens mij over de jaren (tot en met in Canada is gegaan), dan zal ik dit doen, als het moet onder ede, wanneer er geen andere weg is mijn onrechtmatig gestolen rechten als burger en journalist nà veertig jaar treiteren terug te winnen.
De Staat behoeft er eveneens niet vanuit te gaan dat ik ook maar zelfs een schikking in der minne zou willen overwegen indien zij er van uit zou gaan, dat ik met een AOW overzetting en een bedrag ineens akkoord zou gaan. Het overzetten in de AOW werd mij door de toenmalige premier Lubbers toegezegd, wat hij met Bert de Vries was overeengekomen. Die 'Wiedergutmachung' is zo vanzelfsprekend, die valt geheel buiten een regeling in der minne, want ik ben in 1958 (nadat de BVD er voor had gezorgd dat mijn kranten mij opzegden omdat ik 'staatsgevaarlijk' was) naar New-York gevlucht, alwaar ik door Luns en Van Roijen c.s. met detectieve-bureaus en andere ongeoorloofde middelen jarenlang verder ben vervolgd. Ik viel dus toen ik 65 jaar werd buiten de AOW en heb een bedrag dienaangaande op de staat te vorderen.
De schikking begint, waar de NVJ in 1991 een berekening maakte van de door mij geleden schade, vermeerderd met schades geleden in Zuid Afrika tot en met het niet meegaan met koningin Beatrix in 1995 naar Indonesië. De NVJ spreekt uitdrukkelijk van recht op een pensioen vanaf 1990 - omdat ik door toedoen van de staat (welke mij aanwijsbaar systematisch sinds 1956 bij opdrachtgevers in een kwaad daglicht stelde: brieven van Boon aan de hoofdredacteur van De Telegraaf) mijn werk niet 'als anderen journalisten' heb kunnen uitvoeren. Tot en met de reis van Beatrix naar Indonesië notabene. En die incidenten wilt U er buiten laten ? Dat kan dus niet. Sorry.
Er zijn twee manieren om de zaak op te lossen: volgens de uitspraak van de rechter de verhoren te beginnen en de lange weg te bewandelen: òf: met alle partijen om een tafel gaan zitten en in één middag een oplossing te bewerkstelligen. Ik geef de voorkeur, omdat ik 70 jaar ben, aan de laatste. En zeg U allen andermaal toe: indien we een eerlijk, faire en juiste compensatie kunnen vast stellen en het eens worden, en ik voortaan inderdaad 'als alle andere journalisten' zal worden behandeld, zeg ik U allen toe mijnerzijds bij een regeling me te zullen bepalen naar buiten toe met de mededeling 'de zaak is geregeld.' Punt. Ik zoek geen publieke overwinning of publiciteit jegens wie ook(let alone de arme mijnheer Luns), ik zoek geen eerherstel van de staat (publiekelijk) zoals Joris Ivens. Ik wil niets. Ik wil de rest van mijn leven in rust kunnen zijn, weer piano kunnen studeren, een wat ruimere flat dan zes bij zes betrekken, en vooral mijn memoires uitgeven (de uitgave die ik betrokken wil zien bij een regeling want daar ligt mijn rehabilitatie). Het is misschien ongebruikelijk, maar zachte heelmeesters... Ik zend ook rechter Punt een kopie.

3 November 1995

Geachte heren Vermeer, Den Hertog, Jurgens en Asscher,

Alhoewel ik U allen zéér dankbaar ben dat U mede wilt werken aan oplossing van geschillen in der minne - zoals ik in een brief aan minister van den Broek in 1991 voorstelde te doen - (toen ik nog 'rustig' in Zuid Afrika woonde), moet ik U voorhand op het volgende wijzen.
Er kan mijnerzijds geen sprake zijn van 'een afspraak' tussen de heren Vermeer en Den Hertog, dat de incidenten Zuid-Afrika (1992) waar alles om draait, Indonesië (1994) en Canada (1995) buiten de scoop van de zaak of van de bemiddeling zouden kunnen blijven. Het gaat nu juist om die incidenten, die betrekkelijk fris in het geheugen liggen en moeilijk kunnen worden vervalst. Ze zijn ook minder ontvankelijk voor 'bewijsstukken',

die de heer Van Velzen nà 1967 niet meer kon vinden. Ook omzeil ik daarmee een ultimatum van minister Dijkstal, die op last van de Raad van State nu wel dossiers wil laten inzien bij de BVD (waarvan Docters van Leeuwen de heer Stoffelen bezwoer, dat deze er niet waren) mits er geen letter van naar buiten komt. Rechter Punt bepaalde, dat de betrokkenen van 1992-1995 gehoord konden worden onder ede en ik sta er op dat dit gebeurt. Mits een regeling in der minne vóórdien realiseerbaar is, die ik verreweg prefereer. Nogmaals, het gaat mij er absoluut niet om de vuile was coûte que coûte de straat op te krijgen (al denkt U het tegendeel van mij), zeker waar dit de mensen betreft als Lubbers, Kooijmans, Broertjes en prinses Margriet, voor wie ik allen respect en voor sommigen vriendschap voel. Maar als ik schriftelijk kan bewijzen, wat prinses Margriet in Ottawa tegen mevrouw Van Vonderen van de RVD zei, en wat aantoont hoe ver de sabotage van de staat jegens mij over de jaren (tot en met in Canada is gegaan), dan zal ik dit doen, als het moet onder ede, wanneer er geen andere weg is mijn onrechtmatig gestolen rechten als burger en journalist nà veertig jaar treiteren terug te winnen.
De Staat behoeft er eveneens niet vanuit te gaan dat ik ook maar zelfs een schikking in der minne zou willen overwegen indien zij er van uit zou gaan, dat ik met een AOW overzetting en een bedrag ineens akkoord zou gaan. Het overzetten in de AOW werd mij door de toenmalige premier Lubbers toegezegd, wat hij met Bert de Vries was overeengekomen. Die ‘Wiedergutmachung’ is zo vanzelfsprekend, die valt geheel buiten een regeling in der minne, want ik ben in 1958 (nadat de BVD er voor had gezorgd dat mijn kranten mij opzegden omdat ik ‘staatsgevaarlijk’ was) naar New-York gevlucht, alwaar ik door Luns en Van Roijen c.s. met detectieve-bureaus en andere ongeoorloofde middelen jarenlang verder ben vervolgd. Ik viel dus toen ik 65 jaar werd buiten de AOW en heb een bedrag dienaangaande op de staat te vorderen.
De schikking begint, waar de NVJ in 1991 een berekening maakte van de door mij geleden schade, vermeerderd met schades geleden in Zuid Afrika tot en met het niet meegaan met koningin Beatrix in 1995 naar Indonesië. De NVJ spreekt uitdrukkelijk van recht op een pensioen vanaf 1990 - omdat ik door toedoen van de staat (welke mij aanwijsbaar systematisch sinds 1956 bij opdrachtgevers in een kwaad daglicht stelde: brieven van Boon aan de hoofdredacteur van De Telegraaf) mijn werk niet ‘als anderen journalisten’ heb kunnen uitvoeren. Tot en met de reis van Beatrix naar Indonesië notabene. En die incidenten wilt U er buiten laten? Dat kan dus niet. Sorry.
Er zijn twee manieren om de zaak op te lossen: volgens de uitspraak van de rechter de verhoren te beginnen en de lange weg te bewandelen: òf: met alle partijen om een tafel gaan zitten en in één middag een oplossing te bewerkstelligen. Ik geef de voorkeur, omdat ik 70 jaar ben, aan de laatste. En zeg U allen andermaal toe: indien we een eerlijk, faire en juiste compensatie kunnen vast stellen en het eens worden, en ik voortaan inderdaad ‘als alle andere journalisten’ zal worden behandeld, zeg ik U allen toe mijnerzijds bij een regeling me te zullen bepalen naar buiten toe met de mededeling ‘de zaak is geregeld.’ Punt. Ik zoek geen publieke overwinning of publiciteit jegens wie ook(let alone de arme mijnheer

Luns), ik zoek geen eerherstel van de staat (publiekelijk) zoals Joris Ivens. Ik wil niets. Ik wil de rest van mijn leven in rust kunnen zijn, weer piano kunnen studeren, een wat ruimere flat dan zes bij zes betrekken, en vooral mijn memoires uitgeven (de uitgave die ik betrokken wil zien bij een regeling want daar ligt mijn rehabilitatie). Het is misschien ongebruikelijk, maar zachte heelmeesters... Ik zend ook rechter Punt een kopie.

Bijlage 17

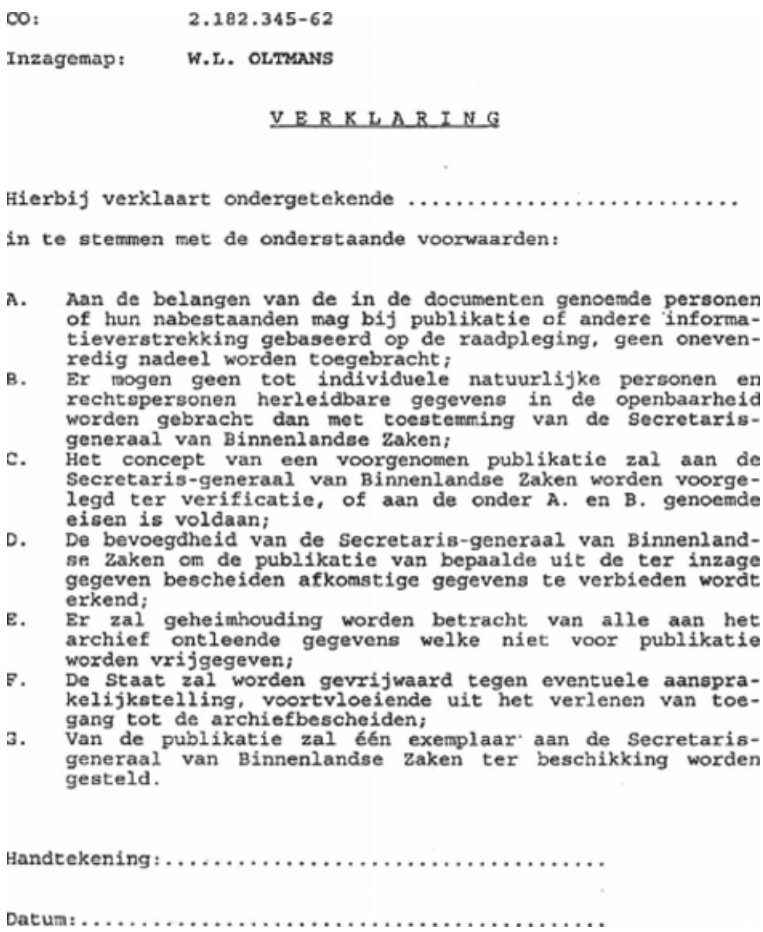

CO: 2.182.345-62
Inzagemap: W.L. OLTMANS

VERKLARING

Hierbij verklaart ondergetekende.....
in te stemmen met de onderstaande voorwaarden:

A. Aan de belangen van de in de documenten genoemde personen of hun nabestaanden mag bij publikatie of andere informatieverstrekking gebaseerd op de raadpleging, geen onevenredig nadeel worden toegebracht;
B. Er mogen geen tot individuele natuurlijke personen en rechtspersonen herleidbare gegevens in de openbaarheid worden gebracht dan met toestemming van de Secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken;
C. Het concept van een voorgenomen publikatie zal aan de Secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken worden voorgelegd ter verificatie, of aan de onder A. en B. genoemde eisen is voldaan;
D. De bevoegdheid van de Secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken om de publikatie van bepaalde uit de ter inzage gegeven bescheiden afkomstige gegevens te verbieden wordt erkend;

E. Er zal geheimhouding worden betracht van alle aan het archief ontleende gegevens welke niet voor publikatie worden vrijgegeven;
F. De Staat zal worden gevrijwaard tegen eventuele aansprakelijkstelling, voortvloeiende uit het verlenen van toegang tot de archiefbescheiden;
G. Van de publikatie zal één exemplaar aan de Secretarisgeneraal van Binnenlandse Zaken ter beschikking worden gesteld.

Handtekening:.....
Datum:.....

Bijlage 18

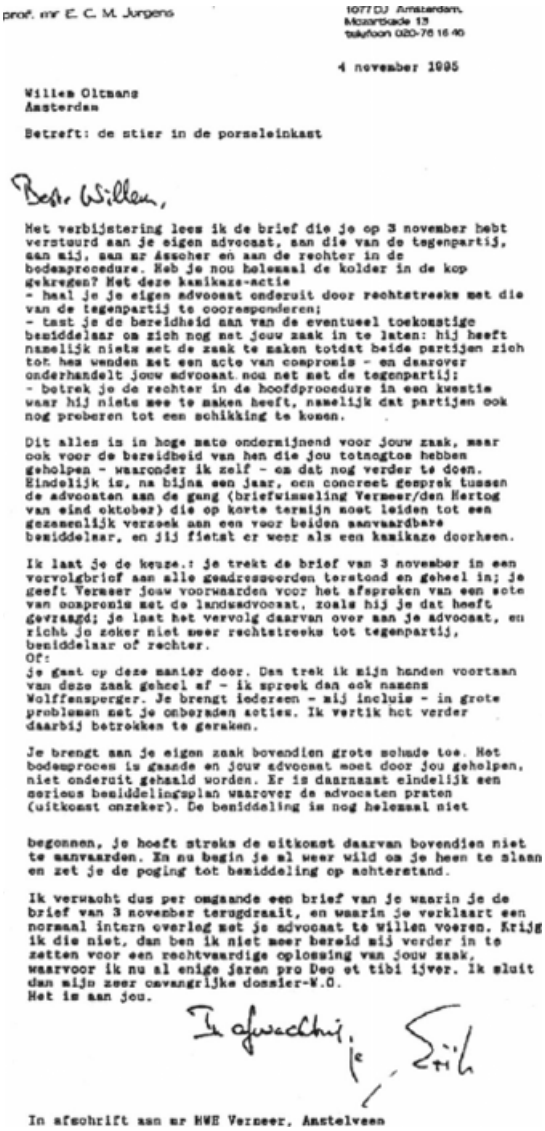

prof. mr E. C. M. Jurgens

1077 DJ Amsterdam
Mozartkade 13
telefoon 020-76 16 40

4 november 1995

Willem Oltmans
Amsterdam

Betreft: de stier in de porseleinkast

Beste Willem,

Met verbijstering lees ik de brief die je op 3 november hebt verstuurd aan je eigen advocaat, aan die van de tegenpartij, aan mij, aan mr Asscher en aan de rechter in de bodemprocedure. Heb je nou helemaal de kolder in de kop gekregen? Met deze kamikaze-actie
- haal je je eigen advocaat onderuit door rechtstreeks met die van de tegenpartij te corresponderen;
- tast je de bereidheid aan van de eventueel toekomstige bemiddelaar om zich nog met jouw zaak in te laten: hij heeft namelijk niets met de zaak te maken totdat beide partijen zich tot hem wenden met een acte van compromis - en daarover onderhandelt jouw advocaat nou net met de tegenpartij;
- betrek je de rechter in de hoofdprocedure in een kwestie waar hij niets mee te maken heeft, namelijk dat partijen ook nog proberen tot een schikking te komen.

Dit alles is in hoge mate ondermijnend voor jouw zaak, maar ook voor de bereidheid van hen die jou totnogtoe hebben geholpen - waaronder ik zelf - om dat nog verder te doen. Eindelijk is, na bijna een jaar, een concreet gesprek tussen de advocaten aan de gang (briefwisseling Vermeer/den Hertog van eind oktober) die op korte termijn moet leiden tot een gezamenlijk verzoek aan een voor beiden aanvaardbare bemiddelaar, en jij fietst er weer als een kamikaze doorheen.

Ik laat je de keuze.: je trekt de brief van 3 november in een vervolgbrief aan alle geadresseerden terstond en geheel in; je geeft Vermeer jouw voorwaarden voor het afspreken van een acte van compromis met de landsadvocaat, zoals hij je dat heeft gevraagd; je laat het vervolg daarvan over aan je advocaat, en richt je zeker niet meer rechtstreeks tot tegenpartij, bemiddelaar of rechter.
Of:
je gaat op deze manier door. Dan trek ik mijn handen voortaan van deze zaak geheel af - ik spreek dan ook namens Wolffensperger. Je brengt iedereen - mij inclusief - in grote problemen met je onberaden acties. Ik vertik het verder daarbij betrokken te geraken.

Je brengt aan je eigen zaak bovendien grote schade toe. Het bodemproces is gaande en jouw advocaat moet door jou geholpen, niet onderuit gehaald worden. Er is daarnaast eindelijk een serieus bemiddelingsplan waarover de advocaten praten (uitkomst onzeker). De bemiddeling is nog helemaal niet

begonnen, je hoeft straks de uitkomst daarvan bovendien niet te aanvaarden. En nu begin je al weer wild om je heen te slaan en zet je de poging tot bemiddeling op achterstand.

Ik verwacht dus per omgaande een brief van je waarin je de brief van 3 november terugdraait, en waarin je verklaart een normaal intern overleg met je advocaat te willen voeren. Krijg ik die niet, dan ben ik niet meer bereid mij verder in te zetten voor een rechtvaardige oplossing van jouw zaak, waarvoor ik nu al enige jaren pro Deo et tibi ijver. Ik sluit dan mijn zeer omvangrijke dossier-W.O.
Het is aan jou.

Hoogachtend,

Stil

In afschrift aan mr HWE Vermeer, Amstelveen

4 november 1995
Willem Oltmans
Amsterdam

Betreft: de stier in de porseleinkast

Met verbijstering lees ik de brief die je op 3 november hebt verstuurd aan je eigen advocaat, aan die van de tegenpartij, aan mij, aan mr Asscher en aan de rechter in de bodemprocedure. Heb je nou helemaal de kolder in de kop gekregen? Met deze kamikaze-actie

- haal je je eigen advocaat onderuit door rechtstreeks met die van de tegenpartij te corresponderen;
- tast je de bereidheid aan van de eventueel toekomstige bemiddelaar om zich nog met jouw zaak in te laten: hij heeft namelijk niets met

de zaak te maken totdat beide partijen zich tot hem wenden met een acte van compromis - en daarover onderhandelt jouw advocaat nou net met de tegenpartij;
- betrek je de rechter in de hoofdprocedure in een kwestie waar hij niets mee te maken heeft, namelijk dat partijen ook nog proberen tot een schikking te komen.

Dit alles is in hoge mate ondermijnend voor jouw zaak, maar ook voor de bereidheid van hen die jou totnogtoe hebben geholpen - waaronder ik zelf - om dat nog verder te doen. Eindelijk is, na bijna een jaar, een concreet gesprek tussen de advocaten aan de gang (briefwisseling Vermeer/den Hertog van eind oktober) die op korte termijn moet leiden tot een gezamenlijk verzoek aan een voor beiden aanvaardbare bemiddelaar, en jij fietst er weer als een kamikaze doorheen.

Ik laat je de keuze.: je trekt de brief van 3 november in een vervolgbrief aan alle geadresseerden terstond en geheel in; je geeft Vermeer jouw voorwaarden voor het afspreken van een acte van compromis met de landsadvocaat, zoals hij je dat heeft gevraagd; je laat het vervolg daarvan over aan je advocaat, en richt je zeker niet meer rechtstreeks tot tegenpartij, bemiddelaar of rechter.
Of:
je gaat op deze manier door. Dan trek ik mijn handen voortaan van deze zaak geheel af - ik spreek dan ook namens Wolffensperger. Je brengt iedereen - mij incluis - in grote problemen met je onberaden acties. Ik vertik het verder daarbij betrokken te geraken.

Je brengt aan je eigen zaak bovendien grote schade toe. Het bodemproces is gaande en jouw advocaat moet door jou geholpen, niet onderuit gehaald worden. Er is daarnaast eindelijk een serieus bemiddelingsplan waarover de advocaten praten (uitkomst onzeker). De bemiddeling is nog helemaal niet begonnen, je hoeft straks de uitkomst daarvan bovendien niet te aanvaarden. En nu begin je al weer wild om je heen te slaan en zet je de poging tot bemiddeling op achterstand.

Ik verwacht dus per omgaande een brief van je waarin je de brief van 3 november terugdraait, en waarin je verklaart een normaal intern overleg met je advocaat te willen voeren. Krijg ik die niet, dan ben ik niet meer bereid mij verder in te zetten voor een rechtvaardige oplossing van jouw zaak, waarvoor ik nu al enige jaren pro Deo et tibi ijver. Ik sluit dan mijn zeer omvangrijke dossier-W.O.
Het is aan jou.
In afschrift aan mr HWE Vermeer, Amstelveen

Bijlage 19

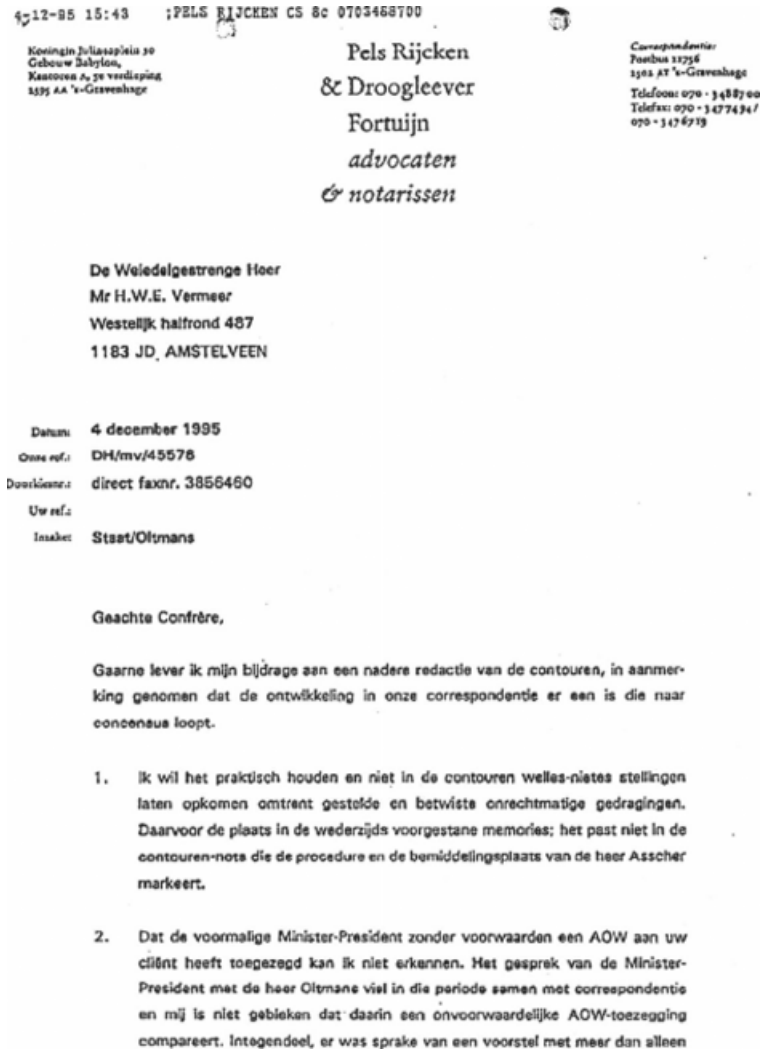

4-12-95 15:43 ;PELS RIJCKEN CS &c 0703468700

Koningin Julianaplein 30
Gebouw Babylon,
Kantoren 2e en 3e verdieping
2595 AA 's-Gravenhage

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn
advocaten
& notarissen

Correspondentie:
Postbus 11756
2502 AT 's-Gravenhage
Telefoon: 070 - 3488700
Telefax: 070 - 3477434/
070 - 3476713

De Weledelgestrenge Heer
Mr H.W.E. Vermeer
Westelijk halfrond 487
1183 JD AMSTELVEEN

Datum: 4 december 1995
Onze ref.: DH/mv/45576
Doorkiesnr.: direct faxnr. 3856460
Uw ref.:
Inzake: Staat/Oltmans

Geachte Confrère,

Gaarne lever ik mijn bijdrage aan een nadere redactie van de contouren, in aanmerking genomen dat de ontwikkeling in onze correspondentie er een is die naar concensus loopt.

1. Ik wil het praktisch houden en niet in de contouren welles-nietes stellingen laten opkomen omtrent gestelde en betwiste onrechtmatige gedragingen. Daarvoor de plaats in de wederzijds voorgestane memories; het past niet in de contouren-nota die de procedure en de bemiddelingsplaats van de heer Asscher markeert.

2. Dat de voormalige Minister-President zonder voorwaarden een AOW aan uw cliënt heeft toegezegd kan ik niet erkennen. Het gesprek van de Minister-President met de heer Oltmans viel in die periode samen met correspondentie en mij is niet gebleken dat daarin een onvoorwaardelijke AOW-toezegging compareert. Integendeel, er was sprake van een voorstel met meer dan alleen

Geachte Confrère,

Gaarne lever ik mijn bijdrage aan een nadere redactie van de contouren, in aanmerking genomen dat de ontwikkeling in onze correspondentie er een is die naar concensus loopt.

1. Ik wil het praktisch houden en niet in de contouren welles-nietes stellingen laten opkomen omtrent gestelde en betwiste onrechtmatige gedragingen. Daarvoor de plaats in de wederzijds voorgestane memories; het past niet in de contouren-nota die de procedure en de bemiddelingsplaats van de heer Asscher markeert.
2. Dat de voormalige Minister-President zonder voorwaarden een AOW aan uw cliënt heeft toegezegd kan ik niet erkennen. Het gesprek van de Minister-President met de heer Oltmans viel in die periode samen met correspondentie en mij is niet gebleken dat daarin

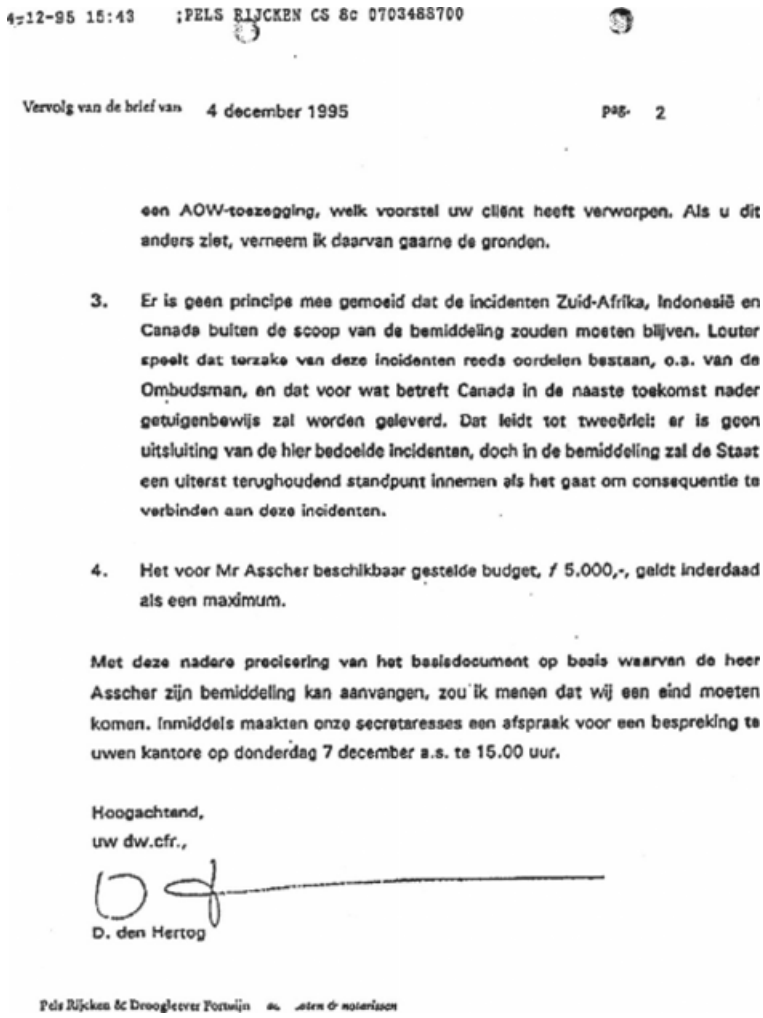

4-12-95 15:43 ;PELS RIJCKEN CS &c 0703488700

Vervolg van de brief van 4 december 1995 pag. 2

een AOW-toezegging, welk voorstel uw cliënt heeft verworpen. Als u dit anders ziet, verneem ik daarvan gaarne de gronden.

3. Er is geen principe mee gemoeid dat de incidenten Zuid-Afrika, Indonesië en Canada buiten de scoop van de bemiddeling zouden moeten blijven. Louter speelt dat terzake van deze incidenten reeds oordelen bestaan, o.a. van de Ombudsman, en dat voor wat betreft Canada in de naaste toekomst nader getuigenbewijs zal worden geleverd. Dat leidt tot tweeërlei: er is geen uitsluiting van de hier bedoelde incidenten, doch in de bemiddeling zal de Staat een uiterst terughoudend standpunt innemen als het gaat om consequentie te verbinden aan deze incidenten.

4. Het voor Mr Asscher beschikbaar gestelde budget, *f* 5.000,-, geldt inderdaad als een maximum.

Met deze nadere precisering van het basisdocument op basis waarvan de heer Asscher zijn bemiddeling kan aanvangen, zou ik menen dat wij een eind moeten komen. Inmiddels maakten onze secretaresses een afspraak voor een bespreking te uwen kantore op donderdag 7 december a.s. te 15.00 uur.

Hoogachtend,
uw dw.cfr.,

D. den Hertog

Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn ... advocaten & notarissen

een onvoorwaardelijke AOW-toezegging compareert. Integendeel, er was sprake van een voorstel met meer dan alleen een AOW-toezegging, welk voorstel uw cliënt heeft verworpen. Als u dit anders ziet, verneem ik daarvan gaarne de gronden.

3. Er is geen principe mee gemoeid dat de incidenten Zuid-Afrika, Indonesië en Canada buiten de scoop van de bemiddeling zouden moeten blijven. Louter speelt dat terzake van deze incidenten reeds oordelen bestaan, o.a. van de Ombudsman, en dat voor wat betreft Canada in de naaste toekomst nader getuigenbewijs zal worden geleverd. Dat leidt tot tweeërlei: er is geen uitsluiting van de hier bedoelde incidenten, doch in de bemiddeling zal de Staat een uiterst terughoudend standpunt innemen als het gaat om consequentie te verbinden aan deze incidenten.
4. Het voor Mr Asscher beschikbaar gestelde budget, *f* 5,000,-, geldt inderdaad als een maximum.

Met deze nadere precisering van het basisdocument op basis waarvan de heer Asscher zijn bemiddeling kan aanvangen, zou ik menen dat wij een eind moeten komen. Inmiddels maakten onze secretaresses een afspraak

voor een bespreking te uwen kantore op donderdag 7 december a.s. te 15.00 uur.

Hoogachtend,
uw dw.cfr.,
D. den Hertog

Bijlage 20

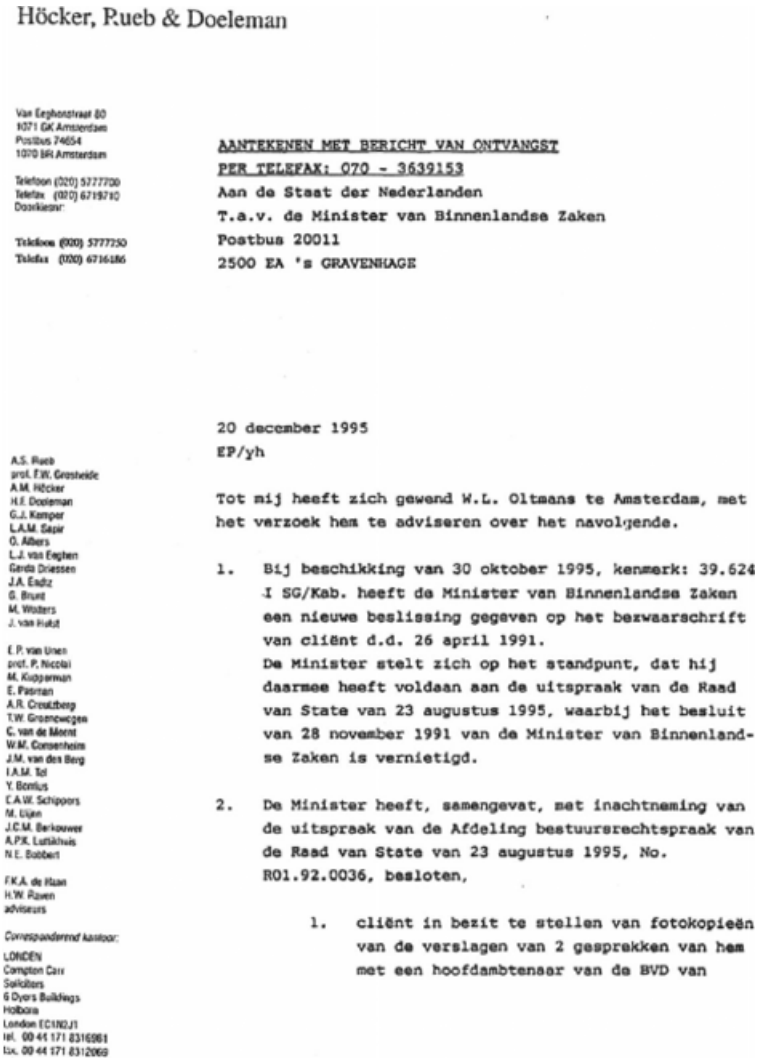

Höcker, Rueb & Doeleman

Van Eeghenstraat 80
1071 GK Amsterdam
Postbus 74654
1070 BR Amsterdam

Telefoon (020) 5777700
Telefax (020) 6719710
Doorkiesnr:

Telefoon (020) 5777750
Telefax (020) 6716186

AANTEKENEN MET BERICHT VAN ONTVANGST
PER TELEFAX: 070 - 3639153
Aan de Staat der Nederlanden
T.a.v. de Minister van Binnenlandse Zaken
Postbus 20011
2500 EA 's GRAVENHAGE

20 december 1995
EP/yh

Tot mij heeft zich gewend W.L. Oltmans te Amsterdam, met het verzoek hem te adviseren over het navolgende.

1. Bij beschikking van 30 oktober 1995, kenmerk: 39.624 I SG/Kab. heeft de Minister van Binnenlandse Zaken een nieuwe beslissing gegeven op het bezwaarschrift van cliënt d.d. 26 april 1991.
   De Minister stelt zich op het standpunt, dat hij daarmee heeft voldaan aan de uitspraak van de Raad van State van 23 augustus 1995, waarbij het besluit van 28 november 1991 van de Minister van Binnenlandse Zaken is vernietigd.

2. De Minister heeft, samengevat, met inachtneming van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 23 augustus 1995, No. R01.92.0036, besloten,

   1. cliënt in bezit te stellen van fotokopieën van de verslagen van 2 gesprekken van hem met een hoofdambtenaar van de BVD van

A.S. Rueb
prof. F.W. Grosheide
A.M. Höcker
H.F. Doeleman
G.J. Kemper
L.A.M. Sapir
O. Albers
L.J. van Eeghen
Gerda Driessen
J.A. Eadtz
G. Brunt
M. Wolters
J. van Hulst

E.P. van Unen
prof. P. Nicolai
M. Kloppenman
E. Pabrian
A.R. Creutzberg
T.W. Groeneweger
C. van de Meent
W.M. Consenheim
J.M. van den Berg
I.A.M. Tel
Y. Bontius
C.A.W. Schippers
M. Eijkel
J.C.M. Berkouwer
A.P.K. Lutskhuis
N.E. Bubbert

F.K.A. de Raan
H.W. Rueb
adviseurs

Corresponderend kantoor:
LONDEN
Compton Carr
Solicitors
6 Dyers Buildings
Holborn
London EC1N2JT
tel. 00 44 171 8316961
fax. 00 44 171 8312069

20 december 1995
EP/yh

Tot mij heeft zich gewend W.L. Oltmans te Amsterdam, met het verzoek hem te adviseren over het navolgende.

1. Bij beschikking van 30 oktober 1995, kenmerk: 39.624 I SG/Kab. heeft de Minister van Binnenlandse Zaken een nieuwe beslissing gegeven op het bezwaarschrift van cliënt d.d. 26 april 1991.
   De Minister stelt zich op het standpunt, dat hij daarmee heeft voldaan aan de uitspraak van de Raad van State van 23 augustus 1995, waarbij het besluit van 28 november 1991 van de Minister van Binnenlandse Zaken is vernietigd.
2. De Minister heeft, samengevat, met inachtneming van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 23 augustus 1995, No. R01.92.0036, besloten,

1. cliënt in bezit te stellen van fotokopieën van de verslagen van 2 gesprekken van hem met een hoofdambtenaar van de BVD van

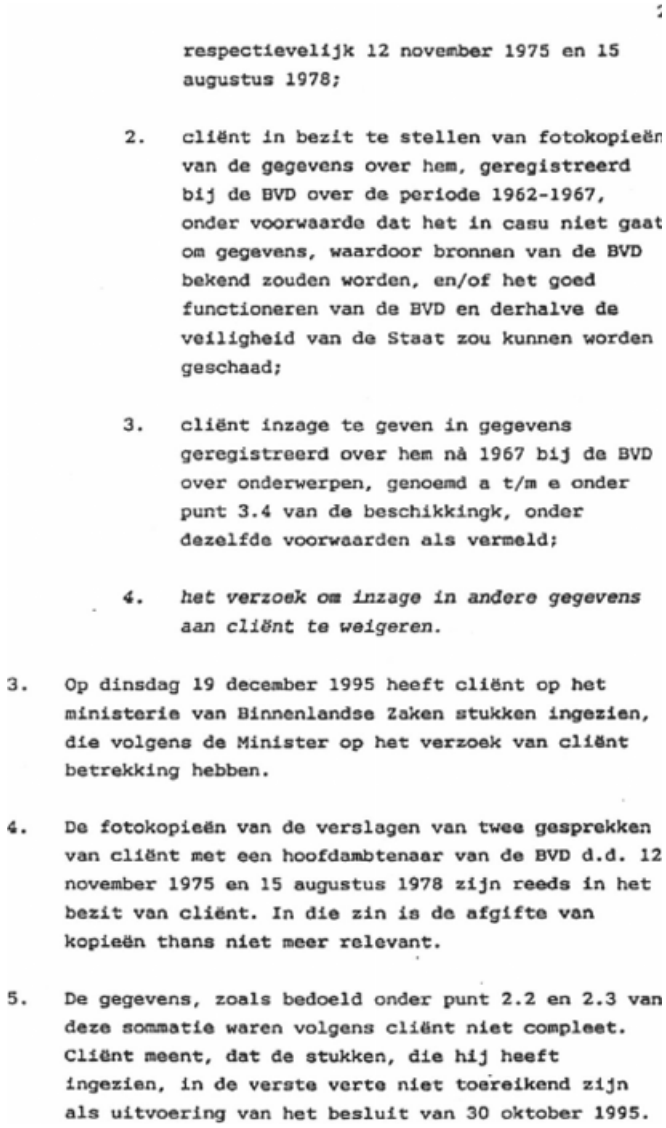

respectievelijk 12 november 1975 en 15 augustus 1978;

2. cliënt in bezit te stellen van fotokopieën van de gegevens over hem, geregistreerd bij de BVD over de periode 1962-1967, onder voorwaarde dat het in casu niet gaat om gegevens, waardoor bronnen van de BVD bekend zouden worden, en/of het goed functioneren van de BVD en derhalve de veiligheid van de Staat zou kunnen worden geschaad;

3. cliënt inzage te geven in gegevens geregistreerd over hem nà 1967 bij de BVD over onderwerpen, genoemd a t/m e onder punt 3.4 van de beschikkingk, onder dezelfde voorwaarden als vermeld;

4. *het verzoek om inzage in andere gegevens aan cliënt te weigeren.*

3. Op dinsdag 19 december 1995 heeft cliënt op het ministerie van Binnenlandse Zaken stukken ingezien, die volgens de Minister op het verzoek van cliënt betrekking hebben.

4. De fotokopieën van de verslagen van twee gesprekken van cliënt met een hoofdambtenaar van de BVD d.d. 12 november 1975 en 15 augustus 1978 zijn reeds in het bezit van cliënt. In die zin is de afgifte van kopieën thans niet meer relevant.

5. De gegevens, zoals bedoeld onder punt 2.2 en 2.3 van deze sommatie waren volgens cliënt niet compleet. Cliënt meent, dat de stukken, die hij heeft ingezien, in de verste verte niet toereikend zijn als uitvoering van het besluit van 30 oktober 1995.

respectievelijk 12 november 1975 en 15 augustus 1978;
2. cliënt in bezit te stellen van fotokopieën van de gegevens over hem, geregistreerd bij de BVD over de periode 1962-1967, onder voorwaarde dat het in casu niet gaat om gegevens, waardoor bronnen van de BVD bekend zouden worden, en/of het goed functioneren van de BVD en derhalve de veiligheid van de Staat zou kunnen worden geschaad;
3. cliënt inzage te geven in gegevens geregistreerd over hem nà 1967 bij de BVD over onderwerpen, genoemd a t/m e onder punt: 3.4 van de beschikking, onder dezelfde voorwaarden als vermeld;
4. *het verzoek om inzage in andere gegevens aan cliënt te weigeren*.

3. Op dinsdag 19 december 1995 heeft cliënt op het ministerie van Binnenlandse Zaken stukken ingezien, die volgens de Minister op het verzoek van cliënt betrekking hebben.
4. De fotokopieën van de verslagen van twee gesprekken van cliënt met een hoofdambtenaar van de BVD d.d. 12 november 1975 en 15 augustus 1978 zijn

reeds in het bezit van cliënt. In die zin is de afgifte van kopieën thans niet meer relevant.

5. De gegevens, zoals bedoeld onder punt 2.2 en 2.3 van deze sommatie waren volgens cliënt niet compleet. Cliënt meent, dat de stukken, die hij heeft ingezien, in de verste verte niet toereikend zijn als uitvoering van het besluit van 30 oktober 1995.

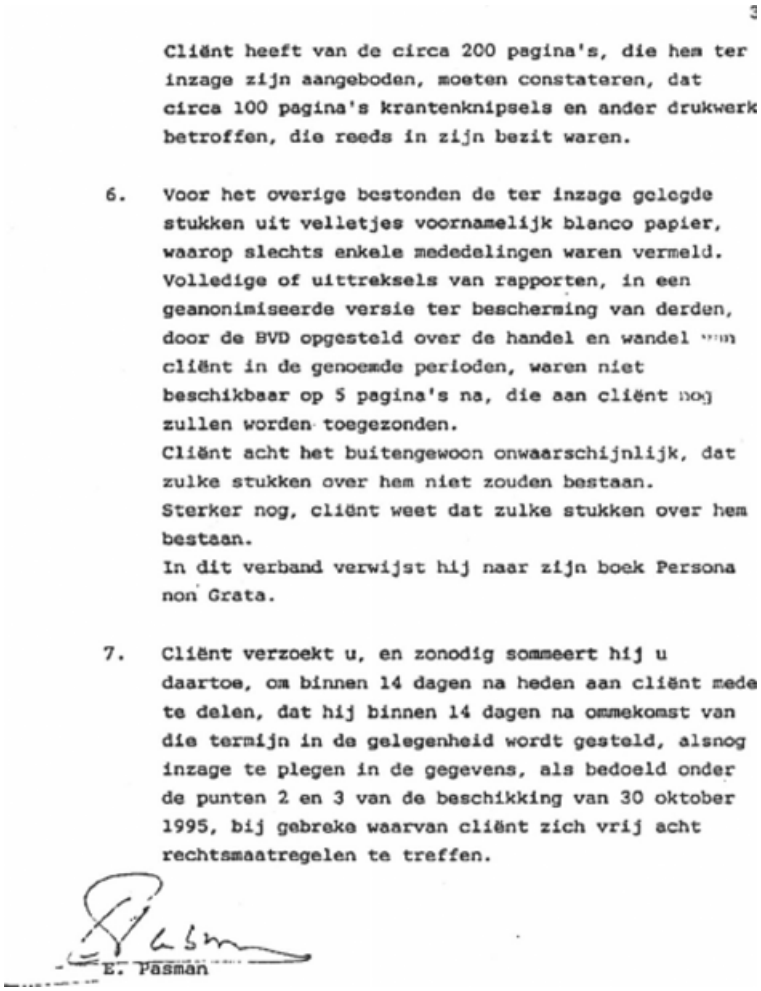

Cliënt heeft van de circa 200 pagina's, die hem ter inzage zijn aangeboden, moeten constateren, dat circa 100 pagina's krantenknipsels en ander drukwerk betroffen, die reeds in zijn bezit waren.

6. Voor het overige bestonden de ter inzage gelegde stukken uit velletjes voornamelijk blanco papier, waarop slechts enkele mededelingen waren vermeld. Volledige of uittreksels van rapporten, in een geanonimiseerde versie ter bescherming van derden, door de BVD opgesteld over de handel en wandel van cliënt in de genoemde perioden, waren niet beschikbaar op 5 pagina's na, die aan cliënt nog zullen worden toegezonden.
   Cliënt acht het buitengewoon onwaarschijnlijk, dat zulke stukken over hem niet zouden bestaan.
   Sterker nog, cliënt weet dat zulke stukken over hem bestaan.
   In dit verband verwijst hij naar zijn boek Persona non Grata.
7. Cliënt verzoekt u, en zonodig sommeert hij u daartoe, om binnen 14 dagen na heden aan cliënt mede te delen, dat hij binnen 14 dagen na ommekomst van die termijn in de gelegenheid wordt gesteld, alsnog inzage te plegen in de gegevens, als bedoeld onder de punten 2 en 3 van de beschikking van 30 oktober 1995, bij gebreke waarvan cliënt zich vrij acht rechtsmaatregelen te treffen.

E. Pasman

Cliënt heeft van de circa 200 pagina's, die hem ter inzage zijn aangeboden, moeten constateren, dat circa 100 pagina's krantenknipsels en ander drukwerk betroffen, die reeds in zijn bezit waren.

6. Voor het overige bestonden de ter inzage gelegde stukken uit velletjes voornamelijk blanco papier, waarop slechts enkele mededelingen waren vermeld. Volledige of uittreksels van rapporten, in een geanonimiseerde versie ter bescherming van derden, door de BVD opgesteld over de handel en wandel van cliënt in de genoemde perioden, waren niet beschikbaar op 5 pagina's na, die aan cliënt nog zullen worden toegezonden.
   Cliënt acht het buitengewoon onwaarschijnlijk, dat zulke stukken over hem niet zouden bestaan.
   Sterker nog, cliënt weet dat zulke stukken over hem bestaan.
   In dit verband verwijst hij naar zijn boek Persona non Grata.
7. Cliënt verzoekt u, en zonodig sommeert hij u daartoe, om binnen 14 dagen na heden aan cliënt mede te delen, dat hij binnen 14 dagen na ommekomst van die termijn in de gelegenheid wordt gesteld, alsnog inzage te plegen in de gegevens, als bedoeld onder de punten 2 en 3 van de beschikking van 30 oktober 1995, bij gebreke waarvan cliënt zich vrij acht rechtsmaatregelen te treffen.

E. Pasman

Bijlage 21

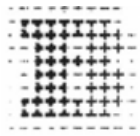

Ministerie van Binnenlandse Zaken

Aan

Höcker, Rueb & Doeleman
t.a.v. de heer prof. P. Nicolaï
Postbus 74654
1070 BR AMSTERDAM

Bijlagen	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
5		2.258.392-02	29 januari 1996

Onderwerp: inzagemappen Oltmans

Geachte heer Nicolaï,

In vervolg op ons telefoongesprek van 25 januari j.l. zend ik u hierbij fotokopieën van de inzagedossiers die op 19 december 1995 aan uw cliënt, de heer W.L. Oltmans, zijn aangeboden. De in het inzagemateriaal voorkomende persberichten heb ik met het oog op de overzichtelijkheid bijeengebracht in map 5.

Aan het materiaal is in map 4 toegevoegd hetgeen aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken ter beoordeling is voorgelegd en ten aanzien waarvan van die zijde is vernomen dat tegen de openbaarmaking daarvan geen bezwaar bestaat. Dit betreft alle bij de BVD over de heer Oltmans aanwezige documenten die in het verleden zijn gewisseld met Buitenlandse Zaken over de onderwerpen ten aanzien waarvan in de beschikking is bepaald dat deze uit het oogpunt van de taakuitvoering van de BVD niet langer actueel zijn en waarover de heer Oltmans derhalve kon worden geïnformeerd. Er zijn geen stukken achtergehouden.

In aanvulling op de beschikking kan ik u meedelen dat de heer Oltmans in het kader van de daarin genoemde onderwerpen niet door de BVD is afgeluisterd.

Voor het verstrekken van deze kopieën breng ik u f 135,75 in rekening. Ik verzoek u dit bedrag over te maken op giro rekeningnummer 107611 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Postbus 20010, 2500 EA Den Haag, onder vermelding "WOB-verzoek".

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
voor deze,
het Hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst,
voor deze,
Projectleider inzageverzoeken,

mr. J. van Overdam

Geachte heer Nicolaï,

In vervolg op ons telefoongesprek van 25 januari j.l. zend ik u hierbij fotokopieën van de inzagedossiers die op 19 december 1995 aan uw cliënt, de heer W.L. Oltmans, zijn aangeboden. De in het inzagemateriaal voorkomende persberichten heb ik met het oog op de overzichtelijkheid bijeengebracht in map 5.

Aan het materiaal is in map 4 toegevoegd hetgeen aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken ter beoordeling is voorgelegd en ten aanzien waarvan van die zijde is vernomen dat tegen de openbaarmaking daarvan geen bezwaar bestaat. Dit betreft alle bij de BVD over de heer Oltmans aanwezige documenten die in het verleden zijn gewisseld met Buitenlandse Zaken over de onderwerpen ten aanzien waarvan in de beschikking is

bepaald dat deze uit het oogpunt van de taakuitvoering van de BVD niet langer actueel zijn en waarover de heer Oltmans derhalve kon worden geïnformeerd. Er zijn geen stukken achtergehouden.

In aanvulling op de beschikking kan ik u meedelen dat de heer Oltmans in het kader van de daarin genoemde onderwerpen niet door de BVD is afgeluisterd.

Voor het verstrekken van deze kopieën breng ik u f 135,75 in rekening. Ik verzoek u dit bedrag over te maken op giro rekeningnummer 107611 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Postbus 20010, 2500 EA Den Haag, onder vermelding 'WOB-verzoek'.

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
voor deze,
het Hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst,
voor deze,
Projectleider inzageverzoeken,
mr. J. van Overdam

Bijlage 22

ADVOCATEN
Höcker, Rueb & Doeleman

Van Leijenstraat 80
1071 GK Amsterdam
Postbus 74654
1070 BR Amsterdam

Telefoon (020) 5777700
Telefax (020) 6719710
Doorkiesnr.

Telefoon (020) 5777750
Telefax (020) 6736186

PER TELEFAX: 070 - 34 84 398
Ministerie van Buitenlandse Zaken
T.a.v. de heer mr P.L.G. Van Velzen
Postbus 20061
2500 EB 'S GRAVENHAGE

23 februari 1996
EP/yh

A.S. Rueb
prof. F.W. Grosheide
A.M. Höcker
H.F. Doeleman
G.J. Kemper
L.A.M. Sapir
O. Albers
L.J. van Eeghen
Gerda Driessen
J.A. Endtz
G. Brunt
M. Wolters
J. van Hulst

E.P. van Unen
prof. P. Nicolai
M. Koppenaal
E. Paauwe
A.R. Creutzberg
T.W. Groeneweger
C. van de Meent
W.M. Cossenheim
J.M. van den Berg
I.A.M. Tol
Y. Borries
C.A.W. Schippers
M. Uijen
J.C.M. Berlooaer
A.P.K. Lutkhuis
N.E. Bobbot

F.K.A. de Haan
H.W. Raves
adviseurs

Corresponderend kantoor:
LONDEN
Compton Carr
Solicitors
6 Dyers Buildings
Holborn
London EC1N2JT
tel. 00 44 171 8316981
fax. 00 44 171 8312963

Inzake: Oltmans / Staat
kenmerk: WOB/203/96

Geachte heer Van Velzen,

Ik bevestig het telefoongesprek van hedenochtend in opgemelde zaak.

U heeft mij medegedeeld, dat u, gezien de zogeheten herijkingsoperatie op het ministerie, alsmede het zeer grote aantal verzoeken dat u op grond van de Wet Openbaarheid van Bestuur bereikt, eerst in de loop van de volgende week in de gelegenheid bent om mijn brief d.d. 2 februari 1996 te beantwoorden.

U heeft mij voorts medegedeeld, dat ook de omstandigheid, dat het hoogste gezag moet worden gekend in deze, voor extra vertraging kan zorgen.

23 februari 1996
EP/yh

Inzake: Oltmans / Staat
kenmerk: WOB/203/96

Geachte heer Van Velzen,

Ik bevestig het telefoongesprek van hedenochtend in opgemelde zaak.

U heeft mij medegedeeld, dat u, gezien de zogeheten herijkingsoperatie op het ministerie, alsmede het zeer grote aantal verzoeken dat u op grond van de Wet Openbaarheid van Bestuur bereikt, eerst in de loop van de volgende week in de gelegenheid bent om mijn brief d.d. 2 februari 1996 te beantwoorden.

U heeft mij voorts medegedeeld, dat ook de omstandigheid, dat het hoogste gezag moet worden gekend in deze, voor extra vertraging kan zorgen.

ADVOCATEN
Höcker, Rueb & Dorleman

Kopie

2

Ik heb u medegedeeld, dat op grond van het bepaalde in de WOB de termijn van twee weken voor beslissing op een verzoek op grond van de WOB, met nogmaals twee weken kan worden verdaagd.
Inmiddels zijn drie weken verstreken. Ik heb u ook medegedeeld, dat, ik, indien nodig, rechtsmaatregelen zal aanwenden, indien niet aan de in de wet gestelde termijnen wordt voldaan.

U heeft mij tevens medegedeeld, dat cliënt sowieso niet het integrale dossier krijgt, waarom hij heeft verzocht. In antwoord op mijn vraag waarom dat niet het geval is heeft u mij meegedeeld, dat dat organisatorisch nu niet mogelijk is, en er slechts gedeelten van het dossier zullen kunnen worden toegezonden.
U hebt daar nog aan toegevoegd, dat ook hier het hoogste gezag dient te worden geraadpleegd over welke stukken wel en welke stukken niet zullen worden toegezonden. Ik heb mijn verbazing er over uit gesproken, dat reeds nu een zodanig besluit is genomen.

Uw brief zie ik met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

E. Pasman

Ik heb u medegedeeld, dat op grond van het bepaalde in de WOB de termijn van twee weken voor beslissing op een verzoek op grond van de WOB, met nogmaals twee weken kan worden verdaagd.
Inmiddels zijn drie weken verstreken. Ik heb u ook medegedeeld, dat, ik, indien nodig, rechtsmaatregelen zal aanwenden, indien niet aan de in de wet gestelde termijnen wordt voldaan.

U heeft mij tevens medegedeeld, dat cliënt sowieso niet het integrale dossier krijgt, waarom hij heeft verzocht. In antwoord op mijn vraag waarom dat niet het geval is heeft u mij meegedeeld, dat dat organisatorisch nu niet mogelijk is, en er slechts gedeelten van het dossier zullen kunnen worden toegezonden.
U hebt daar nog aan toegevoegd, dat ook hier het hoogste gezag dient te worden geraadpleegd over welke stukken wel en welke stukken niet zullen worden toegezonden. Ik heb mijn verbazing er over uit gesproken, dat reeds nu een zodanig besluit is genomen.

Uw brief zie ik met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,
E. Pasman

Bijlage 23

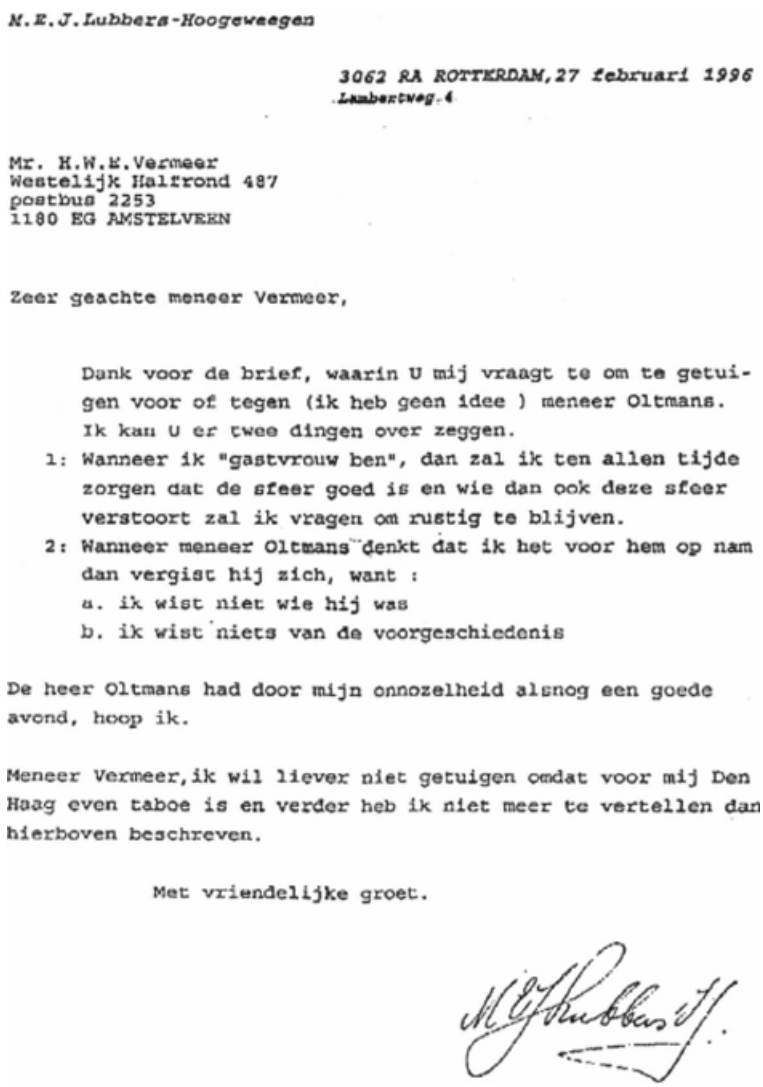

N.E.J.Lubbers-Hoogeweegen

3062 RA ROTTERDAM, 27 februari 1996
Lambertweg 4

Mr. H.W.E.Vermeer
Westelijk Halfrond 487
postbus 2253
1180 EG AMSTELVEEN

Zeer geachte meneer Vermeer,

Dank voor de brief, waarin U mij vraagt te om te getuigen voor of tegen (ik heb geen idee) meneer Oltmans. Ik kan U er twee dingen over zeggen.

1: Wanneer ik "gastvrouw ben", dan zal ik ten allen tijde zorgen dat de sfeer goed is en wie dan ook deze sfeer verstoort zal ik vragen om rustig te blijven.

2: Wanneer meneer Oltmans denkt dat ik het voor hem op nam dan vergist hij zich, want :
a. ik wist niet wie hij was
b. ik wist niets van de voorgeschiedenis

De heer Oltmans had door mijn onnozelheid alsnog een goede avond, hoop ik.

Meneer Vermeer,ik wil liever niet getuigen omdat voor mij Den Haag even taboe is en verder heb ik niet meer te vertellen dan hierboven beschreven.

Met vriendelijke groet.

N.E.J. Lubbers-Hoogeweegen
3062 RA ROTTERDAM, 27 februari 1996 Lambertweg 4

Mr. H.W.E. Vermeer
Westelijk Halfrond 487
postbus 2253
1180 EG AMSTELVEEN

Zeer geachte meneer Vermeer,

Dank voor de brief, waarin U mij vraagt te om te getuigen voor of tegen (ik heb geen idee) meneer Oltmans. Ik kan u er twee dingen over zeggen.

1: Wanneer ik ‘gastvrouw ben’, dan zal ik ten allen tijde zorgen dat de sfeer goed is en wie dan ook deze sfeer verstoort zal ik vragen om rustig te blijven.

2: Wanneer meneer Oltmans denkt dat ik het voor hem op nam dan vergist hij zich, want:

a. ik wist niet wie hij was
b. ik wist niets van de voorgeschiedenis

De heer Oltmans had door mijn onnozelheid alsnog een goede avond, hoop ik.

Meneer Vermeer, ik wil liever niet getuigen omdat voor mij Den Haag even taboe is en verder heb ik niet meer te vertellen dan hierboven beschreven.

Met vriendelijke groet.

Bijlage 24

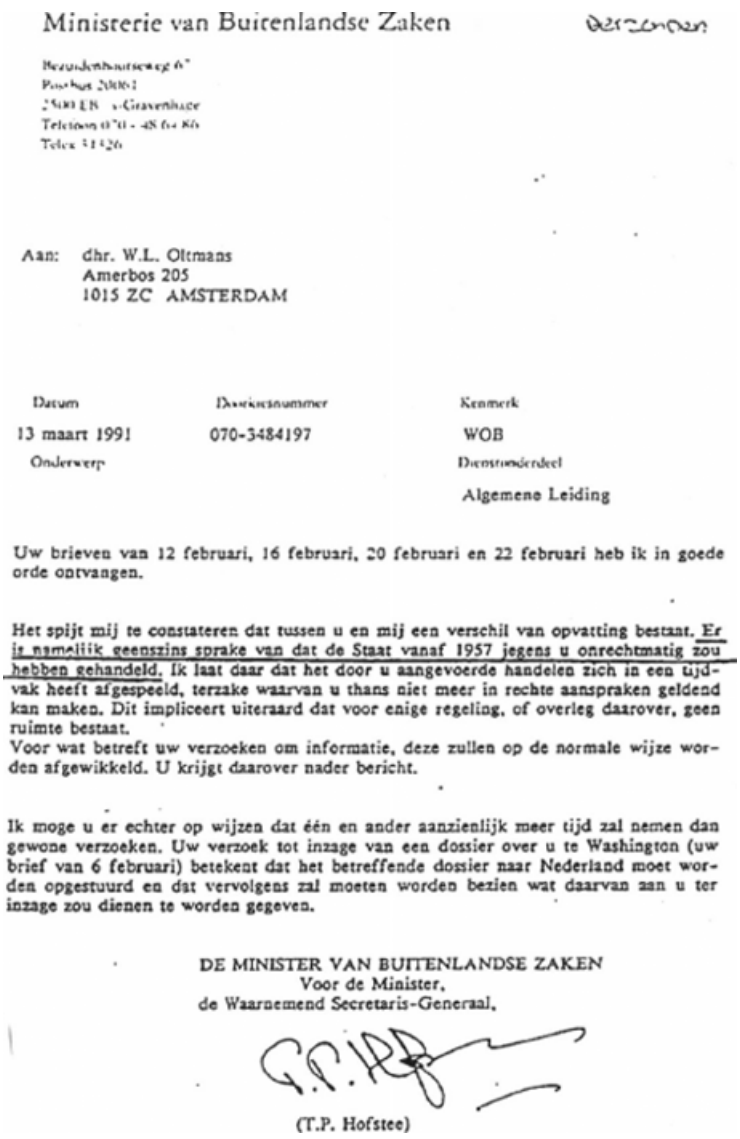

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan: dhr. W.L. Oltmans
Amerbos 205
1015 ZC AMSTERDAM

Datum	Kenmerk
13 maart 1991	WOB

Onderwerp

Dienstonderdeel: Algemene Leiding

Uw brieven van 12 februari, 16 februari, 20 februari en 22 februari heb ik in goede orde ontvangen.

Het spijt mij te constateren dat tussen u en mij een verschil van opvatting bestaat. Er is namelijk geenszins sprake van dat de Staat vanaf 1957 jegens u onrechtmatig zou hebben gehandeld. Ik laat daar dat het door u aangevoerde handelen zich in een tijdvak heeft afgespeeld, terzake waarvan u thans niet meer in rechte aanspraken geldend kan maken. Dit impliceert uiteraard dat voor enige regeling, of overleg daarover, geen ruimte bestaat.
Voor wat betreft uw verzoeken om informatie, deze zullen op de normale wijze worden afgewikkeld. U krijgt daarover nader bericht.

Ik moge u er echter op wijzen dat één en ander aanzienlijk meer tijd zal nemen dan gewone verzoeken. Uw verzoek tot inzage van een dossier over u te Washington (uw brief van 6 februari) betekent dat het betreffende dossier naar Nederland moet worden opgestuurd en dat vervolgens zal moeten worden bezien wat daarvan aan u ter inzage zou dienen te worden gegeven.

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN
Voor de Minister,
de Waarnemend Secretaris-Generaal,

(T.P. Hofstee)

Uw brieven van 12 februari, 16 februari, 20 februari en 22 februari heb ik in goede orde ontvangen.

Het spijt mij te constateren dat tussen u en mij een verschil van opvatting bestaat. Er is namelijk geenszins sprake van dat de Staat vanaf 1957 jegens u onrechtmatig zou hebben gehandeld. Ik laat daar dat het door u aangevoerde handelen zich in een tijdvak heeft afgespeeld, terzake waarvan u thans niet meer in rechte aanspraken geldend kan maken. Dit impliceert uiteraard dat voor enige regeling, of overleg daarover, geen ruimte bestaat.

Voor wat betreft uw verzoeken om informatie, deze zullen op de normale wijze worden afgewikkeld. U krijgt daarover nader bericht.

Ik moge u er echter op wijzen dat één en ander aanzienlijk meer tijd zal nemen dan gewone verzoeken. Uw verzoek tot inzage van een dossier over u te Washington (uw brief van 6 februari) betekent dat het betreffende dossier naar Nederland moet worden opgestuurd en dat vervolgens zal moeten worden bezien wat daarvan aan u ter inzage zou dienen te worden gegeven.

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN
Voor de Minister,
de Waarnemend Secretaris-Generaal,
(T.P. Hofstee)

Bijlage 25

Naam : Maria Emelie Jospha Lubbers-Hoogeweegen
Leeftijd : 55 jaar
Woonplaats : Rotterdam
Beroep : zonder (BELOFTE)

In april 1994 heb ik mijn echtgenoot vergezeld op de missie naar Indonesië. De heer Oltmans behoorde ook tot het gezelschap dat per vliegtuig naar Indonesië reisde. Ik weet dat zo goed omdat al na 10 minuten mijn man een praatje met hem ging maken. Toen mijn man weer terugkwam vroeg ik hem of dat wel zo nodig moest, nu wij nog maar net samen in het vliegtuig zaten en toen legde hij uit dat dat de heer Oltmans was en dat hij het een goed idee vond om direct even een praatje met hem te maken. Zelf heb ik tijdens de vliegreis niet met de heer Oltmans gesproken.
Mr Vermeer vraagt wie ons kwam afhalen in Indonesië. Dat weet ik niet meer precies.
Mr Vermeer vraagt mij ook naar een incident dat zich heeft voorgedaan bij de ambassade-ontvangst in Indonesië. Mijn man kon die ontvangst niet bijwonen omdat hij naar Nederland was teruggeroepen. Ik had met hem mee willen terugreizen, maar na enkele zeer indringende vragen heb ik goed gevonden om te blijven en stond ik met de heer en mevrouw Kooijmans, alsmede de Nederlandse ambassadeur en diens echtgenote te recipiëren in de Nederlandse ambassade. Degenen die recipieerden stonden als het ware om de hoek en de rij kwam als het ware uit de gang. Ik stond als eerste "om de hoek". Kennelijk gebeurde er iets in de gang, want ik zag en hoorde dat de ambassadeur aan iemand in de gang te kennen gaf dat hij moest verdwijnen. Mij staat iets bij als dat de ambassadeur riep van "U mag hier niet naar binnen, want U hebt geen toegangsbewijs" of woorden van die strekking. Naar ik mij herinner heeft de heer Oltmans toen wel een toegangsbewijs laten zien. Maar wat daar van zij, ik was het met dit optreden van de ambassadeur niet eens en heb te kennen gegeven dat men mij had gevraagd om te blijven als gastvrouw en dat ik dan ook wilde dat het geheel verliep zoals ik vond dat het diende te verlopen. Dat houdt in dat er geen ruzie wordt gemaakt.

Mr Den Hertog vraagt mij of het kan zijn dat de heer Oltmans wellicht niet in de rij stond. Dat weet ik eigenlijk niet. Het staat mij aldus bij dat er in of bij de rij een grijze duif stond die werd aangevallen. Bij nader inzien meen ik dat de gasten niet uit de gang maar uit de tuin kwamen. De rij vormde zich in de tuin en de gasten liepen als het ware voor mij langs.

Taxe: nihil
Na voorlezing volhard en getekend,

Naam:	Maria Emelie Jospha Lubbers-Hoogeweegen
Leeftijd:	55 jaar
Woonplaats:	Rotterdam
Beroep:	zonder

(BELOFTE)
In april 1994 heb ik mijn echtgenoot vergezeld op de missie naar Indonesië. De heer Oltmans behoorde ook tot het gezelschap dat per vliegtuig naar Indonesië reisde. Ik weet dat zo goed omdat al na 10 minuten mijn man een praatje met hem ging maken. Toen mijn man weer terugkwam vroeg ik hem of dat wel zo nodig moest, nu wij nog maar net samen in het vliegtuig zaten en toen legde hij uit dat dat de heer Oltmans was en dat hij

het een goed idee vond om direct even een praatje met hem te maken. Zelf heb ik tijdens de vliegreis niet met de heer Oltmans gesproken.
Mr Vermeer vraagt wie ons kwam afhalen in Indonesië. Dat weet ik niet meer precies.
Mr Vermeer vraagt mij ook naar een incident dat zich heeft voorgedaan bij de ambassade-ontvangst in Indonesië. Mijn man kon die ontvangst niet bijwonen omdat hij naar Nederland was teruggeroepen. Ik had met hem mee willen terugreizen, maar na enkele zeer indringende vragen heb ik goed gevonden om te blijven en stond ik net de heer en mevrouw Kooijmans, alsmede de Nederlandse ambassadeur en diens echtgenote te recipiëren in de Nederlandse ambassade. Degenen die recipieerden stonden als het ware om de hoek en de rij kwam als het ware uit de gang. Ik stond als eerste 'om de hoek'. Kennelijk gebeurde er iets in de gang, want ik zag en hoorde dat de ambassadeur aan iemand in de gang te kennen gaf dat hij moest verdwijnen. Mij staat iets bij als dat de ambassadeur riep van 'U mag hier niet naar binnen, want U hebt geen toegangsbewijs' of woorden van die strekking. Naar ik mij herinner heeft de heer Oltmans toen wel een toegangsbewijs laten zien. Maar wat daar van zij, ik was het met dit optreden van de ambassadeur niet eens en heb te kennen gegeven dat men mij had gevraagd om te blijven als gastvrouw en dat ik dan ook wilde dat het geheel verliep zoals ik vond dat het diende te verlopen. Dat houdt in dat er geen ruzie wordt gemaakt.

Mr Den Hertog vraagt mij of het kan zijn dat de heer Oltmans wellicht niet in de rij stond. Dat weet ik eigenlijk niet. Het staat mij aldus bij dat er in of bij de rij een grijze duif stond die werd aangevallen. Bij nader inzien meen ik dat de gasten niet uit de gang maar uit de tuin kwamen. De rij vormde zich in de tuin en de gasten liepen als het ware voor mij langs.

Taxe: nihil
Na voorlezing volhard en getekend,

Bijlage 26

Getuigenissen voor rechtbank inzake conflict Oltmans met de Staat

Ria Lubbers geneerde zich in Jakarta dood door ruziezoekende ambassadeur

DEN HAAG • RONALD FRISART

Geschoffeerd en gegeneerd. Zo voelde Ria Lubbers zich in april 1994. Ze was gastvrouw tijdens een receptie op de Nederlandse ambassade in Jakarta, toen ambassadeur Van Roijen luid ruzie begon te maken met journalist Willem Oltmans.

Mevrouw Lubbers — „Mijn beroep? Ik werk me suf, maar ik verdien er niets mee." — getuigde gisteren voor de Haagse rechtbank in de zaak van Oltmans tegen de Staat der Nederlanden. Anders dan in december, toen haar echtgenoot Ruud getuigde, werden televisiecamera's gisteren uit de rechtszaal geweerd.

Oltmans eist krap drie miljoen gulden schadevergoeding omdat de overheid hem bijna veertig jaar zo heeft gedwarsboomd dat hij veel inkomsten misliep. Momenteel leeft hij van een bijstandsuitkering. Het Jakarta-incident is een van de vele die volgens Oltmans aantonen hoe hij is tegengewerkt.

Ria Lubbers bevestigde Oltmans' versie van het incident. „Ik stond te recipiëren. Toen kwam er een grijze duif binnen (Oltmans, red.) en die werd aangevallen, ongeveer", verklaarde ze tegenover rechtercommissaris B. Punt. Ambassadeur Van Roijen „liep zo ongeveer door me heen", aldus Ria Lubbers, en gaf Oltmans volgens haar te verstaan: „U hoort hier niet. U heeft geen toegangsbewijs". Waarop Oltmans „triomfantelijk zijn uitnodiging tevoorschijn haalde", aldus mevrouw Lubbers. „Toen heb ik gezegd: heren wilt u geen ruzie maken, anders geneer ik me dood".

Uitvoerig getuigde oud-Tweede-Kamerlid Piet Stoffelen (PvdA). In de jaren 1991-1994 verdiepte hij zich in de controverse tussen Oltmans en de Staat. Gisteren concludeerde hij dat „de Staat zich buitengewoon onbehoorlijk heeft gedragen tegenover een verdienstelijk journalist die daardoor financieel te gronde is gericht". Volgens Stoffelen hebben ambtenaren van Buitenlandse Zaken „Oltmans' eer en goede naam systematisch aangetast, vooral in de periode dat Luns minister was. En ik dacht niet dat het daarna geëindigd is". Hij kwam tot die slotsom na tal van gesprekken met onder meer de hoogste ambtenaren van de ministeries van algemene zaken en buitenlandse zaken.

Wat Stoffelen daarbij opviel, is dat de hoge ambtenaren de feiten die hij ter tafel bracht niet aanvochten. „Geen van hen bestreed dat systematisch, in elk geval door Luns, is gesteld dat Oltmans een staatsgevaarlijk en onbetrouwbaar sujet is en dat is gewaarschuwd tegen contacten met Oltmans."

Opmerkelijk was voorts dat enkele jaren geleden het hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) op een vraag van Stoffelen ontkende dat de BVD een Oltmans-dossier had. Die bewering van toenmalig BVD-baas Docters van Leeuwen staat op gespannen voet met het feit dat Oltmans in december een deel van dat 'niet bestaande' dossier ter inzage kreeg, na een opdracht daartoe van de Raad van State. De Amsterdamse journalist en zijn advocaten vermoeden overigens dat wat toen boven water kwam slechts een deel van het totale dossier is.

Volgens Stoffelen moet ook Buitenlandse Zaken een Oltmans-dossier hebben. „Dat kan haast niet anders, gezien de grote hoeveelheid telegrammen die zijn gewisseld", zo zei hij gisteren.

Volkskrant-hoofdredacteur Pieter Broertjes getuigde gisteren wat hij tijdens een diner ter ere van bondskanseller Kohl hoorde van Jessica van Vonderen, destijds verbonden aan de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD). Van Vonderen en Oltmans reisden begin vorig jaar met prinses Margriet en Pieter van Vollenhoven naar Canada. Tijdens het Kohl-diner hoorde Broertjes van Van Vonderen dat Oltmans op de prinses een goede indruk had gemaakt. De RVD-medewerkster vertelde volgens Broertjes tevens dat prinses Margriet in Canada vroeg: „Mevrouw Van Vonderen, wat was ook alweer precies de reden dat we niet van Oltmans mochten houden?"

Haarlems Dagblad/Leidsch Dagblad 13.3

Getuigenissen voor rechtbank inzake conflict Oltmans met de Staat
Ria Lubbers geneerde zich in Jakarta dood door ruziezoekende ambassadeur

DEN HAAG · RONALD FRISART

Geschoffeerd en gegeneerd. Zo voelde Ria Lubbers zich in april 1994. Ze was gastvrouw tijdens een receptie op de Nederlandse ambassade in Jakarta, toen ambassadeur Van Roijen luid ruzie begon te maken met journalist Willem Oltmans.
Mevrouw Lubbers - ‘Mijn beroep? Ik werk me suf, maar ik verdien er niets mee’- getuigde gisteren voor de Haagse rechtbank in de zaak van Oltmans tegen de Staat der Nederlanden. Anders dan in december, toen haar echtgenoot Ruud getuigde, werden televisiecamera's gisteren uit de rechtszaal geweerd.
Oltmans eist krap drie miljoen gulden schadevergoeding omdat de overheid hem bijna veertig jaar zo heeft gedwarsboomd dat hij veel inkomsten misliep. Momenteel leeft hij van een bijstandsuitkering. Het Jakarta-incldent is een van de vele die volgens Oltmans aantonen hoe hij is tegengewerkt.
Ria Lubbers bevestigde Oltmans' versie van het incident. ‘Ik stond te recipiëren. Toen kwam er een grijze duif binnen (Oltmans, red.) en die werd aangevallen, ongeveer’’, verklaarde ze tegenover rechtercommissaris B. Punt. Ambassadeur Van Roijen ‘liep zo ongeveer door me heen’, aldus Ria Lubbers, en gaf Oltmans volgens haar te verstaan: ‘U hoort hier niet. U heeft geen toegangsbewijs’. Waarop Oltmans ‘triomfantelijk zijn

uitnodiging tevoorschijn haalde', aldus mevrouw Lubbers. 'Toen heb ik gezegd: heren wilt u geen ruzie maken, anders geneer ik me dood'.
Uitvoerig getuigde oud-Tweede-Kamerlid Piet Stoffelen (PvdA). In de jaren 1991-1994 verdiepte hij zich in de controverse tussen Oltmans en de Staat. Gisteren concludeerde hij dat 'de Staat zich buitengewoon onbehoorlijk heeft gedragen tegenover een verdienstelijk journalist die daardoor financieel te gronde is gericht'. Volgens Stoffelen hebben ambtenaren van Buitenlandse Zaken 'Oltmans' eer en goede naam systematisch aangetast, vooral in de periode dat Luns minister was. En ik dacht niet dat het daarna geëindigd is'. Hij kwam tot die slotsom na tal van gesprekken met onder meer de hoogste ambtenaren van de ministeries van algemene zaken en buitenlandse zaken.
Wat Stoffelen daarbij opviel, is dat de hoge ambtenaren de feiten die hij ter tafel bracht niet aanvochten. 'Geen van hen bestreed dat systematisch, in elk geval door Luns, is gesteld dat Oltmans een staatsgevaarlijk en onbetrouwbaar sujet is en dat is gewaarschuwd tegen contacten met Oltmans.'
Opmerkelijk was voorts dat enkele jaren geleden het hoofd van de Binnenlandse
Veiligheidsdienst (BVD) op een vraag van Stoffelen ontkende dat de BVD een Oltmans-dossier had. Die bewering van toenmalig BVD-baas Docters van Leeuwen staat op gespannen voet met het feit dat Oltmans in december een deel van dat 'niet bestaande' dossier ter inzage kreeg, na een opdracht daartoe van de Raad van State. De Amsterdamse journalist en zijn advocaten vermoeden overigens dat wat toen boven water kwam slechts een deel van het totale dossier is.
Volgens Stoffelen moet ook Buitenlandse Zaken een Oltmans-dossier hebben. 'Dat kan haast niet anders, gezien de grote hoeveelheid telegrammen die zijn gewisseld', zo zei hij gisteren.
Volkskrant-hoofdredacteur Pieter Broertjes getuigde gisteren wat hij tijdens een diner ter ere van bondskanselier Kohl hoorde van Jessica van Vonderen, destijds verbonden aan de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD). Van Vonderen en Oltmans reisden begin vorig jaar met prinses Margriet en Pieter van Vollenhoven naar Canada. Tijdens het Kohl-diner hoorde Broertjes van Van Vonderen dat Oltmans op de prinses een goede indruk had gemaakt. De RVD-medewerkster vertelde volgens Broertjes tevens dat prinses Margriet in Canada vroeg: 'Mevrouw Van Vonderen, wat was ook alweer precies de reden dat we niet van Oltmans mochten houden?'

Bijlage 27

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Bezuidenhoutseweg 67
Postbus 20061
2500 EB 's-Gravenhage
Telefoon 070 - 3 48 64 86
Telex 31326

Aan mr. P. Nicolai en mr. E. Pasman
Van Eeghenstraat 80
Postbus 74654
1070 BR AMSTERDAM

Datum:	Doorkiesnummer:	Kenmerk:
26 februari 1996	070-3484198	WOB-291/96

Onderwerp:
Uw verzoek d.d. 2 februari 1996

Dienstonderdeel:
Algemene Leiding

Aangaande uw verzoek d.d. 2 februari kan ik u het volgende berichten. In de eerste helft van 1991 deed uw cliënt meerdere verzoeken om informatie. In 1992 liet hij weten geen prijs meer te stellen op stukken van vóór 1964. Vervolgens liet hij weter nog slechts stukken van na 1972 te willen ontvangen. (zie dezerzijdse brieven aan hem van 30 maart en 14 mei 1992 waarin een en ander schriftelijk aan hem werd bevestigd). Met verwijzing naar deze vroegere correspondentie zal ik thans overgaan tot verstrekking, in gedeelten van stukken uit het dossier vanaf 1972. Als en voorzover daarbij sprake zal zijn van een gehele of gedeeltelijke weigering, zal dit worden aangegeven en gemotiveerd. Gaarne verneem ik vooraf of vastgehouden wordt aan de vroeger gestelde eis dat geen brieven van uw cliënt zelf dienen te worden verstrekt, noch kranteknipsels en andere openbare stukken, daar uw cliënt daarover al beschikt. Bij ieder gedeelte zal aangegeven worden welk bedrag wegens copiekosten verschuldigd is.

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN
voor deze
plv. Secretaris-Generaal,

Mr. J.G.S.T.M. van Hellenberg Hubar

Aangaande uw verzoek d.d. 2 februari kan ik u het volgende berichten. In de eerste helft van 1991 deed uw cliënt meerdere verzoeken om informatie. In 1992 liet hij weten geen prijs meer te stellen op stukken van vóór 1964. Vervolgens liet hij weten nog slechts stukken van na 1972 te willen ontvangen. (zie dezerzijdse brieven aan hem van 30 maart en 14 mei 1992 waarin een en ander schriftelijk aan hem werd bevestigd). Met verwijzing naar deze vroegere correspondentie zal ik thans overgaan tot verstrekking, in gedeelten van stukken uit het dossier vanaf 1972. Als en voorzover daarbij sprake zal zijn van een gehele of gedeeltelijke weigering, zal dit worden aangegeven en gemotiveerd. Gaarne verneem ik vooraf of vastgehouden wordt aan de vroeger gestelde eis dat geen brieven van uw cliënt zelf dienen te worden verstrekt, noch kranteknipsels en andere openbare stukken, daar uw cliënt daarover al beschikt. Bij ieder gedeelte

zal aangegeven worden welk bedrag wegens copiekosten verschuldigd is.

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN
voor deze
plv. Secretaris-Generaal,
Mr. J.G.S.T.M. van Hellenberg Hubar

Bijlage 28

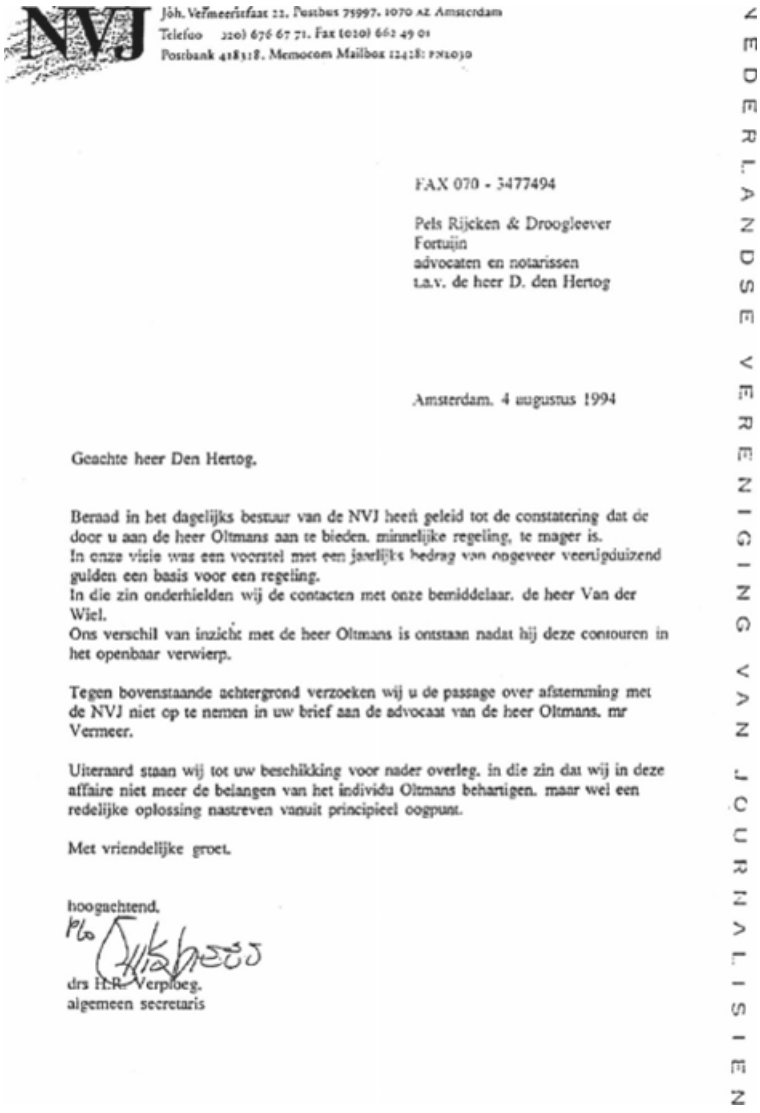

NVJ

Joh. Vermeerstraat 22. Postbus 75997. 1070 AZ Amsterdam
Telefoon 020) 676 67 71. Fax (020) 662 49 01
Postbank 418318. Memocom Mailbox 12428: FNL030

NEDERLANDSE VERENIGING VAN JOURNALISTEN

FAX 070 - 3477494

Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn
advocaten en notarissen
t.a.v. de heer D. den Hertog

Amsterdam, 4 augustus 1994

Geachte heer Den Hertog,

Beraad in het dagelijks bestuur van de NVJ heeft geleid tot de constatering dat de door u aan de heer Oltmans aan te bieden. minnelijke regeling, te mager is.
In onze visie was een voorstel met een jaarlijks bedrag van ongeveer veertigduizend gulden een basis voor een regeling.
In die zin onderhielden wij de contacten met onze bemiddelaar. de heer Van der Wiel.
Ons verschil van inzicht met de heer Oltmans is ontstaan nadat hij deze contouren in het openbaar verwierp.

Tegen bovenstaande achtergrond verzoeken wij u de passage over afstemming met de NVJ niet op te nemen in uw brief aan de advocaat van de heer Oltmans. mr Vermeer.

Uiteraard staan wij tot uw beschikking voor nader overleg. in die zin dat wij in deze affaire niet meer de belangen van het individu Oltmans behartigen. maar wel een redelijke oplossing nastreven vanuit principieel oogpunt.

Met vriendelijke groet.

hoogachtend.

drs H.R. Verploeg.
algemeen secretaris

Amsterdam, 4 augustus 1994

Geachte heer Den Hertog.

Beraad in het dagelijks bestuur van de NVJ heeft geleid tot de constatering dat de door u aan de heer Oltmans aan te bieden. minnelijke regeling, te mager is. In onze visie was een voorstel met een jaarlijks hedrag van ongeveer veertigduizend gulden een basis voor een regeling.
In die zin onderhielden wij de contacten met onze bemiddelaar. de heer Van der Wiel.
Ons verschil van inzicht met de heer Oltmans is ontstaan nadat hij deze contouren in het openbaar verwierp.

Tegen bovenstaande achtergrond verzoeken wij u de passage over afstemming met de NVJ niet op te nemen in uw brief aan de advocaat van de heer Oltmans, mr Vermeer.

Uiteraard staan wij tot uw beschikking voor nader overleg, in die zin dat wij in deze affaire niet meer de belangen van het individu Oltmans behartigen. maar wel een redelijke oplossing nastreven vanuit principieel oogpunt.

Met vriendelijke groet.
hoogachtend.
drs H.R. Verploeg.
algemeen secretaris

Bijlage 29

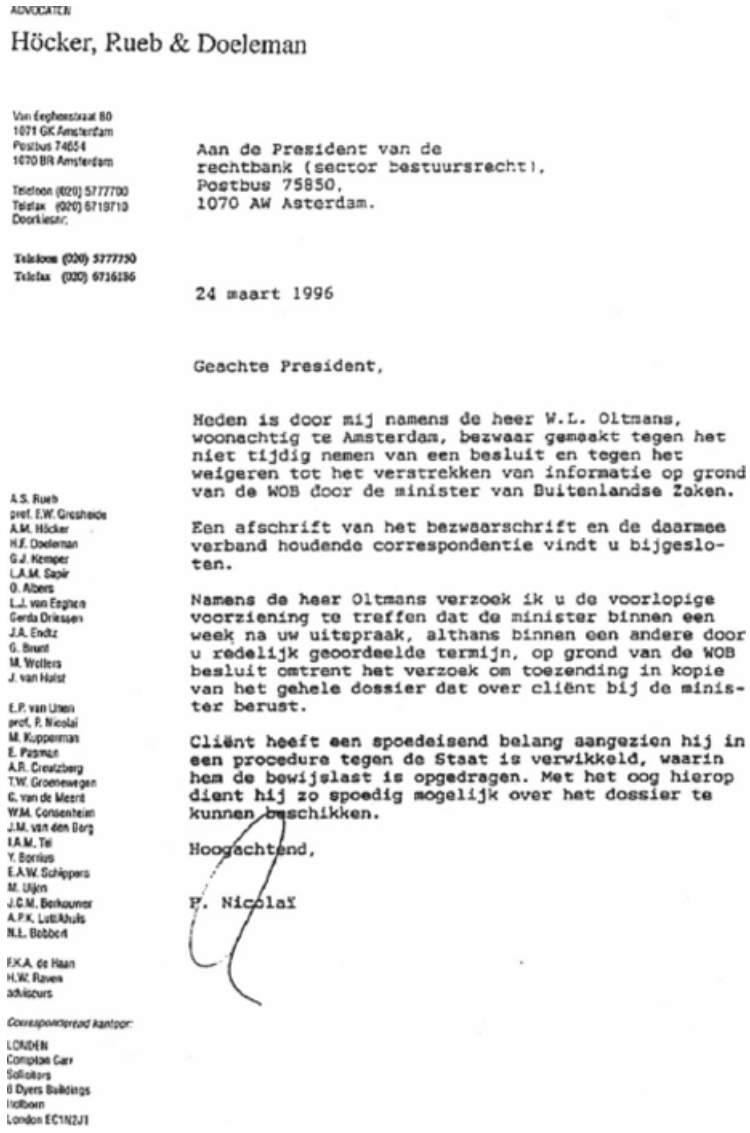

ADVOCATEN

Höcker, Rueb & Doeleman

Van Eeghenstraat 80
1071 GK Amsterdam
Postbus 74654
1070 BR Amsterdam

Telefoon (020) 5777700
Telefax (020) 6719719
Doorkiesnr.

Telekopie (020) 5777750
Telefax (020) 6716186

Aan de President van de
rechtbank (sector bestuursrecht),
Postbus 75850,
1070 AW Asterdam.

24 maart 1996

Geachte President,

Heden is door mij namens de heer W.L. Oltmans, woonachtig te Amsterdam, bezwaar gemaakt tegen het niet tijdig nemen van een besluit en tegen het weigeren tot het verstrekken van informatie op grond van de WOB door de minister van Buitenlandse Zaken.

Een afschrift van het bezwaarschrift en de daarmee verband houdende correspondentie vindt u bijgesloten.

Namens de heer Oltmans verzoek ik u de voorlopige voorziening te treffen dat de minister binnen een week na uw uitspraak, althans binnen een andere door u redelijk geoordeelde termijn, op grond van de WOB besluit omtrent het verzoek om toezending in kopie van het gehele dossier dat over cliënt bij de minister berust.

Cliënt heeft een spoedeisend belang aangezien hij in een procedure tegen de Staat is verwikkeld, waarin hem de bewijslast is opgedragen. Met het oog hierop dient hij zo spoedig mogelijk over het dossier te kunnen beschikken.

Hoogachtend,

P. Nicolaï

A.S. Rueb
prof. E.W. Groeneveld
A.M. Höcker
H.F. Doeleman
G.J. Kemper
L.A.M. Sapir
O. Albers
L.J. van Eeghen
Gerda Driessen
J.A. Endtz
G. Brent
M. Wolters
J. van Holst

E.P. van Uten
prof. P. Nicolaï
M. Kuppeman
E. Pasmuit
A.R. Creutzberg
T.W. Groeneweger
G. van de Meent
W.M. Consenheim
J.M. van den Berg
I.A.M. Tel
Y. Borlius
E.A.W. Schippers
M. Uijen
J.C.M. Berkouwer
A.P.K. Lutkhuis
N.L. Bobbert

F.K.A. de Haan
H.W. Raven
adviseurs

Correspondentieadres kantoor:
LONDEN
Compton Carr
Solicitors
8 Dyers Buildings
Holborn
London EC1N2JT

Aan de President van de
rechtbank (sector bestuursrecht),
Postbus 75850,
1070 AW Amsterdam.

24 maart 1996

Geachte President,

Heden is door mij namens de heer W.L. Oltmans, woonachtig te Amsterdam, bezwaar gemaakt tegen het niet tijdig nemen van een besluit en tegen het weigeren tot het verstrekken van informatie op grond van de WOB door de minister van Buitenlandse Zaken.

Een afschrift van het bezwaarschrift en de daarmee verband houdende correspondentie vindt u bijgesloten.

Namens de heer Oltmans verzoek ik u de voorlopige voorziening te treffen dat de minister binnen een week na uw uitspraak, althans binnen een andere door u redelijk geoordeelde termijn, op grond van de WOB besluit omtrent het verzoek om toezending in kopie van het gehele dossier dat over cliënt bij de minister berust.

Cliënt heeft een spoedeisend belang aangezien hij in een procedure tegen de Staat is verwikkeld, waarin hem de bewijslast is opgedragen. Met het oog hierop dient hij zo spoedig mogelijk over het dossier te kunnen beschikken.

Hoogachtend,
P. Nicolaï

Bijlage 30

ADVOCATEN

Höcker, Rueb & Doeleman

Van Eeghenstraat 80
1071 GK Amsterdam
Postbus 74654
1070 BR Amsterdam

Telefoon (020) 5777700
Telefax (020) 6719710
Doorkiesnr:

Telefoon (020) 5777750
Telefax (020) 6716186

Aan de President van de
rechtbank te Amsterdam (sector bestuursrecht),
Postbus 75850,
1070 AW Amsterdam.
(per fax: 5412820)
(drie pagina's)

28 maart 1996

inzake: 95/11490 en 96/2886

Geachte President,

Bij de rechtbank is aanhangig het beroep dat ik namens de heer W.L. Oltmans heb ingesteld tegen de beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken d.d. 30 oktober 1995 terzake van toepassing van de Wet Openbaarheid van Bestuur.

Blijkens de bestreden beschikking is de Minister niet bereid om alle documenten, waarop het verzoek van de heer Oltmans betrekking had, ter beschikking te stellen.

De heer Oltmans is verwikkeld in een civielrechtelijke procedure tegen de Staat.
De Haagse rechtbank heeft reeds geoordeeld dat door de Staat tegen de heer Oltmans onrechtmatig is gehandeld (bijlage 1).
In het kader van de bepaling van de omvang van de schade is aan de heer Oltmans opgedragen bewijs te leveren van feiten waaruit valt af te leiden dat hij ook na het rondschrijven van 21 februari 1964 van de toenmalige Minister van Buitenlandse Zaken Luns in de uitoefening van zijn beroep als journalist is belemmerd (bijlage 2).

Een belangrijk voorval in dat kader betrof de kwestie die de heer Oltmans in hoofdstuk 10 van zijn

A.S. Rueb
prof. F.W. Grosheide
A.M. Höcker
H.F. Doeleman
G.J. Kemper
L.A.M. Sapir
O. Albers
L.J. van Eeghen
Gerda Driessen
J.A. Endtz
G. Brunt
M. Wolters
J. van Hulst

E.P. van Unen
prof. P. Nicolai
M. Kupperman
E. Pasman
A.R. Creutzberg
T.W. Groeneweqen
C. van de Meent
W.M. Conserheim
J.M. van den Berg
I.A.M. Tel
Y. Borrius
C.A.W. Schippers
M. Uijen
J.C.M. Berkouwer
A.P.K. Lutiikhuis
N.E. Bobbert

F.K.A. de Haan
H.W. Raven
adviseurs

Corresponderend kantoor:

LONDEN
Compton Carr
Solicitors
6 Dyers Buildings

De heer Oltmans is verwikkeld in een civielrechtelijke procedure tegen de Staat.
De Haagse rechtbank heeft reeds geoordeeld dat door de Staat tegen de heer Oltmans onrechtmatig is gehandeld (bijlage 1).
In het kader van de bepaling van de omvang van de schade is aan de heer Oltmans opgedragen bewijs te leveren van feiten waaruit valt af te leiden dat hij ook na het rondschrijven van 21 februari 1964 van de toenmalige Minister van Buitenlandse Zaken Luns in de uitoefening van zijn beroep als journalist is belemmerd (bijlage 2).

Een belangrijk voorval in dat kader betrof de kwestie die de heer Oltmans in hoofdstuk 10 van zijn

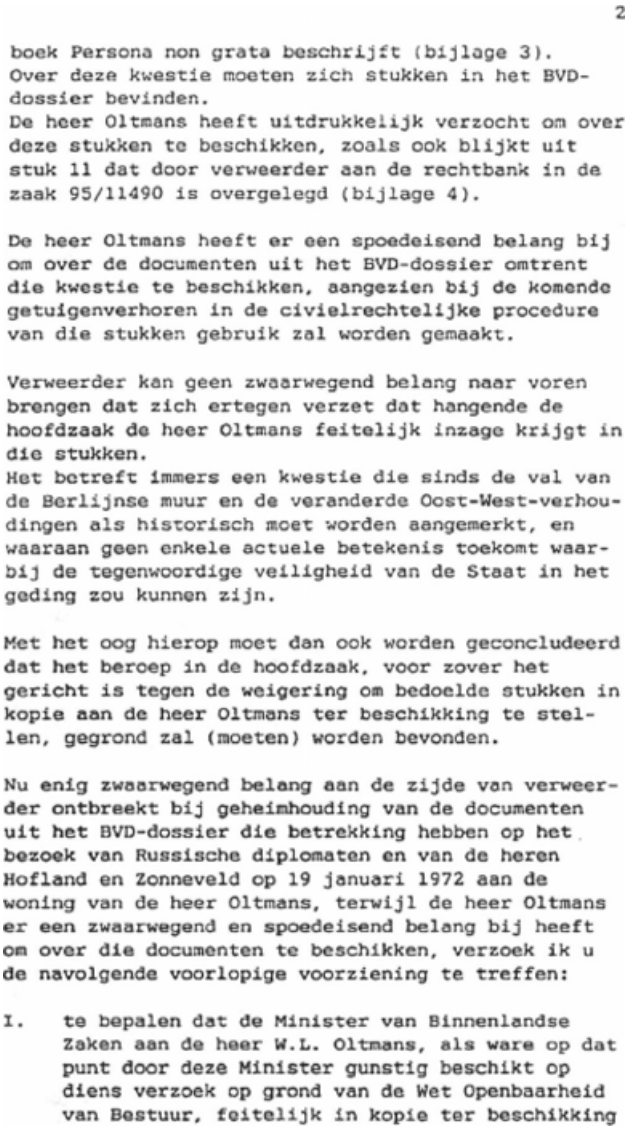

2

boek Persona non grata beschrijft (bijlage 3).
Over deze kwestie moeten zich stukken in het BVD-dossier bevinden.
De heer Oltmans heeft uitdrukkelijk verzocht om over deze stukken te beschikken, zoals ook blijkt uit stuk 11 dat door verweerder aan de rechtbank in de zaak 95/11490 is overgelegd (bijlage 4).

De heer Oltmans heeft er een spoedeisend belang bij om over de documenten uit het BVD-dossier omtrent die kwestie te beschikken, aangezien bij de komende getuigenverhoren in de civielrechtelijke procedure van die stukken gebruik zal worden gemaakt.

Verweerder kan geen zwaarwegend belang naar voren brengen dat zich ertegen verzet dat hangende de hoofdzaak de heer Oltmans feitelijk inzage krijgt in die stukken.
Het betreft immers een kwestie die sinds de val van de Berlijnse muur en de veranderde Oost-West-verhoudingen als historisch moet worden aangemerkt, en waaraan geen enkele actuele betekenis toekomt waarbij de tegenwoordige veiligheid van de Staat in het geding zou kunnen zijn.

Met het oog hierop moet dan ook worden geconcludeerd dat het beroep in de hoofdzaak, voor zover het gericht is tegen de weigering om bedoelde stukken in kopie aan de heer Oltmans ter beschikking te stellen, gegrond zal (moeten) worden bevonden.

Nu enig zwaarwegend belang aan de zijde van verweerder ontbreekt bij geheimhouding van de documenten uit het BVD-dossier die betrekking hebben op het bezoek van Russische diplomaten en van de heren Hofland en Zonneveld op 19 januari 1972 aan de woning van de heer Oltmans, terwijl de heer Oltmans er een zwaarwegend en spoedeisend belang bij heeft om over die documenten te beschikken, verzoek ik u de navolgende voorlopige voorziening te treffen:

I. te bepalen dat de Minister van Binnenlandse Zaken aan de heer W.L. Oltmans, als ware op dat punt door deze Minister gunstig beschikt op diens verzoek op grond van de Wet Openbaarheid van Bestuur, feitelijk in kopie ter beschikking

boek Persona non grata beschrijft (bijlage 3). Over deze kwestie moeten zich stukken in het BVD-dossier bevinden.
De heer Oltmans heeft uitdrukkelijk verzocht om over deze stukken te beschikken, zoals ook blijkt uit stuk 11 dat door verweerder aan de rechtbank in de zaak 95/11490 is overgelegd (bijlage 4).

De heer Oltmans heeft er een spoedeisend belang bij om over de documenten uit het BVD-dossier omtrent die kwestie te beschikken, aangezien bij de komende getuigenverhoren in de civielrechtelijke procedure van die stukken gebruik zal worden gemaakt.

Verweerder kan geen zwaarwegend belang naar voren brengen dat zich ertegen verzet dat hangende de hoofdzaak de heer Oltmans feitelijk inzage krijgt in die stukken.
Het betreft immers een kwestie die sinds de val van de Berlijnse muur en de veranderde Oost-West-verhoudingen als historisch moet worden

aangemerkt, en waaraan geen enkele actuele betekenis toekomt waarbij de tegenwoordige veiligheid van de Staat in het geding zou kunnen zijn.

Met het oog hierop moet dan ook worden geconcludeerd dat het beroep in de hoofdzaak, voor zover het gericht is tegen de weigering om bedoelde stukken in kopie aan de heer Oltmans ter beschikking te stellen, gegrond zal (moeten) worden bevonden.

Nu enig zwaarwegend belang aan de zijde van verweerder ontbreekt bij geheimhouding van de documenten uit het BVD-dossier die betrekking hebben op het bezoek van Russische diplomaten en van de heren Hofland en Zonneveld op 19 januari 1972 aan de woning van de heer Oltmans, terwijl de heer Oltmans er een zwaarwegend en spoedeisend belang bij heeft om over die documenten te beschikken, verzoek ik u de navolgende voorlopige voorziening te treffen:

I. te bepalen dat de Minister van Binnenlandse Zaken aan de heer W.L. Oltmans, als ware op dat punt door deze Minister gunstig beschikt op diens verzoek op grond van de Wet Openbaarheid van Bestuur, feitelijk in kopie ter beschikking

worden gesteld de documenten uit het BVD-dossier die betrekking hebben op het bezoek van Russische diplomaten en van de heren Hofland en Zonneveld op 19 januari 1972 aan de woning van de heer Oltmans,

II. althans een andere voorlopige voorziening te treffen die naar uw oordeel in het belang van de heer W.L. Oltmans geraden is.

Bij u is reeds een verzoek van de heer Oltmans terzake van een voorlopige voorziening aanhangig dat betrekking heeft op de weigering van de Minister van Buitenlandse Zaken op een verzoek van de heer Oltmans tot openbaarmaking van het onder deze minister berustende 'dossier-Oltmans'.
Dat verzoek (bij de rechtbank geregistreerd onder nummer 96/2886) zal op 16 april 1996, om 15.30 door u ter zitting worden behandeld.

Ik verzoek u om de behandeling van het hierbij ingediende verzoek te voegen met de zaak die op dinsdag 16 april a.s. wordt behandeld.

Ik zend u dit verzoek per fax en tevens vergezeld van de bijlagen per gewone post.

Hoogachtend,

F. Nicolaï

worden gesteld de documenten uit het BVD-dossier die betrekking hebben op het bezoek van Russische diplomaten en van de heren Hofland en Zonneveld op 19 januari 1972 aan de woning van de heer Oltmans,

II. althans een andere voorlopige voorziening te treffen die naar uw oordeel in het belang van de heer W.L. Oltmans geraden is.

Bij u is reeds een verzoek van de heer Oltmans terzake van een voorlopige voorziening aanhangig dat betrekking heeft op de weigering van de Minister van Buitenlandse Zaken op een verzoek van de heer Oltmans tot openbaarmaking van het onder deze minister berustende ‘dossier-Oltmans’.

Dat verzoek (bij de rechtbank geregistreerd onder nummer 96/2886) zal op 16 april 1996, om 15.30 door u ter zitting worden behandeld.

Ik verzoek u om de behandeling van het hierbij ingediende verzoek te voegen met de zaak die op dinsdag 16 april a.s. wordt behandeld.

Ik zend u dit verzoek per fax en tevens vergezeld van de bijlagen per gewone post.

Hoogachtend,
P. Nicolaï

Bijlage 31

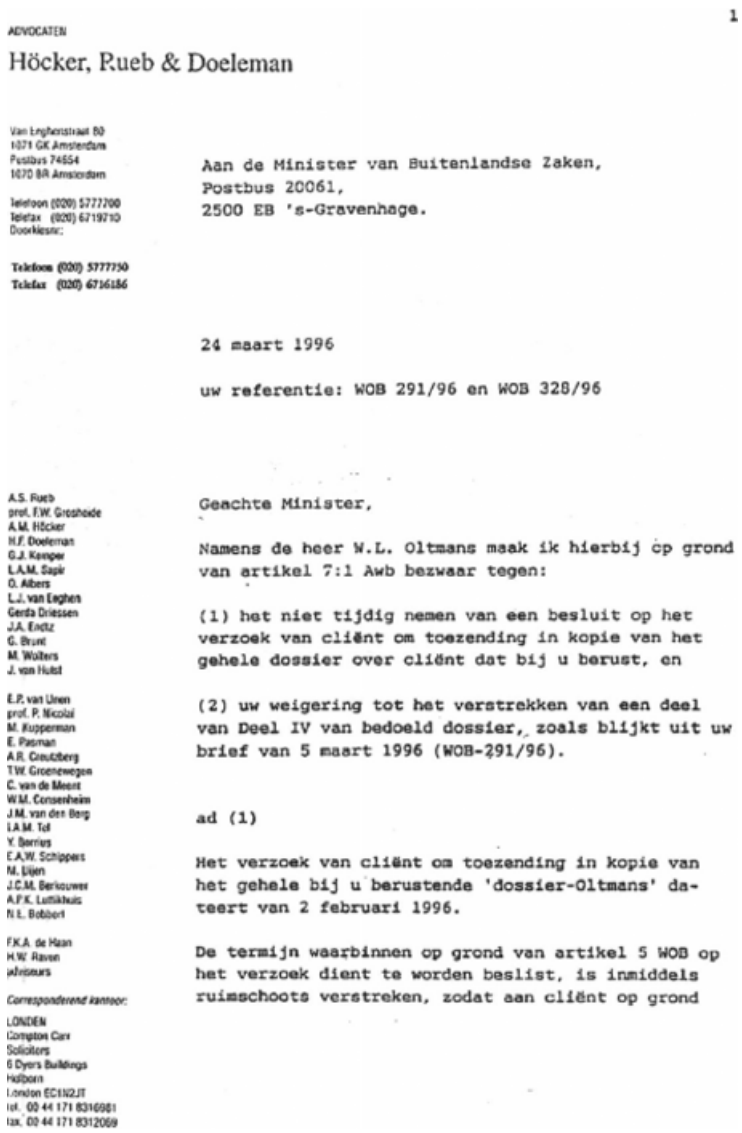

1

ADVOCATEN
Höcker, Rueb & Doeleman

Van Eeghenstraat 80
1071 GK Amsterdam
Postbus 74654
1070 BR Amsterdam

Telefoon (020) 5777700
Telefax (020) 6719710
Doorkiesnr.:

Telefoon (020) 5777750
Telefax (020) 6716186

Aan de Minister van Buitenlandse Zaken,
Postbus 20061,
2500 EB 's-Gravenhage.

24 maart 1996

uw referentie: WOB 291/96 en WOB 328/96

A.S. Rueb
prof. F.W. Grosheide
A.M. Höcker
H.F. Doeleman
G.J. Kemper
L.A.M. Sapir
O. Albers
L.J. van Eeghen
Gerda Driessen
J.A. Endtz
G. Brunt
M. Wolters
J. van Hulst

E.P. van Uren
prof. P. Nicolai
M. Kupperman
E. Pasman
A.R. Creutzberg
T.W. Groeneweger
C. van de Meent
W.M. Consenheim
J.M. van den Berg
I.A.M. Tol
Y. Berries
E.A.W. Schippers
M. Lijen
J.C.M. Berkouwer
A.F.K. Lutkhuis
N.L. Bobbert

F.K.A. de Haan
H.W. Raven
adviseurs

Corresponderend kantoor:
LONDEN
Compton Carr
Solicitors
6 Dyers Buildings
Holborn
London EC1N2JT
tel. 00 44 171 8316981
fax. 00 44 171 8312069

Geachte Minister,

Namens de heer W.L. Oltmans maak ik hierbij op grond van artikel 7:1 Awb bezwaar tegen:

(1) het niet tijdig nemen van een besluit op het verzoek van cliënt om toezending in kopie van het gehele dossier over cliënt dat bij u berust, en

(2) uw weigering tot het verstrekken van een deel van Deel IV van bedoeld dossier, zoals blijkt uit uw brief van 5 maart 1996 (WOB-291/96).

ad (1)

Het verzoek van cliënt om toezending in kopie van het gehele bij u berustende 'dossier-Oltmans' dateert van 2 februari 1996.

De termijn waarbinnen op grond van artikel 5 WOB op het verzoek dient te worden beslist, is inmiddels ruimschoots verstreken, zodat aan cliënt op grond

24 maart 1996
uw referentie: WOB 291/96 en WOB 328/96

Geachte Minister,

Namens de heer W.L. Oltmans maak ik hierbij op grond van artikel 7:1 Awb bezwaar tegen:

(1) het niet tijdig nemen van een besluit op het verzoek van cliënt om toezending in kopie van het gehele dossier over cliënt dat bij u berust, en
(2) uw weigering tot het verstrekken van een deel van Deel IV van bedoeld dossier, zoals blijkt uit uw brief van 5 maart 1996 (WOB-291/96).

ad (1)

Het verzoek van cliënt om toezending in kopie van het gehele bij u berustende ‘dossier-Oltmans’ dateert van 2 februari 1996.

De termijn waarbinnen op grond van artikel 5 WOB op het verzoek dient te worden beslist, is inmiddels ruimschoots verstreken, zodat aan cliënt op grond

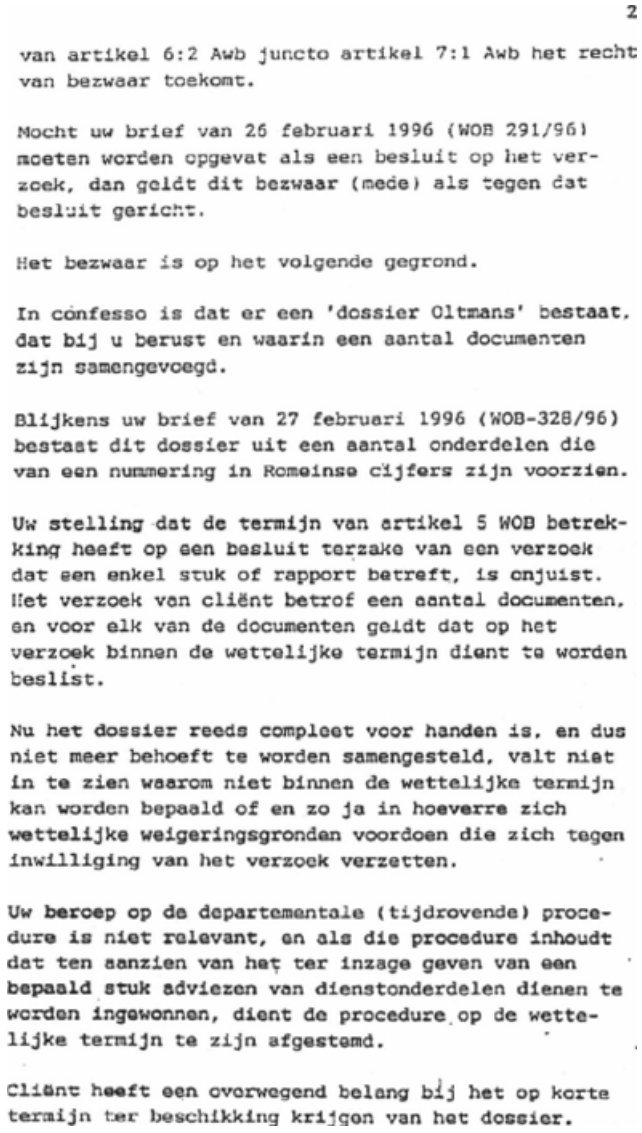

2

van artikel 6:2 Awb juncto artikel 7:1 Awb het recht van bezwaar toekomt.

Mocht uw brief van 26 februari 1996 (WOB 291/96) moeten worden opgevat als een besluit op het verzoek, dan geldt dit bezwaar (mede) als tegen dat besluit gericht.

Het bezwaar is op het volgende gegrond.

In confesso is dat er een 'dossier Oltmans' bestaat, dat bij u berust en waarin een aantal documenten zijn samengevoegd.

Blijkens uw brief van 27 februari 1996 (WOB-328/96) bestaat dit dossier uit een aantal onderdelen die van een nummering in Romeinse cijfers zijn voorzien.

Uw stelling dat de termijn van artikel 5 WOB betrekking heeft op een besluit terzake van een verzoek dat een enkel stuk of rapport betreft, is onjuist. Het verzoek van cliënt betrof een aantal documenten, en voor elk van de documenten geldt dat op het verzoek binnen de wettelijke termijn dient te worden beslist.

Nu het dossier reeds compleet voor handen is, en dus niet meer behoeft te worden samengesteld, valt niet in te zien waarom niet binnen de wettelijke termijn kan worden bepaald of en zo ja in hoeverre zich wettelijke weigeringsgronden voordoen die zich tegen inwilliging van het verzoek verzetten.

Uw beroep op de departementale (tijdrovende) procedure is niet relevant, en als die procedure inhoudt dat ten aanzien van het ter inzage geven van een bepaald stuk adviezen van dienstonderdelen dienen te worden ingewonnen, dient de procedure op de wettelijke termijn te zijn afgestemd.

Cliënt heeft een overwegend belang bij het op korte termijn ter beschikking krijgen van het dossier.

van artikel 6:2 Awb juncto artikel 7:1 Awb het recht van bezwaar toekomt.

Mocht uw brief van 26 februari 1996 (WOB 291/96) moeten worden opgevat als een besluit op het verzoek, dan geldt dit bezwaar (mede) als tegen dat besluit gericht.

Het bezwaar is op het volgende gegrond.

In confesso is dat er een ‘dossier Oltmans’ bestaat, dat bij u berust en waarin een aantal documenten zijn samengevoegd.

Blijkens uw brief van 27 februari 1996 (WOB-328/96) bestaat dit dossier uit een aantal onderdelen die van een nummering in Romeinse cijfers zijn voorzien.

Uw stelling dat de termijn van artikel 5 WOB betrekking heeft op een besluit terzake van een verzoek dat een enkel stuk of rapport betraft, is onjuist, Het verzoek van cliënt betrof een aantal documenten, en voor elk van de documenten geldt dat op het verzoek binnen de wettelijke termijn dient te worden beslist.

Nu het dossier reeds compleet voor handen is, en dus niet meer behoeft te worden samengesteld, valt niet in te zien waarom niet binnen de wettelijke termijn kan worden bepaald of en zo ja in hoeverre zich wettelijke weigeringsgronden voordoen die zich tegen inwilliging van het verzoek verzetten.

Uw beroep op de departementale (tijdrovende) procedure is niet relevant, en als die procedure inhoudt dat ten aanzien van het ter inzage geven van een bepaald stuk adviezen van dienstonderdelen dienen te worden ingewonnen, dient de procedure op de wettelijke termijn te zijn afgestemd.

Cliënt heeft een overwegend belang bij het op korte termijn ter beschikking krijgen van het dossier.

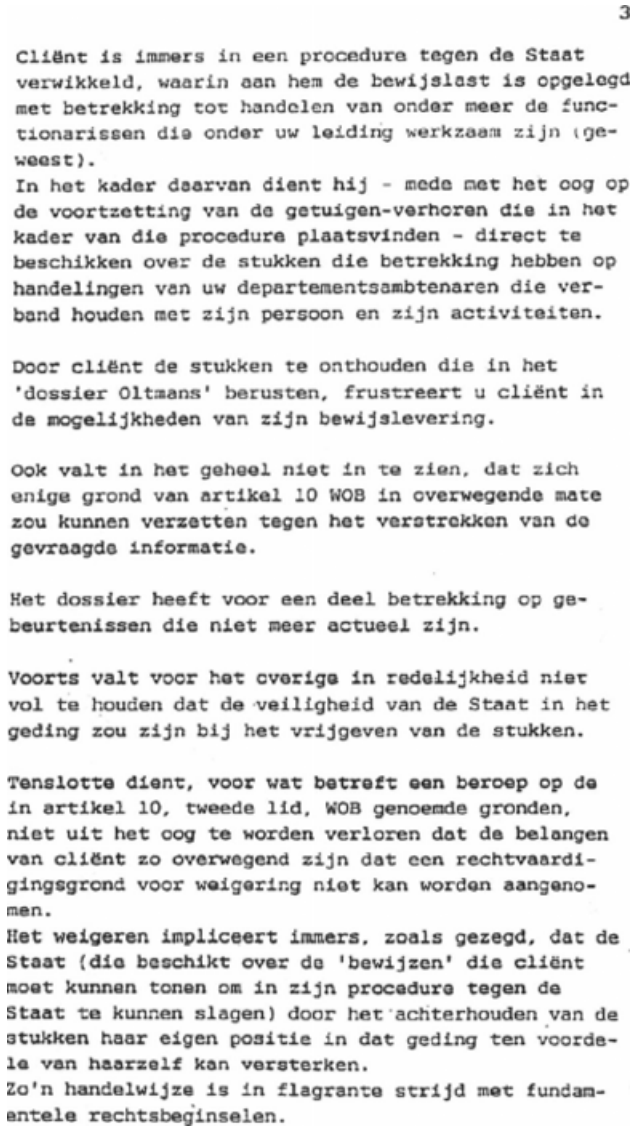

3

Cliënt is immers in een procedure tegen de Staat verwikkeld, waarin aan hem de bewijslast is opgelegd met betrekking tot handelen van onder meer de functionarissen die onder uw leiding werkzaam zijn (geweest).
In het kader daarvan dient hij - mede met het oog op de voortzetting van de getuigen-verhoren die in het kader van die procedure plaatsvinden - direct te beschikken over de stukken die betrekking hebben op handelingen van uw departementsambtenaren die verband houden met zijn persoon en zijn activiteiten.

Door cliënt de stukken te onthouden die in het 'dossier Oltmans' berusten, frustreert u cliënt in de mogelijkheden van zijn bewijslevering.

Ook valt in het geheel niet in te zien, dat zich enige grond van artikel 10 WOB in overwegende mate zou kunnen verzetten tegen het verstrekken van de gevraagde informatie.

Het dossier heeft voor een deel betrekking op gebeurtenissen die niet meer actueel zijn.

Voorts valt voor het overige in redelijkheid niet vol te houden dat de veiligheid van de Staat in het geding zou zijn bij het vrijgeven van de stukken.

Tenslotte dient, voor wat betreft een beroep op de in artikel 10, tweede lid, WOB genoemde gronden, niet uit het oog te worden verloren dat de belangen van cliënt zo overwegend zijn dat een rechtvaardigingsgrond voor weigering niet kan worden aangenomen.
Het weigeren impliceert immers, zoals gezegd, dat de Staat (die beschikt over de 'bewijzen' die cliënt moet kunnen tonen om in zijn procedure tegen de Staat te kunnen slagen) door het achterhouden van de stukken haar eigen positie in dat geding ten voordele van haarzelf kan versterken.
Zo'n handelwijze is in flagrante strijd met fundamentele rechtsbeginselen.

Cliënt is immers in een procedure tegen de Staat verwikkeld, waarin aan hem de bewijslast is opgelegd met betrekking tor handelen van onder meer de functionarissen die onder uw leiding werkzaam zijn (geweest).
In het kader daarvan dient hij - mede met het oog op de voortzetting van de getuigen-verhoren die in het kader van die procedure plaatsvinden - direct te beschikken over de stukken die betrekking hebben op handelingen van uw departementsambtenaren die verband houden met zijn persoon en zijn activiteiten.

Door cliënt de stukken te onthouden die in het ‘dossier Oltmans’ berusten, frustreert u cliënt in de mogelijkheden van zijn bewijslevering.

Ook valt in het geheel niet in te zien, dat zich enige grond van artikel 10 WOB in overwegende mate zou kunnen verzetten tegen het verstrekken van de gevraagde informatie.

Het dossier heeft voor een deel betrekking op gebeurtenissen die niet meer actueel zijn.

Voorts valt voor het overige in redelijkheid niet vol te houden dat de veiligheid van de Staat in het geding zou zijn bij het vrijgeven van de stukken.
Tenslotte dient, voor wat betreft een beroep op de in artikel 10, tweede lid, WOB genoemde gronden, niet uit het oog te worden verloren dat de belangen van cliënt zo overwegend zijn dat een rechtvaardigingsgrond voor weigering niet kan worden aangenomen.
Het weigeren impliceert immers, zoals gezegd, dat de Staat (die beschikt over de ‘bewijzen’ die cliënt moet kunnen tonen om in zijn procedure tegen de Staat te kunnen slagen) door het achterhouden van de stukken haar eigen positie in dat geding ten voordele van haarzelf kan versterken.

Zo'n handelwijze is in flagrante strijd met fundamentele rechtsbeginselen.

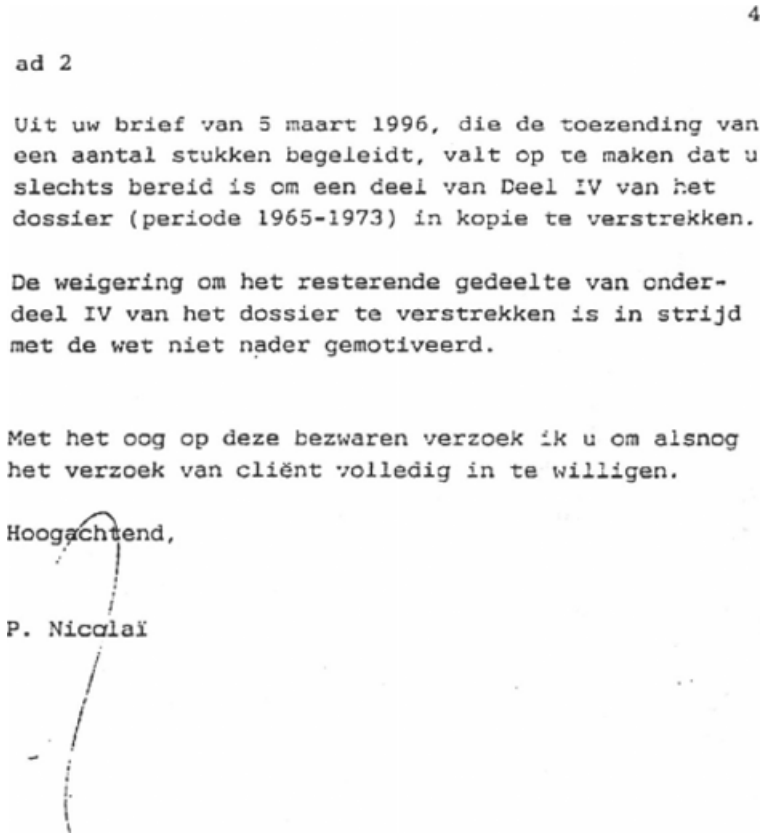

4

ad 2

Uit uw brief van 5 maart 1996, die de toezending van een aantal stukken begeleidt, valt op te maken dat u slechts bereid is om een deel van Deel IV van het dossier (periode 1965-1973) in kopie te verstrekken.

De weigering om het resterende gedeelte van onderdeel IV van het dossier te verstrekken is in strijd met de wet niet nader gemotiveerd.

Met het oog op deze bezwaren verzoek ik u om alsnog het verzoek van cliënt volledig in te willigen.

Hoogachtend,

P. Nicolaï

ad 2
Uit uw brief van 5 maart 1996, die de toezending van een aantal stukken begeleidt, valt op te maken dat u slechts bereid is om een deel van Deel IV van het dossier (periode 1965-1973) in kopie te verstrekken.

De weigering om het resterende gedeelte van onderdeel IV van het dossier te verstrekken is in strijd met de wet niet nader gemotiveerd.

Met het oog op deze bezwaren verzoek ik u om alsnog het verzoek van cliënt volledig in te willigen.

Hoogachtend,
P. Nicolaï

Bijlage 32

ADVOCATEN

Höcker, Rueb & Doeleman

Van Eeghenstraat 80
1071 GK Amsterdam
Postbus 74654
1070 BR Amsterdam

Telefoon (020) 5777700
Telefax (020) 6719710
Doorkiesnr:

Telefoon (020) 5777750
Telefax (020) 6716186

A.S. Rueb
prof. F.W. Grosheide
A.M. Höcker
H.E. Doeleman
G.J. Kemper
L.A.M. Sapir
O. Albers
L.J. van Eeghen
Gerda Driessen
J.A. Endtz
G. Brunt
M. Wolters
J. van Rulst

E.P. van Unen
prof. P. Nicolaï
M. Kupperman
E. Pasman
A.R. Creutzberg
T.W. Gazeneegen
C. van de Meent
W.M. Carsenheim
J.M. van den Berg
I.A.M. Tel
Y. Borries
E.A.W. Schippers
M. Uijen
J.C.M. Berkouwer
A.P.K. Lutskhava
N.E. Bobbert

F.K.A. de Haan
H.W. Raven
advisoren

Corresponderend kantoor:

LONDEN
Compton Carr
Solicitors
6 Dyers Buildings
Holborn
London EC1N2JT
tel. 00 44 171 8316881
fax. 00 44 171 8312069

PER TELEFAX: 070 - 381 32 57
President van de Arrondissementsrechtbank 's Gravenhage
De heer mr A.H. van Delden
Postbus 20302
2500 EH 's GRAVENHAGE

26 maart 1996
EP/yh

Inzake: Oltmans / Staat
rolno: 91.8214

Zeer geachte president,

De secretaresse van de persrechter van uw rechtbank, mevrouw Schmieman, heeft mij hedenmiddag telefonisch het beleid in uw rechtbank met betrekking tot het geven van toestemming aan fotografen en cameraploegen medegedeeld.

Zij heeft mij voorts hedenmiddag medegedeeld, dat het standpunt van mr B.C.Punt in deze zaak is, dat fotografen en cameraploegen geen toestemming **meer** wordt verleend om vlak voor of tijdens schorsing van de zitting te filmen.

Het komt mij voor, dat tegen het verlenen van deze toestemming tot toegang in de rechtzaal in redelijkheid geen bezwaar kan bestaan, nu alle betrokken partijen bereid zijn over de duur en het moment van de opnamen overleg te voeren.

Voorts is het toelaten van de pers, en dus ook van fotografen en cameraploegen, in overeenstemming met het openbaar karakter van deze zitting.

Het belang van openbaarheid, juist ook via televisie, in deze zaak stijgt voorts uit boven het belang van cliënt bij het verkrijgen van publiciteit.

Ik verzoek u mij mede te delen om welke reden fotografen en cameraploegen,

geen toegang wordt verleend tot de rechtszaal om in overleg met rechter en partijen vlak voor de zitting en/of tijdens schorsingen van de zitting opnamen te maken.

Hoogachtend,
E. Pasman

26 maart 1996
EP/yh

Inzake: Oltmans / Staat
rolno: 91.8214

Zeer geachte president,

De secretaresse van de persrechter van uw rechtbank, mevrouw Schmieman, heeft mij hedenmiddag telefonisch het beleid in uw rechtbank met betrekking tot het geven van toestemming aan fotografen en cameraploegen medegedeeld.

Zij heeft mij voorts hedenmiddag medegedeeld, dat het standpunt van mr B.C. Punt in deze zaak is, dat fotografen en cameraploegen geen

toestemming meer wordt verleend om vlak voor of tijdens schorsing van de zitting te filmen.

Het komt mij voor, dat tegen het verlenen van deze toestemming tot toegang in de rechtzaal in redelijkheid geen bezwaar kan bestaan, nu alle betrokken partijen bereid zijn over de duur en het moment van de opnamen overleg te voeren.

Voorts is het toelaten van de pers, en dus ook van fotografen en cameraploegen, in overeenstemming met het openbaar karakter van deze zitting.

Het belang van openbaarheid, juist ook via televisie, in deze zaak stijgt voorts uit boven het belang van cliënt bij het verkrijgen van publiciteit.

Ik verzoek u mij mede te delen om welke reden fotografen en cameraploegen, geen toegang wordt verleend tot de rechtszaal om in overleg met rechter en partijen vlak voor de zitting en/of tijdens schorsingen van de zitting opnamen te maken.
Hoogachtend,
E. Pasman

Bijlage 33

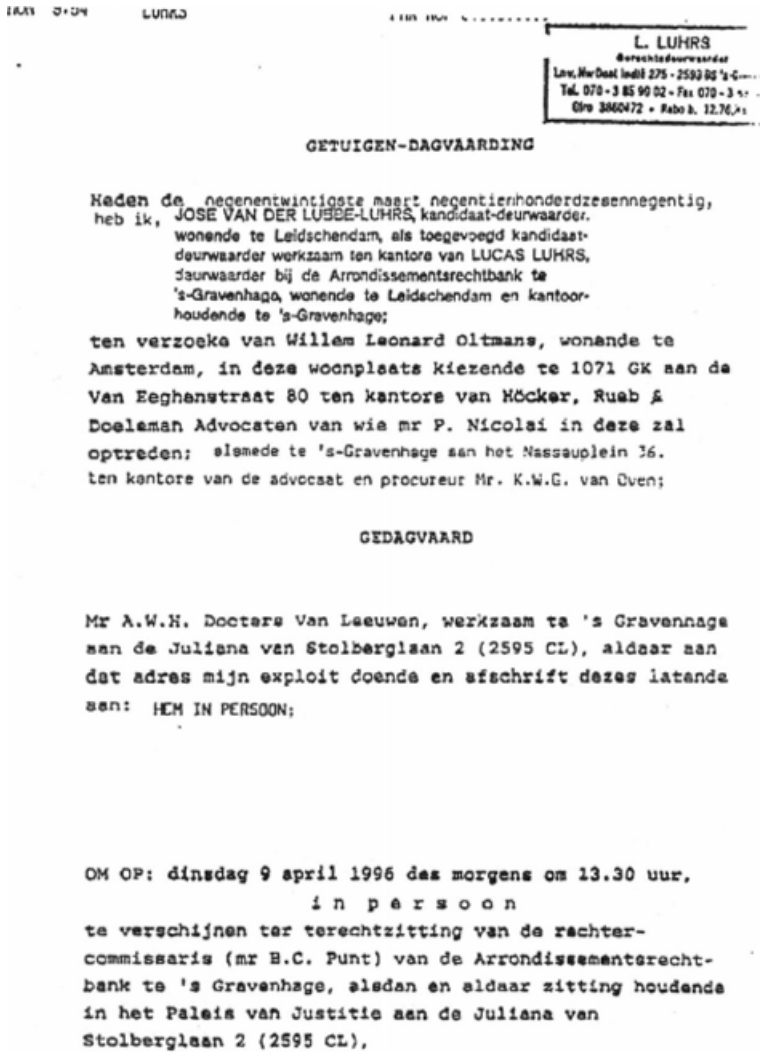

L. LUHRS
Gerechtsdeurwaarder
Law, Her Deal Indiê 275 - 2593 BS 's-G...
Tel. 070 - 3 85 90 02 - Fax 070 - 3 ...
Giro 3860472 - Rabo b. 12.76.7...

GETUIGEN-DAGVAARDING

Heden de negenentwintigste maart negentienhonderdzesennegentig, heb ik, JOSE VAN DER LUBBE-LUHRS, kandidaat-deurwaarder. wonende te Leidschendam, als toegevoegd kandidaat-deurwaarder werkzaam ten kantore van LUCAS LUHRS, deurwaarder bij de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage, wonende te Leidschendam en kantoor-houdende te 's-Gravenhage;
ten verzoeke van Willem Leonard Oltmans, wonende te Amsterdam, in deze woonplaats kiezende te 1071 GK aan de Van Eeghenstraat 80 ten kantore van Höcker, Rueb & Doeleman Advocaten van wie mr P. Nicolai in deze zal optreden: alsmede te 's-Gravenhage aan het Nassauplein 36. ten kantore van de advocaat en procureur Mr. K.W.G. van Oven;

GEDAGVAARD

Mr A.W.H. Doctors Van Leeuwen, werkzaam te 's Gravenhage aan de Juliana van Stolberglaan 2 (2595 CL), aldaar aan dat adres mijn exploit doende en afschrift dezes latende aan: HEM IN PERSOON;

OM OP: dinsdag 9 april 1996 des morgens om 13.30 uur,
in persoon
te verschijnen ter terechtzitting van de rechter-commissaris (mr B.C. Punt) van de Arrondissementsrecht-bank te 's Gravenhage, alsdan en aldaar zitting houdende in het Paleis van Justitie aan de Juliana van Stolberglaan 2 (2595 CL),

GETUIGEN-DAGVAARDING
Heden de negenentwintigste maart negentienhonderdzesennegentig, heb ik, JOSE VAN DER LUBBE-LUHRS, kandidaat-deurwaarder.
wonende te Leidschendam, als toegevoegd kandidaat-deurwaarder werkzaam ten kantore van LUCAS LUHRS, deurwaarder bij de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage, wonende te Leidschendam en kantoor-houdende te 's-Gravenhage;
ten verzoeke van Willem Leonard Oltmans, wonende te Amsterdam, in deze woonplaats kiezende te 1071 GK aan de Van Eeghenstraat 80 ten kantore van Höcker, Rueb & Doeleman Advocaten van wie mr P. Nicolai in deze zal optreden: alsmede te 's-Gravenhage aan het Nassauplein 36. ten kantore van de advocaat en procureur Mr. K.W.G. van Oven;

GEDAGVAARD

Mr A.W.H. Docters Van Leeuwen, werkzaam te 's Gravenhage aan de Juliana van Stolberglaan 2 (2595 CL), aldaar aan dat adres mijn exploit doende en afschrift dezes latende aan: HEM IN PERSOON;

OM OP: dinsdag 9 april 1996 des morgens om 13.30 uur,
in persoon
te verschijnen ter terechtzitting van de rechtercommissaris (mr B.C. Punt) van de Arrondissementsrechtbank te 's Gravenhage, alsdan en aldaar zitting houdende in het Paleis van Justitie aan de Juliana van Stolberglaan 2 (2595 CL),

TENEINDE, na daartoe de eed of de belofte te hebben afgelegd, als getuige een verklaring af te leggen met betrekking tot de, in het geding van voornoemde verzoeke als eiser tegen de Staat der Nederlanden als gedaagde, door de Rechtbank bij vonnis van 3 mei 1995 gegeven bewijsopdracht *van feiten waaruit valt af te leiden dat Oltmans in de uitoefening van zijn beroep als journalist is belemmerd als gevolg van het rondschrijven van 21 februari 1964 kenmerk PV-19478 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.*

en heb ik deurwaarder, exploiterend zoals hiervoor gerelateerd, gerquireerde

AANGEZEGD:

dat zowel het verschijnen als getuige en het als zodanig afleggen van een verklaring een wettige plicht, schending waarvan, onverminderd schadeplicht jegens de partijen tot strafrechtelijke vervolging kan leiden.

De kosten deze zijn voor mij, deurwaarder, f 58,92.

exploit	f. 40,35
afschrift	f. 5,20
afstand	f. 4,00
	f. 50,15
b.t.w.	f. 8,77
	f. 58,92
art.2 Rv	f.
b.t.w.	f.
	f.

deurwaarder

TENEINDE, na daartoe de eed of de belofte te hebben afgelegd, als getuige een verklaring af te leggen met betrekking tot de, in het geding van voornoemde verzoeke als eiser tegen de Staat der Nederlanden als gedaagde, door de Rechtbank bij vonnis van 3 mei 1995 gegeven bewijsopdracht *van feiten waaruit valt af te leiden dat Oltmans in de uitoefening van zijn beroep als journalist is belemmerd als gevolg van het rondschrijven van 21 februari 1964 kenmerk PV-19478 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken*.

en heb ik deurwaarder, exploiterend zoals hiervoor gerelateerd, gerequireerde

AANGEZEGD:

dat zowel het verschijnen als getuige en het als zodanig afleggen van een verklaring een wettige plicht, schending waarvan, onverminderd

schadeplicht jegens de partijen tot strafrechtelijke vervolging kan leiden.

De kosten deze zijn voor mij, deurwaarder, f58,92.

Bijlage 34

Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage
Mr. E.J. Numann, vice-president, persrechter

Mw mr E. Pasman
fax 020-6716186

mr D. den Hertog
fax 070-3477494

kenmerk: uw kenmerk: 's-Gravenhage,
17 april 1996

onderwerp:
Oltmans/Staat

Weledelgestrenge vrouwe, heer,

Mede namens mr B.C. Punt bericht ik U dat dat wij, gelet op hetgeen rond de enquête in de zaak Oltmans/Staat van 9 dezer aan de orde is geweest, aanleiding hebben gevonden alsnog enige ruimte te scheppen voor radio- en tv-opnames en persfotografen buiten de zittingszaal, mits daarbij bepaalde beperkingen in acht worden genomen. De brief die wij daarover heden per fax aan de diverse media hebben doen uitgaan treft U hierbij in afschrift aan.

Wij hopen met de getroffen maatregelen een voor alle betrokkenen aanvaardbare middenweg te hebben bewandeld.

Hoogachtend,

De rechtbank is gevestigd: Juliana van Stolberglaan 2
Postadres: postbus 20302 - 2500 EH 's-Gravenhage / kamer 1008
Telefoon: 070-3813131; doorkiesnr.: 3813833; fax: 3813460

Weledelgestrenge vrouwe, heer.

Mede namens mr B.C. Punt bericht ik U dat dat wij, gelet op hetgeen rond de enquête in de zaak Oltmans/Staat van 9 dezer aan de orde is geweest, aanleiding hebben gevonden alsnog enige ruimte te scheppen voor radio- en tv-opnames en persfotografen buiten de zittingszaal, mits daarbij bepaalde beperkingen in acht worden genomen. De brief die wij daarover heden per fax aan de diverse media hebben doen uitgaan treft U hierbij in afschrift aan.

Wij hopen met de getroffen maatregelen een voor alle betrokkenen aanvaardbare middenweg te hebben bewandeld.

Hoogachtend,

Bijlage 35

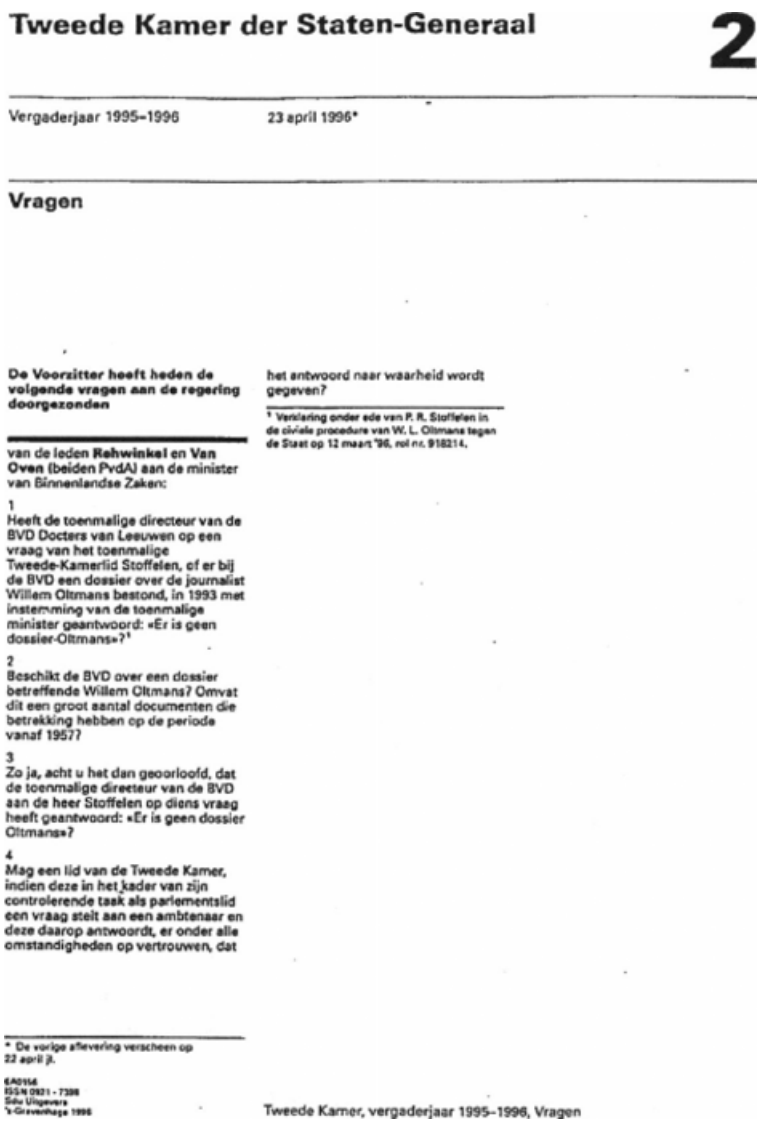

Tweede Kamer der Staten-Generaal **2**

Vergaderjaar 1995–1996 23 april 1996*

Vragen

De Voorzitter heeft heden de volgende vragen aan de regering doorgezonden

van de leden **Rehwinkel** en **Van Oven** (beiden PvdA) aan de minister van Binnenlandse Zaken:

1
Heeft de toenmalige directeur van de BVD Docters van Leeuwen op een vraag van het toenmalige Tweede-Kamerlid Stoffelen, of er bij de BVD een dossier over de journalist Willem Oltmans bestond, in 1993 met instemming van de toenmalige minister geantwoord: «Er is geen dossier-Oltmans»?[1]

2
Beschikt de BVD over een dossier betreffende Willem Oltmans? Omvat dit een groot aantal documenten die betrekking hebben op de periode vanaf 1957?

3
Zo ja, acht u het dan geoorloofd, dat de toenmalige directeur van de BVD aan de heer Stoffelen op diens vraag heeft geantwoord: «Er is geen dossier Oltmans»?

4
Mag een lid van de Tweede Kamer, indien deze in het kader van zijn controlerende taak als parlementslid een vraag stelt aan een ambtenaar en deze daarop antwoordt, er onder alle omstandigheden op vertrouwen, dat het antwoord naar waarheid wordt gegeven?

[1] Verklaring onder ede van P. R. Stoffelen in de civiele procedure van W. L. Oltmans tegen de Staat op 12 maart '96, rol nr. 918214.

* De vorige aflevering verscheen op 22 april jl.

6A0156
ISSN 0921 - 7398
Sdu Uitgevers
's-Gravenhage 1996

Tweede Kamer, vergaderjaar 1995–1996, Vragen

Tweede Kamer der Staten-Generaal
2
Vergaderjaar 1995-1996
23 april 1996*

Vragen
De Voorzitter heeft heden de volgende vragen aan de regering doorgezonden

van de leden Rehwinkel en Van Oven (beiden PvdA) aan de minister van Binnenlandse Zaken:

1

* De vorige aflevering verscheen op 22 april jl.

Heeft de toenmalige directeur van de BVD Docters van Leeuwen op een vraag van het toenmalige Tweede-Kamerlid Stoffelen, of er bij de BVD een dossier over de journalist Willem Oltmans bestond, in 1993 met instemming van de toenmalige minister geantwoord: ‘Er is geen dossier Oltmans’?[1]

2
Beschikt de BVD over een dossier betreffende Willem Oltmans? Omvat dit een groot aantal documenten die betrekking hebben op de periode vanaf 1957?

3
Zo ja, acht u het dan geoorloofd, dat de toenmalige directeur van de BVD aan de heer Stoffelen op diens vraag heeft geantwoord: ‘Er is geen dossier Oltmans’?

4
Mag een lid van de Tweede Kamer, indien deze in het kader van zijn controlerende taak als parlementslid een vraag stelt aan een ambtenaar en deze daarop antwoordt, er onder alle omstandigheden op vertrouwen, dat

het antwoord naar waarheid wordt gegeven?

1 Verklaring onder ede van P.R. Stoffelen in de civiele procedure van W.L. Oltmans tegen de Staat op 12 maart '96. rol nr. 918214.

Bijlage 36

Willem Oltmans contra de

De dossiers van de overheid inzake Willem Oltmans bevatten vermoedelijk minstens duizend stukken: geheime codetelegrammen, brieven en andere documenten. Ze vormen de neerslag van het geschil tussen de 70-jarige journalist en de Staat der Nederlanden, dat zich nu al veertig jaar voortsleept. Slechts van enige honderden stukken heeft Oltmans kopieën weten te krijgen door middel van een beroep op de Wet Openbaarheid van Bestuur. De meerderheid van de documenten kreeg hij niet te zien.

PIET HAGEN

De juridische acties van Oltmans zijn niet alleen gericht op het verkrijgen van inzage in alle dossiers, maar uiteindelijk op immateriële en materiële schadevergoeding. Die schade is een gevolg van het feit dat Oltmans vanaf het begin van zijn loopbaan is gedwarsboomd door de minister van Buitenlandse Zaken, het ambtenarenapparaat en het corps diplomatique.

Voor Oltmans gaat het conflict met de Staat in de eerste plaats om de vrijheid van meningsuiting. Op alle mogelijke manieren heeft de regering geprobeerd hem de mond te snoeren, bij voorbeeld door BVD-ambtenaren naar hoofdredacties te sturen. En dat allemaal omdat hij inzake de kwestie Nieuw-Guinea een standpunt vertolkte dat de regering onwelgevallig was.

In tweede instantie ging het ook om de vrijheid van handelen van de journalist die, eenmaal in ongenade bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, gedurende zijn hele loopbaan werd belemmerd in de uitoefening van zijn beroep. Gebruikelijke faciliteiten werden Oltmans geweigerd. Sterker nog: ook derden werden tegen hem gewaarschuwd.

Oltmans is ook verwikkeld geweest in tal van kwesties met collega's en opdrachtgevers bij de Nederlandse media. Enkele malen kwam hij ook in aanvaring met de NVJ. Al die kwesties bezorgden hem de reputatie van lastpak en ijdeltuit. Maar volgens Oltmans en zijn advocaten waren die conflicten een rechtstreeks gevolg van de bizarre positie, waarin de Staat hem had gebracht.

Een ander facet bij de beoordeling van de zaak Oltmans is dat hij goede, soms ook vriendschappelijke relaties onderhield met buitenlandse machthebbers, zoals de Indonesische president Soekarno, de Surinaamse legerleider Bouterse, premier Lumumba van Kongo en president De Klerk van Zuid-Afrika. Volgens sommigen ging Oltmans daarin te ver.

Oltmans is een fel criticus van de Indonesische president Soeharto. Zoals eens zijn vriendschap met Soekarno een probleem was voor de Nederlandse regering, zo vormt nu zijn kritiek op Soeharto een obstakel voor Den Haag. Dat bleek bijvoorbeeld toen hem werd verhinderd het staatsbezoek van koningin Beatrix aan Jakarta in 1995 te verslaan.

De laatste jaren is de juridische strijd van Oltmans tegen de staat geïntensiveerd. Hij wordt daarin – not als in het verledengesteund door de Nederlandse Vereniging van Journalisten. Aanvankelijk werd Oltmans bijgestaan door de advocaat H.W.E. Vermeer. Kort geleden heeft de NVJ de bijstand uitgebreid met de advocaten P. Nicolaï en E. Pasman.

Sinds 1990 wordt de strijd op verschillende fronten gevoerd. Er is een civiele zaak voor de arrondissementsrechtbank in Den Haag. Daarbij gaat het er om vast te stellen dat de Staat jegens Oltmans onrechtmatig heeft gehandeld. De schade die daardoor is geleden moet op basis van documenten en verklaringen van getuigen worden vastgesteld. Als dat is gebeurd, zal een eis tot schadevergoeding volgen. Ooit is een bedrag genoemd van 2,8 miljoen gulden, maar dat kan veel hoger uitvallen als alle bewijsstukken op tafel liggen.

Nu de Staat weigert bepaalde stukken af te geven, is Oltmans gedwongen in de civiele procedure getuigen te doen horen en bestuursrechtelijke procedures te starten tegen de ministers van Binnen- en Buitenlandse Zaken. Daarbij gaat het onder andere om stukken van de Binnenlandse Veiligheidsdienst, de BVD, die eerder

Willem Oltmans contra de Staat der Nederlanden
PIET HAGEN

De dossiers van de overheid inzake Willem Oltmans bevatten vermoedelijk minstens duizend stukken: geheime codetelegrammen, brieven en andere documenten. Ze vormen de neerslag van het geschil tussen de 70-jarige journalist en de Staat der Nederlanden, dat zich nu al veertig jaar voortsleept. Slechts van enige honderden stukken heeft Oltmans kopieën weten te krijgen door middel van een beroep op de Wet Openbaarheid van Bestuur. De meerderheid van de documenten kreeg hij niet te zien.

De juridische acties van Oltmans zijn niet alleen gericht op het verkrijgen van inzage in alle dossiers, maar uiteindelijk op immateriële en materiële schadevergoeding. Die schade is een gevolg van het feit dat Oltmans vanaf

het begin van zijn loopbaan is gedwarsboomd door de minister van Buitenlandse Zaken, het ambtenarenapparaat en het corps diplomatique.

Voor Oltmans gaat het conflict met de Staat in de eerste plaats om de vrijheid van meningsuiting. Op alle mogelijke manieren heeft de regering geprobeerd hem de mond te snoeren, bij voorbeeld door BVD-ambtenaren naar hoofdredacties te sturen. En dat allemaal omdat hij inzake de kwestie Nieuw-Guinea een standpunt vertolkte dat de regering onwelgevallig was.

In tweede instantie ging het ook om de vrijheid van handelen van de journalist die, eenmaal in ongenade bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, gedurende zijn hele loopbaan werd belemmerd in de uitoefening van zijn beroep. Gebruikelijke faciliteiten werden Oltmans geweigerd. Sterker nog: ook derden werden tegen hem gewaarschuwd.
Oltmans is ook verwikkeld geweest in tal van kwesties met collega's en opdrachtgevers bij de Nederlandse media. Enkele malen kwam hij ook in aanvaring met de NVJ. Al die kwesties bezorgden hem de reputatie van lastpak en ijdeltuit. Maar volgens Oltmans en zijn advocaten waren die conflicten een rechtstreeks gevolg van de benarde positie, waarin de Staat hem had gebracht.
Een ander facet bij de beoordeling van de zaak Oltmans is dat hij goede, soms ook vriendschappelijke relaties onderhield met buitenlandse machthebbers, zoals de Indonesische president Soekarno, de Surinaamse legerleider Bouterse, premier Loemoemba van Kongo en president De Klerk van Zuid-Afrika. Volgens sommigen ging Oltmans daarin te ver. Oltmans is een fel criticus van de Indonesische president Soeharto. Zoals eens zijn vriendschap met Soekarno een probleem was voor de Nederlandse regering, zo vormt nu zijn kritiek op Soeharto een obstakel voor Den Haag. Dat bleek bijvoorbeeld toen hem werd verhinderd het staatsbezoek van koningin Beatrix aan Jakarta in 1995 te verslaan.
De laatste jaren is de juridische strijd van Oltmans tegen de staat geïntensiveerd. Hij wordt daarin - net als in het verleden - gesteund door de Nederlandse Vereniging van Journalisten. Aanvankelijk werd Oltmans bijgestaan door de advocaat H.W.E. Vermeer. Kort geleden heeft de NVJ de bijstand uitgebreid met de advocaten P. Nicolaï en E. Pasman.
Sinds 1990 wordt de strijd op verschillende fronten gevoerd. Er is een civiele zaak voor de arrondissementsrechtbank in Den Haag. Daarbij gaat het er om vast te stellen dat de Staat jegens Oltmans onrechtmatig heeft gehandeld. De schade die daardoor is geleden moet op basis van documenten en verklaringen van getuigen worden vastgesteld. Als dat is gebeurd, zal een eis tot schadevergoeding volgen. Ooit is een bedrag genoemd van 2.8 miljoen gulden, maar dat kan veel hoger uitvallen als alle bewijsstukken op tafel liggen.
Nu de Staat weigert bepaalde stukken af te geven, is Oltmans gedwongen in de civiele procedure getuigen te doen horen en bestuursrechtelijke procedures te starten tegen de ministers van Binnen- en Buitenlandse Zaken. Daarbij gaat het onder andere om stukken van de Binnenlandse Veiligheidsdienst, de BVD, die eerder

Staat der Nederlanden

door de minister van Binnenlandse Zaken zijn geweigerd ondanks een uitspraak van de Raad van State.
In al deze zaken gaat het uiteindelijk om de vrijheid van de journalist die afwijkende meningen verkondigt. Hoe was het mogelijk, dat overheidsorganen in Den Haag en Nederlandse ambassades in het buitenland Oltmans veertig jaar lang boycotten? Bij minister Luns was het motief duidelijk: die zag zijn Nieuw-Guineapolitiek mislukken door het werk van Oltmans en anderen. Maar wat bewoog zijn opvolgers die lijn voort te zetten en Oltmans blijvend te dwarsbomen? Is dat de levenslange straf voor iemand die destijds inzake Nieuw-Guinea een mening verkondigde, die nu gemeengoed is? Of zijn er andere motieven?

De juridische procedures van Oltmans tegen de Staat bereiken op 30 mei een nieuw hoogtepunt. Nadat eerder onder anderen prins Claus, oud-premier Lubbers, zijn vrouw Ria Lubbers, oud-minister Kooijmans en voormalig RVD-directeur Hans van der Voet hebben getuigd zijn nu prinses Margriet, oud-minister Max van der Stoel en procureur-generaal A. Docters van Leeuwen aan de beurt. De laatste liet twee keer eerder

verstek gaan. Als hij op 30 mei weer niet verschijnt, zal een bevel tot 'medebrenging' volgen. Dat betekent dat Docters van Leeuwen op de avond voorafgaand aan een nieuwe zitting wordt vastgezet om er zeker van te zijn dat hij op de zitting verschijnt.
Naast de genoemde getuigen zijn nog tal van andere personen gehoord, allemaal om onderdelen van de door Oltmans veelvuldig geboekstaafde klacht te bevestigen. Zo zitten bij de processtukken verklaringen van *Carel Enkelaar* (voormalig hoofd *NOS*-tv), *Jan van Beek* (voormalig hoofdredacteur/directeur van de *GPD*), *NOS*-regisseur-producer *Almar Tjepkema* (in 1974 met Oltmans in Moskou), *Pieter Broertjes* (hoofdredacteur van *de Volkskrant*) en *Henk Hofland* (*NRC Handelsblad*).Op de lijst van nog te horen getuigen staan onder anderen de namen van de oud-ministers Van der Klaauw en Van den Broek.
In het volgende artikel geven wij een samenvatting van veertig jaar strijd met als inzet: de vrijheid van de individuele journalist.

Het dossier Oltmans
1956

- De Journalist Willem Oltmans heeft een eerste ontmoeting met de Indonesische president Soekarno tijdens diens verblijf in Rome. Oltmans raakt geïnteresseerd in de Indonesische kwestie en in de persoon van Soekarno. Later zal hij bevriend raken met Soekarno.
- *De Telegraaf* verbiedt Oltmans voor deze krant Soekarno te interviewen.
- Willem Oltmans schrijft een reportage over de Indonesische president Soekarno in *Elseviers Weekblad*.

1957

- Willem Oltmans pleit vanuit Jakarta voor een vreedzame oplossing van de kwestie Nieuw-Guinea. De Nederlandse politiek, die wil vasthouden aan het zelfbeschikkingsrecht der Papoea's, is volgens hem tot mislukken gedoemd.
- Oltmans werkt samen met de groep-Rijkens, een gezelschap zakenlieden en industriëlen rondom oud-Unileverdirecteur Paul Rijkens, die pleit voor onderhandelingen over Nieuw-Guinea.
- Sindsdien beschouwt minister van Buitenlandse Zaken Joseph Luns hem als *persona non grata. De Telegraaf* beschuldigt hem van 'landverraad'.
- In februari onderneemt Oltmans voor de Indonesische (Nederlandstalige) *Nieuwsgier* een reis naar New York om het debat over Nieuw-Guinea in de Verenigde Naties bij te wonen.
- Nederlandse diplomaten in Jakarta (H. Hagenaar) en Washington (ambassadeur J.H. van Roijen) waarschuwen minister Luns van Buitenlandse Zaken voor Oltmans als 'overloper naar Soekarno' en als een onbetrouwbare 'renegade' journalist. Curieus detail: 38 jaar later raakt Oltmans in Jakarta in conflict met Van Roijens zoon, die dan ambassadeur in Indonesië is.
- Op verzoek van minister Luns vraagt Van Roijen (tevergeefs) aan CIA en State Department de komst van Oltmans naar de VS te verijdelen.
- H.J.A. Hofland, op dat moment buitenlandredacteur van het *Algemeen Handelsblad*, informeert Oltmans dat de BVD achter hem aanzit en druk

uitoefent op verschillende hoofdredacties. Ambassadeur Boon schrijft vanuit Rome voor de tweede keer een brief aan *De Telegraaf* om tegen Oltmans te waarschuwen. Hij wordt prompt als medewerker ontslagen.
- Op een en dezelfde dag delen *Algemeen Handelsblad, NRC* en *Het Vaderland* Oltmans in Jakarta telegrafisch mee dat ze niet meer van zijn diensten als freelancer gebruik zullen maken. Het vermoeden bestaat dat de BVD hierachter zit.

1958

- Medio 1957 emigreert Oltmans naar de Verenigde Staten. 'Een vlucht', zegt hij zelf. Tot begin 1992 blijft Oltmans in de VS gevestigd.
- Oltmans werkt in de VS aanvankelijk voor *Vrij Nederland*. Later zal blijken dat VN-hoofdredacteur P.M. Smedts vertrouwelijke informatie van Oltmans in het geheim doorgeeft aan minister Luns.
- Op verzoek van minister Luns onderneemt de Nederlandse ambassadeur Van Roijen pogingen een contract van Oltmans met een lezingenbureau in de VS te laten verbreken. Nederlandse diplomaten brengen Oltmans in diskrediet bij Amerikaanse media. Nederlandse journalisten worden door hen ingeschakeld om Oltmans verdacht te maken bij potentiële opdrachtgevers
- Oltmans wordt door Buitenlandse Zaken niet toegelaten om de reis van prinses Beatrix naar Curaçao te verslaan.

1959

- Brief van premier De Quay aan minister Luns, waarin de minister-president oppert dat Luns voortaan Oltmans met rust zal laten. Luns gaat desondanks voort met zijn boycot tegen Oltmans.
- Minister Luns draagt de ambassade in de VS op Oltmans alle faciliteiten te weigeren.

1961

- Oltmans spreekt in Washington met Walt Rostov, veiligheidsadviseur van president Kennedy. Hij raadt de Amerikaanse regering aan niet alleen naar minister Luns, maar ook naar prins Bernhard en de groep-Rijkens te luisteren. Kennedy ontvangt Bernhard en deelt vervolgens aan Luns mee dat Amerika diens politiek in de Nieuw-Guineakwestie niet zal steunen. Amerika streeft naar een vreedzame oplossing via bemiddeling door Washington.

1962

- Oltmans gaat werken voor een aantal regionale kranten.
- Op 15 augustus wordt in de Veiligheidsraad een principe-akkoord getekend voor een vreedzame overdracht van Nieuw-Guinea aan Indonesië.

- Op 26 november waarschuwt de minister van Buitenlandse Zaken in een rondschrijven aan de diplomatieke posten tegen de journalist Willem Oltmans ‘wegens de grote onbetrouwbaarheid van betrokkene’. Hij wil

VEERTIG JAAR STRIJD OM JOURNALISTIEKE VRIJHEID

niet ‘dat enige Nederlandse buitenlandse missie officieel contact met hem onderhoudt’. Bij informatie aan derden (lees: buitenlandse regeringen) ‘kunt u meedelen dat de Nederlandse overheid met Oltmans geen enkele relatie wenst te onderhouden’, aldus Luns in een geheime instructie.

1963

- Wisseling van telegrammen tussen minister Luns en ambassadeur Van Roijen om Oltmans weg te houden bij de eerste-steenlegging door Beatrix voor een nieuwe ambassade in Washington.

1964

- Oltmans wendt zich om bijstand tot de Nederlandse Federatie van Journalisten (de voorganger van de NVJ) en spant een kort geding aan tegen de Staat. De zaak wordt in der minne geregeld. De landsadvocaat zegt op 28 januari toe dat

Oltmans in de toekomst op de normale faciliteiten kan rekenen. Op 13 februari wordt hiervan mededeling gedaan aan de diplomatieke posten.
- Acht dagen later, op 21 februari, volgt een brief waarin de minister ‘ter vermijding van misverstanden’ meldt dat zijn ‘mening over de kwaliteiten van de heer Oltmans’ ongewijzigd is. ‘L’ dient derhalve bij contacten met de heer Oltmans de uiterste voorzichtigheid in acht (te) blijven nemen en u zeker (te) onthouden van ‘off-the-record’ mededelingen'. Wanneer derden inlichtingen vragen, moeten diplomaten zich beperken tot de mededeling dat Oltmans volgens de Federatie van Nederlandse Journalisten ‘journalist van hoofdberoep’ is (Pas in 1991 zal Oltmans inzage in deze brief krijgen.)

1965

- Twee verzoeken van Oltmans om een gesprek met Luns blijven zonder resultaat.

1966

- De brief van 13 februari 1964 ten spijt wordt Oltmans door Luns geweerd van bijeenkomsten met journalisten in New York. Protest van de NVJ.

1970

- Oltmans maakt een film voor de NOS-televisie waarin medewerkers van president Kennedy ingaan op de beschuldiging van Luns, dat Kennedy Nieuw-Guinea verraden heeft. Luns poogt de uitzending te verijdelen.
- Protest van de NVJ tegen visum-weigering door Indonesië na een negatief advies van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

1971

- De Raad voor de Journalistiek doet uitspraak in de zaak Oltmans versus Algra, hoofdredacteur van het *Friesch Dagblad*. Deze had, op informatie van minister Luns, beweerd dat Oltmans werd betaald door de groep Bernhard-Rijkens. De groep zelf onkent dit openlijk. De Raad voor de Journalistiek acht de bewering van Algra onvoldoende gegrond.
- Bij de presentatie van Oltmans' film over de Club van Rome maken Nederlandse diplomaten in Moskou Oltmans verdacht bij de Russische autoriteiten.
- Oltmans ondertekent de brief waarin een twintigtal academici, schrijvers en journalisten koningin Juliana oproepen het Indonesië van Soeharto niet te bezoeken vanwege de schending der mensenrechten.

1972

- Met steun van de NVJ dient Oltmans een klacht in bij de Procureur-Generaal van de Hoge Raad, waarin hij Luns ervan beschuldigt kabinet en parlement ‘en dus het hele Nederlandse volk’ misleid te hebben in de zaak Nieuw-Guinea.

Luns had zich om zijn politiek te rechtvaardigen beroepen op een niet bestaande toezegging van John Foster Dulles, destijds minister van Buitenlandse Zaken van de VS, waarin deze Nederland steun toezegde in geval van een militair conflict. De Procureur-Generaal zendt het verzoek door aan de Tweede Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken. Het door de commissie gewenste onderzoek wordt niet uitgevoerd.

- Conflict met H.J.A. Hofland die een fotograaf van *De Telegraaf* 'achteloos' meeneemt naar een feestje ten huize van Oltmans in Amsterdam-Noord. De volgende dag drukt De Telegraaf op de voorpagina een foto af waarop twee van de drie aanwezige diplomaten zijn te zien. De kop luidt: 'Mengen Russische diplomaten zich in acties tegen Luns? Drie attaché's bij Oltmans.' De BVD speelt hierbij een rol. De opzet is Oltmans als communistenvriend voor te stellen. De Amsterdamse rechtbank veroordeelt Telegraaf-fotograaf Zonneveld wegens schending van de privacy van Oltmans.

1973

- De NVJ protesteert tegen het feit dat een Nederlandse diplomaat in Washington Oltmans 'onbetrouwbaar' heeft genoemd, waardoor Oltmans zijn contacten in het Amerikaanse congres kwijtraakt.

1974

- Minister Van der Stoel van Buitenlandse Zaken laat Oltmans, die met een NOS-team het ministeriële bezoek aan Moskou volgt, de toegang tot de Nederlandse ambassade ontzeggen. Het gevolg is dat Oltmans zijn contacten met Russische wetenschappers misloopt. De NOS neemt hem voortaan niet meer mee op reis.

1976

- In verband met de voorbereiding van een boek stelt Oltmans minister-president Den Uyl schriftelijke vragen over de Helsinki-akkoorden. Den Uyl stuurt zijn concept-antwoorden naar Buitenlandse Zaken ter advisering. Minister Van der Stoel doet 'een klemmend beroep niet met de heer Oltmans in zee te gaan'. Op het stuk met Den Uyls antwoorden staat gekrabbeld: 'MP heeft besloten vragen niet te beantwoorden.'
- Oltmans wordt in een artikel in *Time* (en in navolging daarvan door *De Telegraaf*) voorgesteld als handlanger van de Russische geheime dienst, de KGB. De Nederlandse BVD ontkent betrokkenheid. Oltmans procedeert in Amerika acht jaar lang op eigen kosten tegen *Time*, maar moet tenslotte de juridische strijd wegens geldgebrek staken.

1979

- Minister Van der Klaauw van Buitenlandse Zaken stuurt de NVJ met een kluitje in het riet als deze opheldering vraagt over een waarschuwing die de

ambassaderaad in Venezuela had gegeven aan een Venezuelaanse minister. Oltmans had deze minister een interview gevraagd. Later zullen de stukken aantonen dat de ambassade Oltmans weldegelijk heeft afgeschilderd als een ‘gevaarlijk persoon’.

1981

- Oltmans ondervindt moeilijkheden om toegelaten te worden tot prins Claus en zijn gevolg die een bezoek brengen aan India. Directeur-hoofdredacteur Jan van Beek van de GPD, waarvoor Oltmans een serie artikelen zou schrijven, protesteert achteraf bij Buitenlandse Zaken en bij de Rijksvoorlichtingsdienst.

1986

- Vanaf dit jaar vertoeft Oltmans regelmatig in Zuid-Afrika om het effect van de sancties tegen het apartheidsregime te bestuderen. De Nederlandse ambassadeur in Zuid-Afrika kwalificeert hem als ‘een gevaarlijke communist’. De latere uitwijzing van Oltmans uit dat land (in 1992) zou daardoor bevorderd zijn.

1987

- Minister Van den Broek van Buitenlandse Zaken wijst de NVJ erop dat Oltmans een fake-brief heeft geschreven op persoonlijk briefpapier van mevrouw Van der Stelt, consul te Cayenne, Frans Guyana. Hoewel de NVJ deze actie van Oltmans afkeurt wijst zij elke suggestie als zou Oltmans geen lid van de NVJ meer kunnen zijn van de hand.

1990

- Oltmans doet een beroep op de Wet Openbaarbeid van Bestuur om inzage te krijgen in zijn dossier.

1991

- Oltmans spant voor de Arrondissementsrechtbank in Den Haag een geding aan tegen de Staat der Nederlanden. Hij wil het complete dossier boven tafel krijgen om zo zijn schadeclaim te kunnen onderbouwen.
- Oltmans krijgt inzage in een deel van zijn dossier. Hij neemt voor het eerst kennis van de cruciale brief van 21 februari 1964 (zie boven).

1992

- Oltmans publiceert het boek ‘Vogelvrij’. Daarin staat onder andere een brief aan koningin Beatrix, waarin Oltmans stelt dat hij zes miljoen schade heeft geleden door derving van inkomsten.

1993

- Tussenvonnis van de Haagse Arrondissementsrechtbank: de partijen moeten de documenten leveren, waaruit zou blijken dat het ministerie ook na 1964 is doorgegaan met het dwarsbomen van Oltmans bij de uit-

oefening van zijn beroep als journalist. Dit om zijn immateriële en materiële schade te kunnen vaststellen.

- De NVJ zendt een memorandum aan de Tweede Kanter waarin zij op basis van de dan beschikbare documenten concludeert, dat de Staat Oltmans beeft belemmerd in zijn werk als journalist en daarmee de persvrijheid heeft geschonden. In het verleden is niet alleen Oltmans, maar ook de NVJ (en haar rechtsvoorganger) door de Staat misleid, aldus NVJ-secretaris Hans Verploeg in een mondelinge toelichting voor de Kamercommissie.

1994

- Na 28 jaar keert Oltmans terug in Indonesië. Tijdens een ontvangst op de Nederlandse ambassade ter ere van het bezoek van premier en mevrouw Lubbers doet zich een incident voor: Oltmans wordt bijna uit de ambassade verwijderd, omdat hij geen uitnodiging op zak zou hebben. Oltmans had kort voor de bijeenkomst wel een uitnodiging ontvangen (overigens pas na zijn protest tegen een eerdere weigering), maar verzweeg dat in eerste instantie bij binnenkomst.

- In zijn laatste dagen als premier ontvangt Lubbers de schrijver van ‘Persona non grata’. Hij noemt de affaire, ‘onverkwikkelijk’. Lubbers biedt Oltmans een ton aan waarvan hij een vleugel zou kunnen kopen. Oltmans weigert omdat hij een dergelijk gebaar niet als genoegdoening beschouwt.

1995

- Vonnis d.d. 3 mei van de Arrondissementsrechtbank in Den Haag. De rechtbank acht het ‘incident Jakarta 1994’ geen goed voorbeeld van discriminatie tegen de journalist Oltmans, omdat hij tegenover de Nederiandse ambassadeur had verzwegen dat hij een uitnodiging uit Indonesië had ontvangen.
- Na een verblijf van enkele maanden in Indonesië schrijft Oltmans een brief aan koningin Beatrix, waarin hij haar vraagt de ‘glimlachende generaal’ Soeharto ‘de Pol Pot van Indonesië’, niet met een staatsbezoek te vereren. De reis gaat wel door.
- De Indonesische regering weigert Oltmans een visum voor bijwoning van het bezoek van koningin Beatrix in Indonesië. Hij zou daar verslag doen voor *Story* en *HP/De Tijd*. Oltmans heeft aanwijzingen uit Indonesië ontvangen, dat het ministerie van Buitenlandse Zaken opnieuw negatief heeft geadviseerd.
- Op 25 augustus bepaalt de Raad van State dat het ministerie van Binnenlandse Zaken Oltmans alsnog inzage moet geven in BVD-dossiers.

1996

- Op 16 april vragen de advocaten van Oltmans en de NVJ het dossier Oltmans ‘volledig en zonder geheimhouding van namen van Oltmans-vijandige functionarissen ter inzage te geven’.
- Voor 30 mei zijn o.a prinses Margriet en procureur-generaal Docters van Leeuwen, de vroegere chef van de BVD, als getuigen opgeroepen.

Een leven in zestig dagboeken

Willem L. Oltmans wordt op 10 juni 1925 geboren in Huizen. Hij studeert op Nijenrode en in Amerika (Yale). In 1953 haalt zijn studievriend Henk Hofland hem binnen bij het *Algemeen Handelsblad*, waar Anton Constandse dan chef-buitenland is. Hij werkt enige tijd voor het persbureau *UPI* en vestigt zich in 1955 als correspondent in Rome, o.a. voor *De Telegraaf*. Na een conflict met deze krant werkt Oltmans in de loop van zijn leven voor veel verschillende media. Aanvankelijk voor *NRC, Het Vaderland, Algemeen Handelsblad* en *Vrij Nederland*. Later voor diverse regionale kranten en weekbladen (o.a. *De Groene Amsterdammer, De Nieuwe Linie, Haagse Post, HP/De Tijd en Nieuwe Revu*) voor radio en televisie, en voor buitenlandse media.

Van 1958 tot begin 1992 is Oltmans gevestigd in New York, maar hij reist in die periode veel. Tussendoor verblijft hij ook enig tijd in Suriname en in Zuid-Afrika. Tegenwoordig woont Oltmans in Amsterdam. Hoewel hij eens redelijk bemiddeld was, leeft hij nu naar eigen zeggen van de bijstand.

Hij werkt gestaag voort aan een, schat hij, 60-delige serie dagboeken. Daarvan heeft hij inmiddels 31 delen voltooid (periode 1925 tot 1981). Daarnaast publiceert Oltmans over actuele kwesties, bij voorbeeld naar aanleiding van het staatsbezoek van koningin Beatrix aan Indonesië in 1995, en dit jaar in *Story* over de erbarmelijke toestand van de buitenechtelijke dochter van prins Bernhard in Parijs.
Oltmans heeft zo'n vijftig boeken en brochures op zijn naam staan, niet alleen over de Indonesische kwestie en over zijn eigen zaak, maar ook over bijvoorbeeld de problemen van economische groei en het milieu. Voor zijn boeken over de Club van Rome interviewde hij vooraanstaande politici en wetenschappers in tientallen landen. Verschillende publikaties zijn in het Engels verschenen.
Bronnen:

- Boeken van Willem Oltmans *Den vaderland getrouwe* (1973) *Vogelvrij* (1992) *Persona non grata* (1994). *Mijn vriend Sukarno* (1995)
- Processtukken

Bijlage 37

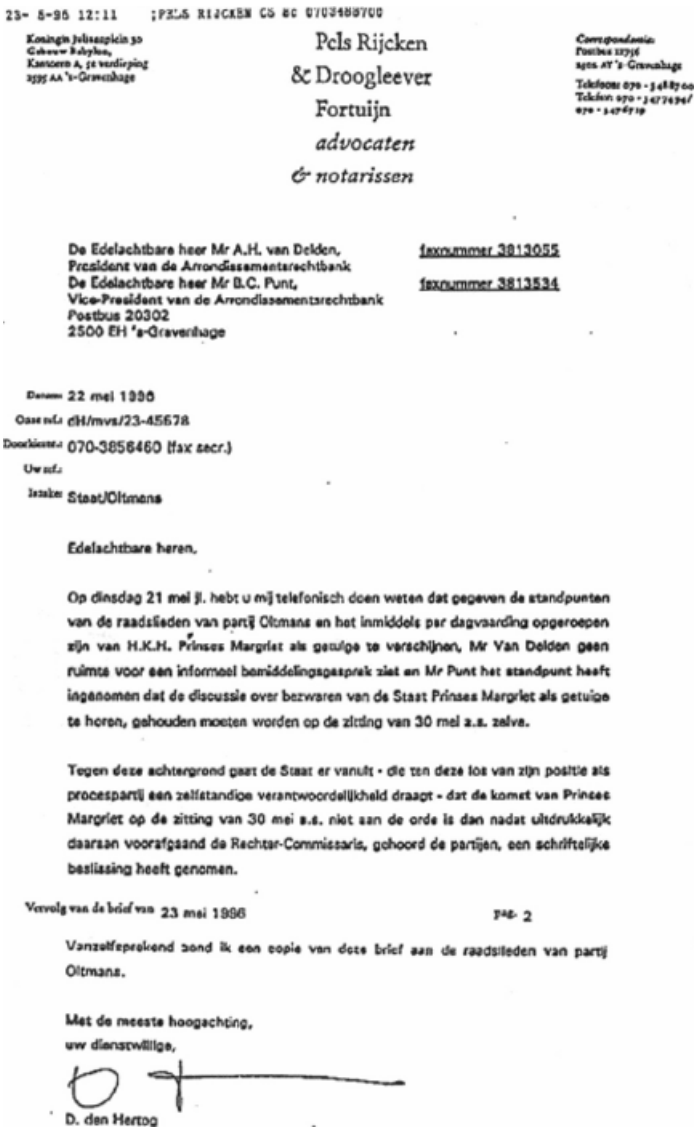

23- 5-96 12:11 ;PELS RIJCKEN CS &C 0703469700

Koningin Julianaplein 30
Gebouw Babylon,
Kantoren A, 5e verdieping
2595 AA 's-Gravenhage

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn
advocaten
& notarissen

Correspondentie:
Postbus 11755
2502 AT 's-Gravenhage
Telefoon: 070 - 3468700
Telefax: 070 - 3474740/
070 - 3474719

De Edelachtbare heer Mr A.H. van Delden, faxnummer 3813055
President van de Arrondissementsrechtbank
De Edelachtbare heer Mr B.C. Punt, faxnummer 3813534
Vice-President van de Arrondissementsrechtbank
Postbus 20302
2500 EH 's-Gravenhage

Datum: 22 mei 1996
Onze ref.: dH/mvs/23-45678
Doorkiesnr.: 070-3856460 (fax secr.)
Uw ref.:
Inzake: Staat/Oltmans

Edelachtbare heren,

Op dinsdag 21 mei jl. hebt u mij telefonisch doen weten dat gegeven de standpunten van de raadslieden van partij Oltmans en het inmiddels per dagvaarding opgeroepen zijn van H.K.H. Prinses Margriet als getuige te verschijnen, Mr Van Delden geen ruimte voor een informeel bemiddelingsgesprek ziet en Mr Punt het standpunt heeft ingenomen dat de discussie over bezwaren van de Staat Prinses Margriet als getuige te horen, gehouden moeten worden op de zitting van 30 mei a.s. zelve.

Tegen deze achtergrond gaat de Staat er vanuit - die ten deze los van zijn positie als procespartij een zelfstandige verantwoordelijkheid draagt - dat de komst van Prinses Margriet op de zitting van 30 mei a.s. niet aan de orde is dan nadat uitdrukkelijk daaraan voorafgaand de Rechter-Commissaris, gehoord de partijen, een schriftelijke beslissing heeft genomen.

Vervolg van de brief van 23 mei 1996 Pag. 2

Vanzelfsprekend zond ik een copie van deze brief aan de raadslieden van partij Oltmans.

Met de meeste hoogachting,
uw dienstwillige,

D. den Hertog

Edelachtbare heren.

Op dinsdag 21 mei jl. hebt u mij telefonisch doen weten dat gegeven de standpunten van de raadslieden van partij Oltmans en het inmiddels per dagvaarding opgeroepen zijn van H.K.H. Prinses Margriet als getuige te verschijnen, Mr Van Delden geen ruimte voor een informeel bemiddelingsgesprek ziet en Mr Punt het standpunt heeft ingenomen dat de discussie over bezwaren van de Staat Prinses Margriet als getuige te horen, gehouden moeten worden op de zitting van 30 mei a.s. zelve.

Tegen deze achtergrond gaat de Staat er vanuit - die ten deze los van zijn positie als procespartij een zelfstandige verantwoordelijkheld draagt - dat de komst van Prinses Margriet op de zitting van 30 mei a.s. niet aan de orde is dan nadat uitdrukkelijk daaraan voorafgaand de

Rechter-Commissaris, gehoord de partijen, een schriftelijke beslissing heeft genomen.

Vanzelfsprekend zond ik een copie van deze brief aan de raadslieden van partj Oltmans.

Met de meeste hoogachting, uw dienstwillige,
D. den Hertog

Bijlage 38

VERMEER & van der VLERK, *advocaten*

Mr. W.H. VERMEER
Mr. H.W.E. VERMEER
Mr. P.J. van der VLERK

"Klein Amstelhove"
WESTELIJK HALFROND 467
postbus 2253
1180 EG AMSTELVEEN

fax: (020) 6402929
telefoon: (020) 6400441

FAX: 070-3856460

de heer Mr. D. den Hertog
landsadvocaat
Koningin Julianaplein 30
FAX DEN HAAG

[Av]

CONCEPT

Amstelveen, 23 mei 1996
ons dossier: 7480.60
dir: 3150
rolno: 91.8124
inzake: OLTMANS / STAAT

Geachte confrère,

Misschien vindt de Staat, als procespartij, niet leuk dat wij een kroongetuige horen, maar daarin zal ze onze bevoegdheid moeten respecteren. Dat de Staat zich buiten haar kwaliteit als procespartij een bevoegdheid aanmeent zich "uit zelfstandige verantwoordelijkheid" in een burgerlijke procesvoering te mengen, is binnen ons rechtsbestel ondenkbaar. De Prinses is als getuige gedagvaard. De Staat heeft, wat zij van haar eigen verantwoordelijkheid, in ieder geval geen eigen bevoegdheid artikel 191 WbVBRv buiten werking te stellen.

Mede namens prof. Nicolai en clg. Pasman sommeer ik door deze, namens de heer Oltmans, die "staat met zelfstandige verantwoordelijkheid" waar U kennelijk ook voor spreekt, zich niet met de onafhankelijke rechtspleging binnen dit land te bemoeien.

Hoogachtend,
Uw dw. cfr.,

H.W.E. Vermeer

Geachte confrère,

Misschien vindt de Staat, als procespartij, niet leuk dat wij een kroongetuige horen, maar daarin zal ze onze bevoegdheid moeten respecteren. Dat de Staat zich buiten haar kwaliteit als procespartij een bevoegdheid aanmeent zich 'uit zelfstandige verantwoordelijkheid' in een burgerlijke procesvoering te mengen, is binnen ons rechtsbestel ondenkbaar. De Prinses is als getuige gedagvaard. De Staat heeft wat zij van haar eigen verantwoordelijkheid, in ieder geval geen eigen bevoegdheid artikel 191 WbVBRv buiten werking te stellen.

Mede namens prof. Nicolai en clg. Pasman sommeer ik door deze, namens de heer Oltmans, die 'staat met zelfstandige verantwoordelijkheid' waar U kennelijk ook voor spreekt, zich niet met de onafhankelijke rechtspleging binnen dit land te bemoeien.

Hoogachtend,

Uw dw. cfr.,
H.W.E. Vermeer

Bijlage 39

Oltmans brengt Van der Stoel in rechtszaal tot ontploffing

DEN HAAG • RONALD FRISART

Zijn hoofd wordt rood als een pioen. Max van der Stoel, oud-minister van buitenlandse zaken, ontploft van woede. De Amsterdamse journalist Willem Oltmans heeft hem zojuist beschuldigd van liegen onder ede. De 71-jarige politicus eist dat de 70-jarige journalist zijn woorden terugneemt. „Never", repliceert Oltmans.

Het zinderde gisteren in de rechtszaal van de Haagse rechter-commissaris B. Punt. Oltmans proces tegen de Staat beloofde er zijn zoveelste zittingsdag. De journalist eist rond drie miljoen gulden schadevergoeding omdat de Staat hem bijna veertig jaar in zijn werk zou hebben gedwarsboomd.

Van der Stoel werd ondervraagd over een reis die hij in 1974 maakte naar Moskou. Als lid van een NOS-televisieploeg was Oltmans daar ook en Van der Stoel had, zei hij, instructie gegeven de Amsterdammer normaal te behandelen. „Mijn lijn was: geen discriminatie van journalisten". Toch werd Oltmans in de Nederlandse ambassade tegengehouden toen hij op weg was naar een receptie, waar de NOS-ploeg onder andere Sovjetminister Gromyko (buitenlandse zaken) wilde interviewen. Van der Stoel zei gisteren van niets te weten.

Toen Oltmans de oud-minister voorhield dat een diplomaat hem in de ambassade tegenhield en verklaarde dat hij dat in opdracht van Van der Stoel deed, was voor de politicus de maat vol. „Dat betekent dat ik volgens u meineed heb gepleegd", beet hij Oltmans toe, vergeefs elsend dat deze zijn woorden zou intrekken. Een van Oltmans' advocaten, P. Nieuwl, opperde dat Van der Stoel misschien verkeerd is ingelicht, omdat hij een deel van zijn getuigenis baseerde op inlichtingen van zijn voormalige woordvoerder, Sternberg. Het vermocht Oltmans niet te vermurwen.

„Mijn eer en goede naam worden aangetast en ik verwacht dat dit wordt teruggenomen", zei Van der Stoel buiten de rechtszaal. „Daar kan hij naar fluiten. Ik heb te veel getuigen die kunnen verklaren dat ik niet met hem mee mocht in het vliegtuig naar Moskou en dat ik de ambassade niet in mocht. Misschien met de beste bedoelingen, maar Van der Stoel spreekt onwaarheid", persisteerde Oltmans.

Later op de dag zette landsadvocaat D. den Hertog uiteen dat prinses Margriet, gedagvaard om gisteren te getuigen, niet alleen gisteren niet kwam opdagen maar ook een volgende keer wegblijft. Ze zou moeten getuigen over een bezoek aan Canada, vorig jaar, waarbij Oltmans aanwezig was. Volgens Den Hertog was de prinses daar echter namens koningin Beatrix. Het staatshoofd is onschendbaar en hoeft niet te getuigen, en dus hoeft prinses Margriet dat in dit geval ook niet, aldus de landsadvocaat. Oltmans' raadslieden verklaarden daarop dat de prinses een tweede dagvaarding krijgt, tenzij de landsadvocaat hen uiterlijk 6 juni alsnog duidelijk kan maken waarom de prinses niet zou hoeven getuigen.

Tijdens het steekspel hierover verweet Den Hertog Oltmans' raadslieden opnieuw de media te misbruiken voor het ventileren van 'doorlopende schimpscheuten'. Hij citeerde uit een bericht dat deze krant afgelopen zaterdag publiceerde. Daarin stellen Oltmans' advocaten dat de Staat het verhoor van Margriet tracht te verhinderen.

Het voormalige hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD), de huidige Haagse procureur-generaal Arthur Docters van Leeuwen, die bij twee eerdere gelegenheden niet kwam opdagen, verklaarde gisteren dat de BVD in Oltmans op zichzelf helemaal niet is geïnteresseerd. Wel in zijn vroegere reizen naar Oost-Europa en in zijn contacten met communistische functionarissen. Op de vraag waarom in BVD-stukken dan zaken als Oltmans' seksuele geaardheid aan de orde komen, antwoordde Docters van Leeuwen „dat de BVD uiteraard iets moet weten over de personen die contact onderhouden" met mensen die als 'staatsgevaarlijk' worden beschouwd. Dit „om aard en strekking van die contacten te kunnen beoordelen".

Met kracht sprak Docters van Leeuwen tegen dat hij in 1982 tegenover toenmalig Tweede-Kamerlid Piet Stoffelen (PvdA) zou hebben ontkend dat de BVD een Oltmans-dossier had. „Natuurlijk hadden we dat. Dat was ook bekend." Het voormalige BVD-hoofd opperde dat er bij Stoffelen, die eerder al getuigde, misschien sprake is van een misverstand: „Kamerleden hebben het wel over het dossier-Schiphollijn of het dossier-Betuwelijn. Mogelijk ligt daar de oorzaak van het misverstand."

Desgevraagd liet Stoffelen deze kranl gisteravond weten: „Hij heeft me wel degelijk gezegd dat de BVD geen dossier-Oltmans had. En van een misverstand is geen sprake. Als Docters van Leeuwen ontkent dat hij dat tegen me heeft gezegd, dan is dat het ontwijken van de waarheid."

Oltmans brengt Van der Stoel in rechtszaal tot ontploffing

DEN HAAG. RONALD FRISART

Zijn hoofd wordt rood als een pioen. Max van der Stoel, oud-minister van buitenlandse zaken, ontploft van woede. De Amsterdamse journalist Willem Oltmans heeft hem zojuist beschuldigd van liegen onder ede. De 71-jarige politicus eist dat de 70-jarige journalist zijn woorden terugneemt. 'Never', repliceert Oltmans.
Het zinderde gisteren in de rechtszaal van de Haagse rechter-commissaris B. Punt. Oltmans proces tegen de Staat beleefde er zijn zoveelste zittingsdag. De journalist eist rond drie miljoen gulden schadevergoeding omdat de Staat hem bijna veertig jaar in zijn werk zou hebben gedwarsboomd.

Van der Stoel werd ondervraagd over een reis die hij in 1974 maakte naar Moskou. Als lid van een NOS-televisieploeg was Oltmans daar ook en Van der Stoel had, zei hij, instructie gegeven de Amsterdammer normaal te behandelen. ‘Mijn lijn was: geen discriminatie van journalisten’. Toch werd Oltmans in de Nederlandse ambassade tegengehouden toen hij op weg was naar een receptie, waar de NOS-ploeg onder andere Sovjetminister Gromyko (buitenlandse zaken) wilde interviewen. Van der Stoel zei gisteren van niets te weten.
Toen Oltmans de oud-minister voorhield dat een diplomaat hem in de ambassade tegenhield en verklaarde dat hij dat in opdracht van Van der Stoel deed, was voor de politicus de maat vol. ‘Dat betekent dat ik volgens u meineed heb gepleegd’, beet hij Oltmans toe, vergeefs eisend dat deze zijn woorden zou inslikken. Een van Oltmans' advocaten, P. Nicolaï. opperde dat Van der Stoel misschien verkeerd is ingelicht, omdat hij een deel van zijn getuigenis baseerde op inlichtingen van zijn voormalige woordvoerder, Sterneberg. Het vermocht Oltmans niet te vermurwen. ‘Mijn eer en goede naam worden aangetast en ik verwacht dat dit wordt teruggenomen’, zei Van der Stoel buiten de rechtszaal. ‘Daar kan hij naar fluiten. Ik heb tè veel getuigen die kunnen verklaren dat ik niet met hem mee mocht in het vliegtuig naar Moskou en dat ik de ambassade niet in mocht. Misschien met de beste bedoelingen, maar Van der Stoel spreekt onwaarheid’, persisteerde Oltmans.
Later op de dag zette landsadvocaat D. den Hertog uiteen dat prinses Margriet, gedagvaard om gisteren te getuigen, niet alleen gisteren niet kwam opdagen maar ook een volgende keer wegblijft. Ze zou moeten getuigen over een bezoek aan Canada, vorig jaar, waarbij Oltmans aanwezig was. Volgens Den Hertog was de prinses daar echter namens koningin Beatrix. Het staatshoofd is onschendbaar en hoeft niet te getuigen, en dus hoeft prinses Margriet dat in dit geval ook niet, aldus de landsadvocaat. Oltmans' raadslieden verklaarden daarop dat de prinses een tweede dagvaarding krijgt, tenzij de landsadvocaat hen uiterlijk 6 juni alsnog duidelijk kan maken waarom de prinses, niet zou hoeven getuigen.

Tijdens het steekspel hierover verweet Den Hertog Oltmans' raadslieden opnieuw de media te misbruiken voor het ventileren van ‘doorlopende schimpscheuten’. Hij citeerde uit een bericht dat deze krant afgelopen zaterdag publiceerde. Daarin stellen Oltmans' advocaten dat de Staat het verhoor van Margriet tracht te verhinderen.
Het voormalige hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD), de huidige Haagse procureur-generaal Arthur Docters van Leeuwen, die bij twee eerdere gelegenheden niet kwam opdagen verklaarde gisteren dat de BVD in Oltmans op zichzelf helemaal niet is geïnteresseerd. Wel in zijn vroegere reizen naar Oost-Europa en in zijn contacten met communistische functionarissen. Op de vraag waarom in BVD-stukken dan zaken als Oltmans' seksuele geaardheid aan de orde komen, antwoordde Docters van Leenwen ‘dat de BVD uiteraard iets moet weten over de personen die contact onderhouden’ met mensen die als ‘staatsgevaarlijk’ worden beschouwd, Dit ‘om aard en strekking van die contacten te kunnen beoordelen’.

Met kracht sprak Docters van Leeuwen tegen dat hij in 1992 tegenover toenmalig Tweede-Kamerlid Piet Stoffelen (PvdA) zou hebben ontkend dat de BVD een Oltmans-dossier had. ‘Natuurlijk hadden we dat. Dat was ook bekend.’ Het voormalige BVD-hoofd opperde dat er bij Stoffelen, die eerder al getuigde, misschien sprake is van een misverstand: ‘Kamerleden hebben het wel over het dossier-Schiphollijn of het dossier-Betuwelijn. Mogelijk ligt daar de oorzaak van het misverstand.’
Desgevraagd liet Stoffelen deze krant gisteravond weten: ‘Hij heeft me wel degelijk gezegd dat de BVD geen dossier-Oltmans had. En van een misverstand is geen sprake. Als Docters van Leeuwen ontkent dat hij dat tegen me heeft gezegd, dan is dat het ontwijken van de waarheid.’

Bijlage 40

rolnummer 91.8214

Naam : Arthur Winfried Hein Docters van Leeuwen
wonende te: 's-Gravenhage
leeftijd : 51 jaar
beroep : procureur-generaal bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage

BELOFTE

Ik ben in 1989 aangetreden als hoofd van de BVD. Voordien was ik plaatsvervangend directeur Orde en Veiligheid op Binnenlandse Zaken. In die laatste functie had ik niet zoveel met de BVD te maken, alleen bij ernstige ordeverstoringen met veiligheid van personen. Dat overleg vond dan mede plaats met de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie. Mr Nicolai vraagt naar de lijnen tussen de BVD en andere departementen. Die waren er in mijn tijd niet zoveel. De BVD rapporteert aan de minister van Binnenlandse Zaken. Wel was er een handaatsverhouding op grond waarvan ikzelf of het waarnemend hoofd van de BVD of nog een andere medewerker rechtstreeks contact kon hebben met enig ministerie. Het betrof incidentele, onderwerpsgerichte contacten met een zekere frequentie. Wel was er een lijn van regelmatig overleg over terroristische aangelegenheden met Buitenlandse Zaken en verder ook structureel contact met Justitie en het OM. Er wordt mij ook gevraagd of medewerkers van de BVD in telefonische contacten met departementsambtenaren informatie konden verstrekken of vragen. Ik antwoord hierop dat dit in de regel niet gebeurde. Verzoeken van Buitenlandse Zaken omtrent een bepaalde persoon kwamen bij mij persoonlijk binnen. Vervolgens werd de zaak wel op lager niveau behandeld maar er werd aan mij gerapporteerd.

Vervolgens wordt mij gevraagd of door de BVD informatie werd nagetrokken omtrent personen die meereisden met Nederlandse staatsbezoeken. Dit gebeurde niet structureel. In ieder geval gebeurde dat niet in mijn periode. Er wordt mij vervolgens gevraagd of contacten met zusterdiensten uit andere landen gegevens voor de BVD opleverden ten aanzien van personen die onder art. 8 van de Wet vallen. Natuurlijk hebben wij dergelijke gegevens ontvangen. Op de volgende vraag of dit ook ten aanzien van de heer Oltmans het geval is geweest, weiger ik te antwoorden. Daaromtrent heb ik een geheimhoudingsplicht. Ik heb op dit punt geen ontheffing gekregen van de betrokken ministers. Ik begrijp dat wordt afgesproken dat u als rechter-commissaris op dit punt nog een beslissing zult geven. Ik geef ook geen antwoord op de vraag of door de veiligheidsdiensten gebruik wordt gemaakt van een gemeenschappelijke lijst van personen waarvoor bij een van die diensten een dossier is aangelegd. De heer Oltmans valt niet onder art. 8 van de wet. Dat wij bij de BVD toch diverse gegevens over hem hebben hangt hiermee samen dat hij contacten heeft onderhouden met personen die wel onder art. 8 vielen.Uiteraard gaat het er daarbij dan om dat je als BVD ook iets weet over de personen met wie die

Naam:	Arthur Winfried Hein Docters van Leeuwen
wonende te:	's-Gravenhage
leeftijd:	51 jaar
beroep:	procureur-generaal bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage

BELOFTE

Ik ben in 1989 aangetreden als hoofd van de BVD. Voordien was ik plaatsvervangend directeur Orde en Veiligheid op Binnenlandse zaken. In die laatste functie had ik niet zoveel met de BVD te maken, alleen bij ernstige ordeverstoringen met veiligheid van personen. Dat overleg vond

dan mede plaats met de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie. Mr Nicolaï vraagt naar de lijnen tussen de BVD en andere departementen. Die waren er in mijn tijd niet zoveel. De BVD rapporteert aan de minister van Binnenlandse Zaken. Wel was er een mandaatsverhouding op grond waarvan ikzelf of het waarnemend hoofd van de BVD of nog een andere medewerker rechtstreeks contact kon hebben met enig ministerie. Het betrof incidentele, onderwerpsgerichte contacten met een zekere frequentie. Wel was er een lijn van regelmatig overleg over terroristische aangelegenheden met Buitenlandse Zaken en verder ook structureel contact met Justitie en het OM. Er wordt mij ook gevraagd of medewerkers van de BVD in telefonische contacten met departementsambtenaren informatie konden verstrekken of vragen. Ik antwoord hierop dat dit in de regel niet gebeurde. Verzoeken van Buitenlandse Zaken omtrent een bepaalde persoon kwamen bij mij persoonlijk binnen. Vervolgens werd de zaak wel op lager niveau behandeld maar er werd aan mij gerapporteerd.

Vervolgens wordt mij gevraagd of door de BVD informatie werd nagetrokken omtrent personen die meereisden met Nederlandse staatsbezoeken. Dit gebeurde niet structureel. In ieder geval gebeurde dat niet in mijn periode. Er wordt mij vervolgens gevraagd of contacten met zusterdiensten uit andere landen gegevens voor de BVD opleverden ten aanzien van personen die onder art. 8 van de Wet vallen. Natuurlijk hebben wij dergelijke gegevens ontvangen. Op de volgende vraag of dit ook ten aanzien van de heer Oltmans het geval is geweest, weiger ik te antwoorden. Daaromtrent heb ik een geheimhoudingsplicht. Ik heb op dit punt geen ontheffing gekregen van de betrokken ministers. Ik begrijp dat wordt afgesproken dat u als rechtercommissaris op dit punt nog een beslissing zult geven. Ik geef ook geen antwoord op de vraag of door de veiligheidsdiensten gebruik wordt gemaakt van een gemeenschappelijke lijst van personen waarvoor bij een van die diensten een dossier is aangelegd. De heer Oltmans valt niet onder art. 8 van de Wet. Dat wij bij de BVD toch diverse gegevens over hem hebben hangt hiermee samen dat hij contacten heeft onderhouden net personen die wel onder art. 8 vielen. Uiteraard gaat het er daarbij dan om dat je als BVD ook iets weet over de personen met wie die

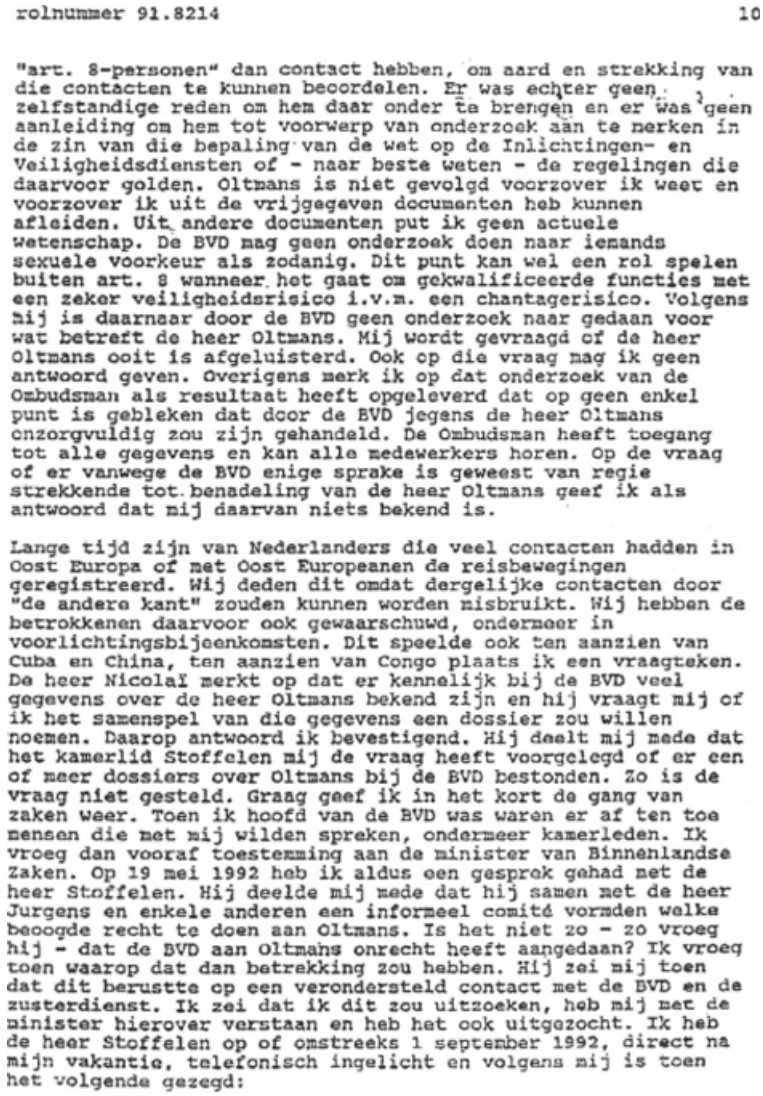

rolnummer 91.8214 10

"art. 8-personen" dan contact hebben, om aard en strekking van die contacten te kunnen beoordelen. Er was echter geen zelfstandige reden om hem daar onder te brengen en er was geen aanleiding om hem tot voorwerp van onderzoek aan te merken in de zin van die bepaling van de wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten of - naar beste weten - de regelingen die daarvoor golden. Oltmans is niet gevolgd voorzover ik weet en voorzover ik uit de vrijgegeven documenten heb kunnen afleiden. Uit andere documenten put ik geen actuele wetenschap. De BVD mag geen onderzoek doen naar iemands sexuele voorkeur als zodanig. Dit punt kan wel een rol spelen buiten art. 8 wanneer het gaat om gekwalificeerde functies met een zeker veiligheidsrisico i.v.m. een chantagerisico. Volgens mij is daarnaar door de BVD geen onderzoek naar gedaan voor wat betreft de heer Oltmans. Mij wordt gevraagd of de heer Oltmans ooit is afgeluisterd. Ook op die vraag mag ik geen antwoord geven. Overigens merk ik op dat onderzoek van de Ombudsman als resultaat heeft opgeleverd dat op geen enkel punt is gebleken dat door de BVD jegens de heer Oltmans onzorgvuldig zou zijn gehandeld. De Ombudsman heeft toegang tot alle gegevens en kan alle medewerkers horen. Op de vraag of er vanwege de BVD enige sprake is geweest van regie strekkende tot benadeling van de heer Oltmans geef ik als antwoord dat mij daarvan niets bekend is.

Lange tijd zijn van Nederlanders die veel contacten hadden in Oost Europa of met Oost Europeanen de reisbewegingen geregistreerd. Wij deden dit omdat dergelijke contacten door "de andere kant" zouden kunnen worden misbruikt. Wij hebben de betrokkenen daarvoor ook gewaarschuwd, ondermeer in voorlichtingsbijeenkomsten. Dit speelde ook ten aanzien van Cuba en China, ten aanzien van Congo plaats ik een vraagteken. De heer Nicolaï merkt op dat er kennelijk bij de BVD veel gegevens over de heer Oltmans bekend zijn en hij vraagt mij of ik het samenspel van die gegevens een dossier zou willen noemen. Daarop antwoord ik bevestigend. Hij deelt mij mede dat het kamerlid Stoffelen mij de vraag heeft voorgelegd of er een of meer dossiers over Oltmans bij de BVD bestonden. Zo is de vraag niet gesteld. Graag geef ik in het kort de gang van zaken weer. Toen ik hoofd van de BVD was waren er af ten toe mensen die met mij wilden spreken, ondermeer kamerleden. Ik vroeg dan vooraf toestemming aan de minister van Binnenlandse Zaken. Op 19 mei 1992 heb ik aldus een gesprek gehad met de heer Stoffelen. Hij deelde mij mede dat hij samen met de heer Jurgens en enkele anderen een informeel comité vormden welke beoogde recht te doen aan Oltmans. Is het niet zo - zo vroeg hij - dat de BVD aan Oltmans onrecht heeft aangedaan? Ik vroeg toen waarop dat dan betrekking zou hebben. Hij zei mij toen dat dit berustte op een verondersteld contact met de BVD en de zusterdienst. Ik zei dat ik dit zou uitzoeken, heb mij met de minister hierover verstaan en heb het ook uitgezocht. Ik heb de heer Stoffelen op of omstreeks 1 september 1992, direct na mijn vakantie, telefonisch ingelicht en volgens mij is toen het volgende gezegd:

‘art. 8-personen’ dan contact hebben, om aard en strekking van die contacten te kunnen beoordelen. Er was echter geen zelfstandige reden om hem daar onder te brengen en er was geen aanleiding om hem tot voorwerp van onderzoek aan te merken in de zin van die bepaling van de wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten of - naar beste weten - de regelingen die daarvoor golden. Oltmans is niet gevolgd voorzover ik weet en voorzover ik uit de vrijgegeven documenten heb kunnen afleiden. Uit andere documenten put ik geen actuele wetenschap. De BVD mag geen onderzoek doen naar iemands sexuele voorkeur als zodanig. Dit punt kan wel een rol spelen buiten art. 8 wanneer het gaat om gekwalificeerde functies met een zeker veiligheidsrisico i.v.m. een chantagerisico. Volgens mij is daarnaar door de BVD geen onderzoek naar gedaan voor wat betreft de heer Oltmans. Mij wordt gevraagd of de heer Oltmans ooit is afgeluisterd. Ook op die vraag mag ik geen antwoord geven. Overigens merk ik op dat onderzoek van de ombudsman als resultaat heeft opgeleverd dat op geen enkel punt is gebleken dat door de BVD jegens de heer Oltmans onzorgvuldig zou zijn gehandeld. De Ombudsman heeft toegang tot alle

gegevens en kan alle medewerkers horen. Op de vraag of er vanwege de BVD enige sprake is geweest van regie strekkende tot benadeling van de heer Oltmans geef ik als antwoord dat mij daarvan niets bekend is.

Lange tijd zijn van Nederlanders die veel contacten hadden in Oost Europa of met Oost Europeanen de reisbewegingen geregistreerd. Wij deden dit omdat dergelijke contacten door 'de andere kant' zouden kunnen worden misbruikt. Wij hebben de betrokkenen daarvoor ook gewaarschuwd, ondermeer in voorlichtingsbijeenkomsten. Dit speelde ook ten aanzien van Cuba en China, ten aanzien van Congo plaats ik een vraagteken. De heer Nicolaï merkt op dat er kennelijk bij de BVD veel gegevens over de heer Oltmans bekend zijn en hij vraagt mij of ik het samenspel van die gegevens een dossier zou willen noemen. Daarop antwoord ik bevestigend. Hij deelt mij mede dat het kamerlid Stoffelen mij de vraag heeft voorgelegd of er een of meer dossiers over Oltmans bij de BVD bestonden. Zo is de vraag niet gesteld. Graag geef ik in het kort de gang van zaken weer. Toen ik hoofd van de BVD was waren er af en toe mensen die met mij wilden spreken, ondermeer kamerleden. Ik vroeg dan vooraf toestemming aan de minister van Binnenlandse Zaken. Op 19 mei 1992 heb ik aldus een gesprek gehad met de heer Stoffelen. Hij deelde mij mede dat hij samen met de heer Jurgens en enkele anderen een informeel comité vormden welke beoogde recht te doen aan Oltmans. Is het niet zo - zo vroeg hij - dat de BVD aan Oltmans onrecht heeft aangedaan? Ik vroeg toen waarop dat dan betrekking zou hebben. Hij zei mij toen dat dit berustte op een verondersteld contact met de BVD en de zusterdienst. Ik zei dat ik dit zou uitzoeken, heb mij met de minister hierover verstaan en heb het ook uitgezocht. Ik heb de heer Stoffelen op of omstreeks 1 september 1992, direct na mijn vakantie, telefonisch ingelicht en volgens mij is toen het volgende gezegd:

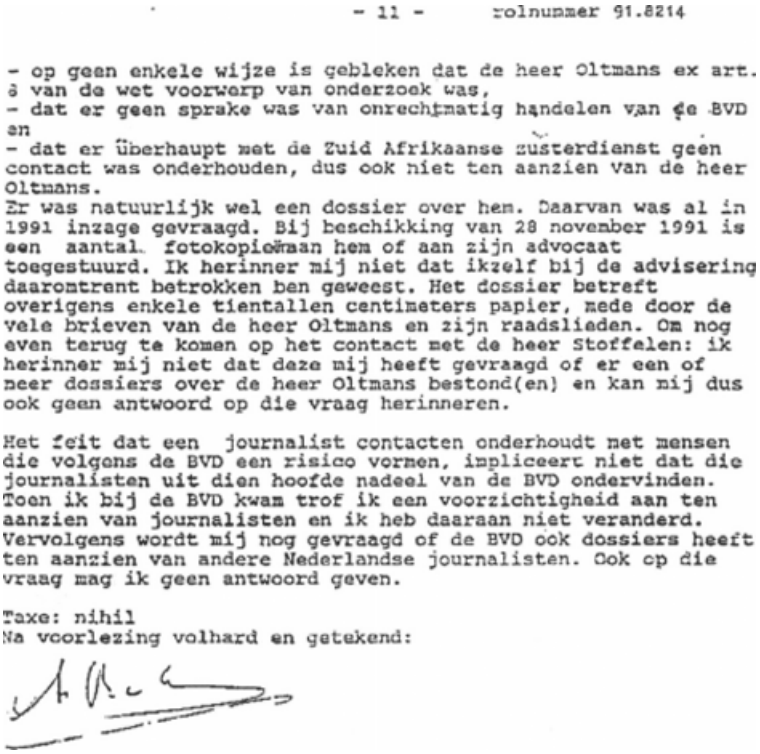

- 11 - rolnummer 91.8214

- op geen enkele wijze is gebleken dat de heer Oltmans ex art. 8 van de wet voorwerp van onderzoek was,
- dat er geen sprake was van onrechtmatig handelen van de BVD en
- dat er überhaupt met de Zuid Afrikaanse zusterdienst geen contact was onderhouden, dus ook niet ten aanzien van de heer Oltmans.

Er was natuurlijk wel een dossier over hem. Daarvan was al in 1991 inzage gevraagd. Bij beschikking van 28 november 1991 is een aantal fotokopieën aan hem of aan zijn advocaat toegestuurd. Ik herinner mij niet dat ikzelf bij de advisering daaromtrent betrokken ben geweest. Het dossier betreft overigens enkele tientallen centimeters papier, mede door de vele brieven van de heer Oltmans en zijn raadslieden. Om nog even terug te komen op het contact met de heer Stoffelen: ik herinner mij niet dat deze mij heeft gevraagd of er een of meer dossiers over de heer Oltmans bestond(en) en kan mij dus ook geen antwoord op die vraag herinneren.

Het feit dat een journalist contacten onderhoudt met mensen die volgens de BVD een risico vormen, impliceert niet dat die journalisten uit dien hoofde nadeel van de BVD ondervinden. Toen ik bij de BVD kwam trof ik een voorzichtigheid aan ten aanzien van journalisten en ik heb daaraan niet veranderd. Vervolgens wordt mij nog gevraagd of de BVD ook dossiers heeft ten aanzien van andere Nederlandse journalisten. Ook op die vraag mag ik geen antwoord geven.

Taxe: nihil
Na voorlezing volhard en getekend:

- op geen enkele wijze is gebleken dat de heer Oltmans ex art. 8 van de wet voorwerp van onderzoek was,
- dat er geen sprake was van onrechtmatig handelen van de BVD en
- dat er überhaupt met de Zuid Afrikaanse zusterdienst geen contact was onderhouden, dus ook niet ten aanzien van de heer Oltmans.

Er was natuurlijk wel een dossier over hem. Daarvan was al in 1991 inzage gevraagd. Bij beschikking van 28 november 1991 is een aantal fotokopieën aan hem of aan zijn advocaat toegestuurd. Ik herinner mij niet dat ikzelf bij de advisering daaromtrent betrokken ben geweest. Het dossier betreft overigens enkele tientallen centimeters papier, mede door de vele brieven van de heer Oltmans en zijn raadslieden. Om nog even terug te komen op het contact met de heer Stoffelen: ik herinner mij niet dat deze mij heeft gevraagd of er een of meer dossiers over de heer Oltmans bestond(en) en kan mij dus ook geen antwoord op die vraag herinneren.

Het feit dat een journalist contacten onderhoudt met mensen die volgens de BVD een risico vormen, impliceert niet dat die journalisten uit dien hoofde nadeel van de BVD ondervinden. Toen ik bij de BVD kwam trof ik een voorzichtigheid aan ten aanzien van journalisten en ik heb daaraan niet veranderd. Vervolgens wordt mij nog gevraagd of de BVD ook dossiers heeft ten aanzien van andere Nederlandse journalisten. Ook op die vraag mag ik geen antwoord geven.

Taxe: nihil
Na voorlezing volhard en getekend:

Bijlage 41

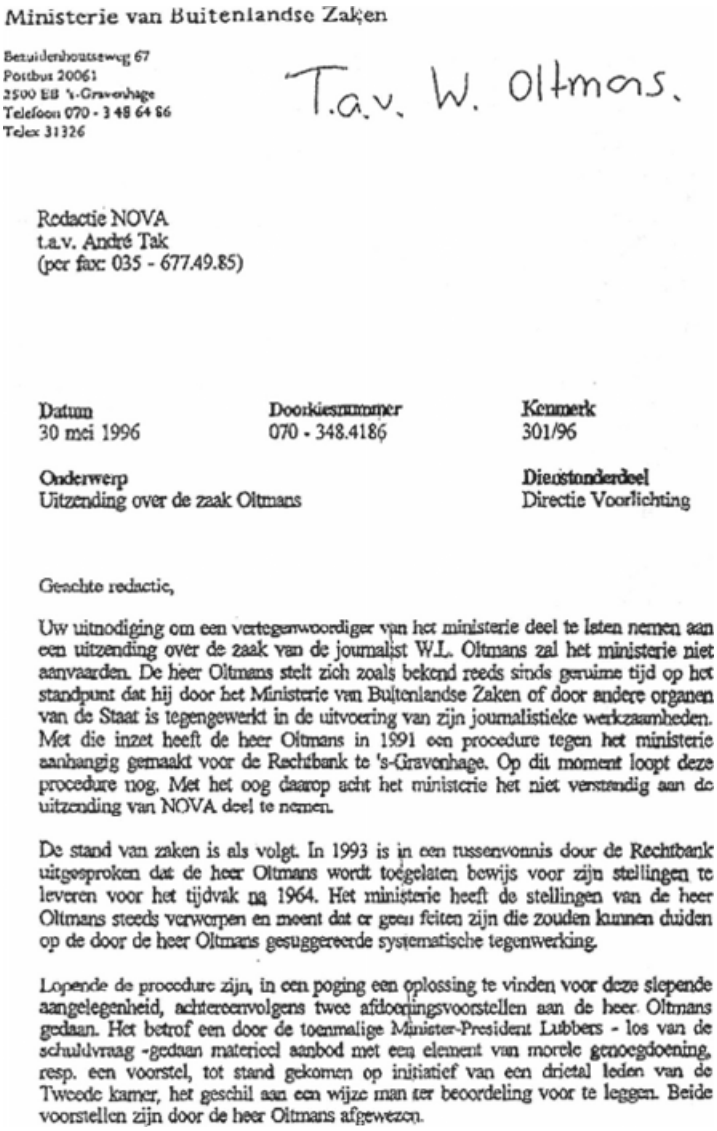

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Bezuidenhoutseweg 67
Postbus 20061
2500 EB 's-Gravenhage
Telefoon 070 - 3 48 64 86
Telex 31326

T.a.v. W. Oltmans.

Redactie NOVA
t.a.v. André Tak
(per fax: 035 - 677.49.85)

Datum	Doorkiesnummer	Kenmerk
30 mei 1996	070 - 348.4186	301/96

Onderwerp
Uitzending over de zaak Oltmans

Dienstonderdeel
Directie Voorlichting

Geachte redactie,

Uw uitnodiging om een vertegenwoordiger van het ministerie deel te laten nemen aan een uitzending over de zaak van de journalist W.L. Oltmans zal het ministerie niet aanvaarden. De heer Oltmans stelt zich zoals bekend reeds sinds geruime tijd op het standpunt dat hij door het Ministerie van Buitenlandse Zaken of door andere organen van de Staat is tegengewerkt in de uitvoering van zijn journalistieke werkzaamheden. Met die inzet heeft de heer Oltmans in 1991 een procedure tegen het ministerie aanhangig gemaakt voor de Rechtbank te 's-Gravenhage. Op dit moment loopt deze procedure nog. Met het oog daarop acht het ministerie het niet verstandig aan de uitzending van NOVA deel te nemen.

De stand van zaken is als volgt. In 1993 is in een tussenvonnis door de Rechtbank uitgesproken dat de heer Oltmans wordt toegelaten bewijs voor zijn stellingen te leveren voor het tijdvak na 1964. Het ministerie heeft de stellingen van de heer Oltmans steeds verworpen en meent dat er geen feiten zijn die zouden kunnen duiden op de door de heer Oltmans gesuggereerde systematische tegenwerking.

Lopende de procedure zijn, in een poging een oplossing te vinden voor deze slepende aangelegenheid, achtereenvolgens twee afdoeningsvoorstellen aan de heer Oltmans gedaan. Het betrof een door de toenmalige Minister-President Lubbers - los van de schuldvraag -gedaan materieel aanbod met een element van morele genoegdoening, resp. een voorstel, tot stand gekomen op initiatief van een drietal leden van de Tweede kamer, het geschil aan een wijze man ter beoordeling voor te leggen. Beide voorstellen zijn door de heer Oltmans afgewezen.

Geachte redactie,

Uw uitnodiging om een vertegenwoordiger van het ministerie deel te laten nemen aan een uitzending over de zaak van de journalist W.L. Oltmans zal het ministerie niet aanvaarden. De heer Oltmans stelt zich zoals bekend reeds sinds geruime tijd op het standpunt dat hij door het Ministerie van Buitenlandse Zaken of door andere organen van de Staat is tegengewerkt in de uitvoering van zijn journalistieke werkzaamheden. Met die inzet heeft de heer Oltmans in 1991 een procedure tegen het ministerie aanhangig gemaakt voor de Rechtbank te 's-Gravenhage. Op dit moment loopt deze procedure nog. Met het oog daarop acht het ministerie het niet verstandig aan de uitzending van NOVA deel te nemen.

De stand van zaken is als volgt. In 1993 is in een tussenvonnis door de Rechtbank uitgesproken dat de heer Oltmans wordt toegelaten bewijs voor zijn stellingen te leveren voor het tijdvak na 1964. Het ministerie heeft de stellingen van de heer Oltmans steeds verworpen en meent dat er geen feiten zijn die zouden kunnen duiden op de door de heer Oltmans gesuggereerde systematische tegenwerking.

Lopende de procedure zijn, in een poging een oplossing te vinden voor deze slepende aangelegenheid, achtereenvolgens twee afdoeningsvoorstellen aan de heer Oltmans gedaan. Het betrof een door de toenmalige Minister-President Lubbers - los van de schuldvraag -gedaan materieel aanbod met een element van morele genoegdoening, resp. een voorstel, tot stand gekomen op initiatief van een drietal leden van de Tweede kamer, het geschil aan een wijze man ter beoordeling voor te leggen. Beide voorstellen zijn door de heer Oltmans afgewezen.

In de door de heer Oltmans aldus geprefereerde voortzetting van de gerechtelijke procedure zijn op zijn initiatief de afgelopen maanden tal van (ex)vertegenwoordigers van de staatsorganen gehoord. Onder hen: oud Minister-President Lubbers, diens echtgenote, de oud Ministers van Buitenlandse Zaken Van der Stoel en Kooijmans, oud Hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst Docters van Leeuwen, oud-Hoofddirecteur van de Rijksvoorlichtingsdienst Van der Voet, mevrouw Van Vonderen (eveneens verbonden aan de RVD), Ambassadeur van Roijen en diverse functionarissen van het ministerie en van het Koninklijk Huis, alsmede een aantal journalisten, t.w. de heren Broertjes (De Volkskrant), Tjepkema (NOS), Bode (De Telegraaf) en Hofland (NRC-Handelsblad). De ter zitting door betrokkenen gedane uitspraken hebben het ministerie overigens niet tot andere inzichten gebracht.

Wat betreft het verdere verloop blijft het ministerie bereid om, ook gezien de leeftijd van de heer Oltmans, in overleg te treden over een afdoeningsvoorstel, zo hij dat wenst. Gezien de ernst van de beschuldigingen van de zijde van de heer Oltmans, is het ministerie overigens juist gebaat bij een uitspraak van de rechter. Immers in dat geval wordt in alle openbaarheid vastgesteld of het ministerie zich wel of niet schuldig heeft gemaakt aan beschadiging van de journalistieke loopbaan van de heer Oltmans.

Met vriendelijke groet,

Bob Hiensch
Directie Voorlichting
voor deze

In de door de heer Oltmans aldus geprefereerde voortzetting van de gerechtelijke procedure zijn op zijn initiatief de afgelopen maanden tal van (ex)vertegenwoordigers van de staatsorganen gehoord. Onder hen: oud Minister-President Lubbers, diens echtgenote, de oud Ministers van Buitenlandse Zaken Van der Stoel en Kooijmans, oud Hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst Docters van Leeuwen, oud-Hoofddirecteur van de Rijksvoorlichtingsdienst Van der Voet, mevrouw Van Vonderen (eveneens verbonden aan de RVD), Ambassadeur van Roijen en diverse functionarissen van het ministerie en van het Koninklijk Huis, alsmede een aantal journalisten, t.w. de heren Broertjes (De Volkskrant), Tjepkema (NOS), Bode (De Telegraaf) en Hofland (NRC-Handelsblad). De ter zitting door betrokkenen gedane uitspraken hebben het ministerie overigens niet tot andere inzichten gebracht.

Wat betreft het verdere verloop blijft het ministerie bereid om, ook gezien de leeftijd van de heer Oltmans, in overleg te treden over een afdoeningsvoorstel, zo hij dat wenst. Gezien de ernst van de beschuldigingen van de zijde van de heer Oltmans, is het ministerie overigens juist gebaat bij een uitspraak van de rechter. Immers in dat geval wordt in alle openbaarheid vastgesteld of het ministerie zich wel of niet schuldig heeft gemaakt aan beschadiging van de journalistieke loopbaan van de heer Oltmans.

Met vriendelijke groet,
Bob Hiensch
Directie Voorlichting

Bijlage 42

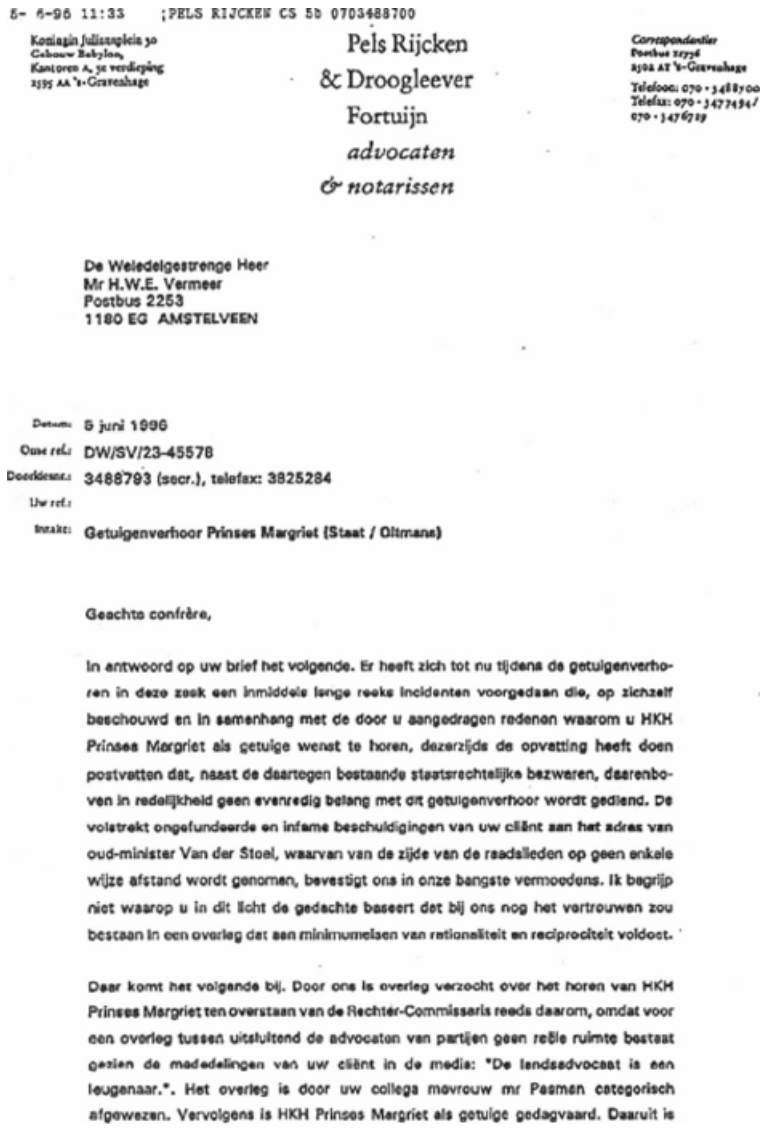

6- 6-96 11:33 ;PELS RIJCKEN CS 5b 0703488700

Koningin Julianaplein 30
Gebouw Babylon,
Kantoren A, 3e verdieping
2595 AA 's-Gravenhage

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn
advocaten
& notarissen

Correspondentie
Postbus 20736
2502 AS 's-Gravenhage
Telefoon: 070 - 3488700
Telefax: 070 - 3477474 /
070 - 3476719

De Weledelgestrenge Heer
Mr H.W.E. Vermeer
Postbus 2253
1180 EG AMSTELVEEN

Datum: 5 juni 1996
Onze ref.: DW/SV/23-45578
Doorkiesnr.: 3488793 (secr.), telefax: 3825284
Uw ref.:
Inzake: Getuigenverhoor Prinses Margriet (Staat / Oltmans)

Geachte confrère,

In antwoord op uw brief het volgende. Er heeft zich tot nu tijdens de getuigenverhoren in deze zaak een inmiddels lange reeks incidenten voorgedaan die, op zichzelf beschouwd en in samenhang met de door u aangedragen redenen waarom u HKH Prinses Margriet als getuige wenst te horen, dezerzijds de opvatting heeft doen postvatten dat, naast de daartegen bestaande staatsrechtelijke bezwaren, daarenboven in redelijkheid geen evenredig belang met dit getuigenverhoor wordt gediend. De volstrekt ongefundeerde en infame beschuldigingen van uw cliënt aan het adres van oud-minister Van der Stoel, waarvan van de zijde van de raadslieden op geen enkele wijze afstand wordt genomen, bevestigt ons in onze bangste vermoedens. Ik begrijp niet waarop u in dit licht de gedachte baseert dat bij ons nog het vertrouwen zou bestaan in een overleg dat aan minimumeisen van rationaliteit en reciprociteit voldoet.

Daar komt het volgende bij. Door ons is overleg verzocht over het horen van HKH Prinses Margriet ten overstaan van de Rechter-Commissaris reeds daarom, omdat voor een overleg tussen uitsluitend de advocaten van partijen geen reële ruimte bestaat gezien de mededelingen van uw cliënt in de media: "De landsadvocaat is een leugenaar.". Het overleg is door uw collega mevrouw mr Pasman categorisch afgewezen. Vervolgens is HKH Prinses Margriet als getuige gedagvaard. Daaruit is

Geachte confrère,

In antwoord op uw brief het volgende. Er heeft zich tot nu tijdens de getuigenverhoren in deze zaak een inmiddels lange reeks incidenten voorgedaan die, op zichzelf beschouwd en in samenhang met de door u aangedragen redenen waarom u HKH Prinses Margriet als getuige wenst te horen, dezerzijds de opvatting heeft doen postvatten dat, naast de daartegen bestaande staatsrechtelijke bezwaren, daarenboven in redelijkheid geen evenredig belang met dit getuigenverhoor wordt gediend. De volstrekt ongefundeerde en infame beschuldigingen van uw cliënt aan het adres van oud-minister Van der Stoel, waarvan van de zijde van de raadslieden op geen enkele wijze afstand wordt genomen, bevestigt ons in onze bangste vermoedens. Ik begrijp niet waarop u in dit licht de gedachte baseert dat

bij ons nog het vertrouwen zou bestaan in een overleg dat aan minimumeisen van rationaliteit en reciprociteit voldoet.

Daar komt het volgende bij. Door ons is overleg verzocht over het horen ven HKH Prinses Margriet ten overstaan van de Rechter-Commissaris reeds daarom, omdat voor een overleg tussen uitsluitend de advocaten van partijen geen reële ruimte bestaat gezien de mededelingen van uw cliënt in de media: ‘De landsadvocaat is een leugenaar’. Het overleg is door uw collega mevrouw mr Pasman categorisch afgewezen. Vervolgens is HKH Prinses Margriet als getuige gedagvaard. Daaruit is

Vervolg van de brief van 5 juni 1996 pag. 2

door ons de conclusie getrokken dat bij uw cliënt en u geen behoefte bestond na te gaan of en zo ja welke mogelijkheden voor een dergelijk getuigenverhoor zouden voorliggen uit oogpunt van coulance maar dat u de vermeende rechten van uw cliënt in deze wenste te vervolgen. Het zij zo, maar wanneer u ons daarna zonder verdere motivering die de wijziging in dit standpunt zou kunnen verklaren, gepaard aan een enkel dreigement en een termijnstelling van enkele uren, een uiterst onbestemde mogelijkheid van overleg meent te kunnen voorhouden, dan getuigt dat opnieuw van een te eenzijdig perspectief op normale verhoudingen.

Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bepaalt de procedurele inrichting van het voortbrengen van getuigen en geeft daarbij aan de Rechter-Commissaris de taak geschillen te beslechten. Zo ook voor wat betreft geschillen over het wel of niet verschijnen van een getuige en wel omdat alsdan de vraag van medebrenging aan de orde komt.

Bij de verhoren van 30 mei jl. hebt u te kennen gegeven de wettelijk voorgeschreven procedure niet - ten volle - te zullen volgen door de Prinses wel en opnieuw te zullen dagvaarden en daarop publicitair te hameren, doch niet de vervolgstap te nemen door de Rechter-Commissaris te vragen een last tot medebrenging te geven.

Dat is opmerkelijk. Ik echt het een onrechtmatige gedragslijn. Ik wijs erop dat, hetgeen onrechtmatig is, ook zonder rechterlijke tussenkomst achterwege behoort te blijven.

HKH Prinses Margriet zal niet als getuige verschijnen, om redenen die ten volle aan de orde en ter toets kunnen komen bij de Rechter-Commissaris.

Hoogachtend,
uw dw. cfr.,

J.L. de Wijkerslooth

Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn advocaten & notarissen

door ons de conclusie getrokken dat bij uw cliënt en u geen behoefte bestond na te gaan of en zo ja welke mogelijkheden voor een dergelijk getuigenverhoor zouden voorliggen uit oogpunt van coulance maar dat u de vermeende rechten van uw cliënt in deze wenste te vervolgen. Het zij zo, maar wanneer u ons daarna zonder verdere motivering die de wijziging in dit standpunt zou kunnen verklaren, gepaard aan een enkel dreigement en een termijnstelling van enkele uren, een uiterst onbestemde mogelijkheid van overleg meent te kunnen voorhouden, dan getuigt dat opnieuw van een te eenzijdig perspectief op normale verhoudingen.

Het Wetboek van Burgerlijke Rechtevordering bepaalt de procedurele inrichting van het voortbrengen van getuigen en geeft daarbij aan de Rechter Commissaris de taak geschillen te beslechten. Zo ook voor wat betreft geschillen over het wel of niet verschijnen van een getuige en wel omdat alsdan de vraag van medebrenging aan de orde komt.

Bij de verhoren van 30 mei jl. hebt u te kennen gegeven de wettelijk voorgeschreven procedure niet - ten volle - te zullen volgen door de Prinses wel en opnieuw te zullen dagvaarden en daarop publicitair te hameren, doch niet de vervolgstap te nemen door de Rechter-Commissaris te vragen een last tot medebrenging te geven.

Dat is opmerkelijk. Ik acht het een onrechtmatige gedragslijn. Ik wijs erop dat, hetgeen onrechtmatig is, ook zonder rechterlijke tussenkomst achterwege behoort te blijven.

HKH Prinses Margriet zal niet els getuige verschijnen, om redenen die ten volle aan de orde en ter toets kunnen komen bij de Rechter-Commissaris.

Hoogachtend,
uw dw. cfr.,
J.L. de Wijkerslooth

Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn advocaten & notarissen

Bijlage 43

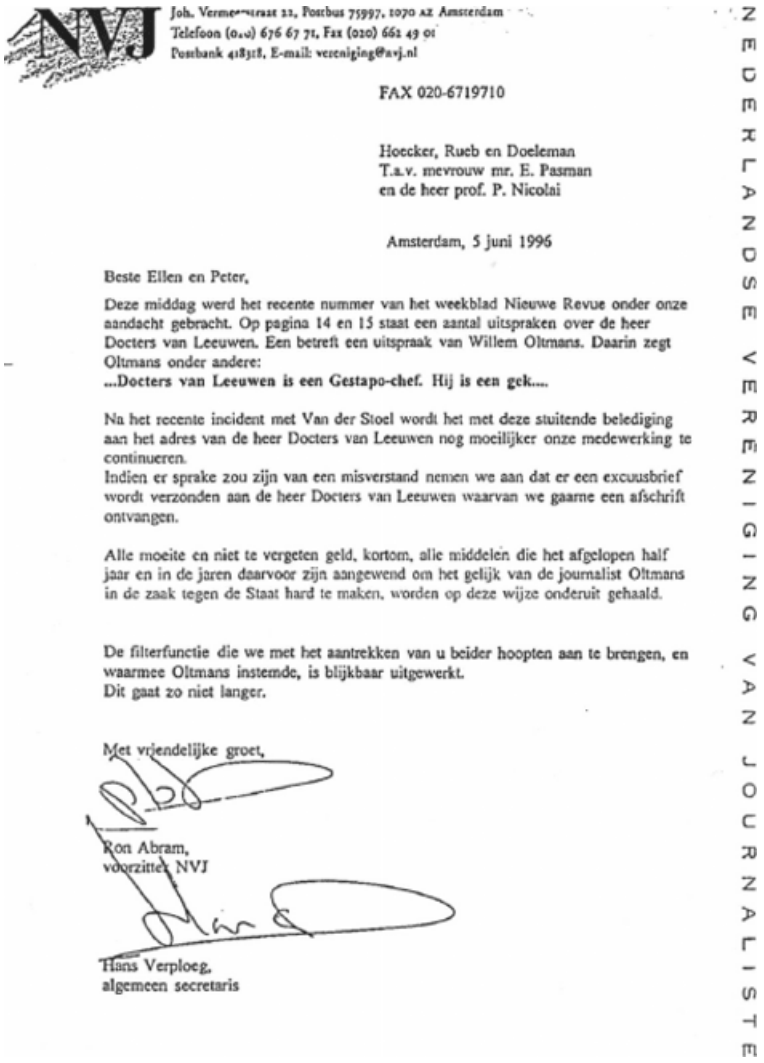

Joh. Vermeerstraat 22, Postbus 75997, 1070 AZ Amsterdam
Telefoon (020) 676 67 71, Fax (020) 662 49 01
Postbank 418318, E-mail: vereniging@nvj.nl

FAX 020-6719710

Hoecker, Rueb en Doeleman
T.a.v. mevrouw mr. E. Pasman
en de heer prof. P. Nicolai

Amsterdam, 5 juni 1996

Beste Ellen en Peter,

Deze middag werd het recente nummer van het weekblad Nieuwe Revue onder onze aandacht gebracht. Op pagina 14 en 15 staat een aantal uitspraken over de heer Docters van Leeuwen. Een betreft een uitspraak van Willem Oltmans. Daarin zegt Oltmans onder andere:
...Docters van Leeuwen is een Gestapo-chef. Hij is een gek....

Na het recente incident met Van der Stoel wordt het met deze sluitende belediging aan het adres van de heer Docters van Leeuwen nog moeilijker onze medewerking te continueren.
Indien er sprake zou zijn van een misverstand nemen we aan dat er een excuusbrief wordt verzonden aan de heer Docters van Leeuwen waarvan we gaarne een afschrift ontvangen.

Alle moeite en niet te vergeten geld, kortom, alle middelen die het afgelopen half jaar en in de jaren daarvoor zijn aangewend om het gelijk van de journalist Oltmans in de zaak tegen de Staat hard te maken, worden op deze wijze onderuit gehaald.

De filterfunctie die we met het aantrekken van u beider hoopten aan te brengen, en waarmee Oltmans instemde, is blijkbaar uitgewerkt.
Dit gaat zo niet langer.

Met vriendelijke groet,

Ron Abram,
voorzitter NVJ

Hans Verploeg,
algemeen secretaris

NEDERLANDSE VERENIGING VAN JOURNALISTEN

Amsterdam, 5 juni 1996
Beste Ellen en Peter,

Deze middag werd het recente nummer van het weekblad Nieuwe Revue onder onze aandacht gebracht. Op pagina 14 en 15 staat een aantal uitspraken over de heer Docters van Leeuwen. Een betreft een uitspraak van Willem Oltmans. Daarin zegt Oltmans onder andere:
...Docters van Leeuwen is een Gestapo-chef. Hij is een gek....

Na het recente incident met Van der Stoel wordt het met deze sluitende belediging aan het adres van de heer Docters van Leeuwen nog moeilijker onze medewerking te continueren.
Indien er sprake zou zijn van een misverstand nemen we aan dat er een excuusbrief wordt verzonden aan de heer Docters van Leeuwen waarvan we gaarne een afschrift ontvangen.

Alle moeite en niet te vergeten geld, kortom, alle middelen die het afgelopen half jaar en in de jaren daarvoor zijn aangewend om het gelijk van de journalist Oltmans in de zaak tegen de Staat hard te maken, worden op deze wijze onderuit gehaald.

De filterfunctie die we met het aantrekken van u beider hoopten aan te brengen, en waarmee Oltmans instemde, is blijkbaar uitgewerkt.
Dit gaat zo niet langer.

Met vriendelijke groet,
Ron Abram,
voorzitter NVJ
Hans Verploeg,
algemeen secretaris

Bijlage 44

ADVOCATEN

Höcker, Rueb & Doeleman

kopie

Van Eeghenstraat 80
1071 GK Amsterdam
Postbus 74654
1070 BR Amsterdam

Telefoon (020) 5777700
Telefax (020) 6719710
Doorkiesnr:

Telefoon (020) 5777750
Telefax (020) 6716186

NVJ
T.a.v. de heer Drs. H.R. Verploeg
Postbus 75997
1070 AZ AMSTERDAM

Amsterdam, 18 juni 1996
ep/yh

Beste Hans,

betreft: Oltmans/Staat

Ik denk dat er een misverstand in het spel moet zijn.

Zoals wij gisterochtend telefonisch hebben afgesproken, zouden wij nog een nieuwe datum vaststellen voor een bespreking.
Jij zei dat jij in elk geval deze week geen gelegenheid meer had om een nieuwe afspraak te maken.
Ik meende daarom, dat we een gesprek in de volgende week, of, gezien ook mijn agenda, de daarop volgende week zouden kunnen hebben.

Dit gegeven, gecombineerd met de mededeling van Ron Abram, dat hij drie weken met vakantie ging, leidde mij tot de slotsom dat we dan weer met alle betrokkenen een gesprek zouden hebben.
Dat is alles.

Van het bepalen door mij van de agenda van de NVJ is dus geen sprake, noch van "tactisch manoevreren".

Ik begrijp ook eerlijk gezegd niet dat je dat in mijn brief leest.

A.S. Rueb
prof. F.W. Grosheide
A.M. Höcker
H.F. Doeleman
G.J. Kemper
L.A.M. Sapi
O. Arbers
L.J. van Eeghen
Geeta Driessen
J.A. Evertz
G. Bryant
M. Wolters
J. van Hulst

prof. P. Nicolai
E. Pasman
A.R. Croiziberg
T.W. Greeneweger
C. van de Meent
W.M. Concenheim
J.M. van den Berg
I.A.M. Tel
Y. Borrius
E.A.W. Schippers
M. Uijen
A.P.K. Lutikhuis
N.E. Bolbert
G.C.M. Schippe

F.K.A. de Haas
H.W. Raven
advisers

Höcker, Rueb & Doeleman is een maatschap die zoals beroepsverenigingen vereist, lichtere aansprakelijkheid is beperkt tot het bedrag dat in het desbetreffende geval onder onze beroepsaansprakelijkheidsverzekering wordt uitbetaald.

Höcker, Rueb & Doeleman is a partnership which includes professional corporations. Any liability shall be limited to the amount which is paid out under the latest professional liability policy in the matter concerned.

Amsterdam, 18 juni 1996
ep/yh

Beste Hans,

betreft: Oltmans/Staat

Ik denk dat er een misverstand in het spel moet zijn.

Zoals wij gisterochtend telefonisch hebben afgesproken, zouden wij nog een nieuwe datum vaststellen voor een bespreking.
Jij zei dat jij in elk geval deze week geen gelegenheid meer had om een nieuwe afspraak te maken.
Ik meende daarom, dat we een gesprek in de volgende week, of, gezien ook mijn agenda, de daarop volgende week zouden kunnen hebben.

Dit gegeven, gecombineerd met de mededeling van Ron Abram, dat hij drie weken met vakantie ging, leidde mij tot de slotsom dat we dan weer met alle betrokkenen een gesprek zouden hebben.
Dat is alles.

Van het bepalen door mij van de agenda van de NVJ is dus geen sprake, noch von ‘tactisch manoevreren’.

Ik begrijp ook eerlijk gezegd niet dat je dat in mijn brief leest.

ADVOCATEN
Höcker, Rueb & Doelemus

2

Wat betreft de laatste zin in mijn brief van 17 juni jl. nog het volgende.

Het is niet mijn bedoeling om de NVJ te kapittelen. Ik heb slechts geschreven, dat ik het jammer vind, dat het stuk in De Journalist is komen te staan, omdat de advocaat van de Staat hiermee zal gaan zwaaien in de rechtszaal.

Ik heb evenmin gesteld of gesuggereerd, dat de NVJ een incident heeft veroorzaakt.
Waar het slechts om gaat is dat er natuurlijk binnen de NVJ allerlei kritiek kan worden geuit op Oltmans, maar dat ik het niet verstandig vind om die op dit moment op deze manier naar buiten te brengen.
Ik heb ook van nog al wat journalisten die mij bellen in verband met de zitting van a.s. donderdag, vragen over het stuk in De Journalist gekregen, waarvan de strekking is dat zij niet begrijpen waarom dit stuk in de De Journalist staat.

Je conclusies over mij en mijn verhouding tot de NVJ deel ik dan ook niet.

Met vriendelijke groet,

Ellen Pasman

Bijlage 45

Joh. Vermeerstraat 22, Postbus 75997, 1070 AZ Amsterdam
Telefoon (020) 676 67 71, Fax (020) 662 49 01
Postbank 418318, E-mail: vereniging@nvj.nl

Höcker Rueb & Doeleman
Mr. Ellen Pasman
fax: 020 - 6719710

Amsterdam, 21 juni 1996

Beste Ellen,

We hebben gewacht met de beantwoording van je laatste brief d.d. 18 juni j.l. over jouw attitude als advocate voor de NVJ in de zaak Oltmans tot na het getuigenverhoor op 20 juni j.l. Daarmee wilden we voorkomen dat ons verschil van inzicht je zou hinderen bij de voorbereiding van het getuigenverhoor.

Met onze brief van 17 juni j.l. gaven we aan ons onbehaaglijk te voelen in de werkrelatie met jou als de coördinerend advocate.
De laatste regels van je schriftelijk antwoord d.d 18 juni waarmee je antwoordde, vormen een letterlijke illustratie van onze bedenkingen. Je sluit de brief af met de woorden:" Je conclusies over mij en mijn verhouding tot de NVJ deel ik dan ook niet". Met deze slotzin gaf je de genadeslag aan de verslechterende verhouding met een opdrachtgever die aanmerkingen maakt over de werkrelatie.

Tijdens het getuigenverhoor afgelopen donderdag deed je het nog eens over. Je had ons geschreven dat de advocaten van de staat gebruik zouden maken van de NVJ-distantie tot de gestapochef-uitspraak van Oltmans. Dat gebeurde inderdaad. Ondanks onze eerdere, mondelinge en schriftelijke argumentatie over onze beweegredden, kon je het niet laten uit de advocatenbank ondergetekende in de persbank toe te roepen: "zie je wel".

Ook namens het bestuur van de NVJ zeggen we je nogmaals dat de distantie tot Oltmans' gewraakte uitspraak over Docters van Leeuwen bewust is betracht en dat de bekendheid daaromtrent niet wordt betreurd.
Het feit dat de staat er gebruik van maakt ligt voor de hand, maar valt niet de NVJ maar slechts Oltmans te verwijten. Ook dat schreven we je eerder.
Waar Oltmans' emotionele reacties kunnen voortkomen uit de jarenlange pesterij van de Nederlandse overheid, is er geen rechtvaardiging voor jouw ontkenning van NVJ-belangen.

Amsterdam, 21 juni 1996
Beste Ellen,

We hebben gewacht met de beantwoording van je laatste brief d.d. 18 juni j.l. over jouw attitude als advocate voor de NVJ in de zaak Oltmans tot na het getuigenverhoor op 20 juni j.l. Daarmee wilden we voorkomen dat ons verschil van inzicht je zou hinderen bij de voorbereiding van het getuigenverhoor.

Met onze brief van 17 juni j.l. gaven we aan ons onbehaaglijk te voelen in de werkrelatie met jou als de coördinerend advocate.
De laatste regels van je schriftelijk antwoord d.d 18 juni waarmee je antwoordde, vormen een letterlijke illustratie van onze bedenkingen. Je sluit de brief af met de woorden: ‘Je conclusies over mij en mijn

verhouding tot de NVJ deel ik dan ook niet’. Met deze slotzin gaf je de genadeslag aan de verslechterende verhouding met een opdrachtgever die aanmerkingen maakt over de werkrelatie.

Tijdens het getuigenverhoor afgelopen donderdag deed je het nog eens over. Je had ons geschreven dat de advocaten van de staat gebruik zouden maken van de NVJ-distantie tot de gestapochef-uitspraak van Oltmans. Dat gebeurde inderdaad. Ondanks onze eerdere, mondelinge en schriftelijke argumentatie over onze beweegreden, kon je het niet laten uit de advocatenbank ondergetekende in de persbank toe te roepen: ‘zie je wel’.

Ook namens het bestuur van de NVJ zeggen we je nogmaals dat de distantie tot Oltmans' gewraakte uitspraak over Docters van Leeuwen bewust is betracht en dat de bekendheid daaromtrent niet wordt betreurd.
Het feit dat de staat er gebruik van maakt ligt voor de hand, maar valt niet de NVJ maar slechts Oltmans te verwijten. Ook dat schreven we je eerder.

Waar Oltmans' emotionele reacties kunnen voortkomen uit de jarenlange pesterij van de Nederlandse overheid, is er geen rechtvaardiging voor jouw ontkenning van NVJ-belangen.

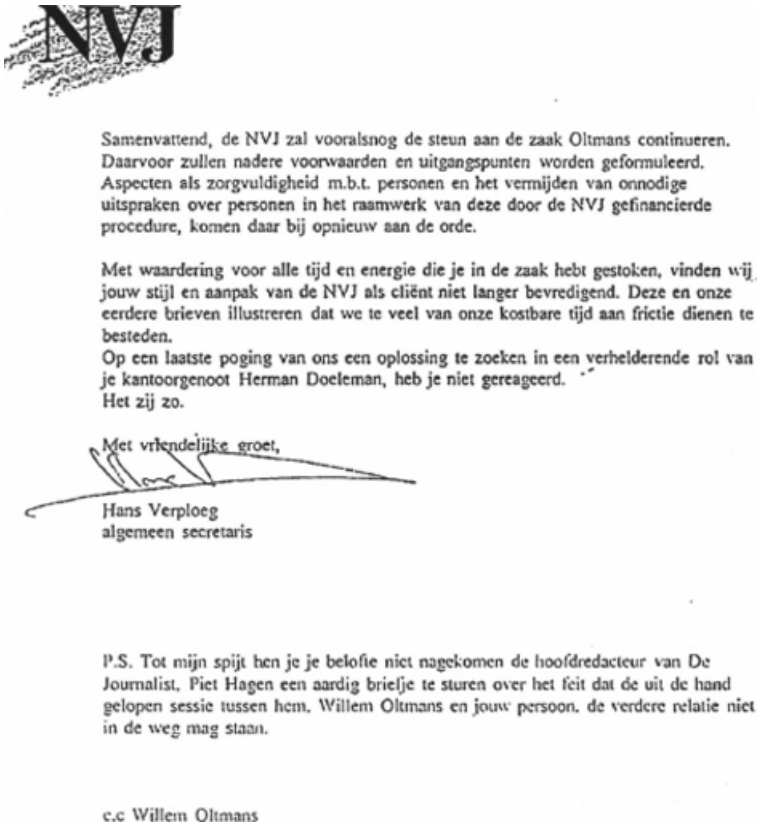

Samenvattend, de NVJ zal vooralsnog de steun aan de zaak Oltmans continueren. Daarvoor zullen nadere voorwaarden en uitgangspunten worden geformuleerd. Aspecten als zorgvuldigheid m.b.t. personen en het vermijden van onnodige uitspraken over personen in het raamwerk van deze door de NVJ gefinancierde procedure, komen daar bij opnieuw aan de orde.

Met waardering voor alle tijd en energie die je in de zaak hebt gestoken, vinden wij jouw stijl en aanpak van de NVJ als cliënt niet langer bevredigend. Deze en onze eerdere brieven illustreren dat we te veel van onze kostbare tijd aan frictie dienen te besteden.
Op een laatste poging van ons een oplossing te zoeken in een verhelderende rol van je kantoorgenoot Herman Doeleman, heb je niet gereageerd.
Het zij zo.

Met vriendelijke groet,

Hans Verploeg
algemeen secretaris

P.S. Tot mijn spijt ben je je belofte niet nagekomen de hoofdredacteur van De Journalist, Piet Hagen een aardig briefje te sturen over het feit dat de uit de hand gelopen sessie tussen hem, Willem Oltmans en jouw persoon, de verdere relatie niet in de weg mag staan.

c.c Willem Oltmans

Samenvattend, de NVJ zal vooralsnog de steun aan de zaak Oltmans continueren. Daarvoor zullen nadere voorwaarden en uitgangspunten worden geformuleerd. Aspecten als zorgvuldigheid m.b.t. personen en het vermijden van onnodige uitspraken over personen in het raamwerk van deze door de NVJ gefinancierde procedure, komen daar bij opnieuw aan de orde.

Met waardering voor alle tijd en energie die je in de zaak hebt gestoken, vinden wij jouw stijl en aanpak van de NVJ als cliënt niet langer bevredigend. Deze en onze eerdere brieven illustreren dat we te veel van onze kostbare tijd aan frictie dienen te besteden.
Op een laatste poging van ons een oplossing te zoeken in een verhelderende rol van je kantoorgenoot Herman Doeleman, heb je niet gereageerd.
Het zij zo.

Met vriendelijke groet,
Hans Verploeg
algemeen secretaris

P.S. Tot mijn spijt ben je je belofte niet nagekomen de hoofdredacteur van De Journalist, Piet Hagen een aardig briefje te sturen over het feit dat de uit de hand gelopen sessie tussen hem, Willem Oltmans en jouw persoon, de verdere relatie niet in de weg mag staan.
c.c Willem Oltmans

Bijlage 46

Mr P.R. Stoffelen

Ouderkerk a/d Amstel, 23-6-1996
Sluisvaart 80

Aan Advocatenkantoor Höcker, Rueb & Doeleman
T.a.v. mevrouw mr E. Pasman

Geachte mevrouw Pasman,

Naar aanleiding van de door u toegezonden verklaring van de heer mr A.W.M. Docters van Leeuwen, afgelegd tijdens de procedure in de zaak Oltmans tegen de Staat der Nederlanden en de antwoorden van de Minister van Binnenlandse Zaken op vragen van de leden Rehwinkel en Van Oven over het bestaan van een dossier Oltmans, merk ik het volgende op.

Naar aanleiding van onder meer een aantal gesprekken met de heer Oltmans in het voorjaar van 1992 heb ik tijdens één van mijn gesprekken die ik van tijd tot tijd met de directeur van de BVD, de heer Docters van Leeuwen had, gesproken over de vele grieven van de heer Oltmans.In het eerste gesprek met de directeur van de BVD over Oltmans heb ik in het kort de jarenlange ellende van Oltmans geschilderd.
De uitzetting van Oltmans uit Zuid-Afrika was één van de talloze elementen uit het leven van Oltmans, die ik toen met de directeur van de BVD besproken heb.
In dat gesprek heb ik verteld dat Oltmans denkt dat de BVD in deze zaak een kwalijke fol speelt. Ik heb aan de directeur van de BVD gevraagd of er een dossier Oltmans is en of hij dat kon nagaan of laten onderzoeken of het dossier er is?
De directeur van de BVD zei mij toen, dat hij dat zo niet kon zeggen.
Het zou dan in elk geval vóór zijn tijd als directeur moeten zijn geweest.
Hij zei mij, dat hij dat moest laten uitzoeken.
Ik herinner mij ook, dat hij mij zei, dat er toch al een (historisch) onderzoek van oude dossier gaande was.
In een volgende ontmoeting met de heer Docters van Leeuwen gaf hij mij antwoord op de door mij gestelde vragen. Hij zei mij: Ik heb het laten nagaan. Er is géén dossier Oltmans. Hij komt wel in vele andere dossiers voor, omdat Oltmans met een aantal (suspecte) personen contacten had.
Op mijn vraag: " Wat mag ik aan Oltmans zeggen"? antwoordde de heer Docters van Leeuwen, dat ik aan Oltmans mocht zeggen dat er geen dossier over hem is, als Oltmans dat verder maar onder zich houdt.
Onder die voorwaarde heb ik de mededeling aan de heer Oltmans doorgegeven.
Dit is wat ik naar eer en geweten meen te moeten opmerken naar aanleiding van verklaring en de antwoorden op de kamervragen.

Hoogachtend,

P.R. Stoffelen

Geachte mevrouw Pasman,

Naar aanleiding van de door u toegezonden verklaring van de heer mr A.W.M. Docters van Leeuwen, afgelegd tijdens de procedure in de zaak Oltmans tegen de Staat der Nederlanden en de antwoorden van de Minister van Binnenlandse Zaken op vragen van de leden Rehwinkel en Van Oven over het bestaan van een dossier Oltmans, merk ik het volgende op.

Naar aanleiding van onder meer een aantal gesprekken met de heer Oltmans in het voorjaar van 1992 heb ik tijdens één van mijn gesprekken die ik van tijd tot tijd met de directeur van de BVD, de heer Docters van Leeuwen had, gesproken over de vele grieven van de heer Oltmans. In het eerste gesprek met de directeur van de BVD over Oltmans heb ik in het kort de jarenlange ellende van Oltmans geschilderd.

De uitzetting van Oltmans uit Zuid-Afrika was één van de talloze elementen uit het leven van Oltmans, die ik toen met de directeur van de BVD besproken heb. In dat gesprek heb ik verteld dat Oltmans denkt dat de BVD in deze zaak een kwalijke rol speelt. Ik heb aan de directeur van de BVD gevraagd of er een dossier Oltmans is en of hij dat kon nagaan of laten onderzoeken of het dossier er is?
De directeur van de BVD zei mij toen, dat hij dat zo niet kon zeggen. Het zou dan in elk geval vóór zijn tijd als directeur moeten zijn geweest. Hij zei mij, dat hij dat moest laten uitzoeken.
Ik herinner mij ook, dat hij mij zei, dat er toch al een (historisch) onderzoek van oude dossier gaande was.
In een volgende ontmoeting met de heer Docters van Leeuwen gaf hij mij antwoord op de door mij gestelde vragen. Hij zei mij: Ik heb het laten nagaan. Er is géén dossier Oltmans. Hij komt wel in vele andere dossiers voor, omdat Oltmans met een aantal (suspecte) personen contacten had.
Op mijn vraag: 'Wat mag ik aan Oltmans zeggen'? antwoordde de heer Docters van Leeuwen, dat ik aan Oltmans mocht zeggen dat er geen dossier over hem is, als Oltmans dat verder maar onder zich houdt.
Onder die voorwaarde heb ik de mededeling aan de heer Oltmans doorgegeven. Dit is wat ik naar eer en geweten meen te moeten opmerken naar aanleiding van verklaring en de antwoorden op de kamervragen.

Hoogachtend,
P.R. Stoffelen

Bijlage 47

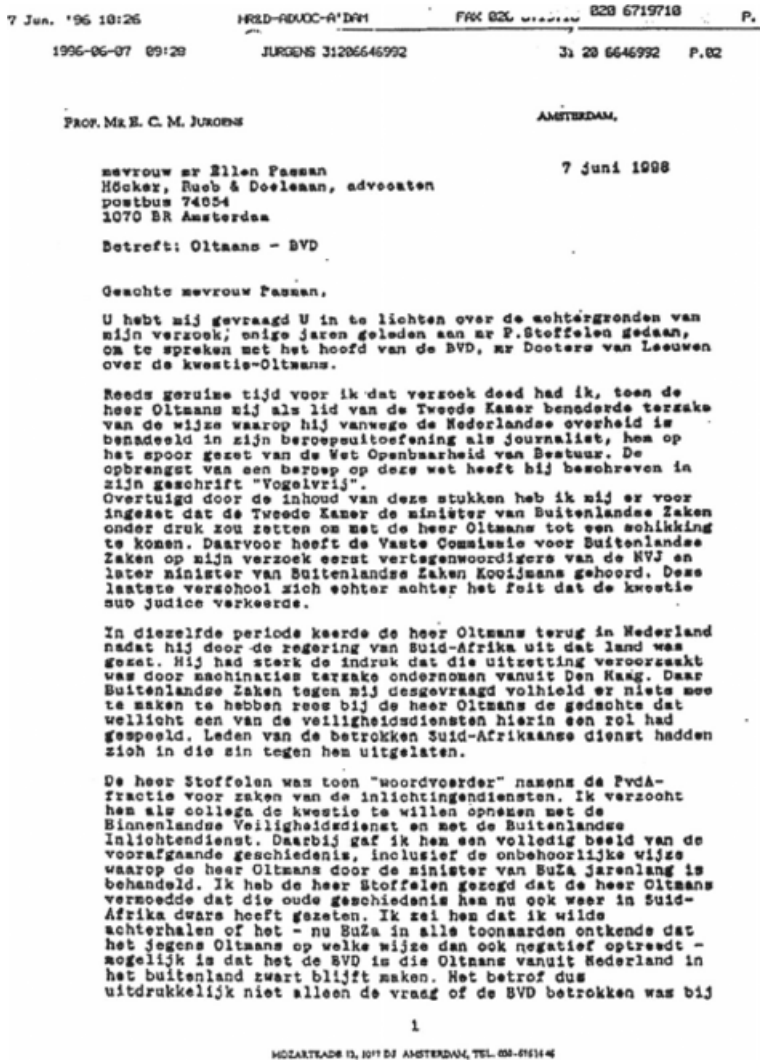

7 Jun. '96 10:26 HRLD-ADVOC-A'DAM FAX 020 6719710 P.

1996-06-07 09:29 JURGENS 31206646992 Jn 20 6646992 P.02

PROF. MR E. C. M. JURGENS AMSTERDAM,

7 juni 1996

mevrouw mr Ellen Pasman
Höcker, Rueb & Doelaman, advocaten
postbus 74054
1070 BR Amsterdam

Betreft: Oltmans - BVD

Geachte mevrouw Pasman,

U hebt mij gevraagd U in te lichten over de achtergronden van mijn verzoek; enige jaren geleden aan mr P.Stoffelen gedaan, om te spreken met het hoofd van de BVD, mr Doctors van Leeuwen over de kwestie-Oltmans.

Reeds geruime tijd voor ik dat verzoek deed had ik, toen de heer Oltmans mij als lid van de Tweede Kamer benaderde terzake van de wijze waarop hij vanwege de Nederlandse overheid is benadeeld in zijn beroepsuitoefening als journalist, hem op het spoor gezet van de Wet Openbaarheid van Bestuur. De opbrengst van een beroep op deze wet heeft hij beschreven in zijn geschrift "Vogelvrij".
Overtuigd door de inhoud van deze stukken heb ik mij er voor ingezet dat de Tweede Kamer de minister van Buitenlandse Zaken onder druk zou zetten om met de heer Oltmans tot een schikking te komen. Daarvoor heeft de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken op mijn verzoek eerst vertegenwoordigers van de NVJ en later minister van Buitenlandse Zaken Kooijmans gehoord. Deze laatste verschool zich echter achter het feit dat de kwestie sub judice verkeerde.

In diezelfde periode keerde de heer Oltmans terug in Nederland nadat hij door de regering van Zuid-Afrika uit dat land was gezet. Hij had sterk de indruk dat die uitzetting veroorzaakt was door machinaties terzake ondernomen vanuit Den Haag. Daar Buitenlandse Zaken tegen mij desgevraagd volhield er niets mee te maken te hebben rees bij de heer Oltmans de gedachte dat wellicht een van de veiligheidsdiensten hierin een rol had gespeeld. Leden van de betrokken Zuid-Afrikaanse dienst hadden zich in die zin tegen hem uitgelaten.

De heer Stoffelen was toen "woordvoerder" namens de PvdA-fractie voor zaken van de inlichtingendiensten. Ik verzocht hem als collega de kwestie te willen opnemen met de Binnenlandse Veiligheidsdienst en met de Buitenlandse Inlichtendienst. Daarbij gaf ik hem een volledig beeld van de voorafgaande geschiedenis, inclusief de onbehoorlijke wijze waarop de heer Oltmans door de minister van BuZa jarenlang is behandeld. Ik heb de heer Stoffelen gezegd dat de heer Oltmans vermoedde dat die oude geschiedenis hem nu ook weer in Zuid-Afrika dwars heeft gezeten. Ik zei hem dat ik wilde achterhalen of het - nu BuZa in alle toonaarden ontkende dat het jegens Oltmans op welke wijze dan ook negatief optreedt - mogelijk is dat het de BVD is die Oltmans vanuit Nederland in het buitenland zwart blijft maken. Het betrof dus uitdrukkelijk niet alleen de vraag of de BVD betrokken was bij

1

MOZARTLAAN 13, 1071 DJ AMSTERDAM, TEL. 020-6715146

Geachte mevrouw Pasman,

U hebt mij gevraagd U in te lichten over de achtergronden van mijn verzoek; enige jaren geleden aan mr P. Stoffelen gedaan, om te spreken met het hoofd van de BVD, mr Docters van Leeuwen over de kwestie-Oltmans.

Reeds geruime tijd voor ik dat verzoek deed had ik, toen de heer Oltmans mij als lid van de Tweede Kamer benaderde terzake van de wijze waarop hij vanwege de Nederlandse overheid is benadeeld in zijn beroepsuitoefening als journalist, hem op het spoor gezet van de Wet Openbaarheid van Bestuur. De opbrengst van een beroep op deze wet heeft hij beschreven in zijn geschrift ‘Vogelvrij’.
Overtuigd door de inhoud van deze stukken heb ik mij er voor ingezet dat de Tweede Kamer de minister van Buitenlandse Zaken onder druk zou zetten om met de heer Oltmans tot een schikking te konen. Daarvoor heeft

de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken op mijn verzoek eerst vertegenwoordigers van de NVJ en later minister van Buitenlandse Zaken Kooijmans gehoord. Deze laatste verschool zich echter achter het feit dat de kwestie sub judice verkeerde.

In diezelfde periode keerde de heer Oltmans terug in Nederland nadat hij door de regering van Suid-Afrika uit dat land was gezet. Hij had sterk de indruk dat die uitzetting veroorzaakt was door machinaties terzake ondernomen vanuit Den Haag. Daar Buitenlandse Zaken tegen mij desgevraagd volhield er niets mee te maken te hebben rees bij de heer Oltmans de gedachte dat wellicht een van de veiligheidsdiensten hierin een rol had gespeeld. Leden van de betrokken Suid-Afrikaanse dienst hadden zich in die zin tegen hem uitgelaten.

De heer Stoffelen was toen ‘woordvoerder’ namens de PvdA-fractie voor zaken van de inlichtingendiensten. Ik verzocht hem als collega de kwestie te willen opnemen met de Binnenlandse Veiligheidsdienst en met de Buitenlandse Inlichtendienst. Daarbij gaf ik hem een volledig beeld van de voorafgaande geschiedenis, inclusief de onbehoorlijke wijze waarop de heer Oltmans door de minister van BuZa jarenlang is behandeld. Ik heb de heer Stoffelen gezegd dat de heer Oltmans vermoedde dat die oude geschiedenis hem nu ook weer in Suid-Afrika dwars heeft gezeten. Ik zei hem dat ik wilde achterhalen of het - nu BuZa in alle toonaarden ontkende dat het jegens Oltmans op welke wijze dan ook negatief optreedt - mogelijk is dat het de BVD is die Oltmans vanuit Nederland in het buitenland zwart blijft maken. Het betrof dus uitdrukkelijk niet alleen de vraag of de BVD betrokken was bij

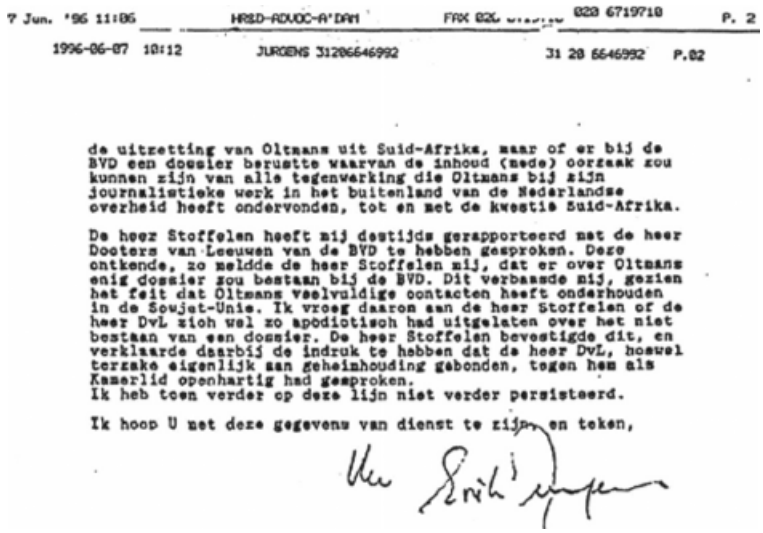

7 Jun. '96 11:06 HRSD-ADVOC-A'DAM FAX 020 6719710 P. 2

1996-06-07 10:12 JURGENS 31206646992 31 20 6646992 P.02

de uitzetting van Oltmans uit Suid-Afrika, maar of er bij de BVD een dossier berustte waarvan de inhoud (mede) oorzaak zou kunnen zijn van alle tegenwerking die Oltmans bij zijn journalistieke werk in het buitenland van de Nederlandse overheid heeft ondervonden, tot en met de kwestie Suid-Afrika.

De heer Stoffelen heeft mij destijds gerapporteerd met de heer Docters van Leeuwen van de BVD te hebben gesproken. Deze ontkende, zo meldde de heer Stoffelen mij, dat er over Oltmans enig dossier zou bestaan bij de BVD. Dit verbaasde mij, gezien het feit dat Oltmans veelvuldige contacten heeft onderhouden in de Sowjet-Unie. Ik vroeg daarom aan de heer Stoffelen of de heer DvL zich wel zo apodictisch had uitgelaten over het niet bestaan van een dossier. De heer Stoffelen bevestigde dit, en verklaarde daarbij de indruk te hebben dat de heer DvL, hoewel terzake eigenlijk aan geheimhouding gebonden, tegen hem als Kamerlid openhartig had gesproken.
Ik heb toen verder op deze lijn niet verder persisteerd.

Ik hoop U met deze gegevens van dienst te zijn, en teken,

Bijlage 48

NVJ-Bestuur 26 Juni 1996

Ron Abram/Hans Verploeg:

Omdat mij als lijdend voorwerp van de procedure tegen de staat zegge en schrijve nooit om een eerlijke mening, van wat er zoal is gebeurd de afgelopen weken wordt gevraagd, en verzoeken om overleg met jullie onbeantwoord blijven wil ik enkele zaken op dit moment vastleggen (ter voorkoming van latere verrassingen.) Ook kennis genomen hebbende van de uitwisseling van brieven (en mening) tussen de NVJ en de behandelende juristen.

De maanden geleden geplande strategie van onze strijd is niet uit de verf gekomen. De ontmoeting met Van Mierlo heeft tot dusverre niet plaats gehad. Wat wèl werd gedaan was een herhaling van een oude zet. Ik vraag me af of Ron niet alsnog, dan niet met de dwarsliggende heer Greven, met

een ander lid, b.v. Pieter Broertjes, naar Van Mierlo zou kunnen gaan. Het inlegvel in De Journalist werd een artikel van Piet Hagen, wat zelfs leidde tot een ingezonden correctie van BuZa. Wat over de totstandkoming van dit artikel in ook de correspondentie is gezegd is voor een deel onjuist. Ik begrijp dat het bestuur door Hagen werd geïnformeerd, en vervolgens door Ellen Pasman, en de uiteenzetting van Ellen afwees. Men vergat, dat ik er ook bij gezeten heb en op de achterzijde van het Hagen concept nauwkeurig aantekeningen maakte van de gang van zaken. Ellen en ik weten exact wat gebeurde en ik betreur dat er veel over gesproken is en ik daar buiten werd gelaten.

Het is eveneens jammer, dat de in de 'Nieuwe Revu' geciteerde uitspraak van Docters als Gestapo-chef klakkeloos door 'De Journalist' werd overgenomen, en ik denk door het NVJ-bestuur eveneens, alsof het om de waarheid zou gaan. Ik zou het op prijs hebben gesteld indien men op zijn minst de telefoon zou hebben opgenomen en mij hebben gevraagd wat er was gezegd (door mij). Het dagblad 'Trouw' deed dit naar behoren dus wèl alvorens hierover te schrijven en er kwam dus een correct bericht over dat incident in 'Trouw'. Ik betreur het dat 'De Journalist' zoveel haast had af te drukken dat het bestuur zich van mij en die uitspraak (die nooit in die vorm was gedaan) distantieerde en, zoals bekend, heb ik de Raad voor de Journalistiek dienaangaande om een uitspraak gevraagd. Tegenover het bestuur wil ik nu gezegd hebben het erg jammer te vinden, dat zij die positie innam - in dit kritieke stadium van de procedure - zonder zelfs ook maar contact met mij te hebben. Zoals we verwachtten werd dit incidentje, mijn zaak verzwakkende, onmiddellijk door de landsadvocaat

uitgespeeld. Enkele maanden geleden vroeg de Nieuwe Revu mijn beste vriend om commentaar (in Johannesburg). Mijn vriend - wetende wat voor vlees hij in de kuip had - zond een fax met wat hij wilde zeggen. En zie: er kwamen uitspraken in de Nieuwe Revu, die zelfs nooit waren gedaan, al helemaal niet in de fax.

In de brief van 21 Juni wordt door de NVJ gesproken over "nadere voorwaarden en uitganspunten". Ik zou erg graag weten welke dezen zijn.
Mijn dierbaarste wens is, na veertig jaar strijd, om als echte bondgenoten, dit gevecht af te maken. Daarvoor is, denk ik, nodig dat alle partijen de geplande strategie ook echt volgen. Vier maanden gelden was het plan vóór Juni Van Mierlo om een regeling te vragen, "en anders word het echt oorlog," aldus de woorden van Hans Verploeg. Ik steek gaarne de hand in eigen boezem en probeer met man en macht me in te houden bij een zondvloed van onwaarheden van de zijde van de tegenpartij en ik zal dit blijven doen, maar er zijn bepaalde grenzen. Er zijn momenten, die ik met geen mogelijkheid over me heen kan laten gaan, zoals in het geval van Max van der Stoel. Teveel mensen oordelen over mij zonder ook maar een begin te hebben gemaakt met het bestuderen van de dossiers. Vermeer en Pasman deden dat wèl. Ik geloof dus niet dat Hans, die in vijf jaar één maal in de rechtzaal was, zich een oordeel kan vormen over hoe de advocaten Vermeer en Pasman zich afgelopen donderdag jegens de landsadvocaat opstelden. Als professor Flip de Kam in de NRC en De Telegraaf wijst op aperte leugens van minister Melkert zie ik niet in waarom op de ingestudeerde onwaarheden van Kooijmans, Van der Stoel, Carstens, Van Roijen, Docters van Leeuwen e.a. geen passend antwoord gegeven zou mogen (moeten) worden. Dat hebben NicolaÏ, Pasman en Vermeer tot dusverre gedaan. Moeten we dit niet aan hen overlaten? Dit zijn allemaal onderwerpen waar we toch een keer over zouden moeten spreken. Hoop dat jullie hiertoe bereid zijn, want ik voel me buiten gesteld.

groet kopie Vermeer/NicolaÏ/Pasman

uitgespeeld. Enkele maanden geleden vroeg de Nieuwe Revu mijn beste vriend om commentaar (in Johannesburg). Mijn vriend - wetende wat voor vlees hij in de kuip had - zond een fax met wat hij wilde zeggen. En zie: er kwamen uitspraken in de Nieuwe Revu, die zelfs nooit waren gedaan, al helemaal niet in de fax.

In de brief van 21 Juni wordt door de NVJ gesproken over ‘nadere voorwaarden en uitgangspunten’. Ik zou erg graag weten welke dezen zijn.
Mijn dierbaarste wens is, na veertig jaar strijd, om als echte bondgenoten, dit gevecht af te maken. Daarvoor is, denk ik, nodig dat alle partijen de geplande strategie ook echt volgen. Vier maanden gelden was het plan vóór Juni Van Mierlo om een regeling te vragen, ‘en anders word het echt oorlog,’ aldus de woorden van Hans Verploeg. Ik steek gaarne de hand in eigen boezem en probeer met man en macht me in te houden bij een zondvloed van onwaarheden van de zijde van de tegenpartij en ik zal dit blijven doen, maar er zijn bepaalde grenzen. Er zijn momenten, die ik met geen mogelijkheid over me heen kan laten gaan, zoals in het geval van Max van der Stoel. Teveel mensen oordelen over mij zonder ook maar een begin te hebben gemaakt met het bestuderen van de dossiers. Vermeer en Pasman deden dat wèl. Ik geloof dus niet dat Hans, die in vijf jaar één maal in de rechtzaal was, zich een oordeel kan vormen over hoe de advocaten Vermeer en Pasman zich afgelopen donderdag jegens de

landsadvocaat opstelden. Als professor Flip de Kam in de NRC en De Telegraaf wijst op aperte leugens van minister Melkert zie ik niet in waarom op de ingestudeerde onwaarheden van Kooijmans, Van der Stoel, Carstens, Van Roijen, Docters van Leeuwen e.a. geen passend antwoord gegeven zou mogen (moeten) worden. Dat hebben Nicolaï, Pasman en Vermeer tot dusverre gedaan. Moeten we dit niet aan hen overlaten? Dit zijn allemaal onderwerpen waar we toch een keer over zouden moeten spreken. Hoop dat jullie hiertoe bereid zijn, want ik voel me buiten gesteld.

groet kopie Vermeer/Nicolaï/Pasman

Bijlage 49

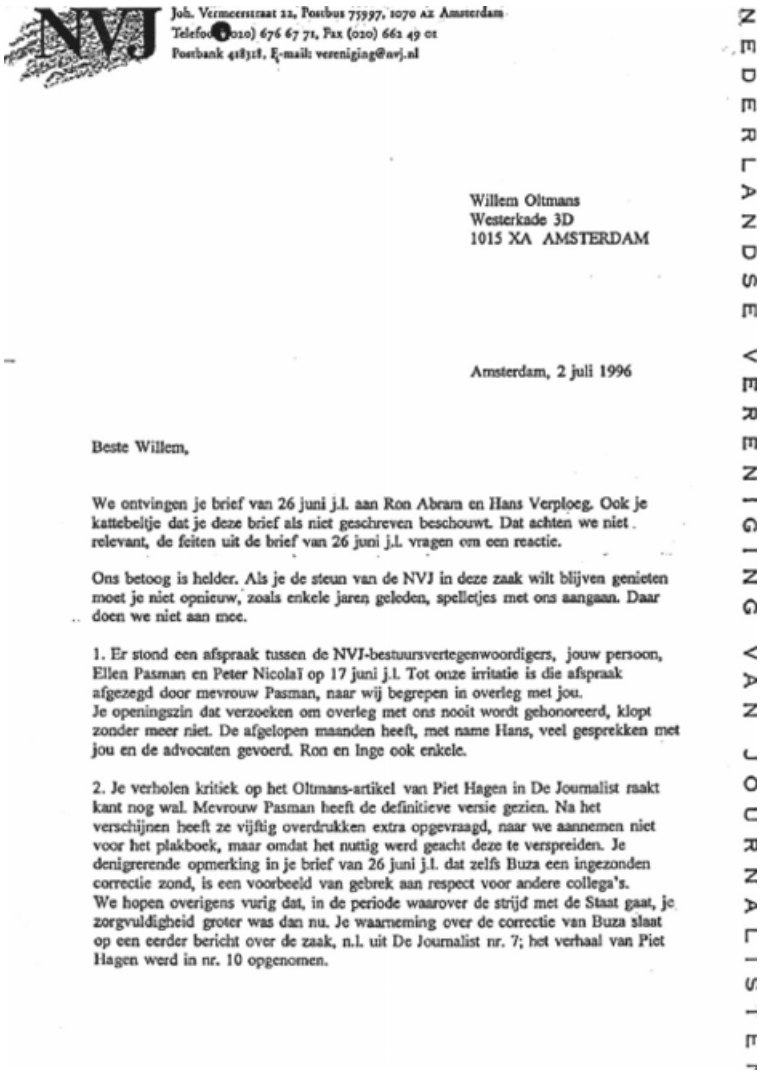

Joh. Vermeerstraat 22, Postbus 75397, 1070 AZ Amsterdam
Telefoon (020) 676 67 71, Fax (020) 662 49 01
Postbank 418318, E-mail: vereniging@nvj.nl

NEDERLANDSE VERENIGING VAN JOURNALISTEN

Willem Oltmans
Westerkade 3D
1015 XA AMSTERDAM

Amsterdam, 2 juli 1996

Beste Willem,

We ontvingen je brief van 26 juni j.l. aan Ron Abram en Hans Verploeg. Ook je kattebeltje dat je deze brief als niet geschreven beschouwt. Dat achten we niet relevant, de feiten uit de brief van 26 juni j.l. vragen om een reactie.

Ons betoog is helder. Als je de steun van de NVJ in deze zaak wilt blijven genieten moet je niet opnieuw, zoals enkele jaren geleden, spelletjes met ons aangaan. Daar doen we niet aan mee.

1. Er stond een afspraak tussen de NVJ-bestuursvertegenwoordigers, jouw persoon, Ellen Pasman en Peter Nicolaï op 17 juni j.l. Tot onze irritatie is die afspraak afgezegd door mevrouw Pasman, naar wij begrepen in overleg met jou.
Je openingszin dat verzoeken om overleg met ons nooit wordt gehonoreerd, klopt zonder meer niet. De afgelopen maanden heeft, met name Hans, veel gesprekken met jou en de advocaten gevoerd. Ron en Inge ook enkele.

2. Je verholen kritiek op het Oltmans-artikel van Piet Hagen in De Journalist raakt kant noch wal. Mevrouw Pasman heeft de definitieve versie gezien. Na het verschijnen heeft ze vijftig overdrukken extra opgevraagd, naar we aannemen niet voor het plakboek, maar omdat het nuttig werd geacht deze te verspreiden. Je denigrerende opmerking in je brief van 26 juni j.l. dat zelfs Buza een ingezonden correctie zond, is een voorbeeld van gebrek aan respect voor andere collega's.
We hopen overigens vurig dat, in de periode waarover de strijd met de Staat gaat, je zorgvuldigheid groter was dan nu. Je waarneming over de correctie van Buza slaat op een eerder bericht over de zaak, n.l. uit De Journalist nr. 7; het verhaal van Piet Hagen werd in nr. 10 opgenomen.

Amsterdam, 2 juli 1996
Beste Willem,

We ontvingen je brief van 26 juni j.l. aan Ron Abram en Hans Verploeg. Ook je kattebeltje dat je deze brief als niet geschreven beschouwt. Dat achten we niet relevant, de feiten uit de brief van 26 juni j.l. vragen om een reactie.

Ons betoog is helder. Als je de steun van de NVJ in deze zaak wilt blijven genieten moet je niet opnieuw, zoals enkele jaren geleden, spelletjes met ons aangaan. Daar doen we niet aan mee.

1. Er stond een afspraak tussen de NVJ-bestuursvertegenwoordigers, jouw persoon, Ellen Pasman en Peter Nicolaï op 17 juni j.l. Tot onze irritatie is die afspraak afgezegd door mevrouw Pasman, naar wij begrepen in overleg met jou.

Je openingszin dat verzoeken om overleg met ons nooit wordt gehonoreerd, klopt zonder meer niet. De afgelopen maanden heeft, met name Hans, veel gesprekken met jou en de advocaten gevoerd. Ron en Inge ook enkele.

2. Je verholen kritiek op het Oltmans-artikel van Piet Hagen in De Journalist raakt kant nog wal. Mevrouw Pasman heeft de definitieve versie gezien. Na het verschijnen heeft ze vijftig overdrukken extra opgevraagd, naar we aannemen niet voor het plakboek, maar omdat het nuttig werd geacht deze te verspreiden. Je denigrerende opmerking in je brief van 26 juni j.l. dat zelfs Buza een ingezonden correctie zond, is een voorbeeld van gebrek aan respect voor andere collega's. We hopen overigens vurig dat, in de periode waarover de strijd met de Staat gaat, je zorgvuldigheid groter was dan nu. Je waarneming over de correctie van Buza slaat op een eerder bericht over de zaak, n.l. uit De Journalist nr. 7; het verhaal van Piet Hagen werd in nr. 10 opgenomen.

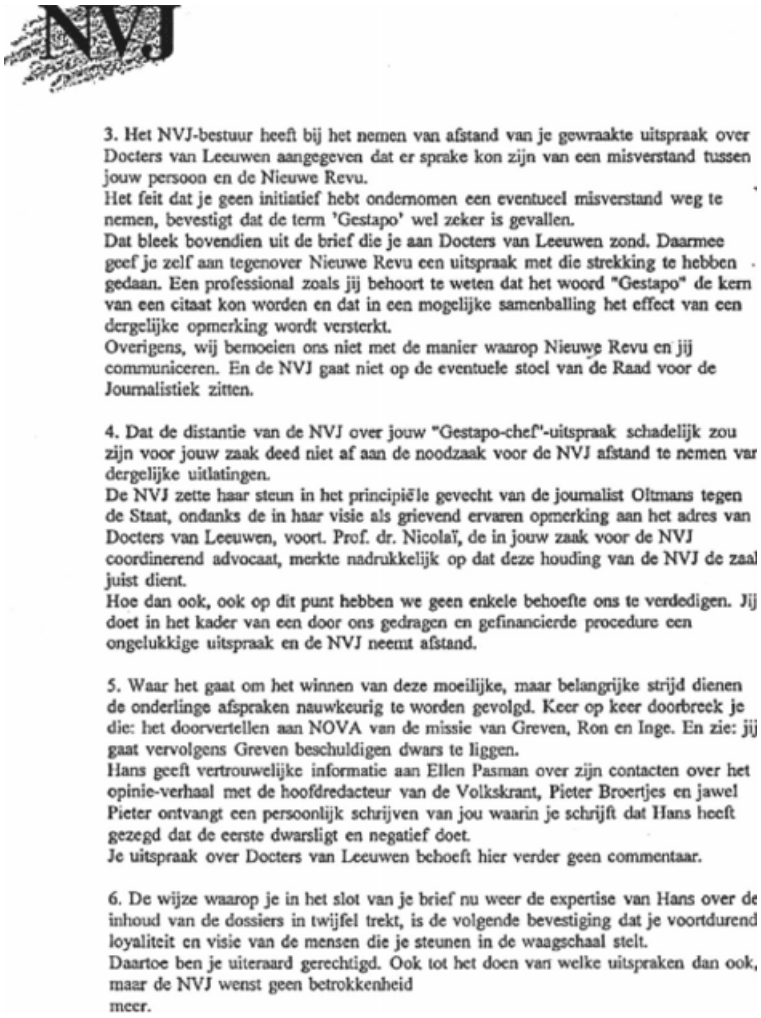

3. Het NVJ-bestuur heeft bij het nemen van afstand van je gewraakte uitspraak over Docters van Leeuwen aangegeven dat er sprake kon zijn van een misverstand tussen jouw persoon en de Nieuwe Revu.
Het feit dat je geen initiatief hebt ondernomen een eventueel misverstand weg te nemen, bevestigt dat de term 'Gestapo' wel zeker is gevallen.
Dat bleek bovendien uit de brief die je aan Docters van Leeuwen zond. Daarmee geef je zelf aan tegenover Nieuwe Revu een uitspraak met die strekking te hebben gedaan. Een professional zoals jij behoort te weten dat het woord "Gestapo" de kern van een citaat kon worden en dat in een mogelijke samenballing het effect van een dergelijke opmerking wordt versterkt.
Overigens, wij bemoeien ons niet met de manier waarop Nieuwe Revu en jij communiceren. En de NVJ gaat niet op de eventuele stoel van de Raad voor de Journalistiek zitten.

4. Dat de distantie van de NVJ over jouw "Gestapo-chef"-uitspraak schadelijk zou zijn voor jouw zaak deed niet af aan de noodzaak voor de NVJ afstand te nemen var dergelijke uitlatingen.
De NVJ zette haar steun in het principiële gevecht van de journalist Oltmans tegen de Staat, ondanks de in haar visie als grievend ervaren opmerking aan het adres van Docters van Leeuwen, voort. Prof. dr. Nicolaï, de in jouw zaak voor de NVJ coordinerend advocaat, merkte nadrukkelijk op dat deze houding van de NVJ de zaal juist dient.
Hoe dan ook, ook op dit punt hebben we geen enkele behoefte ons te verdedigen. Jij doet in het kader van een door ons gedragen en gefinancierde procedure een ongelukkige uitspraak en de NVJ neemt afstand.

5. Waar het gaat om het winnen van deze moeilijke, maar belangrijke strijd dienen de onderlinge afspraken nauwkeurig te worden gevolgd. Keer op keer doorbreek je die: het doorvertellen aan NOVA van de missie van Greven, Ron en Inge. En zie: jij gaat vervolgens Greven beschuldigen dwars te liggen.
Hans geeft vertrouwelijke informatie aan Ellen Pasman over zijn contacten over het opinie-verhaal met de hoofdredacteur van de Volkskrant, Pieter Broertjes en jawel Pieter ontvangt een persoonlijk schrijven van jou waarin je schrijft dat Hans heeft gezegd dat de eerste dwarsligt en negatief doet.
Je uitspraak over Docters van Leeuwen behoeft hier verder geen commentaar.

6. De wijze waarop je in het slot van je brief nu weer de expertise van Hans over de inhoud van de dossiers in twijfel trekt, is de volgende bevestiging dat je voortdurend loyaliteit en visie van de mensen die je steunen in de waagschaal stelt.
Daartoe ben je uiteraard gerechtigd. Ook tot het doen van welke uitspraken dan ook, maar de NVJ wenst geen betrokkenheid
meer.

3. Het NVJ-bestuur heeft bij het nemen van afstand van je gewraakte uitspraak over Docters van Leeuwen aangegeven dat er sprake kon zijn van een misverstand tussen jouw persoon en de Nieuwe Revu.
   Het feit dat je geen initiatief hebt ondernomen een eventueel misverstand weg te nemen, bevestigt dat de term 'Gestapo' wel zeker is gevallen.
   Dat bleek bovendien uit de brief die je aan Docters van Leeuwen zond. Daarmee geef je zelf aan tegenover Nieuwe Revu een uitspraak met die strekking te hebben gedaan. Een professional zoals jij behoort te weten dat het woord 'Gestapo' de kern van een citaat kon worden en dat in een mogelijke samenballing het effect van een dergelijke opmerking wordt versterkt.
   Overigens, wij bemoeien ons niet met de manier waarop Nieuwe Revu en jij communiceren. En de NVJ gaat niet op de eventuele stoel van de Raad voor de Journalistiek zitten.
4. Dat de distantie van de NVJ over jouw 'Gestapo-chef'-uitspraak schadelijk zou zijn voor jouw zaak deed niet af aan de noodzaak voor de NVJ afstand te nemen van dergelijke uitlatingen.
   De NVJ zette haar steun in het principiële gevecht van de journalist Oltmans tegen de Staat, ondanks de in haar visie als grievend ervaren opmerking aan het adres van Docters van Leeuwen, voort. Prof. dr. Nicolaï, de in jouw zaak voor

de NVJ coordinerend advocaat, merkte nadrukkelijk op dat deze houding van de NVJ de zaak juist dient.
Hoe dan ook, ook op dit punt hebben we geen enkele behoefte ons te verdedigen. Jij doet in het kader van een door ons gedragen en gefinancierde procedure een ongelukkige uitspraak en de NVJ neemt afstand.

5. Waar het gaat om het winnen van deze moeilijke, maar belangrijke strijd dienen de onderlinge afspraken nauwkeurig te worden gevolgd. Keer op keer doorbreek je die: het doorvertellen aan NOVA van de missie van Greven, Ron en Inge.
En zie: jij gaat vervolgens Greven beschuldigen dwars te liggen.
Hans geeft vertrouwelijke informatie aan Ellen Pasman over zijn contacten over het opinie-verhaal met de hoofdredacteur van de Volkskrant, Pieter Broertjes en jawel Pieter ontvangt een persoonlijk schrijven van jou waarin je schrijft dat Hans heeft gezegd dat de eerste dwarsligt en negatief doet.
Je uitspraak over Docters van Leeuwen behoeft hier verder geen commentaar.
6. De wijze waarop je in het slot van je brief nu weer de expertise van Hans over de inhoud van de dossiers in twijfel trekt, is de volgende bevestiging dat je voortdurend loyaliteit en visie van de mensen die je steunen in de waagschaal stelt.
Daartoe ben je uiteraard gerechtigd. Ook tot het doen van welke uitspraken dan ook, maar de NVJ wenst geen betrokkenheid
meer.

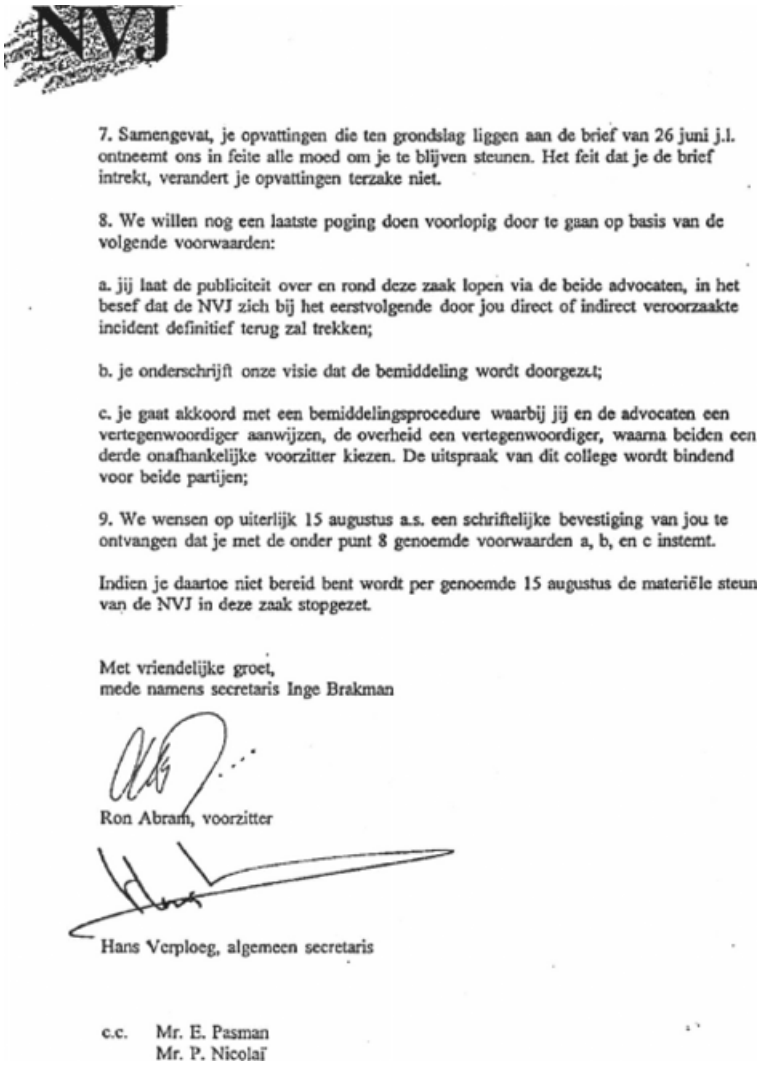

7. Samengevat, je opvattingen die ten grondslag liggen aan de brief van 26 juni j.l. ontneemt ons in feite alle moed om je te blijven steunen. Het feit dat je de brief intrekt, verandert je opvattingen terzake niet.

8. We willen nog een laatste poging doen voorlopig door te gaan op basis van de volgende voorwaarden:

a. jij laat de publiciteit over en rond deze zaak lopen via de beide advocaten, in het besef dat de NVJ zich bij het eerstvolgende door jou direct of indirect veroorzaakte incident definitief terug zal trekken;

b. je onderschrijft onze visie dat de bemiddeling wordt doorgezet;

c. je gaat akkoord met een bemiddelingsprocedure waarbij jij en de advocaten een vertegenwoordiger aanwijzen, de overheid een vertegenwoordiger, waarna beiden een derde onafhankelijke voorzitter kiezen. De uitspraak van dit college wordt bindend voor beide partijen;

9. We wensen op uiterlijk 15 augustus a.s. een schriftelijke bevestiging van jou te ontvangen dat je met de onder punt 8 genoemde voorwaarden a, b, en c instemt.

Indien je daartoe niet bereid bent wordt per genoemde 15 augustus de materiële steun van de NVJ in deze zaak stopgezet.

Met vriendelijke groet,
mede namens secretaris Inge Brakman

Ron Abram, voorzitter

Hans Verploeg, algemeen secretaris

c.c. Mr. E. Pasman
Mr. P. Nicolaï

7. Samengevat, je opvattingen die ten grondslag liggen aan de brief van 26 juni j.l. ontneemt ons in feite alle moed om je te blijven steunen. Het feit dat je de brief intrekt, verandert je opvattingen terzake niet.
8. We willen nog een laatste poging doen voorlopig door te gaan op basis van de volgende voorwaarden:

a. jij laat de publiciteit over en rond deze zaak lopen via de beide advocaten, in het besef dat de NVJ zich bij het eerstvolgende door jou direct of indirect veroorzaakte incident definitief terug zal trekken;
b. je onderschrijft onze visie dat de bemiddeling wordt doorgezet;
c. je gaat akkoord met een bemiddelingsprocedure waarbij jij en de advocaten een vertegenwoordiger aanwijzen, de overheid een vertegenwoordiger, waarna beiden een derde onafhankelijke voorzitter kiezen. De uitspraak van dit college wordt bindend voor beide partijen;

9. We wensen op uiterlijk 15 augustus a.s. een schriftelijke bevestiging van jou te ontvangen dat je met de onder punt 8 genoemde voorwaarden a, b, en c instemt.

Indien je daartoe niet bereid bent wordt per genoemde 15 augustus de materiële steun van de NVJ in deze zaak stopgezet

Met vriendelijke groet,
mede namens secretaris Inge Brakman
Ron Abram, voorzitter
Hans Verploeg, algemeen secretaris
c.c. Mr. E. Pasman
Mr. P. Nicolaï

Bijlage 50

IN NAAM DER KONINGIN!

Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage
incidenteel vonnis van 3 juli 1996

in de zaak onder rolnummer 91/8214 van:

Willem L. Oltmans,
wonende te Amsterdam,
eiser in de hoofdzaak,
incidenteel verweerder,
procureur: Mr. K.G. W. van Oven,
advocaten : Mr. H.W.E. Vermeer te Amstelveen en Mr. E. Pasman
te Amsterdam,

tegen

De Staat der Nederlanden
(Ministerie van Buitenlandse Zaken),
gedaagde in de hoofdzaak, incidenteel eiser,
procureur: Mr. D. den Hertog.

en

Hare Koninklijke Hoogheid
Prinses Margriet Francisca der Nederlanden,
wonende te Apeldoorn,
incidenteel eiseres,
procureur Mr. J.L. de Wijckerslooth.

Bij vonnis van 3 mei 1995 is aan partij Oltmans bewijs opgedragen van feiten waaruit valt af te leiden dat hij in de uitoefening van zijn beroep als journalist is belemmerd als gevolg van het rondschrijven van 21 februari 1964 kenmerk PV-19478 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken; eventueel getuigenbewijs zou dienen te worden geleverd ten overstaan van de hieronder vermelde rechter. In het kader van de getuigenverhoren die ingevolge dat vonnis plaatsvinden, heeft zich het navolgende geschil (incident) ontwikkeld. In dat incident - opgeworpen namens de Prinses, die deswege als eiseres in het incident is aangemerkt - hebben de raadslieden van partijen mondeling voorgedragen conclusies genomen, in aanvulling daarop nog mondeling gere- en -dupliceerd en vonnis gevraagd.

Uitgangspunt is dat partij Oltmans Prinses Margriet als getuige wenst te horen omtrent hetgeen, aldus Oltmans, aan haar is gezegd - tijdens een officiëel bezoek van haar aan Canada in mei 1995 - omtrent zijn persoon en de eventuele achtergronden daarvan: mededelingen die de strekking hadden dat contacten van haar en haar echtgenoot met hem moesten worden voorkomen. Partij Oltmans heeft de Prinses, die zelf niet is verschenen, twee keer als getuige gedagvaard, doch is niet voornemens om aan de verhorende rechter een bevel tot medebrenging jegens haar te vragen.

Namens de Prinses is o.m. het volgende aangevoerd. Zij is niet gehouden om in deze zaak te getuigen, omdat de desbetreffende feiten vallen onder de onschendbaarheid van haar, als lid van het koninklijk huis, nu deze feiten zijn voorgevallen tijdens het bezoek van haar en haar echtgenoot aan Canada. Zij verta-

IN NAAM DER KONINGIN!
Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage
incidenteel vonnis van 3 juli 1996
in de zaak onder rolnummer 91/8214 van:

Willem L. Oltmans,
wonende te Amsterdam,
eiser in de hoofdzaak,
incidenteel verweerder,
procureur: Mr. K.G.W. van Oven,
advocaten: Mr. H.W.E. Vermeer te Amstelveen en Mr. E. Pasman
te Amsterdam,

tegen

De Staat der Nederlanden
(Ministerie van Buitenlandse Zaken),
gedaagde in de hoofdzaak, incidenteel eiser,
procureur: Mr. D. den Hertog.

en

Hare Koninklijke Hoogheid
Prinses Margriet Francisca der Nederlanden,
wonende te Apeldoorn,
incidenteel eiseres,
procureur Mr. J.L. de Wijckerslooth.

Bij vonnis van 3 mei 1995 is aan partij Oltmans bewijs opgedragen van feiten waaruit valt af te leiden dat hij in de uitoefening van zijn beroep als journalist is belemmerd als gevolg van het rondschrijven van 21 februari 1964 kenmerk PV-19478 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken; eventueel getuigenbewijs zou dienen te worden geleverd ten overstaan van de hieronder vermelde rechter. In het kader van de getuigenverhoren die ingevolge dat vonnis plaatsvinden, heeft zich het navolgende geschil (incident) ontwikkeld. In dat incident - opgeworpen namens de Prinses, die deswege als eiseres in het incident is aangemerkt - hebben de raadslieden van partijen mondeling voorgedragen conclusies genomen, in aanvulling daarop nog mondeling gere- en -dupliceerd en vonnis gevraagd.

Uitgangspunt is dat partij Oltmans Prinses Margriet als getuige wenst te horen omtrent hetgeen, aldus Oltmans, aan haar is gezegd - tijdens een officiëel bezoek van haar aan Canada in mei 1995 - omtrent zijn persoon en de eventuele achtergronden daarvan: mededelingen die de strekking hadden dat contacten van haar en haar echtgenoot met hem moesten worden voorkomen. Partij Oltmans heeft de Prinses, die zelf niet is verschenen, twee keer als getuige gedagvaard, doch is niet voornemens om aan de verhorende rechter een bevel tot medebrenging jegens haar te vragen.

Namens de Prinses is o.m. het volgende aangevoerd. Zij is niet gehouden om in deze zaak te getuigen, omdat de desbetreffende feiten vallen onder de onschendbaarheid van haar, als lid van het koninklijk huis, nu deze feiten zijn voorgevallen tijdens het bezoek van haar en haar echtgenoot aan Canada. Zij verte-

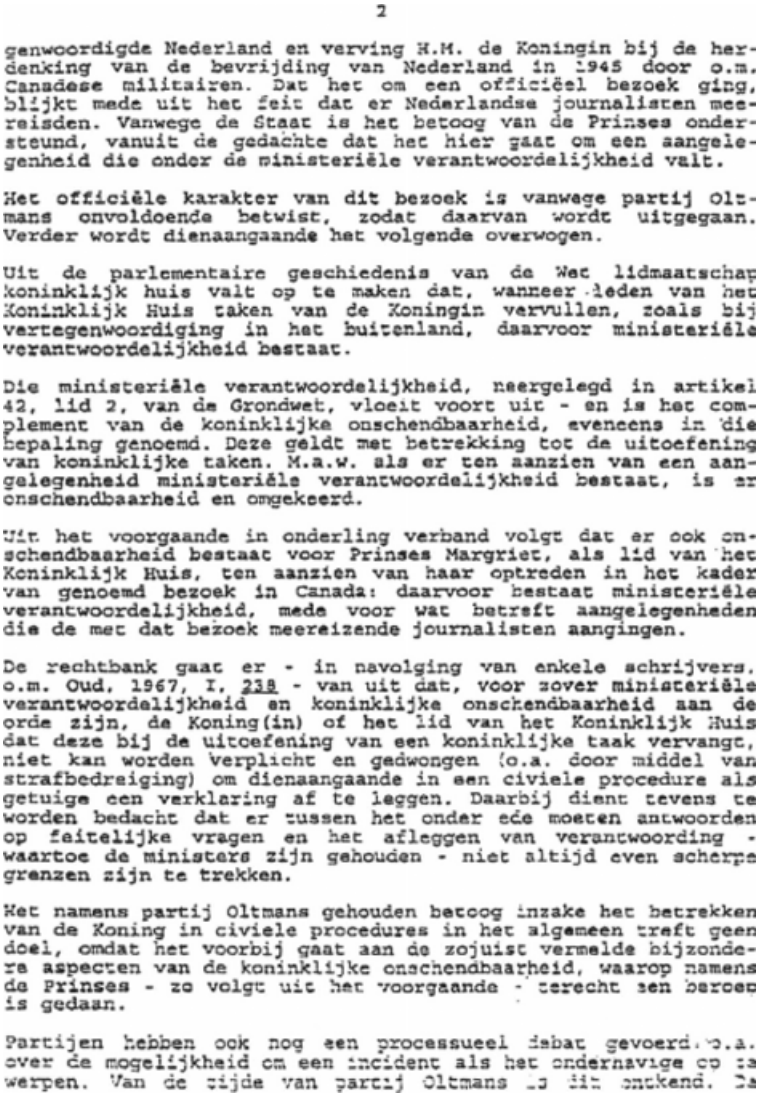

2

genwoordigde Nederland en verving H.M. de Koningin bij de herdenking van de bevrijding van Nederland in 1945 door o.m. Canadese militairen. Dat het om een officiëel bezoek ging, blijkt mede uit het feit dat er Nederlandse journalisten meereisden. Vanwege de Staat is het betoog van de Prinses ondersteund, vanuit de gedachte dat het hier gaat om een aangelegenheid die onder de ministeriële verantwoordelijkheid valt.

Het officiële karakter van dit bezoek is vanwege partij Oltmans onvoldoende betwist, zodat daarvan wordt uitgegaan. Verder wordt dienaangaande het volgende overwogen.

Uit de parlementaire geschiedenis van de Wet lidmaatschap koninklijk huis valt op te maken dat, wanneer leden van het Koninklijk Huis taken van de Koningin vervullen, zoals bij vertegenwoordiging in het buitenland, daarvoor ministeriële verantwoordelijkheid bestaat.

Die ministeriële verantwoordelijkheid, neergelegd in artikel 42, lid 2, van de Grondwet, vloeit voort uit - en is het complement van de koninklijke onschendbaarheid, evenceens in die bepaling genoemd. Deze geldt met betrekking tot de uitoefening van koninklijke taken. M.a.w. als er ten aanzien van een aangelegenheid ministeriële verantwoordelijkheid bestaat, is er onschendbaarheid en omgekeerd.

Uit het voorgaande in onderling verband volgt dat er ook onschendbaarheid bestaat voor Prinses Margriet, als lid van het Koninklijk Huis, ten aanzien van haar optreden in het kader van genoemd bezoek in Canada: daarvoor bestaat ministeriële verantwoordelijkheid, mede voor wat betreft aangelegenheden die de met dat bezoek meereizende journalisten aangingen.

De rechtbank gaat er - in navolging van enkele schrijvers, o.m. Oud, 1967, I, 238 - van uit dat, voor zover ministeriële verantwoordelijkheid en koninklijke onschendbaarheid aan de orde zijn, de Koning(in) of het lid van het Koninklijk Huis dat deze bij de uitoefening van een koninklijke taak vervangt, niet kan worden verplicht en gedwongen (o.a. door middel van strafbedreiging) om dienaangaande in een civiele procedure als getuige een verklaring af te leggen. Daarbij dient tevens te worden bedacht dat er tussen het onder ede moeten antwoorden op feitelijke vragen en het afleggen van verantwoording - waartoe de ministers zijn gehouden - niet altijd even scherpe grenzen zijn te trekken.

Het namens partij Oltmans gehouden betoog inzake het betrekken van de Koning in civiele procedures in het algemeen treft geen doel, omdat het voorbij gaat aan de zojuist vermelde bijzondere aspecten van de koninklijke onschendbaarheid, waarop namens de Prinses - zo volgt uit het voorgaande - terecht een beroep is gedaan.

Partijen hebben ook nog een processueel debat gevoerd o.a. over de mogelijkheid om een incident als het onderhavige op te werpen. Van de zijde van partij Oltmans is dit ontkend. De

genwoordigde Nederland en verving H.M. de Koningin bij de herdenking van de bevrijding van Nederland in 1945 door o.m. Canadese militairen. Dat het om een officiëel bezoek ging, blijkt mede uit het feit dat er Nederlandse journalisten meereisden. Vanwege de Staat is het betoog van de Prinses ondersteund, vanuit de gedachte dat het hier gaat om een aangelegenheid die onder de ministeriële verantwoordelijkheid valt.

Het officiële karakter van dit bezoek is vanwege partij Oltmans onvoldoende betwist, zodat daarvan wordt uitgegaan. Verder wordt dienaangaande het volgende overwogen.

Uit de parlementaire geschiedenis van de Wet lidmaatschap koninklijk huis valt op te maken dat, wanneer leden van het Koninklijk Huis taken van de Koningin vervullen, zoals bij vertegenwoordiging in het buitenland, daarvoor ministeriële verantwoordelijkheid bestaat.

Die ministeriële verantwoordelijkheid, neergelegd in artikel 42, lid 2, van de Grondwet, vloeit voort uit - en is het complement van de koninklijke onschendbaarheid, eveneens in die bepaling genoemd. Deze geldt met betrekking tot de uitoefening van koninklijke taken. M.a.w. als er ten aanzien van een aangelegenheid ministeriële verantwoordelijkheid bestaat, is er onschendbaarheid en omgekeerd.

Uit het voorgaande in onderling verband volgt dat er ook onschendbaarheid bestaat voor Prinses Margriet, als lid van het Koninklijk Huis, ten aanzien van haar optreden in het kader van genoemd bezoek in Canada: daarvoor bestaat ministeriële verantwoordelijkheid, mede voor wat betreft aangelegenheden die de met dat bezoek meereizende journalisten aangingen.

De rechtbank gaat er - in navolging van enkele schrijvers, o.m. Oud, 1967, I, 238 - van uit dat, voor zover ministeriële verantwoordelijkheid en koninklijke onschendbaarheid aan de orde zijn, de Koning(in) of het lid van het Koninklijk Huis dat deze bij de uitoefening van een koninklijke taak vervangt, niet kan worden verplicht en gedwongen (o.a. door middel van strafbedreiging) om dienaangaande in een civiele procedure als getuige een verklaring af te leggen. Daarbij dient tevens te worden bedacht dat er tussen het onder ede moeten antwoorden op feitelijke vragen en het afleggen van verantwoording - waartoe de ministers zijn gehouden - niet altijd even scherpe grenzen zijn te trekken.

Het namens partij Oltmans gehouden betoog inzake het betrekken van de Koning in civiele procedures in het algemeen treft geen doel, omdat het voorbij gaat aan de zojuist vermelde bijzondere aspecten van de koninklijke onschendbaarheid, waarop namens de Prinses - zo volgt uit het voorgaande - terecht een beroep is gedaan.

Partijen hebben ook nog een processueel debat gevoerd. o.a. over de mogelijkheid om een incident als het onderhavige op te werpen. Van de zijde van partij Oltmans is dit ontkend. De

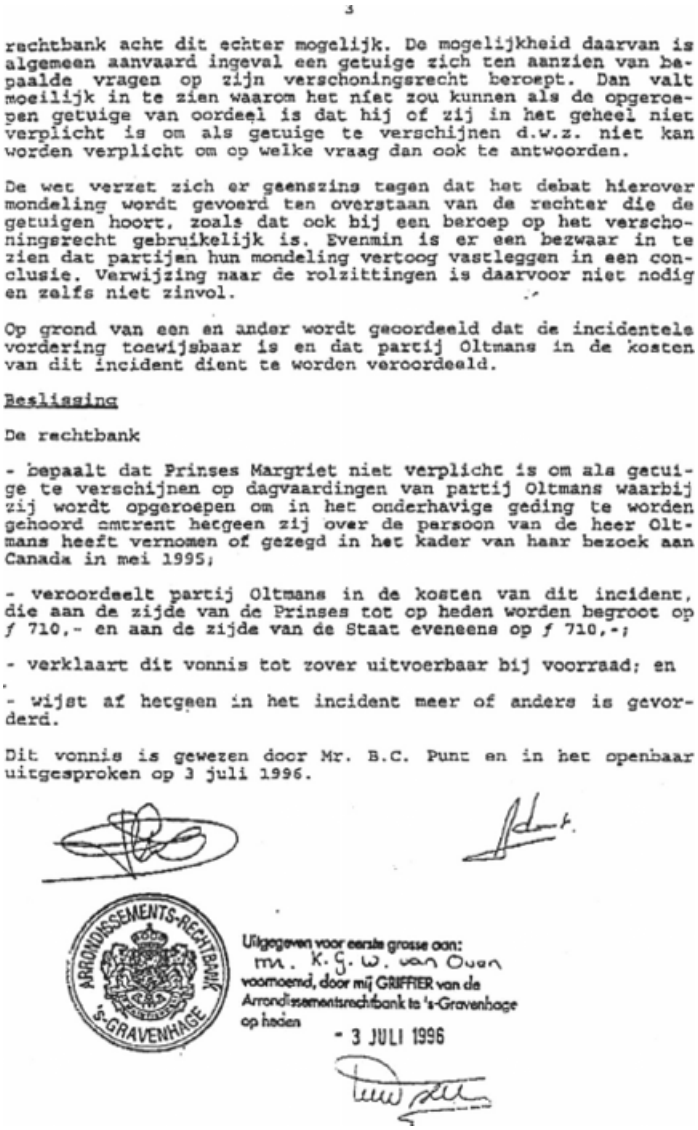

rechtbank acht dit echter mogelijk. De mogelijkheid daarvan is algemeen aanvaard ingeval een getuige zich ten aanzien van bepaalde vragen op zijn verschoningsrecht beroept. Dan valt moeilijk in te zien waarom het níet zou kunnen als de opgeroepen getuige van oordeel is dat hij of zij in het geheel niet verplicht is om als getuige te verschijnen d.w.z. niet kan worden verplicht om op welke vraag dan ook te antwoorden.

De wet verzet zich er geenszins tegen dat het debat hierover mondeling wordt gevoerd ten overstaan van de rechter die de getuigen hoort, zoals dat ook bij een beroep op het verschoningsrecht gebruikelijk is. Evenmin is er een bezwaar in te zien dat partijen hun mondeling vertoog vastleggen in een conclusie. Verwijzing naar de rolzittingen is daarvoor niet nodig en zelfs niet zinvol.

Op grond van een en ander wordt geoordeeld dat de incidentele vordering toewijsbaar is en dat partij Oltmans in de kosten van dit incident dient te worden veroordeeld.

Beslissing
De rechtbank

- bepaalt dat Prinses Margriet niet verplicht is om als getuige te verschijnen op dagvaardingen van partij Oltmans waarbij zij wordt opgeroepen om in het onderhavige geding te worden gehoord omtrent hetgeen zij over de persoon van de heer Oltmans heeft vernomen of gezegd in het kader van haar bezoek aan Canada in mei 1995;
- veroordeelt partij Oltmans in de kosten van dit incident, die aan de zijde van de Prinses tot op heden worden begroot op *f* 710, - en aan de zijde van de Staat eveneens op *f* 710, -;
- verklaart dit vonnis tot zover uitvoerbaar bij voorraad; en
- wijst af hetgeen in het incident meer of anders is gevorderd.

Dit vonnis is gewezen door Mr. B.C. Punt en in het openbaar uitgesproken op 3 juli 1996.

Bijlage 51

Koningin Julianaplein 30
Gebouw Babylon,
Kantoren A, 3e verdieping
2595 AA 's-Gravenhage

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn
advocaten
& notarissen

Correspondentieadres
Postbus 11756
2502 AT 's-Gravenhage
Telefoon: 070 - 348 8700
Telefax: 070 - 3477477
070 - 3476719

De Weledelgestrenge Vrouwe
mevrouw Mr E. Pasman
Postbus 74854
1070 BR AMSTERDAM

alsook per fax 020-5716186

Datum: 18 juli 1996
ons ref.: dH/mve/23-46578
Doorkiesnr.: 070-3856460 (fax secr.)
Uw ref.:
Inzake: Staat/Oltmans

Geachte Collega,

Ik bericht u over de brief van de heer Oltmans van 14 juni en van 16 juli 1996, gericht aan de heer Docters van Leeuwen, voor wie ik in deze zoals eerder aangegeven als advocaat optreed. Blijkens onderschrift op de brief van 14 juni hebt u daarvan een copie ontvangen. Een copie van de brief van 16 juli sluit ik bij.

De heer Docters van Leeuwen wil niet bespiegelen over de aannemelijkheid van de uitleg van uw cliënt hoe het fenomeen "Gestapo" in zijn contact met de verslaggever van de Nieuwe Revue is opgekomen. Duidelijk is dat het van zijn kant is gekomen en dat hij deze zeer grievende kwalificatie niet terugneemt in zijn brieven; laat staan dat dit laatste publiekelijk plaatsvindt.

Dat is onjuist; zijn brieven hebben zelfs geen raakvlak met een genoegdoening.

Hoogachtend
uw dw. cfr.,

D. den Hertog

Geachte Collega,

Ik bericht u over de brief van de heer Oltmans van 14 juni en van 16 juli 1996, gericht aan de heer Docters van Leeuwen, voor wie ik in deze zoals eerder aangegeven als advocaat optreed. Blijkens onderschrift op de brief van 14 juni hebt u daarvan een copie ontvangen. Een copie van de brief van 16 juli sluit ik bij.

De heer Docters van Leeuwen wil niet bespiegelen over de aannemelijkheid van de uitleg van uw cliënt hoe het fenomeen 'Gestapo' in zijn contact met de verslaggever van de Nieuwe Revue is opgekomen. Duidelijk is dat het van zijn kant is gekomen en dat hij deze zeer grievende kwalificatie niet terugneemt in zijn brieven; laat staan dat dit laatste publiekelijk plaatsvindt.

Dat is onjuist; zijn brieven hebben zelfs geen raakvlak met een genoegdoening.

Hoogachtend
uw dw. cfr.,
D. den Hertog

Bijlage 52

PROF. MR E. C. M. JURGENS

AMSTERDAM, 31.7.96

Willem Oltmans
Amsterdam

Beste Willem,
Dank voor je fax van gisteren. Ik sprak inmiddels met Ellen Pasman én met Inge Brahman. Beide heb ik op het hart gedrukt om zich over hiet te bemoeien met de politieke druk die G/W en ik proberen uit te oefenen op de BuZa-leiding. Laat inmiddels het proces gewoon zijn gang gaan (in kwestie van advocaat/NVJ/cliënt-die natuurlijk wél met elkaar goed moeten samenwerken!). G/W en ik bepalen wel hoe, wanneer en in welke gezelschap wij onze activiteiten uitoefenen. Ik hoop je dat we er hard achteraan zitten (at is augustus daarvan geen gemakkelijke zaak). Kortom, laat dit wel aan ons over! Hartelijke groet,
Hal

Hil.

MOZARTKADE 13, 1077 DJ AMSTERDAM, TEL. 020-676 1646

Bijlage 53

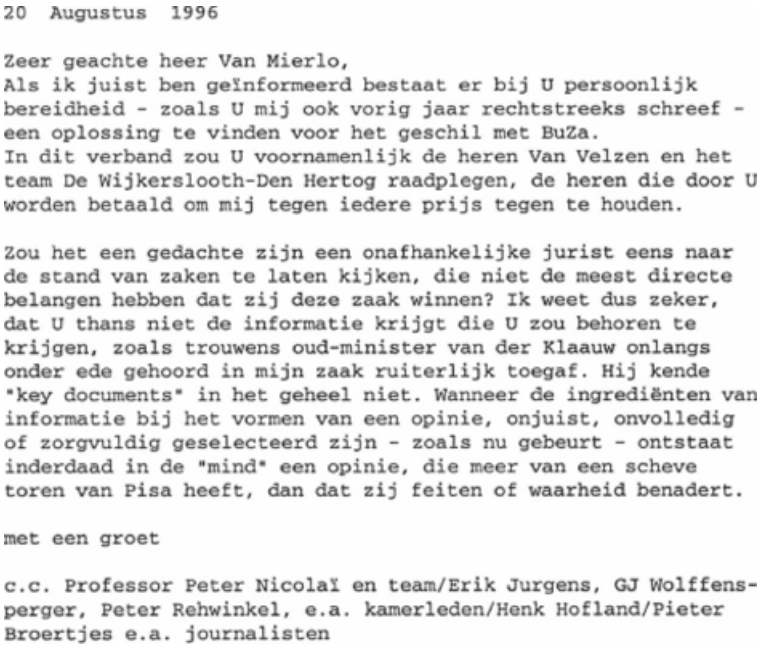

20 Augustus 1996

Zeer geachte heer Van Mierlo,
Als ik juist ben geïnformeerd bestaat er bij U persoonlijk bereidheid - zoals U mij ook vorig jaar rechtstreeks schreef - een oplossing te vinden voor het geschil met BuZa.
In dit verband zou U voornamenlijk de heren Van Velzen en het team De Wijkerslooth-Den Hertog raadplegen, de heren die door U worden betaald om mij tegen iedere prijs tegen te houden.

Zou het een gedachte zijn een onafhankelijke jurist eens naar de stand van zaken te laten kijken, die niet de meest directe belangen hebben dat zij deze zaak winnen? Ik weet dus zeker, dat U thans niet de informatie krijgt die U zou behoren te krijgen, zoals trouwens oud-minister van der Klaauw onlangs onder ede gehoord in mijn zaak ruiterlijk toegaf. Hij kende 'key documents' in het geheel niet. Wanneer de ingrediënten van informatie bij het vormen van een opinie, onjuist, onvolledig of zorgvuldig geselecteerd zijn - zoals nu gebeurt - ontstaat inderdaad in de 'mind' een opinie, die meer van een scheve toren van Pisa heeft, dan dat zij feiten of waarheid benadert.

met een groet

c.c. Professor Peter Nicolaï en team/Erik Jurgens, GJ Wolffensperger, Peter Rehwinkel, e.a. kamerleden/Henk Hofland/Pieter Broertjes e.a. journalisten

Bijlage 54

Tweede Kamer der Staten-Generaal 2
Vergaderjaar 1995-1996 Aanhangsel van de Handelingen
Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1565
Vragen van de leden Rehwinkel en Van Oven (beiden PvdA) over *het bestaan van een dossier over de journalist Willem Oltmans bij de BVD.*
(Ingezonden 12 juli 1996)

1
Hebt u kennis genomen van de verklaring die de Procureur-Generaal bij het gerechtshof te 's-Gravenhage op 30 mei jl. ter zitting van de

arrondissementsrechtbank in Den Haag in de zaak-Oltmans tegen de Staat der Nederlanden heeft afgelegd?

2
Indien de vraag over het bestaan van een dossier-Oltmans niet zou zijn gesteld, hoe is dat te rijmen met de antwoorden op de vragen 1, 2 en 3 gesteld dd. 23 april jl.?

3
Indien die vraag wel zou zijn gesteld, wat is daarop dan precies geantwoord?

Antwoord
Antwoord van minister Dijkstal (Binnenlandse Zaken). (Ontvangen 15 augustus 1996)

1
Ja. Het proces-verbaal van het getuigenverhoor van de heer Docters van Leeuwen is te uwer informatie hierbij gevoegd.[1]

2 en 3
Of de heer Stoffelen al of niet heeft gevraagd naar het bestaan van een BVD-dossier over de heer Oltmans moet worden afgeleid uit de verklaringen van beiden, afgelegd bij hun respectievelijke getuigenverhoren. Blijkens het proces-verbaal van het getuigenverhoor van de heer Docters van Leeuwen heeft deze in dat verhoor niet beweerd dat de bedoelde vraag niet door de heer Stoffelen is gesteld. Hij verklaart daarover: 'Zo is de vraag niet gesteld' en later: 'Om nog even terug te komen op het contact met de heer Stoffelen: ik herinner mij niet dat deze mij heeft gevraagd of er een of meer dossiers over de heer Oltmans bestond(en) en kan mij dus ook geen antwoord op die vraag herinneren.' Ik kan niet zien hoe deze verklaring van de heer Docters van Leeuwen in tegenspraak zou zijn met mijn antwoorden op de op 23 april gestelde vragen[2]. Vast staat dat de heren Stoffelen en Docters van Leeuwen op 19 mei 1992 met elkaar hebben gesproken over de bij de BVD berustende gegevens over de heer Oltmans. In mijn terminologie heet een dergelijke verzameling van gegevens een dossier. Overigens wijs ik er nogmaals op dat ten tijde van dat gesprek het bestaan van een dossier als hiervoren bedoeld bij partijen een bekend feit was, gelet op de beschikking van mijn ambtsvoorganger van 26 november 1991 met betrekking tot de openbaarmaking van de heer Oltmans van een aantal stukken uit dit dossier. Met betrekking tot de inhoud van het gesprek tussen de heren Stoffelen en Docters van Leeuwen moet ik, net als, u afgaan op hetgeen de deelnemers aan dat gesprek daarover naar buiten hebben gebracht.

1 In het bljzonder van zijn mededeling dat hem in het bewuste gesprek op 1 september 1992 door de heer Stoffelen niet is gevraagd of er een dossier-Oltmans bestond, althans dat hij zich die vraag niet kon herinneren en dat hij zich dus ook geen antwoord op die vraag kon herinneren. Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.
2 Aanhangsel Handelingen nr. 1131, Vergaderjaar 1995-1996. Zie Aanhangsel Handelingen, nr. 1131, vergaderjaar 1995-1996.

Bijlage 55

5 September 1996

Bestuur NVJ
Amsterdam

Het advies van juridische zijde was de brief van 2 Juli j.l. onbeantwoord te laten. Ik heb desalniettemin enkele malen schriftelijk om heroverweging gevraagd. Einde Juli werd ons mondeling mee gedeeld tijdens een gesprek bij de NVJ, dat van intrekking geen sprake kon zijn, of zou zijn.
Ik heb materiële steun van de NVJ geaccepteerd, omdat ik er van uit ging dat het Bestuur zich wenste in te zetten voor de positie van alle onafhankelijke journalisten, die onder een spervuur liggen van onwettige geheime politiemethoden van personen en instanties die ressorteren onder de staat der Nederlanden. Liegen onder ede, wegmaken van bewijsstukken, niet naleven van de Wet Openbaarheid van Bestuur en meer dan dergelijke Haagse onderwereld praktijken, onder dekking van keurige ministers en een minister-president heb ik althans beschouwd als zaken de moeite waard om te bestrijden. Keer op keer bleek mij echter dat de NVJ zodanige belangen en contacten bij de Haagse overheid heeft, en zo diep verstrengeld is met dezelfde sujetten, die de NVJ voor mijn zaak zou moeten bestrijden, dat het blijkbaar een situatie schept waar bij - althans in de optiek van dit bestuur - andere NVJ belangen belangrijker zijn, dan de zaak van vrijheid van meningsuiting waar ik al veertig jaar voor strijd.
Prof. Peter Nicolaï verwoordde in een recent gesprek op Uw kantoor reeds mijn gevoelen, dat ik onder deze omstandigheden niet langer materieel gesteund wil worden. Mede omdat er contacten (bij herhaling) met de tegenpartij zijn geweest, die achter mijn rug om en die van mijn advocaten plaats vonden. En ook omdat geen der uitdrukkelijk gemaakte afspraken met dit bestuur (in 1996) gemaakt naar de letter werden uitgevoerd.
Ik neem dit besluit aan de hand van eigen overtuiging en geweten en informeer tegelijkertijd de advocaten.

Willem Oltmans

5 September 1996

Bestuur NVJ
Amsterdam

Het advies van juridische zijde was de brief van 2 Juli j.l. onbeantwoord te laten. Ik heb desalniettemin enkele malen schriftelijk om heroverweging gevraagd. Einde Juli werd ons mondeling mee gedeeld tijdens een gesprek bij de NVJ, dat van intrekking geen sprake kon zijn, of zou zijn.
Ik heb materiële steun van de NVJ geaccepteerd, omdat ik er van uit ging dat het Bestuur zich wenste in te zetten voor de positie van alle onafhankelijke journalisten, die onder een spervuur liggen van onwettige geheime politiemethoden van personen en instanties die ressorteren onder de staat der Nederlanden. Liegen onder ede, wegmaken van bewijsstukken, niet naleven van de Wet Openbaarheid van Bestuur en meer dan dergelijke Haagse onderwereld praktijken, onder dekking van keurige ministers en een minister-president heb ik althans beschouwd als zaken de moeite waard om te bestrijden. Keer op keer bleek mij echter dat de NVJ zodanige belangen en contacten bij de Haagse overheid heeft, en zo diep verstrengeld is met dezelfde sujetten, die de NVJ voor mijn zaak zou moeten bestrijden,

dat het blijkbaar een situatie schept waar bij - althans in de optiek van dit bestuur - andere NVJ belangen belangrijker zijn, dan de zaak van vrijheid van meningsuiting waar ik al veertig jaar voor strijd.
Prof. Peter Nicolaï verwoordde in een recent gesprek op Uw kantoor reeds mijn gevoelen, dat ik onder deze omstandigheden niet langer materieel gesteund wil worden. Mede omdat er contacten (bij herhaling) met de tegenpartij zijn geweest, die achter mijn rug om en die van mijn advocaten plaats vonden. En ook omdat geen der uitdrukkelijk gemaakte afspraken met dit bestuur (in 1996) gemaakt naar de letter werden uitgevoerd.
Ik neem dit besluit aan de hand van eigen overtuiging en geweten en informeer tegelijkertijd de advocaten.

Willem Oltmans

Bijlage 56

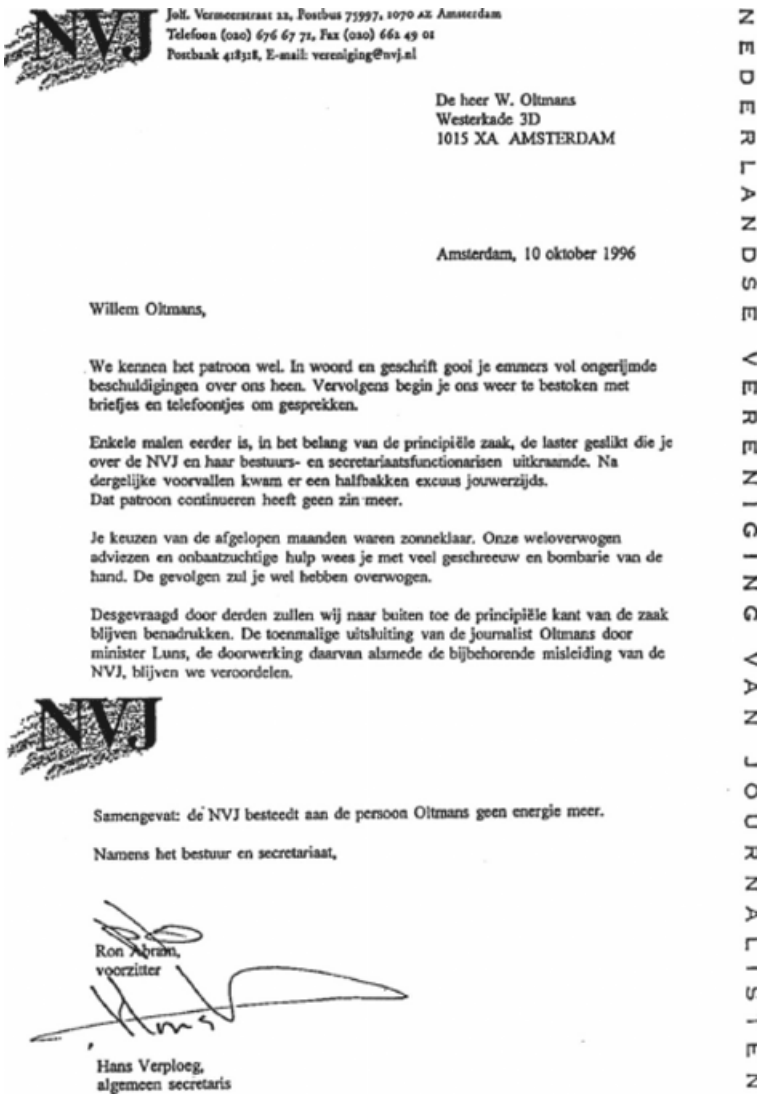

NVJ

Joh. Vermeerstraat 22, Postbus 75597, 1070 AE Amsterdam
Telefoon (020) 676 67 71, Fax (020) 662 49 01
Postbank 418318, E-mail: vereniging@nvj.nl

De heer W. Oltmans
Westerkade 3D
1015 XA AMSTERDAM

Amsterdam, 10 oktober 1996

Willem Oltmans,

We kennen het patroon wel. In woord en geschrift gooi je emmers vol ongerijmde beschuldigingen over ons heen. Vervolgens begin je ons weer te bestoken met briefjes en telefoontjes om gesprekken.

Enkele malen eerder is, in het belang van de principiële zaak, de laster geslikt die je over de NVJ en haar bestuurs- en secretariaatsfunctionarisen uitkraamde. Na dergelijke voorvallen kwam er een halfbakken excuus jouwerzijds.
Dat patroon continueren heeft geen zin meer.

Je keuzen van de afgelopen maanden waren zonneklaar. Onze weloverwogen adviezen en onbaatzuchtige hulp wees je met veel geschreeuw en bombarie van de hand. De gevolgen zul je wel hebben overwogen.

Desgevraagd door derden zullen wij naar buiten toe de principiële kant van de zaak blijven benadrukken. De toenmalige uitsluiting van de journalist Oltmans door minister Luns, de doorwerking daarvan alsmede de bijbehorende misleiding van de NVJ, blijven we veroordelen.

NVJ

Samengevat: de NVJ besteedt aan de persoon Oltmans geen energie meer.

Namens het bestuur en secretariaat,

Ron Abram,
voorzitter

Hans Verploeg,
algemeen secretaris

NEDERLANDSE VERENIGING VAN JOURNALISTEN

Amsterdam, 10 oktober 1996
Willem Oltmans,

We kennen het patroon wel. In woord en geschrift gooi je emmers vol ongerijmde beschuldigingen over ons heen. Vervolgens begin je ons weer te bestoken met briefjes en telefoontjes om gesprekken.

Enkele malen eerder is, in het belang van de principiële zaak, de laster geslikt die je over de NVJ en haar bestuurs- en secretariaatsfunctionarisen uitkraamde. Na dergelijke voorvallen kwam er een halfbakken excuus jouwerzijds.
Dat patroon continueren heeft geen zin meer.

Je keuzen van de afgelopen maanden waren zonneklaar. Onze weloverwogen adviezen en onbaatzuchtige hulp wees je met veel

geschreeuw en bombarie van de hand. De gevolgen zul je wel hebben overwogen.

Desgevraagd door derden zullen wij naar buiten toe de principiële kant van de zaak blijven benadrukken. De toenmalige uitsluiting van de journalist Oltmans door minister Luns, de doorwerking daarvan alsmede de bijbehorende misleiding van de NVJ, blijven we veroordelen.

Samengevat: de NVJ besteedt aan de persoon Oltmans geen energie meer.

Namens het bestuur en secretariaat,
Ron Abram,
Hans Verploeg,
algemeen secretaris

Bijlage 57

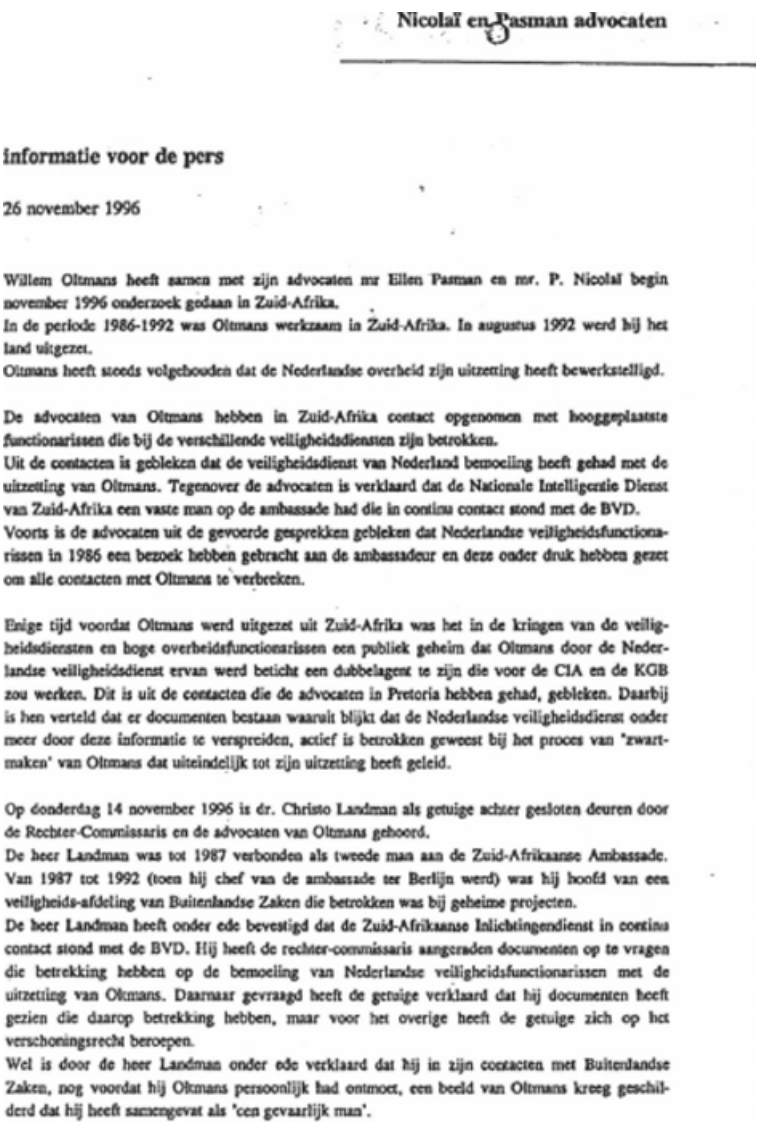

Nicolaï en Pasman advocaten

informatie voor de pers

26 november 1996

Willem Oltmans heeft samen met zijn advocaten mr Ellen Pasman en mr. P. Nicolaï begin november 1996 onderzoek gedaan in Zuid-Afrika.
In de periode 1986-1992 was Oltmans werkzaam in Zuid-Afrika. In augustus 1992 werd hij het land uitgezet.
Oltmans heeft steeds volgehouden dat de Nederlandse overheid zijn uitzetting heeft bewerkstelligd.

De advocaten van Oltmans hebben in Zuid-Afrika contact opgenomen met hooggeplaatste functionarissen die bij de verschillende veiligheidsdiensten zijn betrokken.
Uit de contacten is gebleken dat de veiligheidsdienst van Nederland bemoeiing heeft gehad met de uitzetting van Oltmans. Tegenover de advocaten is verklaard dat de Nationale Intelligentie Dienst van Zuid-Afrika een vaste man op de ambassade had die in continu contact stond met de BVD.
Voorts is de advocaten uit de gevoerde gesprekken gebleken dat Nederlandse veiligheidsfunctionarissen in 1986 een bezoek hebben gebracht aan de ambassadeur en deze onder druk hebben gezet om alle contacten met Oltmans te verbreken.

Enige tijd voordat Oltmans werd uitgezet uit Zuid-Afrika was het in de kringen van de veiligheidsdiensten en hoge overheidsfunctionarissen een publiek geheim dat Oltmans door de Nederlandse veiligheidsdienst ervan werd beticht een dubbelagent te zijn die voor de CIA en de KGB zou werken. Dit is uit de contacten die de advocaten in Pretoria hebben gehad, gebleken. Daarbij is hen verteld dat er documenten bestaan waaruit blijkt dat de Nederlandse veiligheidsdienst onder meer door deze informatie te verspreiden, actief is betrokken geweest bij het proces van 'zwartmaken' van Oltmans dat uiteindelijk tot zijn uitzetting heeft geleid.

Op donderdag 14 november 1996 is dr. Christo Landman als getuige achter gesloten deuren door de Rechter-Commissaris en de advocaten van Oltmans gehoord.
De heer Landman was tot 1987 verbonden als tweede man aan de Zuid-Afrikaanse Ambassade. Van 1987 tot 1992 (toen hij chef van de ambassade ter Berlijn werd) was hij hoofd van een veiligheids-afdeling van Buitenlandse Zaken die betrokken was bij geheime projecten.
De heer Landman heeft onder ede bevestigd dat de Zuid-Afrikaanse Inlichtingendienst in continu contact stond met de BVD. Hij heeft de rechter-commissaris aangeraden documenten op te vragen die betrekking hebben op de bemoeiing van Nederlandse veiligheidsfunctionarissen met de uitzetting van Oltmans. Daarnaar gevraagd heeft de getuige verklaard dat hij documenten heeft gezien die daarop betrekking hebben, maar voor het overige heeft de getuige zich op het verschoningsrecht beroepen.
Wel is door de heer Landman onder ede verklaard dat hij in zijn contacten met Buitenlandse Zaken, nog voordat hij Oltmans persoonlijk had ontmoet, een beeld van Oltmans kreeg geschilderd dat hij heeft samengevat als 'een gevaarlijk man'.

Nicolaï en Pasman advocaten
informatie voor de pers
26 november 1996

Willem Oltmans heeft samen met zijn advocaten mr Ellen Pasman en mr. P. Nicolaï begin november 1996 onderzoek gedaan in Zuid-Afrika.
In de periode 1986-1992 was Oltmans werkzaam in Zuid Afrika. In augustus 1992 werd hij het land uitgezet.
Oltmans heeft steeds volgehouden dat de Nederlandse overheid zijn uitzetting heeft bewerkstelligd.

De advocaten van Oltmans hebben in Zuid-Afrika contact opgenomen met hooggeplaatste functionarissen die bij de verschillende veiligheidsdiensten zijn betrokken.

Uit de contacten is gebleken dat de veiligheidsdienst van Nederland bemoeiing heeft gehad met de uitzetting van Oltmans. Tegenover de advocaten is verklaard dat de Nationale Intelligentie Dienst van Zuid-Afrika een vaste man op de ambassade had die in continu contact stond met de BVD.
Voorts is de advocaten uit de gevoerde gesprekken gebleken dat Nederlandse veiligheidsfunctionarissen in 1986 een bezoek hebben gebracht aan de ambassadeur en deze onder druk hebben gezet om alle contacten met Oltmans te verbreken.

Enige tijd voordat Oltmans werd uitgezet uit Zuid-Afrika was het in de kringen van de veiligheidsdiensten en hoge overheidsfunctionarissen een publiek geheim dat Oltmans door de Nederlandse veiligheidsdienst ervan werd beticht een dubbelagent te zijn die voor de CIA en de KGB zou werken. Dit is uit de contacten die de advocaten in Pretoria hebben gehad, gebleken. Daarbij is hen verteld dat er documenten bestaan waaruit blijkt dat de Nederlandse veiligheidsdienst onder meer door deze informatie te verspreiden, actief is betrokken geweest bij het proces van ‘zwartmaken’ van Oltmans dat uiteindelijk tot zijn uitzetting heeft geleid.

Op donderdag 14 november 1996 is dr. Christo Landman als getuige achter gesloten deuren door de Rechter Commissaris en de advocaten van Oltmans gehoord.
De heer Landman was tot 1987 verbonden als tweede man aan de Zuid-Afrikaanse Ambassade. Van 1987 tot 1992 (toen hij chef van de ambassade ter Berlijn werd) was hij hoofd van een veiligheids-afdeling van Buitenlandse Zaken die betrokken was bij geheime projecten.
De heer Landman heeft onder ede bevestigd dat de Zuid-Afrikaanse Inlichtingendienst in continu contact stond met de BVD. Hij heeft de rechter-commissaris aangeraden documenten op te vragen die betrekking hebben op de bemoeiing van Nederlandse veiligheidsfunctionarissen met de uitzetting van Oltmans. Daarnaar gevraagd heeft de getuige verklaard dat hij documenten heeft gezien die daarop betrekking hebben, maar voor het overige heeft de getuige zich op het verschoningsrecht beroepen.
Wel is door de heer Landman onder ede verklaard dat hij in zijn contacten met Buitenlandse Zaken, nog voordat hij Oltmans persoonlijk had ontmoet, een beeld van Oltmans kreeg geschilderd dat hij heeft samengevat als ‘een gevaarlijk man’.

Nicolaï en Pasman advocaten

Mrs Nicolaï en Pasman zullen de officiële documenten waarnaar door de getuige is verwezen, opvragen bij de Zuid-Afrikaanse overheid. Oltmans kan aan de Zuid Afrikaanse grondwet het recht op inzage ontlenen.
Voorts is met de Rechter-Commissaris de mogelijkheid besproken van een zogeheten 'rogatoire commissie'. De rechter zal dan naar Zuid Afrika gaan om daar het onderzoek voort te zetten. De advocaten hebben erop gewezen in Zuid Afrika over nog veel meer getuigen te beschikken.

Uit de getuigenis van de heer Landman, alsmede uit de overige informatie waarover de advocaten beschikken, blijkt dat er tussen de Nederlandse veiligheidsdienst en haar Zuid Afrikaanse zusterdienst allerlei contacten zijn geweest in de affaire Oltmans. De heer Landman heeft tijdens het getuigenverhoor toegegeven dat er een "continu" contact was tussen de functionaris van de Zuid Afrikaanse Nationale Intelligentiedienst op de ambassade en de BVD.

De informatie die nu boven tafel is gekomen, werpt een geheel ander licht op de zaak, dan de informatie die door en namens de Nederlandse regering in het verleden is gegeven.

Op vragen van de kamerleden Jurgens, Stoffelen en Wolffensperger is in 1992 door minister president Lubbers geantwoord: de "achtergronden" van de uitzetting van Oltmans "zijn mij niet bekend". Ook heeft de toenmalige BVD-directeur Docters Van Leeuwen in contacten met het kamerlid Stoffelen verklaard dat zijn dienst op geen enkele wijze betrokken was bij Oltmans' verblijf in en uitzetting uit Zuid-Afrika.

Docters van Leeuwen is in het proces-Oltmans op 30 mei 1996 als getuige onder ede gehoord. Op vragen van mr Nicolaï heeft hij onder ede verklaard "dat er überhaupt met de Zuid Afrikaanse zusterdienst geen contact was onderhouden, dus ook niet ten aanzien van de heer Oltmans".
De advocaten van Oltmans zijn van oordeel over voldoende bewijsmateriaal te beschikken waaruit blijkt dat de BVD en de Nationale Intelligentie Dienst een geregeld contact onderhielden. Op grond van dat materiaal, waarvan de getuigenis van de tweede man op de Zuid Afrikaanse ambassade onderdeel uitmaakt, hebben zij besloten om een aanklacht wegens meineed tegen de heer Docters van Leeuwen in te dienen.
De aanklacht wegens meineed betreft tevens een andere onwaarheid die door Docters van Leeuwen onder ede is uitgesproken. Hoewel de heer Stoffelen heeft verklaard dat hij toentertijd uitdrukkelijk aan de heer Docters van Leeuwen had gevraagd of er enig dossier bij de BVD bestond over Oltmans, heeft deze onder ede verklaard dat hem die vraag niet was gesteld.

Ter zake van de verdenking van het door Docters van Leeuwen gepleegde strafbare feit als omschreven in art. 207, eerste lid, Wetboek van Strafrecht (meineed) is hedenmorgen aangifte gedaan bij de Officier van Justitie te Den Haag.

Voorts beschikken mrs Nicolaï en Pasman over informatie waaruit blijkt dat Nederlandse veiligheidsfunctionarissen druk hebben uitgeoefend op de Zuid Afrikaanse diensten.
Aangezien dat een operatie is geweest die geheel buiten de bevoegdheden op grond van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten valt, overwegen de advocaten om de Rijksrecherche in te schakelen om uit te zoeken welke functionarissen onwettig hebben gehandeld.

2

Mrs Nicolaï en Pasman zullen de officiële documenten waarnaar door de getuige is verwezen, opvragen bij de Zuid-Afrikaanse overheid. Oltmans kan aan de Zuid Afrikaanse grondwet het recht op inzage ontlenen. Voorts is met de Rechter-Commissaris de mogelijkheid besproken van een zogeheten ‘rogatoire commissie’. De rechter zal dan naar Zuid Afrika gaan om daar het onderzoek voort te zetten. De advocaten hebben erop gewezen in Zuid Afrika over nog veel meer getuigen te beschikken.

Uit de getuigenis van de heer Landman, alsmede uit de overige informatie waarover de advocaten beschikken, blijkt dat er tussen de Nederlandse veiligheidsdienst en haar Zuid Afrikaanse zusterdienst allerlei contacten zijn geweest in de affaire Oltmans. De heer Landman heeft tijdens het getuigenverhoor toegegeven dat er een ‘continu’ contact was tussen de functionaris van de Zuid Afrikaanse Nationale Intelligentiedienst op de ambassade en de BVD.

De informatie die nu boven tafel is gekomen, werpt een geheel ander licht op de zaak, dan de informatie die door en namens de Nederlandse regering in het verleden is gegeven.

Op vragen van de kamerleden Jurgens, Stoffelen en Wolffensperger is in 1992 door minister president Lubbers geantwoord: de ‘achtergronden’ van de uitzetting van Oltmans ‘zijn mij niet bekend‘. Ook heeft de toenmalige BVD-directeur Docters Van Leeuwen in contacten met het kamerlid Stoffelen verklaard dat zijn dienst op geen enkele wijze betrokken was bij Oltmans' verblijf in en uitzetting uit Zuid-Afrika.

Docters van Leeuwen is in het proces-Oltmans op 30 mei 1996 als getuige onder ede gehoord. Op vragen van mr Nicolaï heeft hij onder ede verklaard ‘dat er überhaupt met de Zuid Afrikaanse zusterdienst geen contact was onderhouden, dus ook niet ten aanzien van de heer Oltmans’.
De advocaten van Oltmans zijn van oordeel over voldoende bewijsmateriaal te beschikken waaruit blijkt dat de BVD en de Nationale Intelligentie Dienst een geregeld contact onderhielden. Op grond van dat materiaal, waarvan de getuigenis van de tweede man op de Zuid Afrikaanse ambassade onderdeel uitmaakt, hebben zij besloten om een aanklacht wegens meineed tegen de heer Docters van Leeuwen in te dienen.
De aanklacht wegens meineed betreft tevens een andere onwaarheid die door Docters van Leeuwen onder ede is uitgesproken. Hoewel de heer Stoffelen heeft verklaard dat hij toentertijd uitdrukkelijk aan de heer Docters van Leeuwen had gevraagd of er enig dossier bij de BVD bestond over Oltmans, heeft deze onder ede verklaard dat hem die vraag niet was gesteld.

Ter zake van de verdenking van het door Docters van Leeuwen gepleegde strafbare feit als omschreven in art. 207, eerste lid, Wetboek van Strafrecht (meineed) is hedenmorgen aangifte gedaan bij de Officier van Justitie te Den Haag.

Voorts beschikken mrs Nicolaï en Pasman over informatie waaruit blijkt dat Nederlandse veiligheidsfunctionarissen druk hebben uitgeoefend op de Zuid Afrikaanse diensten.
Aangezien dat een operatie is geweest die geheel buiten de bevoegdheden op grond van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten valt, overwegen de advocaten om de Rijksrecherche in te schakelen om uit te zoeken welke functionarissen onwettig hebben gehandeld.

Bijlage 58

Koningin Julianaplein 30
Gebouw Babylon,
Kantoren A, 3e verdieping
2595 AA 's-Gravenhage

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn
advocaten
& notarissen

Correspondentie:
Postbus 27736
2502 AS 's-Gravenhage
Telefoon: 070 - 348 87 00
Telefax: 070 - 3474 74 /
070 - 3474 719

PER TELEFAX: 020-6705757
De Weledelgestrenge Vrouwe
mevrouw Mr E. Pasman
te Amsterdam

Datum: 17 december 1996
Onze ref.: dH/AR/23-45578
Doorkiesnr.: 070-3825261 (fax secr.)
Uw ref.:
Inzake: Staat/Oltmans

Geachte Collega,

Naar aanleiding van uw brief van 3 december jl. bericht ik u dat de Staat o.a. in de bodemprocedure betwist jegens uw cliënt onrechtmatig te hebben gehandeld en uit dien hoofde wijst hij de aansprakelijkheid af. De in die procedure gehoorde getuigen hebben geen aanleiding gegeven dit standpunt te wijzigen.

Hoogachtend,
uw dw. cfr.,
D. den Hertog

Geachte Collega,

Naar aanleiding van uw brief van 3 december jl. bericht ik u dat de Staat o.a. in de bodemprocedure betwist jegens uw cliënt onrechtmatig te hebben gehandeld en uit dien hoofde wijst hij de aansprakelijkheid af. De in die procedure gehoorde getuigen hebben geen aanleiding gegeven dit standpunt te wijzigen.

Hoogachtend.
uw dw. cfr.,
D. den Hertog

Bijlage 59

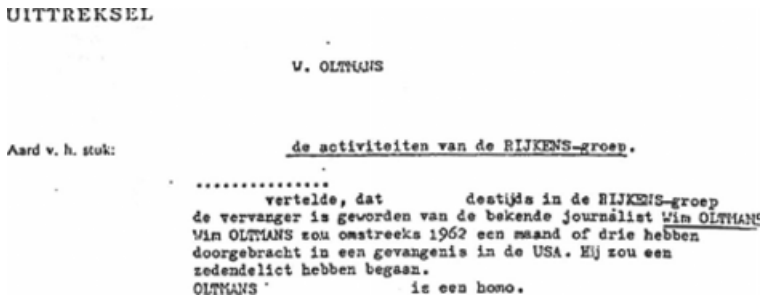

UITTREKSEL

W. OLTMANS

Aard v.h. stuk: de activiteiten van de RIJKENS-groep.

.....
vertelde, dat destijds in de RIJKENS-groep de vervanger is geworden van de bekende journalist Wim OLTMANS Wim OLTMANS zou omstreeks 1962 een maand of drie hebben doorgebracht in een gevangenis in de USA. Hij zou een zedendelict hebben begaan.
OLTMANS is een homo.

Bijlage 60

Nicolaï en Pasman advocaten *specialisten bestuursrecht*

Oranje Nassaulaan 33
1075 AK Amsterdam
telefoon 020 6 705 705
telefax 020 670 57 57

Aan de weledelgestrenge heer
Mr D. Pijl,
Directeur van de Rijksrecherche,
Nieuwe Tielseweg 1,
4001 JS Tiel.

tevens per fax: 0344-631801
(vier pagina's)

3 februari 1997

Geachte heer Pijl,

Namens de heer W.L. Oltmans richten wij ons tot u met het volgende.

Op grond van stukken waarover wij beschikken en op grond van door ons ingewonnen informatie is aannemelijk dat door of op verzoek van Nederlandse overheidsfunctionarissen, al dan niet in de uitoefening van hun functie, strafbare feiten zijn gepleegd, althans pogingen daartoe zij ondernomen, als omschreven in de art. 365 Wetboek van Strafrecht (dwang met misbruik van gezag), 272 Sr (schending ambtsgeheim), 261 Sr (smaad), 262 Sr (laster), 266 Sr (eenvoudige belediging) en 268 Sr (lasterlijke aanklacht).

Wij richten ons rechtstreeks tot de Rijksrecherche aangezien wij hopen en vertrouwen dat uw opsporingsdienst voldoende onafhankelijk is om de klachten omtrent de strafbare feiten te onderzoeken.
Daarbij komt nog dat de voormalig directeur van de Binnenlandse Veiligheidsdienst, mr A.H.W. Docters van Leeuwen, inmiddels een hoge positie bij Justitie inneemt en mogelijk vanuit de BVD, welke dienst er belang bij heeft dat niet blijkt van strafbare gedragingen van zijn ambtenaren, druk zou kunnen worden uitgoefend op de voormalig directeur.
Voorts is op dit moment een klacht wegens het strafbare feit van meineed tegen mr Docters van Leeuwen aanhangig

prof mr P. Nicolaï
mr E. Pasman

advocaten

Verantwoordelijkheid voor kantoor
mr A.A.L. Beers

onderwijsrecht
mr B.K. Olivier

milieurecht
dr. J.P.C.L. Tonnaer

3 februari 1997
Geachte heer Pijl,

Namens de heer W.L. Oltmans richten wij ons tot u met het volgende.

Op grond van stukken waarover wij beschikken en op grond van door ons ingewonnen informatie is aannemelijk dat door of op verzoek van Nederlandse overheidsfunctionarissen, al dan niet in de uitoefening van hun functie, strafbare feiten zijn gepleegd, althans pogingen daartoe zij ondernomen, als omschreven in de art. 365 Wetboek van Strafrecht (dwang met misbruik van gezag), 272 Sr (schending ambtsgeheim), 261 Sr (smaad), 262 Sr (laster), 266 Sr (eenvoudige belediging) en 268 Sr (lasterlijke aanklacht).

Wij richten ons rechtstreeks tot de Rijksrecherche aangezien wij hopen en vertrouwen dat uw opsporingsdienst voldoende onafhankelijk is om de klachten omtrent de strafbare feiten te onderzoeken.
Daarbij komt nog dat de voormalig directeur van de Binnenlandse Veiligheidsdienst, mr A.H.W. Docters van Leeuwen, inmiddels een hoge positie bij Justitie inneemt en mogelijk vanuit de BVD, welke dienst er belang bij heeft dat niet blijkt van strafbare gedragingen van zijn ambtenaren, druk zou kunnen worden uitgoefend op de voormalig directeur.

Voorts is op dit moment een klacht wegens het strafbare feit van meineed tegen mr Docters van Leeuwen aanhangig

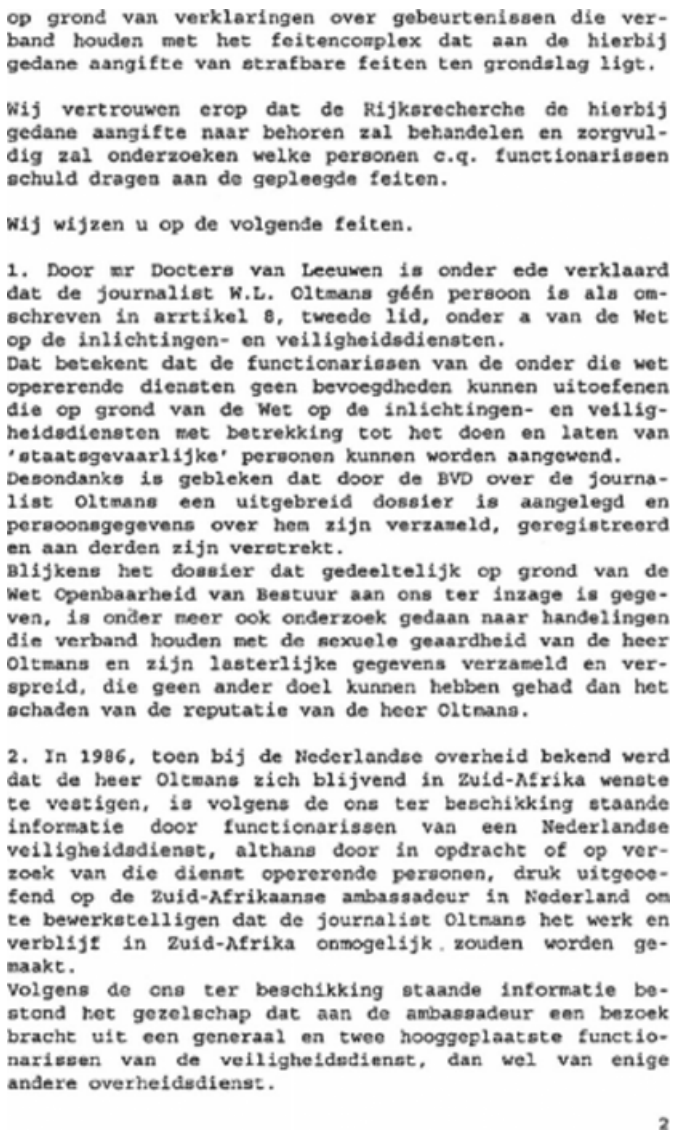

op grond van verklaringen over gebeurtenissen die verband houden met het feitencomplex dat aan de hierbij gedane aangifte van strafbare feiten ten grondslag ligt.

Wij vertrouwen erop dat de Rijksrecherche de hierbij gedane aangifte naar behoren zal behandelen en zorgvuldig zal onderzoeken welke personen c.q. functionarissen schuld dragen aan de gepleegde feiten.

Wij wijzen u op de volgende feiten.

1. Door mr Docters van Leeuwen is onder ede verklaard dat de journalist W.L. Oltmans géén persoon is als omschreven in arrtikel 8, tweede lid, onder a van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.
   Dat betekent dat de functionarissen van de onder die wet opererende diensten geen bevoegdheden kunnen uitoefenen die op grond van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten met betrekking tot het doen en laten van 'staatsgevaarlijke' personen kunnen worden aangewend.
   Desondanks is gebleken dat door de BVD over de journalist Oltmans een uitgebreid dossier is aangelegd en persoonsgegevens over hem zijn verzameld, geregistreerd en aan derden zijn verstrekt.
   Blijkens het dossier dat gedeeltelijk op grond van de Wet Openbaarheid van Bestuur aan ons ter inzage is gegeven, is onder meer ook onderzoek gedaan naar handelingen die verband houden met de sexuele geaardheid van de heer Oltmans en zijn lasterlijke gegevens verzameld en verspreid, die geen ander doel kunnen hebben gehad dan het schaden van de reputatie van de heer Oltmans.

2. In 1986, toen bij de Nederlandse overheid bekend werd dat de heer Oltmans zich blijvend in Zuid-Afrika wenste te vestigen, is volgens de ons ter beschikking staande informatie door functionarissen van een Nederlandse veiligheidsdienst, althans door in opdracht of op verzoek van die dienst opererende personen, druk uitgeoefend op de Zuid-Afrikaanse ambassadeur in Nederland om te bewerkstelligen dat de journalist Oltmans het werk en verblijf in Zuid-Afrika onmogelijk zouden worden gemaakt.
   Volgens de ons ter beschikking staande informatie bestond het gezelschap dat aan de ambassadeur een bezoek bracht uit een generaal en twee hooggeplaatste functionarissen van de veiligheidsdienst, dan wel van enige andere overheidsdienst.

2

op grond van verklaringen over gebeurtenissen die verband houden met het feitencomplex dat aan de hierbij gedane aangifte van strafbare feiten ten grondslag ligt.
Wij vertrouwen erop dat de Rijksrecherche de hierbij gedane aangifte naar behoren zal behandelen en zorgvuldig zal onderzoeken welke personen c.q. functionarissen schuld dragen aan de gepleegde feiten.

Wij wijzen u op de volgende feiten.

1. Door mr Docters van Leeuwen is onder ede verklaard dat de journalist W.L. Oltmans géén persoon is als omschreven in arrtikel 8, tweede lid, onder a van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.
   Dat betekent dat de functionarissen van de onder die wet opererende diensten geen bevoegdheden kunnen uitoefenen die op grond van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten met betrekking tot het doen en laten van 'staatsgevaarlijke' personen kunnen worden aangewend.

Desondanks is gebleken dat door de BVD over de journalist Oltmans een uitgebreid dossier is aangelegd en persoonsgegevens over hem zijn verzameld, geregistreerd en aan derden zijn verstrekt.
Blijkens het dossier dat gedeeltelijk op grond van de Wet Openbaarheid van Bestuur aan ons ter inzage is gegeven, is onder meer ook onderzoek gedaan naar handelingen die verband houden met de sexuele geaardheid van de heer Oltmans en zijn lasterlijke gegevens verzameld en verspreid, die geen ander doel kunnen hebben gehad dan het schaden van de reputatie van de heer Oltmans.

2. In 1986, toen bij de Nederlandse overheid bekend werd dat de heer Oltmans zich blijvend in Zuid-Afrika wenste te vestigen, is volgens de ons ter beschikking staande informatie door functionarissen van een Nederlandse veiligheidsdienst, althans door in opdracht of op verzoek van die dienst opererende personen, druk uitgeoefend op de Zuid-Afrikaanse ambassadeur in Nederland om te bewerkstelligen dat de journalist Oltmans het werk en verblijf in Zuid-Afrika onmogelijk zouden worden gemaakt.
   Volgens de ons ter beschikking staande informatie bestond het gezelschap dat aan de ambassadeur een bezoek bracht uit een generaal en twee hooggeplaatste functionarissen van de veiligheidsdienst, dan wel van enige andere overheidsdienst.

In dit verband is door een bron de naam van generaal Dijkstra genoemd.
Voorts is volgens de bron omtrent de heer Oltmans de lasterlijke informatie verschaft dat deze een dubbelagent zou zijn die zowel voor de CIA als de KGB zou werken.
Het optreden van bedoelde functionarissen kan niet alleen worden aangemerkt als lasterlijk en gegrond op gegevens waaromtrent ambtsgeheim bestond, maar tevens als (een poging) tot dwang met misbruik van gezag (art. 365 Sr).
Volgens de ons ter beschikking staande informatie was namelijk met goedvinden van de Nederlandse diensten een functionaris van de Zuid-Afrikaanse geheime dienst aan de Ambassade verbonden, en hebben de Generaal en de functionarissen die hem vergezelden duidelijk gemaakt dat als Oltmans niet zou worden tegengewerkt door de Zuid-Afrikaanse overheid, de positie van die Zuid-Afrikaanse veiligheidsfunctionaris gevaar zou lopen.

3. Uit verschillende, onafhankelijke en goed geïnformeerde bronnen, hebben wij tijdens ons onderzoek in Zuid-Afrika, vernomen dat door Nederlandse functionarissen ook tijdens het verblijf van de heer Oltmans in Zuid-Afrika het lasterlijke bericht is verspreid dat hij een gevaarlijke dubbel-agent zou zijn.
Uit de ons ter beschikking staande informatie kan worden afgeleid dat de uitwijzing van de heer Oltmans uit Zuid-Afrika het gevolg is geweest van deze lastercampagne.

4. Op grond van ons ter beschikking staande informatie is gebleken dat ook op andere wijze de Nederlandse veiligheidsdienst(en) erop hebben aangestuurd dat via andere kanalen omtrent de journalist Oltmans lasterlijke informatie bij de Zuid Afrikaanse overheid ter beschikking zou komen.
Volgens onze bron is in 1986 ook door de heer Van Oudgaarden van het Afrika Instituut een bezoek gebracht aan de Zuid-Afrikaanse ambassadeur om deze tegen Oltmans te waarschuwen.
Volgens een bron fungeerde dit instituut als front-organisatie van de Binnenlandse Veiligheidsdienst.

Wij verzoeken u om uw wettelijke opsporingsbevoegdheden in het bijzonder te hanteren om duidelijkheid te verkrijgen omtrent de volgende vragen.

3

In dit verband is door een bron de naam van generaal Dijkstra genoemd.
Voorts is volgens de bron omtrent de heer Oltmans de lasterlijke informatie verschaft dat deze een dubbelagent zou zijn die zowel voor de CIA als de KGB zou werken.
Het optreden van bedoelde functionarissen kan niet alleen worden aangemerkt als lasterlijk en gegrond op gegevens waaromtrent ambtsgeheim bestond, maar tevens als (een poging) tot dwang met misbruik van gezag (art. 365 Sr).
Volgens de ons ter beschikking staande informatie was namelijk met goedvinden van de Nederlandse diensten een functionaris van de Zuid-Afrikaanse geheime dienst aan de Ambassade verbonden, en hebben de Generaal en de functionarissen die hem vergezelden duidelijk gemaakt dat als Oltmans niet zou worden tegengewerkt door de Zuid-Afrikaanss overheid, de positie van die Zuid-Afrikaanse veiligheidsfunctionaris gevaar zou lopen.

3. Uit verschillende, onafhankelijke en goed geïnformeerde bronnen, hebben wij tijdens ons onderzoek in Zuid-Afrika, vernomen dat door Nederlandse functionarissen ook tijdens het verblijf van de heer Oltmans in Zuid-Afrika het lasterlijke bericht is verspreid dat hij een gevaarlijke dubbel-agent zou zijn.

Uit de ons ter beschikking staande informatie kan worden afgeleid dat de uitwijzing van de heer Oltmans uit Zuid-Afrika het gevolg is geweest van deze lastercampagne.

4. Op grond van ons ter beschikking staande informatie is gebleken dat ook op andere wijze de Nederlandse veiligheidsdienst(en) erop hebben aangestuurd dat via andere kanalen omtrent de journalist Oltmans lasterlijke informatie bij de Zuid Afrikaanse overheid ter beschikking zou komen.
   Volgens onze bron is in 1986 ook door de heer Van Oudgaarden van het Afrika Instituut een bezoek gebracht aan de Zuid-Afrikaanse ambassadeur om deze tegen Oltmans te waarschuwen.
   Volgens een bron fungeerde dit instituut als front-organisatie van de Binnenlandse Veiligheidsdienst.

Wij verzoeken u om uw wettelijke opsporingsbevoegdheden in het bijzonder te hanteren om duidelijkheid te verkrijgen omtrent de volgende vragen.

1. Wie was de generaal die in 1986 aan de Zuid-Afrikaanse ambassadeur een bezoek bracht teneinde op deze druk uit te oefenen om de journalist Oltmans te 'kortwieken'?

2. Wie waren de twee hooggeplaatste overheidsfunctionarissen die hem vergezelden?

3. In opdracht van wie opereerden deze personen?

4. In hoeverre geschiedde de lasterlijke informatie die volgens onze bron door de heer Van Oudgaarden aan de Zuid-Afrikaanse ambassadeur werd vertrekt, op verzoek van een Nederlandsee overheidsfunctionaris.

5. Welke (overige) strafbare feiten zijn gepleegd door functionarissen van de BVD doordat zij persoonsgegevens omtrent de journalist Oltmans hebben verzameld, geregistreerd en aan derden verstrekt en andere voor hem schadelijke handelingen hebben verricht, terwijl het standpunt van de Nederlandse overheid zelf is dat de heer Oltmans geen 'staatsgevaarlijk' persoon is als bedoeld in art. 8 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, zodat de BVD misbruik heeft gemaakt van haar bevoegdheden.

Wij zijn bereid om - zonodig vertrouwelijk - u inzage te geven in alle terzake relevante informatie die ons ter beschikking staat.

In afwachting van uw bericht,
hoogachtend,

P. Nicolai

E. Pasman

1. Wie was de generaal die in 1986 aan de Zuid-Afrikaanse ambassadeur een bezoek bracht teneinde op deze druk uit te oefenen om de journalist Oltmans te 'kortwieken'?
2. Wie waren de twee hooggeplaatste overheidsfunctionarissen die hem vergezelden?
3. In opdracht van wie opereerden deze personen?
4. In hoeverre geschiedde de lasterlijke informatie die volgens onze bron door de heer Van Oudgaarden aan de Zuid-Afrikaanse ambassadeur werd verstrekt, op verzoek van een Nederlandse overheidsfunctionaris.
5. Welke (overige) strafbare feiten zijn gepleegd door functionarissen van de BVD doordat zij persoonsgegevens omtrent de journalist Oltmans hebben verzameld, geregistreerd en aan derden verstrekt en andere voor hem schadelijke handelingen hebben verricht, terwijl het standpunt van de Nederlandse overheid zelf is dat de heer Oltmans geen 'staatsgevaarlijk' persoon is als bedoeld in art. 8 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, zodat de BVD misbruik heeft gemaakt van haar bevoegdheden.

Wij zijn bereid om - zonodig vertrouwelijk - u inzage te geven in alle terzake relevante informatie die ons ter beschikking staat.

In afwachting van uw bericht,
hoogachtend,
P. Nicolaï
E. Pasman

Bijlage 61

14 Februari 1997

H. Verploeg

Beste Hans,
Na een ernstig gesprek met Peter en Ellen wil ik je als altijd recht van de lever schrijven. Mijn leven als journalist kenmerkt zich niet door het verspreiden van onwaarheid. Het tegendeel. In 44 jaar ben ik nooit voor de Raad van de Journalistiek gedaagd, noch pleegde ik plagiaat als sommige anderen. Toen je concreet een onwaarheid jegens jou aanwees in één van mijn geschriften, zegde ik je toe dit te zullen corrigeren, wat ik in een volgend boek deed.
Ik weet, dat je bestrijdt, dat je in de zomer van 1996 (als in 1994) directe contacten onderhield met de landsadvocaat. Ik heb dit inderdaad geschreven en dat was onvoorzichtig, omdat ik het niet glashard kan bewijzen. Dus ik zal dit bij een volgende gelegenheid (zie boven) gewoon terug nemen. Wat wèl gebeurde was, dat ik in het bezit was van twee brieven van jou uit 1994, die minder prettig waren om te lezen. Wat ook vast stond was, dat we in 1996 tijdens delicate contacten via via naar Van Mierlo plotsklaps werden geconfronteerd met de mededeling van een prominente politicus, dat er soortgelijke toetsingen aan de gang waren vanuit de NVJ, dus "er wordt door jullie op twee sporen gewerkt," was het verwijt. Ik nam aan, en schreef dit, dat jij en de NVJ opnieuw via Den Hertog aan de gang waren, terwijl wij dit niet wisten en zelf bezig waren. Maar het kan dus ook zijn (en dit schreef ik niet) dat de NVJ (en jij) met BuZa contacten hadden via Van Velzen of de hemel mag weten wie. Het boek van Ellen zal een en ander verduidelijken later, maar op dit moment wil ik strikt de feiten noemen, die me tot die regels brachten.
Denk niet dat ik niet weet, dat je binnen de NVJ bij meer dan één gelegenheid (neem de trip van Bijvoet, die ik volgens afspraak nog niet vermeld heb gelaten, maar die ik niet vergeet) je nek voor me hebt uitgestoken. Daar ben ik je dankbaar voor, niet vandaag maar altijd. Maar waar ik van in de gordijnen terecht kom is, dat wanneer we afspreken naar Van Mierlo te gaan (Abram en Greven) en de rotzakken schermen hem voor de zoveelste maal af ("anders wordt het oorlog", zei je) dan reken ik ook op die oorlog. En die komt er dan helemaal niet, in tegendeel, dan verplaatst het conflict zich naar ons, en dat moet niet en wil ik niet, maar het gebeurt, omdat we dan opeens geen contact hebben (waar ik meer dan eens om heb gevraagd - met de meeste klem zelfs). Ik wil zo graag dat jullie samen standvastig zijn in mijn gevecht, zoals Peter, Ellen en Vermeer (al zes jaar) dit zijn, dan winnen we die zaak voor de vrijheid van meningsuiting. Groet

kopie Abram, Peter-Ellen

14 Februari 1997

H. Verploeg

Beste Hans,

Na een ernstig gesprek met Peter en Ellen wil ik je als altijd recht van de lever schrijven. Mijn leven als journalist kenmerkt zich niet door het verspreiden van onwaarheid. Het tegendeel. In 44 jaar ben ik nooit voor de Raad van de Journalistiek gedaagd, noch pleegde ik plagiaat als sommige anderen. Toen je concreet een onwaarheid jegens jou aanwees in één van mijn geschriften, zegde ik je toe dit te zullen corrigeren, wat ik in een volgend boek deed.

Ik weet, dat je bestrijdt, dat je in de zomer van 1996 (als in 1994) directe contacten onderhield met de landsadvocaat. Ik heb dit inderdaad geschreven en dat was onvoorzichtig, omdat ik het niet glashard kan bewijzen. Dus ik zal dit bij een volgende gelegenheid (zie boven) gewoon terug nemen. Wat wèl gebeurde was, dat ik in het bezit was van twee brieven van jou uit 1994, die minder prettig waren om te lezen. Wat ook vast stond was, dat we in 1996 tijdens delicate contacten via via naar Van Mierlo plotsklaps werden geconfronteerd met de mededeling van een prominente politicus, dat er soortgelijke toetsingen aan de gang waren vanuit de NVJ, dus 'er wordt door jullie op twee sporen gewerkt,' was het verwijt. Ik nam aan, en schreef dit, dat jij en de NVJ opnieuw via Den Hertog aan de gang waren, terwijl wij dit niet wisten en zelf bezig waren. Maar het kan dus ook zijn (en dit schreef ik niet) dat de NVJ (en jij) met BuZa contacten hadden via Van Velzen of de hemel mag weten wie. Het boek van Ellen zal een en ander verduidelijken later, maar op dit moment wil ik strikt de feiten noemen, die me tot die regels brachten.
Denk niet dat ik niet weet, dat je binnen de NVJ bij meer dan één gelegenheid (neem de trip van Bijvoet, die ik volgens afspraak nog niet vermeld heb gelaten, maar die ik niet vergeet) je nek voor me hebt uitgestoken. Daar ben ik je dankbaar voor, niet vandaag maar altijd. Maar waar ik van in de gordijnen terecht kom is, dat wanneer we afspreken naar Van Mierlo te gaan (Abram en Greven) en de rotzakken schermen hem voor de zoveelste maal af ('anders wordt het oorlog', zei je) dan reken ik ook op die oorlog. En die komt er dan helemaal niet, in tegendeel, dan verplaatst het conflict zich naar ons, en dat moet niet en wil ik niet, maar het gebeurt, omdat we dan opeens geen contact hebben (waar ik meer dan eens om heb gevraagd - met de meeste klem zelfs). Ik wil zo graag dat jullie samen standvastig zijn in mijn gevecht, zoals Peter, Ellen en Vermeer (al zes jaar) dit zijn, dan winnen we die zaak voor de vrijheid van meningsuiting. Groet

kopie Abram, Peter-Ellen

Bijlage 62

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn
advocaten
& notarissen

KOPIE

BEZORGEN
Arrondissementsrechtbank
De Edelachtbare Heer
Mr J.W. Westenberg
te 's-Gravenhage

Datum: 17 februari 1997
ons ref.: dH/AR
tkenstr.: 070-3825261 (direct faxnr.)
Uw ref.: rolnr. 91.8214
Inzake: Staat / Oltmans

Edelachtbare Heer,

Op de rolzitting van dinsdag 18 februari a.s. staat de Staat peremptoir voor het nemen van een conclusie van antwoord in het incident provisionele voorzieningen. Inmiddels blijkt mij dat op diezelfde rolzitting namens de eisende partij, W.L. Oltmans, een akte zal worden genomen met daaraan gehecht een drietal bijlagen. Door middel van die akte wordt in de incidentele procedure provisionele voorzieningen de grondslag van de eis uitgebreid door daarbij tevens te betrekken de gestelde betrokkenheid van de Staat der Nederlanden bij de uitzetting van partij Oltmans uit Zuid-Afrika in augustus 1992. Het is tegen deze achtergrond dat ik u zou willen verzoeken ter rolzitting van 18 februari a.s. een uitstel van vier, in plaats van twee weken te verlenen, opdat bij de voorbereiding van de conclusie van antwoord mede en terdege rekening kan worden gehouden met de via de akte te bereiken aanvulling van eis, zomede met de daarop betrekking hebbende producties.

Een kopie van deze brief heb ik per fax gezonden aan de procureur, Mr Van Oven alhier, en de advocaten, Mrs Nicolai en Pasman te Amsterdam.

Vervolg van de brief van 17 februari 1997 pag. 2

Bij voorbaat mijn dank voor de door u te nemen moeite.

Met de meeste hoogachting,
uw dienstwillige,

D. den Hertog

Edelachtbare Heer,

Op de rolzitting van dinsdag 18 februari a.s. staat de Staat peremptoir voor het nemen van een conclusie van antwoord in het incident provisionele voorzieningen. Inmiddels blijkt mij dat op diezelfde rolzitting namens de eisende partij, W.L. Oltmans, een akte zal worden genomen met daaraan gehecht een drietal bijlagen. Door middel van die akte wordt in de incidentele procedure provisionele voorzieningen de grondslag van de eis uitgebreid door daarbij tevens te betrekken de gestelde betrokkenheid van de Staat der Nederlanden bij de uitzetting van partij Oltmans uit Zuid-Afrika in augustus 1992. Het is tegen deze achtergrond dat ik u zou willen verzoeken ter rolzitting van 18 februari a.s. een uitstel van vier, in plaats van twee weken te verlenen, opdat bij de voorbereiding van de conclusie van antwoord mede en terdege rekening kan worden gehouden

met de via de akte te bereiken aanvulling van eis, zomede met de daarop betrekking hebbende producties.

Een kopie van deze brief heb ik per fax gezonden aan de procureur, Mr Van Oven alhier, en de advocaten, Mrs Nicolai en Pasman te Amsterdam.

Bij voorbaat mijn dank voor de door u te nemen moeite.

Met de meeste hoogachting,
uw dienstwillige,
D. den Hertog

Bijlage 63

VERTROUWELIJK
Aan de Commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten
t.a.v. de Voorzitter drs. J. Wallage

CONCEPT

24 februari 1997

Oltmans / Staat

Geachte Commissie,

Mr P. Nicolai en ik hebben in het kader van de vergaring van bewijsmateriaal in de zaak Oltmans tegen de Staat der Nederlanden in oktober / november 1996 een bezoek gebracht aan Zuid-Afrika.

Als achtergrond informatie dient het volgende.
A. Het naderende einde van de apartheid heeft Oltmans in 1986 doen besluiten dat maatschappelijk proces ter plaatse te bestuderen.
Hij heeft zich vanaf dat jaar georienteerd op een verblijf in Zuid-Afrika, waar hij zich permanent wenste te vestigen, indien er mogelijkheden zouden zijn om daar inkomen te verwerven als journalist en/of media-adviseur. Toen dat het geval bleek, heeft hij zich daar eind 1987 definitief gevestigd.
Hij had in die periode zovele waardevolle contacten binnen en buiten de Zuidafrikaanse overheid opgebouwd, dat deze het hem mogelijk maakten aldaar zijn werk te doen en in zijn onderhoud te voorzien.

Als voorbeeld van het niveau van zijn contacten dient vermeld te worden, dat Oltmans als enige Nederlandse journalist in 1990 door president De Klerk werd ontvangen.

Maar in 1991 moest hij plotseling ervaren, dat - om toen onverklaarbare redenen - dat zijn Zuidafrikaanse contacten zich van hem afkeerden en dat zijn verblijfstitel in het geding was.
Van Nederlandse zijde is steeds benadrukt, dat via diplomatieke kanalen is gepoogd om te bemiddelen tussen Oltmans en de Zuidafrikaanse overheid, maar dat uitzetting kon niet worden voorkomen. Nederland heeft zich steeds op het - formeel juiste - standpunt gesteld meer, dat het toelatingsbeleid de autonome bevoegdheid is van een staat.
Voorts heeft oud-minister Van den Broek onder ede verklaard, dat Nederland Oltmans alle bescherming heeft geboden, waarop een Nederlander in den vreemde aanspraak kan maken "en zelfs meer dan dat".

B. Wij beschikken inmiddels over nieuw feitenmateriaal, waaruit blijkt dat Nederlandse overheidsfunctionarissen en / of personen werkzaam ten behoeve van Nederlandse

VERTROUWELIJK
Aan de Commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten t.a.v. de Voorzitter drs. J. Wallage

CONCEPT

24 februari 1997

Oltmans/Staat

Geachte Commissie,

Mr P. Nicolai en ik hebben in het kader van de vergaring van bewijsmateriaal in de zaak Oltmans tegen de Staat der Nederlanden in oktober / november 1996 een bezoek gebracht aan Zuid-Afrika.

Als achtergrond informatie dient het volgende.
A. Het naderende einde van de apartheid heeft Oltmans in 1986 doen besluiten dat maatschappelijk proces ter plaatse te bestuderen.
Hij heeft zich vanaf dat jaar georienteerd op een verblijf in Zuid-Afrika, waar hij zich permanent wenste te vestigen, indien er mogelijkheden zouden zijn om daar inkomen te verwerven als journalist en/of media-adviseur. Toen dat het geval bleek, heeft hij zich daar eind 1987 definitief gevestigd.
Hij had in die periode zovele waardevolle contacten binnen en buiten de Zuidafrikaanse overheid opgebouwd, dat deze het hem mogelijk maakten aldaar zijn werk te doen en in zijn onderhoud te voorzien.

Als voorbeeld van het niveau van zijn contacten dient vermeld te worden, dat Oltmans als enige Nederlandse journalist in 1990 door president De Klerk werd ontvangen.

Maar in 1991 moest hij plotseling ervaren, dat - om toen onverklaarbare redenen - dat zijn Zuidafrikaanse contacten zich van hem afkeerden en dat zijn verblijfstitel in het geding was.
Van Nederlandse zijde is steeds benadrukt, dat via diplomatieke kanalen is gepoogd om te bemiddelen tussen Oltmans en de Zuidafrikaanse overheid, maar dat uitzetting kon niet worden voorkomen. Nederland heeft zich steeds op het - formeel juiste - standpunt gesteld meer, dat het toelatingsbeleid de autonome bevoegdheid is van een staat. Voorts heeft oud-minister Van den Broek onder ede verklaard, dat Nederland Oltmans alle bescherming heeft geboden, waarop een Nederlander in den vreemde aanspraak kan maken ‘en zelfs meer dan dat’.

B. Wij beschikken inmiddels over nieuw feitenmateriaal, waaruit blijkt dat Nederlandse overheidsfunctionarissen en / of personen werkzaam ten behoeve van Nederlandse

inlichtingen en opsporingsdiensten de journalist en persoon Oltmans in een zodanig kwaad daglicht bij de Zuidafrikaanse overheidsdiensten hebben gesteld, dat dit de uitzetting van Oltmans uit Zuid-Afrika wel tot gevolg moest hebben.

1. Wij hebben in Pretoria daar gesprekken gevoerd met een aantal zeer hoog geplaatste functionarissen, onder wie dr J.C.H. Landman, die tevens onder ede ten over staan van de rechter-commissaris een verklaring heeft afgelegd.
Uit deze verklaring blijkt onder meer, dat Nederlandse overheidsfunctionarissen, in dienst van een Nederlandse inlichtingendiensten of werkzaam ten behoeve van een zodanige dienst, over Oltmans ongevraagd negatieve informatie hebben verspreid in het algemeen en in het bijzonder verstrekt aan Zuidafrikaanse overheidsfunctionarissen. Deze bron heeft inmiddels ook verklaard, dat Nederlandse inlichtingendiensten gebruik maken van zogenaamde frontorganisaties.
Hierbij zijn in verband met de zaak Oltmans 2 Nederlandse organisaties genoemd: het Oud Strijders Legioen (OSL) onder leiding van P. Ego en het Afrika instituut, waar een zekere Van Oudgaarden de scepter zwaaide.
Ego had toegang tot de Zuidafrikaanse ambassadeur Louw en heeft hem tegen Oltmans gewaarschuwd.
Een van de prominente figuren van het OSL is voorts een generaal Dijkstra, die tevens een NAVO-generaal was en werkzaam voor de BVD, voor welke dienst hij contacten onderhield of onderhoudt met agenten in het buitenland.
Van Oudgaarden was en of is werkzaam voor de BVD. In die hoedanigheid heeft hij de voormalige ambassadeur van Zuid-Afrika, Louw, regelmatig benaderd en deze gewaarschuwd voor omgang met Oltmans. Oltmans was "een gevaarlijk persoon".

2.Voor de volledigheid wijzen wij ook op de verklaring van de voormalig directeur van de BVD, mr A.H.W. Docters van Leeuwen, die onder ede heeft gezegd, dat er uberhaupt geen contacten zijn geweest met de Zuidafrikaanse zusterdienst.In zijn algemeenheid niet en in deze zaak in het bijzonder niet. Door verscheidene bronnen, die wij hebben gesproken, wordt deze mededeling onjuist genoemd. Inmiddels is een rijksrecherche onderzoek gestart op grond van aangiften wegens meineed.

3.Wij beschikken voorts over twee verklaringen, waaruit blijkt, dat de Zuidafrikaanse autoriteiten slechts instrumenteel van dienst waren bij de uitzetting, omdat het initiatief daartoe in Nederland was genomen. Deze bronnen zeggen, dat Oltmans werd "gehaat" in Nederland, en, bevestigen dat hij door functionarissen van Nederlandse inlichtingendiensten als KGB en CIA agent werd afgeschilderd bij de Zuidafrikaanse autoriteiten.
Landman heeft ook verklaard, dat hij deze kwalificatie wel serieus diende te nemen.
Eveneens heeft ons in Pretoria generaal H. Villefort du Toit bevestigd, dat Oltmans op een gegeven moement als KGB-agent te boek stond.
Die kwalificatie was afkomstig van Nederlandse veiligheidsagenten, zo heeft hij ook medegedeeld.

4. Wij hebben tevens vernomen, dat in januari 1997, voordat Oltmans zelf een bezoek aan Zuid-Afrika zou brengen, iemand zich uitgevende als "een deeltijd journalist", aan

inlichtingen en opsporingsdiensten de journalist en persoon Oltmans in een zodanig kwaad daglicht bij de Zuidafrikaanse overheidsdiensten hebben gesteld, dat dit de uitzetting van Oltmans uit Zuid-Afrika wel tot gevolg moest hebben.

1. Wij hebben in Pretoria daar gesprekken gevoerd met een aantal zeer hoog geplaatste functionarissen, onder wie dr J.C.H. Landman, die tevens onder ede ten over staan van de rechter-commissaris een verklaring heeft afgelegd.
Uit deze verklaring blijkt onder meer, dat Nederlandse overheidsfunctionarissen, in dienst van een Nederlandse inlichtingendiensten of werkzaam ten behoeve van een zodanige dienst, over Oltmans ongevraagd negatieve informatie hebben verspreid in het algemeen en in het bijzonder verstrekt aan Zuidafrikaanse overheidsfunctionarissen. Deze bron heeft inmiddels ook verklaard, dat

Nederlandse inlichtingendiensten gebruik maken van zogenaamde frontorganisaties.
Hierbij zijn in verband met de zaak Oltmans 2 Nederlandse organisaties genoemd: het Oud Strijders Legioen (OSL) onder leiding van P. Ego en het Afrika instituut, waar een zekere Van Oudgaarden de scepter zwaaide.

Ego had toegang tot de Zuidafrikaanse ambassadeur Louw en heeft hem tegen Oltmans gewaarschuwd.
Een van de prominente figuren van het OSL is voorts een generaal Dijkstra, die tevens een NAVO-generaal was en werkzaam voor de BVD, voor welke dienst hij contacten onderhield of onderhoudt met agenten in het buitenland.
Van Oudgaarden was en of is werkzaam voor de BVD. In die hoedanigheid heeft hij de voormalige ambassadeur van Zuid-Afrika, Louw, regelmatig benaderd en deze gewaarschuwd voor omgang met Oltmans. Oltmans was ‘een gevaarlijk persoon’.

2. Voor de volledigheid wijzen wij ook op de verklaring van de voormalig directeur van de BVD, mr A.H.W. Docters van Leeuwen, die onder ede heeft gezegd, dat er uberhaupt geen contacten zijn geweest met de Zuidafrikaanse zusterdienst. In zijn algemeenheid niet en in deze zaak in het bijzonder niet. Door verscheidene bronnen, die wij hebben gesproken, wordt deze mededeling onjuist genoemd. Inmiddels is een rijksrecherche onderzoek gestart op grond van aangiften wegens meineed.

3. Wij beschikken voorts over twee verklaringen, waaruit blijkt, dat de Zuidafrikaanse autoriteiten slechts instrumenteel van dienst waren bij de uitzetting, omdat het initiatief daartoe in Nederland was genomen. Deze bronnen zeggen, dat Oltmans werd ‘gehaat’ in Nederland, en. bevestigen dat hij door functionarissen van Nederlandse inlichtingendiensten als KGB en CIA agent werd afgeschilderd bij de Zuidafrikaanse autoriteiten.
Landman heeft ook verklaard, dat hij deze kwalificatie wel serieus diende te nemen. Eveneens heeft ons in Pretoria generaal H. Villefort du Toit bevestigd, dat Oltmans op een gegeven moment als KGB-agent te boek stond.
Die kwalificatie was afkomstig van Nederlandse veiligheidsagenten, zo heeft hij ook medegedeeld.

4. Wij hebben tevens vernomen, dat in januari 1997, voordat Oltmans zelf een bezoek aan Zuid-Afrika zou brengen, iemand zich uitgevende als ‘een deeltijd journalist’, aan

generaal Constand Viljoen, leider van de Vrijheidspartij en met wie Oltmans goede contacten onderhoudt, een bezoek heeft gebracht, waarin deze journalist negatieve informatie over Oltmans heeft gegeven.
Generaal Viljoen had niet geinformeerd naar het wel en wee van Oltmans, maar kreeg ongevraagd, van zijn gesprekspartner, negatieve informatie.
Dit bezoek heeft plaatsgevonden nadat dr Landman in Nederland onder ede was gehoord.
De "deeltijd journalist" had ook een knipsel van het interview van Landman met De Volkskrant van 15 november 1997 bij zich. Aan generaal Viljoen werd medegedeeld, dat deze er verstandig aan deed zich niet met de zaak Oltmans bezig te houden

5.Juridisch is essentieel, dat deze Nederlandse inlichtingendiensten onbevoegd en buitenwettelijk te werk zijn gegaan, en ook nog de geheimhoudingsplicht (artikel 23 van de wet) hebben geschonden.
Voor de aanleg van dossiers over en van Oltmans' handel en wandel door de BVD bestond geen wettelijke grondslag, nu hij geen object van onderzoek in de zin van de wet was en is, volgens mr Docters van Leeuwen, welk standpunt juist is.
Dat zou dus een onderzoek rechtvaardigen naar de betrokkenheid van en het functioneren van deze diensten in het algemeen en in deze zaak in het bijzonder.

6. Gezien de gevoeligheid van de materie zouden wij gaarne de hiergenoemde stukken vertrouwelijk aan uw commissie ter inzage geven en daartoe een afspraak maken.
Wij verzoeken uw commissie reeds op voorhand de hier verstrekte informatie strikt vertrouwelijk te behandelen.
In het bijzonder vertrouwen wij erop, dat uw commissie er zorg voor draagt, dat aan derden (landsadvocaat) door en/of via (leden van) uw commissie geen inlichtingen worden verstrekt over deze zaak.

Hoogachtend,

P. Nicolai

E. Pasman

generaal Constand Viljoen, leider van de Vrijheidspartij en met wie Oltmans goede contacten onderhoudt, een bezoek heeft gebracht, waarin deze journalist negatieve informatie over Oltmans heeft gegeven.
Generaal Viljoen had niet geinformeerd naar het wel en wee van Oltmans, maar kreeg ongevraagd, van zijn gesprekspartner, negatieve informatie.
Dit bezoek heeft plaatsgevonden nadat dr Landman in Nederland onder ede was gehoord. De ‘deeltijd journalist’ had ook een knipsel van het interview van Landman met De Volkskrant van 15 november 1997 bij zich. Aan generaal Viljoen werd medegedeeld, dat deze er verstandig aan deed zich niet met de zaak Oltmans bezig te houden

5. Juridisch is essentieel, dat deze Nederlandse inlichtingendiensten onbevoegd en buitenwettelijk te werk zijn gegaan, en ook nog de geheimhoudingsplicht (artikel 23 van de wet) hebben geschonden.
Voor de aanleg van dossiers over en van Oltmans' handel en wandel door de BVD bestond geen wettelijke grondslag, nu hij geen object van onderzoek in de zin van de wet was en is, volgens mr Docters van Leeuwen, welk standpunt juist is.
Dat zou dus een onderzoek rechtvaardigen naar de betrokkenheid van en het functioneren van deze diensten in het algemeen en in deze zaak in het bijzonder.

6. Gezien de gevoeligheid van de materie zouden wij gaarne de hiergenoemde stukken vertrouwelijk aan uw commissie ter inzage geven en daartoe een afspraak maken.
Wij verzoeken uw commissie reeds op voorhand de hier verstrekte informatie strikt vertrouwelijk te behandelen.
In het bijzonder vertrouwen wij erop, dat uw commissie er zorg voor draagt, dat aan derden (landsadvocaat) door en/of via (leden van) uw commissie geen inlichtingen worden verstrekt over deze zaak.

Hoogachtend,
P. Nicolai
E. Pasman

Bijlage 64

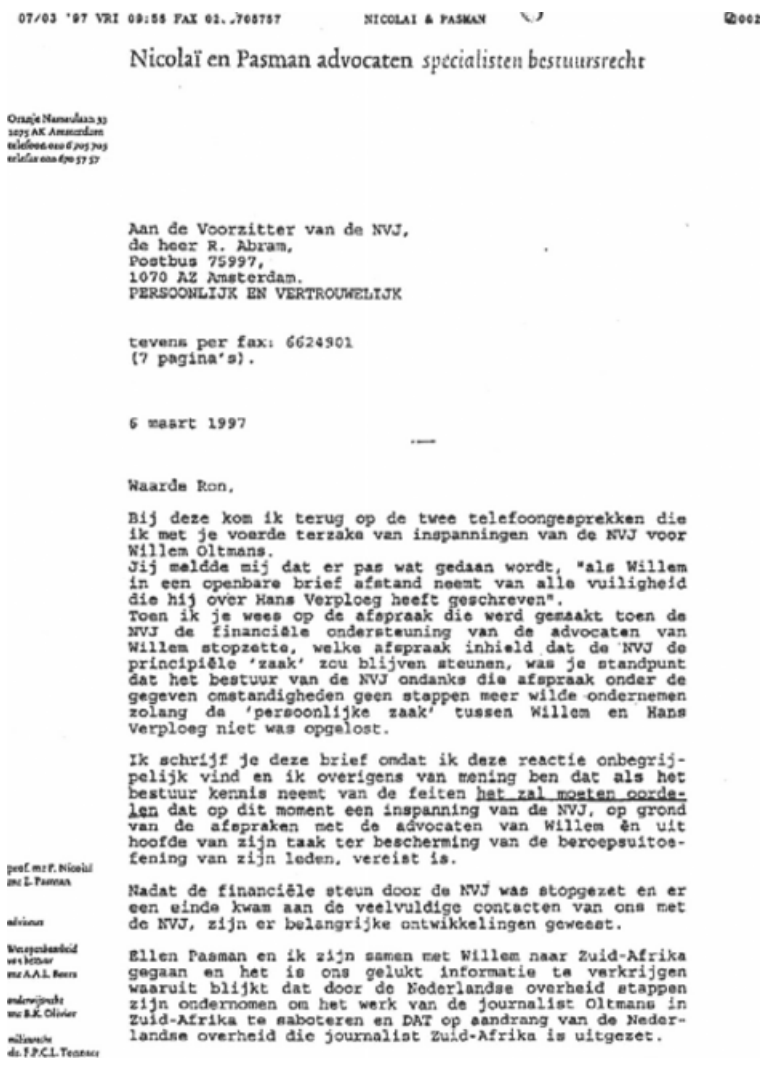

07/03 '97 VRI 09:56 FAX 02..705757 NICOLAI & PASMAN 002

Nicolaï en Pasman advocaten *specialisten bestuursrecht*

Oranje Nassaulaan 33
1075 AK Amsterdam
telefoon 020 6 705 705
telefax 020 670 57 57

Aan de Voorzitter van de NVJ,
de heer R. Abram,
Postbus 75997,
1070 AZ Amsterdam.
PERSOONLIJK EN VERTROUWELIJK

tevens per fax: 6624901
(7 pagina's).

6 maart 1997

Waarde Ron,

Bij deze kom ik terug op de twee telefoongesprekken die ik met je voerde terzake van inspanningen van de NVJ voor Willem Oltmans.
Jij meldde mij dat er pas wat gedaan wordt, "als Willem in een openbare brief afstand neemt van alle vuiligheid die hij over Hans Verploeg heeft geschreven".
Toen ik je wees op de afspraak die werd gemaakt toen de NVJ de financiële ondersteuning van de advocaten van Willem stopzette, welke afspraak inhield dat de NVJ de principiële 'zaak' zou blijven steunen, was je standpunt dat het bestuur van de NVJ ondanks die afspraak onder de gegeven omstandigheden geen stappen meer wilde ondernemen zolang de 'persoonlijke zaak' tussen Willem en Hans Verploeg niet was opgelost.

Ik schrijf je deze brief omdat ik deze reactie onbegrijpelijk vind en ik overigens van mening ben dat als het bestuur kennis neemt van de feiten het zal moeten oordelen dat op dit moment een inspanning van de NVJ, op grond van de afspraken met de advocaten van Willem èn uit hoofde van zijn taak ter bescherming van de beroepsuitoefening van zijn leden, vereist is.

prof. mr P. Nicolaï
mr L. Pasman

advocaten

Nevenpraktijk
vrij beroep
mr A.A.L. Beers

onderwijspraktijk
mr B.K. Olivier

milieurecht
dr. F.P.C.L. Tonnaer

Nadat de financiële steun door de NVJ was stopgezet en er een einde kwam aan de veelvuldige contacten van ons met de NVJ, zijn er belangrijke ontwikkelingen geweest.

Ellen Pasman en ik zijn samen met Willem naar Zuid-Afrika gegaan en het is ons gelukt informatie te verkrijgen waaruit blijkt dat door de Nederlandse overheid stappen zijn ondernomen om het werk van de journalist Oltmans in Zuid-Afrika te saboteren en DAT op aandrang van de Nederlandse overheid die journalist Zuid-Afrika is uitgezet.

6 maart 1997
Waarde Ron,

Bij deze kom ik terug op de twee telefoongesprekken die ik met je voerde terzake van inspanningen van de NVJ voor Willem Oltmans.
Jij meldde mij dat er pas wat gedaan wordt, 'als Willem in een openbare brief afstand neemt van alle vuiligheid die hij over Hans Verploeg heeft geschreven'.
Toen ik je wees op de afspraak die werd gemaakt toen de NVJ de financiële ondersteuning van de advocaten van Willem stopzette, welke afspraak inhield dat de NVJ de principiële 'zaak' zou blijven steunen, was je standpunt dat het bestuur van de NVJ ondanks die afspraak onder de gegeven omstandigheden geen stappen meer wilde ondernemen zolang de 'persoonlijke zaak' tussen Willem en Hans verploeg niet was opgelost.

Ik schrijf je deze brief omdat ik deze reactie onbegrijpelijk vind en ik overigens van mening ben dat als het bestuur kennis neemt van de feiten het zal moeten oordelen dat op dit moment een inspanning van de NVJ, op grond van de afspraken met de advocaten van Willem en uit hoofde van zijn taak ter bescherming van de beroepsuitoefening van zijn leden, vereist is.

Nadat de financiële steun door de NVJ was stopgezet en er een einde kwam aan de veelvuldige contacten van ons met de NVJ, zijn er belangrijke ontwikkelingen geweest.

Ellen Pasman en ik zijn samen met Willem naar Zuid-Afrika gegaan en het is ons gelukt informatie te verkrijgen waaruit blijkt dat door de Nederlandse overheid stappen zijn ondernomen om het werk van de journalist Oltmans in Zuid-Afrika te saboteren en DAT op aandrang van de Nederlandse overheid die journalist Zuid-Afrika is uitgezet.

07/03 '97 VRI 09:58 FAX 020.705757 NICOLAI & PASMAN 003

Vlak na de Zuid-Afrika-affaire heeft de NVJ zich met een verzoekschrift tot de vaste Commissie voor BZ van de Tweede Kamer gewend.
De inzet van de NVJ was niet alleen om stappen te ondernemen die zouden leiden tot een schadeloosstelling voor het onrecht dat een van haar leden was aangedaan. Van niet minder gewicht oordeelde de NVJ dat zij stelselmatig door de Minister was misleid, aangezien haar - ook na klachten over overheidsoptreden tegen Oltmans - in strijd met de waarheid te verstaan was gegeven dat deze journalist niets in de weg werd gelegd.

Inmiddels is, zoals je kunt lezen in de bijgevoegde brief aan de Rijksrecherche, informatie voorhanden die erop wijst dat de NVJ over de uitzetting uit Zuid-Afrika ook is 'voorgelogen'; overigens geldt dat ook voor de leden van de Tweede Kamer die daarover toentertijd vragen hadden gesteld.

Wij beschikken over bronnen en-informatie waaruit blijkt dat functionarissen van de Nederlandse veiligheids- en inlichtingendiensten door de journalist Oltmans 'zwart' te maken:
I. hebben gepoogd vestiging van Oltmans met het oog op zijn journalistieke werkzaamheden in Zuid Afrika te voorkomen;
II. het ertoe hebben geleid dat Oltmans uiteindelijk uit Zuid-Afrika is gezet.

Hieruit blijkt niet alleen dat de NVJ ook t.a.v. deze affaire is misleid, maar eveneens dat Nederlandse overheidsdiensten op illegale wijze 'onwelgevallige' journalisten en journalistiek bestrijden.

Dat een 'vakbond' van journalisten op dit punt geen stappen onderneemt, moet toch ondenkbaar worden geoordeeld.

Daar komt nog bij dat wij van een zeer hoge Nederlandse bron inmiddels informatie hebben verkregen, die bevestigt dat Oltmans Zuid-Afrika "niet is uitgezet omdat hij een probleem voor Zuid Afrika was, maar om dat hij een Nederlands probleem was."
Door die bron, zoals ook door vele andere vooraanstaande politici met wie wij contact hebben, werd het belang uitgesproken dat de NVJ in deze zaak stappen onderneemt.

Ik verzoek je hierbij nogmaals dringend om een gesprek dat tot inhoud zal moeten hebben op welke wijze de NVJ ons zal kunnen bijstaan wanneer wij, naar zich laat aanzien nog voor het zomerreces, contact zullen hebben met de Kamercommissie en met de Minister.

Ik kan mij niet voorstellen dat de 'persoonlijk strubbelingen' tussen Willem en Hans Verploeg een grond zouden kunnen opleveren voor het afzien van een verdediging van

2

Vlak na de Zuid-Afrika-affaire heeft de NVJ zich met een verzoekschrift tot de vaste Commissie voor BZ van de Tweede Kamer gewend.
De inzet van de NVJ was niet alleen om stappen te ondernemen die zouden leiden tot een schadeloosstelling voor het onrecht dat een van haar leden was aangedaan. Van niet minder gewicht oordeelde de NVJ dat zij stelselmatig door de Minister was misleid, aangezien haar - ook na klachten over overheidsoptreden tegen Oltmans - in strijd met de waarheid te verstaan was gegeven dat deze journalist niets in de weg werd gelegd.

Inmiddels is, zoals je kunt lezen in de bijgevoegde brief aan de Rijksrecherche, informatie voorhanden die erop wijst dat de NVJ over de uitzetting uit Zuid-Afrika ook is 'voorgelogen'; overigens geldt dat ook voor de leden van de Tweede Kamer die daarover toentertijd vragen hadden gesteld.

Wij beschikken over bronnen en informatie waaruit blijkt dat functionarissen van de Nederlandse veiligheids- en inlichtingendiensten door de journalist Oltmans 'zwart' te maken:

I. hebben gepoogd vestiging van Oltmans met het oog op zijn journalistieke werkzaamheden in Zuid Afrika te voorkomen;
II. het ertoe hebben geleid dat Oltmans uiteindelijk uit Zuid-Afrika is gezet.

Hieruit blijkt niet alleen dat de NVJ ook t.a.v. deze affaire is misleid, maar eveneens dat Nederlandse overheidsdiensten op illegale wijze 'onwelgevallige' journalisten en journalistiek bestrijden.

Dat een 'vakbond' van journalisten op dit punt geen stappen onderneemt, moet toch ondenkbaar worden geoordeeld.

Daar komt nog bij dat wij van een zeer hoge Nederlandse bron inmiddels informatie hebben verkregen, die bevestigt dat Oltmans Zuid-Afrika 'niet is uitgezet omdat hij een probleem voor Zuid Afrika was, maar om dat hij een Nederlands probleem was.'
Door die bron, zoals ook door vele andere vooraanstaande politici met wie wij contact hebben, werd het belang uitgesproken dat de NVJ in deze zaak stappen onderneemt.

Ik verzoek je hierbij nogmaals dringend om een gesprek dat tot inhoud zal moeten hebben op welke wijze de NVJ ons zal kunnen bijstaan wanneer wij, naar zich laat aanzien nog voor het zomerreces, contact zullen hebben met de Kamercommissie en met de Minister.

Ik kan mij niet voorstellen dat de 'persoonlijk strubbelingen' tussen Willem en Hans Verploeg een grond zouden kunnen opleveren voor het afzien van een verdediging van

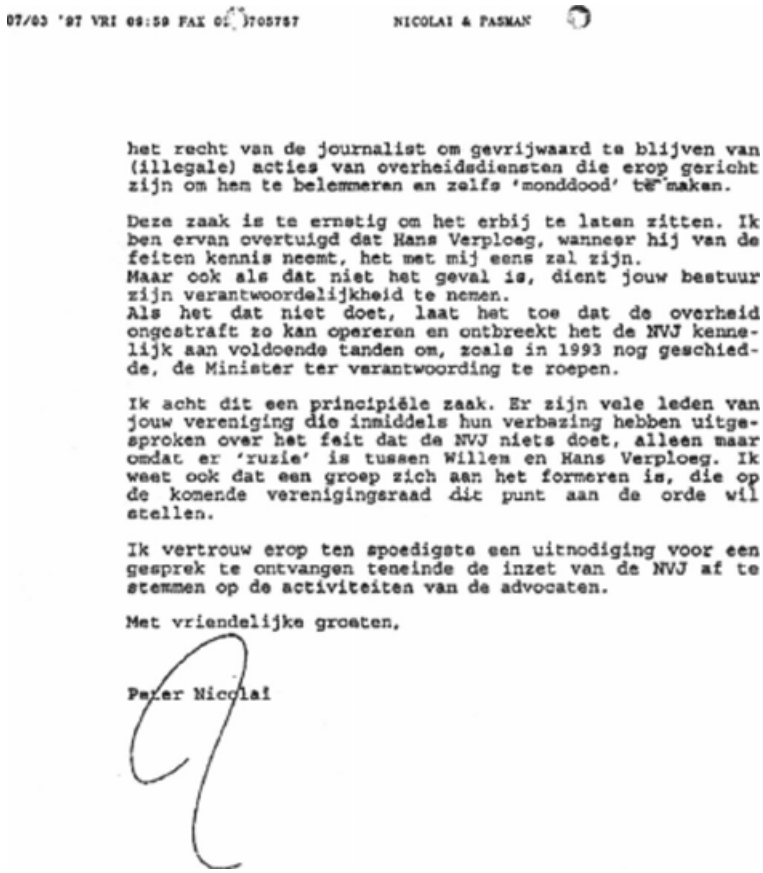

07/03 '97 VRI 09:59 FAX 0[illegible]3705787 NICOLAI & PASMAN

het recht van de journalist om gevrijwaard te blijven van (illegale) acties van overheidsdiensten die erop gericht zijn om hem te belemmeren en zelfs 'monddood' te maken.

Deze zaak is te ernstig om het erbij te laten zitten. Ik ben ervan overtuigd dat Hans Verploeg, wanneer hij van de feiten kennis neemt, het met mij eens zal zijn.
Maar ook als dat niet het geval is, dient jouw bestuur zijn verantwoordelijkheid te nemen.
Als het dat niet doet, laat het toe dat de overheid ongestraft zo kan opereren en ontbreekt het de NVJ kennelijk aan voldoende tanden om, zoals in 1993 nog geschiedde, de Minister ter verantwoording te roepen.

Ik acht dit een principiële zaak. Er zijn vele leden van jouw vereniging die inmiddels hun verbazing hebben uitgesproken over het feit dat de NVJ niets doet, alleen maar omdat er 'ruzie' is tussen Willem en Hans Verploeg. Ik weet ook dat een groep zich aan het formeren is, die op de komende verenigingsraad dit punt aan de orde wil stellen.

Ik vertrouw erop ten spoedigste een uitnodiging voor een gesprek te ontvangen teneinde de inzet van de NVJ af te stemmen op de activiteiten van de advocaten.

Met vriendelijke groeten,

Peter Nicolai

het recht van de journalist om gevrijwaard te blijven van (illegale) acties van overheidsdiensten die erop gericht zijn om hem te belemmeren en zelfs 'monddood' te makan.

Deze zaak is te ernstig om het erbij te latan zitten. Ik ben ervan overtuigd dat Hans Verploeg, wanneer hij van de feiten kennis neemt, het met mij eens zal zijn.
Maar ook als dat niet het geval is, dient jouw bestuur zijn verantwoordelijkheid te nemen.
Als het dat niet doet, laat het toe dat de overheid ongestraft zo kan opereren en ontbreekt het de NVJ kennelijk aan voldoende tanden om, zoals in 1993 nog geschiedde, de Minister ter verantwoording te roepen.

Ik acht dit een principiële zaak. Er zijn vele leden van jouw vereniging die inmiddels hun verbazing hebben uitgesproken over het feit dat de NVJ niets doet, alleen maar omdat er 'ruzie' is tussen Willem en Hans Verploeg. Ik weet ook dat een groep zich aan het formeren is, die op de komende verenigingsraad dit punt aan de orde wil stellen.

Ik vertrouw erop ten spoedigste een uitnodiging voor een gesprek te ontvangen teneinde de inzet van de NVJ af te stemmen op de activiteiten van de advocaten.

Met vriendelijke groeten,
Peter Nicolaï

Bijlage 65

Nicolaï & Pasman advocaten *specialisten bestuursrecht*

Oranje Nassaulaan 53
1075 AK Amsterdam
telefoon 020 6 705 705
telefax 020 670 57 57

Aan de Voorzitter van de NVJ,
de heer R. Abram,
Statensingel 30A,
3039 LN Rotterdam.

11 maart 1997

Waarde Ron,

Hierbij zend ik de brief die op 6 maart j.l. door de NVJ per fax en op 7 maart j.l. per post ontvangen is, naar je huisadres.

Ik heb er nota van genomen dat je zegt de brief niet gekregen te hebben.
Zoals je uit het bijgevoegde fax-overzicht blijkt, is de brief per fax ontvangen door de NVJ.

Op vrijdagmorgen 7 maart is mij ook telefonisch door de telefoniste c.q. secretaresse bij de NVJ bevestigd dat de brief voor jou ontvangen was.
Je was toen in vergadering. Zij meldde dat je over de brief beschikte.

Ik vind dit een uiterst vreemde zaak en vraag je tot op de bodem uit te zoeken wie de brief heeft achtergehouden.
De brief is zowel per fax als per post ontvangen door de NVJ en persoonlijk aan jou geadresseerd.

Je meldde mij zojuist nog telefonisch dat de brief inmiddels boven water is gekomen en dat zij om onbegrijpelijke redenen was 'opgeborgen' en niet aan jou was gegeven.

Met vriendelijke groeten,

Peter Nicolaï

prof. mr P. Nicolaï
mr E. Pasman

adviseurs

mr A.A.L. Beers

mr B.K. Olivier

dr. P.P.C.L. Tonnaer

11 maart 1997

Waarde Ron,

Hierbij zend ik de brief die op 6 maart j.l. door de NVJ per fax en op 7 maart j.l. per post ontvangen is, naar je huisadres.

Ik heb er nota van genomen dat je zegt de brief niet gekregen te hebben.

Zoals je uit het bijgevoegde fax-overzicht blijkt, is de brief per fax ontvangen door de NVJ.

Op vrijdagmorgen 7 maart is mij ook telefonisch door de telefoniste c.q. secretaresse bij de NVJ bevestigd dat de brief voor jou ontvangen was.

Je was toen in vergadering. Zij meldde dat je over de brief beschikte.

Ik vind dit een uiterst vreemde zaak en vraag je tot op de bodem uit te zoeken wie de brief heeft achtergehouden. De brief is zowel per fax als per post ontvangen door de NVJ en persoonlijk aan jou geadresseerd.

Je meldde mij zojuist nog telefonisch dat de brief inmiddels boven water is gekomen en dat zij om onbegrijpelijke redenen was ‘opgeborgen’ en niet aan jou was gegeven.

Met vriendelijke groeten,
Peter Nicolaï

Bijlage 66

Amsterdam, 15 april 1997

Aan: mr J.M. Vrakking

Kopie aan: mr R.W.M. Crème

Onderwerp: Aangiften terzake meineed tegen mr. A.W.H. Docters van Leeuwen

Op 26 november 1996 heeft de Hoofdofficier van Justitie te Den Haag ontvangen een tweetal door mrs Nicolaï en Pasman toegezonden aangiften van hun cliënt dhr. W.L.Oltmans gericht tegen dhr. A.W.H. Docters van Leeuwen terzake de verdenking van het plegen van meineed.
De Hoofdofficier van Justitie te Den Haag heeft bij brief van 27 november 1996 de Hoge Raad verzocht, op grond van het bepaalde in artikel 510 Wetboek van Strafvordering, een ander gerecht te willen aanwijzen, voor welk gerecht de eventuele vervolging en berechting van dhr. Docters van Leeuwen kan plaats hebben.

Na een tot inwilliging van dit verzoek strekkende conclusie van de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad d.d. 11 december 1996, heeft de Hoge Raad bij beschikking van 7 januari 1997 de Arrondissementsrechtbank te Amsterdam als zodanig gerecht aangewezen.

Medio januari 1997 heeft U de Rijksrecherche Arnhem verzocht een onderzoek in te stellen naar de gegrondheid van deze aangiften. Tevens heeft U mij verzocht deze zaak te willen behandelen en beoordelen.

Gelet op de inhoud van de aangiften hecht ik er aan er op te wijzen dat dhr. Docters van Leeuwen als verdachte van het gepleegd hebben van meineed kan worden aangemerkt indien uit feiten en omstandigheden zou voortvloeien een redelijk vermoeden
1. dat de door dhr. Docters van Leeuwen afgelegde verklaringen inhoudelijk onjuist zijn,
2. dat dhr. Docters van Leeuwen deze inhoudelijk onjuiste verklaringen met enige stelligheid heeft geponeerd en
3. dat dhr. Docters van Leeuwen zich bewust is geweest van de onjuistheid van die verklaringen.

Ik heb de Rijksrecherche verzocht mij bij proces-verbaal te rapporteren omtrent hun onderzoek naar het bestaan van dergelijke feiten en omstandigheden.
Op 27 maart 1997 heeft de Rijksrecherche het proces-verbaal ingezonden.

Mijn bevindingen en conclusies op basis van de aangiften en het proces-verbaal zijn als volgt.

De eerste aangifte behelst de navolgende klacht:

Belanghebbende is van oordeel, dat op zijn minst genomen de verdenking van het plegen van het strafbaar feit van artikel 207 Sr (meineed) gerechtvaardigd is ten aanzien van gelnige mr A.H. Docters van Leeuwen, nu deze op 30 mei 1996 onder ede heeft verklaard, dat mr Stoffelen niet de vraag aan hem heeft gesteld of er bij de BVD een of meer dossiers over Oltmans waren.

Op 26 november 1996 heeft de Hoofdofficier van Justitie te Den Haag ontvangen een tweetal door mrs Nicolaï en Pasman toegezonden aangiften van hun cliënt dhr. W.L. Oltmans gericht tegen dhr. A.W.H. Docters van Leeuwen terzake de verdenking van het plegen van meineed.
De Hoofdofficier van Justitie te Den Haag heeft bij brief van 27 november 1996 de Hoge Raad verzocht, op grond van het bepaalde in artikel 510 Wetboek van Strafvordering, een ander gerecht te willen aanwijzen, voor welk gerecht de eventuele vervolging en berechting van dhr. Docters van Leeuwen kan plaats hebben.

Na een tot inwilliging van dit verzoek strekkende conclusie van de Procureur-Generaal bij de Hoge Raad d.d. 11 december 1996, heeft de Hoge Raad bij beschikking van 7 januari 1997 de

Arrondissementsrechtbank te Amsterdam als zodanig gerecht aangewezen.

Medio januari 1997 heeft U de Rijksrecherche Arnhem verzocht een onderzoek in te stellen naar de gegrondheid van deze aangiften. Tevens heeft U mij verzocht deze zaak te willen behandelen en beoordelen.

Gelet op de inhoud van de aangiften hecht ik er aan er op te wijzen dat dhr. Docters van Leeuwen als verdachte van het gepleegd hebben van meineed kan worden aangemerkt indien uit feiten en omstandigheden zou voortvloeien een redelijk vermoeden

1. dat de door dhr. Docters van Leeuwen afgelegde verklaringen inhoudelijk onjuist zijn,
2. dat dhr. Docters van Leeuwen deze inhoudelijk onjuiste verklaringen met enige stelligheid heeft geponeerd en
3 dat dhr. Docters van Leeuwen zich bewust is geweest van de onjuistheid van de verklaringen.

Ik heb de Rijksrecherche verzocht mij bij proces-verbaal te rapporteren omtrent hun onderzoek naar het bestaan van dergelijke feiten en omstandigheden.
Op 27 maart 1997 heeft de Rijksrecherche het proces-verbaal ingezonden.

Mijn bevindingen en conclusies op basis van de aangiften en het proces-verbaal zijn als volgt.

De eerste aangifte behelst de navolgende klacht:
Belanghebbende is van oordeel, dat op zijn minst genomen de verdenking van het plegen van het strafbaar feit van artikel 207 Sr (meineed) gerechtvaardigd is ten aanzien van getuige mr A.H. Docters van Leeuwen, nu deze op 30 mei 1996 onder ede heeft verklaard, dat mr Stoffelen niet de vraag aan hem heeft gesteld of er bij de BVD een of meer dossiers over Oltmans waren.

Arrondissementsparket Amsterdam
Specialistische Teams / Zwaar-kom Blad: 2

Bij de beoordeling van deze klacht dient in ogenschouw genomen te worden dat alle betrokken personen in deze zaak hun eigen lezing hebben over de vraag die dhr. Stoffelen aan dhr. Doctors van Leeuwen gesteld zou hebben, allen hun versie vier jaar na dato moeten geven en allen moeten afgaan op hun geheugen.

Dit heeft kennelijk tot gevolg dat een aantal van die versies gebaseerd is op aantoonbaar onjuiste uitgangspunten, met name die versies die een verband leggen tussen de uitzetting van dhr. Oltmans uit Zuid Afrika en de vraag die dhr. Stoffelen aan dhr. Docters van Leeuwen heeft gesteld.

Dhr. Stoffelen heeft tegenover de Rijksrecherche verklaard dat het bewuste gesprek ongeveer begin 1992 heeft plaatsgevonden, mogelijk in mei 1992.
Aan de hand van de agenda van dhr. Docters van Leeuwen is door de Rijksrecherche gereconstrueerd dat het betreffende gesprek waarschijnlijk heeft plaatsgevonden in de vorm van een lunchbespreking op 19 mei 1992.
De uitzetting van dhr. Oltmans uit Zuid Afrika heeft plaatsgevonden op 3 augustus 1992.

Gelet op deze data kan de uitzetting van dhr. Oltmans geen rol hebben gespeeld in de vraagstelling van dhr. Stoffelen aan dhr. Docters van Leeuwen.
Desondanks tegt dhr.E.C.M.Jurgens dit verband wel in zijn brief van 7 juni 1996 aan u:

> *Ik verzocht hem* (dhr. Stoffelen) *als collega de kwestie te willen opnemen met de Binnenlandse Veiligheidsdienst en met de Buitenlandse Inlichtingendienst. (.....) Het betrof dus uitdrukkelijk niet alleen de vraag of de BVD betrokken was bij de uitzetting van Oltmans uit Suid-Afrika, maar of er bij de BVD een dossier bevindt.....*

Ook dhr. Oltmans lijkt nadrukkelijk van dit verband uit te gaan, gezien onderstaand citaat uit zijn aangifte:

> *Voorts heeft hij* (dhr. Stoffelen) *verklaard dat hij naar aanleiding van de uitzetting in 1992 uit Zuid-Afrika .... aan Docters van Leeuwen heeft gevraagd of er naar aanleiding van de uitzetting uit Zuid-Afrika bij de BVD een of meer dossiers over Oltmans bestonden.*

Dhr. Stoffelen heeft dit verband in zijn verklaring tegenover de Rechter-commissaris niet gelegd en tegenover de Rijksrecherche heeft hij op 12 februari 1997 verklaard:

> *Hetgeen in de aangifte staat over hetgeen ik gevraagd zou hebben, is niet juist. Het kan best zijn dat in die tijd de kwestie Zuid-Afrika speelde, maar die kwestie had geen dominante rol in mijn vraagstelling. Die kwestie was voor mij nauwelijks relevant. Mijn vraagstelling was daarop ook niet gericht.*

Echter, in zijn brief aan mrs. Nicolai en Pasmen van 23 juni 1996 (door dhr. Stoffelen aan de Rijksrecherche ter beschikking gesteld) schrijft hij:

> *De uitzetting van Oltmans uit Zuid-Afrika was één van de talloze elementen uit het leven van Oltmans, die ik toen met de directeur van de BVD besproken heb.*

Het is evident dat alle betrokken personen moeite hebben op basis van hun geheugen de gebeurtenissen van 1992 te reconstrueren en met name om de feiten in de tijd te onderscheiden.
Omtrent de inhoudelijke onjuistheid van de verklaring van dhr. Docters van Leeuwen is een eenduidige mening dus niet aanwezig, met name ook niet nu dhr Stoffelen tegenover de Rijksrecherche heeft verklaard:

> *Hetgeen Docters van Leeuwen in zijn verklaring opsomt als informatiepunten is in ons gesprek over Oltmans wel aan de orde geweest.*

Evenmin kan gesteld worden dat dhr. Docters van Leeuwen zijn verklaring over dit cruciale punt met stelligheid poneert.

Bij de beoordeling van deze klacht dient in ogenschouw genomen te worden dat alle betrokken personen in deze zaak hun eigen lezing hebben over de vraag die dhr. Stoffelen aan dhr. Doctors van Leeuwen gesteld zou hebben, allen hun versie vier jaar na dato moeten geven en allen moeten afgaan op hun geheugen.

Dit heeft kennelijk tot gevolg dat een aantal van die versies gebaseerd is op aantoonbaar onjuiste uitgangspunten, met name die versies die een verband leggen tussen de uitzetting van dhr. Oltmans uit Zuid Afrika en de vraag die dhr. Stoffelen aan dhr. Docters van Leeuwen heeft gesteld.

Dhr. Stoffelen heeft tegenover de Rijksrecherche verklaard dat het bewuste gesprek ongeveer begin 1992 heeft plaatsgevonden, mogelijk in mei 1992.

Aan de hand van de agenda van dhr. Docters van Leeuwen is door de Rijksrecherche gereconstrueerd dat het betreffende gesprek waarschijnlijk

heeft plaatsgevonden in de vorm van een lunchbespreking op 19 mei 1992.

De uitzetting van dhr. Oltmans uit Zuid Afrika heeft plaatsgevonden op 3 augustus 1992.

Gelet op deze data kan de uitzetting van dhr. Oltmans geen rol hebben gespeeld in de vraagstelling van dhr. Stoffelen aan dhr. Docters van Leeuwen.
Desondanks legt dhr. E.C.M. Jurgens dit verband wel in zijn brief van 7 juni 1996 aan u:
Ik verzocht hem (dhr. Stoffelen) *als collega de kwestie te willen opnemen met de Binnenlandse Veiligheidsdienst en met de Buitenlandse inlichtingendienst (.....) Het betrof dus uitdrukkelijk niet alleen de vraag of de BVD betrokken was bij de uitzetting van Oltmans uit Suid-Afrika, maar of er bij de BVD een dossier berustte.....*

Ook dhr. Oltmans lijkt nadrukkelijk van dit verband uit te gaan, gezien onderstaand citaat uit zijn aangifte:
Voorts heeft hij (dhr. Stoffelen) *verklaard dat hij naar aanleiding van de uitzetting in 1992 uit Zuid-Afrika.... aan Docters van Leeuwen heeft gevraagd of er naar aanleiding van de uitzetting uit Zuid-Afrika bij de BVD een of meer dossiers over Oltmans bestonden*.

Dhr. Stoffelen heeft dit verband in zijn verklaring tegenover de Rechter-commissaris niet gelegd en tegenover de Rijksrecherche heeft hij op 12 februari 1997 verklaard:
Hetgeen in de aangifte staat over hetgeen ik gevraagd zou hebben, is niet juist. Het kan best zijn dat in die tijd de kwestie Zuid-Afrika speelde, maar die kwestie had geen dominante rol in mijn vraagstelling. Die kwestie was voor mij nauwelijks relevant. Mijn vraagstelling was daarop ook niet gericht.
Echter, in zijn brief aan mrs. Nicolaï en Pasman van 23 juni 1996 (door dhr. Stoffelen aan de Rijksrecherche ter beschikking gesteld) schrijft hij:

De uitzetting van Oltmans uit Zuid-Afrika was één van de talloze elementen uit het leven van Oltmans, die ik toen met de directeur van de BVD besproken heb.

Het is evident dat alle betrokken personen moeite hebben op basis van hun geheugen de gebeurtenissen van 1992 te reconstrueren en met name om de feiten in de tijd te onderscheiden.
Omtrent de inhoudelijke onjuistheid van de verklaring van dhr. Docters van Leeuwen is een eenduidige mening dus niet aanwezig, met name ook niet nu dhr Stoffelen tegenover de Rijksrecherche heeft verklaard:
Hetgeen Docters van Leeuwen in zijn verklaring opsomt als informatiepunten is in ons gesprek over Oltmans wel aan de orde geweest

Evenmin kan gesteld worden dat dhr. Docters van Leeuwen zijn verklaring over dit cruciale punt met stelligheid poneert.

Arrondissementsparket Amsterdam
Specialistische Teams / Zwacri-team

Blad: 3

Weliswaar wekt de aangifte die indruk, door de weergave van slechts een selectief citaat uit de verklaring van dhr. Docters van Leeuwen, maar even verder valt in diezelfde verklaring te lezen:

Om nog even terug te komen op het contact met de heer Stoffelen: ik herinner mij niet dat deze mij heeft gevraagd of er een of meer dossiers over de heer Oltmans bestond(en) en kan mij dus ook geen antwoord op die vraag herinneren.

Dit plaatst het in de aangifte opgenomen citaat in een ander, minder stellig licht.

Tot slot speelt nog een rol het feit dat een eventuele ontkenning van het bestaan van een dossier over dhr. Oltmans door dhr. Docters van Leeuwen tegenover dhr. Stoffelen moeilijk te rijmen valt met het gegeven dat in redelijk ruime kring bekend was dat reeds in 1991 aan dhr. Oltmans op zijn verzoek door de Minister van Binnenlandse Zaken, bij formele beschikking op een bezwaarschrift van dhr. Oltmans, aan hem inzage was verleend in zijn dossier bij de BVD.

Een en ander ligt uiteraard anders indien er mogelijk sprake is geweest van een misverstand tussen dhr. Stoffelen en dhr. Docters van Leeuwen over de precieze aard van de vraagstelling.
Volgens dhr. Stoffelen is een dergelijk misverstand niet mogelijk, echter hij voegt daar in zijn verklaring tegenover de Rijksrecherche aan toe:

Over zijn (dhr. Docters van Leeuwen) perceptie en interpretatie van hetgeen ik aan hem heb gevraagd, kan en wil ik geen oordeel geven.

Op basis van deze argumenten ben ik van mening dat er onvoldoende feiten en omstandigheden zijn gebleken die een redelijk vermoeden van een door dhr. Docters van Leeuwen gepleegd strafbaar feit kunnen rechtvaardigen.

De tweede aangifte behelst de navolgende klacht:

Belanghebbende is van oordeel, dat op zijn minst genomen de verdenking van het plegen van het strafbaar feit van artikel 207 Sr (meineed) gerechtvaardigd is ten aanzien van getuige mr A.H. Docters van Leeuwen, nu deze op 30 mei 1996 onder ede heeft verklaard, dat geen contacten werden onderhouden door de BVD met de Zuidafrikaanse zusterdienst en dus ook niet ten aanzien van Oltmans.

Van belang is hierbij in het oog te houden dat de vraagstelling, zoals ook hiervoor al gebleken is, in de visie van betrokkenen geplaatst moest worden in het kader van de uitzetting van dhr.Oltmans uit Zuid-Afrika.
In een onderzoek ingesteld naar aanleiding van de vraag van dhr. Stoffelen, op verzoek van dhr. Docters van Leeuwen door de dienshistoricus van de BVD, dhr. Engelen, wordt de navolgende conclusie getrokken:

Op geen enkel moment in de afgelopen 30 jaar is er een uitwisseling van gegevens met betrekking tot de heer Oltmans geweest tussen de Binnenlandse veiligheidsdienst en de inlichtingen- of veiligheidsdienst van Zuid-Afrika.

Voorts blijkt uit het openbaar rapport dat de Nationale Ombudsman op 30 september 1994 onder nr.94/646 heeft opgemaakt:

Uit het door de substituut-ombudsman bij de BVD ingestelde onderzoek is op geen enkele wijze gebleken dat door de BVD al dan niet via het Ministerie van Buitenlandse Zaken informatie aan de Zuidafrikaanse autoriteiten is verstrekt, die mede aanleiding zou kunnen hebben gegeven tot verzoekers uitwijzing uit Zuid-Afrika op 3 augustus 1992.

Bovendien is gebleken dat de getuige dhr. Landman, wanneer hij het heeft over de kontakten tussen de BVD en haar Zuid-Afrikaanse zusterdienst, spreekt over een andere periode dan dhr. Docters van Leeuwen in zijn hierboven geciteerd antwoord.

Weliswaar wekt de aangifte die indruk, door de weergave van slechts een selectief citaat uit de verklaring van dhr. Docters van Leeuwen, maar even verder valt in diezelfde verklaring te lezen:
Om nog even terug te komen op het contact met de heer Stoffelen. Ik herinner mij niet dat deze mij heeft gevraagd of er een of meer dossiers over de heer Oltmans bestond(en) en kan mij dus ook geen antwoord op die vraag herinneren.

Dit plaatst het in de aangifte opgenomen citaat in een ander, minder stellig licht.

Tot slot speelt nog een rol het feit dat een eventuele ontkenning van het bestaan van een dossier over dhr. Oltmans door dhr. Docters van Leeuwen tegenover dhr. Stoffelen moeilijk te rijmen valt met het gegeven dat in redelijk ruime kring bekend was dat reeds in 1991 aan dhr. Oltmans op zijn verzoek door de Minister van Binnenlandse Zaken, bij formele

beschikking op een bezwaarschrift van dhr. Oltmans, aan hem inzage was verleend in zijn dossier bij de BVD.

Een en ander ligt uiteraard anders indien er mogelijk sprake is geweest van een misverstand tussen dhr. Stoffelen en dhr. Docters van Leeuwen over de precieze aard van de vraagstelling.
Volgens dhr. Stoffelen is een dergelijk misverstand niet mogelijk, echter hij voegt daar in zijn verklaring tegenover de Rijksrecherche aan toe:
Over zijn (dhr. Docters van Leeuwen) *perceptie en interpretatie van hetgeen ik aan hem heb gevraagd, kan en wil ik geen oordeel geven*.

Op basis van deze argumenten ben ik van mening dat er onvoldoende feiten en omstandigheden zijn gebleken die een redelijk vermoeden van een door dhr. Docters van Leeuwen gepleegd strafbaar feit kunnen rechtvaardigen.

De tweede aangifte behelst de navolgende klacht:
Belanghebbende is van oordeel, dat op zijn minst genomen de verdenking van het plegen van het strafbaar feit van artikel 207 Sr (meineed) gerechtvaardigd is ten aanzien van getuige mr A.H. Docters van Leeuwen, nu deze op 30 mei 1996 onder ede heeft verklaard, dat geen contacten werden onderhouden door de BVD met de Zuidafrikaanse zusterdienst en dus ook niet ten aanzien van Oltmans.

Van belang is hierbij in het oog te houden dat de vraagstelling, zoals ook hiervoor al gebleken is, in de visie van betrokkenen geplaatst moest worden in het kader van de uitzetting van dhr. Oltmans uit Zuid-Afrika.
In een onderzoek ingesteld naar aanleiding van de vraag van dhr. Stoffelen, op verzoek van dhr. Docters van Leeuwen door de diensthistoricus van de BVD, dhr. Engelen, wordt de navolgende conclusie getrokken:
Op geen enkel moment in de afgelopen 30 jaar is er een uitwisseling van gegevens met betrekking tot de heer Oltmans geweest tussen de Binnenlandse veiligheidsdienst en de Inlichtingen- of veiligheidsdienst van Zuid-Afrika.

Voorts blijkt uit het openbaar rapport dat de Nationale Ombudsman op 30 september 1994 onder nr.94/646 heeft opgemaakt:
Uit het door de substituut-ombudsman bij de BVD ingestelde onderzoek is op geen enkele wijze gebleken dat door de BVD al dan niet via het Ministerie van Buitenlandse Zaken informatie aan de Zuidafrikaanse autoriteiten is verstrekt, die mede aanleiding zou kunnen hebben gegeven tot verzoekers uitwijzing uit Zuid-Afrika op 3 augustus 1992.

Bovendien is gebleken dat de getuige dhr. Landman, wanneer hij het heeft over de kontakten tussen de BVD en haar Zuid-Afrikaanse zusterdienst, spreekt over een andere periode dan dhr. Docters van Leeuwen in zijn hierboven geciteerd antwoord.

Arrondissementsparket Amsterdam
Specialistische Teams / Zwaar-team Blad: 4

Een en ander doet echter nauwelijks terzake in het kader van het onderzoek naar de vermeende door dhr. Docters van Leeuwen gepleegde meineed, nu deze klacht berust op een feitelijk onjuiste lezing van de verklaring van dhr. Docters van Leeuwen zoals afgelegd tegenover de Rechter-commissaris.

Immers, in dit kader is van belang dat de strekking van de verklaring van dhr. Docters van Leeuwen tegenover de Rechter-commissaris niet is geweest:
dat er überhaupt met de Zuid Afrikaanse zusterdienst geen contact was onderhouden, dus ook niet ten aanzien van de heer Oltmans
maar dat hij tegenover de Rechter-commissaris heeft verklaard:
Ik heb de heer Stoffelen op of omstreeks 1 september 1992, direct na mijn vakantie, telefonisch ingelicht en volgens mij is toen het volgende gezegd:
.....
- dat er überhaupt met de Zuid Afrikaanse zusterdienst geen contact was onderhouden, dus ook niet ten aanzien van de heer Oltmans

Dat die mededeling door dhr. Docters van Leeuwen aan dhr. Stoffelen is gedaan, wordt niet betwist. Integendeel, zoals eerder gezegd heeft dhr. Stoffelen tegenover de Rijksrecherche verklaard dat die punten in zijn gesprek met dhr. Docters van Leeuwen wel aan de orde zijn geweest.

Zelfs indien - puur en uitsluitend bij wijze van veronderstelling - uitgegaan zou worden van de inhoudelijke onjuistheid van deze mededeling aan dhr. Stoffelen, doet dat in het kader van het onderzoek naar de vraag of dhr. Docters van Leeuwen aangemerkt kan worden als verdachte van meineed niet terzake. Zijn verklaring dat hij deze mededeling heeft gedaan is immers conform de waarheid.

Op basis van het bovenstaande ben ik van mening dat dhr. Docters van Leeuwen niet als verdachte kan worden aangemerkt.

Naar mijn mening dient dan ook geen strafvervolging tegen dhr. Docters van Leeuwen te worden ingesteld.

Een en ander doet echter nauwelijks terzake in het kader van het onderzoek naar de vermeende door dhr. Docters van Leeuwen gepleegde meineed, nu deze klacht berust op een feitelijk onjuiste lezing van de verklaring van dhr. Docters van Leeuwen zoals afgelegd tegenover de Rechter-commissaris.

Immers, in dit kader is van belang dat de strekking van de verklaring van dhr. Docters van Leeuwen tegenover de Rechter-commissaris niet is geweest:
dat er überhaupt met de Zuid Afrikaanse zusterdienst geen contact was onderhouden, dus ook niet ten aanzien van de heer Oltmans
maar dat hij tegenover de Rechter-commissaris heeft verklaard:
Ik heb de heer Stoffelen op of omstreeks 1 september 1992, direct na mijn vakantie, telefonisch ingelicht en volgens mij is toen het volgende gezegd:

.....
- dat er überhaupt met de Zuid Afrikaanse zusterdienst geen contact was onderhouden, dus ook niet ten aanzien van de heer Oltmans

Dat die mededeling door dhr. Docters van Leeuwen aan dhr. Stoffelen is gedaan, wordt niet betwist. Integendeel, zoals eerder gezegd heeft dhr. Stoffelen tegenover de Rijksrecherche verklaard dat die punten in zijn gesprek met dhr. Docters van Leeuwen wel aan de orde zijn geweest.

Zelfs indien - puur en uitsluitend bij wijze van veronderstelling - uitgegaan zou worden van de inhoudelijke onjuistheid van deze mededeling aan dhr. Stoffelen, doet dat in het kader van het onderzoek naar de vraag of dhr. Docters van Leeuwen aangemerkt kan worden als verdachte van meineed niet terzake. Zijn verklaring dat hij deze mededeling heeft gedaan is immers conform de waarheid.

Op basis van het bovenstaande ben ik van mening dat dhr. Docters van Leeuwen niet als verdachte kan worden aangemerkt.

Naar mijn mening dient dan ook geen strafvervolging tegen dhr. Docters van Leeuwen te worden ingesteld.

Bijlage 67

Nicolaï en Pasman advocaten

Oranje Nassaulaan 53
1075 AK Amsterdam
telefoon 020 6705 705
telefax 020 6710 320

DRINGEND

De Edelachtbare heer mr B.C. Punt.
Vice-President,
Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage

per fax: 070 3813534
(vier pagina's)

4 juli 1997

inzake: rolnr. 91.8214 (Oltmans/Staat)

Edelachtbare heer,

Heden ontvingen wij bericht namens u dat het nemen van een nadere akte zeer problematisch is.
Van mr Den Hertog ontvingen wij een brief waarin deze uiteenzet op welke grond hij uw rechtbank verzoekt om het bij akte in het geding brengen van de inmiddels door mr Pasman aan u toegezonden produkties te weigeren.

Met het oog hierop brengen wij het volgende onder uw aandacht.

Wij hebben ons vooraf op de hoogte gesteld van de richtlijnen die uw rechtbank terzake aanhoudt.

In deze richtlijnen is gesteld dat de rechtbank het zal "op prijs stellen" eventuele bij gelegenheid van pleidooi bij akte in het geding te brengen produkties uiterlijk tien dagen voor de pleitdatum te ontvangen.

Uit deze richtlijn valt niet af te leiden dat er een dwingende bepaling is, op grond waarvan wij gehouden zouden zijn om de produkties waarop mr Den Hertog blijkens zijn brief het oog heeft, uiterlijk tien dagen voor de pleitdatum toe te zenden.

prof. mr P. Nicolaï
mr E. Pasman

Terecht gaat de richtlijn er voorts van uit dat wettelijk de mogelijkheid bestaat om "bij gelegenheid van het pleidooi" produkties "in het geding te brengen".

In dit geval zijn de bedoelde produkties overigens vóór het pleidooi aan de rechtbank en aan mr Den Hertog bekendgemaakt.

mr B.E. Olivier

Het belangrijkste stuk betreft de verklaring van drs. R.P.M. Lubbers.

dr F.J.C.L. Tonnaer

4 juli 1997
inzake: rolnr. 91.8214 (Oltmans/Staat)

Edelachtbare heer,

Heden ontvingen wij bericht namens u dat het nemen van een nadere akte zeer problematisch is.
Van mr Den Hertog ontvingen wij een brief waarin deze uiteenzet op welke grond hij uw rechtbank verzoekt om het bij akte in het geding brengen van de inmiddels door mr Pasman aan u toegezonden produkties te weigeren.

Met het oog hierop brengen wij het volgende onder uw aandacht.

Wij hebben ons vooraf op de hoogte gesteld van de richtlijnen die uw rechtbank terzake aanhoudt.

In deze richtlijnen is gesteld dat de rechtbank het zal ‘op prijs stellen’ eventuele bij gelegenheid van pleidooi bij akte in het geding te brengen produkties uiterlijk tien dagen voor de pleitdatum te ontvangen.

Uit deze richtlijn valt niet af te leiden dat er een dwingende bepaling is, op grond waarvan wij gehouden zouden zijn om de produkties waarop mr Den Hertog blijkens zijn brief het oog heeft, uiterlijk tien dagen voor de pleitdatum toe te zenden.

Terecht gaat de richtlijn er voorts van uit dat wettelijk de mogelijkheid bestaat om ‘bij gelegenheid van het pleidooi’ produkties ‘in het geding te brengen’.

In dit geval zijn de bedoelde produkties overigens vóór het pleidooi aan de rechtbank en aan mr Den Hertog bekendgemaakt.

Het belangrijkste stuk betreft de verklaring van drs. R.F.M. Lubbers.

Wij hebben deze verklaring niet eerder kunnen inbrengen om de volgende reden.

De verklaring is opgesteld mede ten gebruike in het traject van bemiddeling dat door de heer Lubbers richting premier Kok en minister Van Mierlo is ingezet.
Weliswaar dateert de verklaring van begin juni 1997, maar daarna zijn er tussen de heer Lubbers en hooggeplaatste personen besprekingen gevoerd teneinde een opening bij de Staat te bereiken die zal kunnen leiden tot een onderhandelingstraject.

Pas op een moment na de aanvangsdatum van de 'tien-dagentermijn' waarop mr Den Hertog zich beroept, is ons gebleken dat op dit moment dat traject nog niet door de premier wenste te worden aangevangen.
De formele bevestiging van dat standpunt (zie bijlage) ontving de heer Oltmans woensdag 2 juli j.l.

Pas op dàt moment konden wij besluiten om de verklaring van de heer Lubbers in het geding te brengen, aangezien was afgesproken dat deze eerst in het bemiddelingstraject zou worden gebruikt.

Nog steeds achten wij het van belang om dit traject niet onnodig te belasten. Dat is ook de reden dat wij verzocht hebben om de zitting achter gesloten deuren te houden om zo te voorkomen dat de verklaring van de heer Lubbers door de pers wordt gebruikt wat weer tot een verharding van de situatie zou kunnen leiden. Ook is met de heer Lubbers afgesproken dat de zaak 'low profile' zou worden gehouden.

Wat betreft het standpunt van mr Den Hertog dat een verzoek om de zitting met gesloten deuren te houden dient te worden afgewezen, is het ons niet duidelijk welk belang van de zaak met zo'n afwijzing is gemoeid.
Dat er belang bij bestaat dat de verklaring van de heer Lubbers, die ook in de ogen van de Staat van grote importantie is, niet openbaar wordt, is evident.

Mr Den Hertog heeft er bezwaar tegen dat deze verklaring bij akte in het geding wordt gebracht.
Zoals hiervoor al is uiteengezet, staan de richtlijnen daaraan echter niet in de weg.

Dat de Staat door deze verklaring zou zijn verrast en dat de landsadvocaat onvoldoende tijd zou hebben om "onderzoek" te organiseren met betrekking tot het optreden van Nederlandse veiligheidsdiensten in de periode van 1986-1992" kan geen valide argument opleveren om het inbrengen van de verklaring af te wijzen.

In de eerste plaats is aannemelijk dat de Staat al geruime tijd op de hoogte is van de inhoud van hetgeen de heer Lubbers verklaart. Zijn verklaring is immers opgesteld

2

Wij hebben deze verklaring niet eerder kunnen inbrengen om de volgende reden.

De verklaring is opgesteld mede ten gebruike in het traject van bemiddeling dat door de heer Lubbers richting premier Kok en minister Van Mierlo is ingezet.
Weliswaar dateert de verklaring van begin juni 1997, maar daarna zijn er tussen de heer Lubbers en hooggeplaatste personen besprekingen gevoerd teneinde een opening bij de Staat te bereiken die zal kunnen leiden tot een onderhandelingstraject.

Pas op een moment na de aanvangsdatum van de 'tien-dagentermijn' waarop mr Den Hertog zich beroept, is ons gebleken dat op dit moment dat traject nog niet door de premier wenste te worden aangevangen.
De formele bevestiging van dat standpunt (zie bijlage) ontving de heer Oltmans woensdag 2 juli j.l.

Pas op dàt moment konden wij besluiten om de verklaring van de heer Lubbers in het geding te brengen, aangezien was afgesproken dat deze eerst in het bemiddelingstraject zou worden gebruikt.

Nog steeds achten wij het van belang om dit traject niet onnodig te belasten. Dat is ook de reden dat wij verzocht hebben on de zitting achter gesloten deuren te houden om zo te voorkomen dat de verklaring van de heer Lubbers door de pers wordt gebruikt wat weer tot een verharding van de situatie zou kunnen leiden. Ook is met de heer Lubbers afgesproken dat de zaak ‘low profile’ zou worden gehouden.

Wat betreft het standpunt van mr Den Hertog dat een verzoek om de zitting met gesloten deuren te houden dient te worden afgewezen, is het ons niet duidelijk welk belang van de zaak met zo'n afwijzing is gemoeid.
Dat er belang bij bestaat dat de verklaring van de heer Lubbers, die ook in de ogen van de Staat van grote importantie is, niet openbaar wordt, is evident.

Mr Den Hertog heeft er bezwaar tegen dat deze verklaring bij akte in het geding wordt gebracht.
Zoals hiervoor al is uiteengezet, staan de richtlijnen daaraan echter niet in de weg.

Dat de Staat door deze verklaring zou zijn verrast en dat de landsadvocaat onvoldoende tijd zou hebben om ‘onderzoek’ te organiseren met betrekking tot het optreden van Nederlandse veiligheidsdiensten in de periode van 1986-1992″ kan geen valide argument opleveren om het inbrengen van de verklaring af te wijzen.

In de eerste plaats is aannemelijk dat de Staat al geruime tijd op de hoogte is van de inhoud van hetgeen de heer Lubbers verklaart. Zijn verklaring is immers opgesteld

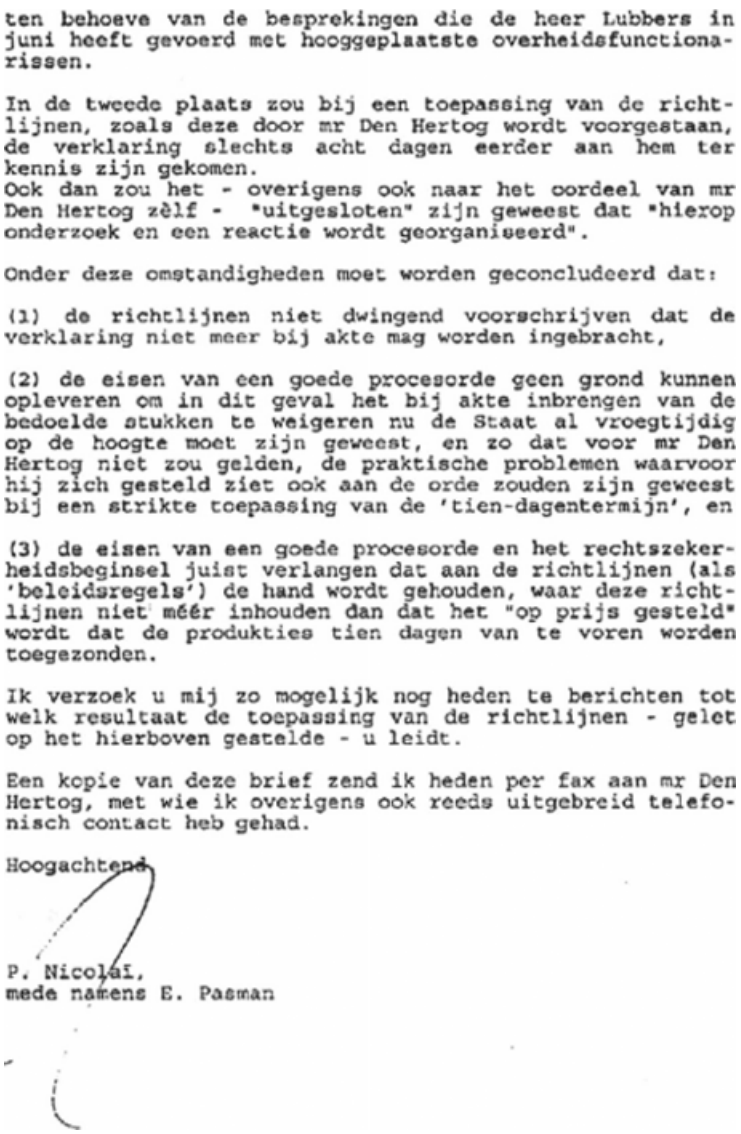

ten behoeve van de besprekingen die de heer Lubbers in juni heeft gevoerd met hooggeplaatste overheidsfunctionarissen.

In de tweede plaats zou bij een toepassing van de richtlijnen, zoals deze door mr Den Hertog wordt voorgestaan, de verklaring slechts acht dagen eerder aan hem ter kennis zijn gekomen.
Ook dan zou het - overigens ook naar het oordeel van mr Den Hertog zèlf - "uitgesloten" zijn geweest dat "hierop onderzoek en een reactie wordt georganiseerd".

Onder deze omstandigheden moet worden geconcludeerd dat:

(1) de richtlijnen niet dwingend voorschrijven dat de verklaring niet meer bij akte mag worden ingebracht,

(2) de eisen van een goede procesorde geen grond kunnen opleveren om in dit geval het bij akte inbrengen van de bedoelde stukken te weigeren nu de Staat al vroegtijdig op de hoogte moet zijn geweest, en zo dat voor mr Den Hertog niet zou gelden, de praktische problemen waarvoor hij zich gesteld ziet ook aan de orde zouden zijn geweest bij een strikte toepassing van de 'tien-dagentermijn', en

(3) de eisen van een goede procesorde en het rechtszekerheidsbeginsel juist verlangen dat aan de richtlijnen (als 'beleidsregels') de hand wordt gehouden, waar deze richtlijnen niet méér inhouden dan dat het "op prijs gesteld" wordt dat de produkties tien dagen van te voren worden toegezonden.

Ik verzoek u mij zo mogelijk nog heden te berichten tot welk resultaat de toepassing van de richtlijnen - gelet op het hierboven gestelde - u leidt.

Een kopie van deze brief zend ik heden per fax aan mr Den Hertog, met wie ik overigens ook reeds uitgebreid telefonisch contact heb gehad.

Hoogachtend,

P. Nicolai,
mede namens E. Pasman

ten behoeve van de besprekingen die de heer Lubbers in juni heeft gevoerd met hooggeplaatste overheidsfunctionarissen.

In de tweede plaats zou bij een toepassing van de richtlijnen, zoals deze door mr Den Hertog wordt voorgestaan, de verklaring slechts acht dagen eerder aan hem ter kennis zijn gekomen.
Ook dan zou het - overigens ook naar het oordeel van mr Den Hertog zèlf - 'uitgesloten' zijn geweest dat 'hierop onderzoek en een reactie wordt georganiseerd'.

Onder deze omstandigheden moet worden geconcludeerd dat:

(1) de richtlijnen niet dwingend voorschrijven dat de verklaring niet meer bij akte mag worden ingebracht,
(2) de eisen van een goede procesorde geen grond kunnen opleveren om in dit geval het bij akte inbrengen van de bedoelde stukken te weigeren nu de Staat al

vroegtijdig op de hoogte moet zijn geweest, en zo dat voor mr Den Hertog niet zou gelden, de praktische problemen waarvoor hij zich gesteld ziet ook aan de orde zouden zijn geweest bij een strikte toepassing van de ‘tien-dagentermijn’, en

(3) de eisen van een goede procesorde en het rechtszekerheidsbeginsel juist verlangen dat aan de richtlijnen (als ‘beleidsregels’) de hand wordt gehouden, waar deze richtlijnen niet méér inhouden dan dat het ‘op prijs gesteld’ wordt dat de produkties tien dagen van te voren worden toegezonden.

Ik verzoek u mij zo mogelijk nog heden te berichten tot welk resultaat de toepassing van de richtlijnen - gelet op het hierboven gestelde - u leidt.

Een kopie van deze brief zend ik heden per fax aan mr Den Hertog, met wie ik overigens ook reeds uitgebreid telefonisch contact heb gehad.

Hoogachtend.
P. Nicolaï,
mede namens E. Pasman

Bijlage 68

DE ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE 'S-GRAVENHAGE

PROCES-VERBAAL
van het pleidooi gehouden ter terechtzitting van deze rechtbank en kamer van 7 juli 1997,

alwaar zitting hadden:

mrs. B.C. Punt, voorzitter,
en M.D.J. van Reenen-Stroebel en P.A. Koppen, rechters,
bijgestaan door mr. C.F. Mewe als griffier,

in de zaak met rolnummer 91.8214 van:

Willem L. OLTMANS,
procureur: mr K.G.W. van Oven,
eiser,

T E G E N :

DE STAAT DER NEDERLANDEN (Ministerie van Buitenlandse Zaken),
procureur: mr D. den Hertog,
gedaagde.

Partijen worden hierna aangeduid als "Oltmans" en "de Staat".

Aanwezig zijn:

W.L. Oltmans, vergezeld van mrs. P. Nicolaï en mr. E. Pasman, advocaten te Amsterdam,
en
de Staat vertegenwoordigd door mr. P.L.G. van Velzen,
vergezeld van mr. Den Hertog voornoemd.

De voorzitter opent de zitting.

Mr. Den Hertog merkt op dat de Staat bezwaar heeft tegen de van de zijde van Oltmans aan de rechtbank toegezonden akten omdat de 10-dagen termijn van de rolrichtlijn niet in acht is genomen. Daardoor was er voor de Staat onvoldoende tijd om op de bij akte overgelegde produkties (verklaringen) te reageren.

Mr. Pasman stelt dat de rolrichtlijn wat dat betreft geen dwingende bepaling bevat.

De voorzitter wijst er op dat de 10-dagen termijn een vaste regel is. De rechtbank heeft de verklaring van de heer Lubbers overigens niet ontvangen. De procedure zou aldus voortgezet kunnen worden: de Staat wordt in de gelegenheid gesteld alsnog schriftelijk te reageren op de akten en daarna kan eiser op die reactie reageren. Vervolgens zal een nieuwe datum worden bepaald voor pleidooi.

DE ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE 'S-GRAVENHAGE

PROCES-VERBAAL
van het pleidooi gehouden ter terechtzitting van deze rechtbank en kamer van 7 juli 1997,

alwaar zitting hadden:

mrs. B.C. Punt, voorzitter,
en M.D.J. van Reenen-Stroebel en P.A. Koppen, rechters, bijgestaan door mr. C.F. Mewe als griffier,

in de zaak met rolnummer 91.8214 van:

Willem L. OLTMANS,
procureur: mr K.G.W. van Oven,
eiser,

T E G E N :

DE STAAT DER NEDERLANDEN (Ministerie van Buitenlandse Zaken),

procureur: mr D. den Hertog, gedaagde.

Partijen worden hierna aangeduid als ‘Oltmans’ en ‘de Staat’.

Aanwezig zijn:
W.L. Oltmans, vergezeld van mrs. P. Nicolaï en mr. E.
Pasman, advocaten te Amsterdam, en
de Staat vertegenwoordigd door mr. P.L.G. van Velzen, vergezeld van mr.
Den Hertog voornoemd.

De voorzitter opent de zitting.

Mr. Den Hertog merkt op dat de Staat bezwaar heeft tegen de van de zijde van Oltmans aan de rechtbank toegezonden akten omdat de 10-dagen termijn van de rolrichtlijn niet in acht is genomen. Daardoor was er voor de Staat onvoldoende tijd om op de bij akte overgelegde produkties (verklaringen) te reageren.

Mr. Pasman stelt dat de rolrichtlijn wat dat betreft geen dwingende bepaling bevat.

De voorzitter wijst er op dat de 10-dagen termijn een vaste regel is. De rechtbank heeft de verklaring van de heer Lubbers overigens niet ontvangen. De procedure zou aldus voortgezet kunnen worden: de Staat wordt in de gelegenheid gesteld alsnog schriftelijk te reageren op de akten en daarna kan eiser op die reactie reageren. Vervolgens zal een nieuwe datum worden bepaald voor pleidooi.

rolnummer 91.8214 2

Mr. Nicolaï merkt op dat het pleidooi dat voor vandaag is voorbereid, mede is toegespitst op de bij akten overgelegde produkties.

Mr. Den Hertog acht het onwenselijk indien die produkties op die manier toch vandaag aan de orde komen.

Mr. Pasman merkt op dat alle stukken twee maal gefaxt zijn aan de rechtbank, en dat de procureur een en ander ook nog eens heeft toegezonden. Mr. Den Hertog zegt dat hij op korte termijn niet kan verifiëren wat de heer Lubbers heeft verklaard. Mr. Pasman weet echter niet wat daaraan te verifiëren valt.

Mr. Nicolaï merkt op dat de verklaring van de heer Lubbers in de voor de zitting van heden geschreven pleitnotitie wordt geciteerd. Daarom is behandeling met gesloten deuren gewenst. Het debat over het wel of niet behandelen met gesloten deuren dient in ieder geval met gesloten deuren te geschieden.

De voorzitter verzoekt vervolgens de aanwezige pers de zaal te verlaten.

De verklaring van de heer Lubbers zal volgens mr. Nicolaï als een bom inslaan. De deur naar een minnelijke oplossing moet op een kier blijven. Als de pers de verklaring van de heer Lubbers in de krant zet, kunnen partijen niet meer met elkaar rond de tafel gaan zitten. De verklaring kan een parlementaire enquête uitlokken en dat kan vertraging veroorzaken, wat voor Oltmans niet gewenst is. Voorts is de heer Lubbers toegezegd voorzichtigheid te betrachten met zijn verklaring. Indien de akten met produkties worden geweigerd, zal daaruit vandaag voorgelezen worden.

De voorzitter wijst er op dat voorlezen in strijd met een goede procesorde zou kunnen zijn, indien de rolrichtlijnen daardoor doorkruist worden.

Mr. Den Hertog merkt op dat het voorlezen van stukken alleen is toegestaan als het een openbare bron betreft en niet als het documenten zijn die niet tot de processtukken behoren. De te laat ingediende akten en de verklaring van de heer Lubbers kunnen in een tweede ronde besproken worden met de reactie van de Staat daarop en die van eiser weer daarop.
Hij is voorts tegen behandeling met gesloten deuren. De pers was ook aanwezig bij het verhoor van de heer Lubbers als getuige in deze zaak. De verklaring van de heer Landman vormde ook geen grond voor behandeling met gesloten deuren omdat de heer Landman zelf ook de pers opzocht. Behandeling met open deuren is in het belang van de Staat.

De voorzitter merkt op dat nog niet is gebleken dat de al lang lopende schikkingsonderhandelingen tot enig resultaat hebben geleid. Men moet echter kiezen tussen onderhandelen

Mr. Nicolaï merkt op dat het pleidooi dat voor vandaag is voorbereid, mede is toegespitst op de bij akten overgelegde produkties.

Mr. Den Hertog acht het onwenselijk indien die produkties op die manier toch vandaag aan de orde komen.

Mr. Pasman merkt op dat alle stukken twee maal gefaxt zijn aan de rechtbank, en dat de procureur een en ander ook nog eens heeft toegezonden. Mr. Den Hertog zegt dat hij op korte termijn niet kan verifiëren wat de heer Lubbers heeft verklaard. Mr. Pasman weet echter niet wat daaraan te verifiëren valt.

Mr. Nicolaï merkt op dat de verklaring van de heer Lubbers in de voor de zitting van heden geschreven pleitnotitie wordt geciteerd. Daarom is behandeling met gesloten deuren gewenst. Het debat over het wel of niet

behandelen met gesloten deuren dient in ieder geval met gesloten deuren te geschieden.

De voorzitter verzoekt vervolgens de aanwezige pers de zaal te verlaten.

De verklaring van de heer Lubbers zal volgens mr. Nicolaï als een bom inslaan. De deur naar een minnelijke oplossing moet op een kier blijven. Als de pers de verklaring van de heer Lubbers in de krant zet, kunnen partijen niet meer met elkaar rond de tafel gaan zitten. De verklaring kan een parlementaire enquête uitlokken en dat kan vertraging veroorzaken, wat voor Oltmans niet gewenst is. Voorts is de heer Lubbers toegezegd voorzichtigheid te betrachten met zijn verklaring. Indien de akten met produkties worden geweigerd, zal daaruit vandaag voorgelezen worden.

De voorzitter wijst er op dat voorlezen in strijd met een goede procesorde zou kunnen zijn, indien de rolrichtlijnen daardoor doorkruist worden.

Mr. Den Hertog merkt op dat het voorlezen van stukken alleen is toegestaan als het een openbare bron betreft en niet als het documenten zijn die niet tot de processtukken behoren. De te laat ingediende akten en de verklaring van de heer Lubbers kunnen in een tweede ronde besproken worden met de reactie van de Staat daarop en die van eiser weer daarop.
Hij is voorts tegen behandeling met gesloten deuren. De pers was ook aanwezig bij het verhoor van de heer Lubbers als getuige in deze zaak. De verklaring van de heer Landman vormde ook geen grond voor behandeling met gesloten deuren omdat de heer Landman zelf ook de pers opzocht. Behandeling met open deuren is in het belang van de Staat.

De voorzitter merkt op dat nog niet is gebleken dat de al lang lopende schikkingsonderhandelingen tot enig resultaat hebben geleid. Men moet echter kiezen tussen onderhandelen

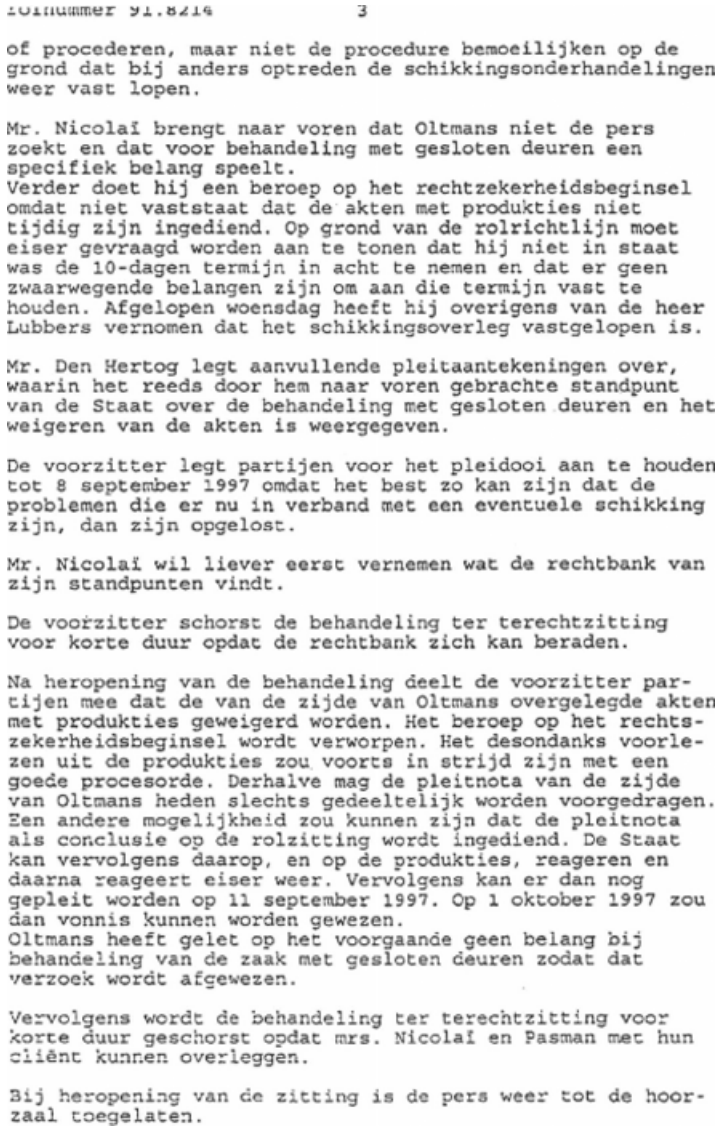

zolnummer 91.8214 3

of procederen, maar niet de procedure bemoeilijken op de grond dat bij anders optreden de schikkingsonderhandelingen weer vast lopen.

Mr. Nicolaï brengt naar voren dat Oltmans niet de pers zoekt en dat voor behandeling met gesloten deuren een specifiek belang speelt.
Verder doet hij een beroep op het rechtzekerheidsbeginsel omdat niet vaststaat dat de akten met produkties niet tijdig zijn ingediend. Op grond van de rolrichtlijn moet eiser gevraagd worden aan te tonen dat hij niet in staat was de 10-dagen termijn in acht te nemen en dat er geen zwaarwegende belangen zijn om aan die termijn vast te houden. Afgelopen woensdag heeft hij overigens van de heer Lubbers vernomen dat het schikkingsoverleg vastgelopen is.

Mr. Den Hertog legt aanvullende pleitaantekeningen over, waarin het reeds door hem naar voren gebrachte standpunt van de Staat over de behandeling met gesloten deuren en het weigeren van de akten is weergegeven.

De voorzitter legt partijen voor het pleidooi aan te houden tot 8 september 1997 omdat het best zo kan zijn dat de problemen die er nu in verband met een eventuele schikking zijn, dan zijn opgelost.

Mr. Nicolaï wil liever eerst vernemen wat de rechtbank van zijn standpunten vindt.

De voorzitter schorst de behandeling ter terechtzitting voor korte duur opdat de rechtbank zich kan beraden.

Na heropening van de behandeling deelt de voorzitter partijen mee dat de van de zijde van Oltmans overgelegde akten met produkties geweigerd worden. Het beroep op het rechtszekerheidsbeginsel wordt verworpen. Het desondanks voorlezen uit de produkties zou voorts in strijd zijn met een goede procesorde. Derhalve mag de pleitnota van de zijde van Oltmans heden slechts gedeeltelijk worden voorgedragen. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat de pleitnota als conclusie op de rolzitting wordt ingediend. De Staat kan vervolgens daarop, en op de produkties, reageren en daarna reageert eiser weer. Vervolgens kan er dan nog gepleit worden op 11 september 1997. Op 1 oktober 1997 zou dan vonnis kunnen worden gewezen.
Oltmans heeft gelet op het voorgaande geen belang bij behandeling van de zaak met gesloten deuren zodat dat verzoek wordt afgewezen.

Vervolgens wordt de behandeling ter terechtzitting voor korte duur geschorst opdat mrs. Nicolaï en Pasman met hun cliënt kunnen overleggen.

Bij heropening van de zitting is de pers weer tot de hoorzaal toegelaten.

of procederen, maar niet de procedure bemoeilijken op de grond dat bij anders optreden de schikkingsonderhandelingen weer vast lopen.

Mr. Nicolaï brengt naar voren dat Oltmans niet de pers zoekt en dat voor behandeling met gesloten deuren een specifiek belang speelt.
Verder doet hij een beroep op het rechtzekerheidsbeginsel omdat niet vaststaat dat de akten met produkties niet tijdig zijn ingediend. Op grond van de rolrichtlijn moet eiser gevraagd worden aan te tonen dat hij niet in staat was de 10-dagen termijn in acht te nemen en dat er geen zwaarwegende belangen zijn om aan die termijn vast te houden. Afgelopen woensdag heeft hij overigens van de heer Lubbers vernomen dat het schikkingsoverleg vastgelopen is.

Mr. Den Hertog legt aanvullende pleitaantekeningen over, waarin het reeds door hem naar voren gebrachte standpunt van de Staat over de behandeling met gesloten deuren en het weigeren van de akten is weergegeven.

De voorzitter legt partijen voor het pleidooi aan te houden tot 8 september 1997 omdat het best zo kan zijn dat de problemen die er nu in verband met een eventuele schikking zijn, dan zijn opgelost.

Mr. Nicolaï wil liever eerst vernemen wat de rechtbank van zijn standpunten vindt.

De voorzitter schorst de behandeling ter terechtzitting voor korte duur opdat de rechtbank zich kan beraden.

Na heropening van de behandeling deelt de voorzitter partijen mee dat de van de zijde van Oltmans overgelegde akten met produkties geweigerd worden. Het beroep op het rechtszekerheidsbeginsel wordt verworpen. Het desondanks voorlezen uit de produkties zou voorts in strijd zijn met een goede procesorde. Derhalve mag de pleitnota van de zijde van Oltmans heden slechts gedeeltelijk worden voorgedragen. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat de pleitnota als conclusie op de rolzitting wordt ingediend. De Staat kan vervolgens daarop, en op de produkties, reageren en daarna reageert eiser weer. Vervolgens kan er dan nog gepleit worden op 11 september 1997. Op 1 oktober 1997 zou dan vonnis kunnen worden gewezen.
Oltmans heeft gelet op het voorgaande geen belang bij behandeling van de zaak met gesloten deuren zodat dat verzoek wordt afgewezen.

Vervolgens wordt de behandeling ter terechtzitting voor korte duur geschorst opdat mrs. Nicolaï en Pasman met hun cliënt kunnen overleggen.

Bij heropening van de zitting is de pers weer tot de hoorzaal toegelaten.

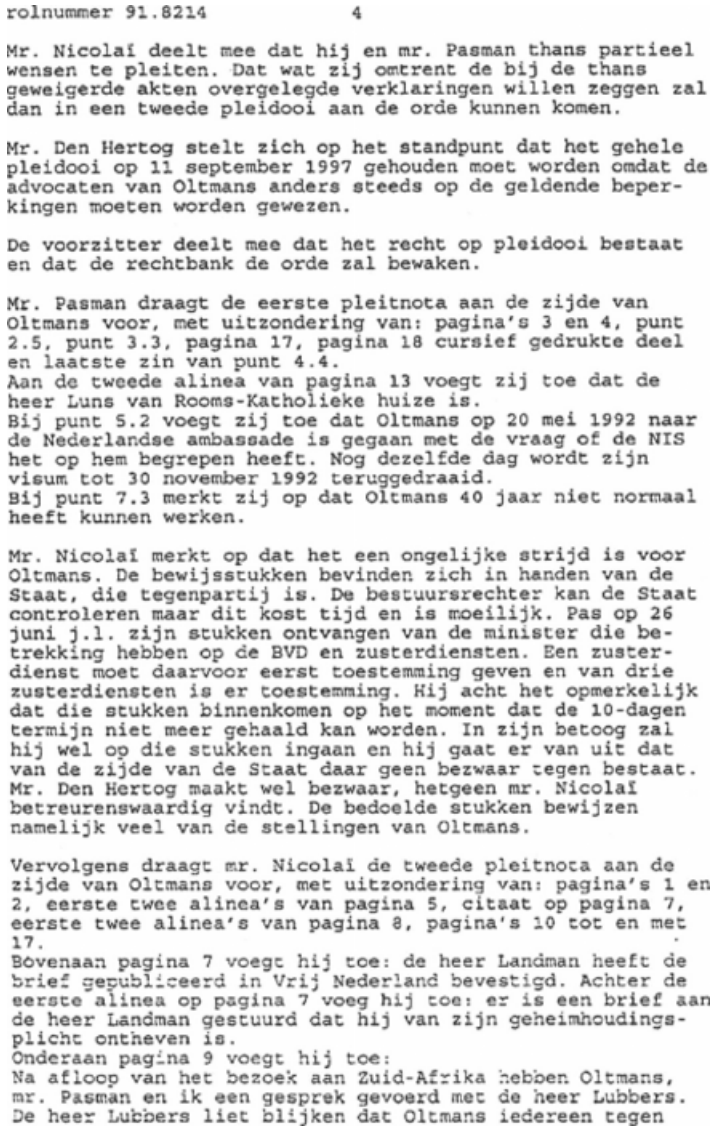

rolnummer 91.8214 4

Mr. Nicolaï deelt mee dat hij en mr. Pasman thans partieel wensen te pleiten. Dat wat zij omtrent de bij de thans geweigerde akten overgelegde verklaringen willen zeggen zal dan in een tweede pleidooi aan de orde kunnen komen.

Mr. Den Hertog stelt zich op het standpunt dat het gehele pleidooi op 11 september 1997 gehouden moet worden omdat de advocaten van Oltmans anders steeds op de geldende beperkingen moeten worden gewezen.

De voorzitter deelt mee dat het recht op pleidooi bestaat en dat de rechtbank de orde zal bewaken.

Mr. Pasman draagt de eerste pleitnota aan de zijde van Oltmans voor, met uitzondering van: pagina's 3 en 4, punt 2.5, punt 3.3, pagina 17, pagina 18 cursief gedrukte deel en laatste zin van punt 4.4.
Aan de tweede alinea van pagina 13 voegt zij toe dat de heer Luns van Rooms-Katholieke huize is.
Bij punt 5.2 voegt zij toe dat Oltmans op 20 mei 1992 naar de Nederlandse ambassade is gegaan met de vraag of de NIS het op hem begrepen heeft. Nog dezelfde dag wordt zijn visum tot 30 november 1992 teruggedraaid.
Bij punt 7.3 merkt zij op dat Oltmans 40 jaar niet normaal heeft kunnen werken.

Mr. Nicolaï merkt op dat het een ongelijke strijd is voor Oltmans. De bewijsstukken bevinden zich in handen van de Staat, die tegenpartij is. De bestuursrechter kan de Staat controleren maar dit kost tijd en is moeilijk. Pas op 26 juni j.l. zijn stukken ontvangen van de minister die betrekking hebben op de BVD en zusterdiensten. Een zusterdienst moet daarvoor eerst toestemming geven en van drie zusterdiensten is er toestemming. Hij acht het opmerkelijk dat die stukken binnenkomen op het moment dat de 10-dagen termijn niet meer gehaald kan worden. In zijn betoog zal hij wel op die stukken ingaan en hij gaat er van uit dat van de zijde van de Staat daar geen bezwaar tegen bestaat.
Mr. Den Hertog maakt wel bezwaar, hetgeen mr. Nicolaï betreurenswaardig vindt. De bedoelde stukken bewijzen namelijk veel van de stellingen van Oltmans.

Vervolgens draagt mr. Nicolaï de tweede pleitnota aan de zijde van Oltmans voor, met uitzondering van: pagina's 1 en 2, eerste twee alinea's van pagina 5, citaat op pagina 7, eerste twee alinea's van pagina 8, pagina's 10 tot en met 17.
Bovenaan pagina 7 voegt hij toe: de heer Landman heeft de brief gepubliceerd in Vrij Nederland bevestigd. Achter de eerste alinea op pagina 7 voeg hij toe: er is een brief aan de heer Landman gestuurd dat hij van zijn geheimhoudingsplicht ontheven is.
Onderaan pagina 9 voegt hij toe:
Na afloop van het bezoek aan Zuid-Afrika hebben Oltmans, mr. Pasman en ik een gesprek gevoerd met de heer Lubbers. De heer Lubbers liet blijken dat Oltmans iedereen tegen

Aan de tweede alinea van pagina 13 voegt zij toe dat de heer Luns van Rooms-Katholieke huize is.
Bij punt 5.2 voegt zij toe dat Oltmans op 20 mei 1992 naar de Nederlandse ambassade is gegaan met de vraag of de NIS het op hem begrepen heeft. Nog dezelfde dag wordt zijn visum tot 30 november 1992 teruggedraaid.

Bij punt 7.3 merkt zij op dat Oltmans 40 jaar niet normaal heeft kunnen werken.

Mr. Nicolaï merkt op dat het een ongelijke strijd is voor Oltmans. De bewijsstukken bevinden zich in handen van de Staat, die tegenpartij is. De bestuursrechter kan de Staat controleren maar dit kost tijd en is moeilijk. Pas op 26 juni j.l. zijn stukken ontvangen van de minister die betrekking hebben op de BVD en zusterdiensten. Een zusterdienst moet daarvoor eerst toestemming geven en van drie zusterdiensten is er toestemming. Hij acht het opmerkelijk dat die stukken binnenkomen op het moment dat de 10-dagen termijn niet meer gehaald kan worden. In zijn betoog zal hij wel op die stukken ingaan en hij gaat er van uit dat van de zijde van de Staat daar geen bezwaar tegen bestaat. Mr. Den Hertog maakt wel bezwaar, hetgeen mr. Nicolaï betreurenswaardig vindt. De bedoelde stukken bewijzen namelijk veel van de stellingen van Oltmans.

Vervolgens draagt mr. Nicolaï de tweede pleitnota aan de zijde van Oltmans voor, met uitzondering van: pagina's 1 en 2, eerste twee alinea's van pagina 5, citaat op pagina 7, eerste twee alinea's van pagina 8, pagina's 10 tot en met 17.
Bovenaan pagina 7 voegt hij toe: de heer Landman heeft de brief gepubliceerd in Vrij Nederland bevestigd. Achter de eerste alinea op pagina 7 voeg hij toe: er is een brief aan de heer Landman gestuurd dat hij van zijn geheimhoudingsplicht ontheven is.
Onderaan pagina 9 voegt hij toe:
Na afloop van het bezoek aan Zuid-Afrika hebben Oltmans, mr. Pasman en ik een gesprek gevoerd met de heer Lubbers. De heer Lubbers liet blijken dat Oltmans iedereen tegen

rolnummer 91.8214 5

zich in het harnas heeft gejaagd maar volgens de heer Lubbers heeft Oltmans een zaak en wil hij hem helpen. Ik begon over Zuid-Afrika en de heer Lubbers zei: natuurlijk is dat vanuit Nederland gegaan. Dat had ik echter niet gedacht. Aan de hand van nieuwe stukken zal ik e.e.a. later verder toelichten.

De zitting wordt vervolgens geschorst voor een korte pauze.

Na hervatting van de zitting deelt Mr. Den Hertog mee dat de verklaring van de heer Lubbers in de pauze is uitgedeeld aan de pers.
Hij draagt de pleitnota aan de zijde van de Staat voor. Hij voegt daaraan het volgende toe:
- pagina 5, tweede alinea: de bron van dit incident is het boek "Zaken doen".
- pagina 6 in het midden: de eerste keer bij Schmelzer en de tweede keer bij Van der Klaauw. Toen is de circulaire van 13 februari 1964 weer verzonden.
- pagina 8, onder de eerste alinea: op pagina 3 van de pleitnota van Nicolaï wordt een passage geciteerd uit een telegram uit 1957. Daarvan wordt gezegd dat veiligheidsdiensten via niet te controleren contacten werken. Die stelling gaat heel ver. Dat democratische controle niet mogelijk zou zijn, is niet waar. De stelling van mr. Nicolaï houdt aantasting van de rechtsstaat in. Ik verwijs naar de jaarverslagen van de Nationale Ombudsman. Daaruit blijkt hoe deze instelling de archieven van de BVD heeft onderzocht.
- pagina 10, onder citaat van dr. Engelen: dit is een wetenschappelijke vaststelling van een partijdeskundige.
- pagina 11, onder vierde alinea: bij de rechtbank was voor 20 januari 1997 een kort geding gestart betreffende Zuid-Afrika en de documenten van Landman. Het kort geding zou vervolgens op 27 januari 1997 plaatsvinden. Op de 20e januari was gezegd: nu graag produkties uitwisselen. Een dag later is het kort geding ingetrokken. Door Vrij Nederland is op 28 januari 1997 aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken gevraagd: wat vindt u van deze documenten? De brief toegeschreven aan Louw is fake en ik breng deze niet in. In het voorjaar van 1997 is een WOB-procedure gestart bij de Raad van State.
- pagina 16, onder tweede alinea: ingevolge het NBW geldt een termijn van 20 jaar als de causaliteit niet bekend is.

De voorzitter merkt op dat ook de Staat stukken waarop zijnerzijds een beroep wordt gedaan, dient over te leggen.

Vervolgens draagt mr. Den Hertog aanvullende pleitaantekeningen aan de zijde van de Staat voor, betreffende de codetelegrammen. Hij heeft niet voorgedragen het citaat op pagina 4 en de laatste alinea op die pagina.

Mr. Pasman merkt op dat zij nog schriftelijk wil reageren.

Na overleg met partijen besluit de voorzitter de zitting

zich in het harnas heeft gejaagd maar volgens de heer Lubbers heeft Oltmans een zaak en wil hij hem helpen. Ik begon over Zuid-Afrika en de heer Lubbers zei: natuurlijk is dat vanuit Nederland gegaan. Dat had ik echter niet gedacht. Aan de hand van nieuwe stukken zal ik e.e.a. later verder toelichten.

De zitting wordt vervolgens geschorst voor een korte pauze.
Na hervatting van de zitting deelt Mr. Den Hertog mee dat de verklaring van de heer Lubbers in de pauze is uitgedeeld aan de pers.
Hij draagt de pleitnota aan de zijde van de Staat voor. Hij voegt daaraan het volgende toe:

- pagina 5, tweede alinea: de bron van dit incident is het boek ‘Zaken doen’.
- pagina 6 in het midden: de eerste keer bij Schmelzer en de tweede keer bij Van der Klaauw. Toen is de circulaire van 13 februari 1964 weer verzonden.

- pagina 8, onder de eerste alinea: op pagina 3 van de pleitnota van Nicolaï wordt een passage geciteerd uit een telegram uit 1957. Daarvan wordt gezegd dat veiligheidsdiensten via niet te controleren contacten werken. Die stelling gaat heel ver. Dat democratische controle niet mogelijk zou zijn, is niet waar. De stelling van mr. Nicolaï houdt aantasting van de rechtsstaat in. Ik verwijs naar de jaarverslagen van de Nationale Ombudsman. Daaruit blijkt hoe deze instelling de archieven van de BVD heeft onderzocht.
- pagina 10, onder citaat van dr. Engelen: dit is een wetenschappelijke vaststelling van een partijdeskundige.
- pagina 11, onder vierde alinea: bij de rechtbank was voor 20 januari 1997 een kort geding gestart betreffende Zuid-Afrika en de documenten van Landman. Het kort geding zou vervolgens op 27 januari 1997 plaatsvinden. Op de 20e januari was gezegd: nu graag produkties uitwisselen. Een dag later is het kort geding ingetrokken. Door Vrij Nederland is op 28 januari 1997 aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken gevraagd: wat vindt u van deze documenten? De brief toegeschreven aan Louw is fake en ik breng deze niet in. In het voorjaar van 1997 is een WOB-procedure gestart bij de Raad van State.
- agina 16, onder tweede alinea: ingevolge het NBW geldt een termijn van 20 jaar als de causaliteit niet bekend is.

De voorzitter merkt op dat ook de Staat stukken waarop zijnerzijds een beroep wordt gedaan, dient over te leggen.

Vervolgens draagt mr. Den Hertog aanvullende pleitaantekeningen aan de zijde van de Staat voor, betreffende de codetelegrammen. Hij heeft niet voorgedragen het citaat op pagina 4 en de laatste alinea op die pagina.

Mr. Pasman merkt op dat zij nog schriftelijk wil reageren.

Na overleg met partijen besluit de voorzitter de zitting

rolnummer 91.8214 6

met de mededeling dat het verdere verloop van de procedure
als volgt wordt bepaald:
de zaak wordt verwezen naar de rol van:
- 22 juli 1997 voor akte l.u. van de zijde van de Staat,
met name tot uitlating over de niet-aanvaarde produkties
van Oltmans en overlegging van stukken die in de pleitnota
van heden worden genoemd, waaronder codetelegrammen;
- 12 augustus 1997 voor akte l.u. van de zijde van Oltmans
tot het alsnog overleggen van de produkties en een eventu-
eel kort antwoord op de akte van de Staat.
Op 11 september 1997 te 10.00 uur vindt pleidooi plaats.
Vonnis wordt gewezen op 1 oktober 1997.

Waarvan dit proces-verbaal, op 23 juli 1997 getekend door
de voorzitter en de griffier.

Voor expeditie conform

met de mededeling dat het verdere verloop van de procedure als volgt wordt bepaald:
de zaak wordt verwezen naar de rol van:

- 22 juli 1997 voor akte l.u. van de zijde van de Staat, met name tot uitlating over de niet-aanvaarde produkties van Oltmans en overlegging van stukken die in de pleitnota van heden worden genoemd, waaronder codetelegrammen;
- 12 augustus 1997 voor akte l.u. van de zijde van Oltmans tot het alsnog overleggen van de produkties en een eventueel kort antwoord op de akte van de Staat.

Op 11 september 1997 te 10.00 uur vindt pleidooi plaats. Vonnis wordt gewezen op 1 oktober 1997.

Waarvan dit proces-verbaal, op 23 juli 1997 getekend door de voorzitter en de griffier.

Bijlage 69

Nicolaï en Pasman advocaten specialisten bestuursrecht

Oranje Nassaulaan 53
1075 AK Amsterdam
telefoon 020 6 705 705
telefax 020 670 57 57

PER TELEFAX: 070 - 3856460
Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn Advocaten
& Notarissen
Mr D. den Hertog
Postbus 11756
2502 AT 's-GRAVENHAGE

21 juli 1997

Inzake: Oltmans / Staat
uw ref: dH/mvs/23-45578

Geachte confrère,

Uw brief van 14 juli 1997 geeft mij aanleiding tot de volgende reactie.

Ter zitting van 7 juli, niet *daaraan voorafgaand* zoals u stelt, hebt u bij gelegenheid van pleidooi als een vaststaand feit gepresenteerd, dat client in 1962 in de VS wegens een zedendelict met een minderjarige enige maanden in de gevangenis heeft gezeten.

Dit is niet het geval.

Dat u deze opmerking of woorden van gelijke strekking hebt geuit, is bevestigd door client en door een ter zitting eveneens aanwezige journalist.
Ook ik heb u deze opmerking of woorden van gelijke strekking horen maken of zeggen.

Naast deze opmerking hebt u tal van andere feitelijke onjuistheden - ter voorlichting van de rechtbank - gepresenteerd.
U hebt niet geschroomd om u over te geven aan - naar ik constateer, onbevoegdelijke gedane, u bezit immers geen graad op dit specifieke vakgebied, - psychologische uitweidingen over de veronderstelde geestesgesteldheid van Oltmans over zichzelf en zijn relatie met en tot zijn omgeving. Ik wijs u, bij wijze van slechts een enkel voorbeeld, op pagina 1 van uw pleitaantekeningen, de eerste volzin onder het citaat.

U heeft letterlijk gezegd, dat client "huisgast" is geweest van de ambassade in Moskou in 1975 (in de pleitaantekeningen staat dat Oltmans gastvrijheid heeft genoten). Omjuist.

prof. mr P. Nicolaï
mr E. Pasman
adviseurs
bijz. opleidingen
mr A.A.L. Beers
onderwijsrecht
mr B.K. Olivier
milieurecht
dr. F.P.C.L. Tonnaer

21 juli 1997

Inzake: Oltmans / Staat
uw ref: dH/mvs/23-45578

Geachte confrère,

Uw brief van 14 juli 1997 geeft mij aanleiding tot de volgende reactie.

Ter zitting van 7 juli, niet *daaraan voorafgaand* zoals u stelt, hebt u bij gelegenheid van pleidooi als een vaststaand feit gepresenteerd, dat client in 1962 in de VS wegens een zedendelict met een minderjarige enige maanden in de gevangenis heeft gezeten.

Dit is niet het geval.

Dat u deze opmerking of woorden van gelijke strekking hebt geuit, is bevestigd door client en door een ter zitting eveneens aanwezige journalist.

Ook ik heb u deze opmerking of woorden van gelijke strekking horen maken of zeggen.

Naast deze opmerking hebt u tal van andere feitelijke onjuistheden - ter voorlichting van de rechtbank - gepresenteerd.
U hebt niet geschroomd om u over te geven aan - naar ik constateer, onbevoegdelijke gedane, u bezit immers geen graad op dit specifieke vakgebied, - psychologische uitweidingen over de veronderstelde geestesgesteldheid van Oltmans over zichzelf en zijn relatie met en tot zijn omgeving. Ik wijs u, bij wijze van slechts een enkel voorbeeld, op pagina 1 van uw pleitaantekeningen, de eerste volzin onder het citaat

U heeft letterlijk gezegd, dat client ‘huisgast’ is geweest van de ambassade in Moskou in 1975 (in de pleitaantekeningen staat dat Oltmans gastvrijheid heeft genoten). Onjuist.

Ook zou client met mr Sondaal piano hebben gespeeld in Zuid-Afrika. Onjuist.

Voorts zou client vóór het apartheidsrégime hebben gewerkt in Zuid-Afrika. Onjuist.

Aldus hebt u gepoogd om over de persoon en Oltmans een beeld te scheppen, dat overeenkomt met dat beeld dat ook in de beruchte codetelegrammen van hem is geschetst.

Aangezien de raadslieden van Oltmans slechts van de president van de rechtbank, vanwege het gevorderde uur van de dag, nog slechts 2 á 3 minuten toegemeten kregen voor een reactie, heb ik namens Oltmans betoogd dat ik het grote aantal feitelijke onjuistheden en verdraaiingen van feiten gaarne wilde bestrijden, maar daartoe niet de kans zag in zo'n korte tijd. Om die reden heb ik aan de President medegedeeld, schriftelijk op uw opmerkingen en uw pleitnota's te reageren.

De ontkenning uwerzijds maakt dit niet anders.

Rest mij u mede te delen, dat ik gaarne op een andere wijze zou procederen, maar de pocessuele houding van de Staat en haar procureur laten dit niet toe.

Hoogachtend,

E. Pasman

Ook zou client met mr Sondaal piano hebben gespeeld in Zuid-Afrika. Onjuist.

Voorts zou client vóór het apartheidsrégime hebben gewerkt in Zuid-Afrika. Onjuist.

Aldus hebt u gepoogd om over de persoon en Oltmans een beeld te scheppen, dat overeenkomt met dat beeld dat ook in de beruchte codetelegrammen van hem is geschetst.

Aangezien de raadslieden van Oltmans slechts van de president van de rechtbank, vanwege het gevorderde uur van de dag, nog slechts 2 á 3 minuten toegemeten kregen voor een reactie, heb ik namens Oltmans betoogd dat ik het grote aantal feitelijke onjuistheden en verdraaiingen van feiten gaarne wilde bestrijden, maar daartoe niet de kans zag in zo'n korte tijd. Om die reden heb ik aan de President medegedeeld, schriftelijk op uw opmerkingen en uw pleitnota's te reageren.

De ontkenning uwerzijds maakt dit niet anders.

Rest mij u mede te delen, dat ik gaarne op een andere wijze zou procederen, maar de processuele houding van de Staat en haar procureur laten dit niet toe.

Hoogachtend,
E. Pasman

Bijlage 70

22 Juli 1997

Mr. J.P.M.H. Merckelbach
Den Haag

Zeer geachte heer Merckelbach,
Ook al hebben wij elkaar maar kort tijdens de reis in 1994 in Zuid Afrika ontmoet en gesproken, ik heb al vele malen naar U toe willen komen, ten einde raad over de bezopen houding van D.den Hertog van het kantoor van de landsadvocaat, en diens compagnon in zéér kwade zaken, de glibberige Mr. P.G.L. van Velzen, WOB ambtenaar van BuZa. Zij voeren samen een oorlogje, opdat ik niet in het gelijk zal worden gesteld, doodval of AIDS krijg. Wat in hemelsnaam het belang van de Staat zou kunnen zijn om deze twee heren niet op de plaats rust te stoppen mag Joost weten, maar iemand zal toch moeten onderzoeken wat hier werkelijk aan de hand is voor dit schandaal overkookt, waar gerede kans op is.
Op 7 Juli l.l. refereerde Den Hertog voor drie rechters aan het ingesloten Gestapo-document van Binnenlandse Zaken, BVD, en BuZa, die dit via de WOB aan mijn advocaten, Nicolaï, Pasman en Vermeer zonden. Ik zou volgens CIA-agent Werner Verrips (in 1964 bij een auto-ongeluk te Sassenheim vermoord) in 1962 in de V.S. drie maanden voor een zedendelict in de bak hebben gezeten. Let ook op het woord "homo". Wat denkt deze staat te winnen door in haar naam een dergelijk document ter sprake te brengen, dat dus niet alléén uit de lucht is gegrepen, maar wijst op de misdadige tactiek die BuZa en de landsadvocaat volgen om te proberen, dat geen rechter in dit land me gelijk geeft. Ik ga hier dan tegen ageren op radio en TV en val de heren Kok en Van Mierlo aan, die er geheel buiten staan en althans met het grootste deel van de 42 jaar durende overheidssabotage niets te maken hebben. Ze zijn beiden wèl verantwoordelijk voor het niet meegaan met Beatrix naar Indonesië en op die manier te proberen een fascistische massamoordenaar, corruptor en CIA coup generaal niet voor het hoofd te willen stoten. De majesteit is niet voor niets in haar hemd gezet door Suharto, maar men schijnt niet in de gaten te hebben, hoe dit werkelijk tot stand kwam.
Als de heer Van Mierlo tegen Ron Abram, voorzitter van de NVJ zegt," Natuurlijk moet de zaak Oltmans beëindigd worden, maar mijn ambtenaren zeggen 'brand je niet aan Oltmans'", dan zijn die ambtenaren terug te leiden naar dit ambtenaartje Van Velzen, die mij per ongeluk naar Zuid-Afrika zogenaamd verjaarde geheime telegrammen zond, die overigens ruimschoots aantoon-

22 Juli 1997

Mr. J.P.M.H. Merckelbach
Den Haag

Zeer geachte heer Merckelbach,
Ook al hebben wij elkaar maar kort tijdens de reis in 1994 in Zuid Afrika ontmoet en gesproken, ik heb al vele malen naar U toe willen komen, ten einde raad over de bezopen houding van D. den Hertog van het kantoor van de landsadvocaat, en diens compagnon in zéér kwade zaken, de glibberige Mr. P.G.L. van Velzen, WOB ambtenaar van BuZa. Zij voeren samen een oorlogje, opdat ik niet in het gelijk zal worden gesteld, doodval of AIDS krijg. Wat in hemelsnaam het belang van de Staat zou kunnen zijn om deze twee heren niet op de plaats rust te stoppen mag Joost weten,

maar iemand zal toch moeten onderzoeken wat hier werkelijk aan de hand is voor dit schandaal overkookt, waar gerede kans op is.
Op 7 Juli l.l. refereerde Den Hertog voor drie rechters aan het ingesloten Gestapo-document van Binnenlandse Zaken, BVD, en BuZa, die dit via de WOB aan mijn advocaten, Nicolaï, Pasman en Vermeer zonden. Ik zou volgens CIA-agent Werner Verrips (in 1964 bij een auto-ongeluk te Sassenheim vermoord) in 1962 in de V.S. drie maanden voor een zedendelict in de bak hebben gezeten. Let ook op het woord 'homo'. Wat denkt deze staat te winnen door in haar naam een dergelijk document ter sprake te brengen, dat dus niet alléén uit de lucht is gegrepen, maar wijst op de misdadige tactiek die BuZa en de landsadvocaat volgen om te proberen, dat geen rechter in dit land me gelijk geeft. Ik ga hier dan tegen ageren op radio en TV en val de heren Kok en Van Mierlo aan, die er geheel buiten staan en althans met het grootste deel van de 42 jaar durende overheidssabotage niets te maken hebben. Ze zijn beiden wèl verantwoordelijk voor het niet meegaan met Beatrix naar Indonesië en op die manier te proberen een fascistische massamoordenaar, corruptor en CIA coup generaal niet voor het hoofd te willen stoten. De majesteit is niet voor niets in haar hemd gezet door Suharto, maar men schijnt niet in de gaten te hebben, hoe dit werkelijk tot stand kwam.
Als de heer Van Mierlo tegen Ron Abram, voorzitter van de NVJ zegt, 'Natuurlijk moet de zaak Oltmans beëindigd worden, maar mijn ambtenaren zeggen "brand je niet aan Oltmans"', dan zijn die ambtenaren terug te leiden naar dit ambtenaartje Van Velzen, die mij per ongeluk naar Zuid-Afrika zogenaamd verjaarde geheime telegrammen zond, die overigens ruimschoots aantoon-

den hoe onrechtmatig de Staat tegen mij toen - en nu dus 7 Juli l.l. middels den Hertog opnieuw - bezig is geweest. Hij zal wel op zijn lazer hebben gehad, die stukken ooit vrij te hebben gegeven en danst nu de sint-vitus om goed te maken wat hij blunderde. De man (Van Velzen) liegt zelfs over wat hij mij na afloop van een visite aan de toenmalige heer Bot bij de lift in het gebouw van BuZa zei, dus dan weet je hoe laat het is. Den Hertog liegt nu dat hij ingesloten document 7 Juli niet ter sprake bracht, maar twee advocaten, twee in de rechtzaal aanwezige journalisten en een toevallige toehoorder hebben schriftelijk bevestigd, dat hij dit wèl heeft gedaan. Op die manier kunnen we toch niet verder?
Het liefste zou ik U eens een bezoek brengen. Kent U de onlangs afgegeven verklaring van de heer Lubbers in mijn zaak? Er moet een regeling komen. Ik bood de heer Van den Broek in 1991 vanuit Zuid-Afrika aan, dit geruisloos te willen doen, omdat ik dáár wilde blijven. Maar ik moest zo nodig door Den Haag uit het land worden gesmeten (zelfs minister Gatsha Buthelezi van Binnenlandse Zaken bevestigt nu op film dat dit vanuit Den Haag werd gedaan) en nu zijn we al zeven jaar aan het procederen, wat een zéér corrupte zaak is omdat de overheid belastinggelden ad libitum gebruikt, die door de burgers niet voor een dergelijk doel kunnen zijn afgedragen. Ik wil alsnog terug naar Zuid-Afrika, waar mijn enige nog levende broer is en waar mijn beste vriend zich bevindt. Het is voor mij een dwingend belang dit in absolute stilte te bewerkstelligen en ook al denken idioten dat ik uit ben op publiciteit of rellen, ik zat niet voor niets sinds 1986 in Zuid-Afrika om de rotzakken hier kwijt te zijn.
Zou er over te praten zijn? Zouden de heren Piet Stoffelen en Ruud Lubbers de bemiddeling mogen afwerken in overleg met drie genoemde advocaten? De Staat kan geen belang hebben bij deze zaak steeds verder op de spits te drijven.
Ik schrijf U deze brief op eigen houtje from the bottom of my heart met het doel van het gedonder op mijn 72ste jaar verlost te zijn. Niemand hoeft ongelijk te bekennen, ook BuZa, de BVD of Den Hertog en Van Velzen niet. Ik hoef geen gala of lintje à la Joris Ivens , die 12 jaar geleden zeven ton van Brinkman kreeg en vrijwel direct overleed. Ik hoop nog even mee te gaan en rust te krijgen. Is 42 jaar zwart maken vanuit Den Haag (tot en met 7 juli l.l.) nu misschien genoeg geweest?

Met een groet,

Willem Oltmans

den hoe onrechtmatig de Staat tegen mij toen - en nu dus 7 Juli l.l. middels den Hertog opnieuw - bezig is geweest. Hij zal wel op zijn lazer hebben gehad, die stukken ooit vrij te hebben gegeven en danst nu de sint-vitus om goed te maken wat hij blunderde. De man (Van Velzen) liegt zelfs over wat hij mij na afloop van een visite aan de toenmalige heer Bot bij de lift in het gebouw van BuZa zei, dus dan weet je hoe laat het is. Den Hertog liegt nu dat hij ingesloten document 7 Juli niet ter sprake bracht, maar twee advocaten, twee in de rechtzaal aanwezige journalisten en een toevallige toehoorder hebben schriftelijk bevestigd, dat hij dit wèl heeft gedaan. Op die manier kunnen we toch niet verder?
Het liefste zou ik U eens een bezoek brengen. Kent U de onlangs afgegeven verklaring van de heer Lubbers in mijn zaak? Er moet een regeling komen. Ik bood de heer Van den Broek in 1991 vanuit Zuid-Afrika aan, dit geruisloos te willen doen, omdat ik dáár wilde blijven. Maar ik moest zo nodig door Den Haag uit het land worden gesmeten (zelfs minister Gatsha Buthelezi van Binnenlandse Zaken bevestigt nu op film dat dit vanuit Den Haag werd gedaan) en nu zijn we al zeven jaar aan het procederen, wat

een zéér corrupte zaak is omdat de overheid belastinggelden ad libitum gebruikt, die door de burgers niet voor een dergelijk doel kunnen zijn afgedragen. Ik wil alsnog terug naar Zuid-Afrika, waar mijn enige nog levende broer is en waar mijn beste vriend zich bevindt. Het is voor mij een dwingend belang dit in absolute stilte te bewerkstelligen en ook al denken idioten dat ik uit ben op publiciteit of rellen, ik zat niet voor niets sinds 1986 in Zuid-Afrika om de rotzakken hier kwijt te zijn.
Zou er over te praten zijn? Zouden de heren Piet Stoffelen en Ruud Lubbers de bemiddeling mogen afwerken in overleg met drie genoemde advocaten? De Staat kan geen belang hebben bij deze zaak steeds verder op de spits te drijven.
Ik schrijf U deze brief op eigen houtje from the bottom of my heart met het doel van het gedonder op mijn 72ste jaar verlost te zijn. Niemand hoeft ongelijk te bekennen, ook BuZa, de BVD of Den Hertog en Van Velzen niet. Ik hoef geen gala of lintje à la Joris Ivens, die 12 jaar geleden zeven ton van Brinkman kreeg en vrijwel direct overleed. Ik hoop nog even mee te gaan en rust te krijgen. Is 42 jaar zwart maken vanuit Den Haag (tot en met 7 juli l.l.) nu misschien genoeg geweest?

Met een groet,

Willem Oltmans

Bijlage 71

Nicolaï en Pasman advocaten specialisten bestuursrecht

Oranje Nassaulaan 53
1075 AK Amsterdam
telefoon 020 6 705 705
telefax 020 670 57 57

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken,
de heer H.F. Dijkstal,
Postbus 20011,
2500 EA 's-Gravenhage.

tevens per fax: 070-3639153
(4 pagina's)

12 oktober 1997

departementsonderdeel: SG/Kabinet
inzake: procedure W.L. Oltmans

Geachte heer Dijkstal,

Namens mijn cliënt de journalist W.L. Oltmans breng ik het volgende onder uw aandacht.

Cliënt zijn op grond van een rechterlijke uitspraak gedeelten ter beschikking gesteld van het dossier over hem bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst, welke dienst onder u ressorteert.

In dit dossier bevindt zich een stuk waarin lasterlijke informatie van een informant van de dienst is opgenomen betreffende de persoon van cliënt.
Uitdrukkelijk is beweerd dat cliënt, over wie wordt opgemerkt dat hij "een homo" is, omstreeks 1962 een maand of drie heeft doorgebracht "in een gevangenis in de USA. Hij zou een zedendelict hebben begaan".

prof. mr P. Nicolaï
mr E. Pasman

advocaten

Het beeld van de journalist Oltmans dat op grond van deze lasterlijke informatie bij de BVD is gevestigd, heeft een uiterst schadelijke uitwerking gehad en heeft dat ook heden nog.

Uit andere stukken uit het BVD-dossier blijkt dat in de 'beoordeling' van Oltmans, die basis heeft gevormd voor het inlichten van zusterdiensten van de BVD en het verstrekken van informatie aan derden, wordt verwezen naar het "homofiel" zijn van Oltmans en naar het bestaan van

12 oktober 1997

departementsonderdeel: SG/Kabinet
inzake: procedure W.L. Oltmans

Geachte heer Dijkstal,

Namens mijn cliënt de journalist W.L. Oltmans breng ik het volgende onder uw aandacht.

Cliënt zijn op grond van een rechterlijke uitspraak gedeelten ter beschikking gesteld van het dossier over hem bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst, welke dienst onder u ressorteert.

In dit dossier bevindt zich een stuk waarin lasterlijke informatie van een informant van de dienst is opgenomen betreffende de persoon van cliënt.

Uitdrukkelijk is beweerd dat cliënt, over wie wordt opgemerkt dat hij ‘een homo’ is, omstreeks 1962 een maand of drie heeft doorgebracht ‘in een gevangenis in de USA. Hij zou een zedendelict hebben begaan’.

Het beeld van de journalist Oltmans dat op grond van deze lasterlijke informatie bij de BVD is gevestigd, heeft een uiterst schadelijke uitwerking gehad en heeft dat ook heden nog.

Uit andere stukken uit het BVD-dossier blijkt dat in de ‘beoordeling’ van Oltmans, die basis heeft gevormd voor het inlichten van zusterdiensten van de BVD en het verstrekken van informatie aan derden, wordt verwezen naar het ‘homofiel’ zijn van Oltmans en naar het bestaan van

een "dossier" bij de zedenpolitie.

Hoewel vast staat dat de vorenstaande informatie als 'laster' moet worden aangemerkt en de Staat in de procedure die Oltmans tegen haar voert, is uitgenodigd om uitdrukkelijk afstand te nemen van de lasterlijke informatie en van het feit dat de BVD zich daarvan bediend heeft, is van de zijde van de Staat daartoe geen stap ondernomen.

Integendeel is in bovengenoemde procedure door de landsadvocaat het lasterlijke karakter van het BVD-stuk niet ontkend en is het stuk aan de orde gesteld, zonder dat van de inhoud daarvan en het feit dat het onder verantwoordelijkheid van de BVD is totstandgekomen, afstand is genomen.

Onder de gegeven omstandigheden moet cliënt constateren dat de laster die in het BVD-stuk is opgenomen door de Staat wordt aanvaard en dat het stuk, dat onderdeel uitmaakt van het BVD-dossier, nog steeds mede als gegeven kan worden gebruikt waarop die dienst zich kan baseren.

Namens cliënt verzoek ik u om uiterlijk woensdag 22 oktober om 10.00 uur schriftelijk te verklaren:

I. dat u afstand neemt van de lasterlijke informatie die blijkens het bijgevoegde stuk (waarop vermeld staat 'Produktie A') in het BVD-dossier is opgenomen;

II. dat u de journalist W.L. Oltmans excuses aanbiedt voor het feit dat onder de verantwoordelijkheid van de BVD zulke lasterlijke informatie is verzameld en in het BVD-dossier is opgeslagen als een gegeven waarop de BVD zich tot op heden heeft kunnen baseren;

III. dat het originele stuk met de lasterlijke informatie, nadat daarvan afschrift aan W.L. Oltmans is verstrekt, zal worden vernietigd.

Indien aan dit verzoek geen gehoor wordt gegeven, moet cliënt aannemen dat de Staat de inhoud en de totstandkoming van de laster die in het BVD-stuk ligt vervat, voor haar rekening neemt.

2

een 'dossier' bij de zedenpolitie.

Hoewel vast staat dat de vorenstaande informatie als 'laster' moet worden aangemerkt en de Staat in de procedure die Oltmans tegen haar voert, is uitgenodigd om uitdrukkelijk afstand te nemen van de lasterlijke informatie en van het feit dat de BVD zich daarvan bediend heeft, is van de zijde van de Staat daartoe geen stap ondernomen.

Integendeel is in bovengenoemde procedure door de landsadvocaat het lasterlijke karakter van het BVD-stuk niet ontkend en is het stuk aan de orde gesteld, zonder dat van de inhoud daarvan en het feit dat het onder verantwoordelijkheid van de BVD is totstandgekomen, afstand is genomen.

Onder de gegeven omstandigheden moet cliënt constateren dat de laster die in het BVD-stuk is opgenomen door de Staat wordt aanvaard en dat

het stuk, dat onderdeel uitmaakt van het BVD-dossier, nog steeds mede als gegeven kan worden gebruikt waarop die dienst zich kan baseren.

Namens cliënt verzoek ik u om uiterlijk woensdag 22 oktober om 10.00 uur schriftelijk te verklaren:

I. dat u afstand neemt van de lasterlijke informatie die blijkens het bijgevoegde stuk (waarop vermeld staat 'Produktie A') in het BVD-dossier is opgenomen;

II. dat u de journalist W.L. Oltmans excuses aanbiedt voor het feit dat onder de verantwoordelijkheid van de BVD zulke lasterlijke informatie is verzameld en in het BVD-dossier is opgeslagen als een gegeven waarop de BVD zich tot op heden heeft kunnen baseren;

III. dat het originele stuk met de lasterlijke informatie, nadat daarvan afschrift aan W.L. Oltmans is verstrekt, zal worden vernietigd.

Indien aan dit verzoek geen gehoor wordt gegeven, moet cliënt aannemen dat de Staat de inhoud en de totstandkoming van de laster die in het BVD-stuk ligt vervat, voor haar rekening neemt.

Cliënt zal in dat geval passende juridische maatregelen treffen met het oog op herstel van eer en goede naam.

Een afschrift van deze brief zend ik heden aan mr D. den Hertog, aan mr E.J. Daalder, aan de Minister van Buitenlandse Zaken en aan de Arrondissementsrechtbank te Amsterdam, bij welke rechtbank het beroep aanhangig is tegen uw beschikking inzake de toepassing van de Wet openbaarheid van bestuur.

Hoogachtend,

P. Nicolaï,
mede namens mr E. Pasman

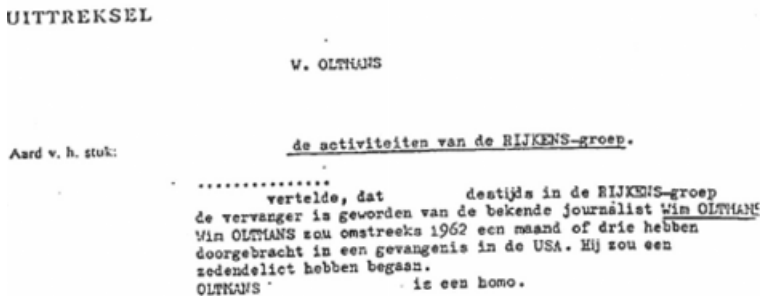

UITTREKSEL

W. OLTMANS

Aard v. h. stuk: de activiteiten van de RIJKENS-groep.

.....
vertelde, dat destijds in de RIJKENS-groep
de vervanger is geworden van de bekende journalist Wim OLTMANS
Wim OLTMANS zou omstreeks 1962 een maand of drie hebben
doorgebracht in een gevangenis in de USA. Hij zou een
zedendelict hebben begaan.
OLTMANS is een homo.

Cliënt zal in dat geval passende juridische maatregelen treffen met het oog op herstel van eer en goede naam.

Een afschrift van deze brief zend ik heden aan mr D. den Hertog, aan mr E.J. Daalder, aan de Minister van Buitenlandse Zaken en aan de Arrondissementsrechtbank te Amsterdam, bij welke rechtbank het beroep aanhangig is tegen uw beschikking inzake de toepassing van de Wet openbaarheid van bestuur.

Hoogachtend,
P. Nicolaï,
mede namens mr E. Pasman

UITTREKSEL
W. OLTMANS

Aard v.h. stuk: de activiteiten van de RIJKENS-groep.
.....
vertelde, dat destijds in de RIJKENS-groep de vervanger is geworden van de bekende journalist Wim OLTMANS Wim OLTMANS zou omstreeks 1962 een maand of drie hebben doorgebracht in een gevangenis in de USA. Hij zou een zedendelict hebben begaan.
OLTMANS is een homo.

Bijlage 72

Nicolaï en Pasman advocaten

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken,
de heer H.F. Dijkstal,
Postbus 20011,
2500 EA 's-Gravenhage.

tevens per fax: 070-3639153
(5 pagina's)

SPOED
SOMMATIE MET TERMIJN TOT 30 OKTOBER 1997 OM 10.00 UUR

29 oktober 1997

departementsonderdeel: SG/Kabinet
inzake: procedure W.L. Oltmans

Geachte heer Dijkstal,

Namens mijn cliënt de journalist W.L. Oltmans heb ik u bij brief van 12 oktober j.l. verzocht om uiterlijk 22 oktober 1997 om 10.00 uur een verklaring te geven.

Bij brief van 21 oktober j.l. heeft u gereageerd. Uit uw reactie blijkt niet dat u bereid is de verlangde verklaring af te geven.

Bij deze sommeert cliënt u uiterlijk 30 oktober 1997 om 10.00 uur gehoor te geven aan het verzoek van 12 oktober 1997.

Indien aan de sommatie geen gevolg wordt gegeven, zal cliënt passende juridische maatregelen treffen met het oog op herstel van zijn eer en goede naam.

Voorts houdt cliënt de Staat aansprakelijk voor alle schade die het gevolg is van de weigering om de verlangde verklaring af te geven.

Een afschrift van deze brief zend ik heden aan mr D. den Hertog.

Hoogachtend,

P. Nicolaï,
mede namens mr E. Pasman

SPOED SOMMATIE MET TERMIJN TOT 30 OKTOBER 1997 OM 10.00 UUR

29 oktober 1997

departementsonderdeel: SG/Kabinet
inzake: procedure W.L. Oltmans

Geachte heer Dijkstal,

Namens mijn cliënt de journalist W.L. Oltmans heb ik u bij brief van 12 oktober j.l. verzocht om uiterlijk 22 oktober 1997 om 10.00 uur een verklaring te geven.

Bij brief van 21 oktober j.l. heeft u gereageerd. Uit uw reactie blijkt niet dat u bereid is de verlangde verklaring af te geven.

Bij deze sommeert cliënt u uiterlijk 30 oktober 1997 om 10.00 uur gehoor te geven aan het verzoek van 12 oktober 1997.

Indien aan de sommatie geen gevolg wordt gegeven, zal cliënt passende juridische maatregelen treffen met het oog op herstel van zijn eer en goede naam.

Voorts houdt cliënt de Staat aansprakelijk voor alle schade die het gevolg is van de weigering om de verlangde verklaring af te geven.

Een afschrift van deze brief zend ik heden aan mr. D. den Hertog.

Hoogachtend,
P. Nicolaï,
mede namens mr E. Pasman

Bijlage 73

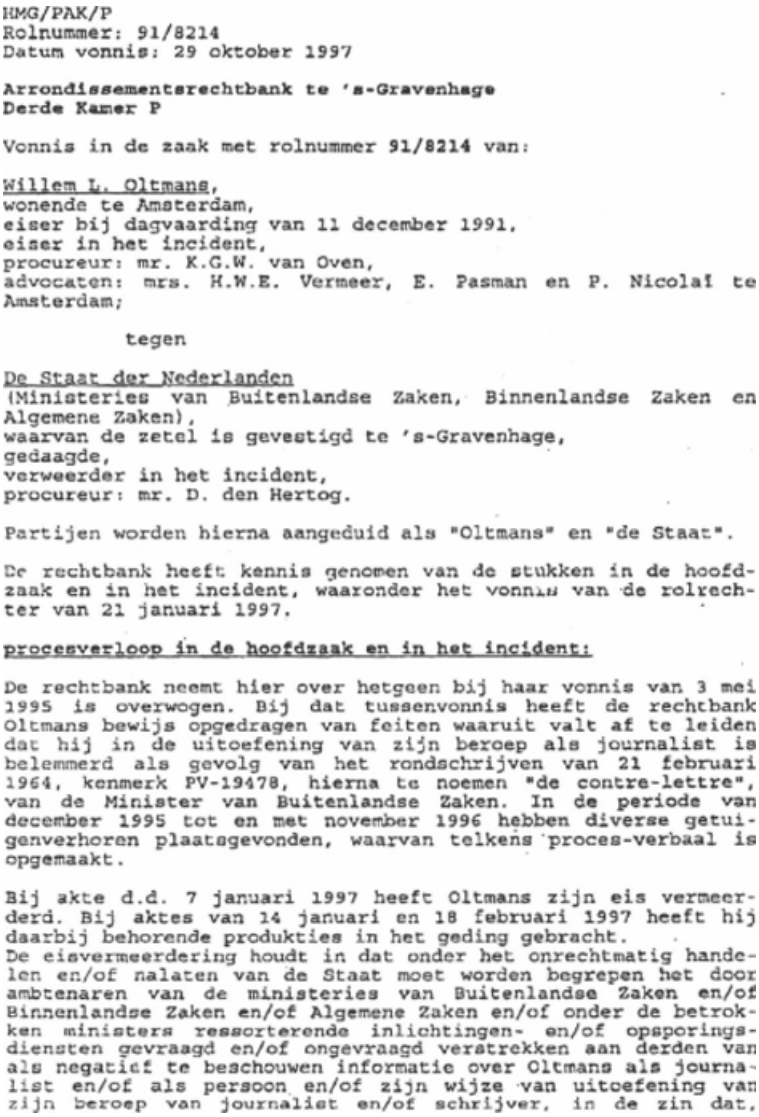

HMG/PAK/P
Rolnummer: 91/8214
Datum vonnis: 29 oktober 1997

Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage
Derde Kamer P

Vonnis in de zaak met rolnummer 91/8214 van:

Willem L. Oltmans,
wonende te Amsterdam,
eiser bij dagvaarding van 11 december 1991, eiser in het incident,
procureur: mr. K.G.W, van Oven,
advocaten: mrs. H.W.E. Vermeer, E. Pasman en P. Nicolaï te Amsterdam;

tegen

De Staat der Nederlanden
(Ministeries van Buitenlandse Zaken, Binnenlandse Zaken en Algemene Zaken),
waarvan de zetel is gevestigd te 's-Gravenhage,
gedaagde,
verweerder in het incident,
procureur: mr. D. den Hertog.

Partijen worden hierna aangeduid als ‘Oltmans’ en ‘de Staat’.

De rechtbank heeft kennis genomen van de stukken in de hoofdzaak en in het incident, waaronder het vonnis van de rolrechter van 21 januari 1997.

procesverloop in de hoofdzaak en in het incident:
De rechtbank neemt hier over hetgeen bij haar vonnis van 3 mei 1995 is overwogen. Bij dat tussenvonnis heeft de rechtbank Oltmans bewijs opgedragen van feiten waaruit valt af te leiden dat hij in de uitoefening van zijn beroep als journalist is belemmerd als gevolg van het rondschrijven van 21 februari 1964, kenmerk PV-19478, hierna te noemen ‘de contre-lettre’, van de Minister van Buitenlandse Zaken. In de periode van december 1995 tot en met november 1996 hebben diverse getuigenverhoren plaatsgevonden, waarvan telkens proces-verbaal is opgemaakt.

Bij akte d.d. 7 januari 1997 heeft Oltmans zijn eis vermeerderd. Bij aktes van 14 januari en 18 februari 1997 heeft hij daarbij behorende produkties in het geding gebracht.
De eisvermeerdering houdt in dat onder het onrechtmatig handelen en/of nalaten van de Staat moet worden begrepen het door ambtenaren van de ministeries van Buitenlandse Zaken en/of Binnenlandse Zaken en/of Algemene Zaken en/of onder de betrokken ministers ressorterende inlichtingen- en/of opsporingsdiensten gevraagd en/of ongevraagd verstrekken aan derden van als negatief te beschouwen informatie over Oltmans als journalist en/of als persoon en/of zijn wijze van uitoefening van zijn beroep van journalist en/of schrijver, in de zin dat,

rolnummer: 91/8214 2

bijvoorbeeld, hij impulsief, niet correct in zijn weergave, onbehoorlijk en/of onbetrouwbaar is, hij als gevaarlijk en/of lastig en/of buitenbeentje en/of (dubbel)agent, werkzaam voor KGB en/of CIA, en/of homosexueel moe(s)t worden beschouwd, zonder dat Oltmans hiervan op de hoogte was en/of ten gevolge waarvan hij professioneel en/of persoonlijk in een kwaad daglicht is geplaatst en/of zijn reputatie is geschaad bij derden, met wie hij wilde samenwerken en/of van wie hij voor verwerving van zijn inkomen geheel of gedeeltelijk afhankelijk was en/of is, en ten gevolge van welke informatie deze derden contacten met Oltmans uit de weg gingen en/of niet (meer) legden en of niet continueerden c.q. continueren.

Bij akte d.d. 7 januari 1997 heeft Oltmans tevens een provisionele eis ingesteld. Bij aktes van 14 januari en 18 februari 1997 heeft hij daarbij behorende produkties in het geding gebracht.

Bij antwoordakte van 18 maart 1997 heeft de Staat tegen een en ander verweer gevoerd.

Vervolgens hebben partijen ter zitting van 7 juli 1997 hun stellingen doen bepleiten en heeft de Staat bij akte produkties in het geding gebracht. Bij akteverzoek d.d. 22 juli 1997 heeft de Staat onder meer gereageerd op de door de rechtbank ter zitting van 7 juli 1997 geweigerde produkties van Oltmans en zelf wederom produkties in het geding gebracht. Oltmans heeft bij akte van 12 augustus 1997 opnieuw produkties overgelegd (waaronder de eerder geweigerde) en tevens nader gereageerd op het gehouden pleidooi van de Staat en zijn aktes van 7 en 22 juli 1997. Ter zitting van 11 september 1997 zijn de pleidooien voortgezet, waarna partijen vonnis hebben gevraagd in het incident.

RECHTSOVERWEGINGEN:

in het incident:

1.1.Oltmans vordert tussen de 40% en 50% van de hoofdvordering bij wege van voorlopige voorziening reeds nu toe te wijzen, althans een zodanig voorschot toe te wijzen als de rechtbank meent dat redelijk en billijk is. Voorts vordert hij de provisionele voorziening uitvoerbaar bij voorraad te verklaren en de Staat te veroordelen in de kosten van de procedure ex artikel 51 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, alsmede tot betaling van de noodzakelijk gemaakte kosten van rechtsbijstand tot heden ad ƒ 15.000,-- exclusief BTW.
Daartoe verwijst hij naar de processen-verbaal van de getuigenverhoren, zijn leeftijd (ten tijde van het instellen van de provisionele vordering: 71 jaar) en zijn huidige levensstandaard (uitkering op grond van de Algemene bijstandswet).

1.2.De Staat concludeert primair tot afwijzing van de vordering en verzoekt subsidiair om, gelet op het restitutierisico bij een eventuele toewijzing van de provisionele eis, daaraan een zekerheidsstelling te verbinden.

bijvoorbeeld, hij impulsief, niet correct in zijn weergave, onbehoorlijk en/of onbetrouwbaar is, hij als gevaarlijk en/of lastig en/of buitenbeentje en/of (dubbel)agent, werkzaam voor KGB en/of CIA, en/of homosexueel moe(s)t worden beschouwd, zonder dat Oltmans hiervan op de hoogte was en/of ten gevolge waarvan hij professioneel en/of persoonlijk in een kwaad daglicht is geplaatst en/of zijn reputatie is geschaad bij derden, met wie hij wilde samenwerken en/of van wie hij voor verwerving van zijn inkomen geheel of gedeeltelijk afhankelijk was en/of is, en ten gevolge van welke informatie deze derden contacten met Oltmans uit de weg gingen en/of niet (meer) legden en of niet continueerden c.q. continueren.

Bij akte d.d. 7 januari 1997 heeft Oltmans tevens een provisionele eis ingesteld. Bij aktes van 14 januari en 18 februari 1997 heeft hij daarbij behorende produkties in het geding gebracht.

Bij antwoordakte van 18 maart 1997 heeft de Staat tegen een en ander verweer gevoerd.

Vervolgens hebben partijen ter zitting van 7 juli 1997 hun stellingen doen bepleiten en heeft de Staat bij akte produkties in het geding gebracht. Bij akteverzoek d.d. 22 juli 1997 heeft de Staat onder meer gereageerd op de door de rechtbank ter zitting van 7 juli 1997 geweigerde produkties van Oltmans en zelf wederom produkties in het geding gebracht. Oltmans heeft bij akte van 12 augustus 1997 opnieuw produkties overgelegd (waaronder de eerder geweigerde) en tevens nader gereageerd op het gehouden pleidooi van de Staat en zijn aktes van 7 en 22 juli 1997. Ter zitting van 11 september 1997 zijn de pleidooien voortgezet, waarna partijen vonnis hebben gevraagd in het incident.

RECHTSOVERWEGINGEN:
in het incident:
1.1. Oltmans vordert tussen de 40% en 50% van de hoofdvordering bij wege van voorlopige voorziening reeds nu toe te wijzen, althans een zodanig voorschot toe te wijzen als de rechtbank meent dat redelijk en billijk is. Voorts vordert hij de provisionele voorziening uitvoerbaar bij voorraad te verklaren en de Staat te veroordelen in de kosten van de procedure ex artikel 51 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, alsmede tot betaling van de noodzakelijk gemaakte kosten van rechtsbijstand tot heden ad *f* 15.000, -- exclusief BTW.
Daartoe verwijst hij naar de processen-verbaal van de getuigenverhoren, zijn leeftijd (ten tijde van het instellen van de provisionele vordering: 71 jaar) en zijn huidige levensstandaard (uitkering op grond van de Algemene bijstandswet).

1.2.De Staat concludeert primair tot afwijzing van de vordering en verzoekt subsidiair om, gelet op het restitutierisico bij een eventuele toewijzing van de provisionele eis, daaraan een zekerheidsstelling te verbinden.

rolnummer: 91/8214 3

2.1.In verband met het beroep dat de Staat heeft gedaan op verjaring maakt de rechtbank onderscheid tussen de volgende periodes:
a. de periode tot 13 februari 1964;
b. de periode van 13 februari 1964 tot heden.
Op de periode onder a. en op de meeste voorvallen uit de periode onder b. is van toepassing de per 1 januari 1992 ingetrokken Wet van 31 oktober 1924, Stb. 482, waarin voor rechtsvorderingen ter zake van geldschulden ten laste van onder meer het Rijk een verjaringstermijn was voorzien van vijf jaren na de 31ste december van het jaar waarin de schuld opvorderbaar was geworden.

Ad a. Met betrekking tot de schade die mogelijk is geleden in de periode tot 13 februari 1964 overweegt de rechtbank het volgende.
Oltmans was er destijds van op de hoogte dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken ten aanzien van zijn persoon naar Nederlandse posten interne instructies had laten uitgaan die het gevolg hadden of konden hebben dat hij in zijn beroepsuitoefening als journalist werd belemmerd. Oltmans had dus indertijd in rechte een vergoeding kunnen eisen van de mogelijk door hem geleden schade. Het door Oltmans in januari 1964 tegen de Staat aangespannen kort geding leidde echter niet tot een schadevergoeding, ook niet tot een vonnis. De toenmalige raadsman van Oltmans, mr Warendorf, heeft immers met de landsadvocaat een compromis (dading) gesloten. Deze dading leidde tot de brief van 13 februari 1964 van de Minister van Buitenlandse Zaken aan alle posten; deze brief hield in, kort gezegd, dat aan Oltmans verder de normale faciliteiten, die aan alle journalisten worden verstrekt, kunnen worden verleend.
Gesteld dat het handelen van de Staat in de periode voorafgaand aan 13 februari 1964 jegens Oltmans zou moeten worden aangemerkt als onrechtmatig, dan moet worden geconstateerd dat in ieder geval het deel van de schadeclaim dat betrekking heeft op deze periode is verjaard.
Dit geldt ook voor mededelingen die in deze periode zijn gedaan door de BVD of soortgelijke Nederlandse diensten, ook voor zover Oltmans daarvan destijds niet op de hoogte was. Als er namelijk al uit dien hoofde aanleiding zou zijn om af te wijken van strikte toepassing van genoemde wet van 1924 met korte verjaringstermijn, dan zou een eventueel vorderingsrecht van Oltmans terzake toch op basis van de normale verjaringstermijnen uit het Burgerlijk Wetboek zijn verjaard voordat Oltmans de betreffende vordering bij brief van 3 december 1996, voorafgaand aan zijn vermeerdering van eis op 7 januari 1997, jegens de Staat geldend maakte. In dit verband wordt verwezen naar HR 3-11-1995 RvdW 229, waarop de Staat een beroep heeft gedaan (pleidooi 7 juli 1997).
Op grond van een en ander komt het nog verder horen van getuigen met betrekking tot incidenten van vóór 13 februari 1964 niet zinvol voor.

Ad b. Met betrekking tot schade die mogelijk is geleden in de periode van 13 februari 1964 tot heden overweegt de rechtbank als volgt.

2.1. In verband met het beroep dat de Staat heeft gedaan op verjaring maakt de rechtbank onderscheid tussen de volgende periodes:

a. de periode tot 13 februari 1964;
b. de periode van 13 februari 1964 tot heden.

Op de periode onder a. en op de meeste voorvallen uit de periode onder b. is van toepassing de per 1 januari 1992 ingetrokken Wet van 31 oktober 1924, Stb. 482, waarin voor rechtsvorderingen ter zake van geldschulden ten laste van onder meer het Rijk een verjaringstermijn was voorzien van vijf jaren na de 31ste december van het jaar waarin de schuld opvorderbaar was geworden.

Ad a. Met betrekking tot de schade die mogelijk is geleden in de periode tot 13 februari 1964 overweegt de rechtbank het volgende.

Oltmans was er destijds van op de hoogte dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken ten aanzien van zijn persoon naar Nederlandse posten interne instructies had laten uitgaan die het gevolg hadden of konden hebben dat hij in zijn beroepsuitoefening als journalist werd belemmerd. Oltmans had dus indertijd in rechte een vergoeding kunnen eisen van de mogelijk door hem geleden schade. Het door Oltmans in januari 1964 tegen de Staat aangespannen kort geding leidde echter niet tot een schadevergoeding, ook niet tot een vonnis. De toenmalige raadsman van Oltmans, mr Warendorf, heeft immers met de landsadvocaat een compromis (dading) gesloten. Deze dading leidde tot de brief van 13 februari 1964 van de Minister van Buitenlandse Zaken aan alle posten; deze brief hield in, kort gezegd, dat aan Oltmans verder de normale faciliteiten, die aan alle journalisten worden verstrekt, kunnen worden verleend.
Gesteld dat het handelen van de Staat in de periode voorafgaand aan 13 februari 1964 jegens Oltmans zou moeten worden aangemerkt als onrechtmatig, dan moet worden geconstateerd dat in ieder geval het deel van de schadeclaim dat betrekking heeft op deze periode is verjaard. Dit geldt ook voor mededelingen die in deze periode zijn gedaan door de BVD of soortgelijke Nederlandse diensten, ook voor zover Oltmans daarvan destijds niet op de hoogte was. Als er namelijk al uit dien hoofde aanleiding zou zijn om af te wijken van strikte toepassing van genoemde wet van 1924 met korte verjaringstermijn, dan zou een eventueel vorderingsrecht van Oltmans terzake toch op basis van de normale verjaringstermijnen uit het Burgerlijk Wetboek zijn verjaard voordat Oltmans de betreffende vordering bij brief van 3 december 1996, voorafgaand aan zijn vermeerdering van eis op 7 januari 1997, jegens de Staat geldend maakte. In dit verband wordt verwezen naar HR 3-11-1995 RvdW 229, waarop de Staat een beroep heeft gedaan (pleidooi 7 juli 1997).

Op grond van een en ander komt het nog verder horen van getuigen met betrekking tot incidenten van vóór 13 februari 1964 niet zinvol voor.

Ad b. Met betrekking tot schade die mogelijk is geleden in de periode van 13 februari 1964 tot heden overweegt de rechtbank als volgt.

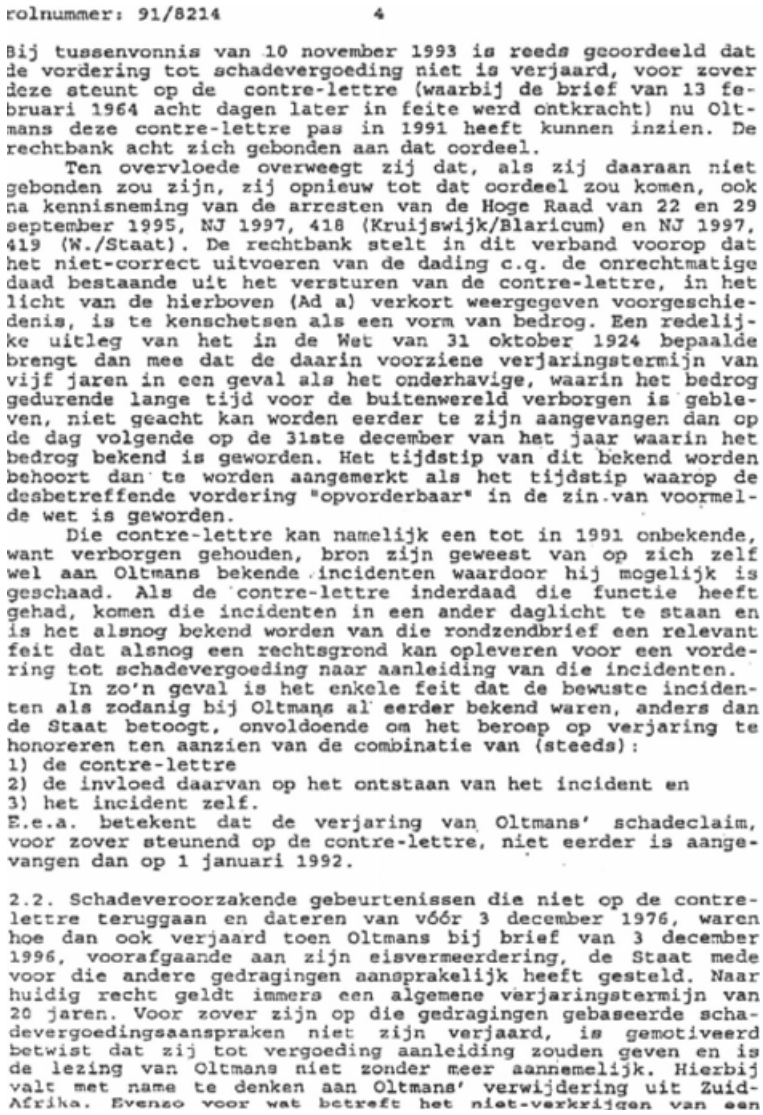

rolnummer: 91/8214 4

Bij tussenvonnis van 10 november 1993 is reeds geoordeeld dat de vordering tot schadevergoeding niet is verjaard, voor zover deze steunt op de contre-lettre (waarbij de brief van 13 februari 1964 acht dagen later in feite werd ontkracht) nu Oltmans deze contre-lettre pas in 1991 heeft kunnen inzien. De rechtbank acht zich gebonden aan dat oordeel.

Ten overvloede overweegt zij dat, als zij daaraan niet gebonden zou zijn, zij opnieuw tot dat oordeel zou komen, ook na kennisneming van de arresten van de Hoge Raad van 22 en 29 september 1995, NJ 1997, 418 (Kruijswijk/Blaricum) en NJ 1997, 419 (W./Staat). De rechtbank stelt in dit verband voorop dat het niet-correct uitvoeren van de dading c.q. de onrechtmatige daad bestaande uit het versturen van de contre-lettre, in het licht van de hierboven (Ad a) verkort weergegeven voorgeschiedenis, is te kenschetsen als een vorm van bedrog. Een redelijke uitleg van het in de Wet van 31 oktober 1924 bepaalde brengt dan mee dat de daarin voorziene verjaringstermijn van vijf jaren in een geval als het onderhavige, waarin het bedrog gedurende lange tijd voor de buitenwereld verborgen is gebleven, niet geacht kan worden eerder te zijn aangevangen dan op de dag volgende op de 31ste december van het jaar waarin het bedrog bekend is geworden. Het tijdstip van dit bekend worden behoort dan te worden aangemerkt als het tijdstip waarop de desbetreffende vordering "opvorderbaar" in de zin van voormelde wet is geworden.

Die contre-lettre kan namelijk een tot in 1991 onbekende, want verborgen gehouden, bron zijn geweest van op zich zelf wel aan Oltmans bekende incidenten waardoor hij mogelijk is geschaad. Als de contre-lettre inderdaad die functie heeft gehad, komen die incidenten in een ander daglicht te staan en is het alsnog bekend worden van die rondzendbrief een relevant feit dat alsnog een rechtsgrond kan opleveren voor een vordering tot schadevergoeding naar aanleiding van die incidenten.

In zo'n geval is het enkele feit dat de bewuste incidenten als zodanig bij Oltmans al eerder bekend waren, anders dan de Staat betoogt, onvoldoende om het beroep op verjaring te honoreren ten aanzien van de combinatie van (steeds):
1) de contre-lettre
2) de invloed daarvan op het ontstaan van het incident en
3) het incident zelf.
E.e.a. betekent dat de verjaring van Oltmans' schadeclaim, voor zover steunend op de contre-lettre, niet eerder is aangevangen dan op 1 januari 1992.

2.2. Schadeveroorzakende gebeurtenissen die niet op de contre-lettre teruggaan en dateren van vóór 3 december 1976, waren hoe dan ook verjaard toen Oltmans bij brief van 3 december 1996, voorafgaande aan zijn eisvermeerdering, de Staat mede voor die andere gedragingen aansprakelijk heeft gesteld. Naar huidig recht geldt immers een algemene verjaringstermijn van 20 jaren. Voor zover zijn op die gedragingen gebaseerde schadevergoedingsaanspraken niet zijn verjaard, is gemotiveerd betwist dat zij tot vergoeding aanleiding zouden geven en is de lezing van Oltmans niet zonder meer aannemelijk. Hierbij valt met name te denken aan Oltmans' verwijdering uit Zuid-Afrika. Evenzo voor wat betreft het niet-verkrijgen van een

Bij tussenvonnis van 10 november 1993 is reeds geoordeeld dat de vordering tot schadevergoeding niet is verjaard, voor zover deze steunt op de contre-lettre (waarbij de brief van 13 februari 1964 acht dagen later in feite werd ontkracht) nu Oltmans deze contre-lettre pas in 1991 heeft kunnen inzien. De rechtbank acht zich gebonden aan dat oordeel.
Ten overvloede overweegt zij dat, als zij daaraan niet gebonden zou zijn, zij opnieuw tot dat oordeel zou komen, ook na kennisneming van de arresten van de Hoge Raad van 22 en 29 september 1995, NJ 1997, 418 (Kruijswijk/Blaricum) en NJ 1997, 419 (W./Staat). De rechtbank stelt in dit verband voorop dat het niet-correct uitvoeren van de dading c.q. de onrechtmatige daad bestaande uit het versturen van de contre-lettre, in het licht van de hierboven (Ad a) verkort weergegeven voorgeschiedenis, is te kenschetsen als een vorm van bedrog. Een redelijke uitleg van het in de Wet van 31 oktober 1924 bepaalde brengt dan mee dat de daarin voorziene verjaringstermijn van vijf jaren in een geval als het onderhavige, waarin het bedrog gedurende lange tijd voor de buitenwereld verborgen is gebleven, niet geacht kan worden eerder te zijn aangevangen dan op de

dag volgende op de 31ste december van het jaar waarin het bedrog bekend is geworden. Het tijdstip van dit bekend worden behoort dan te worden aangemerkt als het tijdstip waarop de desbetreffende vordering ‘opvorderbaar’ in de zin van voormelde wet is geworden.
Die contre-lettre kan namelijk een tot in 1991 onbekende, want verborgen gehouden, bron zijn geweest van op zich zelf wel aan Oltmans bekende incidenten waardoor hij mogelijk is geschaad. Als de contre-lettre inderdaad die functie heeft gehad, komen die incidenten in een ander daglicht te staan en is het alsnog bekend worden van die rondzendbrief een relevant feit dat alsnog een rechtsgrond kan opleveren voor een vordering tot schadevergoeding naar aanleiding van die incidenten.
In zo'n geval is het enkele feit dat de bewuste incidenten als zodanig bij Oltmans al eerder bekend waren, anders dan de Staat betoogt, onvoldoende om het beroep op verjaring te honoreren ten aanzien van de combinatie van (steeds):

1) de contre-lettre
2) de invloed daarvan op het ontstaan van het incident en
3) het incident zelf.

E.e.a. betekent dat de verjaring van Oltmans' schadeclaim, voor zover steunend op de contre-lettre, niet eerder is aangevangen dan op 1 januari 1992.

2.2. Schadeveroorzakende gebeurtenissen die niet op de contre-lettre teruggaan en dateren van vóór 3 december 1976, waren hoe dan ook verjaard toen Oltmans bij brief van 3 december 1996, voorafgaande aan zijn eisvermeerdering, de Staat mede voor die andere gedragingen aansprakelijk heeft gesteld. Naar huidig recht geldt immers een algemene verjaringstermijn van 20 jaren. Voor zover zijn op die gedragingen gebaseerde schadevergoedingsaanspraken niet zijn verjaard, is gemotiveerd betwist dat zij tot vergoeding aanleiding zouden geven en is de lezing van Oltmans niet zonder meer aannemelijk. Hierbij valt met name te denken aan Oltmans' verwijdering uit Zuid-Afrika. Evenzo voor wat betreft het niet-verkrijgen van een

rolnummer: 91/8214 5

visum voor Indonesië in 1996: het was te verwachten dat het verschijnen van Oltmans' brochure Bon Voyage Majesteit in dit verband hoe dan ook tot moeilijkheden zou leiden.

2.3. Ten aanzien van de contre-lettre betwist de Staat dat er causaal verband bestaat tussen deze en een mogelijk gemis aan inkomen aan de zijde van Oltmans. De rechtbank merkt hierbij op dat ter bepaling van het causale verband tussen het versturen van de contre-lettre en door Oltmans als gevolg daarvan geleden schade in feite twee "schakels" van belang zijn:
- de invloed van de contre-lettre op het ontstaan van enig incident alsook
- het derven van inkomsten door Oltmans als gevolg van het bewuste incident.

Bij gelegenheid van het verhoor van oud-minister Van der Klaauw op 20 juni 1996 is een produktie overgelegd waaruit blijkt dat deze bewindsman - kennelijk naar aanleiding van het incident in Caracas - op 28 april 1980 in een rondschrijven aan alle diplomatieke posten van het Koninkrijk de circulaire van 13 februari 1964 van oud-minister Luns in herinnering heeft geroepen waarin werd meegedeeld dat Oltmans de normale faciliteiten diende te ontvangen die aan alle Nederlandse journalisten werden verstrekt. Op grond daarvan acht de rechtbank het aannemelijk dat de negatieve invloed van de circulaire van 21 februari 1964 vanaf circa 28 april 1980 grotendeels zal zijn uitgewerkt. Voor de schade die mogelijk het gevolg is van de contre-lettre, maakt de rechtbank daarom onderscheid tussen de volgende periodes:
I. de periode van 28 april 1980 tot heden; en
II de periode van 21 februari 1964 tot 28 april 1980.

Ad I. Incidenten van na 1980 die Oltmans zelf heeft genoemd, als voortvloeiend uit de contre-lettre, betreffen Antwerpen, Frans Guyana en Djakarta 1994. Hetgeen daaromtrent aan bewijsmateriaal voorligt, lijkt voor het noodzakelijke causale verband tussen de contre-lettre en door Oltmans geleden schade van zeer weinig betekenis. Nagenoeg uit te sluiten is dan ook dat bedoeld causaal verband zal worden aangenomen. Voor zover nu te overzien, is derhalve niet te verwachten dat op de contre-lettre gebaseerde aanspraken tot schadevergoeding over de periode na 1980 zullen worden gehonoreerd. Voortzetting van het getuigenverhoor, daarop en op die periode toegespitst, komt dan ook voorshands niet zinvol voor.

Ad II Ten aanzien van de door Oltmans aangehaalde voorvallen in de periode van 21 februari 1964 tot 28 april 1980 die z.i. het gevolg zijn van de contre-lettre, overweegt de rechtbank dat de toedracht van de betrokken gebeurtenissen ten processe nog onvoldoende is uitgekristalliseerd om te kunnen zeggen dat het gestelde verband met de contre-lettre bestaat. In feite is dat verband ook heel moeilijk vast te stellen.
De rechtbank veronderstelt dat Oltmans als gevolg van de invloed die de contre-lettre in die periode op ambtenaren van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (c.q. van de Buitenlandse Dienst) zal hebben gehad, bij het verkrijgen van bepaalde faciliteiten of medewerking van hun kant niet altijd op de-

visum voor Indonesië in 1996: het was te verwachten dat het verschijnen van Oltmans' brochure Bon Voyage Majesteit in dit verband hoe dan ook tot moeilijkheden zou leiden.

2.3. Ten aanzien van de contre-lettre betwist de Staat dat er causaal verband bestaat tussen deze en een mogelijk gemis aan inkomen aan de zijde van Oltmans. De rechtbank merkt hierbij op dat ter bepaling van het causale verband tussen het versturen van de contre-lettre en door Oltmans als gevolg daarvan geleden schade in feite twee ‘schakels’ van belang zijn:

- de invloed van de contre-lettre op het ontstaan van enig incident alsook
- het derven van inkomsten door Oltmans als gevolg van het bewuste incident.

Bij gelegenheid van het verhoor van oud-minister Van der Klaauw op 20 juni 1996 is een produktie overgelegd waaruit blijkt dat deze bewindsman - kennelijk naar aanleiding van het incident in Caracas - op 28 april 1980

in een rondschrijven aan alle diplomatieke posten van het Koninkrijk de circulaire van 13 februari 1964 van oud-minister Luns in herinnering heeft geroepen waarin werd meegedeeld dat Oltmans de normale faciliteiten diende te ontvangen die aan alle Nederlandse journalisten werden verstrekt. Op grond daarvan acht de rechtbank het aannemelijk dat de negatieve invloed van de circulaire van 21 februari 1964 vanaf circa 28 april 1980 grotendeels zal zijn uitgewerkt. Voor de schade die mogelijk het gevolg is van de contre-lettre, maakt de rechtbank daarom onderscheid tussen de volgende periodes:

I. de periode van 28 april 1980 tot heden; en
II de periode van 21 februari 1964 tot 28 april 1980.

Ad I. Incidenten van na 1980 die Oltmans zelf heeft genoemd, als voortvloeiend uit de contre-lettre, betreffen Antwerpen, Frans Guyana en Djakarta 1994. Hetgeen daaromtrent aan bewijsmateriaal voorligt, lijkt voor het noodzakelijke causale verband tussen de contre-lettre en door Oltmans geleden schade van zeer weinig betekenis. Nagenoeg uit te sluiten is dan ook dat bedoeld causaal verband zal worden aangenomen. Voor zover nu te overzien, is derhalve niet te verwachten dat op de contre-lettre gebaseerde aanspraken tot schadevergoeding over de periode na 1980 zullen worden gehonoreerd. Voortzetting van het getuigenverhoor, daarop en op die periode toegespitst, komt dan ook voorshands niet zinvol voor.

Ad II Ten aanzien van de door Oltmans aangehaalde voorvallen in de periode van 21 februari 1964 tot 28 april 1980 die z.i. het gevolg zijn van de contre-lettre, overweegt de rechtbank dat de toedracht van de betrokken gebeurtenissen ten processe nog onvoldoende is uitgekristalliseerd om te kunnen zeggen dat het gestelde verband met de contre-lettre bestaat. In feite is dat verband ook heel moeilijk vast te stellen.
De rechtbank veronderstelt dat Oltmans als gevolg van de invloed die de contre-lettre in die periode op ambtenaren van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (c.q. van de Buitenlandse Dienst) zal hebben gehad, bij het verkrijgen van bepaalde faciliteiten of medewerking van hun kant niet altijd op de-

rolnummer: 91/8214 6

zelfde voet is behandeld als andere Nederlandse journalisten. De rechtbank veronderstelt dit op basis van "gezond verstand" en vooralsnog niet zo zeer op grond van de verklaringen van de zeer vele getuigen die Oltmans heeft laten horen.

De Staat betoogt dat, voor zover er al sprake zou zijn van gemiste contacten, de onconventionele wijze van optreden van Oltmans en zijn karakter mede van invloed zijn geweest op zowel het ontstaan van schade als op de hoogte daarvan. De rechtbank acht dit voor een aantal gevallen aannemelijk. Hierbij dient echter wel bedacht te worden dat de eerdere rondzendbrief van 13 februari 1964 - in het kader van de met Oltmans getroffen schikking - naar zijn inhoud beoogde te komen tot een 'normalisatie' in de relatie tussen Oltmans en het Ministerie van Buitenlandse Zaken c.q. de buitenlandse posten.

Ondanks het feit dat Oltmans zich in de jaren daarvóór actief en publiekelijk had opgesteld als een tegenstander van het Nederlands buitenlands beleid inzake Nieuw-Guinea, mocht na de brief van 13 februari 1964 dan ook worden verwacht dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de buitenlandse posten Oltmans voortaan zouden nemen zoals hij was. Dat betekent voorts dat slechts voor zover het eigen gedrag van Oltmans *jegens derden* ertoe heeft geleid dat hij bepaalde faciliteiten of opdrachten van derden niet heeft gekregen, dit *in beginsel* aan hemzelf moet worden toegerekend.

Als het causale verband tussen de contre-lettre en één of meer incidenten komt vast te staan in de vorm van een mindere behandeling als omschreven, moet tevens komen vast te staan - althans voor de schadestaat worden geïndiceerd - inhoeverre deze mindere behandeling heeft geleid tot derving van inkomsten aan de zijde van Oltmans. Ook dat is vooralsnog niet duidelijk. De in 1991 opgemaakte berekening van de Stichting SOBI is te globaal en qua uitgangspunten te weinig realistisch om hier als basis te kunnen dienen.

Teneinde van het hierboven beschreven causale verband tussen de contre-lettre, mindere behandeling en deswege door Oltmans geleden inkomensschade een zo volledig en correct mogelijk beeld te krijgen, acht de rechtbank een op deze periode (1964-1980) nader toegespitste instructie wel noodzakelijk. Zij denkt, voor wat betreft getuigen, met name aan de volgende personen:

- de heer Kramer (uitlatingen in Indonesië, april 1994);
- de heer Begemann (incident Washington 1973);
- de heer F.Ph. Kuethe (Madrid, 1974-1977);
- de heer Fruin (incident Caracas 1979);
- de heer E.D. Kunst (o.m. Tokyo, 1966-1984);
- de heer Sterneberg en eventuele andere betrokkenen bij het incident Moskou (24-4-1974).

2.4. Nu er naar het oordeel van de rechtbank nog onvoldoende zicht bestaat op zowel de oorzaak als de omvang van de schade, ziet zij onvoldoende grond voor toewijzing van het door Oltmans verlangde voorschot op de door hem gevorderde schadevergoeding. De provisionele vordering zal dan ook worden afgewezen. De beslissing omtrent de kostenveroordeling zal worden aangehouden totdat in deze zaak eindvonnis wordt gewezen.

zelfde voet is behandeld als andere Nederlandse journalisten. De rechtbank veronderstelt dit op basis van 'gezond verstand' en vooralsnog niet zo zeer op grond van de verklaringen van de zeer vele getuigen die Oltmans heeft laten horen.

De Staat betoogt dat, voor zover er al sprake zou zijn van gemiste contacten, de onconventionele wijze van optreden van Oltmans en zijn karakter mede van invloed zijn geweest op zowel het ontstaan van schade als op de hoogte daarvan. De rechtbank acht dit voor een aantal gevallen aannemelijk. Hierbij dient echter wel bedacht te worden dat de eerdere rondzendbrief van 13 februari 1964 - in het kader van de met Oltmans getroffen schikking - naar zijn inhoud beoogde te komen tot een 'normalisatie' in de relatie tussen Oltmans en het Ministerie van Buitenlandse Zaken c.q. de buitenlandse posten.

Ondanks het feit dat Oltmans zich in de jaren daarvóór actief en publiekelijk had opgesteld als een tegenstander van het Nederlands buitenlands beleid inzake Nieuw-Guinea, mocht na de brief van 13 februari 1964 dan ook worden verwacht dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken

en de buitenlandse posten Oltmans voortaan zouden nemen zoals hij was. Dat betekent voorts dat slechts voor zover het eigen gedrag van Oltmans *jegens derden* ertoe heeft geleid dat hij bepaalde faciliteiten of opdrachten van derden niet heeft gekregen, dit *in beginsel* aan hemzelf moet worden toegerekend.
Als het causale verband tussen de contre-lettre en één of meer incidenten komt vast te staan in de vorm van een mindere behandeling als omschreven, moet tevens komen vast te staan - althans voor de schadestaat worden geïndiceerd - inhoeverre deze mindere behandeling heeft geleid tot derving van inkomsten aan de zijde van Oltmans. Ook dat is vooralsnog niet duidelijk. De in 1991 opgemaakte berekening van de Stichting SOBI is te globaal en qua uitgangspunten te weinig realistisch om hier als basis te kunnen dienen.
Teneinde van het hierboven beschreven causale verband tussen de contre-lettre, mindere behandeling en deswege door Oltmans geleden inkomensschade een zo volledig en correct mogelijk beeld te krijgen, acht de rechtbank een op deze periode (1964-1980) nader toegespitste instructie wel noodzakelijk. Zij denkt, voor wat betreft getuigen, met name aan de volgende personen:

- de heer Kramer (uitlatingen in Indonesië, april 1994);
- de heer Begemann (incident Washington 1973);
- de heer F. Ph. Kuethe (Madrid, 1974-1977);'
- de heer Fruin (incident Caracas 1979);
- de heer E.D. Kunst (o.m. Tokyo, 1966-1984);
- de heer Sterneberg en eventuele andere betrokkenen bij het incident Moskou (24-4-1974).

2.4. Nu er naar het oordeel van de rechtbank nog onvoldoende zicht bestaat op zowel de oorzaak als de omvang van de schade, ziet zij onvoldoende grond voor toewijzing van het door Oltmans verlangde voorschot op de door hem gevorderde schadevergoeding. De provisionele vordering zal dan ook worden afgewezen. De beslissing omtrent de kostenveroordeling zal worden aangehouden totdat in deze zaak eindvonnis wordt gewezen.

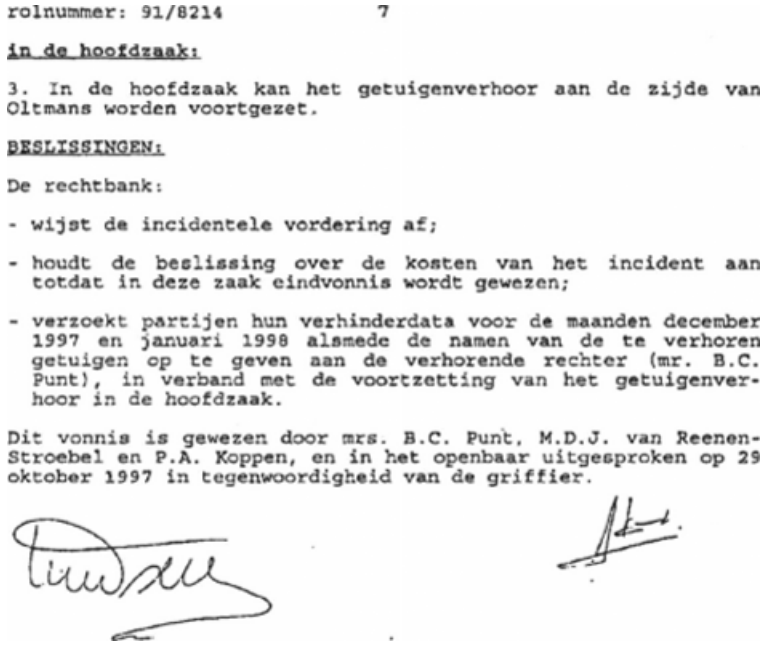

rolnummer: 91/8214 7

in de hoofdzaak:

3. In de hoofdzaak kan het getuigenverhoor aan de zijde van Oltmans worden voortgezet.

BESLISSINGEN:

De rechtbank:

- wijst de incidentele vordering af;

- houdt de beslissing over de kosten van het incident aan totdat in deze zaak eindvonnis wordt gewezen;

- verzoekt partijen hun verhinderdata voor de maanden december 1997 en januari 1998 alsmede de namen van de te verhoren getuigen op te geven aan de verhorende rechter (mr. B.C. Punt), in verband met de voortzetting van het getuigenverhoor in de hoofdzaak.

Dit vonnis is gewezen door mrs. B.C. Punt, M.D.J. van Reenen-Stroebel en P.A. Koppen, en in het openbaar uitgesproken op 29 oktober 1997 in tegenwoordigheid van de griffier.

in de hoofdzaak:
3. In de hoofdzaak kan het getuigenverhoor aan de zijde van Oltmans worden voortgezet.

BESLISSINGEN:
De rechtbank:

- wijst de incidentele vordering af;

- houdt de beslissing over de kosten van het incident aan totdat in deze zaak eindvonnis wordt gewezen;

- verzoekt partijen hun verhinderdata voor de maanden december 1997 en januari 1998 alsmede de namen van de te verhoren getuigen op te geven aan de verhorende rechter (mr. B.C. Punt), in verband met de voortzetting van het getuigenverhoor in de hoofdzaak.

Dit vonnis is gewezen door mrs. B.C. Punt, M.D.J. van Reenen-Stroebel en P.A. Koppen, en in het openbaar uitgesproken op 29 oktober 1997 in tegenwoordigheid van de griffier.

Bijlage 74

Koningin Julianaplein 30
Gebouw Babylon,
Kantoren a. te verdiepingen
2595 AA 's-Gravenhage

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn
advocaten
& notarissen

Correspondentie:
Postbus 13736
2501 AS 's-Gravenhage
Telefoon: 070 - 348 87 00
Telefax: 070 - 347 47 47
070 - 347 47 13

PER FAX: 020-6705757
De Weledelgestrenge Heer
Mr P. Nicolaï
Oranje Nassaulaan 53
1075 AK AMSTERDAM

Datum: 31 oktober 1997
Onze ref.: dH/AR
Doorkiesnr.: 070 - 348 87 34 (secr.), 070 - 385 64 60 (direct faxnr.)
Uw ref.:
Inzake: *Steet / Oltmans*

Geachte Confrère,

Bij brief van 12 oktober 1997 hebt u zich tot de Minister van Binnenlandse Zaken gewend; terzake van een inhoudelijke reactie hebt u per 29 oktober jl. bij herinneringsbrief een sommatie geformuleerd. Ik heb toegezegd per heden een antwoord te geven en nog zonder het antwoord te kennen hebt u reeds gedeeltelijk uitvoering gegeven aan uw dreigen met rechtsmaatregelen.
Onderstaand doe ik mijn toezegging gestand.

1. Het document daaraan u refeert is een uittreksel van bij de BVD geregistreerde informatie. Het betreffende document hebt u bijna twee jaar - immers: naar aanleiding van de beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 30 oktober 1995 - in uw bezit. Het is dan ook volstrekt onduidelijk waarom u eerst thans met deze vorderingen komt.

Geachte Confrère,

Bij brief van 12 oktober 1997 hebt u zich tot de Minister van Binnenlandse Zaken gewend; terzake van een inhoudelijke reactie hebt u per 29 oktober jl. bij herinneringsbrief een sommatie geformuleerd. Ik heb toegezegd per heden een antwoord te geven en nog zonder het antwoord te kennen hebt u reeds gedeeltelijk uitvoering gegeven aan uw dreigen met rechtsmaatregelen.
Onderstaand doe ik mijn toezegging gestand.

1. Het document daaraan u refeert is een uittreksel van bij de BVD geregistreerde informatie. Het betraffende document hebt u bijna twee jaar - immers: naar aanleiding van de beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 30 oktober 1995 - in uw bezit. Het is dan ook volstrekt onduidelijk waarom u eerst thans met deze vorderingen komt.

2. In de bij de Rechtbank te 's-Gravenhage tussen de heer Oltmans en de Staat aanhangige procedure heeft (o.a.) op 7 juli 1997 een openbare zitting plaatsgehad, bij welke gelegenheid u het woord hebt gevoerd aan de hand van pleitaantekeningen van die datum, waarin op pagina 13 in de tekst is geïnserreerd produktie A gehecht aan uw brief van 12 oktober jl. Daarmee is gezegd dat het uw cliënt is die in genoemde procedure zijn stellingen mede baseert op het gegeven dat het desbetreffende stuk zich bevindt in de documentatie van de BVD, voor hem raden de Rechtbank te verzoeken daaraan rechtsgevolgen te verbinden.
De Staat heeft in zijn verweer nimmer een beroep gedaan op de sexuele voorkeur van uw cliënt dan wel op enig dossier bij de zedenpolitie.

3. De Rechtbank heeft inmiddels per 29 oktober jl. vonnis gewezen In de eis tot het treffen van een provisionele voorziening en daarbij o.a. geoordeeld dat vorderingen terzake van gestelde schade veroorzakende gebeurtenissen zonder verband met de zogenaamde contre-lettre van de periode vóór 3 december 1976 zijn verjaard. Tot goed begrip: het hierbedoelde document dateert uit 1964.

4. Het betreffende document bevat informatie, die door derden eigener beweging aan de BVD is verstrekt en is geregistreerd. De informatie uit het document is nimmer geëvalueerd of geëxploiteerd. Deze informatie is door de BVD zelf noch in relatie tot derden gebruikt. Evenmin heeft deze informatie een rol gespeeld bij wat u noemt de bij de BVD gevormde beoordeling van uw client. De Staat is ook niet voornemens deze informatie in te toekomst te vermelden of zijn handelswijze daarop mede te baseren.

5. Voor het uit het bestand wissen van door derden, ongevraagd, aangereikte informatie, die overigens zonder betekenis is gebleven voor de opstelling van de Staat, bestaat geen juridische basis en kan niet gevraagd worden, temeer niet nu het document alleen door toedoen van uw cliënt in een ander dossier, te weten in dat van de Rechtbank in de lopende procedure, en daarmede in de openbaarheid is terechtgekomen. Saillant is daarbij dat uw cliënt, en niet alleen hij, in een gelingeerde context nader over het document de publiciteit heeft gezocht.

4. Het betreffende document bevat informatie, die door derden eigener beweging aan de BVD is verstrekt en is geregistreerd. De informatie uit het document is nimmer geëvalueerd of geëxploiteerd. Deze informatie is door de BVD zelf noch in relatie tot derden gebruikt. Evenmin heeft deze informatie een rol gespeeld bij wat u noemt de bij de BVD gevormde beoordeling van uw client. De Staat is ook niet voornemens deze informatie in de toekomst te vermelden of zijn handelswijze daarop mede te baseren.

5. Voor het uit het bestand wissen van door derden, ongevraagd, aangereikte informatie, die overigens zonder betekenis is gebleven voor de opstelling van de Staat, bestaat geen juridische basis en kan niet gevraagd worden, temeer niet nu het document alleen door toedoen van uw cliënt in een ander dossier, te weten in dat van de Rechtbank in de lopende procedure, en daarmede in de openbaarheid is terechtgekomen. Saillant is daarbij dat uw cliënt, en niet alleen hij, in een gefingeerde context nader over het document de publiciteit heeft gezocht.